

PISNA ZNAMENJA

SPLOŠNO

- {1} Pisna znamenja so dogovorjene enote neke pisave za zapisovanje glasov (črke, npr. **A**, **b**), števil in številok (števke, npr. **0**, **1**) in drugih enot (druga pisna znamenja), kot so matematična (**+**, **-**), logična (**⇒**, **∧**), izpostavna (**²**, ******), diakritična (**˘**, **˜**, **ˆ**), korekturna (**⊥**, **↔**), znamenja za vrednosti (**%**, **°**), denarne enote (**€**, **\$**), znamenja v informacijsko-komunikacijskih tehnologijah (**@**, **#**) in nekatera druga (**§**, **&**, **→**, **°**, **®**, **©**). Posebna in pomembna skupina pisnih znamenj so znamenja, ki jih uporabljamo za členitev zapisane povedi oziroma besedila v pisnem prenosniku (ločila, npr. **!**, **?**).

ČRKE

Slovenska abeceda

- {2} Slovenska abeceda ima 25 latiničnih črk: **a b c č d e f g h i j k l m n o p r s š t u v z ž**.

Razvrščanje črk

- {3} Poleg slovenskih uporabljamo tudi druge, tuje črke, ki jih razvrščamo različno:
1. črke z diakritičnimi znamenji (npr. **å** **ą** **ü** **ø** **ç** **ñ** **ś**) po abecedi uvrščamo, kot da ne bi imele teh znamenj;
 2. pogosteje rabljene druge črke, tj. črke **ć** **đ** **q** **w** **x** in **y**, stojijo v abecedi takole: **q** za **p**, črke **w** **x** in **y** v navedenem zaporedju med **v** in **z**; **ć** stoji za **č** in **đ** stoji za **d**.
- {4} POSEBNOSTI
1. Računalniški programi, tudi če so prilagojeni slovenščini, abecedno razvrščajo enote, sestavljene iz črk, števk, ločil in drugih pisnih znamenj, različno. Za besede oziroma enote z ločevalnimi znamenji (**Açores**), števki (**G7**, **G8**), ločili (**.com**, **a. a.**) in drugimi znamenji (**AB-**, **AB+**) velja, da jih pri osnovni razvrstitvi uvrščamo v abecedne sezname, kakor da ločevalnega znamenja, števke, ločila oziroma znamenja ne bi imele.

 Pri odstavnem ali alinejnem naštevanju skušamo ohraniti zaporedje črk v slovenski abecedi: (a) (b) (c) (č) (d) ...

2. Pri zvezah črk, števk in drugih znamenj se pri abecednem razvrščanju ravnamo po drugem znaku (Ga, Gb; G7, G8), pri čemer upoštevamo naravno, tj. naraščajoče zaporedje, sicer pa velja, da dajemo prednost malim črkam pred velikimi, piki pred drugimi znamenji, npr. vezajem (g, G, g., g-; ga, Ga, ga.).

3. V slovarskih in podobnih seznamih, kjer so iztočnične besede opremljene z naglasnimi znamenji, pri enakopisnih iztočnicah velja zaporedje: ostrivec, strešica, krativec, neonaglašeno (npr. predponsko obrazilo pód..., pòd..., pòd..., pod..).

4. V sodobnih besedilih knjižnega jezika so včasih tudi navedbe iz starejših obdobj knjižnega jezika in iz slovenskih narečij; pri takem zapisovanju citatnih besed v znanstvenih besedilih ali pri slogovnem barvanju v drugih vrstah besedil lahko uporabljamo posebne črke (npr. iz bohoričice *kafha*, iz prekmurske pisave *gostüvanje*).

 Kadar bi v besedilu uporabljene enakopisnice povzročile dvoumnost, jih lahko opremimo z naglasnimi znamenji (célo/celó; táko/takó; védenje/vedênje).

5. V pisno nepodomačenih prevzetih imenih in citatnih izrazih diakritična znamenja in tuje črke ohranjamo (à la, Molière; François, København).

Imena črk

- {5}
1. Črke za samoglasnike v abecedi imenujemo á é í ó ú.
 2. Črke za soglasnike imenujemo:
 - a) z ustreznim glasom in polglasnikom [ə], torej bè cè çè dè fè gè hè jè kè lè mè nè pè rè sè šè tè vè zè žè;
 - b) ali pa bé cé čé dé êf gé há jé ká êl êm ên pé êr ês êš té vé zé žé.
 3. Tuje črke ć đ q w x in y imenujemo: mehki çè ali mehki čé, mehki džè ali mehki džé, kú ali kvè, dvojni vè ali dvojni vé, íks in ípsilon.
 4. Dvočkje dž imenujemo džè ali džé.

ŠTEVKE, ŠTEVILA, ŠTEVILKE

- {6}
- Števila zapisujemo z besedami (pet, petnajst) ali s številkami (5, 15). Številke so sestavljene iz arabskih (1, 2, 3, 4 ...) ali rimskih (I, V, X, L, C, D, M) števk, enako kot so besede sestavljene iz črk. Številke enomestnih števil sestavlja ena števka (5; L), številke večmestnih in necelih števil pa večje število števk (15, 1500, 15.000, 41,5; XXI, MCMD).

[→ O rabi rimskih števk gl. poglavje »Rimske številke«.

Imena števk in števil

- {7} Števke imenujemo *ničla*, *enica/enka*, *dvojka*, *trojka*, *štirica/štirka*, *petica/petka*, *šestica/šestka*, *sedmica/sedemka*, *osmica/osemka*, *devetica/devetka*.
- {8} Ustrezna imena za števila, ki jih te števke zaznamujejo, so *nič*, *ena*, *dve*, *tri*, *štiri*, *pet*, *šest*, *sedem*, *osem*, *devet*. Zapisana večja ali necela števila ipd. imenujemo:
1. s posebnimi imeni, npr. *10 – deset*, *20 – dvajset*, *100 – sto*, *1000 – tisoč*, *1.000.000 – milijon*, tako še *1.000.000.000 – milijarda* in *1.000.000.000.000 – bilijon*;
 2. s tvorjenkami iz posebnih osnovnih imen: od *12 do 19 = dva-*, *tri-* ... + *-najst* (*dvanajst*, *trinajst* ...), od *30 do 90 = tri-*, *štiri-* ... + *-deset* (*trideset*, *štirideset* ...), od *200 do 900 pa dve-*, *tri-* ... + *-sto* (*dvesto*, *tristo* ...) ipd.

 V evropskih celinskih državah se način navajanja števil *milijarda* (10^9) in *bilijon* (10^{12}) razlikuje od navajanja v anglosaških okoljih (10^9 angl. *billion*, 10^{12} angl. *trillion*).

Decimalna števila v slovenščini zapisujemo s stično vejico (*2,5 kg*), anglosaški prostor uporablja namesto decimalne vejice piko (*2.5 kg*).

[→ Kako se števila izpisujejo z besedami, gl. poglavje »Pisanje skupaj in narazen«.

Zapis števil z besedami

- {9} Števila in dele števil pogosto zapisujemo z besedami ob navajanju tisočev in milijonov (*41 tisoč kubičnih metrov*, *10 milijonov prebivalcev*), pri zapisovanju praznikov (*prvi maj*) ali če se pojavljajo na začetku povedi (*Sto žensk na Triglavu*) – izjema so letnice (*1994 je bilo usodno leto.*) in višja števila (*11.049 volivcev je glasovalo za sedanjega župana.*), ki jih zapisujemo s številko tudi na začetku povedi.
- {10} Zapis s številkami je pogostejši ob okrajšanih merskih enotah (*5 kg*, *200 km*, *41.000 m³*), pri navajanju desetletja in stoletja (*v osemdesetih letih 20. stoletja* ali *v 80. letih 20. stoletja* ali *v 80-ih letih 20. stoletja*), pri navajanju ure (*ob 8. uri* ali *ob 8.00*) ipd.

 Z besedo pogosto pišemo nižja števila (do 10 ali 12), s številko pa višja.

ZAPIS DATUMA

- {11} Mesece v datumu pišemo z besedo (1. maj 2014 ali 1. maja 2014) ali številko, z vsemi presledki (1. 5. 2014).

 Le v položajih, ki zahtevajo oblikovno enotnost (npr. v obrazcih, preglednicah), številke do vključno 9 pogosteje pišemo z vodilno ničlo (01. 05. 2012), včasih celo stično (01.05.2012).

[→ O pisanju datumov gl. tudi pravila o vejici.

ZAPIS URE IN ČASA

- {12} Pri navajanju polne ure imamo več zapisovalnih možnosti (ob 8. uri ali ob 8.00, ob 8⁰⁰, ob 8h ali ob 8^h); ure in minute zapisujemo s stično piko ali nadpisano (ob 8.45 ali ob 8⁴⁵). Če navajamo izmerjeni čas, pogosto zapisujemo tudi sekunde in dele sekund. Med vrednostmi za ure in minute ter minute in sekunde pišemo stično dvopičje (1:07:45); med vrednostmi za sekunde in dele sekund (desetinke, stotinke ...) pišemo stično vejico (3:57,23).

ZAPIS TISOČIC

- {13} Pri zapisu tisočic do 9999 meje med tisočicami in stoticami navadno ne zapisujemo (2314), pri višjih številih mejo označujemo s piko (41.000) ali z (nedeljivim) presledkom (41 000). V posebnih položajih in preglednicah, kjer je pričakovana enotnost zapisa, lahko pišemo piko tudi pri številih, nižjih od deset tisoč (5.998, 12.400, 56.200).

[→ O pisanju ločil med deli številke gl. tudi poglavja »Pika«, »Vejica«, »Dvopičje« in »Presledek«.

Zapis zveze črk, števk in ločil

- {14} Kadar nastopajo številke in črke kot oznake, simboli ali imena (avtocesta A1, format A3, tipka F3, skupina G20), jih pišemo stično, ne glede na to, ali je črka mala ali velika (Živi na Maistrovi cesti 12a. – Lovca je postavil na polje a5. – Poučuje francoščino na ravneh A1 in A2.), oziroma ne glede na zaporedje (svinčnik z oznako 2B). V nekaterih primerih je številka podpisana ali nadpisana (vitamin B₁₂, CO₂, ton C₂, m²).
- {15} Stičnost velja tudi za povezave črk z drugimi znamenji (gospodinjski aparati energijskega razreda A, A+ in A++).

[→ O rabi črke za vrstilnim števnikom gl. poglavje »Pika«.

[→ O izpostavni rabi številčk gl. poglavje »Izpostavna, nadpisana in podpisana znamenja, številke in črke«.

Branje številčk

- {16} Pri letnicah tisočice lahko izrazimo s stoticami, tako da lahko npr. 1926 beremo **tisoč devetsto šestindvajset** ali **devetnajststo šestindvajset**.
- {17} Decimalna števila beremo tako, da besedo *cela* prilagajamo celemu delu števila, npr. 2,5: **dve celi (enoti), pet (desetink)**; 6,01: **šest celih ena stotinka** ali **šest celih nič ena**. Kadar decimalnemu številu sledi simbol (19,3 %; 1,2 kg), ga pri branju razvežemo v rodilniško obliko: **devetnajst celih tri odstotka**; **ena cela dve kilograma**.

 Kadar ima enota še podenote, lahko decimalno število beremo tudi tako, da del za vejico pretvorimo v podenoto, npr. 3,5 €: **tri cele pet evra** ali **tri evre, petdeset centov** ali **tri evre in pol**; 9,25 km: **devet celih petindvajset kilometra** ali **devet kilometrov, dvesto petdeset metrov**.

Rimske številke

- {18} Poleg arabskih števk uporabljamo tudi rimske: **I, V, X, L, C, D, M**.
- {19} POSEBNOST
Pri zapisu dajemo prednost velikim rimskim števkam, čeprav je v starejših besedilih, pa tudi pri označevanju uvodnih strani mogoče najti male rimske številke: **i v x ...**
- {20} Z rimskimi številkami zapisana števila uporabljamo kot del imena pri imenih vladarjev (**Jožef II., Ludvik XIV.**), papežev (**Pij XII.**), vrhov v istoimenskem pogorju (**Anapurna I, Anapurna II**), industrijskih izdelkov (**Delta III, VW Golf IV**) ipd.
- {21} Rimske številke poleg arabskih uporabljamo tudi pri zapisovanju športnih kategorij (**divizija III**), težavnostnih stopenj v alpinizmu (**VIII, IX–**), stopenj nadgradnje izdelkov (**Pentium III**), študijskih predmetov (**predmet Uvod v medicino II**), številčk knjig/zvezkov (**Etimološki slovar slovenskega jezika I**), (uvodnih) strani, poglavij, letnikov revij (**Uvod v SSKJ, str. IV; Družboslovne razprave XXX (2014)**), imenih prireditev, zborovanj in zgodovinskih dogodkov (**XXVIII. olimpijske igre, IV. lateranski koncil, II. svetovna vojna**), imenih različnih besedil in skladb (**IV. simfonija – Abbreviata**).

 Pri imenih, kjer je številka del imena ali stalni pridevek, lahko številko zapišemo z besedo: **Henrik Osmi**, **Ludvik Štirinajsti**, **Jožef Drugi**; **Tretji brižinski spomenik** proti **Brižinski spomeniki**.

Členjenje enot s številkami in črkami

{22} Kadar različne dele besedil notranje podrobneje členimo s številkami (arabskimi in rimskimi) ali kombinacijo števil in črk (1.1; XII.3, 2.b, III.A), je pika rabljena tehnično, in sicer stično, npr. **poglavje 1.2.1**; **člen 3.a, III.a kategorija**. V takih primerih tehnična in vrstilna pika torej sovpadeta.

LOČILA

{23} Med najpogostejša pisna znamenja sodijo ločila, npr. **pika** (.), **vejica** (,), **vprašaj** (?) ipd.

{24} Glede na stičnost, tj. prisotnost oziroma odsotnost presledka na levi oziroma na desni, so ločila – tako kot druga pisna znamenja – lahko stična (levostična, (bojestransko) stična, desnostična) ali nestična.

[→ O skladenjski in neskladenjski vlogi ločil gl. poglavje »Ločila«.

ZNAMENJA V MATEMATIKI IN LOGIKI

{25} V matematiki poleg števk uporabljamo še druga znamenja: za vrste in razmerja matematičnih vrednosti ter za matematične operacije, npr. **plus/in** (+), **minus/manj** (–), **enačaj** (=), **deljeno** (: ali /), **množeno/krat** (× ali ·), **ulomkova črta** (—), **neskončno** (∞), **koren** (√). Med matematična znamenja uvrščamo tudi znamenja za **odstotek** (%), **stopinjo** (°), **minuto** (′) in **sekundo** (″). Zlasti geometrija si pomaga še z grškimi črkami **α**, **β**, **γ** ...

{26} Kadar uporabljamo matematični znamenji **plus** (+) in **minus** (–) za ponazarjanje absolutnih vrednosti, ju pišemo stično s številko (–10 °C; vrednost indeksa +3,45). V matematičnih enačbah je raba nestična ($3 \times 5 = 15$, $25 : 5 = 5$, $100 - 10 = 90$, $45 + 15 = 60$).

{27} Pisna znamenja za **odstotek** (20 %) in **promil** (16 ‰) pišemo nestično.

{28} POSEBNOST

V položajih, ki zahtevajo kratkost izražanja, pridevniško tvorjenko tipa **50-odstotni** ali **petdesetodstotni popust** zapišemo s števkami in znamenjem, ki ju povežemo s stičnim vezajem, npr. **Izkoristite 50-% popust.**

[→ O zapisu tvorjenk iz števil in simbolov za merske enote gl. poglavje »Krajšave«.

{29} Pisna znamenja za **stopinje (90°)**, **minute (20')** in **sekunde (40")** pišemo stično s številko.

[→ O zapisovanju simbola za stopinje v enotah za merjenje temperature gl. poglavje »Druga pisna znamenja«.

{30} Posebna skupina so znamenja iz logike, ki jih uporabljamo tudi v drugih vedah; to so znamenja za enakost (=), neenakost ali nasprotje (≠), posledičnost (⇒), izbiro (∨), vsoto (∧), večjo vrednost oziroma izvor (<), manjšo vrednost oziroma razvoj v kaj (>), večje ali enako (≥) ipd. Vsa ta znamenja pišemo nestično.

ZNAMENJA V INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKIH TEHNOLOGIJAH

{31} V skupino znamenj, rabljenih v informacijsko-komunikacijskih tehnologijah, spadajo tista, ki jih uporabljamo pri sporazumevanju prek spleta in sodobnih komunikacijskih naprav, npr. **afna (@)**, **lojtra** ali **ključnik (#)**, **zvezdica (*)** in nekatera ločila v neskladenjski vlogi. Na primer: **dvojna poševnica** v spletnih naslovih (**http://www.najdi.si**), **leva poševnica** ali **poševnica nazaj ()**, kombinacije **uklepaja** oziroma **zaklepaja** in **dvopičja** za izražanje razpoloženja kot veselje :, žalost :(, smeh :D.

DRUGA PISNA ZNAMENJA

{32} Med druga pisna znamenja uvrščamo pogosto rabljena znamenja za vrednosti, **člene** ali **paragrafe (§)**, znamenje za **in** ali **et (&)**; zaščitena imena in znamke, denarne enote, npr. **evro (€)**, **dolar (\$)**, **funt (£)**.

{33} Znamenja za **in** ali **et (Odvetnik Novak & partnerji)** in za denarne enote (**50 €**, **15 \$**, **10 £**) pišemo nestično glede na druge sobesedilne enote.

- {34} Znamenja za zaščitena imena in znamke (Teflon[®], Adidas[™]) pišemo nadpisano in stično z imenom.
- {35} POSEBNOST
Pisna znamenja, ki označujejo enote za merjenje temperature, npr. stopinja Celzija, stopinja Fahrenheita, zapisujemo stično s simbolom, ki označuje posamezno mersko enoto, npr. 5 °C, 32 °F.
- {36} Pisna znamenja, ki označujejo avtorske pravice (© 2003 Založba ZRC, ZRC SAZU) in člene oziroma paragrafe (§ 10), se pišejo pred enoto in so nestična.

IZPOSTAVNA, NADPISANA IN PODPISANA ZNAMENJA, ŠTEVILKE IN ČRKE

- {37} Številke, črke in nekatera znamenja uporabljamo tudi izpostavno, tj. nadpisana ali podpisana.
- {38} Nadpisana levostična številka (podobno zvezdica) na desni strani enote, na katero se nanaša, predstavlja opozorilo na ustrezno podčrtno opombo ali na opombo na koncu besedila ali poglavja, npr. *Poezije je naslov zbirke izbranih Prešernovih pesmi iz leta 1847.*¹. (Pod črto pa nestično pred navedbo: ¹ Natisnjene so bile že decembra leta 1846.)
- Kadar se opomba nanaša na celotni del besedila, zapisan pred ločilom, je znamenje za opombo za ločilom; kadar se opomba nanaša le na besedo ali zvezo neposredno pred ločilom, je znamenje za opombo umeščeno stično s to besedo oziroma zvezo, to je pred ločilo.
- {39} Nadpisana desnostična številka levo od letnice označuje zaporedno izdajo dela, npr. *Atlas Slovenije*⁴2005 (= 4. izdaja).
- {40} Nadpisana levostična dvojka desno ob številki ali črki pomeni kvadrat (5², a²) oziroma kvadratni (Slovenija meri 20.273 km²), trojka kub (5³, a³) oziroma kubični (Vsako leto iz oceanov izhlapi okoli 430 milijonov m³ vode).
- {41} V kemijskih formulah podpisane in nadpisane stične številke prikazujejo sestavo oziroma zgradbo molekule kemijske spojine: H₂O (voda), ¹⁶₈O₂ (kisikov izotop).
- {42} Izpostavne črke pišemo stično bodisi nad številko ali črko (oziroma v matematiki spremenljivko) (10ⁿ, x = a^b) bodisi pod njo (log_ax). V

nestrokovnem jeziku jih najpogosteje srečujemo pri mednarodnem zapisu ure (Uradne ure so od 10^h do 12^h).

- {43} V jezikoslovju desnostična zvezdica na levi strani pred besedo opozarja na vzpostavljeno (domnevno) besedo (ampak < *а-нь-пакъ) ali na nesprejemljivost (*črnobel).
- {44} Ob navajanju biografskih podatkov nestično pisana zvezdica pred letnico ali datumom pomeni 'rojen': Ivan Cankar (* 1876, † 1918). Za označevanje pomena 'umrl' uporabljamo v enakem položaju križec: Andrej Turjaški (* 9. 4. 1557, Žužemberk; † 5. 9. ali 8. 10. 1593, Karlovec, Hrvaška).

KOREKTURNA (POPRAVNA) ZNAMENJA

- {45} Korekturna (popravna) znamenja iz besedila načeloma ponovimo na desnem robu, ob njem pa razločno izpišemo popravek. V težjih primerih za vnašalca lahko zapisujemo še dodatna navodila, npr. »ruska cirilica«.

      	popravi
 	napačen črkovni sklop ali beseda
  	manjka
	izpusti
  	piši skupaj
  	piši narazen
  	zbližaj vrstici
  	razmakni vrstici
5 2 4 3 1	uredi besede ali enote po številski vrednosti
  	zamenjaj zaporedje ustreznih enot
	napravi odstavek
 	pomakni v desno oziroma v levo
	odpravi odstavek oziroma poveži
	pomakni višje
	pomakni nižje
	zapiši ležeče
	zapiši krepko
.....	ne upoštevaj popravka
	poravnaj rob

Obstajajo še druga, redkeje rabljena znamenja. Popravno znamenje iz besedila načeloma ponovimo na desnem robu, ob njem pa izpišemo popravek. V težjih primerih lahko zapisujemo še dodatna navodila.

Glasovna vrednost črk

Črke so znamenja za dva vlogama: z njimi zapisujemo glasove, ko pa so zapisane, nam izbujujejo predstavo glasov.

Za razmerje med črkami in glasovi ne velja pravilo »Kolikor črk, toliko glasov« oz. »Kolikor glasov, toliko črk«. Nekatere glasove namreč zapisujemo z različnimi črkami, po drugi strani pa nekatere črke zaznamujejo več glasov. Tako npr. ustnični nenosni zvočnik načeloma sicer zapisujemo s črko *v* (*siva, siv, vzeti, vsak*), vendar ~~eno~~ njegovo različico tudi s črko *l* oz. *u* (*dal / nauk*). Nasprotno ~~pa nam~~ črka *v* zaznamuje ne samo zobnoustnični nenosni zvočnik (*veva*), temveč tudi posamoglasniški [ʋ] (*siv, bo vzela, bo vsak*), ne ob samoglasniku [w] *vsak* itd. lahko izgovarjamo tudi [uzeti] oz. [usak] itd. oz. [ʋ] (*vzeti, odvzeti vsak, predvsem*) in celo samoglasnik [u] (*vzeti* oz. *v* → *u*).

Razmerje črka – glas oz. glas – črka je razvidna iz preglednic Glasovna vrednost črk in Zapisovanje glasov – (str. 000,000).

SLOGI ČRK, ŠTEVK, LOČIL IN DRUGIH PISNIH ZNAMENJ

- {46} Pri urejanju besedila uporabljamo različne sloge črk, števk in drugi pisnih znamenj: navadni (pokončni) **a A, b B** ... in poševni (ležeči, kurzivni) **a A, b B** ..., krepki (polkrepki) **a A, b B** ... in krepki (polkrepki) ležeči **a A, b B** ..., razprti slog **a b e c e d a** ...
- {47} V posebnih besedilnih položajih uporabljamo tudi same velike črke (verzalke), npr. **BIBLIJA**, in pomanjšane velike črke (kapitelke), ki razlikujejo med malimi in velikimi črkami, npr. **Biblija**.
- Pri uporabi različnih pisavnih slogov pazimo na ločila, ki so lahko sestavni del tipografsko poudarjenega besedila ali ne. Na primer: **Retoričnemu vprašanju Veš, poet, svoj dolg? sledi odgovor.** (vejici in vprašaj so krepki); **Retoričnemu vprašanju Veš, poet, svoj dolg? sledi odgovor.** (vejici in vprašaj so ležeči); **Najpomembnejše Toporišičevo delo je gotovo Slovenska slovnica, ki je prvič izšla leta 1976.** (vejica ni krepka). Enako velja za ločila v npr. naštevvalnih enotah: **Med najpogostejše priimke pri nas sodijo Novak, Horvat, Kovačič, Krajnc, Zupančič.** (vejice in pika niso ležeče).

KRAJŠAVE

SPLOŠNO

- {48} Krajšave so kratice, okrajšave, simboli in formule, nastale zaradi potrebe po kratkosti izražanja. Slovenščina ima čedalje več domačih in prevzetih krajšav. V jezikovnem razvoju se vse te oblike tudi spreminjajo: simboli in formule kot dogovorjena znamenja v okviru strok precej manj kot okrajšave, ki težijo k vse večjemu poenobesedenju (*i. t. d.* > *itd.*), in kratice, ki pogosto prehajajo med lastna imena (**UNICEF** > **Unicef**) in občna poimenovanja (**EMŠO** > **emšo**).

KRATICE

- {49} Kratice so ustaljene krajšave večbesednih poimenovanj ali tvorjenk, ki jih navadno pišemo s samimi velikimi črkami.

Nastanek in zapis kratic

- {50} Kratice nastanejo tako, da netvorjene in tvorjene besede ali stalne besedne zveze okrnimo, navadno do začetnih črk besed oziroma njihovih delov (*Slovenska akademija znanosti in umetnosti* > **S, A, Z, U** > **SAZU**; *Kulturno-umetniško društvo* > **K, U, D** > **KUD**; *ultravijolični* > **U, V** > **UV**; *Zakon o medijih* > **Z, Med** > **ZMed**; *enotna matična številka občana* > **E, M, Š, O** > **EMŠO**).
- {51} Kratice navadno pišemo z velikimi črkami, slovnične besede (veznike, predloge) pa izpuščamo (*Narodna in univerzitetna knjižnica* > **N, U, K**) ali jih zapišemo z malimi črkami (*Bosna in Hercegovina* > **B, i, H**; *Zakon o medijih* > **Z, Med**). Tako dobljene krne iz besednih zvez strnemo v kratico (**N, U, K** > **NUK**; **B, i, H** > **BiH**; **Z, Med** > **ZMed**).

Vrste kratic glede na izgovarjanje

- {52} Kratice glede na to, kako jih izgovarjamo, delimo na:
1. **črkovalne** (**EKG, FF, PVC, NK**), pri katerih zaradi značilne glasovne sestave izgovarjamo vsako črko posebej; soglasnike izgovarjamo na dva

načina: bodisi z ustreznim glasom in polglasnikom ali z ustreznim glasom in samoglasnikom *e* oz. *a* (**PVC** [pévécé] in [pèvècè], **NK** [ênká] in [nèkè]);
2. **nečrkovalne** (**NUK**, **SAZU**, **TEŠ**), ki jih običajno izgovarjamo kot druge besede ([núk], [sazú], [téš]).

[→ O načinih črkovanja v slovenščini gl. poglavje »Slovenska abeceda«.

{53} POSEBNOSTI

1. Če nečrkovalna kratica preide v besedo, jo kot občno poimenovanje zapisujemo samo z malimi črkami (**emšo**; **mrsa**; **esemes**), kot lastno ime pa z veliko začetnico (**Nuk**, **Ajpes**, **Unesco**, **Nasa**).
2. Redke črkovalne kratice lahko zapisujemo tudi z malimi črkami (**SMS/sms**, **GSM/gsm**).
3. Pri nekaterih prevzetih kraticah ohranimo izvorni način izgovaranja (**BBC** [bíbísí], **FBI** [éfbíáj], **DJ** [dídžêj]), pri drugih pa ob domačem ohranjamo tudi podomačenega (**PC** [pécé in písí], **GSM** [géêsêm in džíêsêm]).
4. Nekatero prevzete kratice uporabljamo v izvorni obliki, čeprav podstavno stvarno ime prevajamo, npr. **Svetovna zdravstvena organizacija** – **WHO**, **Mednarodni denarni sklad** – **IMF**.

[→ O načinih črkovanja abecede v drugih jezikih se poučimo v preglednicah o tujih jezikih.

Slovnične lastnosti kratic

PISNO PREGIBANJE KRATIC

- {54} Kratice sklanjamo (**DUTB DUTB-ja**). Kadar iz njih napravimo tvorjenke, pregibamo tudi te (**DUTB-jev DUTB-jeva DUTB-jevo**).
- {55} Končnice in obrazila pišemo za vezajem z malimi črkami, če se kratica govorno končuje na:
1. soglasnik (**OZN OZN-a**, **OZN-ov** [óžèèn óžèèna óžèènov-]; **ŠOS ŠOS-a**, **ŠOS-ov** [šós šósa šósov-]) ali
 2. naglašeni samoglasnik (**OZN OZN-ja**, **OZN-jev** [óžènè óžènèja óžènèjev-], **STA STA-ja**, **STA-jev** [èstèá èstèája èstèájev-]).
- {56} POSEBNOST
- Če se nečrkovalna kratica končuje na nenaglašeni samoglasnik, tega obravnavamo kot sklonilo oziroma kot del obrazila in ju tudi v stranskih sklonih pišemo z veliki črkami (**UNESCO UNESCA**, **UNESCOV**; **EMO EMA**, **EMOV**; **FIFA FIFE**, **FIFIN**).
- {57} Nečrkovalne kratice pogosto preidejo med navadno besedje in jih tako tudi pisno pregibamo (**Ajpes Ajpesa**, **Ajpesov**; **aids aidsa**; **Unesco Unesca**, **Unescov**; **Nasa Nase**, **Nasin**; **emšo emša**).

{58} POSEBNOST

Posamezne črkovalne kratice (in iz njih izpeljane besede) prehajajo z zapisom, ki odraža izgovor, med navadno besedje: **teve** (< TV); **devede** **devedeja** (< DVD); **beemve** **beemveja** (< BMW); **esdees** **esdeesa**, **esdeesovec** (< SDS).

SPOL IN SKLANJATEV KRATIC

{59} Kratice so praviloma samostalniki (**BDP** 'bruto domači proizvod', **TV** 'televizija'), redkeje tudi pridevniki (**UV** 'ultravijoličen', **TV** 'televizijski').

{60} Samostalniške kratice so najpogosteje moškega spola, in sicer ne glede na to, katerega spola je jedrna beseda podstave (**DDV** < davek na dodano vrednost, **NUK** < Narodna in univerzitetna knjižnica, **KUD** < kulturno-umetniško društvo, **SNG** < Slovensko narodno gledališče). Večinoma se sklanjajo po prvi moški sklanjatvi (**DDV**-ja, **NUK**-a, **KUD**-a, **SNG**-ja).

{61} Črkovalne in tudi nečrkovalne kratice sklanjamo tudi po ničtem sklanjatvenem vzorcu, ne glede na to, katerega spola je jedrni samostalnik v podstavi: **brez DDV**, **ARSO** – na **ARSO**; **DNK** – o **DNK**, **EU** – iz **EU**; **MNZ** – pri **MNZ**.

[→ O vzorcih sklanjatev gl. poglavje »Slovnici oris za pravopis«.

{62} POSEBNOSTI

1. Izjema so nečrkovalne kratice, ki se končujejo na nenaglašeni **a** in jih sklanjamo po prvi ženski sklanjatvi, pri čemer tudi nove končnice zapisujemo z velikimi črkami: **CIA CIE CII** ..., **NASA NASE NASI** ...

2. Redke črkovalne in nečrkovalne kratice, ki jih sklanjamo po ničtem sklanjatvenem vzorcu, lahko ohranjajo ženski oz. srednji spol podstavne zveze: **FF** ('Filozofska fakulteta') – na **mariborski FF**, **DNK** ('dezoksiribonukleinska kislina') – **analiza človekove DNK**, **EU** ('Evropska unija') – na **ravni celotne EU**; **DOPPS** ('Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije') – **DOPPS se je pritožilo zoper odredbo**, **MNZ** ('Ministrstvo za notranje zadeve') – **Za avtošole je pristojno MNZ**.

3. Za nekatere kratice so v rabi različne sklanjatvene možnosti, npr. **NUK**: **Izvod knjige hranijo v ljubljanskem NUK-u**; **Že več let je na voljo razglednica z motivi Plečnikovega NUK**; **Razpis za gradnjo nove NUK je bil napovedan že leta 1988**.

4. Nekatere kratice, ki imajo v jedru podstave samostalnik v množini (**ZDA**, **NVO**), lahko ohranjajo število in spol podstavnega samostalnika: **ZDA** – **Leta 1924 so ZDA Indijancem priznale ameriško državljanstvo.**, toda: **ZDA in EU sta podpisali sporazum**.

Kratice v daljših poimenovalnih enotah

{63} Med samostojnima kraticama, ki se povežeta v novo enoto, naredimo presledek (**ZRC SAZU**, **OE UJP**, **IDV FDV**).

- {64} Kadar kratici sledi številski dodatek, ga pišemo na različne načine ([SSKJ2](#), [ZIL-1](#), [MP3/mp3](#), [NUK 2](#), [SVL I](#)).
- {65} Kratice s številskimi dodatki, pisanimi brez presledka, se v zvezah sklanjajo drugače, kot kadar so rabljene samostojno (v [SSKJ-ju/SSKJ](#), vendar v [SSKJ2](#); gradnja [NUK-a/NUK](#) in gradnja [NUK-a 2 / NUK 2](#)).
- {66} Kratice v besednih zvezah nastopajo kot nesklonljive samostojne enote, za njimi je presledek ([EKG laboratorij](#), [ABS zavore](#), [UV žarki](#), [AV oprema](#)).

OKRAJŠAVE

- {67} Okrajšave so okrajšano zapisane besede ali besedne zveze. Znamenje okrajšanosti je pika.

Nastanek okrajšav

- {68} Okrajšamo lahko besede in besedne zveze, in sicer na različne načine, tako da ohranimo:
1. prvo črko samostojne besede ali vsake besede v zvezi ([c.](#) – [cesta](#); [g.](#) – [gospod](#); [itd.](#) – in [tako dalje](#));
 2. prvo in zadnjo črko besede ([dr.](#) – [doktor](#) (tudi v pomenu 'doktorica'); [ga.](#) – [gospa](#));
 3. poljubno število začetnih črk, ki se končajo na soglasnik ([dram.](#) – [dramaturg](#), [dramaturginja](#), [dramski](#); [prof.](#) – [profesor/profesorica](#); [oz.](#) – [oziroma](#); [npr.](#) – [na primer](#); [Ur. l.](#) – [Uradni list](#));
 4. izbrane soglasnike ([gdč.](#) – [gospodična](#); [mrd.](#) – [milijarda](#); [tč.](#) – [točka](#)).
- {69} POSEBNOSTI
1. Osebna imena so okrajšana na začetnice ([T. Pandur](#)), z začetnimi izgovornimi enotami iz drugih jezikov pa redkeje tudi na prvi dve ali tri črke, če te označujejo en glas: [C.](#) ali [Ch. de Gaulle](#), [R. S.](#) ali [Sch.](#) (< Robert Schumann).
 2. Brez krajšavne pike pišemo okrajšave šolskih ocen ([nzd](#) – nezadostno, [odl](#) – odlično, [pdb](#) – prav dobro) in glasbene oznake ([pp](#) – it. [pianissimo](#) 'zelo tiho', [f](#) – it. [forte](#) 'glasno').
 3. Okrajšavo [e](#) (< elektronski, električni) v občnih poimenovanjih in zvezah po tujejezičnem vzoru pišemo z vmesnim vezajem ([e-poslovanje](#), [e-recept](#), [e-skiro](#), [e-javna uprava](#), [e-vladne storitve](#)).
 4. Citatne okrajšave zapisujemo enako kot v jeziku, iz katerega prihajajo: [cf.](#) (< lat. [confer](#) – 'primerjaj'), [ibid.](#) (< lat. [ibidem](#) – 'prav tam').

Okrajšave tvorjenk: zloženke in sestavljenke

{70} Kadar krajšamo tvorjenke, navadno ohranimo prve črke vsake polnopomenske enote (zf. < znanstveno fantastični, sh. < srbohrvaški, ide. < indoevropski) oziroma pri sestavljenkah prvo črko predpanskega obrazila in okrajšavo podstave (ppolk. < podpolkovnik).

{71} POSEBNOSTI

1. Okrajšane podredne zloženke redkeje pišemo tudi z vmesno piko in brez presledka (lit.zg. < literarnozgodovinski, l.r. < lastnoročno, rim.kat. < rimskokatoliški).
2. Priredne zloženke pišemo z vmesno piko, brez presledka in z vezajem (angl.-slov. < angleško-slovenski, č.-b. < črno-beli, c.-kr. < cesarsko-kraljevi).

Okrajšave besednih zvez

{72} Pri besednih zvezah načeloma okrajšamo vsako prvino, krajšavni piki pa sledi presledek: t. i. (< tako imenovani/imenovana/imenovano), d. o. o. (< družba z omejeno odgovornostjo), izr. prof. (< izredni profesor / izredna profesorica), op. a. (< opomba avtorja/avtorice), dr. dent. med. (< doktor/doktorica dentalne medicine), Ur. l. (< Uradni list).

{73} Zaradi pogoste rabe nekaterih besednih zvez oziroma iz njih nastalih okrajšav se je vmesna krajšavna pika postopoma opustila: itd. (< in tako dalje), itn. (< in tako naprej), ipd. (< in podobno), npr. (< na primer), tj. (to je), mdr. (< med drugim), idr. (< in drugo, in drugi).

{74} POSEBNOSTI

1. Če je prva beseda besedne zveze, ki jo želimo okrajšati, krajši predlog ali veznik, se ta ne okrajša vedno: po Kr. (< po Kristusu), v pok. (< v pokoju) proti pr. Kr. (< pred Kristusom).
2. Okrajšave kot stalni dodatki ob imenih gospodarskih družb (d. d., d. n. o., d. o. o., s. p.), ki jih z vejico ločimo od imena in jih pišemo s presledki, so v registru podjetij pogosto zapisane stično (Petka, d.o.o.).
3. Okrajšave za gospodarske družbe iz drugih jezikov v slovenskih besedilih pišemo enako kot slovenske okrajšave, npr. 'družba z omejeno odgovornostjo': s. r. l. (< it. *Società a responsabilità limitata*), GmbH (< nem. *Gesellschaft mit beschränkter Haftung*).
4. Pri pisanju prevzetih okrajšav besednih zvez upoštevamo načela slovenskega pravopisa glede stičnosti, npr. N. N. (< lat. *nomen nescio* – 'neznanec/neznanka'), P. S. (< lat. *post scriptum* – 'pripis'), R. I. P. (< lat. *requiescat in pace*, angl. *rest in peace* – 'naj počiva(jo) v miru').

Okrajšave izobrazbenih, akademskih in znanstvenih nazivov

- {75} Okrajšave izobrazbenih (Marko Horvat, univ. dipl. inž. les.; Andreja Mlakar, dr. med.), akademskih (asist. dr. Janez Kos) in znanstvenih nazivov (dr. Barbara Kovač, znan. sod.) pišemo ob osebnih imenih v različnih položajih skladno z zakonodajo.
- {76} Izobrazbene oz. strokovne nazive, ki so pridobljeni po visokošolskih in višješolskih študijskih programih ter po bolonjskih študijskih programih prve in druge stopnje, pišemo za imenom in vejico (Peter Potočnik, univ. dipl. inž. les.; Mojca Vidmar, mag. angl.; Petra Kalan, akad. slik.).
- {77} Znanstvene nazive, pridobljene po končani tretji bolonjski stopnji oz. doktoratu ali po znanstvenem magisteriju, pišemo pred imenom (mag. Nataša Kotnik, dr. Rok Krajc). Pred imenom pišemo tudi akademske nazive, ki jih pridobi posameznik na univerzi (red. prof. dr. Martin Oblak), in častne nazive (akad. dr. Alenka Turk).
- {78} Akademske nazive, ki jih pridobi posameznik na nepedagoških raziskovalnih ustanovah, pišemo za imenom in vejico (dr. Vesna Hribar, viš. znan. sod.).
- {79} POSEBNOST
- Namesto kopičenja enakovrstnih okrajšav uporabljamo tudi nesistemske načine, npr. namesto dr. dr. 'dvojni doktor' raje ddr.; tako še dddr. 'trojni doktor' in mmag. 'dvojni magister'.

Izgovarjanje okrajšav

- {80} Okrajšave navadno beremo tako, da jih sproti razvezujemo. Poved Govoril je s prof. Novakom. preberemo Govoril je s profesorjem Novakom.; poved Govoril je z dr. Janjo Kuhar. preberemo Govoril je z doktorico Janjo Kuhar.
- {81} POSEBNOSTI
1. Okrajšava ga. (gospa) ima poleg osnovne oblike še dve, ki nakazujeta obliko razvezave: ge. (gospa) in go. (gospo).
 2. Za nekatere okrajšave se je uveljavilo le črkovalno izgovarjanje: b. p. [bè pè] in [bé pé], b. l. [bè lè].
 3. Kadar črkovalno izgovarjane okrajšave pregibamo, jih pišemo stično: d.o.o.-ji, d.d.-ji, s.p.-ji. Pri teh okrajšavah lahko spremljamo tudi proces postopnega prehajanja med

občna poimenovanja, ki jih sklanjamo kot navadne samostalnike, npr. **dede dedeja** (< d. d.); **espe espeja** (< s. p.); **deoo deooja** (< d. o. o.); **vede vedeja** (< v. d.).

Krajšave za datoteke in spletne domene

- {82} Okrajšave, nekatere so tudi kratice (PDF, HTML), ki jih uporabljamo kot končnice spletnih domen in datotek, pišemo s piko na levi, npr. **.com** (< angl. **company** 'podjetje'), **.net** (< angl. **network** 'omrežje'), **.org** (< angl. **organisation** '(neprofitna) organizacija'); **.pdf** (< PDF, angl. **portable document format** 'format prenosljive datoteke'); **.gif** (< GIF, angl. **graphics interchange format** 'format slikovne datoteke'); **.si** (< 'Slovenija').

Kratkopisne krajšave

- {83} Kratkopisne krajšave so tiste, pri katerih poleg črk izkoriščamo izgovor števil, npr. **s5** 'spet'; **5er** ali **5R** 'Peter'; **ju3** 'jutri'; **Mi2** 'Midva' (ime glasbene skupine).

SIMBOLI

Splošno

- {84} Simboli so grafična znamenja za mere, fizikalne količine, kemijske elemente, matematične pojme, denarne enote, strani neba ipd. Nastanejo s krnitvijo navadno ene besede (**Na** – novolat. **natrium** 'natrij', **H** – novolat. **hydrogenium** 'vodik', **t** – lat. **tempus** 'čas', **cm** – centimeter, **S** – sever) ali z združevanjem različnih krnov (**HRK** – hrvaška kuna, **MS** – Murska Sobota, **SZ** – severozahod, **XL** – angl. **extra large** 'zelo velik'). Pišemo jih po dogovoru – z malimi ali velikimi črkami in brez pike, izjemoma z malo ali veliko črko (**l** ali **L** – liter).
- {85} Simbole za merske enote pišemo s presledkom za številko: **35 m**, **10 %**, **220 V**, **5 a** (pet arov), drugače kot **5a + 3b** (pet a + tri b) v algebri.
- {86} Simboli se lahko z drugimi simboli, števki ali ločili družijo v nove simbolne enote (**mA**, **m²**, **km/h**).
- {87} Simboli v besednih zvezah nastopajo kot nesklonljive samostojne enote, za njimi je presledek (**AAA baterija**; **Cu kristal** 'bakrov kristal').

{88} POSEBNOSTI

1. V posebnih okoliščinah, ko je zahtevana kratkost izražanja ali v ozko strokovnem pisanju, priredne zloženke zapisujemo s simboli in vezajem, npr. s simboli za kemijske elemente: **Cu-Zn zlitina** 'bakrovo-cinkova zlitina'.
2. V položajih, ki zahtevajo kratkost izražanja, pridevniške tvorjenke s številčnim prvim delom in simbolom oz. mersko enoto v drugem delu zapisujemo s stičnim vezajem, npr. **110-kV transformator, 40-% raztopina**.

[→ O druženju črk, števk in ločil gl. poglavje »Pisna znamenja«.

1. Pri zapisovanju nestične zveze števil in črk (npr. **35 m**) smo pozorni na nedeljivost in med obema enotama uporabljamo nedeljivi presledek.
2. Če simbolov ne pišemo ob številkah, jih v tekočem besedilu najpogosteje pišemo z besedo (**Gradnjo osemsto metrov pločnika so ustavili.**).
3. Kadar mersko enoto uporabimo v naslovu ali besedilu, ki je pisano z velikimi črkami, pazimo, da zaradi pomenskega razlikovanja simbol ali izpišemo ali upoštevamo standardizirani zapis (**PREVC POLETEL 250 METROV/m**).

Izgovarjanje simbolov

- {89} Simbole izgovarjamo narekovalno (**Na** [nəá] in [èná]), v besedilu jih večinoma razvezujemo v besede (**Na** – natrij, **m** – meter). Za nekatere obstajajo slovenske ustreznice: **H** – vodik, **t** – čas.

FORMULE

- {90} Simboli se lahko združujejo tudi v formule, tj. kratke simbolične zapise, ki se uporabljajo v matematiki, naravoslovnih in tehniških znanostih za opis odnosov med količinami in sestavinami.
- {91} Kemijske formule nastanejo tako kot kratice – s krnitvijo besed, krne pa nato strnemo v formulo, npr. **H₂O** (vodikov oksid, voda), **NaCl** (natrijev klorid). Pišemo jih brez okrajšavnih pik in jih ne pregibamo, izgovarjamo pa jih črkovalno (**CO** [cəó] in [céó], **H₂O** [há dvá ó]).
- {92} Matematične formule so v splošnem obrazci, ki povedo, kako izračunati neko količino ali vrednost (**Ploščino kvadrata izračunamo po formuli $p = a^2$**).

[→ O stičnosti matematičnih znamenj gl. poglavje »Matematična in logična znamenja«.

- {93} Ker formule uporabljamo predvsem v strokovnih besedilih, zanje velja, da jih pišemo skladno z dogovorno normo posameznih strok.

VELIKA IN MALA ZAČETNICA

SPLOŠNO

- {94} Raba velike in male začetnice je odvisna od položaja besede v povedi (prva beseda v povedi) in od značaja besede ali besedne zveze.
- {95} Z veliko začetnico pišemo **lastna imena**, tj. imena bitij ([Ana](#), [Ivana Orleanska](#), [Luka Mihelič](#), [Slovenec](#), [Snežna kraljica](#), [Švrk](#), [Vlah](#)) ter imena zemljepisnih ([Bohinjsko jezero](#), [Nova Gorica](#), [Sava](#), [Slovenija](#), [Šmarje pri Jelšah](#), [Triglav](#)) in stvarnih danosti ([Dnevnik](#), [Hlapci](#), [Osnovna šola Tržič](#), [Slovenska slovnica](#), [Zveza prijateljev mladine](#)). Nekatera imena lahko ohranijo lastnoimenski status tudi skrajšana ([Združeni narodi](#) za [Organizacija združenih narodov](#)). Status lastnega imena pridobijo tudi nekatera nadomestna imena ([Gospa](#) za [Marija](#), [Prerok](#) za [Mohamed](#); [Otok](#) za [Velika Britanija](#)). Z veliko začetnico pišemo tudi **svojlne pridevnike iz lastnih imen** ([Prešernov dan](#)) ter neobvezno **izraze posebnega razmerja in spoštovanja** ([Pišem Vam ...](#), [Ekscelenca](#)).
- {96} Z malo začetnico pišemo občna (tj. splošna vrstna) poimenovanja, ki zaznamujejo vrsto ([dalmatinec](#)), različne poklicne, vljudnostne in druge nazive oseb ([doktorica](#), [gospa](#), [pater](#), [baronica](#)) ter poimenovanja posameznikov po jezikovni skupini in veri ([kajkavec](#), [katoličan](#)) ali družbeni pripadnosti skupinam, nazorom, gibanjem ([byronist](#), [ekologist](#), [nobelovec](#), [uršulinka](#), [wikipedistka](#)). V nasprotju z veliko drugimi jeziki pišemo v slovenščini z malo začetnico tudi poimenovanja praznikov (razen lastnoimenskih sestavin v njih) ter poimenovanja posebnih dneвов, dneвов v tednu in mesecev ([božič](#), [dan Zemlje](#), [pust](#), [svečnica](#); [četrtek](#), [sobota](#); [december](#), [mali traven](#)), zgodovinskih dogodkov ([prva svetovna vojna](#), [soška fronta](#), [vatikanski koncil](#)), iger ([monopoli](#), [tarok](#)), umetnostnih in nazorskih smeri ([impresionizem](#), [protestantizem](#)) ter nagrad, častnih nazivov in priznanj ([ambasador znanosti](#), [bafta](#), [kresnik](#)).

VELIKA ZAČETNICA

- {97} Z veliko začetnico pišemo
1. prvo besedo v povedi,
 2. lastna imena,

3. izraze posebnega razmerja ali spoštovanja in
4. svojilne pridevnike iz lastnih imen.

Velika začetnica in poved

PRVA BESEDA V POVEDI

- {98} Veliko začetnico pišemo na začetku besedila, v nadaljevanju pa za končnimi ločili (piko, vprašajem, klicajem) ali ločili, ki so v vlogi končnega ločila (trema pikami, pomišljajem):
- Pot je vodila levo, torej proč od njega. Kaj pa zdaj? Poglej, poglej! Če se spustiva kakih deset metrov niže, mogoče najdeva prehod ... Vem, da nama bo uspelo.
 - E-sporočila prebiram že pred zajtrkom. **nasproti** Pošljite nam povratno e-sporočilo.
 - Doc. dr. Mojca Kranjc je zaposlena kot znanstvena sodelavka. **nasproti** Predavanja doc. dr. Mojce Kranjc danes odpadejo.
 - De Saussure je jezik obravnaval kot velikansko omrežje struktur. **nasproti** V članku predstavlja vpliv jezikoslovnih spoznanj Ferdinanda de Saussurja.
- [→ O pisanju imen s predimki gl. poglavje »Imena s predimki« (Velika in mala začetnica).

{99} POSEBNOST

- Malo začetnico na začetku povedi uporabljamo izjemoma, če se poved začne
- a) s simbolom, oznako ali drugim dogovorjenim pisnim znamenjem (npr. pH; a, A), pri katerem je zapis tudi pomensko razlikovalen:
pH vrednost lahko zelo preprosto izmerimo z indikatorskimi lističi.
a je v fiziki oznaka za pospešek. **nasproti** A je v fiziki oznaka za delo.
 - b) z zaščitenim lastnim imenom (eDavki, iPod, zVem):
eDavki so spletni servis za elektronsko poslovanje s Finančno upravo Republike Slovenije.

PRVA BESEDA V POVEDI BREZ KONČNEGA LOČILA

- {100} Z veliko začetnico pišemo besedilne enote, ki so povedi brez končnega ločila. To so
- a) javni napisi in naslovi: **Kajenje prepovedano**, **Obvoz**, **Tajništvo fakultete**;
 - b) podpisi k slikovnemu gradivu in preglednicam ter naslovi v poljih oziroma glavi preglednic: **Bakrorez neznanega avtorja**, **Grafikon 1: Razvoj osebnih rekordov na 1500 metrov**;

c) navedbe akademskih naslovov pred imenom osebe na napisnih ploščicah in pred imenom avtorja ob naslovih člankov: **Dr. Janez Novak**, **Mag. Vida Pirc**;

č) pri pisemskem sporočanju glava dopisa, zadeva; naziv in naslov na pisemski ovojnici, npr. **G./Gospod**, **Prof./Profesorica**.

[→ O pisanju pike pri tovrstnih besedilnih enotah gl. poglavje »Pika« (Ločila).

VELIKA ZAČETNICA ZNOTRAJ POVEDI

{101} Za dvopičjem z veliko začetnico pišemo

a) vedno začetek dobrednega navedka premege govora: **Prijazno jo je opomnil: »Pohiti, sicer bova zamudila. Imaš plašč?«**;

b) pogosto začetek citirane ali navedene povedi: **Ivan Cankar je menda zapisal: Ali poznaš šalo o kravi, ki ni dajala mleka, zato ker je žvela od samih štiriperesnih deteljic?**;

c) začetek samostojnih ali večjih naštevalnih enot, če se prva od njih začinja z veliko začetnico: **Otroci so našeli različne vzklične povedi: Joj, kako boli! – Hitro pridi sem! – Takoj pospravi svojo sobo!**

[→ Gl. poglavje o premem govoru (Ločila).

{102} Z veliko začetnico pišemo začetek navedene (citirane) povedi v okviru kake druge povedi: **Izrek Učenje nikoli ne izčrpa uma je da Vincijev. Citirano poved lahko natančneje zapišemo v narekovajih ali drugem slogu pisave: V geslu »En svet – ene sanje« se skriva želja po strpnosti.; Svoj govor je končal s pregovorom *Lačna vrana se ne zmeni za strašilo.***

{103} Z veliko začetnico pišemo prvo besedo vsake povedi v naštevalnem nizu v okviru druge povedi. Posamezne povedi ločujemo s podpičjem, redkeje z vejico, piko na tem mestu pa pogosto opuščamo: **Pregovori *Kdor laže, tudi krade; Kogar je kača pičila, se boji zvite vrvi; Kdor ne dela, naj ne je se vsi začenjajo z oziralnimi zaimki.***

Lastna imena

{104} Med lastna imena uvrščamo

a) imena bitij, in sicer

- osebna imena,
- domišljajska imena,

- religijska in mitološka imena,
- prebivalska imena,
- imena alegorično poosebljenih bitij,
- živalska imena;

b) zemljepisna imena, in sicer

- krajevna imena (imena samostojnih naselij ali krajev, tj. mest, vasi, zaselkov),
- nekrajevna imena (imena vseh drugih zemljepisnih danosti, tj. imena celin, držav, delov zemeljskega površja, nebesnih teles ipd.);

c) stvarna imena, in sicer imena stvaritev, ustanov, delovnih organizacij in podjetij, znamk, upravnih enot, naslove umetnostnih del ipd.

IMENA BITIJ

{105} Med imena bitij uvrščamo osebna, domišljajska, religijska, mitološka in prebivalska imena ter imena alegorično poosebljenih bitij in živalska imena.

ZGRADBA IMEN BITIJ

{106} Zgradbeno so imena bitij

- a) enodelna, in sicer enobesedna ([Črtomir](#), [Kekec](#), [Primorka](#)) ali večbesedna ([Beneški Slovenec](#), [Grdi raček](#), [Mali princ](#), [Sveti trije kralji](#));
- b) dvodelna, in sicer dvobesedna ([Jurij Dalmatin](#), [Mojca Pokrajculja](#), [Zemlja Mati](#)) ali večbesedna ([Alma Maksimiljana Karlin](#), [Bina Štampe Žmavc](#), [Stane Belak – Šrauf](#)).

 Enodelna večbesedna imena ([Beneški Slovenec](#), [Sokolje oko](#)) ločimo od večdelnih ([Ida Kravanja – Ita Rina](#), [Jernej Kopitar](#)), saj lahko v slednjih posamezne enote uporabljamo samostojno.

OSEBNA IMENA

{107} Med osebna imena uvrščamo rojstna (krstna) imena in družinska imena oziroma priimke ter hišna imena; vzdevke, psevdonime, redovniška, skrivna in umetniška imena ter stalne pridevke, ki nadomeščajo priimke.

{108} Osebna imena pišemo z veliko začetnico. Navadno imajo dva dela: rojstno (krstno) in družinsko ime, tj. ime in priimek (oboju je lahko tudi po več), npr. [France Prešeren](#), [Marica Nadlišek Bartol](#), [Marija Lucija Stupica](#), [Vojan Tihomir Arhar](#). Podobna so jim umetniška ali nadomestna imena, ki se uporabljajo namesto prvotnega imena in priimka: [Ita Rina](#) (namesto [Ida Kravanja](#)), [Hipolit Novomeški](#) (namesto [Janez Adam Geiger](#)), [Mohamed Ali](#) (namesto [Cassius Marcellus Clay](#)).

 Domača in hišna imena ter priimke, pridobljene v zakonu, kot dodatke v posebnih besedilnih položajih uvaja pojasnjevalno določilo (*po domače, rojen, rojena, poročena*), pisano za vejico: Ljubka Šorli, poročena Bratuž, po domače Strojčeva; Pavlina Pajk, rojena Doljak; Stane Suhadolc, po domače Kovačev.

[→ O zapisovanju ločil pri dvojnih priimkih gl. poglavje »Vezaj« (Ločila).

[→ O zapisovanju vejice med imeni gl. poglavje »Vejica« (Ločila).

Psevdonimi in vzdevki

{109} Psevdonimi (umetniška, redovniška in skrivna imena) in vzdevki ([Aleksandrov](#), [Carniolus](#), [Kajuh](#), [Noordung](#)) se uporabljajo ali sami ([Nostradamus](#), [Prežihov Voranc](#)) ali za prvotnim imenom ([Jacobus Gallus Carniolus](#), [Herman Potočnik Noordung](#)), od katerega jih kdaj loči tudi nestični pomišljaj: [Josip Murn – Aleksandrov](#), [Karel Destovnik – Kajuh](#).

 Pomišljaj pred psevdonimom ali vzdevkom pogosto tudi izpuščamo, odvisno od ustaljene rabe pri konkretnem imenu: [Josip Murn – Aleksandrov](#), [Jacobus Gallus Carniolus](#).

[→ O zapisovanju ločil med deli imena gl. poglavje »Pomišljaj« (Ločila).

{110} POSEBNOSTI

1. Večbesedne vzdevke in psevdonime, ki opisujejo lastnosti oseb, pišemo z malo začetnico: [goriški slavček](#) (namesto [Simon Gregorčič](#)), [puščavska lisica](#) (namesto [Erwin Rommel](#)), [železna lady](#) (namesto [Margaret Thatcher](#)). Če je v takem poimenovanju lastno ime, ga pišemo z veliko začetnico: [doktor Fig](#) (namesto [France Prešeren](#)), [mati Terezija](#) (namesto [Anjezë Gonxhe Bojaxhiu](#)).

2. Pri nekaterih zgodovinskih osebnostih je vzdevek sčasoma postal lastno ime: [Črna kraljica](#) (namesto [Barbara Celjska](#)), [Janez Dobri](#) (namesto [papež Janez XXIII.](#)), [Sončni kralj](#) (namesto [Ludvik XIV.](#)).

 Vzdevki, s katerimi so opisane lastnosti oseb, zlasti v aktualnem političnem življenju, so navadno priložnostni: [kanadski Kennedy](#) (namesto [Justin Trudeau](#)), [teflonski Tony](#) (namesto [Tony Blair](#)). Lahko se nanašajo tudi na več oseb: [leteči Kranjec](#).

[→ O zapisovanju ločil med deli osebnega imena gl. poglavje »Pomišljaj« (Ločila).

Zgodovinska imena s stalnimi pridevki

{111} Namesto priimka (zlasti za starejšo dobo) uporabljamo stalne pridevke po krajih, po kateri izmed značilnosti oziroma posebnosti ali po zaporedju: [Hema Krška](#), [Herman Celjski](#), [Ivana Orleanska](#), [Nikolaj Kuzanski](#); [Friderik Rdečebradec](#), [Karel Veliki](#), [Magnus Zakonodajalec](#); [Henrik Osmi](#) (pogosteje [Henrik VIII.](#)). Pišemo jih z veliko začetnico.

{112} Če se stalni pridevek začne s predlogom, z veliko začetnico pišemo le predlog: **Friderik S praznim žepom, Ivan Brez dežele**.

{113} POSEBNOST

Predlogi *iz, od, z/s* se pišejo z malo začetnico, kadar v vlogi stalnega pridevka ob osebnem imenu nastopa zveza predloga in zemljepisnega lastnega imena: **Andrej iz Loke, Apolonij z Rodosa, Demetrij s Hvara, Nikolaj iz Kuze, Janez od Križa**.

[→ O zapisovanju stalnih pridevkov zgodovinskih osebnosti s številkami gl. tudi poglavje »Rimske številke« (Pisna znamenja).

[→ O pisanju nazivov za plemiško in rodovno pripadnost (*plemeniti, baron, starejši ...*) ob imenu gl. poglavje »Označevanje rodovne in plemiške pripadnosti« (Velika in mala začetnica).

Imena s predimki

{114} Tuje predložne in podobne dele priimka (tj. predimke) pišemo kot v izvirnih jezikih: **da – da Vinci; de – Baudouin de Courtenay; De – De Amicis; dos – dos Santos; Dos – Dos Passos; La – La Fayette; van – van Dyck; Van – Van Allen; von – von Grünigen**. Enako velja za predimke, pisane stično s priimkom: **d' – Prévost d'Exiles; D' – D'Annunzio; Mac – MacDowell; Mc – McDonald**.

{115} Pri prečrkovanju imen iz jezikov, ki ne poznajo razlikovanja med velikimi in malimi črkami, predimke pišemo z malo začetnico: **Abu Firas al Hamdani, Kakinomoto no Hitomaro**.

{116} POSEBNOST

Predimek, ki je sicer pisan z malo začetnico, na začetku povedi ali besedilne enote pišemo z veliko začetnico: **da Vinci – Da Vinci je naredil znanstveno študijo o svetlobi in senci v naravi**.

[→ O posebnostih rabe začetnice pri imenih s predimki gl. poglavje »Prva beseda v povedi« (Velika in mala začetnica).

Zaporedje imen in razvrščanje v abecednih seznamih

{117} V zvezi imena in priimka je ustrezno zaporedje ime – priimek: **Ivan Tavčar, Ana Tekavec, roj. Požar**.

{118} V abecednih seznamih pišemo priimek z vmesno vejico pred imenom: **Tavčar, Ivan**.

{119} Pri razvrščanju priimkov s predimki upoštevamo začetnico predimka, če je ta predimek neločljiva sestavina priimka ali če je zapisan z veliko

začetnico: **Dos Passos, John; La Fontaine, Jean de; van Gogh, Vincent; Beethoven, Ludwig van.**

 Na to, ali je predimek sestavina priimka, vpliva ustaljenost v rabi: kadar svojilni pridevnik vsebuje stalni predimek, pri abecednem razvrščanju upoštevamo tudi tega. Npr. iz imena **Jean de La Fontaine** tvorimo svojilni pridevnik **La Fontainove** (basni), zato v seznamih ime navajamo kot **La Fontaine, Jean de.**

[→ O zapisovanju ločil med deli ali deloma imena gl. poglavje »Vejica« (Ločila).

DOMIŠLJIJSKA IMENA

{120} Domišljjska imena so imena pravljичnih (poosebljenih) bitij, ki jih pišemo tako, kot so jih zapisali avtorji ali prevajalci del, v katerih se pojavljajo liki s temi imeni.

{121} Z veliko začetnico pišemo

a) enodelna enobesedna imena: **Lupinica, Pedenjped, Pepelka, Sapramiška, Zvitorepec;**

b) prvo sestavino večbesednih imen: **Mali princ, Orlovo pero, Obuti maček, Rdeča kapica, Snežna kraljica;**

c) obe sestavini dvodelnih imen: **Martin Krpan, Miki Miška, Peter Pan, Pika Nogavička, Piki Jakob.**

{122} POSEBNOST

V stalnih besednih zvezah, pri katerih je jedro občno poimenovanje, pišemo z veliko le imensko sestavino: **krojaček Hlaček, maček Muri, medvedek Pu, muca Copatarica, zvezdica Zaspanka, sovica Oka.**

 Če domišljjsko ime nastopa kot naslov literarne stvaritve, predstave, filma ipd., ga pišemo z veliko začetnico: **lutkovna igrica Maček Muri, pravljica Ele Peroci Muca Copatarica, povest Ovčar Runo.**

RELIGIJSKA IN MITOLOŠKA IMENA

{123} Med religijska in mitološka imena uvrščamo imena bogov in boginj, skupin bogov in boginj, angelov, božanskih, demonskih, bajnih in podobnih mitologiziranih bitij.

{124} Z veliko začetnico pišemo

a) enodelna enobesedna imena: **Alah, Bog, Dika, Kiklop, Kurent, Lilit, Lucifer, Repoštev, Sfinga, Zevs; Azi, Dioskurja, Erinije, Furije, Giganti, Titanide;**

b) prvo sestavino večbesednih enodelnih imen: **Sveti duh, Sveta trojica, Sveti trije kralji; Veliki duh, Zlata baba;**

c) obe sestavini dvodelnih imen: **Bog Oče**, **Bog Sin**, **Devica Marija**, **Jezus Kristus**; **Ana Perena**, **Palada Atena**, **Zevs Soter**;

č) prvo sestavino stalnih (ali razlikovalnih) pridevkov ob imenih: **Karmelska Mati Božja**, **Marija Pomagaj**, **Marija Zavetnica s plaščem**, **Marija Zdravje bolnikov**, **Sveti duh Tolažnik**.

{125} POSEBNOSTI

1. V stalnih besednih zvezah, v katerih je na prvem mestu vrstno poimenovanje kot jedro zveze, pišemo z veliko začetnico le imensko sestavino: **evangelist Janez**, **nadangel Mihael**, **prerok Izaija**, **sveta Ana**; **riba Faronika**, **velikan Gorjan**.

2. Pri nekaterih mitologiziranih bitjih izjemoma, zaradi neustaljenosti v rabi, pišemo občno poimenovanje z veliko ali malo začetnico: **dedek/Dedek Mraz**, **kralj/Kralj Matjaž**, **kraljevič/Kraljevič Marko**; **lepa/Lepa Vida**, **zeleni/Zeleni Jurij**.

3. Z malo ali veliko začetnico pišemo religijska imena v medmetni rabi: **hvala bogu/Bogu**.

4. Z malo pisana poimenovanja angelov, božanskih in mitoloških bitij so vrstna: **angel**, **bog – boginja**, **kerub**, **satan**, **seraf**; **gorgona**, **harpija**, **rojenica**, **sfinga**, **vila**, **žalik žena**.

 V teoloških in bogoslužnih besedilih je pri nekaterih imenih z veliko začetnico pogosto zapisana tudi neprva občna sestavina: **Sveti Duh**, **Sveta Trojica**.

[→ O prekrivnosti religijskih imen in poimenovanj tipa **Bog – bog** gl. poglavje »Prekrivnost imen bitij in občnih poimenovanj« (Velika in mala začetnica).

Nadomestna (simbolna) religijska imena

{126} Z veliko začetnico pišemo nadomestna (simbolna) lastna imena, ki so eno- ali večbesedna sopomenska nadomestila religijskih imen: **Breznadežna**, **Mati Božja**; **Gospod**, **Vsemogočni (Bog)**; **Jagnje Božje**, **Odrešenik**, **Zveličar (Kristus)**; **Prerok (Mohamed)**; **Skušnjavec (Lucifer)**. Neprve občnoimenske sestavine pišemo z malo začetnico: **Mati dobrega svéta (Marija)**, **Tolažnica žalostnih (Marija)**.

PREBIVALSKA IMENA

{127} Med prebivalska imena uvrščamo imena pripadnikov narodov, delov narodov in narodnosti, držav ali ljudstev in staroselcev (**Slovenec – Slovenka**, **Tamilec – Tamilka**; **Slovan – Slovanka**; **Južnoafričan – Južnoafričanka**; **Aborigin – Aboriginka**, **Bask – Baskinja**), prebivalcev naselij, pokrajin in celin (**Novomeščan – Novomeščanka**, **Tržačan – Tržačanka**; **Korošec – Korošica**; **Azijec – Azijka**, **Evropejec – Evropejka**) ter prebivalcev planetov (**Zemljan – Zemljanka**), tudi umišljenih prebivalcev (**Marsovec – Marsovka**, **Vogon – Vogonka**).

{128} Z veliko začetnico pišemo

a) enobesedna prebivalska imena: **Celjan – Celjanka (< Celje)**, **Ižanec – Ižanka (< Ig)**; **Bric – Brika (< Goriška brda)**, **Črnjan – Črnjanka (< Črna na**

Koroškem), Jurjevčan – Jurjevčanka (< Sveti Jurij), Severnoameričan – Severnoameričanka (< Severna Amerika);

b) obe sestavini večbesednih prebivalskih imen, zapisanih z velikimi začetnicami, če sta tvorjeni iz večbesednega zemljepisnega imena (Beneški Slovenec 'prebivalec Beneške Slovenije'; Južna Korejka 'prebivalka Južne Koreje') ali se nanašata na večbesedno ime ljudstva (Lužiški Srbi 'narod v vzhodni Nemčiji v Spodnji in Zgornji Lužici', Vzhodna Gotinja 'pripadnica germanskega ljudstva').

{129} POSEBNOSTI

1. Izraz **marsovec** v pomenu 'bitje z drugega planeta' ali 'vesoljec' ter izraz **zemljan** v pomenu 'človek' pišemo z malo začetnico.
2. Z malo začetnico pišemo časovne, zemljepisne in druge pridevke pred imeni narodov, ki imajo le razlikovalno (orientacijsko) vlogo in niso sestavina podstavnih (zemljepisnih) imen: stari **Slovani**, stari **Grki**; koroški/tržaški/porabski **Slovinci**, zahodni/južni/vzhodni **Slovani**; prvotni **Slovani**. Če pa iz takega večbesednega poimenovanja tvorimo enobesedno ime, veliko začetnico z lastnega imena prenesemo na začetek: **Praslovani** (< prvotni Slovani), **Istroslovani** (< istrski Romani).

 Z veliko začetnico pisana imena pripadnikov narodov (**Jud** – **Judinja**, **Bantujec** – **Bantujka**) imajo lahko tudi enakozvočnice v poimenovanjih pripadnikov verskih (**jud** – **judinja**) oziroma jezikovnih skupin (**bantujec** – **bantujka**). Pri rabi v besedilu upoštevamo pomen oziroma sobesedilo: Večina Judov v Izraelu so Judje le po izvoru in ne tudi po verskem prepričanju. – Jeruzalem je mesto, ki si ga delijo kristjani, judje in muslimani.

{130} Kadar iz večbesednih imen težko tvorimo enobesedna prebivalska imena, uporabljamo opisna (prebivalec/prebivalka **Apeninskega polotoka**), ki so pogosto natančnejša od tvorjenih in jih je mogoče narediti iz vseh tipov imen: prebivalec/prebivalka **Bele krajine** (**Belokranjec** ali **Belokranjka/Belokranjica**), prebivalec/prebivalka **Loke pri Framu** (**Ločan** ali **Ločanka**), prebivalec/prebivalka **Črne na Koroškem** (**Črnjan** ali **Črnjanka**).

[→ O tvorbi prebivalskih imen za moški in ženski spol gl. poglavje »Tvorba prebivalskih imen« (Slovnični oris za pravopis).

{131} Kadar prebivalsko ime (**Slovenec**, **Ljubljčan**) nastopa v tvorjenki s predpono, npr. **ne-**, **so-**, se velika začetnica z lastnega imena prenese na začetek tvorjenke: **Neslovenec**, **Soljubljčan**.

 Raba imenskih sestavljenk je omejena na posebne položaje, npr. na imena v naštevalnem nizu ali v prirednih zvezah z drugimi lastnimi imeni: **Besedilo obravnava kulturni stik Slovencev in Neslovencev**.

Nadomestna (simbolna) imena za skupine prebivalcev

{132} Imena, ki enoumno nadomeščajo prebivalska lastna imena, pišemo z veliko začetnico: **Janez** 'Kranjec', 'Slovenec'; **Lah** 'Italijan' – **Lahinja** 'Italijanka'; **Jenki** 'Američan' – **Jenkijevka** 'Američanka', **Šiptar** 'Albanec' – **Šiptarka** 'Albanka'; **Švab** 'Nemec' – **Švabinja** 'Nemka'.

{133} POSEBNOST

Z malo začetnico pišemo pogosto slabšalna sopomenska nadomestna poimenovanja, ki izvirajo iz stereotipno pripisane lastnosti skupin prebivalcev, npr. naroda, kraja ali pokrajine (**jodlar** 'Avstrijec'; **makaronar**, **polentar** 'Italijan'; **žabar** 'Ljubljčan, Francoz'), ali z njimi označujemo vednje, vrednote, kulturne navade, način življenja, ki so drugačni od pričakovanega (**čefur** 'priseljenc iz republik nekdanje Jugoslavije').

IMENA ALEGORIČNO POOSEBLJENIH BITIJ

{134} Alegorična imena, ki nastanejo s poosebitvijo, pišemo z veliko začetnico: **Dobrota**, **Jaz**, **Ljubezen**, **Luč**, **Narava**, **Nič**, **Poezija**, **Sreča**, **Smrt**, **Svoboda**, **Zlo** (npr. **V zgodbi je izvedel, da bo še isto noč ponj prišla Smrt.**)

ŽIVALSKA IMENA

{135} Živalska imena (**Bela**, **Črni blisk**, **Luca**, **Koki**, **Mika**, **Muki**, **Sivka**, **Sultan**, **Švrk**) pišemo po enakih pravilih kot osebna imena.

FRAZEOLOŠKA IN PRENESENA RABA IMEN BITIJ

{136} Kadar so imena bitij sestavine frazeoloških enot, načeloma ohranjajo veliko začetnico, npr. **hoditi od Poncija do Pilata** '(neuspešno) urejati kaj na različnih koncih', **sprememba iz Savla v Pavla** 'spremeniti se v pozitivnem smislu', **kaditi kot Turek** 'zelo kaditi', **delati se Francoza** 'kazati ignoranco, sprenevedanje ob izraženem ali storjenem'.

{137} Veliko začetnico pišemo, kadar z osebnim imenom poimenujemo splošno znano stvaritev te osebe, npr.: **Ali nihče ne bere Cankarja?** 'Cankarjevih del', **Linhartu je slovenska Talija za njegovi komediji hvaležna še danes**. 'slovensko gledališče', **Živi v vili, v kateri na steni visita Picasso in Matisse**. 'Picassova in Matissova slika'.

{138} Pri nekaterih priimkih iz sodobnega časa se uveljavlja mala začetnica pri prenosu značilne lastnosti prvotno imenovane osebe (zlasti v množini): **V Gimnastičnem centru Ljubljana bodo vzgajali nove cerarje, pegane in petkovške**. 'vrhunske telovadce'.

{139} POSEBNOST

Kadar se je povezava med človekom (avtorjem, izumiteljem, odkriteljem) in poimenovanim že izgubila, uporabimo malo začetnico, zapis pa pogosto, zlasti v

žargonu, tudi pisno podomačimo: Četrtna anketirancev vozi dizla. 'avtomobil z Dieslovim motorjem'.

PREKRIVNOST IMEN BITIJ IN OBČNIH POIMENOVANJ

{140} Razlikujemo med lastnimi imeni bitij, ki jih pišemo z veliko začetnico, in z malo pisanimi enakozvočnimi občnimi poimenovanji, ki so posledica

a) pomenskega prenosa: **Abraham** (oseba) – **abraham** 'petdesetletnik'; **Eros** 'rimski bog ljubezni' – **eros** 'ljubezen'; **Furije** 'rimske boginje jeze' – **furija** 'vihrav človek'; **Goljat** (oseba) – **goljat** 'velik in močan človek'; **Kiklop** 'bajeslovni enooki velikan' – **kiklop** 'velik človek';

b) enakega besedotvornega vzorca oziroma poenobesedenja: **Dalmatinec** (prebivalec) – **dalmatinec** (pes); **Kubanka** (prebivalka) – **kubanka** (cigara); **Mariborčan** (prebivalec) – **mariborčan** (vlak);

c) dogovorne odločitve (npr. v strokah): **Axel** (priimek) – **aksel** (drsalna prvina); **Bert** (moško ime) – **bert** (nagrada); **Pegan** (priimek) – **pegan** (telovadna prvina); **Tesla** (priimek) – **tesla** (merska enota).

[→ O spremembah pri pisanju začetnice zaradi pomenskih prenosov gl. poglavje »Frazeološka in prenesena raba imen bitij« (Velika in mala začetnica).

ZEMLJEPISNA IMENA

{141} Zemljepisna imena delimo na dve skupini:

a) krajevna (naselbinska), in sicer imena samostojnih naselij ali krajev (mest, vasi, zaselkov);

b) nekrajevna (nenaselbinska), tj. vsa druga zemljepisna imena.

{142} Med nekrajevna imena uvrščamo imena:

- ulic, cest, avenij, trgov, mestnih parkov, mestnih četrti, stanovanjskih sosesk,
- držav in njihovih enot (npr. imena zveznih držav),
- regij, dežel in upravnih pokrajin,
- celin in naravnih pokrajin, tj. gozdov, step, puščav,
- tekočih in stoječih voda, ledenikov, prelivov, morskih tokov,
- otokov in otočij, polotokov, rtov, obal, ožin,
- gora, gorovij, hribovij, gričevij, vzpetin, planot, dolin, prelazov in kraških pojavov (jam, ravnikov, polj, vrtač),
- kopenskih in podvodnih reliefnih oblik, plošč, prelomnic, jarkov ipd.,
- nebesnih teles, pojavov na bližnjih planetih, ozvezdij in galaksij,

- zavarovanih območij oziroma naravnih in kulturnih znamenitosti, tj. narodnih, regijskih in krajinskih parkov, naravnih rezervatov in naravnih spomenikov,
- različnih samostojnih objektov, pokopališč, avtobusnih in železniških postajališč, letališč, pristanišč, prireditvenih prostorov, zabaviščnih parkov,
- prometnic, železnic, mostov, predorov, viaduktov, plinovodov, naftovodov,
- športno-rekreacijskih, turističnih in učnih poti.

ZGRADBA ZEMLJEPISNIH IMEN

{143} Zgradbeno so zemljepisna imena

- a) enodelna, in sicer enobesedna ([Ljubljana](#), [Pohorje](#), [Zelenci](#), [Zemlja](#)) ali večbesedna ([Rimski zid](#) (v Ljubljani), [Saharski Atlas](#), [Severna Amerika](#), [Spodnja Šiška](#), [Šmarje pri Jelšah](#)), tudi predložna ([Na Produ](#), [V Hudih hlevih](#));
- b) dvodelna ali večdelna, in sicer podredna ([Ljubljana Bežigrad](#), [Sava Dolinka](#)) in priredna ([Bosna in Hercegovina](#)), pisana tudi z vezajem ([Ljutomersko-Ormoške gorice](#) 'Ljutomerske in Ormoške gorice');
- c) dvojna, v katerih sta združeni dve samostojni lastnoimenski enoti, med katerima pišemo nestični pomišljaj: [Šmarje – Sap](#), [Hrastje – Mota](#).

{144} POSEBNOSTI

1. Dvojna imena sklanjamo v obeh sestavinah: [Gorenja Vas – Reteče](#), mest. ed. v [Gorenji Vasi – Retečah](#); [Šmarje – Sap](#), mest. ed. v [Šmarju – Sapu](#).
2. S pomišljajem v dvojnih imenih pišemo tudi zemljepisno neenaki sestavini, npr. [Gozd – Martuljek](#) 'Gozd ob (potoku) Martuljku'; [Pri Cerkvi – Struge](#) 'Pri Cerkvi v Strugah'.

[→ O pisanju ločil v zemljepisnih imenih gl. poglavji »Pomišljaj« in »Vezaj« (Ločila).

[→ O sklanjanju dvojnih zemljepisnih imen gl. poglavje »Sklanjanje samostalniških zvez« (Slovnični oris za pravopis).

PISANJE KRAJEVNIH IMEN

- {145} Z veliko začetnico pišemo vse sestavine krajevnih imen (mest, vasi in zaselkov), razen neprvih predlogov: [Mojstrana](#), [Podnanos](#); [Dolenje Selce](#), [Dolenjske Toplice](#), [Gorenja Vas](#), [Novo Mesto](#), [Opatje Selo](#), [Slovenska Bistrica](#), [Slovenj Gradec](#), [Ruperč Vrh](#), [Sovinja Peč](#), [Spodnje Kraše](#), [Večje Brdo](#); [Ravne na Koroškem](#), [Stari Trg pri Ložu](#).

{146} POSEBNOST

Kadar ob krajevnom imenu ([Gradišče](#), [Lovrenc](#), [Sveti Duh](#), [Zavrh](#)) v vlogi identifikacijskega določila nastopa nekrajevno ime, ki ga uvaja predlog, je to zapisano po pravilih za nekrajevna imena: [Gradišče v Slovenskih goricah](#), [Zavrh pod Šmarno goro](#), [Lovrenc na Dravskem polju](#), [Sveti Duh na Ostrem vrhu](#).

[→ O pisanju nekrajevnihi imen gl. poglavje »Pisanje nekrajevnihi imen«.

{147} Predložna krajevna imena, tj. imena, ki se začenjajo s predlogom, pišemo v vseh enotah z veliko začetnico: [Na Logu](#), [V Zideh](#), [Za Vodo](#).

 Predložna imena imajo v nekaterih skladenjskih zvezah različno obliko.

a) Če jih uporabljamo z občnim (oz. vrstnim) poimenovanjem pred seboj, se ne spremenijo: [Prihajam iz vasi V Zideh](#).

b) Če jih uporabljamo samostojno, predložni del postane del sobesedila in kot ime nastopa le nepredložni del: [Prihajam iz Zidov](#).

c) Le dogovorno (če je taka uradna raba) sta predložni in nepredložni del lahko združena v eno besedo: [Prihajam iz Zavode](#).

[→ O sklanjanju predložnih zemljepisnih imen gl. poglavje »Sklanjanje samostalniških zvez« (Slovnični oris za pravopis).

PISANJE NEKRAJEVNIHI IMEN

{148} Z veliko začetnico pišemo prvo ali edino sestavino nekrajevnihi imen ([Avstralija](#), [Drava](#), [Gostosevci](#)), začetnica drugih sestavin se ravna po tem, ali je ta sestavina

a) občno poimenovanje in jo pišemo z malo začetnico: [Bližnji vzhod](#), [Cerkniško jezero](#), [Slonokoščena obala](#);

b) lastno ime in jo pišemo z veliko začetnico: [Dolnja Lužica](#), [Julijske Alpe](#), [Južna Amerika](#), [Ljubljana Črnuče](#), [Visoke Tatre](#).

{149} Večbesedna zemljepisna imena z začetnim občnim poimenovanjem in prilastkom v roditeljskem (Dežela Franca Jožefa, Letališče Edvarda Rusjana, Reka svetega Lovrenca, Rt dobrega upanja) ločimo od opisnih poimenovanj, pri katerih začetnemu (razlikovalnemu) občnemu poimenovanju sledi določilo v imenovalniku, ki izraža pomen 'z imenom': [dežela Furlanija – Julijska krajina](#), [grad Brežice](#), [hrib Sveti Peter nad Begunjami](#), [otok Krk](#), [planina Zajamniki](#), [planina Zgornja Dolga njiva](#), [predor Sveti Rok](#), [prelaz Sveti Bernard](#), [rt Horn](#), [slap Savica](#).

{150} POSEBNOSTI

1. V vlogi razlikovalnega določila pred imenom so tudi pridevniki, npr. [slovenska Istra](#), [severna Primorska](#), [avstrijska Koroška](#), ki so del imena le, če gre za uradna poimenovanja geografskih enot: [Beneška Slovenija](#).

2. V opisnih poimenovanjih sakralnih zgradb, ki so sestavljena iz občne besede (*bazilika, cerkev, kapela katedrala, stolnica*) in prilastka v rodilniku, z veliko začetnico pišemo le lastno ime osebe, ki ji je zgradba posvečena: *bazilika svetega Petra, stolnica sv. Nikolaja*. Kadar občno poimenovanje zgradbe izpustimo, prvo sestavino imena pišemo z veliko začetnico: *maša pri Svetem Petru v Rimu, pri Sv. Nikolaju*.

Predložna imena in predlogi v nekrajevnihih imenih

{151} V predložnih nekrajevnihih imenih pišemo prvi predlog in prvo popredložno sestavino z veliko začetnico: *Pod Goro, Pod Hrasti (ulica), Pri Starem hlevu, Za Šijo (v Bovcu), Za Trnjem*.

 Imena, pri katerih je predlog zgolj del imena, ne pa prva sestavina, niso predložna, npr. *Ledenik pod Skuto*.

Pisanje neprve sestavine nekrajevnihih imen

Velika začetnica

{152} V večbesednih nekrajevnihih imenih neprvo sestavino pišemo z veliko začetnico le,

a) če ta nastopa tudi kot samostojno lastno ime: *Ekvatorialna Gvineja, Frankovska Jura, Julijske Alpe, Južna Amerika, Mala Bahamska plitvina* (ena od Bahamskih plitvin), *Nizke Tatre, Severna Irska, Španska Sahara, Zgornje Kriško jezero* (del Kriških jezer);

b) v priredni zvezi dveh enakovrednih lastnih imen: *Kamniško-Savinjske Alpe* 'Kamniške Alpe in Savinjske Alpe'; *Radgonsko-Kapelske gorice* 'Radgonske gorice in Kapelske gorice';

c) v podredni zvezi dveh lastnih imen: *Ljubljana Bežigrad, Celje Center*.

{153} POSEBNOSTI

1. V priredni zvezi sta najpogosteje povezani dve že obstoječi imeni, ki ohranita zapis z veliko začetnico (*Krško-Brežiško polje, Šarsko-Pindsko gorstvo, Vitanjsko-Konjiške Karavanke*). Če novo ime nastane šele s povezavo, je z veliko začetnico pisana le prva sestavina: *Donavsko-črnomorski prekop* 'prekop med Donavo in Črnim morjem'; *Volško-baltska plovna pot* 'plovna pot med Volgo in Baltikom'.

2. Od podredne zveze dveh imen razlikujemo položaj, ko ob imenu (zlasti na prometnih tablah) nastopa občno poimenovanje (*Ljubljana center, Maribor vzhod*), ki označuje le mestno središče ali del mesta.

 Uradna oblika imena (npr. *Žička kartuzija, Tivoli*) ima pogosto tudi opisne ali neuradne različice, ki so pisane z malo začetnico, morebitna lastna imena v njih pa z veliko začetnico: *kartuzija Žiče, tivolski park*.

[→ O pravilih za prevzemanje nekrajevnihih imen gl. poglavje »Prevzemanje zemljepisnih imen« (Prevzete besede in besedne zveze).

Mala začetnica

{154} V večbesednih nekrajevnih imenih z malo začetnico pišemo občna poimenovanja, ki so

a) geografski, planinski, urbanistični in geološki izrazi (npr. *cesta, brda, dolina, gora, jama, koliševka, komet, log, morje, most, naselje, ocean, prekop, puščava, smer, soline, trg, vrata, vzhod; ledena polica, narodni park, severna stena, vinska pot, ožina*): [Rimska cesta](#), [Goriška brda](#), [Vipavska dolina](#), [Šmarna gora](#), [Škocjanske jame](#), [Unška koliševka](#), [Halleyjev komet](#), [Spodnji log](#), [Sredozemsko morje](#), [Zmajski most](#), [Dečkovo naselje](#), [Tihi ocean](#), [Panamski prekop](#), [Nubijska puščava](#), [Slovenska smer \(plezalna smer\)](#), [Sečoveljske soline](#), [Kongresni trg](#), [Otrantska vrata](#), [Postonjska vrata](#), [Daljni vzhod](#); [Ameryjeva ledena polica](#), [Triglavski narodni park](#), [Triglavska severna stena](#), [Rogaška vinska pot](#), [Panamska zemeljska ožina](#);

b) upravno-politični izrazi (*država, federacija, kraljevina, republika*): [Združene države Amerike](#), [Ruska federacija](#), [Hašemitska kraljevina Jordanija](#) (uradno polno ime), [Dominikanska republika](#);

c) splošni izrazi (npr. *baba, dvor, gaj, grad, kostanj, križ, lovec, medved, pisker, poldne, prst, razstavišče, sončava, tok, trikotnik, trta, vihar, voz, zatok; stara pravda*): [Divje babe](#), [Bavarski dvor](#), [Mozirski gaj](#), [Predjamski grad](#), [Gašperjev kostanj](#) (v Radečah), [Dovški križ](#), [Kamniti lovec](#), [Mali medved](#), [Stari pisker](#), [Trupejevo poldne](#), [Črna prst](#), [Gospodarsko razstavišče](#), [Viška sončava](#), [Zalivski tok](#), [Severni tok \(plinovod\)](#), [Bermudski trikotnik](#), [Stara trta](#) (v Mariboru), [Morje viharjev](#) (na Luni), [Veliki voz](#), [Škocjanski zatok](#); [Ulica stare pravde](#);

č) predlogi in vezniki: [Cesta v Mestni log](#), [Jama v kamnolomu \(jama\)](#); [Bosna in Hercegovina](#), [Sveti Krištof in Nevis](#).

[→ O geografskih planinskih, urbanističnih in geoloških izrazih, ki se pojavljajo v zemljepisnih imenih in so pisani z malo začetnico, gl. prilogo »Neprve sestavine zemljepisnih imen«.

{155} POSEBNOSTI

1. Pri poimenovanju vzpetin in gora so bila pogosto uporabljena občna poimenovanja ([Grmada](#), [Kladivo](#), [Oltar](#), [Rog](#), [Rokav](#)), nekatera so prekrivna tudi z geografskimi izrazi ([Kočna](#), [Kuk](#), [Stog](#), [Špik](#)). Veliko začetnico so ohranila tudi potem, ko je ime dobilo še pridevniško razlikovalno sestavino: [Polhograjska Grmada](#); [Malo Kladivo](#), [Veliko Kladivo](#); [Mali Oltar](#), [Veliki Oltar](#); [Spodnji Rokav](#), [Srednji Rokav](#); [Jezerska Kočna](#), [Kokrska Kočna](#); [Livški Kuk](#); [Jezerški Stog](#); [Poliški Špik](#). Ime se ohranja tudi v imenu planote [Kočevski Rog](#).
2. Pri nekaterih imenih gorovij prihaja do navideznega prekrivanja vrstnega poimenovanja in lastnoimenske sestavine, npr. *dolomiti* (kamnina) v [Polhograjski dolomiti](#) (strokovno [Polhograjsko hribovje](#)) nasproti [Dolomiti](#) (pogorje). Ime *Dolomiti* je uporabljeno tudi za Dolomitom podoben del Karnijskih Alp v Furlaniji ([Furlanski Dolomiti](#)) in del Alp na Tirolskem ([Lienški Dolomiti](#)).

- ✎ Nekatera nekrajevna imena se prekrivajo s krajevnimi. Pišemo jih različno, odvisno od tega, v katero skupino se uvrščajo: **Bukov vrh** (vzpetina) – **Bukov Vrh** (naselje); **Črni potok** (voda) – **Črni Potok** (naselje); **Logarska dolina** (dolina) – **Logarska Dolina** (naselje); **Stari trg** (mestni trg v Ljubljani) – **Stari Trg** (naselje).
- ✎ Imena držav so standardizirana in njihova raba je obvezujoča. Med standardiziranimi imeni držav ločimo uradna kratka imena (**Ruska federacija**, **Saudova Arabija**, **Slovenija**, **Švica**, **Združene države**) in uradna polna oziroma dolga imena (**Ruska federacija**, **Kraljevina Saudova Arabija**, **Republika Slovenija**, **Švicarska konfederacija**, **Združene države Amerike**). Poznamo tudi neuradna kratka imena (**Amerika**, **Rusija**).

Skupine nekrajevnih imen s posebnostmi

Imena infrastrukturnih in drugih objektov

{156} Po pravilih za nekrajevna imena pišemo imena cest, železnic, mostov, naftovodov in plinovodov, pristanišč, prireditvenih prostorov, objektov, mestnih parkov ipd., kot so: **Ilirika**, **Keltika**, **Slovenika**; **Bohinjska železnica**, **Južna železnica**, **Transsibirska železnica**; **Koroški most**, **Zmajski most**; **Južni tok**; **Gospodarsko razstavišče**; **Baltski kolodvor**; **Argentinski park**, **Magdalenski park**.

{157} POSEBNOSTI

1. Ceste poimenujemo tudi z mednarodno dogovorjenimi simboli (**hitra cesta H1**), z dvema krajnima točkama, med katerima pišemo stični pomišljaj v pomenu 'od – do' (**hitra cesta Razdrto–Vipava**), ali jih poimenujemo opisno (**hitra cesta od Razdrtega do Vipave**).
2. Od uradnih imen ločujemo opisna poimenovanja (cest, železniških prog, predorov, mostov) tipa **dolenjska avtocesta**, **gorenjska avtocesta**, **štajerska avtocesta**, **pomurska hitra cesta**; **gorenjska železnica**; **karavanški predor**; **savski most**.
3. Kadar je večbesedno ime ceste oziroma ulice enakozvočno z večbesednim krajevnim lastnim imenom, se velike začetnice v njem izjemoma ohranjajo: **Rodil se je na domačiji pri Prežihu**, **zdaj Preški Vrh 12**.

- ✎ Iz opisnih poimenovanj cest pogosto nastanejo enobesedni skrajšani izrazi, ki so neformalnega, pogosto le pogovornega značaja (**dolenjka**, **gorenjka**, **primorka**, **štajerka**) in jih pišemo z malo začetnico.
- ✎ Imena poslopij in drugih samostojnih objektov (**Stari pisker**, **Navje**, **Nebotičnik**, **Zmajski most**, **Žale**) se kot kategorija prekrivajo s stvarnimi imeni, zlasti z arhitekturnimi stvaritvami, npr. **Križanke**, **Sikstinska kapela**.

[→ O pisanju zveze črk in števku gl. poglavje »Zapis zveze črk, števku in ločil« (Pisna znamenja).

Imena nebesnih teles

{158} Imena nebesnih teles, tj. planetov, zvezd, ozvezdij, galaksij ipd., pišemo z veliko začetnico, neprve sestavine, ki so občna poimenovanja, pa z malo: **Jupiter**, **Venera**, **Zemlja**; **Io**, **Kalisto**, **Luna**; **Antares**, **Arkturus**, **Rigel**,

Severnica, Sonce; Dvojčka, Orion, Škorpion, Mali voz, Veliki medved; Andromeda, Kentaver A, Rimska cesta ali Mlečna cesta, Mali Magellanov oblak, Krajevna skupina.

{159} Kadar uporabljamo imena ozvezdij (npr. [Bik](#), [Dvojčka](#)) kot pojme iz astronomije oziroma astrologije, jih pišemo z veliko začetnico, npr. Spomladi, v času setve, je [Sonce](#) v [Biku](#).

{160} POSEBNOSTI

1. Z malo začetnico ([luna](#), [sonce](#), [večernica](#)) pišemo imena nebesnih teles, kadar z njimi zaznamujemo le del vsakdana oziroma obdajajoče nas stvarnosti: [Izza oblaka je pogledala luna.](#); [Takoj ko je zašlo sonce, so se pokazale tudi zvezde.](#); [Tik nad hribom je migljala večernica.](#) V frazeoloških enotah je raba različna, npr. [Trka ga luna](#) 'govori, ravna nespametno', [Gleda ga, kot da je padel z Marsa](#) 'gleda ga kot nekaj nenavadnega'.

2. Malo začetnico uporabimo, če je ime ozvezdja uporabljeno za opredelitev osebe: [Po horoskopu je bik.](#)

ZGODOVINSKA, DOMIŠLJIJSKA IN MITOLOŠKA ZEMLJEPISNA IMENA

{161} Po pravilih za zemljepisna imena pišemo tudi zgodovinska, domišljajska in mitološka zemljepisna imena, in sicer

a) krajevna imena: [Marija Čreta](#) (danes [Čreta](#)), [Stojno Selo](#) (danes [Sv. Florijan](#)), [Sv. Jakob ob Savi](#) (danes [Šentjakob](#)); [Blatni Dol](#), [Butale](#), [Goga](#), [Vrh pri Sveti Trojici](#);

b) nekrajevna imena: [Avstro-Ogrska](#), [Beneška republika](#), [Dravska banovina](#), [Socialistična federativna republika Jugoslavija](#), [Sveto rimsko cesarstvo](#), [Tretji rajh](#), [Vojvodina Kranjska](#); [Mordor](#), [Srednji svet](#), [Stiks](#), [Šajerska](#), [Tartar](#), [Železni otoki](#).

{162} POSEBNOST

Od imen državnih tvorb ločujemo vrstna ali neuradna poimenovanja, ki jih pišemo z malo začetnico: [britanski imperij](#), [habsburško cesarstvo](#).

 Nekatera slovenska zgodovinska zemljepisna imena so arhaična in danes stilno zaznamovana. Pri teh uporabljamo sodobnejše, praviloma izvirne imenske različice: [Draždani](#) (danes [Dresden](#)), [Inomost](#) (danes [Innsbruck](#)), [Jakin](#) (danes [Ancona](#)), [Kelmorajn](#) (danes [Köln](#)), [Lipsko](#) (danes [Leipzig](#)), [Monakovo](#) (danes [München](#)), [Solnograd](#) (danes [Salzburg](#)).

SKRAJŠANA ZEMLJEPISNA IMENA

{163} Nekatera nekrajevna zemljepisna imena pogosto uporabljamo kar skrajšana: [Barje](#) (< [Ljubljansko barje](#)), [Brda](#) (< [Goriška brda](#)). Pišemo jih z veliko začetnico ([Brda](#), [Barje](#)), če je razumevanje teh imen nedvoumno za širši krog bralcev.

{164} V skrajšani obliki pod vplivom izvornih oblik uporabljamo tudi imena nekaterih držav: **Združene države** (< **Združene države Amerike**), **Združeno kraljestvo** (< **Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske**).

 Priložnostno krajšanje krajevnih imen, npr. zaradi gospodarnosti v besedilu, je omejeno le na lokalno rabo, npr. **Sobota** (< **Murska Sobota**), **Loka** (< **Škofja Loka**).

 Poleg skrajšanih imen poznamo tudi poenobesedena imena, ki so nastala iz večbesednih strokovnih imen: **Atlantik** (< **Atlantski ocean**), **Baleari** (< **Balearski otoki**), **Baltik** (< **Baltsko morje**), **Bajkal** (< **Bajkalsko jezero**).

NADOMESTNA (SIMBOLNA) ZEMLJEPISNA IMENA

{165} Namesto zemljepisnih imen redko uporabljamo v širši skupnosti uveljavljena nadomestna lastna imena: **Obala** (< **Slovensko primorje**), **Otok** (< **Velika Britanija**). Pišemo jih z veliko začetnico, če jih uporabljamo enoumno namesto lastnih imen.

FRAZEOLOŠKA IN PRENESENA RABA ZEMLJEPISNIH IMEN

{166} Zemljepisna imena v frazeoloških enotah načeloma ohranjajo veliko začetnico: **odkriti Ameriko** 'odkriti kaj novega ali že odkritega'; **Indija Koromandija** 'dežela obilja'; **oditi v Rim** 'roditi'.

{167} POSEBNOSTI

1. Če zemljepisno ime v frazemu dobi tudi drug pomen, npr. **rubikon** 'meja, mejnik', je mogoče uporabiti veliko ali malo začetnico: **prestopiti Rubikon/rubikon** 'storiti odločilno dejanje'.

2. Frazeološka nadomestna poimenovanja krajevnih in nekrajevnih imen so neuradna, pogosto priložnostno tvorjena ali opisna in jih pišemo z malo začetnico: **cesarsko mesto** 'Dunaj', **večno mesto** 'Rim', **dežela vzhajajočega sonca** 'Japonska', **dežela tisočerih jezer** 'Finska'; **črna celina** 'Afrika', **stara celina** 'Evropa', **streha sveta** 'Tibet'. Lastnoimenske sestavine v teh poimenovanjih ohranjajo veliko začetnico, npr. **drugi Rim** 'Carigrad', **tretji Rim** 'Moskva', **severne Benetke** 'Stockholm', 'Amsterdam', 'Sankt Peterburg'.

PREKRIVNOST ZEMLJEPISNIH LASTNIH IMEN IN OBČNIH POIMENOVANJ

{168} Razlikujemo med poimenovanji stavb, ki so pisana z malo začetnico, in iz njih nastalimi lastnimi imeni za samostojne zgradbe, ki jih pišemo z veliko začetnico, npr. **magistrat**, **rotovž** 'mestna hiša' – **Magistrat** (mestna hiša v Ljubljani), **Rotovž** (mestna hiša v Mariboru); **nebotičnik** 'visoka večnadstropna stavba' – **Nebotičnik** (nebotičnik v Ljubljani); **panteon** 'antično svetišče', 'poslopje z grobnicami' – **Panteon** (tempelj v Rimu).

{169} Prvotno zemljepisna lastna imena, ki so pisana z veliko začetnico, pišemo z malo začetnico, kadar zaznamujejo predmetnost ali pojmovnost, navadno povezano z dogajanjem v tem kraju: **Bologna** (mesto v Italiji) – **bolonja** 'Bolonjska deklaracija ali študij v skladu z njo'; **Kalvarija** (vzpetina v

Jeruzalemu) – **kalvarija** ‘veliko trpljenje oziroma bolečina’; **Schengen** (kraj v Luksemburgu) – **šengen/schengen** ‘Schengenski sporazum’, ‘schengensko/šengensko območje’; **Teksas** (zvezna država) – **Teksas/teksas** ‘kraj, kjer je zaradi slabe organizacije velik nered’.

{170} Lastna imena tipa **Vzhodna Afrika** in **Zahodna Evropa**, ki označujejo geografske ali geopolitične regije, so pogosto enakozvočna z opisnimi poimenovanji, pri katerih so pridevniki **severni**, **južni**, **vzhodni**, **zahodni** ipd. uporabljeni le v pomenu ‘vzhodni del celine’ oziroma za označevanje lege v okviru večje enote ali znotraj celin. Taki pridevniki niso del imena in jih ob imenih pišemo z malo začetnico: **V roku več milijonov let se bo vzhodna Afrika tektonsko odcepila od celine.**

STVARNA IMENA

{171} S stvarnimi imeni so poimenovane naslednje skupine

- naslovi umetniških in drugih stvaritev, časopisov, revij, pravnih aktov in drugih dokumentov;
- borzni indeksi; računalniški programi, operacijski sistemi in aplikacije, spletne strani, omrežja in storitve;
- študijski predmeti in programi ter usmeritve;
- ustanove in enote državne, javne in evropske uprave, zavodi, službe, komisije ter fundacije in denarni skladi; družbene in politične organizacije, podjetja, združenja in njihove enote ter verske skupnosti in njihove organizacijske enote, društva ali klubi in druge interesne skupine;
- meddržavne in druge zveze;
- prireditve; posamezni aktualni družbeni in politični dogodki ter vojaške operacije in vaje;
- turistični objekti;
- unikatna vozila, ladje, sonde; izdelki in znamke;
- rastlinske in živalske vrste (mednarodna taksonomija);
- nekateri vremenski pojavi.

{172} Stvarna imena zaznamujejo stvaritve tehnološkega, civilizacijskega in družbeno-kulturnega razvoja ter so zaradi tesne povezanosti z družbenimi dogajanjem najbolj izpostavljena spremembam in posodobitvam.

 Posodabljanje nabora stvarnih imen, zlasti imen stvaritev, organizacij ali ustanov (npr. **Abwehr**, **Gestapo**, **Informbiro**, **Marsejeza**), je potrebno tudi zaradi preteklega zavračanja velike začetnice zaradi tujejezičnih vplivov ali kot znamenja povečevanja ter zaradi ideoloških razlogov v preteklosti.

ZGRADBA STVARNIH IMEN

{173} Zgradbeno so stvarna imena

- a) enodelna, in sicer enobesedna ([Alpina](#), [Biblija](#), [Delo](#), [Hamas](#), [Odiseja](#), [Twitter](#)) ali večbesedna ([Ljubljanski maraton](#), [Zakon o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov](#), [Znanost mladini](#)), tudi predložna ([Pri Juriju 'gostilna'](#)) in z razlikovalnim določilom ([Osnovna šola bratov Letonja](#), [Prostovoljno gasilsko društvo Sladki Vrh](#));
- b) dvodelna/večdelna, in sicer podredno ([Suzuki Vitara](#), [Union Olimpija](#)) in priredno zložena, pisana z vezajem ([Kmetijsko-gozdarski zavod Maribor](#));
- c) dvojna, v katerih sta združeni dve samostojni imeni, med katerima pišemo nestični pomišljaj: [Andragoški zavod Maribor – Ljudska univerza](#).

{174} POSEBNOST

Stvarna imena iz drugih jezikov se pri prevzemanju v slovenščino lahko zgradbeno spremenijo, čemur prilagajamo tudi zapis začetnice: [Bundesliga – Nemška zvezna liga](#).

- [→ O pisanju ločil v stvarnih lastnih imenih gl. poglavji »Pomišljaj« in »Vezaj« (Ločila).
- [→ O prevzemanju stvarnih imen gl. poglavje »Stvarna imena« (Prevzete besede in besedne zveze).
- [→ O sklanjanju dvojnih stvarnih imen gl. poglavje »Sklanjanje samostalniških zvez« (Slovnični oris za pravopis).

PISANJE STVARNIH IMEN

{175} Z veliko začetnico pišemo prvo ali edino sestavino: [Demos](#) (koalicija strank), [Kondor](#) (knjižna zbirka), [Večer](#) (časopis).

{176} Začetnica neprve sestavine se ravna po tem, ali je ta sestavina

- a) občno poimenovanje in jo (enako kot veznike in predloge) pišemo z malo začetnico: [Brionska deklaracija](#) (listina), [Deček s piščalko](#) (kip), [Gallusova dvorana](#), [Ljubljanski maraton](#) (prireditelj), [Kongres računovodskih servisov](#) (prireditelj), [Pivo in cvetje](#) (prireditelj), [Primorski dnevnik](#) (časopis), [Znanost mladini](#) (projekt), [Življenje in tehnika](#) (revija);
- b) lastno ime in jo pišemo z veliko začetnico: [Gledališče Glej](#), [Maribor Branik](#) (športna ekipa), [Suzuki Vitara](#) (avtomobil).

{177} POSEBNOST

Latinska in polatinjena imena rastlin in živali so v besedilih navadno pisana ležeče in z veliko začetnico le v prvi sestavini: [Asparagus sprengeri](#) ([Sprengerjev](#)/sprengerjev

beluš), *Daphne blagayana* (Blagajev/blagajev volčin), *Matricaria chamomilla* (kamilica), *Parus major* (velika sinica), *Scopolia carniolica* (kranjska bunika).

Razlikovalna določila v stvarnih imenih

- {178} Lastnoimenska razlikovalna določila v stvarnih imenih pišemo po siceršnjih pravilih za zapisovanje velike in male začetnice: [Civilna iniciativa Kras](#), [Črnuški dom na Mali planini](#), [Kavarna Evropa](#), [Visoka šola za zdravstvo Novo Mesto](#), [Radio Murski val](#).
- {179} Z veliko začetnico pišemo tiste prvotno občne sestavine v stvarnih imenih (npr. *lev*, *rdeča žoga*), ki so v imenovalniški obliki in izražajo pomen 'z imenom': [Hotel Lev](#), [Osnovna šola Koroški jeklarji](#), [Ustanova Mali vitez](#), [Ustanova Rdeča žoga](#).
- {180} Če razlikovalno določilo izraža pomen 'se imenuje po ...', stoji v roditeljskem, npr. [Gimnazija Rudolfa Maistra](#).
- {181} POSEBNOST
- Razlikovalno določilo v pomenu 'ki se imenuje po osebi/osebah' je v redkih registriranih stvarnih imenih v imenovalniku namesto v roditeljskem: [Gimnazija Venó Pilon](#), rod. ed. [Gimnazije Venó Pilon](#).
- {182} Sklon zemljepisnega imena kot razlikovalnega določila je odvisen od tipa imena: nekrajevno ime je pogosteje v roditeljskem ([Pošta Slovenije](#), [Planinska zveza Slovenije](#), [Svet Evrope](#)), krajevno ime pa v imenovalniku ([Lip Bled](#), [Marina Portorož](#), [Železarna Jesenice](#)).
- {183} POSEBNOST
- V redkih primerih je zemljepisno nekrajevno ime v vlogi razlikovalnega določila v imenovalniku: [Radio Slovenija](#), rod. ed. [Radia Slovenija](#).
- [→ Podrobneje o sklanjanju stvarnih imen z razlikovalnim določilom ter o izjemah gl. poglavje »Sklanjanje samostalniških zvez« (Slovnični oris za pravopis).

Vrstilni števniki v stvarnih imenih

- {184} Stvarno ime ohranja veliko začetnico prve sestavine, kadar ga dopolnjuje spremenljivi vrstilni števniki: 17. [Ljubljanski maraton](#), 22. [Seminar slovenskega jezika, literature in kulture](#). Ubesedeni vrstilni števniki, ki je del lastnega imena, pišemo z veliko začetnico: [Četrta osnovna šola Celje](#), [Drugi brižinski spomenik](#) (nasproti [Brižinski spomeniki](#)).
- {185} POSEBNOST
- Tako sestavljena imena je treba ločevati od vrstnih poimenovanj prireditelj, v katerih prvo sestavino pišemo z malo začetnico: [XII. regijsko srečanje mladih raziskovalcev](#), [57. zasedanje Mednarodnega statističnega inštituta](#), [23. zborovanje Arhivskega društva](#)

Slovenije, prav tako ohrani malo začetnico tudi ubesedeni vrstilni števnik: dvanajsto regijsko srečanje mladih raziskovalcev.

Posebnosti pri pisanju nekaterih skupin stvarnih imen

Imena regij, dežel in okolišev

{186} Imena slovenskih kohezijskih, razvojnih, statističnih in turističnih regij pišemo z veliko začetnico: [Vzhodna Slovenija](#), [Zahodna Slovenija](#); [Obalno-kraška razvojna regija](#), [Podravska razvojna regija](#); [Osrednjeslovenska statistična regija](#), [Primorsko-notranjska statistična regija](#); [Alpska Slovenija](#), [Termalna Panonska Slovenija](#). Enako velja za imena vinskih dežel in okolišev, ki so navadno prekrivna z zemljepisnimi imeni ([Kras](#), [Podravje](#), [Posavje](#)).

{187} Imena regij so zgradbeno različna. Vrstno določilo pred imenom pišemo z malo začetnico: [kohezijska regija Zahodna Slovenija](#), [statistična regija Jugozahodna Slovenija](#), [vinska dežela Posavje](#), [vinorodni okoliš Vipavska dolina](#).

 V nestrokovnih besedilih in kadar želimo poudariti vrstnost, se pogosto uporabljajo tudi krajša ali poljudna poimenovanja, pisana z malo začetnico (tip [Podravska/podravska regija](#)).

[→ O prekrivnosti stvarnih imen in opisnih oziroma vrstnih poimenovanj gl. poglavje »Prekrivnost lastnih imen in stvarnih lastnih imen in občnih poimenovanj«.

Imena izdelkov in znamk

{188} Prvo ali edino sestavino zaščitenih ali lastniških imen ter znamk različnih tipov industrijskih izdelkov in storitev pišemo z veliko začetnico, pri tem upoštevamo uradni zapis: [Adidas](#), [Alpsko mleko](#), [Argeta](#), [Aspirin](#), [Coca-Cola](#), [Cockta](#), [Ford](#), [Fructal](#), [Moneta](#), [Nokia](#), [Paloma](#), [Pips](#), [Suzuki Vitara V6](#), [Teflon](#), [Visa](#), [Zelene doline](#).

{189} POSEBNOSTI

1. Posebno skupino imen izdelkov predstavljajo imena zdravil in farmacevtskih izdelkov, ki jih pišemo z veliko začetnico, saj so zaščiteni kot industrijska lastnina: [Aspirin](#); [Calpol](#), [Lekadol](#); [Diverin](#), [Ibubel](#). Z malo začetnico pišemo njihove farmacevtske učinkovine: [acetilsalicilna kislina](#); [paracetamol](#); [ibuprofen](#).

2. Kadar poimenovanje nastane iz imena izdelka ali iz znamke in ne zaznamuje določenega izdelka, temveč vrsto, ga pišemo z malo začetnico, npr. poimenovanje [kalodont](#) v pomenu 'zobna pasta, krema' je nastalo iz imena izdelka [Kalodont](#); poimenovanje [šeleshamer](#) v pomenu 'trši risalni papir' je nastalo iz znamke papirja zahodnonemške tovarne [Schoellershammer](#). Tako še [celofan](#), [pips](#), [selotejp](#), [tetrapak](#) ipd.

3. Iz tehničnih in avtomobilskih znamk pogosto nastanejo tudi enakozvočna imena serijskih izdelkov, ki jih pišemo z malo ali veliko začetnico, npr. [Ford](#) (oseba, podjetje, znamka), [Ford/ford](#) (izdelek) – [ford](#) (vrsta vozila).

 V grafičnih zapisih so zaščiteni ali lastniška imena pogosto pisana tudi s samimi malimi črkami (npr. [adidas](#), [amazon](#), [facebook](#), [twitter](#)), vendar tega ne prenašamo v besedilno rabo. Besedilno so znamke pisane z veliko začetnico: [Adidas](#), [Amazon](#), [Facebook](#), [Twitter](#).

Imena listin, konvencij, pogodb in uredb

{190} Prvo sestavino uradnih imen listin, konvencij, pogodb in uredb pišemo z veliko začetnico ([Brionska deklaracija](#), [Lizbonska pogodba](#), [Schengenski sporazum](#)), neprve sestavine pa pišemo glede na to, ali so občno poimenovanje ali lastno ime, pri čemer sledimo polnim imenom v pravnih dokumentih: [Deklaracija o neodvisnosti ZDA](#), [Pogodba iz Nice](#), [Pogodba o Evropski uniji](#), [Sporazum med Republiko Slovenijo in Svetim sedežem o pravnih vprašanjih](#).

{191} POSEBNOST

Le izjemoma se z dalj časa trajajočo rabo kot lastna imena uveljavijo tudi skrajšane različice, ki sicer nedvoumno zaznamujejo isto listino, a nimajo uradnega značaja, npr. [Avstrijska državna pogodba](#) ob [Sporazum o ponovni vzpostavitvi samostojne in demokratične Avstrije](#). Večinoma pa jih imamo za neuradna in jih pišemo z malo začetnico, npr. [vatikanski sporazum](#) za [Sporazum med Republiko Slovenijo in Svetim sedežem o pravnih vprašanjih](#).

Imena meddržavnih zvez

{192} Imena meddržavnih zvez so lastna imena, kadar je nedvoumno znano, kdaj je zveza nastala in kdo v njej sodeluje: [Arabska liga](#), [Evropska unija](#), [Organizacija afriške enotnosti](#), [Organizacija združenih narodov](#), [Renska zveza](#), [Sveta aliansa](#).

{193} POSEBNOST

Neuradna ali publicistična poimenovanja takih zvez so pisana z malo začetnico: [mala antanta](#), [os Rim–Berlin–Tokio](#), [trojni pakt](#), [velika antanta](#), [weimarski trikotnik](#).

SKRAJŠANA STVARNA IMENA

{194} Za nekatera stvarna imena se je v širšem krogu pišočin uveljavila raba skrajšanih imenskih oblik, ki jih pišemo z veliko začetnico: [Cerkev](#) (< [Katoliška cerkev](#), [Rimokatoliška](#) ali [Rimskokatoliška cerkev](#)), [Unija](#) (< [Evropska unija](#)), [Združeni narodi](#) (< [Organizacija združenih narodov](#)).

 V uradovnih in strokovnih besedilih se zaradi gospodarnosti in lažje berljivosti le izjemoma uporabljajo priložnostno skrajšana imena, pisana z veliko začetnico, na katera je ob prvi pojavitvi posebej opozorjeno, npr. [Ker je Informacijski pooblaščenec](#) (v nadaljevanju [Pooblaščenec](#)) v zadnjih dneh dobil veliko vprašanj glede nove osebne izkaznice ...

PREKRIVNOST STVARNIH LASTNIH IMEN IN OBČNIH POIMENOVANJ

{195} Z malo začetnico pišemo poimenovanja, enakozvočna s stvarnimi lastnimi imeni, v naslednjih kategorijah

a) društva, organizacije, stranke, vojaške enote, ustanove, podjetja ipd.: [izobraževalni center](#), [liberalna stranka](#), [nogometni klub](#), [opekarna](#), [osnovna šola](#), [prva gorska četa](#), [tovarna traktorjev](#);

 Taka poimenovanja so pogosto deloma ali popolnoma enakozvočna z nekaterimi lastnoimenskimi; kadar pri pisanju ne mislimo na lastno ime posameznega društva, organizacije, stranke ipd., temveč na enega ali več predstavnikov vrste, uporabljamo malo začetnico: [Delam na upravni enoti v Ljubljani](#) ali [na ljubljanski upravni enoti.](#); [Srečanje predstavnikov filozofskih fakultet iz Maribora in Ljubljane.](#)

b) organi (odbori, komisije, sveti, delegacije ipd.), kadar je v (zlasti nestrokovnem) besedilu poudarjena njihova vrsta ali funkcija, njihovo (natančno) lastno ime pa za sporočanje ni bistveno: [seja odbora za pospeševanje slovenščine na neslovenskih univerzah](#); [Na občnem zboru društva so izvolili komisijo za sklepe.](#); [Predlog slovenske vlade bo prišel v javno razpravo.](#); [Inšpektorji so se sešli na ministrstvu za notranje zadeve.](#);

 Pri večini stvarnih imen je mogoče razliko med občnim poimenovanjem in lastnim imenom razbrati le iz sobesedila:

- [Naročili so katalog učbenikov za osnovno šolo.](#) nasproti [Vpisal se je na Osnovno šolo Prežihovega Voranca.](#);
- [Mineva prvih sto dni mandata devete slovenske vlade.](#) nasproti [58. redna seja Vlade RS.](#)

c) zakonski in drugi predpisi, uradni dokumenti ipd., kadar je v (zlasti nestrokovnem) besedilu poudarjena njihova vsebina ali vrsta, ne pa njihovo (natančno) lastno ime: [poslansko vprašanje o načrtovanem zakonu o visokem šolstvu](#); [uredba vlade o prestrukturiranju kmetijske panoge](#); [Veliko slabe volje je povzročil pravilnik o nujni medicinski pomoči zaradi zmanjšanja števila zdravnikov.](#)

 V nestrokovnih, zlasti publicističnih besedilih se pogosto uporabljajo tudi krajša poljudna poimenovanja, pisana z malo začetnico:

- [Ministrstvo za gospodarstvo RS](#) (lastno ime državnega organa) – [ministrstvo za gospodarstvo](#) (vrsta, funkcija državnega organa) – [gospodarsko ministrstvo](#) (krajše poljudno poimenovanje);
- [Zakon o avtorski in sorodnih pravicah](#) (lastno ime pravnega akta) – [zakon o avtorskih pravicah](#) (krajše poljudno poimenovanje);
- [Zakon o omejevanju uporabe tobaknih izdelkov](#) (lastno ime pravnega akta)
- [protikadilski zakon](#) (krajše poljudno poimenovanje) ipd.

Izrazi posebnega razmerja ali spoštovanja

{196} Raba izrazov posebnega razmerja ali spoštovanja je omejena na protokolarne in vljudnostne ogovore ter pisemsko sporočanje in oglaševanje. Te izraze pišemo z malo ali veliko začetnico.

 Če se v besedilu odločimo za uporabo velike začetnice, da poudarimo vikanje ali tikanje, je zaželeno, da smo pri rabi dosledni.

 Raba male začetnice ne kaže na nespoštovanje.

{197} Taki izrazi so osebni in svojilni zaimki za ogovorjeno osebo: **Ti**, **Vidva/Vidve/Vedve**, **Vaju**, **Ve**, **Vi/Ve**, **Oni**; **Tvoj**, **Vajin**, **Vaš**. Raba velike začetnice velja za vse sklone (npr. **Tebe**, **z Vami**, **Vajinemu**), tudi za naslonske oblike (**Te**): **Hvala Ti za nasvet.**; **Želim Vam prijetne praznike.**; pri onikanju: **Gospa si Jih je zapomnila.**

 Množinske oblike osebnih in svojilnih zaimkov, rabljene za kolektiv, npr. v uradnih dopisih, pri naslavljanju različnih teles, odborov, komisij ipd., pišemo z malo začetnico.

{198} Samo na protokolarne priložnosti je omejena raba velike začetnice za ogovarjanje ljudi na posebnih položajih, in sicer

- za veleposlanika/veleposlanico; predsednika/predsednico vlade ali parlamenta (**Njegova/Njena Ekscelenca**): **obisk Njegove ekscelence/Ekscelence generalnega sekretarja Sveta Evropske unije**;
- za kardinala (**Vaša/Njegova Eminenca**), cerkvenega poglavarja, npr. papeža, dalajlamo, patriarha itd. (**Vaša/Njegova Svetost**): **Njegova svetost/Svetost papež**, **Njegova svetost/Svetost dalajlama**;
- monarha/monarhinjo (**Vaše/Njegovo/Njeno Veličanstvo**), pripadnike plemstva (**Vaša/Njegova/Njena Visokost**), npr.: **Njeno veličanstvo/Veličanstvo kraljica Elizabeta II.**, **Njegova knežja visokost/Visokost Albert II.**, **monaški knez**.

Pridevniki iz lastnih imen

{199} Vrstne pridevnike na **-skil/-ški** in **-ovskil/-evski**, **-anski** ipd. izpeljujemo iz imen bitij, zemljepisnih in stvarnih imen. Pišemo jih z malo začetnico: **alpski** (< **Alpe**); **beethovnovski** (< **Beethoven**); **cankarjanski**, **cankarski**, **cankarjevski**

(< Cankar); **demosovski** (< Demos); **goriški** (< Gorica); **natovski** (< Nato). Enako velja za pridevnike, izpeljane iz kratic: **RTV-jevski/ertevejevski** (< RTV).

{200} Svojlne pridevnike na *-ov/-ev* ali *-in* izpeljujemo iz imen bitij in stvarnih imen. Pišemo jih z veliko začetnico: **Adamov** (< Adam), **Cankarjev** (< Cankar), **Župančičev** (< Župančič); **Karmenin** (< Karmen), **Kobilčin** (< Kobilca); **Alpinin** (< Alpina), **Demosov** (< Demos), **Merkurjev** (< Merkur), **Natov** (< Nato).

{201} POSEBNOST

Pridevnik **Božji** pišemo z veliko začetnico, če ga uporabljamo kot svojljni pridevnik (v pomenu 'od Boga').

{202} Pri svojljnih pridevnikih z obrazili *-ov/-ev* ali *-in*, ki nastopajo v prirednih zvezah in ki jih povezujemo z vezajem, ohranjamo veliko začetnico pridevnikov: **Alberti-Žnideršičev panj**, **Breznik-Ramovšev pravopis**. Enako velja za malo začetnico pri povezovanju izlastnoimenskih vrstnih pridevnikov na *-skil/-ški* in *-ovskil/-evski*, *-anski*: **baltsko-slovanski jeziki**, **rusko-ameriški vrh**.

[→ O posebnostih zapisa velike začetnice pri priredno povezanih zemljepisnih imenih gl. poglavje »Velika začetnica v nekrajevnih imenih« (Velika in mala začetnica).

[→ O tvorbi pridevnikov iz lastnih imen gl. poglavje »Tvorba pridevnikov« (Slovnični oris za pravopis).

[→ O razmerju med prirednimi in vezalnimi zloženkami gl. poglavje »Vezalne zloženke« (Pisanje skupaj ali narazen).

IZLASTNOIMENSKI PRIDEVNIKI S PRIPONSKIMI OBRAZILI -OV/-EV ALI -IN V STALNIH BESEDNIH ZVEZAH

{203} Z veliko začetnico pišemo izlastnoimenske pridevnike z obrazili *-ov/-ev* (ali *-in*) v stalnih besednih zvezah, ki zaznamujejo duhovno last ali častna poimenovanja, na primer izume in iznajdbe:

Beauforteva/Beaufortova lestvica, **Gauß-Krügerjev** koordinatni sistem, **Geiger-Müllerjev** števec, **Higgsov** bozon, **Hipokratova** prisega, **Ludolfovo** število, **Mozartove** kroglice, **Newtonov** zakon, **Ohmov** zakon, **Pitagorov** izrek.

{204} Z veliko začetnico pišemo pridevnike z obrazili *-ov/-ev* ali *-in* v stalnih besednih zvezah, ki poimenujejo

a) nagrade: **Borštnikov** prstan, **Cankarjevo** priznanje, **Nobelova** nagrada;

b) posebne dneve ali praznike: [Prešernov dan](#), [Martinova sobota](#), [Marijino vnebovzetje](#).

[→ O posebnostih zapisa velike začetnice pri priredno povezanih zemljepisnih imenih gl. poglavje »Velika začetnica v nekrajevnih imenih« (Velika in mala začetnica).

{205} Z veliko ali malo začetnico pišemo pridevnike z obrazili *-ov/-ev* ali *-in* v stalnih besednih zvezah, ki se uporabljajo v različnih strokah, med drugim

a) v medicini (bolezni, deli telesa ipd.): [Aspergerjev/aspergerjev sindrom](#), [Crohnova/crohnova bolezen](#), [Downov/downov sindrom](#), [Epstein-Barrov/epstein-barrov virus](#); [Adamovo/adamovo jabolko](#), [Evstahijeva/evstahijeva cev](#);

b) v botaniki in zoologiji (rastlinske in živalske vrste): [Blagajev/blagajev volčin](#), [Zoisova/zoisova zvončica](#); [Humboldtov/humboldtov pingvin](#), [Scopolijev/scopolijev kozliček](#).

{206} Z veliko ali malo začetnico pišemo pridevnike z obrazili *-ov/-ev* ali *-in* v stalnih besednih zvezah, ki se uporabljajo v prenesenem pomenu (frazološke enote); [Ahilova/ahilova peta](#) 'ranljivost', [Evin/evin kostum](#) 'golota', [Sizifovo/sizifovo delo](#) 'delo brez učinka'.

{207} POSEBNOSTI

1. V vseh navedenih skupinah so se skozi dolgo obdobje rabe kot edini uveljavili nekateri zapisi z malo začetnico, pogosto iz osebnih, predvsem rojstnih imen, npr. [kristusov trn](#), [marijini laski](#), [salomonov pečat](#) (rastline); [blažev žegen](#) 'neučinkovito sredstvo', [noetova barčica](#) (žival), [venerin griček](#) (del telesa), [vidov ples](#) (bolezen).

2. Z malo začetnico pišemo tudi podomačeno zapisane izlastnoimenske pridevnike, pri katerih se je identifikacija z izhodiščnim imenom že izgubila: [Dieslov/dizlov motor](#) (< [Diesel](#)), [Geigerjev/gajgerjev števec](#) (< [Geiger](#)), [Kneippova/knajpova kopel](#) (< [Kneipp](#)), [Sacherjeva/saherjeva torta](#) (< [Sacher](#)).

[→ O tvorbi pridevnikov iz priimkov ženskih oseb gl. poglavje »Pridevniško priponsko obrazilo« (Slovnični oris za pravopis).

 Pri poimenovanjih po ženski osebi je mogoče izbrati opisno ubeseditev, če želimo ohraniti identifikacijo z imenom, npr. [lestvica po Virginii Apgar](#) neuradno tudi [lestvica po Apgarjevi](#). Zveza [točkovanje po apgarju](#) izhaja iz besede in kratice [apgar](#) (< APGAR). Podobno: [pedagogika \(Marije\) Montessori](#).

 Kadar priredni zapis tipa [Ogino-Knausova metoda](#) zaradi različnih spolov podstavnih imen ni mogoč, pri zapisu izberemo eno od naslednjih možnosti, [mera po J. H. Cochranu in M. Piazzesi](#) ali [mera po Johnu H. Cochranu in Moniki Piazzesi](#), tudi [mera po Cochranu in Piazzesijevi](#).

MALA ZAČETNICA

{208} Z malo začetnico pišemo vse razen tistega, kar se piše z veliko po pravilih, navedenih v poglavju o veliki začetnici. V poglavje o mali začetnici so vključene tiste skupine poimenovanj, ob katerih smo pri izbiri začetnice pogosto v zadregi.

Vrstna poimenovanja bitij in določila ob imenih

NAZIVI IN NASLOVI OB OSEBNEM IMENU

{209} Z malo začetnico pišemo nazive in naslove pred osebnim imenom, kadar zaznamujejo družbeni ali družabni položaj, poklic, čast, znanstveno stopnjo: **akademik** in **akademikinja** (**akad.**); **doktor** in **doktorica** (**dr.**); **docent** in **docentka** (**doc.**); **gospod** (**g.**), **gospa** (**ga.**); **pater** (**p.**); **plemeniti** in **plemenita** (**pl.**); **profesor** in **profesorica** (**prof.**); **sveti** in **sveta** (**sv.**) ipd.

[→ O pisanju nazivov ob imenih na začetku povedi gl. »Prva beseda v povedi« (Velika in mala začetnica).

OZNAČEVANJE RODOVNE IN PLEMIŠKE PRIPADNOSTI

{210} Z malo začetnico in brez ločila ob imenu pišemo pojasnjevalne dodatke, ki so lahko tudi del imena osebe in kažejo na

a) plemiško stopnjo, npr. **plemeniti** in **plemenita** (**pl.**), **baron** in **baronica**, **markiz** in **markiza**, **grof** in **grofica**, **vojvoda** in **vojvodinja**, **knez** in **kneginja** v imenih kot: **Andrej Komel plemeniti** in **pl. Sočebran**, **Janez Bleiweis vitez Trsteniški**, **Marija Regina grofica Attems**;

b) rodovno pripadnost, npr. **starejši** in **starejša** (**st.**), **mlajši** in **mlajša** (**ml.**) ter **oče**, **sin**, v imenih kot: **Johann Strauß mlajši** ali **Johann Strauß ml.**; **Dumas oče**, **Dumas sin**.

{211} POSEBNOST

Podatek o rodovnem zaporedju je pri nekaterih starejših imenih stalni pridevek, zato ga ne krajšamo in ga pišemo z veliko začetnico: **Jakob Starejši**, **Kir Mlajši**, **Plinij Starejši**.

[→ O pisanju stalnih pridevkov ob imenih zgodovinskih oseb gl. poglavje »Zgodovinska imena s stalnimi pridevki« (Velika in mala začetnica).

POIMENOVANJA ČLOVEKA V EVOLUCIJSKIH STOPNJAH

{212} Z malo začetnico pišemo poimenovanja človeka v evolucijskih stopnjah: avstralopitek – avstralopitekinja, kromanjonec – kromanjonka, misleči človek, neandertalec – neandertalka, spretni človek ipd.

{213} POSEBNOST

Latinska imena evolucijskih stopenj so pisana ležeče in z veliko začetnico le v prvi sestavini: *Australopithecus* (avstralopitek), *Homo erectus* (pokončni človek), *Homo habilis* (spretni človek), *Homo neanderthalensis* (neandertalec), *Homo sapiens* (misleči človek).

POIMENOVANJA PRIPADNIKOV JEZIKOVNIH SKUPIN, VERSTEV, GIBANJ, NAZOROV, DRUŠTEV IPD.

{214} Z malo začetnico pišemo poimenovanja za pripadnike različnih skupin, tudi če so izpeljana iz lastnih imen in kratic. Sem spadajo redovnice in redovniki (avguštinec, frančiškan – frančiškanka, jezuit, klarisa, uršulinka), nagrajenci in nagrajenske (kresnikovec – kresnikovka, nobelovec – nobelovka, oskarjevec – oskarjevka) ter pripadniki in pripadnice:

a) jezikovnih skupin: ekavec – ekavka, indoevropjec – indoevropjka, kreol – kreolka;

b) verstev: amiš – amišinja, jud – judinja, katoličan – katoličanka, kristjan – kristjanka, musliman – muslimanka, protestant – protestantka, sikh – sikhinja;

c) gibanj, nazorov ter kulturnih in družbenih skupin in usmeritev: darvinist – darvinistka, hipi – hipijevka, hipster – hipsterka, marksist – marksistka, mladoslovenec – mladoslovenka, modernist – modernistka, orbitoglavac – orbitoglavka, socialist – socialistka;

č) društev, klubov in strank: apezejevec – apezejevka, desusovec – desusovka, esdeesovec – esdeesovka, krimovka, kudovec – kudovka, rotarijec – rotarijka;

d) ustanov, organizacij, uslužbenci podjetij in/ali uporabniki njihovih izdelkov oziroma storitev: lekovec – lekovka, microsoftovec – microsoftovka, novorevijaš – novorevijašinja, siolovec – siolovka, pilovec – pilovka, večerovec – večerovka;

e) oboroženih in tajnih skupin: alkaidovec – alkaidovka, hamasovec – hamasovka, kforjevec – kforjevka, maistrovec, udbovec – udbovka;

f) drugih skupin: aleksandrinka, freudovec – freudovka, milenijec – milenijka.

 Poimenovanja pripadnikov po barvi kože, ki so bila v pravopisih uvrščena med poimenovanja po t. i. rasni pripadnosti (npr. belec – belka, kavkazijec – kavkazijka), so kot vrstna poimenovanja pisana z malo začetnico.

[→ O prekrivnosti poimenovanj za pripadnike ver in imen za pripadnike narodov gl. poglavje »Prebivalska imena« (Velika in mala začetnica).

{215} POSEBNOSTI

1. Nekatera poimenovanja pripadnikov in pripadnic, izpeljana iz črkovalnih kratic, zapisujemo s kratico (FDV-jevec – FDV-jevka, NLB-jevec – NLB-jevka, RTV-jevec – RTV-jevka) ali tudi razvezano: **ertevejevec** – **ertevejevka**.
2. V redkih primerih, ko poimenovanja pripadnikov skupin niso izpeljana iz stvarnega lastnega imena, temveč so z njim prekrivna, se je uveljavil zapis z veliko začetnico: **Čuki** (ime glasbene skupine) – **Čuk** (član skupine); tako še **Avsenik**, **Sokol**, **Viola** ipd. Kadar je razumevanje zaradi prekrivanja z občnim poimenovanjem oteženo, uporabimo opisno zvezo, npr. **član Sokola**. Če poimenovanja niso prekrivna z imenom, ampak gre za iskanje podobnosti in primerjave (**Skakalci so kot orli**; **zmaga risov**), jih pišemo z malo začetnico (**orli**, **risi**).

Stvarna občna poimenovanja

POIMENOVANJA PRAZNIKOV, POSEBNIH DATUMOV, DNEVOV IN MESECEV

{216} Z malo začetnico pišemo časovne opredelitve, tj. poimenovanja

- a) dnevov in mesecev: **ponedeljek**, **sobota**; **avgust**, mali **traven**, **rožnik**;
- b) državnih in verskih praznikov: **dan državnosti**, **dan samostojnosti in enotnosti**, **praznik dela**; **božič**, **pepelnica**, **velika noč**; **hanuka**, **ramadan/ramazan**;
- c) posebnih datumov: **novo leto**, **silvestrovo**, **martinovo**;
- č) mednarodnih, priložnostnih ali spominskih dnevov, mesecev, tednov in let: **dan spomina na žrtve holokavsta**, **mednarodni dan maternega jezika**, **svetovni dan čebel**; **teden razoroževanja**; **mednarodni mesec boja proti raku dojk**; **leto mladih**, **mednarodno leto zdravja rastlin**.

{217} Kadar je v teh poimenovanjih uporabljeno lastno ime, ga pišemo z veliko začetnico: **dan Rudolfa Maistra**, **dan vrnitve Primorske k matični domovini**, **dan Zemlje**. Enako velja za pridevnike, izpeljane iz lastnega imena: **Prešernov dan**; **Marijino vnebovzetje** (nasproti **veliki šmaren** ali **velika maša** ali **velika gospojnica**); **Martinova sobota**, **Silvestrov večer** (nasproti **silvestrovo**) in **Vidov dan**.

[→ O izlastnoimenskih pridevnikih s priponskimi obrazili **-ov/-ev** ali **-in** v stalnih besednih zvezah gl. poglavje »Pridevniki iz lastnih imen« (Velika in mala začetnica).

 V zasebnem pisanju se namesto male začetnice pogosto uporablja velika začetnica, še zlasti v voščilih ob verskih praznikih.

POIMENOVANJA ZGODOVINSKIH DOGODKOV

- {218} Z malo začetnico (razen morebitne lastnoimenske sestavine) pišemo poimenovanja različnih zgodovinskih dogodkov, ki so opisnega značaja, nastala pogosto v poznejšem obdobju. Sem uvrščamo poimenovanja
- a) vojn, bitk in front: [balkanske vojne](#), [desetdnevna vojna](#), [druga svetovna vojna](#), [osamosvojitvena vojna](#), [tridesetletna vojna](#), [trojanska vojna](#), [zalivska vojna](#); [bitka pri Termopilah](#), [kosovska bitka](#); [soška fronta](#);
 - b) vstaj in revolucij: [arabska pomlad](#), [ilindenska vstaja](#), [varšavska vstaja](#); [francoska revolucija](#), [marčna revolucija](#), [oktobrska revolucija](#);
 - c) drugih zgodovinskih dogodkov: [brexit](#), [dachavski procesi](#), [daytonski mir](#), [drugi vatikanski koncil](#), [ljubljski kongres](#), [nürnberški procesi](#), [tridentinski koncil](#), [vižmarski tabor](#).

- {219} Z veliko začetnico pišemo lastna imena v zvezah, s katerimi poimenujemo zgodovinske dogodke ([bitka za Midway](#), [mirovna konferenca v Brest-Litovsku](#), [obleganje Leningrada](#)), in svojilne pridevnike, izpeljane iz lastnega imena: [Friedjungov proces](#), [Marshallov plan](#), [Nagodetov proces](#).

 Od poimenovanj dogodkov ([vestfalska konferenca](#), [mirovna konferenca v Versaillesu](#) ali [versajski mir](#)) je treba ločiti listine, pogodbe, premirja, ki so uradni dokumenti in so zato stvarna lastna imena: [Brest-litovski mir](#), [Versajski mir](#), [Vestfalski mir](#) (mirovne pogodbe). Podobno [Lizbonska pogodba](#), [Trianonska pogodba](#).

POIMENOVANJA NAGRAD, PRIZNANJ IN ČASTNIH NAZIVOV

- {220} Z malo začetnico pišemo poimenovanja
- a) nagrad, priznanj in odlikovanj: [kresnik](#), [grammy](#), [viktor](#), [zlata palma](#); [priznanje za hrabrost](#); [medalja za hrabrost](#), [srebrni red za zasluge](#);
 - b) častnih nazivov: [častni meščan](#) – [častna meščanka](#), [kralj cvička](#), [vinska kraljica](#), [prometej znanosti](#);
 - c) športnih trofejev: [olimpijska zlata medalja](#), [veliki kristalni globus](#), [zlata lisica](#).
- {221} Kadar je v teh poimenovanjih uporabljeno lastno ime kot prilastkovna razlikovalna sestavina, jo pišemo z veliko začetnico: [nagrada Saharova](#), [plaketa mesta Ljubljane](#), [red generala Maistra](#); [kralj Krvavca](#), [miss Slovenije](#). Z veliko začetnico pišemo svojilne pridevnike v poimenovanjih nagrad,

priznanj ipd.: [Bloudkova plaketa](#), [Borštnikov prstan](#), [Ješkova nagrada](#), [Vegovo priznanje](#), [Unicefov ambasador](#) in [nagrada Prešernovega sklada](#).

 Od poimenovanj nagrad ipd. ločimo pogosto enakozvočna imena prireditev, ki jih pišemo z veliko začetnico: [Zlata lisica](#) (nagrado pišemo z malo začetnico: [zlata lisica](#)).

[→ O izlastnoimenskih pridevniki s priponskimi obrazili *-ov/-ev* ali *-in* v stalnih besednih zvezah gl. poglavje »Pridevniki iz lastnih imen« (Velika in mala začetnica).

POIMENOVANJA NAZOROV, SMERI IN GIBANJ

{222} Z malo začetnico pišemo poimenovanja umetnostnih in filozofskih smeri ([ekspresionizem](#), [moderna](#), [renesansa](#)), političnih gibanj ([bonapartizem](#), [golizem](#), [janzenizem](#), [peronizem](#), [sionizem](#)), verskih gibanj ([anglikanstvo](#), [budizem](#)) ter drugih nazorov in gibanj ([darwinizem](#), [ilirizem](#)).

POIMENOVANJA JEDI

{223} Poimenovanja jedi niso lastna imena, pišemo jih z malo začetnico: [goveja juha](#), [idrijski žlikrofi](#), [potica](#), [prekmurska gibanica](#).

{224} Kadar je v teh poimenovanjih uporabljeno lastno ime kot prilastkovna razlikovalna sestavina, ga pišemo z veliko začetnico: [goveji file Stroganov](#), [hruška lepe Helene](#), [pečenka Wellington](#). Enako velja za pridevnike na *-ov/-ev* ali *-in*, izpeljane iz lastnih imen: [Melbina breskev](#), [Prešernove kroglice](#).

{225} POSEBNOST

Izlastnoimenski pridevniki, ki se ustalijo v podomačenem zapisu, so zapisani z malo začetnico, npr. [Kneippova kava](#) nasproti [knajpova kava](#).

[→ O izlastnoimenskih pridevniki s priponskimi obrazili *-ov/-ev* ali *-in* v stalnih besednih zvezah gl. poglavje »Pridevniki iz lastnih imen« (Velika in mala začetnica).

POIMENOVANJA ŠPORTNIH IN DRUŽABNIH IGER

{226} Z malo začetnico pišemo poimenovanja športnih iger in disciplin ([kriket](#), [mali nogomet](#), [ragbi](#), [šah](#), [vaterpolo](#)), športnih prireditev ([atletski miting](#), [igre brez meja](#), [olimpijske igre](#)) in družabnih iger ([človek, ne jezi se](#), [domine](#), [gnilo jajce](#), [mikado](#), [mlin](#), [ristanc](#), [spomin](#)).

{227} Če je v poimenovanju igre lastno ime, ga pišemo z veliko začetnico: [igrati se kavboje inIndijance](#), [karte za črnega Petra](#).

{228} POSEBNOSTI

1. Imena družabnih iger pišemo z veliko začetnico le takrat, ko se nanašajo na ime industrijskega izdelka oziroma znamke: [Prodam novo družabno igro Moja Slovenija](#).
2. Nekatere sodobne avtorske igre z zaščitenim ali lastniškim imenom ([Activity](#), [Monopoly](#), [Tetris](#)) so dobile tudi vrstni pomen in jih zato pišemo z malo začetnico in podomačeno: [aktiviti](#), [monopoli](#), [tetris](#).

[→ O pisanju imen izdelkov in znamkah gl. poglavje »Imena izdelkov in znamk« (Velika in mala začetnica).

POSEBNOSTI PRI RABI VELIKE IN MALE ZAČETNICE

Zapisovanje spletnih naslovov, naslovov pri elektronskem sporočanju in v računalniškem jeziku

{229} V spletnih naslovih vse enote zapisujemo z malo začetnico, čeprav so med njimi tudi lastna imena (<http://www.gorenje.si/>). Tako se je uveljavilo tudi v elektronskih naslovih: france.kuhar@siol.net.

{230} S samimi malimi črkami pišemo kratice in okrajšave iz računalniškega jezika, ki označujejo

a) spletne domene: [.si](#) (< Slovenija), [.org](#) (< organizacija), [.com](#) (< company, podjetje);

b) vrste dokumentov: [.doc](#) (< document), [.pdf](#) (< portable document format).

Tudi zapisi enot v računalniških programih so pisani s samimi malimi črkami: `</script></div>`.

Raba velike začetnice sredi besede

{231} Pri nekaterih besedah se velika začetnica iz podstave ([McCarthy](#), [McDonald's](#); [PostScript](#), [EasyWriter](#); [InterCity](#), [AirBeletrina](#)) ohrani tudi v novonastali tvorjenki in formulah: [McDonald'sov hamburger](#), [InterCityjev vlak](#), [NaCl](#).

Mala začetnica na začetku lastnega imena

{232} V nekaterih, zlasti stvarnih imenih se pojavlja zapis z malo, in sicer s črkama *e* in *i* na prvem mestu: [eVsebine](#), [eDavki](#), [eZdravstvo](#), [eBay](#); [iRazglednica](#), [iPhone](#). V teh primerih črki *e* in *i* nadomeščata pridevnike [elektronski](#) in [spletni](#) oziroma [internetni](#). V novejših besedilih pa je namesto črk *e* ali *i* uporabljena tudi kaka druga črka, zgolj po analogiji: [Portal zVem](#) omogoča dostop do storitev [eRecept](#) in [eNaročanje](#).

 Raba male začetnice namesto velike in velike začetnice sredi besede je povezana z željo po opaznosti poimenovanja in stiliziranju, zlasti v oglasnih besedilih ([EasyJet](#), [sLOVE](#)nija, [JezikOvnoTehnološki Abonma](#)– [JOTA](#)).

[→ O mali začetnici na začetku povedi gl. poglavje »Prva beseda v povedi« (Velika in mala začetnica).

[→ O pisanju imen izdelkov in znamkah gl. poglavje »Imena izdelkov in znamk« (Velika in mala začetnica).

Raba velike in male začetnice v okrajšavah besednih zvez

{233} Okrajšane besede načeloma ohranijo začetnico, na primer [pr. Kr.](#) (< pred Kristusom), [Ur. l.](#) (< Uradni list). Pri nekaterih prevzetih okrajšavah je zapis male ali velike začetnice neodvisen od zapisa v neokrajšani besedi, na primer: [P. S.](#) (< post scriptum 'pripis'), [A. D.](#) (< anno Domini 'v letu Gospodovem'), [A. M.](#) (< air mail 'letalska pošta'), [N. N.](#) (< nomen nescio 'neznani').

PRILOGA: »NEPRVE SESTAVINE ZEMLJEPISNIH IMEN«

{234} Pravopisno pravilo za pisanje neprvih sestavin v zemljepisnih imenih (člen 61) določa, da te v krajevnih imenih pišemo z veliko začetnico ([Bukov Vrh](#)), v nekrajevnih imenih pa z malo začetnico ([Bukov vrh](#)). Zapis nekrajevnih imen (predvsem imen vzpetin in gora), ki ne sledijo predstavljenemu mehanizmu, ureja pravopisno pravilo v členu 62:

Pri poimenovanju vzpetin in gora so bila pogosto uporabljena občna poimenovanja ([Grmada](#), [Kladivo](#), [Oltar](#), [Rog](#), [Stog](#)), nekatera so prekrivna tudi z geografskimi izrazi ([Kočna](#), [Kuk](#), [Rokav](#), [Špik](#)). Veliko začetnico so ohranila tudi potem, ko je ime gore dobilo še pridevniško razlikovalno sestavino: [Polhograjska Grmada](#); [Veliko Kladivo](#), [Malo Kladivo](#); [Mali Oltar](#), [Veliki Oltar](#); [Spodnji Rokav](#), [Srednji Rokav](#); [Kočevski Rog](#); [Jezerska Kočna](#), [Kokrska Kočna](#); [Livški Kuk](#); [Jezerski Stog](#); [Poliški Špik](#).

Zbirka »Neprve sestavine zemljepisnih imen« vsebuje nabor 212 besed ali zvez (*severna stena*, *vinska pot*), ki se pojavljajo kot neprve v 837 nekrajevskih in krajevskih imenih in so posledično pisane z veliko ali malo začetnico. Razlage teh besed so povzete ali po *Slovarju slovenskega knjižnega jezika* ali področnih terminoloških slovarjih na portalu Fran, nekatere pa je oblikovala delovna skupina. Če oznako vira v oklepaju za razlago spremlja zvezdica, je bila uporabljena razlaga malenkostno spremenjena, npr. beseda *slap* je v SSKJ razložena kot »večja količina vode, ki v loku pada z višjega mesta na nižje zaradi navpičnega, strmega zemljišča«, v zbirki pa kot »večja količina v loku padajoče vode«. Če se neprva sestavina pojavlja v geografskem pomenu zgolj v lastnem imenu, je razlaga uvedena s pojasnilom »v lastnih imenih«. Razlagi v razdelku krajevno in/ali nekrajevno ime sledi navedba imen, ki so bila izbrana kot najpogostejše pojavitve v besedilnem korpusu Gigafida 2.0 in *Slovarju slovenskih eksonimov* (2013). Če ime ne označuje zemljepisne danosti, ki bi bila pomensko prekrivna s pomenom neprva sestavina, imenu sledi identifikacijska umestitev, zapisana med pokončnicama. Npr. beseda *graben* je razložena kot »manjša ozka dolina s strmimi pobočji«, v zvezi, ki je zemljepisno lastno ime, pa je *Mačkov graben* ime potoka. V zbirko niso vključene enote državne ali pokrajinske uprave, ki jih uvrščamo med stvarna imena (npr. *pokrajina*, *provinca*, *vojvodina*), razen če so del zemljepisnega imena (npr. imena države ali zvezne države).

Namen zbirke je torej uporabniku pravopisnega priročnika osvetliti razmerja med pomenom geografskih izrazov in občnih poimenovanj (ki imajo lahko tudi geografski pomen) ter imeni, v katerih ti izrazi ali besede nastopajo.

Legenda:

GTS = Geografski terminološki slovar

UTS = Urbanistični terminološki slovar

PnTS = Planinski terminološki slovar

PrTS = Pravni terminološki slovar

SSKJ = Slovar slovenskega knjižnega jezika

arhipelag

skupina bližnjih otokov v oceanih, morjih (GTS)

NEKRAJEVNO IME: [Aleksandrov arhipelag](#), [Kanadski arhipelag](#), [Zadrski arhipelag](#)

avenija

široka mestna cesta, navadno z drevoredom in širokimi pločniki na obeh straneh (UTS)

NEKRAJEVNO IME: [Peta avenija](#), [Madisonova avenija](#)

baba

1. po ljudskem verovanju *bajeslovno bitje, ki nastopa v podobi hudobne ali prijazne starke* (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Divje babe](#) [arheološko najdišče]

2. v lastnih imenih *izrazita osamelna skala, del gore ali gora z razklanim vrhom* (PnTS)

NEKRAJEVNO IME: z veliko začetnico [Dovška Baba](#), [Ljubeljska Baba](#), [Velika Baba](#) (člen 62)

barje

močvirnat svet, na katerem iz rastlinskih ostankov nastaja šota (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Ljubljansko barje](#), [Lovrenško barje](#)

bazen

območje z naravnimi bogastvi (UTS)

NEKRAJEVNO IME: [Doneški bazen](#), [Kuzneški bazen](#)

bistrica

čista, prozorna voda potokov ali rek; reka ali potok, ki hitro teče (GTS)

NEKRAJEVNO IME: [Kamniška bistrica](#), [Tržiška bistrica](#)

KRAJEVNO IME: [Bohinjska Bistrica](#), [Gornja Bistrica](#), [Ilirska Bistrica](#), [Kamniška Bistrica](#), [Srednja Bistrica](#)

blato

z zastajajočo vodo trajno prepojen svet; sopomenka *močvirje* (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Hutovo blato](#), [Kobariško blato](#)

KRAJEVNO IME: [Gorenje Blato](#), [Spodnje Blato](#)

boršt

narečno *z drevjem strnjeno porasel svet*; sopomenka *gozd* (SSKJ*)

NEKRAJEVNO IME: [Hudičev boršt](#), [Gotenski boršt](#), [Udin boršt](#)

brdo

nevisoka, navadno podolgovata vzpetina (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Govško brdo](#), [Lepo brdo](#)

KRAJEVNO IME: [Lesno Brdo](#), [Medvedje Brdo](#), [Prapetno Brdo](#)

v množini *brda v podolgovate vzpetine razčlenjena pokrajina* (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Goriška brda](#), [Orehovška brda](#), [Senožeška brda](#)

KRAJEVNO IME: [Dolga Brda](#), [Mala Brda](#)

breg

1. *pas zemlje ob vodi* (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Zahodni breg](#) |ozemlje na desnem bregu reke Jordan|

2. *nagnjen svet, strmina* (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Serdiški breg](#) |vrh|, [Sotinski breg](#) |vrh|

KRAJEVNO IME: [Mali Breg](#), [Robidni Breg](#), [Zali Breg](#)

brezno

zelo globoka, pogosto kraška jama s strmimi stenami

NEKRAJEVNO IME: [Brezarjevo brezno](#), [Črnlesko brezno](#), [Malo brezno](#), [Marijino brezno](#)

celinska polica

dno obrežnega morja; sopomenka šelf (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Arafurska celinska polica](#), [Keltska celinska polica](#), [Sundska celinska polica](#)

cesta

širša, načrtno speljana pot, zlasti za promet z vozili (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Celovška cesta](#), [Koroška cesta](#), [Rimska cesta](#), [Slovenska cesta](#)

KRAJEVNO IME: [Ptujška Cesta](#), [Stara Cesta](#)

čelo

gladki, izbočeni vrhnji del (skalnatega) pobočja (GTS*)

NEKRAJEVNO IME: [Toško čelo](#) |vrh|

KRAJEVNO IME: [Toško Čelo](#)

dedec

v lastnih imenih *izrazito pokončna, osamela živa skala, gora ali njen del* (PnTS)

NEKRAJEVNO IME: z veliko začetnico [Kamniški Dedec](#), [Lučki Dedec](#) (člen 62)

dežela

obsežnejše, s kakimi značilnostmi povezano ozemlje (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Adelijina dežela](#), [Jutrova dežela](#), [Viktorijina dežela](#)

dobrava

valovit ravninski svet, deloma porasel z drevjem (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Zajčja dobrava](#); [Tezenska dobrava](#) |del Maribora|

KRAJEVNO IME: [Blejska Dobrava](#), [Cerkljanska Dobrava](#), [Mislinjska Dobrava](#)

dol

starinsko *nižji, navadno podolgovat svet med hribi ali v gričevnati pokrajini;*

sopomenka *dolina* (SSKJ*)

NEKRAJEVNO IME: [Košiški dol](#), [Medji dol](#), [Medvedji dol](#)

KRAJEVNO IME: [Lončarjev Dol](#), [Jareninski Dol](#), [Jurovski Dol](#), [Spodnji Jakobski Dol](#)

dolina

nižji, navadno podolgovat svet med hribi ali v gričevnati pokrajini (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Logarska dolina](#), [Savinjska dolina](#), [Šaleška dolina](#), [Vipavska dolina](#); [Rožna dolina](#) |del Ljubljane|

KRAJEVNO IME: [Jarčja Dolina](#), [Logarska Dolina](#), [Rožna Dolina](#), [Velika Dolina](#)

draga

1. *manjša dolina, navadno stranska*; sopomenka *vrtača* (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Smrekova draga](#); [Jurjevanjska draga](#) |del Črnomlja|

KRAJEVNO IME: [Spodnja Draga](#), [Volčja Draga](#), [Zgornja Draga](#)

2. *manjši zaliv*

NEKRAJEVNO IME: [Mala draga](#)

KRAJEVNO IME: [Senjska Draga](#)

drevored

cesta z vrsto dreves na eni strani ali na obeh straneh (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Kettejev drevored](#), [Jakopičev drevored](#)

država

organizirana politična skupnost, ki ima na prostorsko omejenem ozemlju suvereno oblast (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Neodvisna država Samoa](#), [Večnacionalna država Bolivija](#), [Združene države Amerike](#), [Združene države Mikronezije](#), [Združene mehiške države](#)

dvor

starinsko *dvorišče, navadno kmečko* (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Bavarski dvor](#) |del Ljubljane|

KRAJEVNO IME: [Dravski Dvor](#), [Pesniški Dvor](#), [Stari Dvor](#)

emirat

v arabskem okolju *področje, na katerem ima oblast emir* (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Združeni arabski emirati](#)

erg

pokrajina peščenih sipin v puščavi (GTS)

NEKRAJEVNO IME: [Veliki bilmski erg](#), [Veliki vzhodni erg](#)

federacija

država, sestavljena iz dveh ali več načeloma enakopravnih teritorialnih enot (PrTS*)

NEKRAJEVNO IME: [Ruska federacija](#)

fužina

nekdaj *topilnica železa, navadno s predelovalnico* (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: z veliko začetnico [Nove Fužine](#) |del Ljubljane| (člen 62)

KRAJEVNO IME: [Stara Fužina](#), [Zgornje Fužine](#) |zaselek|

gaj

redok, negovan gozd (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Mozirski gaj](#) |park|, [Zbiljski gaj](#) |soseska|, [Zeleni gaj](#) |soseska|

KRAJEVNO IME: [Spodnji Gaj](#)

gejzir

vroč vrelec, ki v presledkih brizga visoko v zrak

NEKRAJEVNO IME: [Enkeladovi gejzirji](#) |ledeni gejzirji na Saturnovi luni Enkelad|

glava

zaobljena, kopasta skalna tvorba v steni, vrh (PnTS)

NEKRAJEVNO IME: [Šmarjetna glava](#), [Šitna glava](#), [Orlove glave](#)

globel

vdolbina na kopnem ali v morskem dnu (GTS)

NEKRAJEVNO IME: [Barentsova globel](#), [Irijska globel](#)

gora

izrazita, visoka vzpetina zemeljskega površja (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Šmarna gora](#), [Trška gora](#), [Uršlja gora](#); [Črna gora](#) |država|

KRAJEVNO IME: [Babna Gora](#), [Kranjska Gora](#), [Mala Ilova Gora](#), [Trška Gora](#), [Višnja Gora](#)

gorca

vinograd (v gričevnatem svetu) (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Pekrska gorca](#) |vrh|, [Žička gorca](#) |vrh|

KRAJEVNO IME: [Cmereška Gorca](#), [Kamna Gorca](#), [Polžanska Gorca](#)

gorica

gričevnata pokrajina, navadno z vinogradi (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Lendavske gorice](#), [Ljutomersko-Ormoške gorice](#), [Radgonske gorice](#), [Slovenske gorice](#)

KRAJEVNO IME: [Ivančna Gorica](#), [Kamna Gorica](#), [Nova Gorica](#)

gorovje

v zaključeno celoto povezane gore (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Ibersko gorovje](#), [Kavkaško gorovje](#), [Skalno gorovje](#)

gorstvo

v zaključeno celoto povezana gorovja (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Dinarsko gorstvo](#), [Pindsko gorstvo](#), [Variskično gorstvo](#)

gozd

z drevjem strnjeno porasel svet (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Dunajski gozd](#), [Katinski gozd](#), [Krakovski gozd](#), [Trnovski gozd](#)

graben

zastarelo *manjša ozka dolina s strmimi pobočji*; sopomenka *grapa*

NEKRAJEVNO IME: [Črni graben](#), [Žagarjev graben](#); [Mačkov graben](#) |potok|

KRAJEVNO IME: [Hudi Graben](#), [Lahov Graben](#)

grad

veliko utrjeno poslopje, graščakovo bivališče, pogosto na vzpetini (SSKJ*)

NEKRAJEVNO IME: [Ljubljanski grad](#), [Mali grad](#)

KRAJEVNO IME: [Gornji Grad](#), [Kovačji Grad](#), [Spodnji Stari Grad](#)

gradec

utrjena naselbina na vzpetini, zlasti iz staroslovanskih časov (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Ajdovski gradec](#)

KRAJEVNO IME: [Marija Gradec](#), [Polhov Gradec](#), [Pusti Gradec](#), [Slovenj Gradec](#)

gradišče

utrjena naselbina na vzpetini, zlasti iz staroslovanskih časov (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Ančnikovo gradišče](#), [Arhovo gradišče](#)

KRAJEVNO IME: [Dolenje Gradišče](#), [Gorenje Gradišče](#), [Zgornje Gradišče](#)

grapa

manjša ozka dolina s strmimi pobočji (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Baška grapa](#), [Bodoveljska grapa](#), [Lovrenška grapa](#)

greben

strma, podolgovata visokogorska vzpetina (PTR)

NEKRAJEVNO IME: [Kalški greben](#), [Petelinji greben](#), [Veliki koralni greben](#)

grič

vzpetina, nižja od hriba (GTS)

NEKRAJEVNO IME: [Kapitolski grič](#) skrajšano |Kapitol|, [Tempeljski grič](#), [Biljenski griči](#)

KRAJEVNO IME: [Drenov Grič](#), [Jerinov Grič](#)

gričevje

v zaključeno celoto povezani griči (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Bizeljsko gričevje](#), [Kozjansko gričevje](#), [Normandijsko gričevje](#), [Šavrinsko gričevje](#), [Tunjiško gričevje](#)

grmada

v lastnih imenih *vrh*

NEKRAJEVNO IME: z veliko začetnico [Mala Grmada](#), [Polhograjska Grmada](#) (člen 62)

hrbet

večja, na vrhu praviloma zaobljena podolgovata, navadno neskalnata vzpetina (SSKJ*)

NEKRAJEVNO IME: [Dolgi hrbet](#); [Galapaški hrbet](#) |podvodna oblika|, [Srednjeatlantski hrbet](#) |podvodna oblika|

hrib

višja vzpetina zemeljskega površja (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Meljski hrib](#), [Šišenski hrib](#); [Grajski hrib](#) |del Ljubljane|
KRAJEVNO IME: [Mali Hrib](#), [Meljski Hrib](#), [Pusti Hrib](#), [Sv. Petra Hrib](#)

hribovje

v zaključeno celoto povezani hribi (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Banatsko hribovje](#), [Cerkljansko hribovje](#), [Polhograjsko hribovje](#), [Rensko skrilavo hribovje](#), [Škofjeloško hribovje](#)

izvir

kraj, kjer voda prihaja, priteka iz zemlje na površje (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Ivanov izvir](#), [Vidov izvir](#)

jama

votel prostor pod zemeljskim površjem (PnTS)

NEKRAJEVNO IME: [Postojnska jama](#), [Škocjanske jame](#); [Gramozna jama](#) |del Ljubljane|, [Zelena jama](#) |del Ljubljane|
KRAJEVNO IME: [Huda Jama](#), [Volčja Jama](#)

jarek

podolgovata reliefna oblika s strmimi pobočji (GTS)

NEKRAJEVNO IME: [Bistriški jarek](#), [Jordanski \(tektonski\) jarek](#), [Marianski jarek](#) |podvodna oblika|

jezero

večja kotanja, napolnjena z vodo, predvsem sladko (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Blejsko jezero](#), [Cerkniško jezero](#), [Vrbsko jezero](#), [Krnska jezera](#), [Lovrenška jezera](#), [Triglavska jezera](#)
KRAJEVNO IME: [Dolenje Jezero](#), [Gorenje Jezero](#)

kal

plitvejša kotanja s stoječo vodo; sopomenka *mlaka* (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Goški kal](#)
KRAJEVNO IME: [Črni Kal](#), [Mali Kal](#), [Rdeči Kal](#), [Veliki Kal](#)

kamen

kos kompaktne kamnine (GTS)

NEKRAJEVNO IME: [Beli kamen](#) |vrh|, [Vražji kamen](#) |vrh|
KRAJEVNO IME: [Veliki Kamen](#)

kanal

1. *morje med bližnjima deloma kopnega* (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Jernejev kanal](#), [Limski kanal](#)

2. *v zemljo narejena široka vdolbina za dovajanje, odvajanje vode* (SSKJ*); sopomenka *prekop*

NEKRAJEVNO IME: [Hankejev kanal](#) |podzemna oblika|

kladivo

v lastnih imenih *vrh*

NEKRAJEVNO IME: z veliko začetnico [Malo Kladivo](#), [Veliko Kladivo](#) (člen 62)

kočna

zgornji, končni del ledeniške doline s strmimi stenami (GTS)

NEKRAJEVNO IME: [Belska kočna](#), [Makekova kočna](#), [Ravenska kočna](#)

z veliko začetnico [Jezerska Kočna](#) |vrh|, [Kokrška Kočna](#) |vrh| (člen 62)

koliševka

vrtča, nastala z udrtjem jamskega stropa

NEKRAJEVNO IME: [Goteniška koliševka](#), [Prelesnikova koliševka](#), [Unška koliševka](#)

komet

plinasto nebesno telo s svetlim jedrom in navadno repu podobnim podaljškom, repatica (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Boppov komet](#), [Halleyjev komet](#), [Lexellov komet](#)

konec

zgornji, končni del ledeniške doline s strmimi stenami; sopomenka *kočna* (GTS)

NEKRAJEVNO IME: [Mišeljski konec](#) |vrh|

KRAJEVNO IME: [Hudi Konec](#), [Mali Konec](#)

konfederacija

zvezna država, nastala kot zveza prvotno samostojnih enot, v kateri te ohranjajo visoko stopnjo suverenosti (GTS*)

NEKRAJEVNO IME: [Švicarska konfederacija](#)

konta

ledeniško-kraška globel, podobna vrtči (GTS)

NEKRAJEVNO IME: [Kosova konta](#), [Medvedova konta](#), [Snežna konta](#), [Vrh Snežne konte](#) |vrh|

kopa

široka, zaobljena vzpetina (GTS)

NEKRAJEVNO IME: [Mala kopa](#), [Matkova kopa](#), [Velika kopa](#)

kostel

utrjena naselbina na vzpetini, zlasti iz prazgodovinskih časov; sopomenka *gradišče* (SSKJ)

KRAJEVNO IME: [Blatenski Kostel](#)

kot

zgornji, končni del ledeniške doline s strmimi stenami; sopomenka *kočna* (GTS)

NEKRAJEVNO IME: [Breginjski kot](#), [Matkov kot](#), [Robanov kot](#)

KRAJEVNO IME: [Gornji Kot](#), [Hudi Kot](#), [Novi Kot](#), [Robanov Kot](#), [Stari Kot](#)

kotar

nekdaj *upravna enota na Hrvaškem*

NEKRAJEVNO IME: [Gorski kotar](#) |pokrajina|

kotlina

zaradi tektonike poglobljeno območje, obdano z višjim svetom

NEKRAJEVNO IME: [Celjska kotlina](#), [Ljubljanska kotlina](#), [Pivška](#)

[kotlina](#), [Zahodnoevropska kotlina](#) |podmorska oblika|

krajina

1. *mejno ozemlje* (SSKJ*)

NEKRAJEVNO IME: [Bela krajina](#), [Suha krajina](#), [Vojna krajina](#)

2. *manjše ali večje ozemlje glede na oblikovanost, obraslost, urejenost*; sopomenka *pokrajina* (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Furlanija – Julijska krajina](#), [Kninska krajina](#)

kraljestvo

država, ki ji vlada kralj (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Združeno kraljestvo Velike Britanije in Irske](#)

kraljevina

država, ki ji vlada kralj (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Hašemitska kraljevina Jordanija](#)

kras

1. *svet z značilnimi oblikami, nastalimi zaradi mehanskega in kemičnega delovanja vode v apnencu* (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Dolenjski kras](#), [Notranjski kras](#)

2. kot *del matičnega Krasa* z veliko začetnico

NEKRAJEVNO IME: [Divaški Kras](#), [Doberdobski Kras](#), [Komenski Kras](#), [Sežanski Kras](#), [Tržaški Kras](#)

križ

vrh, s katerega se razhaja troje ali več slemen, hrbtov, grebenov (GTS)

NEKRAJEVNO IME: [Dovški križ](#); [Južni križ](#) |ozvezdje|, [Strunjski križ](#) |sakralni objekt|, [Sveti križ](#) |otok|

KRAJEVNO IME: [Dolnji Križ](#), [Gornji Križ](#), [Vipavski Križ](#), [Beli Križ](#) |zaselek|

krnica

1. *poglobljeni del rečne struge ali jezerskega dna, kjer dela voda vrtinec*; sopomenka **tolmun** (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: **Dobravska krnica**

2. *polkrožno oblikovana globel pod strmim grebenom v zgornjem, zaključenem delu ledeniške doline* (GTS)

NEKRAJEVNO IME: **Snežna krnica, Žabniška krnica**

KRAJEVNO IME: **Idrijske Krnice, Ledinske Krnice**

kuk

grič, hrib (SSKJ); variante *kolk, kovk, kuk*

NEKRAJEVNO IME: **Munihov kuk** |arheološko najdišče|

z veliko začetnico **Livški Kuk, Tolminski Kuk** (člen 62)

laguna

plitev podolžni zaliv, ki ga proti morju ali jezeru skoraj zapira sipina (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: **Beneška laguna, Zelena laguna** |del Poreča|; **Ormoške lagune**

|naravni rezervat|

laz

s travo porasel nekdanj izkrčen svet v gozdu ali ob njem, navadno z njivo (SSKJ)

KRAJEVNO IME: **Dolgi Laz, Ribčev Laz, Slavski Laz, Dolenji Lazi, Novi Lazi**

v množini tudi ženskega spola **laze**

KRAJEVNO IME: **Gornje Laze, Gradiške Laze, Jablaniške Laze, Zgornje Laze**

ledena jama

kraška jama, v kateri se večji del leta ali celo leto ohranja led (GTS*)

NEKRAJEVNO IME: **Mala ledena jama, Velika ledena jama**

ledena polica

prostrana plošča ledu v šelfnem morju ali oprta na morsko dno (GTS*)

NEKRAJEVNO IME: **Ameryjeva ledena polica, Zahodna ledena polica**

ledeni pokrov

obsežna, tudi več kilometrov debela gmota ledu, ki pokriva del celine ali celo celino (GTS*)

NEKRAJEVNO IME: **Antarktični ledeni pokrov, Grenlandski ledeni pokrov**

ledenik

iz snega nastala velika gmota ledu, ki počasi drsi navzdol (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: **Lambertov ledenik, Triglavski ledenik**

log

(močviren) travnik ob vodi, navadno deloma porasel z drevesi (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: **Mestni log** |del Ljubljane|, **Ragov log** |del Novega Mesta|

KRAJEVNO IME: **Cerov Log, Idrijski Log, Zali Log**

loka

nekoliko močvirnat travnik ob vodi (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Jelševa loka](#) [vodno zajetje], [Savska loka](#) [del Kranja]

KRAJEVNO IME: [Banja Loka](#), [Iška Loka](#), [Mala Loka](#), [Škofja Loka](#)

lug

log; sopomenka *močvirje*

NEKRAJEVNO IME: [Samoborski lug](#), [Lahinjski lugi](#), [Nerajski lugi](#)

luknja

prazen prostor, vdolbina (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Arneševa luknja](#), [Huda luknja](#), [Hudičeva luknja](#), [Poključka](#)

[luknja](#)

luža

manjša, plitvejša kotanja s stoječo vodo; sopomenka *mlaka* (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Smočka luža](#)

KRAJEVNO IME: [Mrzla Luža](#)

magistrala

glavna mestna cesta, prometna os mesta ali povezava dveh mest (UTS)

NEKRAJEVNO IME: [Ibarska magistrala](#), [Jadranska magistrala](#), [Partizanska](#)

[magistrala](#)

mesto

večje naselje, ki je upravno, gospodarsko, kulturno središče širšega območja (SSKJ*)

KRAJEVNO IME: [Novo Mesto](#)

mlaka

plitvejša kotanja s stoječo vodo (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Miklavška mlaka](#); [Črna mlaka](#) [potok]

KRAJEVNO IME: [Čučja Mlaka](#), [Tunjiška Mlaka](#)

močvirje

z zastajajočo vodo trajno prepojen svet (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Kuško močvirje](#), [Pripjatsko močvirje](#)

morje

slana voda, ki napolnjuje vdolbine med celinami (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Andamansko morje](#), [Črno morje](#), [Egejsko morje](#), [Jadransko morje](#), [Severno morje](#), [Sredozemsko morje](#)

morost

močvirnat svet, na katerem iz rastlinskih ostankov nastaja šota; sopomenka *barje* (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Iški morost](#)

most

objekt, po katerem vodi pot čez globinske ovire (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Brooklynski most](#), [Čevljarski most](#), [Zmajski most](#); [Dolgi most](#) [del Ljubljane]

KRAJEVNO IME: [Zidani Most](#)

nariv

plast starejših geoloških plasti nad mlajšimi (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Dolski nariv](#), [Južnkaravanški nariv](#), [Krnski nariv](#)

narodni park

večje območje narave z znamenitostmi, ki imajo izjemen narodni, kulturni pomen (SSKJ*)

NEKRAJEVNO IME: [Krugerjev narodni park](#), [Triglavski narodni park](#), [Yellowstonski narodni park](#)

naselje

skupina strnjeno ali nestrnjeno pozidanih stanovanjskih stavb (GTS*)

NEKRAJEVNO IME: [Dečkovo naselje](#), [Savsko naselje](#), [Štepanjsko naselje](#)

KRAJEVNO IME: [Podjetniško Naselje Kočevje](#)

nasip

nasut in utrjen pas zemljišča (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Krakovski nasip](#) [del Ljubljane], [Poljanski nasip](#) [del Ljubljane]

nižavje

obsežnejše območje nizkega, razmeroma ravnega sveta (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Amazonsko nižavje](#), [Furlansko nižavje](#), [Padsko nižavje](#), [Panonsko nižavje](#), [Zahodnosibirsko nižavje](#)

nižina

glej nižavje

njiva

zlasti v lastnih imenih *razmeroma ravno, podolgovato travnato območje v strmeh svetu, uravnano dno večje vrtače, zaprte doline* (PnTS)

NEKRAJEVNO IME: [Marjanine njive](#); [Kapiteljska njiva](#) [del Novega Mesta]

KRAJEVNO IME: [Knežja Njiva](#), [Lepa Njiva](#), [Hlavče Njive](#), [Županje Njive](#)

obala

pas zemlje ob morju, jezeru (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Azurna obala](#), [Smaragdna obala](#), [Zlata obala](#); [Slonokoščena obala](#) [država]

ocean

široko, odprto morje, ki pokriva večino zemeljskega površja (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Arktični ocean](#), [Atlantski ocean](#), [Indijski ocean](#), [Tihi ocean](#)

oltar

v lastnih imenih *vrh*

NEKRAJEVNO IME: z veliko začetnico [Mali Oltar](#), [Veliki Oltar](#) (člen 62)

otočje

več otokov, otoki (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Britansko otočje](#), [Ekvatorsko otočje](#), [Indonezijsko otočje](#)

otok

del kopnega sveta, obdan z vodo (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Blejski otok](#), [Ferski otoki](#), [Kanarski otoki](#), [Veliki Sundski otoki](#)

KRAJEVNO IME: [Mali Otok](#), [Spodnji Otok](#), [Veliki Otok](#), [Zgornji Otok](#)

ozebnik

ozek strm prehod med stenama, napolnjen s snegom ali ledom (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Hornbeinov ozebnik](#), [Jalovčev ozebnik](#)

z veliko začetnico [Veliki Ozebnik](#) |vrh|, [Zadnjiški Ozebnik](#) |vrh| (člen 62)

ozemlje

večji del zemeljske površine (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Britansko ozemlje v Indijskem oceanu](#), [Severno](#)

[ozemlje](#), [Svobodno tržaško ozemlje](#)

ožina

ozek pas kopnega med dvema morjema ali morja med dvema kopnima (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Hormuška ožina](#), [Korintska zemeljska ožina](#), [Panamska zemeljska ožina](#)

park

negovana površina z drevjem, rastlinjem navadno v mestih, prirejena zlasti za sprehode (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Centralni park](#), [Kozjanski park](#), [Luksemburški park](#), [Magdalenski park](#), [Miklošičev park](#)

peč

1. *skalno pobočje, stena* (PnTS)

NEKRAJEVNO IME: [Pasje peči](#); [Debela peč](#) |vrh|, [Mišja peč](#) |plezališče|, [Na Pečeh](#) |vrh|

KRAJEVNO IME: [Bela Peč](#), [Krvava Peč](#), [Mirna Peč](#), [Sovinja Peč](#), [Šavna Peč](#), [Vranja Peč](#)

2. *jama ali votlina v skali* (PnTS)

NEKRAJEVNO IME: [Polina peč](#), [Vrabčeva peč](#)

pečina

skalno pobočje, stena (PnTS)

NEKRAJEVNO IME: [Medena pečina](#), [Moherske pečine](#)

pešpot

pot, namenjena, primerna samo za pešce, pešačenje (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Kostelska grajska pešpot](#), [Rilkejeva pešpot](#), [Roška pešpot](#), [Soška pešpot](#), [Sromeljska pešpot](#)

plac

nižje pogovorno *kraj, prostor* (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Kozji plac](#) |del Črnomlja|, [Mali plac](#) |naravni rezervat|

planina

s travo porasel svet, navadno v gorah, namenjen za pašo (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Kriška planina](#), [Menina planina](#), [Soriška planina](#), [Velika planina](#)

KRAJEVNO IME: [Mrzla Planina](#), [Sveta Planina](#), [Velika Planina](#)

planja

knjižno *raven svet brez drevja in grmovja, navadno v gorah* (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Laška planja](#)

planota

višji, precej raven ali rahlo razgiban svet (SSKJ*)

NEKRAJEVNO IME: [Bloška planota](#), [Golanska planota](#), [Šentviška planota](#), [Trnovsko-Banjška planota](#); [Falklandska planota](#) |podvodna oblika|

plaz

gmota snovi, ki se na strmem pobočju loči, odtrga od celote in zdrsne navzdol (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Kumrov plaz](#), [Macesnikov plaz](#), [Smokuški plaz](#), [Šentanski plaz](#)

plitvina

del morja, jezera, reke, kjer je voda plitva (eSSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [McMurdova plitvina](#); [Velika novofundlandska plitvina](#) |podvodna oblika|

plošča

1. *večje, gladko, strmo skalnato pobočje* (GTS)

NEKRAJEVNO IME: [Škrbinska plošča](#)

2. *litosferska plošča pod celino ali morjem* (GTS*)

NEKRAJEVNO IME: [Afriška plošča](#), [Evroazijska plošča](#), [Severnoameriška plošča](#)

poč

razpoka ali špranja v skalovju, ledeniku ali snežni odeji (GTS)

NEKRAJEVNO IME: [Kranjska poč](#) |plezalna smer|, [Preussova poč](#) |plezalna smer|

pod

skalnata planota v gorah (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Kaninski podi](#), [Kriški podi](#), [Rombonski podi](#)

podolje

niz več kraških polj (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Matarsko podolje](#), [Pivško podolje](#), [Podgrajsko podolje](#), [Senožeško podolje](#)

pogorje

v zaključeno celoto povezane gore, hribi (eSSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Kaninsko pogorje](#), [Krnsko pogorje](#), [Smrekovško pogorje](#), [Škofjeloško pogorje](#), [Triglavsko pogorje](#)

poldne

vrh južnega pobočja

NEKRAJEVNO IME: [Kališnikovo poldne](#), [Maloško poldne](#), [Režovnikovo poldne](#), [Trupejevo poldne](#)

polica

vodoraven ali poševen, iz stene izstopajoč del ali pas kamnine, kjer je mogoč prehod (PnTS)

NEKRAJEVNO IME: [Kugyjeva polica](#), [Široka polica](#); [Frdamane police](#) |vrh|, [Špik Hude police](#) |vrh|

KRAJEVNO IME: [Babna Polica](#), [Bloška Polica](#), [Huda Polica](#), [Praprotna Polica](#), [Pšenična Polica](#)

poljana

obsežnejši, razmeroma raven svet; sopomenka *polje* (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Betnavska poljana](#), [Elizejske poljane](#), [Katalavnijske poljane](#)

KRAJEVNO IME: [Dolga Poljana](#), [Dolenje Poljane](#), [Kočevske Poljane](#), [Štangarske Poljane](#), [Velike Poljane](#)

polje

obsežnejši, razmeroma raven svet (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Dravsko polje](#), [Gosposvetsko polje](#), [Livanjsko polje](#), [Planinsko polje](#), [Ptujsko polje](#), [Rudno polje](#)

KRAJEVNO IME: [Babno Polje](#), [Dobro Polje](#), [Dolenje Mokro Polje](#), [Zajčje Polje](#)

polotok

del kopnega sveta, najmanj od dveh med seboj stikajočih se strani obdan z vodo (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Apeninski polotok](#), [Arabski polotok](#), [Iberski polotok](#), [Korejski polotok](#), [Pirenejski polotok](#), [Sinajski polotok](#)

pot

ozek pas zemljišča, pripravljen za hojo ali vožnjo (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Aljaževa pot](#), [Apalaška pot](#), [Jakobova pot](#), [Jurčičeva pot](#), [Levstikova pot](#), [Urbanova pot](#); [Morska pot svetega Lovrenca](#) |prekop|

KRAJEVNO IME: [Novi Pot](#)

potok

manjša, v strugi tekoča voda (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Bršljinski potok](#), [Kobiljski potok](#), [Mangrtski potok](#), [Mirtoviški potok](#); [Loški potok](#) |dolina|

KRAJEVNO IME: [Črni Potok](#), [Dolenji Potok](#), [Jablaniški Potok](#), [Kačji Potok](#), [Kamni Potok](#), [Krvavi Potok](#)

prag

1. *nizka skalnata pregrada v rečni strugi* (GTS)

NEKRAJEVNO IME: [Jakilov prag](#)

2. *obsežno razpotegnjeno površje, ki ločuje povodja, kotline* (GTS)

NEKRAJEVNO IME: [Lundski prag](#), [Galapaški prag](#)

3. *območje, kjer se zložno gorsko pobočje prelomi v bolj strmo* (GTS)

NEKRAJEVNO IME: [Divaški prag](#) |učna pot|

pragozd

gozd, ohranjen v naravnem stanju (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Amazonski pragozd](#), [Kočevski pragozd](#), [Krakovski pragozd](#), [Rajhenavski pragozd](#)

prekop

v zemeljsko površje izkopen širok, z vodo napolnjen jarek za plovbo (GTS)

NEKRAJEVNO IME: [Gruberjev prekop](#), [Korinski prekop](#), [Panamski prekop](#), [Sueški prekop](#)

prelaz

nižji del gorskega slemena, čez katerega vodi pot iz ene doline v drugo (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Bormijski prelaz](#), [Radeljski prelaz](#), [Šipčenski prelaz](#)

preliv

ozek vodni pas, ki veže dve morji ali večji jezeri (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Beringov preliv](#), [Bosporski preliv](#), [Gibraltarski preliv](#), [Magellanov preliv](#), [Rokavski preliv](#), [Tajvanski preliv](#)

prelom

razpoka v kamninskih skladih, nastala zaradi premika kamnin (GTS)

NEKRAJEVNO IME: [Divaški prelom](#), [Idrijski prelom](#), [Velikonočni prelom](#); [Amsterdamski prelom](#) |podvodna oblika|

preval

nižji del gorskega slemena, hrbta, kjer je mogoč prehod iz ene doline v drugo; sopomenka *prelaz* (SSKJ*)

NEKRAJEVNO IME: [Srenjski preval](#), [Studorski preval](#)

primorje

svet pri morju (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: nekdam [Avstrijsko primorje](#), [Črnogorsko primorje](#), [Slovensko primorje](#), [Tržaško primorje](#)

prospekt

zlasti v ruskem okolju *široka, ravna velemestna ulica* (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Kutuzovski prospekt](#), [Leningrajski prospekt](#), [Nevski prospekt](#)

puščava

obširen suh svet z malo ali brez rastlinstva (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Libijska puščava](#), [Mala peščena puščava](#), [Velika arabska puščava](#), [Velika Viktorijina puščava](#)

ravan

zastarelo *navadno večji raven svet*; sopomenka *ravnina* (SSKJ*)

NEKRAJEVNO IME: [Dravska ravan](#), [Goška ravan](#), [Krška ravan](#), [Murska ravan](#); [Pasja ravan](#) |vrh|

KRAJEVNO IME: [Četena Ravan](#), [Dolenja Ravan](#), [Gorenja Ravan](#)

ravnik

ostanek nekdam uravnanega površja (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Barklyjev ravnik](#), [Belokranjski ravnik](#), [Logaški ravnik](#), [Slavinski ravnik](#); [Amundsenov ravnik](#) |podvodna oblika|

razglednik

gora, hrib, s katerega je dober razgled (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Vodnikov razglednik](#)

reber

nagnjen svet, strmina (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Volovja reber](#), [Zdenska raber](#)

KRAJEVNO IME: [Brezova Reber](#), [Jelenska Reber](#), [Kriška Reber](#), [Topla Reber](#)

rebro

narečno *nagnjen svet, strmina* (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Severno rebro](#) |plezalna smer|

KRAJEVNO IME: [Drensko Rebros](#), [Strmo Rebros](#)

regijski park

obsežnejše območje z naravnimi znamenitostmi, ki je zakonsko zavarovano (GTS*)

NEKRAJEVNO IME: [Kozjanski regijski park](#), [Notranjski regijski park](#)

reka

večja, v strugi tekoča voda (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Rumena reka](#), [Vzhodna reka](#), [Biserna reka](#)

KRAJEVNO IME: [Babna Reka](#), [Kočevska Reka](#), [Marija Reka](#)

republika

država, v kateri je na čelu za določeno dobo izvoljeni predsednik (SSKJ)*

NEKRAJEVNO IME: [Helenska republika](#), [Islamska republika Iran](#), [Kirgiška republika](#), [Sirska arabska republika](#)

ribnik

večja, umetno narejena kotanja z zajezeno vodo, zlasti za gojenje rib (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Betnavski ribnik](#), [Rački ribnik](#), [Tivolski ribnik](#)

rob

mesto, pas, kjer se spremeni nagib sveta (PnTS)

NEKRAJEVNO IME: [Kraški rob](#), [Zeleni rob](#); [Kozlov rob](#) |vrh|

rog

1. *vitka in koničasta pokončna skalna tvorba v steni, grebenu (PnTS*)*

NEKRAJEVNO IME: z veliko začetnico [Kočevski Rog](#) |planota|, [Mali Rog](#) |vrh|, [Veliki Rog](#) |vrh| (člen 62)

2. *kar je po obliki podobno rogu*

NEKRAJEVNO IME: [Afriški rog](#) |Etiopija, Džibuti, Somalija|

rokav

stranska struga (reke) (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Veržejski rokav](#), [Petišovski rokavi](#)

rovt

narečno gorenjsko *s travo poraslo nekdanje izkrčeno zemljišče v hribovitem, gorskem svetu (SSKJ)*

NEKRAJEVNO IME: [Lengarjev rovt](#), [Poldov rovt](#), [Tilčev rovt](#); [Zali rovt](#) |soseska|

KRAJEVNO IME: [Javorniški Rovt](#), [Laški Rovt](#), [Nemški Rovt](#), [Plavški Rovt](#)

rt

skrajni, navadno ozki, skalnati del polotoka, otoka (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Čeljuskinov rt](#), [Petelinji rt](#), [Savudrijski rt](#), [Severni rt](#), [Zeleni rt](#)

rtič

manjšalnica od rt (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Debeli rtič](#)

rudogorje

gorovje, bogato z rudami (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Češko rudogorje](#), [Erdeljsko rudogorje](#), [Slovaško rudogorje](#)

sadna cesta

posebej označena, turistično urejena cesta po sadjarskem območju

NEKRAJEVNO IME: [Brkinska sadna cesta](#)

sedlo

nižji del gorskega slemena, kjer je mogoč prehod iz ene doline v drugo (PnTS); sopomenka *prelaz, preval*

NEKRAJEVNO IME: [Kamniško sedlo](#), [Korensko sedlo](#), [Mangrsko sedlo](#), [Nevejsko sedlo](#), [Pavličevo sedlo](#)

severna stena

v Alpah *proti severu obrnjena, navadno večja, bolj strma, težje prehodna stena gore* (PnTS*)

NEKRAJEVNO IME: [Triglavska severna stena](#)

selo

zastarelo *vas, naselje* (SSKJ)

KRAJEVNO IME: [Arnovo Selo](#), [Čudno Selo](#), [Dečno Selo](#), [Dolenje Medvedje Selo](#), [Opatje Selo](#), [Račje Selo](#), [Ribniško Selo](#), [Stara Sela](#), [Uršna Sela](#), [Velika Sela](#)

selce

manjšalnica od selo

KRAJEVNO IME: [Dolenje Selce](#), [Gorenje Selce](#), [Spodnje Selce](#), [Zgornje Selce](#)

skala

trdno sprijeta kamnita gmota kot del zemeljske skorje (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Ayersova skala](#), [Gibraltarska skala](#)

slap

večja količina v loku padajoče vode (SSKJ*)

NEKRAJEVNO IME: [Angelov slap](#), [Gregorčičev slap](#), [Spodnji Martuljkov slap](#), [Martuljski slapovi](#), [Niagarski slapovi](#)

slatina

naravni vrelec z vodo, ki vsebuje raztopljene mineralne snovi in se uporablja za pitje ali za zdravilne kopeli (GTS*)

NEKRAJEVNO IME: [Ivanjševska slatina](#)

KRAJEVNO IME: [Rogaška Slatina](#)

smer

umišljena črta v skalovju, snegu, ledu, po kateri se pleza, hodi (PnTS)

NEKRAJEVNO IME: [Jubilejna smer](#), [Slovenska smer](#)

soline

prostor ob morju, urejen za pridobivanje soli iz morske vode (SSKJ*)

NEKRAJEVNO IME: [Paške soline](#), [Piranske soline](#), [Sečoveljske soline](#), [Strunjanske soline](#), [Ulcinjске soline](#)

soteska

ožja (rečna) dolina z zelo strmimi, deloma skalnatimi pobočji (SSKJ)
NEKRAJEVNO IME: [Dovžanova soteska](#), [Olduvajska soteska](#), [Pokljuška soteska](#), [Rugovska soteska](#)

spodmol

kratka vodoravna jama pod previsno steno (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Betalov spodmol](#), [Blažev spodmol](#), [Markov spodmol](#), [Županov spodmol](#)

sprehajališče

kraj, prostor za sprehajanje (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Jakopičevo sprehajališče](#), [Plečnikovo sprehajališče](#)

stena

strmo skalnato pobočje (GTS)

NEKRAJEVNO IME: [Kriška stena](#), [Osapska stena](#)

steпа

obširen travnat svet (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Kirgiška steпа](#), [Kulundinska steпа](#), [Masajska steпа](#)

steza

zelo ozka, preprosta pot za pešce (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Mačja steza](#), [Premužičeva steza](#), [Martinj steza](#)
KRAJEVNO IME: [Rakova Steza](#)

stog

zlasti v lastnih imenih *stožčast vrh gore* (PnTS)

NEKRAJEVNO IME: z veliko začetnico [Jezerski Stog](#), [Krsteniški Stog](#) (člen 62)

ščit

najstarejši geološko nespremenjeni del celine (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Baltiški ščit](#), [Kanadski ščit](#)

šelf

dno obrežnega morja, globokega do 200 metrov (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Amazonski šelf](#), [Rossov ledeni šelf](#)

škaf

okrogla kotanja v snegu, nastala zaradi udarjanja curka vode in kroženja toplega zraka (PnTS)

NEKRAJEVNO IME: [Matkov škaf](#)

špica

koničast vrh gore ali skalnate vzpetine (GTS)

NEKRAJEVNO IME: [Celovška špica](#), [Krniška špica](#), [Kukova špica](#), [Slemenova špica](#), [Mala Vrbanova špica](#), [Zeleniške špice](#)

špičje

greben z ostrimi vrhovi (PnTS)

NEKRAJEVNO IME: z veliko začetnico [Veliko Špičje](#) |vrh|, [Malo Špičje](#) |vrh| (člen 62)

špik

knjižno *izrazito koničast vrh gore* (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: z veliko začetnico [Konjski Špik](#), [Poliški Špik](#) (člen 62)

štradon

pot, cesta na Ljubljanskem barju (SSKJ*)

NEKRAJEVNO IME: [Ilovški štradon](#), [Jelšev štradon](#), [Knezov štradon](#)

tektonski jarek

ob vzporednih prelomih tektonsko ugreznjeno ozemlje (GTS*)

NEKRAJEVNO IME: [Mežiški tektonski jarek](#), [Srednjeafriški tektonski jarek](#), [Veliki tektonski jarek](#)

terme

zdravilišče z vodo toplega izvira, vrelica; sopomenka *toplice* (SSKJ*)

NEKRAJEVNO IME: [Rimske terme](#)

tok

nepretrgano, v določeni smeri gibajoči se del vode v reki, jezeru, morju (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Antarktični krožni tok](#), [Humboldtov tok](#), [Kalifornijski tok](#), [Zalivski tok](#)

toplice

zdravilišče z vodo toplega izvira, vrelica (SSKJ*)

NEKRAJEVNO IME: [Klunove toplice](#), [Medijske toplice](#), [Moravske toplice](#), [Ptujske toplice](#)

KRAJEVNO IME: [Dolenjske Toplice](#), [Moravske Toplice](#), [Rimske Toplice](#), [Šmarješke Toplice](#)

trg

odprt prostor, obdan s stavbami, primeren za sestajanje, zbiranje ljudi (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Glavni trg](#), [Kongresni trg](#), [Mestni trg](#), [Rdeči trg](#), [Stari trg](#)

KRAJEVNO IME: [Stari Trg](#)

turn

1. nižje pogovorno *cerkveni stolp, zvonik* (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Baumkircherjev turn](#) |grad|, [Gracarjev turn](#) |grad|, [Hudičev turn](#) |stavba|, [Šrajbarski turn](#) |grad|

KRAJEVNO IME: [Šinkov Turn](#)

2. *velika, pokončna skalna tvorba v steni, grebenu* (PnTS*)

NEKRAJEVNO IME: [Košutnikov turn](#)

učna pot

pot, speljana po območju z naravnimi znamenitostmi, posebnostmi, namenjena izobraževanju (PnTS)

NEKRAJEVNO IME: [Gradnikova učna pot](#), [Kosmačeva učna pot](#), [Koščeva učna pot](#)

ulica

pot, zlasti za promet z vozili, znotraj kakega naselja, navadno s pločnikom ob straneh (SSKJ)*

NEKRAJEVNO IME: [Čopova ulica](#), [Idrijska ulica](#), [Kolodvorska ulica](#), [Slovenska ulica](#), [Trubarjeva ulica](#)

uvala

podolgovat zaprt svet, navadno manjši od kraškega polja, z neravnim, navadno vrtačastim dnom; večja vrtača (SSKJ)*

NEKRAJEVNO IME: [Rakovška uvala](#)

vas

podeželsko naselje kmetijskega izvora, navadno manjše od mesta in brez pomembnejših centralnih, upravnih funkcij (GTS)

KRAJEVNO IME: [Arja Vas](#), [Artiža Vas](#), [Bitnja Vas](#), [Bizeljska Vas](#), [Dolenja Vas](#), [Grajska Vas](#), [Nemška Vas](#), [Orla Vas](#)

vinska pot

posebej označena, turistično urejena cesta po vinorodnem območju (GTS)*

NEKRAJEVNO IME: [Jeruzalemska vinska pot](#), [Ljubljanska vinska pot](#), [Rogaška vinska pot](#)

vintgar

zelo ozka rečna dolina ali soteska z navpičnimi stenami (PnTS)*

NEKRAJEVNO IME: [Bistriški vintgar](#), [Blejski vintgar](#), [Iški vintgar](#), [Oplotniški vintgar](#)

višavje

obsežnejše območje visokega sveta (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Armensko višavje](#), [Etiopsko višavje](#), [Golansko višavje](#), [Gvajansko višavje](#), [Škotsko višavje](#)

voda

tekočina, ki kot reka, jezero, morje sestavlja vodni ovoj Zemlje ali hidrosfero (GTS)*

NEKRAJEVNO IME: [Težka voda](#)

KRAJEVNO IME: [Dolnja Težka Voda](#), [Gornja Težka Voda](#), [Bele Vode](#)

vojvodstvo

država, ki ji vlada vojvoda

NEKRAJEVNO IME: [Veliko vojvodstvo Luksemburg](#)

vrata

1. *ozek morski preliv, ki povezuje večje morje s stranskim, zaprtim morjem* (GTS)

NEKRAJEVNO IME: [Dovrska vrata](#), [Otrantska vrata](#)

2. *širši, nižji del grebena, kjer je mogoč prehod* (PnTS)

NEKRAJEVNO IME: [Jermanova vrata](#), [Trajanova vrata](#)

vrh

najvišji del vzpetine, grebena, hriba (PnTS)

NEKRAJEVNO IME: [Bukov vrh](#), [Črni vrh](#), [Jezerski vrh](#), [Sinji vrh](#), [Trdinov vrh](#)

KRAJEVNO IME: [Aženski Vrh](#), [Belski Vrh](#), [Bukov Vrh](#), [Cerkljanski Vrh](#), [Črni Vrh](#), [Hlevni Vrh](#), [Janževski Vrh](#), [Otiški Vrh](#)

vršac

mogočen vrh, gora (PnTS)

NEKRAJEVNO IME: [Plazjanski vršac](#), [Vodnikov vršac](#)

vršaj

kupu podoben nanos, ki ga naredi reka, potok ob izstopu iz ozkih stranskih v širšo glavno dolino (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Korenški vršaj](#); [Amazonkin vršaj](#) |podvodna oblika|, [Borovniški vršaj](#) |vodno zajetje|, [Iški vršaj](#) |vodno zajetje|

vt

negovano zemljišče z okrasnim rastlinjem (SSKJ*)

NEKRAJEVNO IME: [Egrov vrt](#), [Försterjev vrt](#), [Jakopičev vrt](#); [Beletov vrt](#) |arheološko najdišče|, [Ferantov vrt](#) |soseska|, [Ljudski vrt](#) |stadion|

KRAJEVNO IME: [Babni Vrt](#), [Jesenov Vrt](#)

vrtača

podolgovat ali okroglast udrt svet na krasu (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Žagarjeva vrtača](#)

z veliko začetnico [Begunjska Vrtača](#) |vrh| (člen 62)

vzhod

publicistično *vzhodni del kake geografske ali politične celote* (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Bližnji vzhod](#), [Daljni vzhod](#), [Srednji vzhod](#)

zabaviščni park

tematski park, namenjen zabavi in sprostitvi obiskovalcev (UTS*)

NEKRAJEVNO IME: [Disneyjev zabaviščni park](#)

zahod

publicistično *zahodni del kake geografske ali politične celot* (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Divji zahod](#), [Srednji zahod](#)

zaliv

v kopno segajoč del morja, jezera (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Aljaški zaliv](#), [Bengalski zaliv](#), [Koprski zaliv](#), [Mehiški zaliv](#), [Perzijski zaliv](#), [Piranski zaliv](#), [Prašičji zaliv](#), [Simonov zaliv](#), [Tržaški zaliv](#)

zatok

manjši, precej zaprt zaliv, rokav (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Strunjanski zatok](#), [Studenški zatok](#), [Škocjanski zatok](#)

zemeljska ožina

ozek pas kopnega med dvema oceanoma ali morjema (GTS*)

NEKRAJEVNO IME: [Panamska zemeljska ožina](#), [Tehuantepeška zemeljska ožina](#)

zid

samostojna zgradba, ki omejuje prostor, prostore ob straneh (SSKJ*)

NEKRAJEVNO IME: [Berlinski zid](#), [Hadrijanov zid](#), [Kitajski zid](#), [Rimski zid](#), [Severni Trajanov zid](#), [Veliki zid](#)

KRAJEVNO IME: [V Zideh](#)

zijalka

jama, votlina z vidnim vhodom (SSKJ*); *varianta zijavka*

NEKRAJEVNO IME: [Mokriška zijalka](#), [Mornova zijalka](#), [Potočka zijalka](#), [Trbiška zijalka](#), [Žagerska zijalka](#)

zob

manjša kamnita tvorba, ki pokončno moli iz stene (SSKJ)

NEKRAJEVNO IME: [Hudičev zob](#); [Babji zob](#) |vrh|, [Vrenski zob](#) |vrh|

železnica

pot s tirnicami za promet s tirničnimi vozili (SSKJ*)

NEKRAJEVNO IME: [Bohinjska železnica](#), [Čezsibirska/Transsibirska železnica](#), [Južna železnica](#)

žleb

podolgovata vdolbina v strmem pobočju, nastala zaradi občasnega toka vode ali proženja snežnih plazov (GTS)

NEKRAJEVNO IME: [Cjajnikov žleb](#), [Hudičev žleb](#), [Loški žleb](#), [Turski žleb](#)

KRAJEVNO IME: [Jelenov Žleb](#)

PREVZETE BESEDE IN BESEDNE ZVEZE

SPLOŠNO

- {235} Glede besed in besednih zvez noben jezik ni samozadosten. Tudi slovenščina iz drugih jezikov prevzema tako občna poimenovanja kot lastna imena. Take besede in besedne zveze imenujemo prevzete, npr. [avtomobil](#), [banka](#), [disk](#), [kultura](#), [vinjeta](#); [pro bono](#), [au pair](#), [lingua franca](#) – [Darwin](#), [Kuba](#), [Lyon](#), [New York](#), [Steward](#), [Stockholm](#), [Tolstoj](#), [Ženeva](#). Zavedanje prevzetosti je različno: odvisno je od jezika, iz katerega smo izraz prevzeli, in od časa, ki je pretekel od prevzema.
- {236} POSEBNOST
- V slovenski knjižni jezik vključujemo tudi besede iz slovenskih narečij, ki jih izgovorno prilagajamo v skladu s knjižnojezikovnim sistemom, pri imenih pa pri naglasnem mestu sledimo načelu regionalnosti ([Alèš](#) in [Áleš](#)).
- {237} Ne prevzemamo le besed in besednih zvez, temveč tudi dele besed, npr. predpone ([anti..](#), [de..](#), [pro..](#), [trans..](#)). Iz prevzetih besed ali njihovih delov in domačih obrazil tvorimo v slovenskem knjižnem jeziku tudi nadaljnja nova poimenovanja: [anonimizirati](#), [nietzschejanec/ničejanec](#), [orwellovstvo](#); [proaktiven](#) ipd.
- {238} Besede pisno domačimo v skladu z njihovo govorno uresničitvijo v slovenskem knjižnem jeziku. Z vidika pisne podomačenosti ločimo
- a) nepodomačene zapise: [adagio](#), [brexit](#), [new age](#); [John](#), [Molière](#), [San Diego](#), [Shakespeare](#), [Tübingen](#);
 - b) podomačene zapise: [pica](#), [pirsing](#), [suši](#); [Ezop](#), [Kleopatra](#), [Provansa](#), [Singapur](#), [Teksas](#), [Varšava](#).
- {239} POSEBNOST
- Nekatere besede in besedne zveze uporabljamo le v podomačeni obliki ([kamion](#), [sendvič](#)), druge v obeh ([džins](#) in [jeans](#), [gvarana](#) in [guarana](#), [katering/ketering](#) in [catering](#); [Kalvin](#) in [Calvin](#), [Dirka po Italiji](#) in [Giro d'Italia](#)), tretje so le nepodomačene ([outlet](#), [capriccio](#)) ali pa se v zapisu ne ločijo od izvirnika ([blog](#), [fjord](#); [Berlin](#), [London](#)).
- {240} Tako pisno nepodomačene kot pisno podomačene besede in besedne zveze v izgovoru in oblikah ter besedotvorju in skladenjski rabi prilagajamo slovenščini, to pomeni, da jih uporabljamo v besedilih po zakonitostih slovenskega knjižnega jezika.

- {241} Pri prevzemanju iz jezikov z nelatiničnimi pisavami občna poimenovanja zapisujemo pisno podomačeno, enako velja za lastna imena iz ciriličnih pisav. Pri lastnih imenih iz drugih pisav pa sledimo mednarodnim načinom prečrkovanja, če obstajajo.
- {242} Za nova občna poimenovanja in za nekatere skupine lastnih imen, katerih sestavina je občno poimenovanje, je najbolj zaželeno, da jih prevedemo ali da tvorimo novo poimenovanje, npr. **delavnica** (angl. *workshop*), **krpanka** (angl. *patchwork*), **računalnik** (angl. *computer*); **deskanje na snegu** (angl. *snowboarding*); **Brandenburška vrata** (nem. *Brandenburger Tor*).

 Če se ob slovenskih izrazih (**igričar**, **obvod**, **znamčenje**) kot sopomenke uveljavijo podomačeni ali nepodomačeni prevzeti izrazi (**gamer/gejmer**, **bypass/bajpas**, **branding/breeding**), je njihova raba pogosto žargonska ali slengovska.

[→ O prilagoditvah izgovora in zapisa gl. »Preglednice za posamezne jezike«.

OBČNA POIMENOVANJA

Pisno podomačena občna poimenovanja

- {243} Največ občnoimenskih poimenovanj je pisno podomačenih. Pogosto se njihove prevzetosti ne zavedamo več: **alergija**, **estetika**, **funt šterling**, **šampon**.
- {244} Kadar občna poimenovanja prečrkujemo iz **nelatiničnih pisav** (**kazačok**), tudi tistih, za katere so sprejete uradne mednarodne različice latiničnih zapisov, jih praviloma pišemo le podomačeno (**cunami**, **feng šuj**, **suši**).
- {245} POSEBNOSTI
1. Proces pisnega prilagajanja se s kodifikacijo pogosto ne zaustavi, v jeziku lahko nastajajo pisne dvojnice, ki so še bližje dejanski izgovarjavi besed (**roast beef** > **rostbif/rozbf**; **cocktail** > **koktajl/koktejl**), oziroma se lahko izpelje pri drugih besedah iste besedne družine (**camp** > **kamp**, **kemper**). Včasih v tem procesu nastajajo tudi neustaljene vmesne oblike oziroma tvorjenke, ki niso priporočene, npr. **pizzerija** namesto **picerija**.
 2. Standard za zapisovanje merskih enot (SIST ISO 31) uzakonja ob izvornih zapisih tudi podomačene (**hertz/herc**, **joule/džul**, **newton/njuton**, **ohm/om**, **candela/kandela**, **watt/vat**), v strokovnih besedilih pa so nepodomačene različice bolj razširjene. Standard priporoča tudi poenostavitev izvirnega zapisa pri nekaterih izlastnoimenskih merskih enotah: **amper** namesto **ampère**. Simbole za merske enote zapisujemo le na en način: **Hz** – **hertz/herc**; **J** – **joule/džul**.

[→ O zapisu simbolov pri merskih enotah gl. poglavje »Simboli« (II. Krajšave).

Pisno nepodomačena občna poimenovanja

{246} Pri nekaterih izrazih se proces pisne podomačitve ne izpelje in beseda ali besedna zveza ohrani izvorni zapis, posloveni se le v izgovoru in oblikah ter besedotvorno in skladijsko: **outlet** [áutlet], rod. ed. **outleta** [áutleta]; **copywriter** [kôpirájter], rod. ed. **copywriterja** [kôpirájterja], svoj. prid. **copywriterjev** [kôpirájterjev-]; **new age** [njú êjdž-], rod. ed. **new agea** [njú êjdža], prid. **newageevski/newageovski** [njúêjdžeuski].

 Razlogi za ohranjanje izvirnega zapisa so različni. Najpogosteje ohranjajo zapis tiste besede in besedne zveze, ki jih zaradi naglasnih, glasovnih ali zapisovalnih posebnosti izvornega jezika težje pisno podomačujemo (**au pair**, **jet set**, **mainstream**, **nouveau riche**, **underground**), ali tiste, pri katerih so družbene okoliščine rabe teh enot bolj naklonjene nepodomačenemu zapisu, npr. v nekaterih strokah (**bitcoin**, **equity**), športnih disciplinah (**birdie**, **futsal**, **paintball**, **skijöring**), pri poimenovanjih nekaterih vrst rastlin oziroma vinskih sort, pasem (**beaujolais**, **chardonnay**, **mutsu**, **sauvignon**; **airedalle terrier**, **beagle**, **ragdoll**) in pri nekaterih uveljavljenih strokovnih izrazih (**commedia dell'arte**, **curriculum vitae**, **de facto**, **fin de siècle**, **modus operandi**, **vox populi**).

 Citatne imenujemo tiste besedne zveze in povedi, ki jih uporabljamo v posebnih okoliščinah (npr. v znanstvenih in publicističnih besedilih): **urbi et orbi** 'mestu in svetu'; **Panta rhei**. 'Vse teče'; **C'est la vie**. 'Takšno je življenje'; **Take it easy**. 'Pomiri se'.

{247} POSEBNOSTI

1. Pisno ne podomačujemo mednarodnih glasbenih izrazov, predvsem oznak za način izvajanja oziroma navodil, npr. **adagio**, **allegro**, **capriccio**, **crescendo**, **fortissimo**, **mezzoforte**, **pianissimo**, **staccato**.
2. Izrazi za umetnostne (glasbene, plesne, slikarske ipd.) zvrsti, tehnike in sloge so pogosteje rabljeni v nepodomačeni obliki kot podomačeni, npr. **a cappella**, **heavy metal**, **opera buffa**, **soul**; **breakdance**, **bossa nova**, **ragtime**; **al fresco**, **art déco**, **chiaroscuro**, **decoupage**.
3. Nekatero nepodomačene besede in besedne zveze se pojavljajo kot nepregibne enote v pridevniški vlogi ob slovenskih oziroma podomačenih besedah: **drive in lekarna**, **last minute ponudba**, **selfie palica**.

[→ O pregibanju nepodomačeno zapisanih zvez iz latinščine (**alma mater**, **Homo sapiens**) gl. poglavje »Sklanjanje občnoimenskih zvez« (Slovnični oris za pravopis).

LASTNA IMENA

Splošno o prevzemanju lastnih imen

{248} Podomačevanje tujih lastnih imen je odvisno od izvorne pisave (latinična ali nelatinična pisava ali nelatinična z uradno mednarodno različico v latinični pisavi), časa prevzema in razširjenosti imena v slovenščini. Prevzeta lastna imena obravnavamo različno glede na stopnjo podomačitve oziroma prevajanja (pisno nepodomačena, pisno podomačena, prevedena, slovenska namesto neslovenskih) in v okviru tega glede na vrsto lastnega imena (imena bitij ter zemljepisna ali stvarna imena). Predvsem pri zemljepisnih imenih na podomačevanje vpliva tudi eno- oziroma večbesednost imena.

{249} Največ prevzetih lastnih imen je **pisno nepodomačeni**: ohranjajo izvirni zapis, slovenimo pa jih v izgovoru in oblikah ter besedotvorju in skladenjski rabi: **Bush** [búš], rod. ed. **Busha** [búša], svoj. prid. **Bushev** [búšev-]; **Vichy** [viši], rod. ed. **Vichyja** [višija], vrst. prid. **vichyjski** [višijski]; **New York** [njú jórk], rod. ed. **New Yorka** [njú jórka], vrst. prid. **newyorški** [njuhórški].

{250} **Pisno podomačena** lastna imena so zaradi zgodovinskih okoliščin, izročila in dogovora tudi v zapisu popolnoma poslovenjena imena. Domačimo jih glede na izgovor, torej poiščemo njihove glasovno ustrezne zapise v slovenščini: **Klio** (lat. *Clio*), **Plavt** (lat. *Plautus*), **Pariz** (franc. *Paris*), **Sorbona** (franc. *la Sorbonne*).

[→ O oblikoslovnih spremembah in prilagoditvah pri prevzetih lastnih imenih gl. poglavje »Prilagoditve in spremembe slovničnih kategorij«.

 Če je ime sestavljeno iz lastnega imena in občnega poimenovanja, lastno ime podomačimo, občno prvino pa prevedemo: **Niagarski slapovi** (angl. *Niagara Falls*).

{251} **Prevajamo** vzdevke (**Rdečebradec**) in stalne pridevke v imenih zgodovinskih oseb (**Magnus Zakonodajalec**, **Pipin Mali**) ter domišljajska imena (**Špicparkelj**). V večbesednih imenih, zlasti zemljepisnih in stvarnih, prevajamo občnoimenske sestavine, lastnoimenske pa zgolj prilagodimo slovenščini (**Novi južni Wales**, **Skalno gorovje**; **Evropska komisija**, **Lizbonska pogodba**).

{252} **Namesto neslovenskih imen** uporabljamo njihove slovenske ustreznice pri zgodovinskih imenih nekaterih vladarjev in papežev (**Jožef II.**, **Frančišek**), nekaterih uveljavljenih starejših imenih za zemljepisne danosti

([Carigrad](#), [Dunaj](#)) in imenih z dvojezičnih območij zunaj Republike Slovenije ([Doberdob](#), [Monošter](#), [Pliberk](#)).

[→ O prevzemanju imen iz nelatiničnih pisav gl. poglavje »Prečkovanje lastnih imen« (Prevzete besede in besedne zveze) in preglednice za posamezne jezike.

Prevzemanje glede na vrsto lastnega imena

IMENA BITIJ

{253} Pisno podobo prevzetih osebnih lastnih imen načeloma ohranjamo nepodomačeno, jih pa podomačujemo izgovorno, oblikoslovno in skladijsko: [Sandro Botticelli](#), [Charlie Chaplin](#), [J. M. Coetzee](#), [Bob Dylan](#), [Selma Lagerlöf](#).

{254} POSEBNOST

Priimki posameznih zgodovinskih osebnosti so bili v preteklosti pogosto slovenjeni, danes poleg podomačenih zapisujemo tudi izvirno zapisane različice: [Janez Vajkard Valvasor](#) ([Valvazor](#)), [Martin Luther](#) ([Luter](#)), [Jean Calvin](#) ([Kalvin](#)), [Francesco Petrarca](#) ([Petrarka](#)), [Galileo Galilei](#) ([Galilej](#)), [Mahatma Gandhi](#) ([Gandi](#)).

PISNO PODOMAČENA IMENA BITIJ

{255} Podomačujemo osebna imena različnih skupin:

1. religijska ter svetopisemska in (nekatera) mitološka imena: [Alah](#), [Freja](#), [Junona](#), [Višnu](#); [Leviatan](#), [Mojzes](#), [Ruta](#), [Sara](#);
2. imena iz starogrško-rimskega sveta ali imena, prevzeta prek latinščine in stare grščine: [Aristotel](#), [Cezar](#), [Ezop](#), [Evripid](#), [Plavt](#); [Darej](#), [Elija](#), [Jugurta](#), [Kolumb](#), [Kristus](#);
3. imena nekaterih vladarskih in plemiških rodbin ter njihovih pripadnikov: [Andeški](#), [Burboni](#), [Habsburžani](#), [Jagelonci](#), [Babenberžani](#).

{256} POSEBNOSTI

1. Nekatera antična imena (npr. [Aristotel](#), [Sofoklej](#), [Plavt](#)) v osnovni (imenovalniški) obliki klasični filologi zapisujejo tudi s citatno končnico ([Aristoteles](#), [Sofokles](#), [Plavtus](#)).
2. Pri imenih pripadnikov plemiških in vladarskih rodbin je treba razlikovati med tujimi priimki rodbin, ki se pogosto glasijo enako kot ustrezna (pogosto nepodomačena) zemljepisna imena ([Habsburg](#), npr. [Otto von Habsburg](#)), in podomačenimi imeni pripadnika ali pripadnikov rodbine, ki so tvorjena kot prebivalska imena ali kot izpridevniški stalni pridevki ([Habsburžani](#) in [Habsburški](#)).

{257} V podomačeni obliki uporabljamo prebivalska imena, in sicer

1. imena pripadnikov narodov, delov narodov ali narodnosti, ljudstev in staroselcev: **Apač** – **Apačinja**, **Hutujec** – **Hutujka**, **Kmer** – **Kmerka**, **Očipvejec** – **Očipvejka**, **Tuareg** – **Tuareginja**;

2. imena prebivalcev držav ter imena prebivalcev tistih pokrajin in naselij, ki jih pišemo podomačeno: **Francoz** – **Francozinja**; **Bask** – **Baskinja**, **Tirolec** – **Tirolka**, **Rimljan** – **Rimljanka**, **Varšavčan** – **Varšavčanka**.

{258} POSEBNOST

Redko podomačujemo imena prebivalcev naselij ali pokrajin, če izvorno ime ni podomačeno, npr. **Valižan** 'prebivalec Walesa'.

Imena vladarjev, papežev in svetnikov

{259} Večina zgodovinskih vladarskih imen (pogosto pa tudi imen bolj znanih pripadnikov članov vladarskih rodbin) je pisno podomačena ali pa je namesto izvirnega uporabljeno slovensko ime: **Artur** (angl. *Arthur*), **Elizabeta** (angl. *Elisabeth*), **Franc Jožef I.** (nem. *Franz Joseph I.*), **Jožef II.** (nem. *Joseph II.*), **Jurij VI.** (angl. *George VI*), **Karel Gustav** (šved. *Carl Gustaf*), **Ludvik** (fr. *Louis*; nem. *Ludwig*), **Viljem** (nem. *Wilhelm*); **Franc Ferdinand** (nem. *Franz Ferdinand*), **Evgen** (it. *Eugenio*).

{260} V sodobnosti tudi pri bolj znanih nosilcih vladarskih nazivov imen ne podomačujemo, še zlasti če imena nimajo slovenske različice (**Manuel**, **Harry**) ali pa ta v slovenščini ni uveljavljena (**Beatrix/Beatrika**, **Leticija/Letizia**). Ustaljenih nepodomačenih imen ne spreminjamo (**Pedro**, **Juan Carlos**).

{261} Imena papežev in svetnikov podomačujemo ali uporabimo slovensko različico imena: **Frančišek** (lat. *Franciscus*), **Janez Pavel II.** (lat. *Ioannes Paulus secundus*), **Pij** (lat. *Pius*); **Kvirijak** (lat. *Quiriacus*); **Avguštin** (lat. *Augustinus*), **Atanazij** (gr. *Athanásios*), **Malahija** (lat. *Malachias*), **Hema/Ema Krška**, **Uršula**.

{262} POSEBNOSTI

1. Zgodovinska imena vladarjev in papežev pogosto spremljajo zaporedne številke, zapisane kot vrstilni števniki z rimskimi števki ali z besedo, pisano z veliko začetnico: **Henrik VIII./Osmi**; **Filip II./Drugi Španski**, **Pij VII./Sedmi**.

2. Če so dvodelna imena vladarjev, papežev in svetnikov sestavljena iz imena in stalnega pridevka, pridevek prevedemo ali podomačimo: **Alfonz Modri** (špan. *Alfonso El Sabio*), **Ludvik I. Pobožni** (nem. *Ludwig der Fromme*); **Gregor Veliki** (lat. *Papa Gregorius Magnus*); **Anton Puščavnik** (it. *Antonio del Deserto*), **Ivana Orleanska** (franc. *Jeanne d'Arc*), **Klara Asiška** (it. *Chiara d'Assisi*), **Tomaž Akvinski** (lat. *Thomas Aquinas*).

PREVAJANJE IMEN BITIJ

{263} Prevajamo tri skupine imen bitij, in sicer

1. domišljajska imena v prevodih umetniških oziroma literarnih del: **Janko** in **Metka** (nem. *Hänsel und Gretel*), **Mali princ** (franc. *Le Petit Prince*), **Pika Nogavička** (šved. *Pippi Långstrump*), **Rdeča kapica** (nem. *Rotkäppchen*), **Špicparkelj** (nem. *Rumpelstilzchen*);
2. stalne pridevke v večbesednih imenih zgodovinskih oseb: **Ivan Brez dežele** (angl. *John Lackland*), **Karel Veliki** (lat. *Carolus Magnus*), **Pipin Mali** (franc. *Pépin le Bref*), **Rihard I. Levjesrčni** (angl. *Richard Lion-hearted / the Lionheart*);
3. nekatere vzdevke: **Rdečebradec** (it. *Barbarossa*); **Sončni kralj** (franc. *le Roi-Soleil*, vzdevek **Ludvika XIV.**).

[→ O kategorijah psevdonimov, vzdevkov in umetniških imen gl. poglavje »Imena bitij« (Velika in mala začetnica).

KRAJEVNA ZEMLJEPISNA IMENA

{264} Krajevna imena večinoma ohranjajo izvirno pisno podobo, ne glede na to, ali so eno- ali večbesedna (**Köln**, **Stockholm**; **Los Angeles**, **Santa Cruz**), in ne glede na to, ali sestojijo iz občnih poimenovanj in predlogov ali veznikov, ki bi jih lahko prevajali (**Mariánské Lázně**, **New York**, **Rio de Janeiro**).

{265} POSEBNOST

V večbesednih krajevnih imenih razlikovalna določila ali lastnoimenske sestavine prevajamo zelo redko: **Frankfurt ob Majni** (nem. *Frankfurt am Main*), **Dunajsko Novo Mesto** (nem. *Wiener Neustadt*), **Stara Nova Vas** (nem. *Altneudörfel*).

PISNO PODOMAČENA KRAJEVNA IMENA

{266} V podomačeni obliki uporabljamo imena bolj znanih mest, ki smo jih zaradi kulturne ali zgodovinske povezanosti ali drugih razlogov v preteklosti že poslovenili: **Bruselj**, **Firence**, **Jeruzalem**, **Krakov**, **Lizbona**, **Lozana**, **Luksemburg**, **Pariz**, **Praga**, **Varšava**, **Ženeva**.

{267} Med pisno podomačena krajevna imena spadajo tudi tista, ki se v slovenščini izgovarjajo tako, kakor se pišejo, izgovor v izvirnem jeziku pa je lahko drugačen: **London** [lónndon], angl. [lándən]; **Madrid** [madríd-], špan. [madrí]; **Moskva** [móskva], rus. [maskvá].

{268} POSEBNOSTI

1. Pri imenih mest, ki so drugačna od oblik v nacionalnih jezikih, uporabljamo že uveljavljene oziroma ustaljene različice, npr. **Kalkuta** (namesto **Kolkata**), **Kijev** (namesto **Kijiv/Kiiv**), **Lvov** (namesto **Lviv**), **Taškent** (namesto **Toškent**), **Vilna** (namesto **Vilnius**); vendar **Mumbaj** (namesto **Bombaj**).

2. Večbesedna imena iz slovanskega jezikovnega prostora pri prevzemanju z morfemskimi oziroma glasovnimi prilagoditvami včasih pridobijo tudi slovensko podobo: **Češke Budjevice** (češ. *České Budějovice*), **Špindlerjev Mlin** (češ. *Špindlerův Mlýn*).

3. Proces podomačevanja se lahko tudi obrne, tj. že podomačeno zemljepisno ime začnemo ponovno pisati v izvirni obliki: [Chicago](#) > [Čikago](#) > [Chicago](#); [Philadelphia](#) > [Filadelfija](#) > [Philadelphia](#).

SLOVENSKA KRAJEVNA ZEMLJEPISNA IMENA NAMESTO NESLOVENSКИH

- {269} Nekatero bolj znane ali bližnje kraje poimenujemo z uveljavljenimi slovenskimi imeni, ki so se izoblikovala skozi zgodovino, npr. [Benetke](#), [Carigrad](#), [Dunaj](#), [Pulj](#), [Reka](#), [Rim](#), [Solun](#), [Videm](#).
- {270} Slovenska zemljepisna imena na dvo- ali večjezičnih področjih zunaj meja Republike Slovenije uporabljamo v slovenskih besedilih samostojno: [Beljak](#), [Celovec](#), [Čeber](#), [Čedad](#), [Gornji Senik](#), [Kotmara vas](#), [Oglej](#), [Sovodenj](#), [Tablja](#), [Žabnice](#).
- {271} V posebnih položajih ali ob tujih imenih uporabljamo slovenska imena ob tujih s poševnico: [Beljak/Villach](#), [Celovec/Klagenfurt](#), [Čeber/Čabar](#), [Čedad / Cividale del Friuli](#), [Gornji Senik / Felsőszölnök](#), [Kotmara vas / Köttmannsdorf](#), [Lendava/Lendva](#), [Oglej/Aquilea](#), [Sovodenj/Gmünd](#), [Tablja/Pontebba](#), [Žabnice/Camporosso](#).

 V zamejstvu je raba slovenskih imen, zlasti v manjšinskih medijih, odvisna od lokalne rabe. Slovenci v Italiji na primer uporabljajo namesto mednarodnih in v Sloveniji uveljavljenih imen [Torino](#) in [Milano](#) podomačeni različici [Turin](#) in [Milan](#).

[→ O rabi poševnice gl. poglavje »Poševnica« (Ločila).

NEKRAJEVNA ZEMLJEPISNA IMENA

PISNO PODOMAČENA IN PREVEDENA NEKRAJEVNA IMENA

- {272} Praviloma vsa zemljepisna nekrajevna imena podomačujemo, a je raba podomačenih oblik pri nekaterih imenih obvezna (npr. države, celine, oceani), pri manj znanih pa zgolj priporočljiva.
- {273} V večbesednih nekrajevnih imenih prevajamo občna poimenovanja (npr. angl. *street* > ulica, rus. *doroga* > cesta, it. *lago* > jezero, nem. *am* > ob), tvorjenke iz lastnih imen pa, npr. pred obrazilom - *ski*, prilagajamo slovenščini, npr. [bolonjski](#) (< *Bologna*) ali [Pustriška dolina](#) (nem. *Pustertal*). Nekatera imena so v celoti prevedena, če je ime sestavljeno iz dveh ali več občnoimenskih sestavin: [Rt dobrega upanja](#) (afrikan. *Kaap die Goeie Hoop*), [Obala popra](#) (fr. *Côte du Poivre*), [Veliki koralni greben](#) (angl. *Great Barrier Reef*).
- {274} Skupine nekrajevnih imen, ki jih podomačujemo, so
1. imena držav, zvez držav in njihovih enot (tj. zveznih držav, pokrajin, dežel) ter regij: [Avstrija](#), [Bangladeš](#), [Japonska](#), [Južna Koreja](#), [Nova](#)

Zelandija, Poljska, Švica; Združene države Amerike; Aljaska, Kalifornija, Ontario, Teksas; Aragonija, Atika, Katalonija, Nova Anglija, Provansa, Turingija, Tesalija; Bližnji vzhod, Donski bazen;

2. imena gozdov, step, puščav, nižavij, gorovij, gora, vzpetin: Dunajski gozd, Katinski gozd; Masajska stepa; Negevski puščava, Sahara; Panonska nižina, Priatlantsko nižavje; Ardeni, Himalaja, Kangčendzenga, Kilimandžaro, Kordiljere, Skalno gorovje, Pireneji, Vogezi; Golanska planota, Škotsko višavje; Prelomnica svetega Andreja;

3. imena oceanov, morij, večjih rek in jezer, slapov, močvirij, zalivov, prelivov, prekopov, morskih tokov: Atlantski ocean, Indijski ocean, Tihi ocean; Baltsko morje, Beringovo morje, Severno morje; Adiža, Bramaputra, Loara, Misisipi, Mozela, Pad, Ren, Sena, Temza, Visla; Inari, Ladoško jezero, Plitviška jezera, Tanganjika, Ženevsko jezero; Bengalski zaliv; Mesinska ožina, Otrantska vrata, Sueški prekop; Zalivski tok;

4. imena celin, otokov, otočij, polotokov, rtov, obal, ožin, podvodnih reliefnih oblik: Afrika, Evrazija, Južna Amerika; Kreta; Baleari, Veliki Antili; Korejski polotok; Rt dobrega upanja, Severni rt; Azurna obala; Panamska zemeljska ožina; Marijanski jarek, Srednjeatlantski hrbet;

5. imena nebesnih teles, pojavov na bližnjih planetih; imena ozvezdij, galaksij in zvezd: Amalteja, Luna, Zemlja; Halleyjev komet, Mačje oko, Pandorin grozd; Mali voz, Zidni kvadrant; Andromedina galaksija, Rimska cesta, Sončnica; Alfa Kentavra, Betelgeza, Eta Gredlja, Sirij, Proksima Kentavra.

 Slovenske različice uradnih imen držav, ki so prikazane v pravopisnem slovarju, so prevodi in prilagoditve različic v standardu ISO. Njihova raba v uradnih besedilih je zavezujoča, npr. Češka, Belgija (kratko ime, uradno kratko ime); Češka republika, Kraljevina Belgija (uradno polno ime)

 Zaradi lažje identifikacije pri imenih z dvo- ali večjezičnih področjih v besedilu lahko opozorimo na različna jezikovna izhodišča s pojasnilom v oklepaju, npr. avtonomna pokrajina Bocen (nem. *Bozen*, it. *Bolzano*), Kanalska dolina (it. *Val Canale* / nem. *Kanaltal* / furl. *Valcjana*). Slovenska imena za zemljepisne enote na dvo- ali večjezičnih področjih so lahko tudi različna, v rabi v slovenskih besedilih pa so enakovredna, npr. Južna Tirolska (nem. *Südtirol*) in Zgornje Poadižje (it. *Alto Adige*).

{275} Od ustaljenosti v rabi in možnosti nedvoumne identifikacije prevedenega imena je odvisno prevzemanje

1. imen ulic, cest, avenij, trgov, mestnih parkov: Bulvar sv. Mihaela (franc. *Boulevard Saint-Michel*), 42. ulica (angl. *42nd Street*), Kaluška cesta (rus. *Kalužskaja doroga*), Peta avenija (angl. *Fifth Avenue*), Ulica Huga Wolfa (nem. *Hugo Wolf-Straße*), Verdijevo sprehajališče (it. *Corso Giuseppe Verdi*); Elizejske poljane (franc. *Champs-Élysées*, *L'avenue des Champs-Élysées*), Luksemburški park (franc. *Parc de Luxembourg*), Nabrežje 13. novembra

(mak. *Kej 13 noemvri*), [Rdeči trg](#) (rus. *Krasnaja ploščad'*), [Trafalgarski trg](#) (angl. *Trafalgar Square*);

2. imen poslopij in drugih samostojnih objektov: [Bela hiša](#) (angl. *White House*), [Eifflov stolp](#) (franc. *la tour Eiffel*), [Hudičev most](#) (nem. *Teufelsbrücke*), [Londonsko oko](#) (angl. *London Eye*), [Most vzdihljajev](#) (it. *Ponte dei Sospiri*), [Øresundski most](#) (*Øresundsbron*), [Slavolok zmage](#) (franc. *l'arc de Triomphe (de l'Étoile)*), [Sv. Lovrenc zunaj obzidja](#) (it. *San Lorenzo fuori le mura*), [Zimski dvorec](#) (rus. *Zimnij dvorec*).

 Če je podomačevanje oteženo, ker je sodobna raba imena oddaljena od prvotnega pomena sestavin ali bi bila slovenščini ustrezna tvorjenka nenavadna, si pri vključevanju v besedilo pomagamo z vrstnim določilom pred imenom, npr. [trg Covent Garden](#), [dvorana Concertgebouw](#).

{276} POSEBNOSTI

1. Izjeme pri doslednem podomačevanju imen držav so [Gvineja Bissav](#), [San Marino](#), [Sierra Leone](#), pri katerih podomačitev ni bila predlagana zaradi uveljavljenosti izvirnega zapisa in možnosti težav pri identifikaciji ([Sveti Marin / Marino](#)). Sicer so v imenih držav podomačena tudi osebna oziroma svetniška imena, npr. [Sveti Krištof in Nevis](#) (angl. *Saint Kitts and Nevis*), [Sveti Tomaž in Princ](#) (port. *São Tomé e Príncipe*).

2. Občna poimenovanja se v nekaterih uveljavljenih imenih ne prevajajo, še zlasti če imena pomensko niso enoznačna: [Wall Street](#) 'ulica; borzna četrt v New Yorku'; [Downing Street](#) 'ulica v Londonu; urad predsednika vlade Združenega kraljestva', [Quai d'Orsay](#) 'ulica v Parizu; sedež francoskega zunanjega ministrstva'.

3. Podomačevanje pokrajin in nekaterih zveznih držav ni enotno: izvirni zapis še vedno ohranjamo pri mnogih pokrajinah in ameriških zveznih državah, npr. [Camargue](#), [Yorkshire](#); [Georgia](#), [Michigan](#), [Tennessee](#), [Wisconsin](#).

[→ O kategorijah nekrajevskih imen gl. poglavje »Zemljepisna imena« (III. Velika in mala začetnica).

[→ O standardiziranih različicah imen držav gl. pravopisni slovar.

STVARNA IMENA

PISNO NEPODOMAČENA STVARNA IMENA

{277} V izvorni obliki ohranjamo naslednje skupine stvarnih lastnih imen

1. imena časopisov in revij: [Der Standard](#), [Elle](#), [Le Monde](#), [National Geographic](#), [Nature](#), [Newsweek](#), [Riječ](#), [Science](#), [Slovo a slovesnost](#), [Spiegel](#), [Wall Street Journal](#);

2. imena tiskovnih agencij in medijskih hiš: [Al Jazeera](#), [Reuters](#);

3. imena posameznih vozil, npr. ladij, zračnih plovil, vlakov, vesoljskih plovil: [Admiral Kuznecov](#), [Prince of Venice](#); [Cityliner](#), [Red Eye](#); [Citadella](#), [EuroCity](#); [Atlantis](#), [Discovery](#), [Sputnik](#);

4. imena računalniških programov, operacijskih sistemov in aplikacij, spletnih strani, omrežij in storitev: [Adobe InDesign](#), [Android](#), [Arnes](#),

Booking, Chrome, Facebook, Google, Libre Office, Linux, Microsoft Windows, The Pirate Bay, Yahoo;

5. imena podjetij in industrijskih izdelkov ter zaščitenih blagovnih in storitvenih znamk: Adidas, Aspirin, Coca-Cola, Teflon;

6. imena športnih klubov: Chicago Bulls, Los Angeles Kings, Manchester United;

7. imena borznih indeksov: Dow Jones, Nasdaq, Nikkei;

8. znanstvena latinska in polatinjena imena živali in rastlin: *Parus major* (velika sinica), *Scopolia carniolica* (kranjska bunika).

 Pri nekaterih imenih časopisov in revij se člen na začetku imena pogosto izpušča, npr. Guardian, New York Times, Spiegel.

 Ob znanstvenih latinskih in polatinjenih imenih živali in rastlin zapisujemo tudi slovenske ustreznice, če te obstajajo, npr. *Matricaria chamommilla* (kamilica), *Primula carniolica* (kranjski jeglič). Taksonomska imena pogosto niso prevodi, temveč domača imena: *Lilium candidum* (alozijeva/Alozijeve lilija).

PREVAJANJE STVARNIH IMEN

{278} Prevajamo različne skupine stvarnih imen, in sicer imena besedil, naslove oziroma imena knjig, filmov, predstav, bolj znanih skladb, slik, kipov, spomenikov, arhitekturnih in drugih umetniških stvaritev ter imena zakonov, listin, pogodb, uredb, pri čemer tvorjenke iz lastnih imen v večbesednih imenih prilagajamo slovenščini:

– Avignonske gospodične (franc. *Les Demoiselles d'Avignon*), Božanska komedija (it. *La Divina commedia*), Boter (angl. *The Godfather*), Čarobna piščal (nem. *Die Zauberflöte*), Madžarska rapsodija (nem. *Ungarische Rhapsodie*), Mislec (franc. *Le Penseur*), Sen kresne noči (angl. *A Midsummer Night's Dream*);

– Ameriška deklaracija o neodvisnosti (angl. *United States Declaration of Independence*), Avstrijska državna pogodba (nem. *Österreichischer Staatsvertrag*), Kjotski protokol (angl. *Kyoto Protocol*), Lizbonska pogodba (angl. *Treaty of Lisbon*).

{279} Pogosto prevajamo tudi

1. imena družbenih in političnih organizacij, ustanov, njihovih enot in združenj: Dunajski filharmoniki (nem. *Wiener Philharmoniker*), Evropska investicijska banka (angl. *European Investment Bank*), Evropska liberalnodemokratska in reformistična stranka (angl. *European Liberal Democrat and Reform Party*), Evropsko računsko sodišče (angl. *European Court of Auditors*), Karlova univerza (češ. *Univerzita Karlova*), Natove sile za hitro posredovanje (angl. *NATO Response Force*), Nobelova ustanova (angl. *Nobel Foundation*), Mednarodna organizacija za standardizacijo (angl.

International Organization for Standardization), *Mednarodni denarni sklad* (angl. *International Monetary Fund*), *Rdeči križ* (angl. *Red Cross*), *Svet Evropske unije* (angl. *Council of the European Union*), *Univerza Stanford* (angl. *Stanford University*);

2. imena verskih skupnosti: *Cerkev Jezusa Kristusa svetih iz poslednjih dni* (angl. *The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints*), *Jehovove priče* (angl. *Jehova's Witnesses*), *Judovska skupnost Avstralije* (angl. *Australian Jewish Community*), *Katoliška cerkev* (lat. *Ecclesia Catholica*);

3. imena kulturnih, športnih in drugih prireditev ter tekmovanj: *Davisov pokal* (angl. *Davis Cup*), *Frankfurtski knjižni sejem* (nem. *Frankfurter Buchmesse*), *Liga prvakov* (angl. *UEFA Champions League*), *Mednarodni botanični kongres* (angl. *International Botanical Congress*), *Newyorški maraton* (angl. *New York City Marathon*), *Tekmovanje za pesem Evrovizije* (angl. *Eurovision Song Contest*).

 Imena (mednarodnih) projektov, programov in pobud (*Erasmus*, *eTwinning*, *New Deal*) je mogoče tudi sloveniti, če so sestavljena iz prvotnih občnih poimenovanj, sicer pa le tiste njihove dele, ki so občni, npr. *eContent* (*eVsebine*), *GreenBuilding* (*Zelena zgradba*), *GreenLight* (*Zelena svetloba*), *Horizon 2020* (*Obzorje 2020*). Dokler se ta imena uradno ne uveljavijo, domačo ali tujo različico v besedilu navajamo v oklepaju.

 Kratice, nastale iz imen organizacij, ustanov in državnih tvorb, ponavadi prevajamo, npr. *Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi* (*OVSE*), tako še *OZN* (*UN*), *ZDA* (*USA*), lahko pa sledijo izvornim imenom in jih ne prevajamo, npr. *Mednarodni denarni sklad* (*IMF*).

Prečrkovanje lastnih imen

{280} Pri imenih, prepisanih iz nelatiničnih pisav, se ravnamo po sprejetih pravilih mednarodnih latiničnih prečrkovanj, npr. kitajska imena pišemo po pinjinu (*Liu Xiaobo* [ljú šjáɤbó]), japonska po Hepburnovem sistemu (*Ishiguro* [išigúro]), korejska po sistemu Revised Romanization (RR) iz leta 2015 (*Gwangju* [gwángdžú] in [gvángdžú]). Če takih priporočil ni, imena prečrkujemo s črkovnimi ustrezniki, ki so najbližji glasovom.

{281} POSEBNOSTI

1. Izjemo predstavljajo uveljavljena imena, katerih zapis, skladen z glasovno uresničitvijo, se je v slovenščini že ustalil, npr. *Ganeša*, *Murasaki Šikibu*; *Hirošima*, *Kjoto*, *Seul*, *Šanghaj*.

2. Pri imenih, prepisanih iz slovanskih ciriličnih pisav (srbska, makedonska, ruska idr.), sledimo slovenskim pravilom za prečrkovanje iz cirilice: *Pavel Cvetkov*, *Svetlana Aleksijevič*.

 Posamezniki lahko svoje ime zapisujejo v skladu s prakso, uveljavljeno za njihovo ime, tj. bodisi po mednarodnem (*Ida Rubinstein*) ali fonetičnem (*Ida*

Rubinštejn) prečrkovanju.

✎ V stalnih besednih zvezah so se uveljavili tudi zapisi, ki niso povsem prekrivni s sodobnimi prečrkovalnimi praksami, a jih zaradi uveljavljenosti ohranjamo v ustaljeni obliki. Za ruščino se je namesto [Potjomkin](#) ustalilo [Potemkin](#) – [Potemkinova vas](#).

[→ O posebnostih prečrkovanja imen iz nelatiničnih pisav gl. preglednice za posamezne jezike.

SPLOŠNA NAČELA ZA PREVZEMANJE BESED

Prilagoditve pisave

RAZMERJE ČRKA – GLAS

{282} Urejevalniki besedil ponujajo črke z ločevalnimi ali diakritičnimi znamenji, npr. ⟨â⟩, ⟨ą⟩, ⟨ü⟩, ⟨ö⟩, ⟨ø⟩, ⟨ç⟩, ⟨ł⟩, ⟨ś⟩, in posebne črke, npr. ⟨ß⟩, ter združeni črki oziroma ligaturi ⟨œ⟩, ⟨æ⟩. Pri pisno nepodomačenih prevzetih besedah in besednih zvezah puščamo vse prvine latiničnih pisav nespremenjene, tj. pišemo jih z vsemi ločevalnimi znamenji: [à la carte](#), [Almodóvar](#), [Ampère](#), [Čelakovský](#), [Esterházy](#), [fin de siècle](#).

{283} POSEBNOST

Če ime zapišemo s tujo črko ali ločevalnim znamenjem, to ohranjamo tudi v tvorjenkah iz tega imena, npr. [Braşov](#) – [braşovski](#) – [Braşovčan](#) – [Braşovčanka](#); [Citroën](#) – [Citroënov](#); [Mérida](#) – [Mériidska Kordiljera](#).

✎ Zapis poenostavljamo, kadar nimamo možnosti zapisa s posebnimi ali ločevalnimi znamenji. Takrat ločevalna znamenja opustimo ([Academie française](#) > [Academie francaise](#), [Camões](#) > [Camoës](#), [Comăneci](#) > [Comaneci](#), [L'Oréal](#) > [L'Oreal](#)) ali pa jih zamenjamo tako, da zapis ustreza glasovni uresničitvi oziroma načelom tipografskega prilagajanja tujih črk in opuščanja ločevalnih znamenj ([Dąbrowska](#) > [Dombrowska](#), [Wałęsa](#) > [Walensa](#)).

[→ O ustreznica posebnih črk oziroma črk z ločevalnimi znamenji gl. prilogo »Tipografske zamenjave«.

ZAČETNICA IN LOČILA

{284} Če imen ne prevajamo, pri prevzemanju ohranjamo izvirno začetnico, npr. [Sierra Nevada](#). Pri prevedenih imenih se pri zapisovanju začetnice ravnamo po načelih slovenskega pravopisa za slovenska imena, npr. [Mednarodna organizacija za standardizacijo](#) (angl. *International Organization for*

Standardization). Načeloma ohranjamo tudi ločila, uporabljena v imenih, ki jih prenašamo na nadaljnje tvorjenke: npr. [Baden-Baden](#), rod. ed. [Baden-Badna](#), preb. [Baden-Badenčan](#), vrst. prid. [baden-badenski](#), vendar [Val d'Isère](#), preb. [Valdisèrčan](#), vrst. prid. [valdisèrski](#).

[→ O ohranjanju ločil pri tvorjenkah gl. poglavje o besedotvorju.

Prilagoditve glasov in naglasa

{285} V slovenski knjižni jezik prevzete besede izgovarjamo z glasovi in naglasom slovenskega knjižnega jezika, pri čemer mesto naglasa iz izvornega jezika načeloma ohranjamo. Pri zapisovanju izgovora uporabljamo specifična slovenska naglasna znamenja, ki zaznamujejo naglašenost in mesto naglasa, pri e in o pa tudi ožino oziroma širino.

ZAMENJAVE TUJIH GLASOV

{286} Tuje glasove zamenjujemo z najbližjimi slovenskimi knjižnimi, zato opuščamo vse vrste modifikacij pri zaokroženih, nosnih, mehčanih in mehkih soglasnikih ter pri posebnih glasovih.

{287} Pri zaokroženih samoglasnikih, zapisanih z različnimi črkami, so podomačitve različne:

a) črko *ü* izgovorimo kot [i] – [München](#) [mínhən];

b) črko *ö* izgovorimo kot [e] – [Röntgen](#) [réndgen];

c) črko *ö* pred *r* izgovorimo v starejših prevzetih besedah vedno kot široki *e* ([Förster](#) [fêrster]), danes pa jo govorci v vseh prevzetih besedah izgovarjajo tudi kot polglasnik, ki v primerjavi z *ö* nima zaokroženih ustnic, npr. [Jörg](#) [jêrg-] ali [jèrg-].

{288} Namesto nosnih samoglasnikov, ki jih slovenski knjižni jezik ne pozna, ob samoglasniku načeloma izgovorimo zvočnik *n* ali *m*: [Macron](#) [makrón].

{289} Mehčanih in mehkih soglasnikov pred samoglasniki ne izgovarjamo, temveč mehčanje nakazujemo z *j*, npr. [Němcová](#) [njémcova in némcova], ali pa jih izgovarjamo trdo, npr. [Karađorđević](#) [karadžórdžević].

{290} Posebne vrste zapornikov ali pripornikov izgovarjamo z glasovi, približanimi slovenskim knjižnim, npr. angleški /θ/ v imenu [Elizabeth](#) nadomesti slovenski /t/ – [elízabet].

{291} Če ne gre za običajne meje besed ali besednih delov, pri katerih so tudi v slovenščini mogoči t. i. dolgi soglasniki (*med delom*, *oddati*, *superrevizija*), vse tuje dolge soglasnike izgovarjamo navadno, npr. *allegro* [alégro], *Barilla* [baríla], *Schwann* [šván].

{292} Pri prevzetih besedah upoštevamo slovenska pravila o prilikovanju glasov: *Goldsmith* [gôũtsmit] in ne [gôũldsmít].

[→ Več o prevzemanju glasov pri posameznih jezikih gl. poglavje »Preglednice«.

PREVZEMANJE ZVOČNIKA V

{293} Zvočnik *v* ter zveneče in nezveneče nezvočniške variante izgovarjamo kakor v navadnih slovenskih besedah, in sicer pred samoglasnikom izgovarjamo zobnoustnično varianto, tj. osnovno varianto: *Warhol* [vórhól], *Wilde* [vájld-].

{294} Pri prevzemanju iz nekaterih jezikov se poleg zobnoustničnega izgovora fonema /v/ pred samoglasnikom v istem zlogu pojavlja dvoustnični izgovor: *Juan* [huán], *Le Puy* [lɛ puí], *Gwangju* [guángdžú].

{295} Če je prevzeta beseda zapisana tudi podomačeno, se črka *v* izgovarja samo zobnoustnično: *Gvatemala*, *gverila*, *Gvido*, *Francoska Gvajana* idr.

 Vse tri dvoustnično izgovarjane različice fonema /v/, tj. [v], [w] in [ʍ], so v pravopisnih pravilih in slovarju zapisane z istim znakom, in sicer *v*.

[→ Več o prevzemanju glasov pri posameznih jezikih gl. poglavje »Preglednice«.

MESTO NAGLASA TER KOLIKOST IN KAKOVOST NAGLAŠENIH SAMOGLASNIKOV

{296} Mesto naglasa v prevzetih besedah načeloma ohranjamo, naj gre v tujih jezikih za prosti ali stalni naglas. V francoščini je naglas na zadnjem zlogu, v madžarščini, češčini, finščini na prvem, v poljščini na predzadnjem zlogu itd. Ne prevzemamo pa tujih tonemov, npr. srbsko-hrvaških, kitajskih ali nordijskih.

[→ Več o prevzemanju glasov pri posameznih jezikih gl. poglavje »Preglednice«.

{297} Naglašeni samoglasniki so načeloma dolgi, naglašena *e* in *o* pa sta tako pri prevzetih kot novotvorjenih besedah praviloma ozka in ju v slovenščini označujemo z ostrivcem, ki pomeni mesto naglasa, dolžino samoglasnika

in kakovost – ožino: **Edward** [édvard-], **Chanel** [šanél], **Hradecki** [hradécki]; **Orwell** [órvel], **Scopoli** [skópoli].

{298} Vedno izgovarjamo široko

- a) naglašeni e pred glasom *j*: **ideja** [idêja], **Keynes** [kêjns];
- b) naglašeni o pred glasom *v*: **Bowie** [bôvi], **Lvov** [lvôv-], **supernova** [súpernôva];
- c) naglašeni e pred črko *r* v prevzetih besedah: **Harry** [hêri].

{299} POSEBNOSTI

1. V sodobni slovenščini prevzete besede pogosto ohranjajo izvorno glasovno podobo, pod vplivom izvirnih jezikov pa sta samoglasnika *e* in *o* pogosto široka: (a) navadno v enozložnicah, npr. **jazz/džez** [džêz], **cash** [kêš], **pop** [pôp], **rap** [rêp]; (b) v izvirnih dvonaglasnicah in dvonaglasnicah iz jezikov, v katerih je naglašen vsak zlog posebej, npr. kitajsko **Jianlian** [džjênljên], korejsko **Daedjeon** [dédžôn]; (c) široka *e* in *o* imajo tudi posamezne druge besede, npr. **bodibilder** [bôdibílder], **Freud** [frôjd-], **grammy** [grêmi], **Macbeth** [mægbêt], **Papin** [papên], **Potter** [póter] in [pôter], **Verlaine** [verlên].

2. Nenaglašeni samoglasniki so v slovenščini le kratki, tako nenaglašenih dolžin (npr. srbsko-hrvaških, čeških idr.) ne izgovarjamo. Češko ime **Dvořák** izgovorimo [dvórzak].

[→ O izgovoru naglašeneh *e* in *o* oziroma o odstopanjih od predstavljenih načel pri posameznih jezikih gl. poglavje »Preglednice za posamezne jezike«.

PREVZEMANJE POLGLASNIKA

{300} Polglasnik je v slovenščini zapisan s črko *e* ali nima črke, v prevzetih besedah pa je zapisan z različnimi črkami, npr. **Curtis** [kêrtis], **Deneuve** [dênév-], **Hubble** [hábel], **Manhattan** [mænhêtən], **Melbourne** [mêlbørn], **McDonald** [mægdônald], **Turner** [têrner].

{301} V imenih iz azijskih jezikov ohranjamo tudi naglašene končniške polglasnike v zadnjem zlogu, npr. **Li He** [lí hê]. Ti naglašeni polglasniki se ohranjajo tudi pri pregibanju: **Yan Lianke** [ján ljênkê], rod. ed. **Yan Liankeja** [ján ljênkêja].

{302} POSEBNOSTI

1. Končniški polglasnik iz francoskih imen premikamo pred soglasnik: **Sartre** – franc. [sátrtɛ], slov. [sárter]. Tako še: **Arles** [árel], **Charles** [šárel], **Montmartre** [monmárter].

2. V končajih *-son*, *-xon*, *-sen*, *-ton* v slovenščini praviloma ni polglasnika, zato ta nenaglašeni samoglasnik pri pregibanju ne izpade: **Andersen**, rod. ed. **Andersena**; **Bloomington**, rod. ed. **Bloomingtona**; **Nixon**, rod. ed. **Nixona**; **Sigurdson**, rod. ed. **Sigurdsona**, toda: **Bellingshausen**, rod. ed. **Bellingshausna**; **Ibsen**, rod. ed. **Ibsna** itd.

[→ O polglasniku v slovenščini gl. poglavje »Polglasnik« (Slovnični oris za pravopis).

[→ O tvorjenkah iz prevzetih besed (npr. Biarritz – biariški, Bonn – bonski, Comte – Comtov, Laplace – Laplaceov, Sevilla – seviljski) gl. poglavje »Izpeljava pridevnikov« (Slovnični oris za pravopis).

PRILAGODITVE NAREČNIH IN REGIONALNIH GLASOVNIH POSEBNOSTI

- {303} Enako kot pri prevzetih besedah se ravnamo tudi pri slovenskih imenih in priimkih, v katerih se ohranja mesto naglasa, značilno za regijo in glede na družinski izgovor, npr. **Áleš** in **Alèš**, **Pléterski** in **Pletêski**, **Vršič** in **Vršič**.
- {304} Naglašena e in o sta načeloma izgovorjena ozko (**Péterka**), če jima sledijo r ali j oziroma v, pa široko (**Jêrnej** in **Jerněj**, **Kôvačič** in **Kováčič**).
- {305} POSEBNOSTI
1. Pri osebnih imenih se naglas načeloma ustali glede na normativno prevladujoče območje, tj. osrednjo Slovenijo (**Antón Martín Slómšek**).
 2. Zaokroženi samoglasniki iz slovenskih narečij se v manj formalnih položajih izgovarjajo tudi bližje izvornemu izgovoru: **Kúhar** [kíhar] tudi [kúhar], **Mörec** [mêrec] tudi [mórec], **Türk** [tírk] tudi [túrk].

 Če posameznik želi ohraniti naglas imena, kot ga je vaju iz svojega okolja, je v javnih komunikacijskih situacijah tudi to ustrezno, npr. **Álojz** in **Alójz**, **Mártin** in **Martín**, **Támara** in **Tamára**.

- {306} Načelo regionalnosti velja tudi za zemljepisna imena, npr. **Mačkôvec** (vsi kraji na Dolenjskem); **Máčkovec** (pri Kočevju oziroma Čakovcu), **Mačkôvci** (v Prekmurju); **Múrska Sóbota**; **Rádenci** (na obrobju Slovenskih goric) in **Radénci** (ob Kolpi); **Trínovo** (pri Laškem) in **Trnôvo** (v Ljubljani in pri Novi Gorici); **Vélika Gôrica** (na Hrvaškem) in **Nôva Goríca**; **Vélika Nédelja**.

Prilagoditve in spremembe slovničnih kategorij

- {307} Pri prevzemanju iz drugih jezikov samostalniki, tudi lastna imena, lahko izgubijo prvotne slovnične lastnosti. Slovnični spol rojstnih imen se ravna po naravnem spolu, priimki so večinoma moškega spola.
- {308} Zemljepisna imena lahko spremenijo
1. naglas: špan. **Bogotá** [bogotá] > **Bogota** [bógota]; rus. **Москва** [maskvá] > **Moskva** [móskva];
 2. redkeje, toda še vedno pogosto spremenijo spol in število oziroma ga oblikoslovno prilagodijo slovenščini, npr. gr. **Atene** (ed.) – slov. **Atene** (mn.), v

Atenah; špan. **Bariloche** (m. sp. ed.) > slov. **Bariloče/Bariloche** (ž. sp. mn.), v **Bariločah/Barilochah**; fin. **Helsinki** (ed.) – slov. **Helsinki** (mn.), v **Helsinkih**; franc. **le Rhône/Rhône** (m. sp.) – slov. **Rona** (ž. sp.); polj. **Zakopane** (s. sp. ed.) – slov. **Zakopane** (ž. sp. mn.), v **Zakopanah**.

{309} POSEBNOST

Pri zemljepisnih imenih iz bližnjih okolij se v slovenščini pogosteje ohranjajo slovnične kategorije iz izvirnega jezika, ki jih obravnavamo kot dvojnice, npr. hrv. **Pučišća**, s. sp. mest. mn. v **Pučišćih** (tudi s. sp. mest. ed. v **Pučišću**); srb. **Užice** – v **Užicu** (s. sp. mest. ed.) / v **Užicah** (ž. sp. mest. mn.).

{310} Občna poimenovanja oblikoslovno prevzemamo glede na izrazno podobno oziroma glede na končaj. Največ prevzetih poimenovanj je moškega spola, le izjemoma so srednjega, npr. gr. **karitas**, ž. sp. – slov. **karitas**, m. ali ž. sp.; franc. **la chanson**, ž. sp. – slov. **šanson**, m. sp. Pogosto so moškega spola tudi samostalniki z neznačilnimi moškimi končnicami **-e** (**finale**), **-o** (**avto**), **-u** (**guru**). Besede na **-a** se uvrščajo v ženski spol (npr. **činčila**, **gorgonzola**) ali v oba spola – moškega ali ženskega (**ara**, **panda**).

PISANJE SKUPAJ ALI NARAZEN

Pisna znamenja so dogovorjene enote neke pisave za zapisovanje glasov (črke, npr. **A, b**), števil in številčk (številke, npr. **0, 1**) in drugih enot (druga pisna znamenja), kot so matematična (**+, -**), logična (**⇒, ∧**), izpostavna (**², ****), diakritična (**˘, ~, ^**), korekturna (**⌵, ✎** korekturno znamenje), znamenja za vrednosti (**%, °**), denarne enote (**€, \$**), znamenja v informacijsko-komunikacijskih tehnologijah (**@, #**) in nekatera druga (**§, &, →, °, ®, ©**). Posebna in pomembna skupina pisnih znamenj so znamenja, ki jih uporabljamo za členitev zapisane povedi oziroma besedila v pisnem prenosniku (ločila, npr. **!, ?**).

Slovenska abeceda ima 25 latiničnih črk: **abcčdefghijklmnoprsštuvzž**.

Mesece v datumu pišemo z besedo (**1. maj 2014** ali **1. maja 2014**) ali številko, z vsemi presledki (**1. 5. 2014**).

Le v položajih, ki zahtevajo oblikovno enotnost (npr. v obrazcih, preglednicah), številke do vključno 9 pogosteje pišemo z vodilno ničlo (**01. 05. 2012**), včasih celo stično (**01.05.2012**).

O pisanju datumov gl. tudi pravila **ovejici**.

Pri urejanju besedila uporabljamo različne sloge črk, števk in drugi pisnih znamenj: navadni (pokončni) **a A, b B...** in poševni (ležeči, kurzivni) **a A, b B...**, krepki (polkrepki) **a A, b B...** in krepki (polkrepki) ležeči **a A, b B...**, razprti slog **a b e c e d a ...**

{315} V posebnih besedilnih položajih uporabljamo tudi same velike črke (verzalke), npr. **BIBLIJA**, in pomanjšane velike črke (kapitelke), ki razlikujejo

med malimi in velikimi črkami, npr. *Biblija*.

Pri uporabi različnih pisavnih slogov pazimo na ločila, ki so lahko sestavni del tipografsko poudarjenega besedila ali ne. Na primer: **Veš, poet, svoj dolg?**

(vejici in vprašaj so krepki);

Veš, poet, svoj dolg?

(vejici in vprašaj so ležeči);

Slovenska slovnica

(vejica ni krepka). Enako velja za ločila v npr. naštevalnih enotah:

Novak, Horvat, Kovačič, Krajnc, Zupančič

(vejice in pika niso ležeče).

LOČILA

SLOVNIČNI ORIS ZA PRAVOPIS

GLASOSLOVNI ORIS

Uvod

{316} Poglavje Slovnični oris za pravopis prinaša tista poglavja slovničnega opisa knjižne slovenščine, ki so neposredno ali posredno povezana s pravopisom ter pomembna za razumevanje glasoslovnih, oblikoslovnih in besedotvornih značilnosti knjižne slovenščine in katerim prilagajamo tudi besede in besedne zveze, ki jih prevzemamo iz drugih jezikov.

GLASOSLOVNI ORIS

GLASOVNO-ČRKOVNE PREMENE

OBLIKOSLOVNI ORIS

BESEDOTVORNI ORIS

DODATEK

OPOMBA: Končna ureditev poglavja, ki bo sledila uvodni objavi »Glasoslovnega orisa«, bo oblikovana po predstavitvi vseh podpoglavij v javni razpravi. Pojasnila glede zapisa in izrazja bodo z objavo vsakega podpoglavja še dopolnjena, v končni fazi pa bo posodobljen tudi pravopisni terminološki slovarček.

POJASNILA GLEDE ZAPISA ČRK, GLASOV IN FONEMOV (V PRAVOPIISNIH PRAVILIH *PRAVOPIS 8.0* IN SLOVARJU *EPRAVOPIS*)

ZAPIS V LOMLJENIH OKLEPAJIH

- {317} V pravopisnih pravilih *Pravopis 8.0* pri opisih razmerja med glasovno in pisno podobo zaradi večje jasnosti pisne enote (črke) zapisujemo v lomljenih oklepajih, npr. ⟨lj⟩.

ZAPIS V OGLATIH OKLEPAJIH

- {318} V slovenskih slovarjih knjižnega jezika je fonološko-fonetična transkripcija poenostavljena in zapisana v oglatih oklepajih, npr. [híša].

V pravopisnih pravilih *Pravopis 8.0* in slovarju *ePravopis* je **jakostni naglas** označen na samoglasnikih s tremi **naglasnimi znamenji**, in sicer z ostrivcem ⟨˘⟩, krativcem ⟨˙⟩ in strešico ⟨ˆ⟩.

Naglasna znamenja na črkah *e* in *o* so uporabljena tudi za označevanje **kakovosti**, tj. širine oziroma ožine. Zato za kakovostno-kolikostno razlikovanje ne uporabljamo znamenj iz mednarodne fonetične abecede (IPA), temveč za široka *e* in *o* pišemo ⟨ê⟩ in ⟨è⟩ oz. ⟨ô⟩ in ⟨ò⟩ (v IPI ⟨ɛ⟩ oz. ⟨ɔ⟩) ter ⟨é⟩ in ⟨ó⟩ za ozka *e* in *o* (v IPI ⟨e⟩ oz. ⟨o⟩).

Razlikovalno ozkost nenaglašanih *e* in *o* označujemo s piko pod črkama v oglatem oklepaju, tj. kot ⟨ẹ⟩ in ⟨ọ⟩.

- {319} Pri zapisu izgovora v oglatih oklepajih uporabljamo nekatere črke iz IPE, in sicer: polglasnik /ə/ pišemo z obrnjeno črko *e*, tj. ⟨ə⟩. V pravilih *Pravopis 8.0* in slovarju *ePravopis* so vse tri dvoustnične variante fonema /v/ (zveneča [w], nezveneča [ʍ] in dvoglasniška [ʋ]) zapisane z ⟨ʋ⟩, tj. s črko *u* in polkrožcem spodaj.

Za označevanje **mehčanih** [nʲ] in [jʲ] namesto dvignjenega pomanjšanega *j* ⟨j̥⟩ iz IPE uporabljamo opuščaj – ⟨lʹ⟩ in ⟨nʹ⟩.

S **črtico nad črko** ⟨̄⟩ označujemo podaljšani izgovor samoglasnikov in soglasnikov.

S **povezajem** ⟨͡⟩ označujemo istozložni izgovor besede s predlogom.

OZNAČEVANJE ZVENEČNOSTNIH PREMEN

- {320} Zaradi gospodarnosti so zvenečnostne premene ali položajne variante v pravilih *Pravopis 8.0* označene z vezajem. Vezaj označuje:

1. nezveneči izgovor v osnovni obliki in zvenečega v odvisnih sklonih (**Ambrož** [ambróž-], **bridž** [brídž-]);
2. položajno (alofonsko) varianto (**Daneu** [danév-]).

V pravopisnem slovarju *ePravopis* je izgovor imenovalnika in roditelja v celoti izpisan, premena pa je razvidna iz izgovora neosnovne, tj. roditeljske oblike: **Ambrož** [ambróš, rod. ambróža], **bridž** [bríč, rod. brídža]; **Daneu** [danéu, rod. danéva].

ZAPIS V POŠEVNIH OKLEPAJIH

{321} Foneme in variante fonemov zapisujemo v poševnih oklepajih, npr. **Maja** /maja/. Ker vseh ni mogoče zapisati s črkami slovenskega pravopisa, uporabljamo nekatere črke iz mednarodne fonetične abecede.

 Povezava med poenostavljenim slovenskim zapisom in mednarodno fonetično abecedo je predstavljena v preglednici črka – glas, iz katere je razvidno, da se v slovenskih priročnikih prilagojeno zapisujejo tako samoglasniki kot nekateri soglasniki, in sicer: široki e – /ɛ/, polglasnik – /ə/, široki o – /ɔ/; /dž/ – /dʒ/, /š/ – /ʃ/, /v/ – /v/, /c/ – /tʃ/, /č/ – /tʃ/, /ž/ – /ʒ/, /r/ – /r/ in /h/ – /x/.

TIPSKI PRIKAZI SKLOPOV

{322} Kadar želimo v pravilih *Pravopis 8.0* opozoriti, da se v danem zaporedju samoglasnikov in soglasnikov pojavlja kaka zakonitost, se odločimo za okrajšani zapis, v katerem z veliko črko V označujemo samoglasnike, z veliko črko C pa soglasnike. Izgovorni sklop soglasnika in samoglasnika zapišemo v **oglatem** oklepaju kot [CV], **pisni sklop črk**, ki označujejo soglasnike in samoglasnike, pa v **lomljenem** oklepaju kot ⟨CV⟩. Meje med zlogi so ponazorjene z vezaji oziroma v oglatem oklepaju s pikami (**Dra-va** [drá.va]).

IZRAZJE

{323} V pravilih *Pravopis 8.0* sta ob opisnih izrazih za položaj v besedi (na začetku besede ali na koncu besede) uporabljena izraza **vzglasje** (npr. črka ⟨v⟩ v vzglasju besede **vreme**) in **izglasje** (npr. izgovor dvočrkja ⟨nj⟩ v izglasju besede **Kranj**).

Glasovi in fonemi

{324} Slovenski knjižni jezik ima 29 pomensko razločevalnih **glasov**, imenovanih **fonemi**. Delimo jih na samoglasnike in soglasnike, te pa na zvočnike ter zveneče in nezveneče nezvočnike.

 Pomenska razločevalnost je ponazorjena z minimalnimi pari (fonemov), pri katerih zamenjava enega fonema z drugim spremeni pomen besed ali delov besed, npr. **par** /par/ – **bar** /bar/, **pes** /pəs/ – **kes** /kəs/, **Maja** /maja/ – **Mija** /mija/, **nora** /nɔra/ – **Nora** /nɔra/, **čelo** /čelo/ – **čelo** /čelo/.

{325} **Samoglasniških fonemov** je osem: /a/, /e/ (ozki e), /ɛ/ (široki e), /ə/ (polglasnik), /i/, /o/ (ozki o), /ɔ/ (široki o), /u/.

{326} **Soglasniških fonemov** je enaindvajset: /b/, /c/, /č/, /d/, /dž/, /f/, /g/, /h/, /j/, /k/, /l/, /m/, /n/, /p/, /r/, /s/, /š/, /t/, /v/, /z/, /ž/.

{327} V knjižni slovenščini nimamo dvoglasniških fonemov, temveč **dvofonemske zveze oz. fonetične dvoglasnike**. Oblikuje jih dvoglasniška dvoustnična varianta fonema /v/ v položaju za samoglasnikom, npr. [Vu]: **Triglav** [tríglau̯/triglàu̯], **Orel** [ôreu̯].

 Dvoglasnik ali diftong je v več jezikih samoglasniški fonem, sestavljen iz samoglasnika in zvočniške dvoglasniške variante [u] ali zveze samoglasnika in zvočnika j. Pojavlja se pred soglasnikom ali za samoglasnikom v izglasju besede in tvori en sam zlog.

{328} Istemu fonemu lahko ustreza več glasov, ki jih imenujemo **fonemske variante** ali **alofoni**. Osnovna varianta soglasniškega fonema se izgovarja pred samoglasnikom, druge izgovorne variante pa so odvisne od glasovne soseščine. Fonemske variante nimajo pomenskorazločevalne vloge.

 Fonemskih variant v zapisu izgovora v pravopisnih pravilih *Pravopis 8.0* in pravopisnem slovarju *ePravopis* ne označujemo; izjema so dvoustnične variante fonema /v/, ki so v pravopisnih pravilih in slovarju zapisane s črko ⟨u⟩.

[→ Podrobneje o variantah fonemov gl. poglavji »Fonemske variante samoglasnikov« in »Fonemske variante soglasnikov«.

SAMOGLASNIKI

{329} Samoglasniki so glasovi največje odprtostne stopnje. Glede na položaj jezika in odprtost ust jih opisujemo kot **sprednje** (*i*, ozki in široki *e*), **srednje** (*a* in polglasnik) ali **zadnje** (široki in ozki *o*, *u*); glede na dvig jezične ploskve proti nebu in tonskost so **visoki** (*i* in *u*), **sredinski** (obe vrsti *e*-ja in *o*-ja ter polglasnik) ali **nizki** (*a*).

	Sprednji	Srednji	Zadnji
Visoki	i		u
Sredinski	e	ə	o
	ɛ		ɔ
Nizki		a	

NAGLAŠENOST, KOLIKOST IN KAKOVOST

{330} Samoglasniki so lahko naglašeni ali nenaglašeni. Nenaglašeni samoglasniki so samo kratki, naglašeni samoglasniki pa so lahko dolgi ali kratki.

 Razlik med kratkimi in dolgimi samoglasniki govorcev v sodobni slovenščini večinoma ne zaznavajo, npr. **brat** [bràt] – **vrat** [vrát], **nič** [nič] – **bič** [bíč].

[→ O naglaševanju, vrstah naglaševanja, pomenu in vrstah naglasnih znamenj ter o naglasnem mestu v slovenščini gl. poglavje »Naglaševanje«.

{331} Kakovostno se razlikujejo le e-jevski in o-jevski samoglasniki, in sicer so lahko izgovorjeni:

- dolgo in ozko (**Bled** [bléd-], **Alojzij** [alójzij]),
- dolgo in široko (**pleme** [plême], **smola** [smôla]),
- kratko in široko (**Anže** [anžè], **bor** [bòr]).

{332} Glede na naglašenost, kolikost in kakovost poznamo naslednje samoglasnike:

a	hiša [híša] zajec [zájɛc], škrat [škràt]	nenaglašeni a naglašeni a
ozki e	kres [krés]	naglašeni ozki e
široki e	cekin [cekín] metla [mêtla], polet [polèt]	nenaglašeni e naglašeni široki e
i	opica [ópica] bič [bíč], bik [bík]	nenaglašeni i naglašeni i
ozki o	dom [dóm]	naglašeni ozki o
široki o	hotel [hotél] voda [vôda], cmok [cmòk]	nenaglašeni o naglašeni široki o
u	rudar [rudár] duh [dúh], kruh [krùh]	nenaglašeni u naglašeni u
polglasnik	popper [pôpɛr] pes [pès]	nenaglašeni polglasnik naglašeni polglasnik

 V nekaterih besedah izgovarjamo nenaglašena e in o ozko, kar v novejših slovarjih knjižnega jezika označujemo s piko pod črko. Najpogosteje se ožina pojavlja v prednaglasnih položajih zloženih besed (**Belokranjec** [bɛlɔkránjɛc], **stonoga** [stɔnóga]), redkeje v ponaglasnih položajih (**angstrem** [ánkstrɛm], **Maribor** [máribɔr]).

[→ O samoglasnikih kot nosilcih naglasa gl. poglavje »Naglaševanje«.

[→ O polglasniku gl. poglavja »Zapis polglasnika«, »Zvočniški sklopi«, »Neobstojni samoglasniki«.

FONEMSKE VARIANTE SAMOGLASNIKOV

{333} Namesto širokega *e* pred *j* in širokega *o* pred *v* lahko v izglasju ali pred soglasnikom izgovarjamo tudi srednjo (nevtraln) varianto samoglasnikov *e* in *o*: **muzej** [muzêj], **muzejski** [muzêjski]; **snov** [snôu], **snovnost** [snôɔnost].

 Srednji izgovor označujemo s strešico, v starejših slovarjih pa je bil označen z ostrivcem na *e* in *o*.

SAMOGLASNIKI KOT NOSILCI ZLOGA IN LESTVICA ZVOČNOSTI

{334} Samoglasniki so nosilci zloga, zato jih lahko izgovarjamo samostojno.

{335} Ob soglasnikih izgovarjamo oporne samoglasnike, in sicer polglasnik ali ozki *e* ali *a*, npr. **d** [dè in dé], **k** [kè in ká]. Pri **črkovalnem branju** kratic, simbolov in nekaterih okrajšav izgovarjamo polglasnik (**DUTB** [dèutəbè tudi dèutəbè], **SSKJ** [sèsəkəjè tudi səsəkəjè], **itd.** [ítədè]) ali tudi samoglasnika *e* in *a* (**OZN** [ózeèn in ozeèn in ózənè in ozenè], **NKBM** [ènkabeèm tudi enkabeèm], **hPa** [hèpəá tudi həpəá in hápəá tudi hapeá]).

{336} Pomembno vlogo pri urejanju zaporedja glasov v zlogu ima **zvočnost** (ali **sonornost**, imenovana tudi **zvonkost**). Zlog organizira samoglasnik kot najbolj zvočen glas ($a > e$, $o > i$, u), okoli njega si levo in desno sledijo najprej zvočniki v skladu z lestvico zvočnosti (μ , $j > r > l > n$, $m > v$), nato pa še nezvočniki v zaporedju od pripornikov (f , $s - z$, $š - ž$, h) in zlitnikov ($c - dz$, $č - dž$) do zapornikov ($p - b$, $t - d$, $k - g$).

 Zlogi, ki se končajo na samoglasnik, so **odprti** (**sraka** [srá.ka]), zlogi, ki se končajo na soglasnik, so **zaprti** (**prvak** [pər.vák]).

NEOBSTOJNI SAMOGLASNIKI

{337} Neobstojni samoglasniki so tisti, ki pri pregibanju ali tvorjenju novih besed kot nosilci zloga bodisi izpadajo ali se v vlogi začasnega zlogovnega jedra pojavljajo v izglasnih soglasniških sklopih, npr. **Kekec** [kékəc], rod. **Kekca** [kékca]; **Ravne** [ráɔne], prid. **ravenski** [rávənski].

[→ O polglasniku v izglasnih soglasniških sklopih gl. poglavje »Izglasni zvočniški sklopi«.

{338} Neobstojni samoglasnik je najpogosteje polglasnik, redkeje tudi samoglasnika *o* ali *a* (v besedi **blagor** [blágor], rod. **blagra** [blágra]; **dan**

[dán], rod. **dne** [dné]), pred zvočnikom *j* tudi samoglasnik *i* (**ladja** [ládja], rod. dv./mn. **ladij** [ládij], prid. **ladijski** [ládijski]).

[→ Gl. poglavje »Kateri samoglasniki so neobstojni?« (Glasovno-črkovne premene).

SAMOGLASNIKI V PREVZETIH IMENIH

- {339} Samoglasniški sestavi se od jezika do jezika razlikujejo. Samoglasnike, ki so enaki slovenskim, izgovarjamo kot v knjižni slovenščini; pri tistih, ki jih slovenščina ne pozna, poiščemo slovenščini najbližje ustreznike.
- Pri **zaokroženih samoglasnikih** opuščamo vse vrste modifikacij, izgovarjamo pa jih s samoglasnikom, ki je najbližji izvorniku (nem. **von Grünigen** [fon grínigen], alb. **Yllka** [ílka]; **Sjögren** [šjégren]; madž. **Vörösmarty** [vêrešmarti]; nem. **Jörg** [jêrg-/jêrg-]).
 - Namesto **nosnih samoglasnikov** ob samoglasniku izgovorimo samoglasnik in zvočnik *n* ali *m* (fr. **Macron** [makrón], polj. **Wałęsa** [valénsa]; polj. **Dąbrowska** [dombrôuska]).
- {340} Pri prevzemanju **besed z dvoglasniki**, ki so v tujih jezikih tudi v vlogi fonemov, imata pomembno vlogo najbolj zvočna zvočnika, in sicer *ɥ*, dvoglasniška fonemska varianta fonema /v/, in zvočnik *j*, npr. šp. **Juan** [huan], nem. **Freud** [frôjd-].
- {341} **Naglašeni samoglasniki** so v tujih imenih načeloma dolgi. Naglašena *e* in *o* prevzemamo praviloma kot ozka, npr. fr. **Rabelais** [rablé]; angl. **Lawrence** [lórens], nem. **Gottsched** [gótšed-].
- {342} Široko izgovarjamo naglašeni *e* pred glasovoma *j* in *r* (angl. **Davis** [dêjvis], isl. **Reykjavík** [rêjkjavík]; nem. **Hertz** [hêrc]) in naglašeni *o* pred glasom *v* (angl. **Bowie** [bôvi]) oziroma *ɥ* (rus. **Novgorod** [nôɥgorod-]).
- {343} Pod vplivom izvornega izgovora in uveljavljenosti v rabi sta samoglasnika *e* in *o* v sodobni knjižni slovenščini pogosto široka tudi v posameznih drugih imenih, npr. fr. **Verlaine** [verlê:n], nem. **Freud** [frôjd-], angl. **O'Connor** [okônor], angl. **Potter** [pôter/póter].
- {344} **Nenaglašeni samoglasniki** so v slovenščini le kratki, zato nenaglašeni dolžin ne izgovarjamo (ohranjamo pa ločevalno znamenje na črki, ki v izvornem jeziku označuje dolžino), npr. v slovaščini in češčini: slš. **Šafárik** [šáfárik], češ. **Jiří** [jíří].
- {345} **Neobstojni samoglasniki** imajo v prevzetih imenih različne pojavne oblike, npr. najpogosteje *e* (češ. **Havel** [háve:l], rod. **Havla** [háula]), vendar

tudi **a** (hr. **Bakar** [bákar], rod. **Bakra** [bákra]) ali **o** (slš. **Sivok** [sívok], rod. **Sivka** [síyka tudi sívoka]).

[→ Gl. poglavje »Neobstojni samoglasniki v prevzetih imenih« (Glasovno-črkovne premene).

SOGLASNIKI

{346} Soglasnike glede na način in mesto izgovora delimo na **zvočnike** (glasove srednje odprtostne stopnje) in **nezvočnike** (glasove majhne odprtostne stopnje); ti so lahko **zveneči** ali **nezveneči**.

ZVOČNIKI

{347} Zvočnikov je šest: *m* in *n*, *r* in *l*, *v* in *j*.

 Pomagalo za prepoznavanje zvočnikov je skrito v besedi **m^linarjevi**.

Delitev zvočnikov

{348} Po **načinu tvorbe** delimo zvočnike na nosnike (*m* in *n*), jezičnike (*r* in *l*) in drsnike (*v* in *j*).

{349} Glede na **zvočnost** si zvočniki sledijo od najbolj do najmanj zvočnega v zaporedju $j > r > l > n, m > v$. Ob drsniku *j* je kot najbolj zvočna razvrščena tudi dvoglasniška dvoustnična varianta fonema /v/ (tj. *ɥ*).

Zvočniki in zvenečnost

{350} Zvočniki so zveneči glasovi, ki ne vplivajo na zvenečnost pred seboj stoječih nezvočnikov in nimajo ustreznih nezvenečih parnih glasov, npr. **tlaka** – **dlaka**, **satje** – **sadje**.

[→ O sklopu ⟨jv⟩ v izglasju besede gl. poglavje »Izglasni zvočniški sklopi«.

Prilikovanje zvočnikov po mestu izgovora

{351} **Nosnik** *n* v položaju pred ustničnikoma *b* in *p* (tudi *v* in *f*) (razen na morfemski meji) zaradi prilikovanja po mestu izgovora izgovorimo z odporo skozi nos kot *m*, kar je v starejših tvorjenkah vidno tudi v zapisu (**braniti** – **obramba**). V mlajših prevzetih besedah se zaradi branja po črki pojavljata obe izgovorni možnosti – bodisi *m* bodisi *n* (**Istanbul**, **Unprofor**; **informacija**, **invalid**).

{352} **Drsnik** *j* se v položaju za samoglasnikom *i* v izglasju ali pred soglasnikom izgovorno približa samoglasniku *i*, zato ga izgovorimo šibko ali kot

podaljšani *i*, zapisujemo pa kot *j* (**Jurij**, **junijski**, **ladijski**).

 Fonetičnih posebnosti, ki izhajajo iz prilikovanja po mestu izgovora, v pravopisnem slovarju *ePravopis* in pravilih *Pravopis 8.0* ne označujemo.

[→ O posebnostih zvočnika v gl. poglavje »Fonemske variante soglasnikov«.

[→ Več o zapisu zvočnikov v poglavju »Zapis soglasnikov«.

[→ O mehčanem izgovoru drsnika *j* gl. poglavje »Dvočrkji *lj* in *nj*«.

NEZVOČNIKI

{353} Nezvočnikov je petnajst, šest je **zvenečih** (*b*, *d*, *g*, *z*, *ž* in *dž*) in devet **nezvenečih** (*p*, *t*, *k*, *s*, *š*, *č*, *c*, *f* in *h*). Vsi (razen **nezvenečih** *c*, *f* in *h*) nastopajo v zvonečnostnih parih.

 Zveneči pari nezvenečih *c*, *f* in *h* se pojavljajo večinoma položajno, tj. v soseščini drugih glasov, ali izjemoma v prevzetih besedah:

- *dz* po ozvenečenju, npr. **Kocbek** [kódzbek], **pincgavec** [píndzgavəc];
- *f* kot nezveneča varianta zvočnika *v* v mlajših prevzetih besedah iz angleščine (**rave/rejv** [rêjv/rêjfv]);
- pred zvonečim nezvočnikom v redkih prevzetih besedah pripornik *f* izgovarjamo bodisi po črki bodisi zvoneče, kot zobnoustnični *v*, npr. **Afganistan** [afgánistan/avgánistan].

Nezveneči pripornik *h* nima zvonečega fonemskega para, pojavlja pa se kot glasovna varianta pri izgovoru predloga *k*. Pred besedami z vzglasnim *g*- se izgovarja zvoneče kot [ɣ] (**h gozdu** [ɣ_gózdɥ]).

Delitev nezvočnikov

{354} Po načinu tvorbe razlikujemo zapornike (*p – b*, *t – d*, *k – g*), pripornike (*f*, *s – z*, *š – ž*, *h*) in zlitnike (*c – dz*, *č – dž*). Le pripornike lahko tako kot samoglasnike in zvočnike vlečemo, zato jih uvrščamo med trajnike.

{355} Glede na **slušni vtis** sikanja oz. šumenja tradicionalno razlikujemo sičnike (*c – dz*, *s – z*) in šumevce (*č*, *dž*, *š – ž*).

 Pri prepoznavanju zvonečih in nezvenečih nezvočnikov si pomagamo s povedmi: **Žaba gode džez** (zvoneči) in **Ta suhi škafec pušča** (nezveneči).

[→ O pravilih za pisanje soglasnikov gl. poglavje »Zapis soglasnikov«.

[→ O fonemskih variantah soglasnikov gl. poglavje »Fonemske variante soglasnikov«.

Prilikovanje nezvočnikov po zvenečnosti

{356} Vse zveneče nezvočnike (*b, d, g, z, ž* in *dž*) izgovarjamo nezveneče (*p, t, k, s, š* in *č*) v **izglasju** (*Jakob* [jákop], *gad* [gàt], *sneg* [snék], *Janez* [jáles], *mož* [móš], *kolidž* [kôlič]) in **pred nezvenečim nezvočnikom** (*drobtina* [droptína], *medvedka* [medvétka], *gangster* [gánkster], *preizkus* [preiskús], *težko* [teškó], *kolidžka* [kôlička] |obuvalo|).

{357} Če sta drug ob drugem dva **različno zveneča nezvočnika**, potem se prvi prilagodi oz. prilikuje drugemu, in sicer:

- zveneči nezvočniki zvenečnost izgubijo (**razzvenečenje**, **onezvenečenje**), npr. *izhod* [ishôt], *odpis* [otpís]; *drozg* [drósk], *gozd* [gòst/góst]; *žvižg* [žvíšk]; *družba* [drúžba], rod. mn. *družb* [drúšp]; *pogodba* [pogódba], rod. mn. *pogodb* [pogótp];
- nezveneči nezvočniki zvenečnost pridobijo (**ozzvenečenje**), npr. *Kocbek* [kódzbek]; *enačba* [enádžba], toda rod. mn. *enačb* [enáčp]).

{358} POSEBNOST

Zvенеčnostno parna nezvočnika se izgovorita podaljšano (*obpluti* [oplúti], *izsek* [išk]), redko kot en glas, npr. *devetdeset* [devédeset].

[→ O drugih spremembah sklopov, npr. zlivanju glasov, gl. poglavje »Posebni nezvočniški sklopi«.

{359} Enako kot sredi besede tudi **na meji dveh besed** na izgubo zvenečnosti izglasnega nezvočnika (samo **pri naglašениh besedah**) vpliva tudi vzglasje druge besede, če se ta začne na

- samoglasnik: *Jakob Aljaž* [jákop aljáš], *kljub opozorilu* [kljúp opozorílu], *rob obleke* [róp obléke];
- zvočnik: *Jakob Jež* [jákop jéš], *kljub mladosti* [kljúp mladósti], *rob vozišča* [róp vozíšča];
- nezveneči nezvočnik: *Jakob Šolar* [jákop šólar], *kljub težavam* [kljúp težávam], *rob strehe* [róp stréhe].

{360} POSEBNOST

Zvенеče nezvočnike **izgovarjamo zveneče** (zvenečnost se ohrani) tudi v izglasju

1. pred besedo, ki se začenja z zvenečim nezvočnikom: *Jakob Gallus* [jákob gálus], *Janez Bleiweis* [jáles blájvajs];

2. med **pravim predlogom** in besedo, ki se začenja s samoglasnikom ali zvočnikom, in pred besedami, ki se začenjajo na zveneči nezvočnik: *ob Iški* [ob íški], *ob Muri* [ob múri], *ob Dravi* [ob drávi]; *iz Afrike* [iz áfrike], *med vojnama* [med vójnama], *od mame* [od máme].

- ✎ Pod vplivom jezikov, ki ne poznajo zvonečnosti premen, tudi v slovenščini opažamo pojav ohranjanja zvonečega izgovora pred vzglasnim zvočnikom naslednje besede, npr. **Janez Menart** [jánez ménart] ob priporočenem [jánes ménart].
 - ✎ **Predlog z** ima nezvonečo varianto, ki jo izgovarjamo in pišemo pred nezvonečimi nezvočniki, npr. **s kolesom** [s_kolésom], **s fantom** [s_fántom].
 - ✎ V pravilih *Pravopis 8.0* je **izglasno razzvonečenje nezvočnikov** označeno z vezajem (**kozorog** [kozoróg-], **Jakob** [jákob-]), v pravopisnem slovarju *ePravopis* pa je izgovor imenovalnika in roditelja v celoti izpisan in je premena razvidna iz izgovora roditeljske oblike: **kozorog** [kozorók, rod. kozoróga], **Jakob** [jákop, rod. jákoba].
- [→ O premenah predlogov gl. poglavje »Vpliv zvonečnosti premen na zapis predlogov«.

FONEMSKÉ VARIANTE SOGLASNIKOV

{361} Tudi soglasniki imajo **fonemske variante ali alofone**. Osnovna varianta fonema se izgovarja pred samoglasnikom (npr. **mama** [máma], **Ana** [ána], **lipa** [lípa], **voda** [vôda]), druge izgovorne variante so odvisne od glasovne soseščine. Večina zvočniških in nezvočniških variant fonemov v različnih glasovnih soseščinah ne povzročajo pravopisno-pravorečnih težav in jih pri zapisu izgovora ne označujemo, izjema so variante fonema /v/.

Variante fonema /v/

{362} Fonem /v/ izgovarjamo zobnoustnično ali dvoustnično:

- **zobnoustnično** pred samoglasniki iste besede in v nekaterih zvočniških sklopih;
- **dvoustnično** v dvofonemskih zvezah oz. fonetičnih dvoglasnikih (za samoglasnikom pred soglasniki in v izglasju) ter v vzglasju pred soglasniki in na morfološki meji.

{363} V nekaterih položajih se zaradi posebne glasovne soseščine zvočnik v izgovarja na oba načina.

- ✎ Razlik med tradicionalno zapisanimi **dvoustničnimi variantami fonema /v/** ([w], [m], [u]) večina govorcev slušno ne zaznava, zato so jih jezikoslovci v kodifikacijskih in slovničnih opisih razvrščali in poimenovali glede na glasovno bližino kot **zvonečo** [w], **nezvonečo** [m] in **dvoglasniško** varianto [u] (za samoglasniki). Dvoustnični izgovor se po slušnem vtisu približuje *u*-jevskemu izgovoru, razlikujemo pa ju po zložnosti.
- ✎ V pravopisnih pravilih *Pravopis 8.0* in slovarju *ePravopis* vse tri dvoustnične variante **zapisujemo v oglatem oklepaju s črko *u***, po sistemu IPA pa bi bile zapisane s črko *w*. Če je dvoustnična varianta v izglasju, jo zapisujemo tudi s črko **v** in vezajem: **očetov** [očétov-].

[→ Podrobneje o izgovoru zvočnika v v zvočniških sklopih gl. poglavje »Zvočniški sklopi«.

{364} **Zobnoustnično** izgovarjamo fonem /v/

1. **pred samoglasniki** iste besede: **vin**o [vino], **vrh** [vèrh], **Vrh**nika [vèrhnika], **Vogel** [vógəu];

2. v soglasniškem sklopu z zvočnikom **j** sredi besede:

⟨lvj⟩ **želv**ji [žélvji]

⟨rvj⟩ **interv**ju [intervjú]; **črv**ji [čèrvji], **postr**vji [postèrvji]; **kri**, or. **s krv**jo [s_kərvjó]; **vr**v, or. **z vrv**jo [z_vərvjó]

{365} **POSEBNOST**

V vzglasnem sklopu ⟨vj⟩ je izgovor fonema /v/ lahko zobnoustničen ali dvoustničen: **vjedati se** [vjédati/ujédati se].

 Za lažje razlikovanje med enozložnim in dvožložnim izgovorom je v oglatih oklepajih zlogovna meja zaznamovana s pikami.

 V vzglasju je sklop ⟨vj⟩ zastopan zelo redko, le pri nekaterih predponskih glagolih, npr. **vjedati se** [vjé.da.ti/uje.da.ti se] 'zajedati se, prodirati'. V govoru težko razlikujemo med temi glagoli in glagoli s pisno (in govorno) predpono *u-*, npr. **ujedati se** [u.jé.da.ti se] 'jeziti se', 'prepirati se', pri katerih je izgovor črkovnega sklopa ⟨uj⟩ dvožložen. Razlikovanje med glagoli je bolje razvidno iz zapisa.

{366} **Dvoustnično** izgovarjamo fonem /v/

1. za samoglasniki pred **večino soglasnikov** in v **izglasju** (= **dvoglasniška** varianta):

◦ **siv**ka [síu̯ka], **siv**ček [síu̯ček]; **plov**ba [plôu̯ba], **jugov**zhod [júgou̯shòt], **dov**zetan [dôu̯zetən]; **sov**ji [sôu̯ji], **Nav**je [náu̯je], **Kočev**je [kočéu̯je], **čarov**nik [čarôu̯nik];

◦ **pav** [páu̯]; **siv** [síu̯]; **sova**, rod. dv./mn. **sov** [sôu̯];

2. v vzglasju **pred nezvočniki** in zvočnikoma **m** in **n**:

◦ **vb**osti [u̯bôsti], **vd**eti [u̯détí], **vgr**aditi [u̯gradíti], **vz**eti [u̯zétí], **vžg**ati [u̯žgátí]; **vcep**iti [u̯cépiti/u̯cepíti], **včl**aniti [u̯článíti], **vklop** [u̯klòp], **vpis** [u̯pís], **vsak** [u̯sák], **všt**eti [u̯štétí];

◦ **vnuk** [u̯núk], **vmes**iti [u̯mésiti];

3. sredi besede na morfemski meji **pred zvenečimi nezvočniki**:

◦ **odvz**eti [oduzétí];

4. v vlogi **predloga**:

- v dolini [u̘_dolíni]; v Celju [u̘_cêljú], v Kamniku [u̘_kámniku], v slogi [u̘_slógi]; v mestu [u̘_méstu], v letu [u̘_létu]; v Evropi [u̘_eu̘ropi].

{367} POSEBNOSTI

1. Na dva načina – **dvoustnično** ali **zobnoustnično** – izgovarjamo fonem /v/ v naslednjih položajih

- v **zvočniških sklopih** ⟨vr⟩ in ⟨vl⟩ v vzglasju in za soglasnikom sredi besede:
 - **vlaga** [u̘lága/vlága]; **vrata** [u̘ráta/vráta];
 - **obvretenčen** [òbʁetêncən/òbvretêncən], **odvleči** [odʁlécí/odvlécí]; **vrvanje** [vəʁvranje/vərvranje], **prekrvljen** [prekəʁvljèn/prekərvljèn];
- v **zvočniških sklopih** ⟨rvn⟩ in ⟨rvm⟩:
 - **barvnik** [báʁʉnik/bárvnik], **vrvnat** [vèʁʉnat/vèrvnat], **slabokrvnost** [slabokèʁʉnost/slabokèrvnost]
 - **obr̥v**, or. dv./mn. **z obr̥vmi** [z_obèʁʉmí/obèrvmí]; **dr̥va**, or. dv./mn. **z dr̥vmi** [z_dèʁʉmí/dèrvmí]

2. V izglasnih položajih za **zvočnikoma l in r** se fonem /v/ pogosto **premenjuje s fonemom /u/** (in izgovarja tudi *u*-jevsko, s čimer se oblikuje nov zlog):

- **črv** [čèʁʉ/čèru], **vr̥v** [vèʁʉ/vèru];
- **barva**, rod. dv./mn. **barv** [báʁʉ/báru]; **želva**, rod. dv./mn. **želv** [žélu/žélu]; **murva** [múʁva], rod. dv./mn. **murv** [múʁʉ/múru]; **salva** [sálva], rod. dv./mn. **salv** [sálu/sálu]. Enako velja za izglasne položaje pri deležnikih na *-l* v črkovnih sklopih ⟨rl⟩, v katerih je dvoglasniška varianta fonema /v/ zapisana s črko ⟨l⟩: **vrl** [vèʁʉ/vèru], **trl** [tèʁʉ/tèru].

3. Kadar je fonem /v/ na morfemski meji v nizu za **zvenečim in pred nezvenečim nezvočnikom** (npr. **predvsem**, **nadvse**), se vede na dva načina:

- kot samoglasnik *u*, ki tvori **ново zlogovno jedro besede**, zato se izglasni *d* v predponi ne prilikuje nezvenečemu nezvočniku: **predvsem** [predusèm], **nadvse** [nadusè];
- pri hitrem ali manj skrbnem oz. manj artikuliranem govoru **ga ne izgovorimo**, nastane nezvočniški sklop zobnega zapornika *t* in sičnika *s*: **predvsem** [pretsèm] in **nadvse** [natsè].

 Pri pisnem razlikovanju med predposkimi glagoli s predponama *v-* in *u-* si pomagamo z razlikovanjem med **eno- ali dvozložnim izgovorom vzglasnega sklopa**: **vžgati** [u̘žgá.ti] 'povzročiti gorenje' – **užgati** [u.žgá.ti] 'udariti'; **všteti** [u̘šté.ti] 'prišteti zraven' – **ušteti se** [u.šté.ti se] 'zmotiti se'.

 Predlog v izgovorimo skupaj z besedo, in sicer izgovorimo fonem /v/ dvoustnično. Ta izgovor preide v *u*-jevskega, kadar predlog poudarimo in ga izgovorimo samostojno, kot zložni *u* (npr. *Živim na in ne v Ptuj* [ne ú ptúju]).

[→ O zlitniškem izgovoru več v poglavju »Posebni nezvočniški sklopi«.

{368} Zaradi zgodovinskih razlogov in etimološko utemeljenega pravopisa se **dvoustnična varianta [u̘]**, zapisana s črko ⟨l⟩, pojavlja na mestu nekdanjega **zlogotvornega l** (**bolha** [bòʁha], **čoln** [čòʁn], **jabolko** [jáboʁko], **poln** [pòʁn]) in v izglagolskih tvorjenkah ter deležnikih (**rekel** [rékəʁ], **olesenel** [olesenéʁ]). V redkih besedah je lahko zapisana npr. z ⟨u⟩: **nauk**

[náʏk]; pogosteje se pojavlja v prevzetih besedah oz. izpeljankah iz njih, npr. **gauss/haus** [gáʏs], **faustovski** [fáʏstou̯ski].

- [→ Soobstoj različnih fonemskih variant lahko povzroča pravopisne težave pri besedah s predponami *u-* in *v-*. O tem več v poglavju »Fonemske variante soglasnikov«.
- [→ O načinih zapisa fonemskih variant zvočnika v gl. poglavje »Zapis dvoglasniške dvoustnične variante«.
- [→ O dvoglasniškem in zvočniškem izgovoru gl. več v poglavju »Zapis in izgovor samoglasniških sklopov«.
- [→ O premenah dvoglasniške variante s samoglasnikom gl. poglavje »Posebne glasovne zveze«.

SOGLASNIKI V PREVZETIH IMENIH

{369} Pri prevzemanju soglasnike, ki so enaki ali podobni slovenskim, izgovarjamo po slovensko. Tiste, ki jih knjižna slovenščina ne pozna, pri prevzemanju prilagajamo na različne načine.

1. **Mehčane soglasnike** pred samoglasniki izgovarjamo z dodajanjem zvočnika *j* (češ. **Máňa** [mánja]), pred soglasniki in v izglasju pa palatalizirano ali trdo (npr. polj. **Wyszyński** [višín'ski/višínski]); **mehke soglasnike** izgovarjamo trdo (srb. **Doković** [džókovič]).

2. Posebne **vrste zapornikov** ali **pripornikov** izgovarjamo z glasovi, približanimi slovenskim knjižnim. Npr. zobni pripornik [θ] je v angleškem imenu **Thackery** in albanskem imenu **Thaçi** zapisan z dvočrkjem ⟨th⟩, v obeh pa ga nadomestimo s slovenskim [t] – [têkəri] in [táči]. V španskem imenu **Suárez** je [θ] zapisan s črko ⟨z⟩, v slovenščino ga prevzemamo kot [s] – [suáres].

3. Če ne gre za običajne meje besed ali besednih delov, pri katerih so tudi v slovenščini mogoči t. i. **podaljšani soglasniki** (npr. **Preddvor** [preďvòr/preddvòr]), vse tuje **dolge soglasnike** izgovarjamo navadno, npr. dan. **Lolland** [lóland-].

{370} **Zvenečnostne zakonitosti** veljajo tudi pri prevzetih besedah, ne glede na to, ali jih v izvornem jeziku poznajo ali ne, npr. nem. **Goldschmidt** [góltšmid-], angl. **Windsor** [vínstɔr]; angl. **George Washington** [džóroč vášinktɔn], rod. **Georgea Washingtona** [džórdža vášinktɔna]; polj. **Sieradz** [šêrac], rod. **Sieradza** [šêradza].

{371} Zvenečnostno parna nezvočnika v soglasniškem sklopu se izgovorita kot en glas, npr. angl. **Hepburn** [hêbɚrn/hêbɚrɚn], fr. **Rembrandt** [rémbɚnd-].

{372} Pri izgovoru tujih lastnih imen s črkovnama sklopoma ⟨mb⟩ ali ⟨np⟩ **prilikovanje** po mestu izgovora ni dosledno uveljavljeno. Nekatera imena beremo tudi po črki, ne glede na izgovor v izvorniku (angl. [Greenpeace](#) [grínpís], nem. [Kronplatz](#) [krónplác]), tako zapisujemo tudi občnoimenske izpeljanke iz teh imen, npr. [grinpisovec](#) [grínpísovec].

{373} POSEBNOST

Ker špansko črko ⟨z⟩ za [θ] prevzemamo kot [s], smo pozorni na izglasje, saj se končni nezveneči nezvočnik izgovarja tudi v položaju pred samoglasnikom, tj. pri pregibanju ([Márquez](#) [márkes], rod. [Márqueza](#) [márkesa]) in tvorbi svojilnega pridevnika ([Márquezov](#) [márkesov-]), zato v pravilih *Pravopis 8.0* v oglatem oklepaju navajamo tudi roditeljsko in pridevniško izgovorno obliko: npr. [Suárez](#) [suáres], rod. [Suárezza](#) [suáresa]; svoj. prid. [Suárezov](#) [suáresov-].

{374} **Fonemske variante** razen redkih izjem v prevzetih imenih izgovarjamo enako kot v slovenščini.

{375} POSEBNOSTI

1. Dvoglasniški dvoustnični [u] se zaradi bližanja izvornemu enozložnemu izgovoru pojavlja v položajih pred samoglasnikom, npr. it. [Buonarroti](#) [buonaróti], fr. [Antoine](#) [antuán], šp. [Juan](#) [huán].

2. V nekaterih imenih, prevzetih iz slovanskih jezikov, v vzglasnem sklopu ⟨vj⟩, ⟨vl⟩ in ⟨vr⟩ izgovarjamo le zobnoustnično fonemsko varianto (hr. [Vjekoslav](#) [vjékoslav-], hr. [Vjestnik](#) [vjéstnik]; [Vladimir](#) [vládimir]; češ. [Vratislav](#) [vrátislav-]).

3. Pri nekaterih prevzetih imenih, zlasti pri pisno podomačenih, se je povsem ustalil zobnoustnični izgovor, h kateremu usmerja tudi podomačeni zapis, npr. [Gvajana](#) [gvajána], [Nikaragva](#) [nikarágva]. Pri tistih imenih, v katerih je zapis nepodomačen (zapis s črko *u*), izgovarjamo zobnoustnično in dvoustnično varianto ([Quasimodo](#) [kvazímodo/kvazímodo] ali le dvoustnično ([donhuanski](#) [donhuánski]).

4. V prevzetih besedah je lahko dvoustnična varianta zapisana tudi z ⟨w⟩, npr. v različnih dvočrkjih (angl. ⟨ow⟩: [Brown](#) [bráwn]), ali je sestavina dvoglasnika (nem. [Gauß](#) [gáʊs]).

 Slovenski pravopis doslej v prevzetih dvoglasnikih (položaj *u* pred samoglasnikom) ni predvideval dvoustničnega, temveč le zobnoustnični in zato enozložni izgovor (npr. šp. [Duero](#) [dvê.ro]) ali samoglasniški in zato dvozložni izgovor (šp. [Juan](#) [hu.án]).

[→ Več o prevzemanju soglasnikov gl. poglavje »O prevzemanju iz tujih jezikov«.

Zapis glasov

SLOVENSKA LATINICA

{376} Slovenske glasove zapisujemo s slovensko latinico (**slovenico**), ki ima 25 latiničnih črk, in sicer 22 črk osnovnega latiničnega črkopisa in tri črke z ločevalnim znamenjem – kljukico (ˇ): ⟨č Č⟩, ⟨š Š⟩ in ⟨ž Ž⟩.

{377} POSEBNOST

Latinične črke ⟨q Q⟩, ⟨w W⟩, ⟨x X⟩ in ⟨y Y⟩ niso del slovenske abecede; uporabljamo jih pri zapisu pisno nepodomačenih besed in besednih zvez.

- S prevzemanjem tujih imen in njihove pisne podobe v slovenščino sprejemamo tudi posebne črke in črke z ločevalnimi znamenji, ki niso vključene v slovensko abecedo.
- Razlikujemo med dvema ločevalnima znamenjema – **kljukico** (ˇ) na črkah ⟨č Č⟩, ⟨š Š⟩ in ⟨ž Ž⟩ ter **strešico** (ˆ), ki pri zapisu izgovora označuje široka e in o ⟨ê⟩ in ⟨ô⟩.
- [→] O slovenski abecedi in uvrščanju neslovenskih latiničnih znakov v slovenske abecedne sezname gl. tudi poglavje »Pisna znamenja« (*Pravopis 8.0*, poglavje I).
- [→] Gl. preglednico »Ločevalna znamenja« (Dodatek).

LATINICA V PREVZETIH IMENIH

- {378} Osnovni nabor črk latiničnega črkopisa so za pisave različnih jezikov prilagajali tako, da so uvajali ločevalna (diakritična) znamenja, posebne črke ali dvo- in veččrkja.
- {379} **Ločevalna znamenja** vplivajo na glasovne vrednosti zapsanega, npr. vijuga na *n* ⟨ñ⟩ v španščini označuje izgovor [nj] (šp. **Valdepeñas** [valdepénjas]), sedij pod *c* ⟨ç⟩ pa v francoščini izgovor [s] (fr. **Comédie-Française** [komedí-fransêz-]).
- {380} Ločevalna znamenja so del pisne podobe imena in jih ob prevzemanju v slovenščino **ohranjamo** pri pregibanju in tvorbi novih besed, tudi če označujejo za slovenščino neznailne glasovne posebnosti, npr. češko oznako dolžine ohranjamo, četudi je ne uveljavljamo: češ. **Dvořák** [dvóřák], rod. **Dvořáka** [dvóřáka], prid. **Dvořákov** [dvóřákov-].
- {381} **Posebne črke** v slovenščini izgovarjamo enako kot v izvornih jezikih, npr. estonski ⟨õ⟩ kot polglasnik (est. **Jõhvi** [jõhvi]), ali pa poiščemo najbližjo ustreznico slovenščini, npr. hrvaški ⟨ć⟩ prevzemamo kot [č] (hr. **Meštrović** [méštrovič]). Med posebne črke uvrščamo tudi združene črke ali ligature, ki ustrezajo enemu glasu, npr. v francoskih imenih ⟨œ⟩ izgovarjamo [e] ali polglasnik (fr. **Jœuf** [žêf/žèf]).
- {382} **Dvo-** in **veščrkja** so v pisavah različnih jezikov sestavljena iz dveh, treh, redkeje tudi več črk osnovnega latiničnega črkopisa in ustrezajo enemu glasu (v različnih jezikih je to lahko tudi dvoglasnik): ⟨ch⟩ je v francoščini [š] (fr. **Charles** [šárl/šárel]), v angleščini [č] (angl. **Charles** [čárəls]), ⟨eu⟩ je v

imenih, prevzetih iz francoščine, [e] ali [ə] (fr. **Maubeuge** [mobêž-/mobèž-]), v tistih iz nemščine pa [oj] (nem. **Freud** [frôjd-]).

[→ O različnih pisavah in njihovih posebnostih gl. preglednice za posamezne jezike.

RAZMERJA MED GLASOVI IN ČRKAMI TER ČRKAMI IN GLASOVI

{383} V slovenščini pri zapisu izgovora enemu glasu praviloma ustreza ena črka, npr. glas [a] zapisujemo s črko ⟨a⟩ (**mama** [máma]), glas [k] s črko ⟨k⟩ (**kapa** [kápa], **klik** [klík]) ipd.

{384} Dvema glasovoma ustreza le črka ⟨r⟩ z izgovorom [ər] v položaju med soglasnikoma: **črka** [čə̀rka], **mrtvec** [mə̀rtvəc].

{385} POSEBNOSTI

1. Na izgovor glasov vpliva **položaj v besedi** (vzglasje, izglasje, morfemska meja) ali **soseščina glasov** (pred samoglasnikom ali soglasnikom), zato se isti glas lahko zapisuje z različnimi črkami.

2. Nezveneči nezvočniki se v izglasju ali zaradi prilikovanja zapisujejo z dvema različnima črkama, npr. glas [t] zapisujemo s črkama ⟨t⟩ ali ⟨d⟩: **plot** [plót]; **plod** [plót], rod. **ploda** [plóda]; **predpis** [pretpís].

3. Dvoglasniški [uj] zaradi zgodovinskih razlogov in vpliva drugih jezikov zapisujemo s tremi različnimi črkami, tj. ⟨v⟩, ⟨l⟩ in ⟨u⟩: **sivka** [síʷka], **bel** [béʷ], **nauk** [náʷk].

[→ O premenah nezvočnikov gl. poglavje »Nezvočniki«.

[→ O zapisu variant fonema /v/ gl. poglavje »Zapis zvočnika v in njegovih variant«.

[→ O razmerju med slovenskimi črkami in njihovimi glasovnimi ustrezniki gl. preglednico, ki prikazuje razmerje med zapisom in izgovorom v slovenščini (Dodatek).

DVOČRKJA

{386} Dvočrkje je zapis enega glasu z dvema črkama. V knjižni slovenščini so dvočrkja redka in nimajo posebnega mesta v abecedi.

Dvočrkje **dž**

{387} Dvočrkje ⟨dž⟩ uporabljamo za zapis glasu [dž], ki se pojavlja v prevzetih besedah: **džamija** [džámija]; **bridž** [bríč], rod. **bridža** [brídža].

✎ Pri nekaterih besedah, prevzetih iz angleščine ali prek nje, se črka ⟨j⟩ izgovarja na dva načina – kot [j] ali [dž], npr. **judo** [júdo/džúdo], **goji** [góji/gódži].

Dvočrkji *lj* in *nj*

{388} Dvočrkji ⟨lj⟩ in ⟨nj⟩ imamo v slovenščini v položaju pred soglasniki in v izglasju, v katerih ju lahko izgovarjamo mehčano (palatalizirano) kot [lʲ] in [nʲ] ali tudi trdo kot [l] in [n]: **kralj** [králʲ/král], **nedeljski** [nedélʲski/nedélški]; **manj** [mànʲ/màn], **kranjski** [kránʲski/kránski]. V položaju pred samoglasniki sta ⟨lj⟩ in ⟨nj⟩ črkovna sklopa in ju izgovarjamo kot zvezo dveh glasov (**kraljica** [kraljíca], **Franja** [fránja]).

✎ Mehčanost v izgovoru zaznamujemo z mehčajem, tj. opuščajem v vlogi mehčanja.

V večini slovarjev knjižnega jezika (SSKJ, slovar SP 2001) mehčanih [lʲ] in [nʲ] niso označevali. V pravopisnem slovarju *ePravopis* je označena le mehčanost, v pravilih *Pravopis 8.0* pa je označen mehčani in trdi izgovor.

[→ O razmerju med črko in glasom gl. preglednico, ki prikazuje razmerje med zapisom in izgovorom v slovenščini (Dodatek).

[→ Gl. poglavje »Zapis soglasnikov«.

PODVOJENE ČRKE

{389} Podvojene črke se pojavljajo na meji besed ali besednih delov in jih izgovarjamo različno. Če črki označujeta

1. **isti soglasnik**, ga izgovorimo podaljšano (le izjemoma izgovorimo en glas): **oddati** [odáti], **brezzob** [brežób], **sedemmetrovka** [sédəmétrouka].

2. **isti samoglasnik**, izgovorimo dva glasova; vsak tvori svoje zlogovno jedro, ne glede na naglašenost: **naapriliti** [naapríli], **zaarati** [zaárati]; **neelastičen** [nèelástičən], **srednjeevropski** [srédnjeeurópski], **vseeno** [vsèèno]; **priimek** [priímək], **triiintrideset** [tríiintrídeset]; **pootročiti se** [pootróčiti se].

{390} POSEBNOST

Podvojene črke lahko označujejo različne glasove: **polleten** [pòlétən]; **beemve** [béemvé/beemvé], **neetičen** [nèétičən].

[→ O zvezah dveh samoglasnikov gl. poglavje »Zapis in izgovor samoglasniških sklopov«.

[→ O zlitniškem izgovoru posebnih nezvočniških sklopov gl. poglavje »Posebni nezvočniški sklopi«.

ČRKOVNO-GLASOVNA RAZMERJA V PREVZETIH IMENIH

- {391} Posamezne glasove zapisujejo v različnih jezikih z različnimi črkami in obratno – posamezne črke imajo v različnih jezikih lahko povsem druge glasovne ustreznike, npr. črko ⟨c⟩ izgovorimo v turščini kot [dž] (tur. **Recep** [redžép]), v francoščini pa je njen izgovor odvisen od glasovne soseščine (fr. **Calais** [kalé], fr. **Céline** [selín], fr. **Balzac** [balzák]).
- {392} Pri prevzemanju tujih imen v slovenščino sprejemamo tudi **neme črke in črkovne sklope**, tj. tiste, ki nimajo glasovnega ustreznika, npr.
- v francoščini je nema črka ⟨h⟩, v izglasju pa različne črke oz. sklopi (npr. -(es)): fr. **Hacquet** [aké]; fr. **Arles** [árl/árəl];
 - v angleščini je črkovni sklop ⟨gh⟩ lahko nem, izglasni -(e) pa je vedno nem: angl. **Highfield** [hájfild-]; angl. **Hume** [hjúm] ipd.
- {393} Če črkovni sklop izgovorimo kot en glas, se ta imenuje **veččrkje**. Najpogosteje se srečujemo z dvočrkji in tričrkji, redkeje s štrirčrkji:
- ⟨ch⟩ v angleških imenih izgovorimo kot [č] (angl. **Chaplin** [čêplin]), v francoščini kot [š] (fr. **Cacharel** [kašarél]);
 - ⟨au⟩ v francoskih imenih izgovorimo kot [o] (fr. **Flaubert** [flobêr]);
 - ⟨rz⟩ v poljskih imenih izgovorimo kot [ž] (polj. **Andrzej** [ándžej]);
 - ⟨sch⟩ v nemških imenih izgovorimo kot [š] (nem. **Bosch** [bóš]);
 - ⟨sci⟩ v italijanskih imenih izgovorimo kot [š] (it. **Sciascia** [šáša]);
 - ⟨eau⟩ v francoskih imenih izgovorimo kot [o] (fr. **Gobineau** [gobinó]);
 - ⟨tsch⟩ v nemških imenih izgovorimo kot [č] (nem. **Deutsch** [dôjč]).
- {394} Obratno ena črka lahko označuje **dvoglasnik**, npr. črka ⟨a⟩ v angleščini /eɪ/, ki ga izgovorimo [ej], npr. **Bacon** [bêjkon].
- {395} Pri izgovoru **podvojenih črk** v tujih imenih upoštevamo izvorni izgovor: načeloma jih izgovarjamo kot en glas, npr. it. **Carrara** [karára], it. **Botticelli** [botičéli], angl. **McCartney** [mækártni], fr. **Sully-Prudhomme** [silí-pridóm], nem. **Grimm** [grím]. Izjemoma predstavljajo podvojene črke dvočrkje za en glas, npr. ⟨ll⟩ je v španščini glas [ʎ], ki ga v položaju pred samoglasnikom prevzemamo z dvema glasovoma, tj. kot [lj]: špan. **Murillo** [muríljo].

[→ O dvoglasnikih v slovenščini in pri prevzemanju gl. poglavje »Dvoglasniški in zvočniški izgovor pisnih samoglasniških sklopov v slovenščini«.

ZAPIS SAMOGLASNIKOV

- {396} Samoglasniki *i*, *u* in *a* imajo vsak svojo posebno črko: ⟨i⟩ (**pika** [píka]), ⟨u⟩ (**luna** [lúna]) in ⟨a⟩ (**ajda** [ájda]).
- {397} Ozki in široki *e* zapisujemo s črko ⟨e⟩ (**delo** [délo], **meja** [mêja]); tudi polglasnik se najpogosteje zapisuje z ⟨e⟩ (**dež** [dèš]). Ozki in široki *o* zapisujemo s črko ⟨o⟩ (**Mojca** [mójca], **sokol** [sôkol]).
- {398} Fonemske variante samoglasnikov zapisujemo enako kot njihove osnovne variante.

ZAPIS POLGLASNIKA

- {399} Polglasnik v slovenščini nima posebne črke. Zapisujemo ga najpogosteje s črko ⟨e⟩, s črko ⟨r⟩ pa zapisujemo glasovni sklop polglasnika in zvočnika *r* [ər].

Pisno odsotni polglasnik

- {400} Polglasnik ni zapisan pri črkovanju in črkovalnem branju kratic (**OZN** [óznə̀/òznə̀]) in izgovoru nekaterih medmetov (**hm** [həm]).
- {401} Kadar se polglasnik pojavlja **le v govoru**, kot izgovorna olajšava v zvezah dveh ali treh izglasnih soglasnikov (**žanr** [žánər]; **Frankl** [fránkəl]), je neobstoje in pri pregibanju ali v nadaljnjih tvorjenkah izpade (rod. **žanra** [žánra]; prid. **Franklov** [fránkloʷ]).

 Zlasti v priimkih, prevzetih iz nemščine, govorniki polglasnik pred končnim soglasnikom *l* večinoma ni zapisan, npr. **Ranfl** [ránfəl], **Kmecl** [kmécəl], **Frankl** [fránkəl], **Vajgl** [vájgəl], **Klekl** [klékəl], **Ertl** [êrtəl].

- {402} V sklopih zvočnikov *l* in *r* z zvočnikoma *m* in *n* je polglasnik le izgovorna možnost in ni zapisan, npr. **film** [fílm/fíləm], rod. **filma** [fílma]. Tako še: **domiseln** [domíseln/domíselən]; **šarm** [šárm/šárəm]; **vetrn** [vétərn/vétərən].

 Z vidika zakonitosti slovenskega zloga izgovor polglasnika v zvočniških sklopih ⟨lm⟩, ⟨ln⟩, ⟨rm⟩, ⟨rn⟩ ni nujen, saj sta zvočnika *m* in *n* manj zvočna od *l* in *r*, vendar je polglasniški izgovor razširjen tudi v knjižnem jeziku.

[→ O polglasniku v soglasniških sklopih gl. poglavje »Izglasni zvočniški sklopi«.

[→ O izgubljanju in vzpostavljanju polglasnika gl. poglavje »Neobstojni samoglasniki«.

Polglasnik, zapisan s črko e

{403} S črko ⟨e⟩ je polglasnik zapisan v osnovah nekaterih besed (**vendar** [vèndar], **navzven** [nau̯zvèn]), tudi kot edino zlogovno jedro v samostalnikih (**dež** [dèš], **pes** [pès], **sel** [səl/sə̀], **sen** [sèn]), pridevniki (**zel** [zè]), **tešč** [tèšč]) in v različnih neosnovnih glagolskih oblikah, npr. pri deležniku na -/ glagola *iti* (**šel** [šè]), v sedanjiku glagola *biti* (**sem** [səm]).

{404} POSEBNOSTI

1. V nekaterih besedah danes izgovarjamo tako polglasnik kot e, in sicer zlasti v primerih položajno nepredvidljivega korenskega /ə/: **bebljati** [bèbljāti/bebljāti], **mečkati** [mèčkāti/mečkāti]; **semle** [sèmle/sèmle]; **čebela** [čebéla/čèbèla], **čebula** [čebúla/čèbúla]; **češ** [čèš/čèš].

2. Nekdaj na pogovorni jezik omejena izreka širokega e namesto polglasnika, ki je povezana tudi s spremembo naglasnega tipa, je danes sprejemljiva tudi v manj formalnem knjižnem jeziku: **deska** [dèska/dèskà in dèska], **megla** [mègla/mèglà in mègla], **tema** [tèma/tèmə in tèma]. Tako še **čeber**, **skedenj**, **steber** idr.

3. Pri tvorjenkah se nenaglašeni etimološki korenski polglasnik izgublja, večinoma se premenjuje s širokim e, npr. **dež** [dèž-] – **dežnik** [dežník/dèžník], **dežnikarica** [dežníkara/dèžníkara]; **kes** [kès] – **kesanje** [kesánje], **kesati se** [kesáti se].

Polglasnik ob črki r

{405} S črko ⟨r⟩ je označen glasovni sklop [ər] v položaju:

- med dvema soglasnikoma (**črn** [čèrn/čèrən], **grd** [gèrd-], **trd** [tèrd-], **vrh** [vèrh], **vrsta** [vèrsta]; **krtača** [kèrtáča], **prvak** [pèrvák]) ali
- v vzglasju pred soglasnikom (**rdeč** [èrdèč/èrdèč], **rja** [èrja], **rt** [èrt]).

{406} POSEBNOSTI

1. V izglasju je polglasnik ob r [ər] zapisan s pisnim sklopom ⟨er⟩ (**baker** [bákər], **Peter** [pétər]).

2. V imenskih izpeljankah ali zloženih imenih sklop ⟨er⟩ sredi besede navadno izgovarjamo s polglasnikom:

- kadar korenska beseda ali prva beseda od dveh v zloženki pri pregibanju izkazuje prisotnost poglasnika, ki pri pregibanju izpade (**Koderman** [kódərman], **Cimperman** [cìmpərman]);
- kadar je polglasnik izkazan z različnimi zapisi (**Hribršek** in **Hriberšek** [hríberšək]; **Rebrnik** in **Rebernik** [rébernik]).

Če v občni besedi polglasnika ni, izgovarjamo [er], npr. **Šušteršič** [šúšteršič], **Žnideršič** [žníderšič].

 V nekaterih slovarjih knjižnega jezika je naglašeni polglasnik ob r nakazan bodisi z ostrivcem na r na iztočnici bodisi zapisan s krativcem nad črko za polglasnik v oglatem oklepaju (**vrh** oz. [vèrh]).

Zapis polglasnika v izglasnih soglasniških sklopih

- {407} Polglasnik v izglasnih soglasniških sklopih ob odsotnosti samoglasnika tvori začasno zlogovno jedro. Ob dodajanju končnic in obrazil se glasovna soseščina spremeni in polglasnik izpade.
- {408} Zapisujemo ga s črko ⟨e⟩ med nezvočnikom in zvočnikom ter med dvema zvočnikoma, in sicer:
1. v imenovalniku ednine samostalnikov in pridevnikov moškega spola (npr. **kvader** [kvádər], **jasen** [jásən]);
 2. v rodilniku dvojine in množine samostalnikov ženskega in srednjega spola (npr. **kamra** [kámra], rod. dv./mn. **kamer** [kámər]; **veslo** [vêslɔ], rod. dv./mn. **vesel** [vêsəl]);
 3. pri izpeljankah z obrazili na soglasnik, npr. **-ček**, **-ce**, **-čan**; **-ski**, **-ni** ... (pismo [písmo], manjš. **pisemce** [písəmce], vrst. prid. **pisemski** [písəmski]);
 4. v deležniku na **-l** moškega spola (**lezel** [lézəʊ]).
- {409} POSEBNOST

Pri samostalnikih, ki se v imenovalniku ednine (**december**, **meter**) ali v rodilniku množine (**jedro**, **Pekre**) končajo na *r*, se ob tvorbi izpeljanke z obrazilom na soglasnik črka *r* pojavi v medsoglasniškem položaju in označuje glasovni sklop [ər]. Polglasnika pred *r* ne zapisujemo:

- o **december** [decêmbər], rod. **decembra** [decêmbra], vrst. prid. **decembrski** [decêmbərski];
- o **jedro** [jêdro], rod. dv./mn. **jeder** [jêdər], vrst. prid. **jedrski** [jêdərski], **jedni** [jêdərni];
- o **Pekre** [pékre], rod. dv./mn. **Peker** [pékər], vrst. prid. **pekrski** [pékərski], preb. **Pekrčan** [pékərčan].

✍ Če je *e* v končaju **-er** izgovorjen kot [e], črka ⟨e⟩ ne izpada: **laser** [láser], rod. **laserja** [láserja], vrst. prid. **laserski** [láserski].

✍ Priimki, ki se glasijo enako kot (izvirna) občna poimenovanja ali prebivalska imena, lahko imajo uradno veljavne variante brez polglasnika: **Turek** in **Turk** (toda **Turek** |pripadnik turškega naroda, prebivalec Turčije|), **Zajec** in **Zajc** (toda **zajec**), **Kranjec** in **Kranjc** (toda **Kranjec** |prebivalec Kranjske|).

[→ O vlogi polglasnika pri pisnem in govornem krajšanju osnove gl. poglavje »Kje se pojavljajo neobstojni samoglasniki?«.

Polglasnik med nezvočnikom in zvočnikom

- {410} Izglasni sklop nezvočnika in zvočnika je težje izgovorljiv, zato mednju vedno vrinemo polglasnik, zapisan s črko ⟨e⟩. Primeri z nezvočnikom *b*:

(bel) **ansambel** [ansámbəl], rod. **ansambla** [ansámbla]; **obel** [óbəl], ž **obla** [óbla]; **tabla** [tábla], rod. dv./mn. **tabel** [tábəl]; **Knobel** [knóbəl], rod. **Knobla** [knóbla]

⟨ben⟩ **graben** [grábən], rod. **grabna** [grábna]; **droben** [drôbən], ž **drobna** [drôbna]; **Ljubno** [ljúbno], rod. mn. **Ljuben** [ljúbən]

{411} POSEBNOSTI

1. Izpad polglasnika kot edinega zlogovnega jedra lahko vpliva na izgovor besede, npr. zaimek **ves** [vès], rod. **vsega** [ʊsèga].

2. V nekaterih sklopih, npr. ⟨cen⟩, ⟨del⟩, se polglasnik pojavlja tudi samo v eni od besednih kategorij, npr. samo v imenovalniku ednine samostalnikov in pridevnikov moškega spola (**posel** [pôsəʊ], rod. **posla** [pôsla]; **kisel** [kísəl], ž **kisla** [kísla]), samo v rodilniku samostalnikov ženskega spola (**skodla** [skódla], rod. dv./mn. **skodel** [skódəl]) ali samo v lastnih imenih (**Majcen** [májçən], rod. **Majcna** [májçna]).

 Priimki z izglasnimi nezvočniško-zvočniškimi sklopi so lahko zapisani na več načinov, npr. **Pregl** [prégəl] in **Pregelj** [prégəl'/prégəl]; **Brecl** [brécəl] in **Brecelj** [brécəl'/brécəl].

Polglasnik med zvočnikoma

{412} Neobstojni polglasnik je zapisan vedno s črko ⟨e⟩ v izglasnih sklopih ⟨jem⟩, ⟨jen⟩, ⟨ven⟩, ⟨rel⟩ in ⟨vel⟩ v imenovalniku ednine samostalnikov in pridevnikov moškega spola:

⟨jem⟩ **sejem** [sêjəm], rod. **sejma** [sêjma]; **pojem** [pójəm], rod. **pojma** [pójma]; **samostojen** [samostójən], ž **samostojna** [samostójna]

⟨jen⟩ **mejen** [mêjən], ž. sp. **mejna** [mêjna]; **nujen** [nújən], ž **nujna** [nujna]

⟨ven⟩ **oven** [ôvən], rod. **ovna** [ôvna]; **delaven** [délavən], ž **delavna** [délavna]; **Traven** [trávən], rod. **Travna** [trávna]

⟨rel⟩ **Karel** [kárəl], rod. **Karla** [kárla]

⟨vel⟩ **Pavel** [pávəl], rod. **Pavla** [pávla]

{413} POSEBNOSTI

1. Polglasnik izjemoma ni zapisan v rodilniku dvojine in množine samostalnikov ženskega in srednjega spola med zvočnikoma *m* in *n* (npr. **kolumna** [kolúmna], rod. dv./mn. **kolumn** [kolúmən]), v nekaterih primerih pa ga tudi ne izgovorimo, npr. **himna** [hímna], rod. dv./mn. **himn** [hímn/hímən].

2. Nekatera ženska imena pod vplivom enakopisnih moških oblik izgovarjamo s polglasnikom, ki ga ne zapisujemo, npr. **Karla** [kárla], rod. dv./mn. **Karl** [kárł/kárəl]; **Pavla** [pávla], rod. dv./mn. **Pavl** [pávəl].

3. V prevzetih občnih besedah s sklopom ⟨vl⟩ v izglasju polglasnika ne zapisujemo: **kravl** [krávəl], rod. **kravla** [krávla].

4. V zvočniškem sklopu ⟨rn⟩ je polglasnik zapisan le, če je njegov izgovor obvezen in ni le izgovorna možnost, npr. **muren** [múrən] nasproti **krn** [kèrn/kèrən]. Tako še npr. **Miren**, **Prešeren**; **šmaren**, **moderen**, **dežuren**, **miren** nasproti **garn**, **koncern**; **klavrn**, **črn**, **jetrn**, **tovarn**.

[→ Podrobneje o izgovoru in zapisu polglasnika med dvema zvočnikoma gl. poglavje »Izglasni zvočniški sklopi«.

Polglasnik v zvezi soglasnika in črkovnih sklopov ⟨lj⟩ ali ⟨nj⟩

{414} V zvezo soglasnika in črkovnih sklopov ⟨lj⟩ ali ⟨nj⟩ se vriva polglasnik, zapisan s črko *e*, le v položaju, ko sta ⟨lj⟩ in ⟨nj⟩ dvočrkji, tj. pred soglasnikom in v izglasju:

- **Dravlje** [dráɹlje], rod. dv./mn. **Dravelj** [drávəl'/drávəl], vrst. prid. **draveljski** [drávəl'ski/drávəl'ski];
- **žemlja** [žémlija], rod. dv./mn. **žemelj** [žéməl'/žéməl], vrst. prid. **žemeljni** [žéməl'ni/žéməl'ni];
- **kretnja** [krétnja], rod. dv./mn. **kretenj** [krétən'/krétən], vrst. prid. **kretenjski** [krétən'ski/krétən'ski].

POLGLASNIK V PREVZETIH IMENIH

{415} V prevzetih imenih je polglasnik zapisan z različnimi samoglasniškimi črkami. V imenih iz bolj znanih jezikov je najpogosteje zapisan s črkami ⟨e⟩, ⟨a⟩ in ⟨u⟩, npr. angl. **MacArthur** [mækártur], angl. **Coward** [kávərd-]; angl. **Salisbury** [sólzbəri], angl. **Curtis** [kértis]. Izgovor je zlasti v primerih, ko je zapisan z ⟨e⟩, lahko približan izvirnemu: fr. **Remarque** [remárk/rəmárk], fr. **Lesage** [lesáz-/ləsáz-].

{416} Sredi imena pred zvočnikom na morfemski meji izgovarjamo *e* ali polglasnik, npr. nem. **Düsseldorf** [díseldórf/dísəldórf], nem. **Heidelberg** [hájdelberg-/hájdəlbərg-]; nem. **Babenberg** [bábenberg-/bábənbərg-]; toda norv. **Heyerdahl** [hêjerdal].

 Ob črki ⟨r⟩ sredi besede ali v edinem zlogu je bil v starejših priročnikih priporočen izgovor širokega *e*, danes izgovarjamo tudi polglasnik, če je ta polglasnik oz. slovenskemu polglasniku podoben glas izgovorjen tudi v izvornem jeziku, npr. nem. **Jörg** [jêrg-/jərg], nem. **Junkers** [júnkers/júnkərs], nem. **Peterman** [péterman/pétərman], angl. **Churchill** [čérčil/čərčil].

 Polglasniški izgovor črke ⟨e⟩ v izglasju vpliva na pregibanje besede, npr. nem. **Heidegger** [hájdegər], rod. **Heideggra** [hájdegra] proti nem. **Heidegger** [hájdeger], rod. **Heideggerja** [hájdegerja]. Tako tudi **Hofer** [hófər/hófer].

{417} V nekaterih jezikih je polglasnik zapisan tudi s črkami, ki imajo posebna ločevalna znamenja, npr. v albanščini z ⟨ë⟩ (alb. **Kukës** [kúkəs]), v romunščini z ⟨î/â⟩ (rom. **Tîrgoviște/Târgoviște** [tərgôviște]), v estonščini z ⟨õ⟩ (est. **Jõhvi** [jəhvi]) ipd., ali dvo- ali veččrkjem, npr. v francoščini (fr. **Maubeuge** [mobêž-/mobèž-], fr. **Delacroix** [delakruá/dəlakruá]).

[→ O glasovni vrednosti črk v drugih jezikih gl. preglednice za prevzemanje.

{418} Tudi v tujih imenih se polglasnik kdaj izgovarja, čeprav se ne piše, npr. v osnovah nekaterih tujih imen: angl. **McDonald** [mægdôndald-].

{419} Polglasnik je pri prevzemanju izgovorna olajšava in povzroči razpad soglasniškega sklopa ter z zvočnikom tvori nov zlog:

1. v izglasju (nem. **Haydn** [hájdən], rus. **Piotr** [pjótər], nem. **Trakl** [trákəl]; angl. **Apple** [êpəl], fr. **Sartre** [sártər], fr. **Charles** [šárl/šárəl]) ali
2. pred vzglasnim zvočniško-nezvočniškim sklopom v imenih iz neevropskih jezikov (**Nkrumah** [ənkrúmah], **Mbappé** [əmbapé]).

[→ O zvočniških in nezvočniško-zvočniških sklopih gl. poglavja »Soglasniški sklopi«.

ZAPIS SOGLASNIKOV

{420} Soglasniki so lahko izgovorjeni tudi drugače, kot so zapisani. Po pravopisnem načelu za slovenščino soglasnike vedno zapisujemo s črko, ki jo izgovarjamo pred samoglasnikom (**glas** [glás] – **glasilo** [glasílo] – **glasba** [glázba]). Izjeme se pojavljajo le pri zvočnikih.

[→ O razmerju med črko in glasom gl. preglednico, ki prikazuje razmerje med zapisom in izgovorom v slovenščini (Dodatek).

ZVOČNIKA M IN N

{421} Nosnika *m* in *n* sta redkeje prilagojena soseščini glasov; zapisujemo ju s črkama ⟨m⟩ (**miza**, **osem**) in ⟨n⟩ (**navada**, **poln**).

{422} Zvočnika *m* in *n* v položaju pred *b* in *p* (razen na morfemski meji) zaradi prilikovanja po mestu izgovora izgovorimo z odporo skozi nos kot *m* (npr. **krompir**, **tamburica**); izjemoma se je uveljavil dvojnični zapis, npr. **bombon/bonbon** – **bombonjera/bonboniera**.

 Zapis s črkama ⟨m⟩ in ⟨n⟩ se v okviru iste besedne družine zaradi glasovne soseščine lahko razlikuje, npr. **braniti** – **obramba**, **obrambni**; **pomeniti** – **pomembnost**.

ZVOČNIKA L IN N

{423} Pred samoglasnikom fonem //l/ izgovarjamo zadlesnično (tj. spredaj) in ga zapisujemo s črko ⟨l⟩: **lipa**, **prelepo**, **olupiti**.

{424} Zvočnika *n* in *l* zapisujemo tudi z dvočrkjema ⟨lj⟩ in ⟨nj⟩, in sicer v položajih pred soglasnikom in v izglasju. Ta varianta je izgovorjena tudi mehčano (palatalizirano).

- ⟨lj⟩ **dalj** [dál'/dál] – **daljši** [dál'ši/dálši]; **cilj** [cíl'/cíl] – **ciljni** [cíl'ni/cílni]; **Ljubelj** [ljubél'/ljubél] – **ljubeljski** [ljubél'ski/ljubélski]; **oljčnik** [ól'čnik/ólčnik]
- ⟨nj⟩ **manj** [màn'/màn] – **manjši** [mán'ši/mánši]; **panj** [pán'/pán] – **panjski** [pán'ski/pánski]; **ogenj** [ôgəŋ'/ôgəŋ] – **ogenjček** [ôgəŋ'čək/ôgəŋčək]; **Kranj** [krán'/krán] – **Kranjska Gora** [krán'ska/kránska gôra]

[→ Gl. tudi poglavje »Dvočrkji lj in nj«.

ZVOČNIK J

{425} Zvočnik *j* v vseh položajih pišemo s črko ⟨j⟩: **juha**, **jelenjad**; **maj**, **natrij**, **Jernej**; **majski**, **čajnica**. V pisno podomačenih prevzetih besedah in tvorjenkah iz njih s pisnim sklopom ⟨iV⟩ ima zvočnik *j* (ki je tudi zapisan) vlogo zapiranja zeva: **milijon** [milijón], **revija** [revíja], **revijalen** [revijáləŋ].

{426} POSEBNOST

V dvočrkjih ⟨lj⟩ in ⟨nj⟩ pred soglasnikom ali v izglasju s črko ⟨j⟩ označujemo mehčana [l'] in [n'] ali nemehčana [l] in [n], npr. **dalj** [dál'/dál] – **daljši** [dál'ši/dálši]; **manj** [màn'/màn] – **manjši** [mán'ši/mánši].

 Zaradi uresničitve v stranskih oblikah po etimološko-morfološkem načelu s črko ⟨j⟩ zapisujemo zvočnik *j* v položaju za samoglasnikom ⟨i⟩ in pred soglasnikom ali na koncu besede, npr. **Alojzij** [alójzij], **natrij** [nátrij]; **Idrijca** [ídrijca], **indijski** [índijski].

[→ O zvočniku *j* v prevzetih besedah gl. poglavji »Zapiranje zeva« in »Dvoglasniški in zvočniški izgovor pisnih sklopov v slovenščini«.

ZAPIS ZVOČNIKOV V PREVZETIH IMENIH

{427} V prevzetih imenih ohranjamo izvirne zapise, črke za zvočnike pa izgovarjamo v skladu s slovenskimi pravili.

{428} V pisno nepodomačenih besedah in imenih je zvočnik *j* zapisan s črko ⟨i⟩, zlasti v pisnem sklopu ⟨iV⟩ ali ⟨Vi⟩ pri **prevzemanju besed z dvoglasniki**, npr. fr. **Pierre** [pjêr], it. **bianco** [bjáŋko]; jap. **aikido** [ajkído], it. **Ortisei** [ortizêj].

 Pri nekaterih pisno nepodomačenih prevzetih besedah izgovor ni ustaljen, npr. **riviera** [rivijêra/rivjêra], **pieta** [pijetá/pjetá], pri redkih v rabi zasledimo dvojnični zapis, izgovor pa je v obeh primerih enak, npr. **sjesta/siesta** [sjésta].

ZAPIS ZVOČNIKA V IN NJEGOVIH VARIANT

{429} Osnovna, zobnoustnična varianta fonema /v/ je zapisana s črko ⟨v⟩: **vino** [víno], **avokado** [avokádo], **vrč** [vèrč].

{430} S črko ⟨v⟩ sta zapisani tudi dvoustnični fonemski varianti, kadar nista ob samoglasniku, zveneča (črv) in nezveneča (vsak).

[→ Gl. poglavje »Variante fonema /v/«.

Zapis dvoglasniške dvoustnične variante

{431} Dvoglasniška (= obsamoglasniška) dvoustnična varianta [ɥ] je zapisana s črkami ⟨v⟩, ⟨u⟩ in ⟨l⟩, in sicer s črkama ⟨v⟩ in ⟨u⟩ le v položaju za samoglasnikom:

1. sredi besede pred soglasnikom (klovn [klôɥn], sivka [síɥka]; nauk [náɥk], soul [sôɥl]);
2. v izglasju (nov [nôɥ], siv [síɥ]; av in au [áɥ]).

{432} S črko ⟨l⟩ je zapisana

1. sredi besede:

- o za samoglasnikom in pred soglasnikom (malha [máɥha]);
- o v črkovnem sklopu ⟨ol⟩, ki zaznamuje zgodovinski zlogotvorni / (bolha [bôɥha], čoln [čôɥn], jabolko [jáboɥko], molk [môɥk], solza [sôɥza], volk [vôɥk], volna [vôɥna]; dolg [dôɥg-], poln [pôɥn], spolzek [spôɥzək]; popolnoma [popôɥnoma]; kolcati [kôɥcati], molsti [môɥsti]);
- o na morfemski meji v sestavljenkah in izpeljankah iz predložne zveze (polizdelek [pôɥizdélək]);

2. v izglasju za samoglasnikom:

- o v deležnikih moškega spola na -/ (bil [bíɥ], delal [délaɥ], govoril [govóriɥ], odigral [odigráɥ], vedel [védeɥ], zarjul [zarjúɥ]);
- o v samostalniki (piščal [piščáɥ], žival [živáɥ], pol [pôɥ] 'polovica', sol [sôɥ], fižol [fižôɥ], stol [stòɥ]);
- o v pridevniki moškega spola v ednini (bel [béɥ], gnil [gníɥ], gol [gôɥ] 'brez obleke', usahel [usáhəɥ]);

3. v izglasju za neobstoječim polglasnikom v vseh skupinah besed (kotel [kôɥtəɥ], vozec [vôzəɥ]; mrzel [mèrzəɥ], topel [tôpəɥ]; šel [šəɥ]).

{433} POSEBNOSTI

1. Pri nekaterih besedah črko ⟨l⟩ v izglasju izgovarjamo kot [l], npr. šal [šál], detel [détəl], predal [predál], gol [gól] 'zadetek pri športu', Predel [predél]; prid. ohol [ohól].
2. Ko beseda pol nastopa kot samostojni časovni prislov, npr. ob navajanju ure, končno črko ⟨l⟩ izgovorimo kot [l]: ob pol [pôl] petih. (Merni prislov izgovarjamo kot [pôɥ], npr. pol jabolka.)

{434} Dvojnično, kot dvoustnični dvoglasniški [ɥ] in zadlesnični [l], izgovarjamo črko ⟨l⟩ pri posameznih samostalniki, npr. del [déɥ/dél], kolk

[kólk/kôlk/kôuk], ali njihovih oblikah – tla, rod. tal [táu/tál]. Neenoten izgovor se pojavlja sredi besede v isti besedni družini:

- požiral del. [požírau] – požiralnik m [požiráunik/požirálnik];
- pepel m [pepéu] – pepelnik m [pepélnik/pepéunik], Pepelka ž [pepélka];
- jelša ž [jéuša/jélša] – Jelšane ž mn. [jeušáne/jelšáne] – Šmarje pri Jelšah ž mn. [šmárje pri jélšah].

{435} Pri izglagolskih samostalniških in pridevniških izpeljankah s priponskimi obrazili *-lc-*, *-lk-*, *-lšk-*, *-lstv-*, kadar se nanašajo na živega vršilca dejanja, sta se uveljavili obe izgovorni možnosti:

- ⟨lc⟩ igralec m [igráləc], rod. igralca [igráuca tudi igrálca]; gledalec m [gledáləc], rod. gledalca [gledáuca tudi gledálca]
- ⟨lk⟩ igralka ž [igráuka tudi igrálka], poslušalka [poslušáuka tudi poslušálka]
- ⟨lšk⟩ igralski prid. [igráuški tudi igrálški], pogajalski [pogajáuški tudi pogajálški]
- ⟨lstv⟩ igralstvo s [igráustvo tudi igrálstvo], prebivalstvo [prebiváustvo tudi prebiválstvo]

{436} Na oba načina izgovarjamo tudi pridevnike, tvorjene iz teh samostalnikov (tožilčev [tožíučeu tudi tožilčeu], tožilkin [tožíukin tudi tožilkin]).

{437} POSEBNOSTI

1. V nekaterih besedah te skupine črko ⟨l⟩ izgovarjamo samo zadlesnično (gasilci [gasílci]), še zlasti to velja za manj ustaljene in novejšje besede (samohranilka [samohranílka], biseksualci [bíseksuálci]).
2. Če podstava besede ni izglagolska, črko ⟨l⟩ izgovarjamo zadlesnično, npr. imena prebivalcev (Brazilci [brazílci], Portugalke [portugálke]), pripadnikov različnih družbenih skupin (metalci [metálci] 'pripadnik metalske subkulture').
3. Izgovorno razlikovanje med vršilci/vršilkami in neživimi samostalniki, predlagano v Slovenskem pravopisu 2001, se ni uveljavilo: drsalka [drsáuka] 'ženska, ki drsa' – drsalke [drsálke] 'čevlji za drsanje' (tako še: plezalke 'plezalni čevlji; vrste vrtnice', kopalke 'plavalno oblačilo; ženske, ki se kopajo' ipd.).

{438} Pri osebnih imenih se pri izreki črke ⟨l⟩ načeloma ravnamo po rodbinskih navadah: Gal [gál/gáu], Budal [budál/budáu] poleg Budau [búdau].

{439} Pri zemljepisnih imenih upoštevamo lokalni izgovor: Črni Kal [čèrni káu], rod. Črnega Kala [čèrnega kála]; Kalše [kálše]; Štanjel [štánjel].

ZAPIS ZVOČNIŠKIH VARIANT V PREVZETIH BESEDAH

{440} V prevzetih občnih besedah zvočniške variante izgovarjamo kot v slovenščini.

{441} V prevzetih imenih je zvočnik v zapisan tudi s črko ⟨u⟩. Med dvema samoglasnikoma ga izgovarjamo kot zvočnik v, npr. šp. Atahualpa [ataválpa].

Dvoustnična dvoglasniška varianta [u] je zapisana najpogosteje s črko ⟨u⟩, in sicer v dvoglasnikih, zapisanih kot ⟨ua⟩, ⟨ue⟩, ⟨ui⟩, ⟨uo⟩, ki jih izgovorimo kot [u̯a], [u̯e], [u̯i], [u̯o], npr. šp. **Juan** [hu̯án], šp. **Buenos Aires** [bu̯enos ájres], it. **Guido** [gu̯ído], it. **Buoninsegna** [bu̯oninsénja].

Posebnost je poljski ⟨ł⟩, ki ga v poljščini izgovarjajo kot dvoustnični [u̯], v slovenščino pa ga prevzemamo z zadlesničnim [l]: **Miłoš** [míloš], **Żyła** [žíla].

Zadlesnični [l] izgovarjamo v prevzetih besedah tudi v izglasju, npr. **ideal** [ideál], **arzenal** [arzenál]; angl. **Bill** [bíl], nem. **Ötztal** [éctal], tudi če je v izvornem jeziku izgovorjen dvoglasniško, npr. port. **Cabral** [kabrál] (< [ke'βrał]).

ZAPIS NEZVOČNIKOV

{442} Nezvočnike načeloma pišemo v vseh oblikah besede ali besedne družine tako, kakor jih izgovarjamo pred samoglasnikom ali zvočnikom v isti besedi ali besedni družini:

- **svat** [svát], rod. **svata** [sváta]; zem. i. **Svatna** [svátna]; **svatba** [svádba];
- **slad** [slát], rod. **slada** [sláda]; **sladnost** [sládnost]; **sladka** [slátka];
- **glas** [glas], rod. **glasu** [glasú]; **glasilke** [glasílke]; **glasba** [glázba].

Fonetični zapis nezvočnikov

{443} Izjemoma se je v nekaterih primerih uveljavil tudi fonetični zapis nezvočnikov.

1. V nedoločniku in namenilniku nekaterih glagolov (**bosti**, **gristi**, **lesti**, **molsti**) in tvorjenkah iz njihovih osnov (**lestev**) se priponnik z pred obrazilom **-ti** oz. **-t** izgovarja in piše po izgovoru kot s: **gristi** [grísti], **grist** [gríst] nasproti **grizem** [grízem], **grizel** [grízəl], **grizoč** [grizóč].

2. V tvorjenkah s predponami **iz-**, **raz-** in **vz-** (**izpodjedati**, **razploščiti**, **vzpodbujati**) se po izgubi vzglasnih **i-**, **ra-** in **v-** namesto zvenečega z izgovarja in piše nezveneči nezvočnik s: **spodjedati**, **sploščiti**, **spodbujati**.

3. Končni **-z** in **-ž** se v izpeljankah z obrazili **-ski** in **-stvo** zlijeta v š: **kosez** [koséz-], **koseški** [koséški]; **mož** [môž-], **moški** [môški] (sam. in prid.), **moštvo** [móštvo].

4. V starejših samostalniških izpeljankah iz latinskih osnov (**absorpcija**, **transkripcija**) ali iz prvotno latinskih glagolov (**absorbirati**, **transkribirati**) se je uveljavil fonetični zapis z nezvenečim nezvočnikom.

Vpliv zvenečnostnih premen na zapis predlogov

{444} Nenaglašene besede (predvsem predlogi) oz. **naslonke** tvorijo skupaj z naglašeno besedo eno fonetično enoto. Če se taka naslonka končuje na zveneči nezvočnik, ohrani zapis, ne glede na to, s katerim glasom se začne

beseda, ki sledi v govorni verigi, in ne glede na izgovor: **od mene** [od mène], **iz oči** [iz očí]; **pred hišo** [pret híšo], **poleg stola** [pólek stôla].

{445} Izjema je enozložni predlog **z**, ki ga pišemo s črko ⟨z⟩ pred samoglasniki, zvočniki in zvenečimi nezvočniki (**z očetom** [z_očétom], **z Marijo** [z_maríjo], **z glagolom** [z_glágolom], **z desetimi/10 prijatelji** [z_desétimi]), s črko ⟨s⟩ pa pred nezvenečimi nezvočniki (**s Slovenijo** [s_slovênijo], **s pesmijo** [s_pésmijo]; **s štirinajstimi/14 leti** [s_štírinajstimi/štírinájstimi léti], **s kdo ve kom** [z_gdó ve kóm]), s čimer sledimo glasovni premeni.

{446} POSEBNOST

Pri kraticah, ki jih izgovarjamo na dva načina, lahko že z zapisom predloga nakažemo izgovor besede: **s SMS-jem** [s_sëməsəjem], **z SMS-om** [z_èsemêsom].

[→ O varianti predloga *k* gl. poglavje »Predlog *k* pred *g* in *k*«.

ZAPIS NEZVOČNIŠKIH VARIANT V PREVZETIH IMENIH

{447} Upoštevanje zvenečnosti premen nezvočnikov v izgovoru ne vpliva na zapis nezvočnikov. Izjema so predlogi. Pred črkami, ki se izgovarjajo drugače, kot so zapisane (**von Habsburg** [fon hábzburg-], **Zois** [cójz-]), se predlog **z** lahko zapisuje kot **z** ali **s** (**s/z von Habsburgom**; **s/z Zoisom**), izgovarja pa se enotno, in sicer [s_fon hábzburgom], [s_cójzom].

Posebne glasovne zveze

{448} Posebne glasovne zveze so samoglasniške, samoglasniško-soglasniške in soglasniške zveze, ki se pojavljajo na meji besed ali morfemski meji. Pogosto pri govoru niso obstojne, zato jih lahko pišemo drugače, kot jih izgovorimo.

ZAPIS IN IZGOVOR SAMOGLASNIŠKIH SKLOPOV

{449} Zaradi zaporedja dveh samoglasnikov se pojavi zev ali hiat. V slovenskih besedah se zev ali samoglasniški stik ohranja na meji besed ali morfemski meji, v prevzetih besedah pa tudi v drugih položajih.

{450} V vseh drugih položajih zveze dveh pisnih samoglasnikov izgovarjamo na tri načine:

- **z zapiranjem zeva**, tj. v sklope s samoglasnikom *i* v prvi sestavini ⟨iV⟩ vstavljamo zvočniški drsnik *j* [ijV] (**dialekt** [dijalékt], **violina** [vijolína]);
- **z izgovorom črke ⟨u⟩ z dvoustnično dvoglasniško varianto fonema /v/** (**nauk** [náuk]);

- z zvočniškim izgovorom črk ⟨i⟩ in ⟨u⟩, tj. kot [j] in [v] ([aikido](#) [ajkído], [Golia](#) [gólja]; [Aconcagua](#) [akonkágva]).

OHRANJANJE ZEVA

{451} Zev ali samoglasniški stik ohranjamo na morfemski meji pri tvorjenkah ali predponskih glagolih: [antioksidant](#) [ántioksidánt], [priimek](#) [priímek], [triintrideset](#) [tríintrídeset], [triuren](#) [tríúren]; [neelastičen](#) [nèelástičən], [neetičen](#) [nèetičən], [vseeno](#) [vsèêno], [neuspešen](#) [nèuspéšən], [soobstoj](#) [sòobstòj]; [preiskati](#) [preiskáti], [pootročiti se](#) [pootróčiti se], [zaarati](#) [zaárat], [zaokrožiti](#) [zaokróžiti].

[→ O podvojenih samoglasniških črkah gl. »Podvojene črke«.

{452} V prevzetih besedah in tvorjenkah iz njih zev ohranjamo v večini samoglasniških sklopov, npr.:

- ⟨ae⟩ [maestral](#) [maestrál], [Izrael](#) [ízrael], [tetraeder](#) [tɛtraédər]
- ⟨ai⟩ [arhaičen](#) [arháičən], [Haiti](#) [haíti]
- ⟨ao⟩ [kaos](#) [káos]
- ⟨ea⟩ [ideal](#) [ideál], [kreativen](#) [kreatívən], [realističen](#) [realístičən], [Lea](#) [lêa]
- ⟨ei⟩ [ateist](#) [ateíst], [deizem](#) [deízem], [kofein](#) [kofeín]
- ⟨eo⟩ [freon](#) [fréon], [Romeo](#) [rómeo]
- ⟨eu⟩ [Aleuti](#) [aleúti], [proteus](#) [próteus]
- ⟨oa⟩ [oboa](#) [óboa], [Samoa](#) [samóa]
- ⟨oe⟩ [koeficient](#) [koeficijènt]
- ⟨oi⟩ [alkaloid](#) [alkaloíd-], [android](#) [androíd-], [heroin](#) [heroín], [oboist](#) [oboíst]
- ⟨ua⟩ [februar](#) [fébruar], [Papua](#) [pápua]
- ⟨ue⟩ [duet](#) [duét], [Samuel](#) [sámuel]
- ⟨ui⟩ [altruist](#) [altruíst], [beduin](#) [beduín]
- ⟨uo⟩ [duo](#) [dúo], [fluor](#) [flúor]

{453} Redko se pojavljajo tudi sklopi več kot dveh samoglasnikov: [osteoartritis](#) [ósteoartrítis].

{454} POSEBNOST

Pri samostalnikih ženskega spola s pisnim samoglasnikom na koncu osnove in končnico *a*, tj. ⟨Va⟩ ([aloe](#), [alinea](#), [boa](#), [oboa](#)), se v rodilniku množine in dvojine ter pri tvorbi pridevnika z obrazilom na soglasnik (-*ski*, -*ni*) osnova podaljša z *j*, npr. [oboa](#), rod. mn./dv. [oboj](#), prid. [obojski](#); [alinea](#), rod. mn./dv. [alinej](#), prid. [alinejni](#) (npr. v zvezi [alinejno naštevanje](#)). Pri lastnih imenih raba ni ustaljena, npr. [Samoa](#), rod. mn./dv. [Samoj](#), prid. [samojski](#), tudi [samoanski](#). Toda: [Papua](#), prid. [papuanski](#).

[→ O samoglasniških sklopih z nenaglašanim *i* gl. poglavje »Dvoglasniški in zvočniški izgovor pisnih samoglasniških sklopov v slovenščini«.

ZAPIRANJE ZEVA

{455} V sklop samoglasnika *i* in drugega samoglasnika pri govorjenju praviloma vstavljamo zvočnik *j*, kar imenujemo govorno zapiranje zeva: **diamant** [dijamánt], **socialni** [socijálni], **hieroglif** [hijeroglíf], **klient** [klijênt], **ion** [ijón].

{456} V procesu podomačevanja besede in približevanja govorni uresničitvi se v nekaterih besedah zev zapira tudi pisno, redko v korenu besede (**hijacinta**), pogosteje v besednih končajih (*-ija*, *-ijo*) besed, prevzetih iz grščine in latinščine, ter v domačih in prevzetih tvorjenkah iz njih:

- **Olimpija** – **olimpijski**, **olimpijec**, **olimpijada**;
- **Arij** – **arijski**, **arijanci**, **arijanski**, **arijanstvo**;
- **milijon** – **milijonski**, **milijonar**;
- **Italija** – **Italijan**, **italijanski**, **italijanizem**, **italijanist**.

{457} POSEBNOSTI

1. Zapiranje zeva je odvisno tudi od **glasovne vrednosti črke** ⟨i⟩ v jeziku, iz katerega prevzemamo, zato pri nekaterih besedah *i* v pisnem sklopu izgovorimo kot *j*, torej izgovorimo sklop dvoglasniško, v procesu pisnega podomačevanja pa ga z *j* zamenjamo tudi v zapisu: **bombonjera** [bombonjêra] (< *bonboniera*), **celulojd** [celulójd-] (< *celuloid*), **kafetjera** [kafetjêra] (< *caffettiere*), **kjanti** [kjánti] (< *chianti*). Zaradi različno uresničene črke ⟨i⟩ so imena lahko različno zapisana in izgovorjena: **Fabijan** [fábijan] – **Fabjan** [fábjan] – **Fabian** [fábijan/fábjan], **Marijan** [márijan] – **Marjan** [márjan], **Damijan** [dámijan] – **Damjan** [dámjan/damján].

2. V procesu podomačevanja smo zev zapirali tudi v **neijejskih sklopih**, in sicer zlasti med osnovo in obrazilom, npr. **ideja** (< *idea*), **azaleja** (< *azalea*), **Cezareja** (< *Caesarea*). V nekaterih besedah so se ohranile pisne dvojnice – brez vmesnega *j* ali z njim, ki se lahko govorno različno uresničujejo, npr. **alineja** [alínea] – **alineja** [alinêja], **aloa** [áloa] – **aloja** [alója].

3. Med občnoimenskimi besedami zapiranje zeva ustvarja **pisno-govorne dvojnice** tipa **amoniak** [amónjak] in **amonijak** [amónijak], pri lastnih imenih pa govorimo o **različnih imenih**, npr. **Mia** in **Mija** [míja], **Pia** in **Pija** [píja].

ZAPIRANJE ZEVA V PREVZETIH IMENIH

{458} Pri prevzetih imenih je samoglasnik *i* lahko zapisan s kako drugo črko (npr. ⟨y⟩ v **Mary** [mêri]), hkrati pa je zapiranje zeva odvisno od glasovne vrednosti črke ⟨i⟩ v jeziku, zato so govorne uresničitve istega črkovnega sklopa lahko različne: **Maria** – poljsko [márja], italijansko [maríja], slovaško [márija].

- V preteklosti so prevzeta imena z zevom (**Andrea** [andrêa], **Tea** [têa], **Gea** [gêa]) nadomeščali s slovenščini bolj prilagojenimi (**Andreja** [andrêja], **Teja** [têja], **Geja** [gêja]), danes pa jih (razen pri redkih kategorijah, npr. imena božanstev, kraljev) ohranjamo.

DVOGLASNIŠKI IN ZVOČNIŠKI IZGOVOR PISNIH SAMOGLASNIŠKIH SKLOPOV V SLOVENŠČINI

{459} Dvoglasniška dvoustnična varianta [ɥ] je zapisana navadno z ⟨l⟩ in ⟨v⟩, redkeje z ⟨u⟩. Dvoglasniški zvočnik *j* pa je zapisan navadno z ⟨j⟩, v pisno nepodomačenih besedah tudi z ⟨i⟩.

{460} POSEBNOST

Dvoglasniške glasovne sklope v lastnih imenih zapisujemo tudi različno, npr. *Vaupotič* [váɥpɔtič] in *Vavpotič*; *Lainšček* [lájnšček] in *Lajnšček*; *Ciuha* [cjúha] in *Cjuha*; *Maister* [májstɛr] in *Majster*; *Daneu* [danéɥ] in *Danev*. To so različni priimki.

{461} V knjižni slovenščini se v položaju pred soglasnikom ali v izglasju pojavljajo štiri tipi sklopov, ki jih izgovarjamo dvoglasniško ali zvočniško in po katerih se ravnamo pri prevzemanju tujih imen, in sicer:

- sklop samoglasnika in dvoglasniškega *ɥ* – [Vɥ];
- sklop samoglasnika in zvočnika *j* – [Vj];
- sklop zvočnika *j* in samoglasnika – [jV];
- sklop dvoglasniškega *ɥ* in samoglasnika – [ɥV].

Sklop samoglasnika in dvoglasniškega *ɥ*

{462} V knjižni slovenščini je najbolj razširjen sklop samoglasnika in dvoglasniškega [ɥ], ki je zapisan s črkami ⟨v⟩, ⟨l⟩ ali ⟨u⟩: *Pavla* [páɥla], *Kavčič* in *Kaučič* [káɥčič], *prislov* [prislòɥ], *jabolko* [jábouko], *piščal* [piščáɥ], *nauk* [náɥk].

{463} Fonetični dvoglasniki [aɥ], [eɥ], [əɥ], [iɥ] in [oɥ] se pojavljajo

- v položaju pred soglasnikom (samoglasnik je naglašen):
 - ⟨VvC⟩ *slavček* [sláɥček], *Pavko* [páɥko], *Bevk* [béɥk], *kovček* [kòɥček], *klovn* [klòɥn], *živjo* [žíɥjo],
 - ⟨VIC⟩ *malha* [máɥha], *čoln* [čòɥn],
 - ⟨VuC⟩ *nauk* [náɥk], *Hauc* [háɥc], *Taufer* [táɥfer];
- v izglasju (samoglasnik je naglašen ali nenaglašen):
 - ⟨Vv⟩ *pav* [páɥ], *cev* [céɥ], *zaliv* [zalíɥ],
 - ⟨VI⟩ *pol* [pòɥ]; *pil* [píɥ], *šel* [šèɥ], *videl* [vídeɥ], *vedel* [védeɥ],
 - ⟨Vu⟩ *Budau* [búdaɥ];
- na besedni meji (samoglasnik ni naglašen):
 - ⟨Vv⟩ *bo vzela* [bo ɥzéla].

[→ O dvoglasniškem izgovoru črk ⟨v⟩ in ⟨l⟩ gl. poglavja o fonemskih variantah.

{464} POSEBNOST

Zaradi različnih možnosti zapisa istega glasovnega sklopa imajo slovenska imena pogosto različno pisno podobo, npr. **Kaučič** in **Kavčič** [káučič], **Laura** in **Lavra** [láura], **Maurer** in **Mavrer** [máurer]. To so različni priimki ali imena.

Sklop samoglasnika in zvočnika *j*

{465} Sklop samoglasnika in zvočnika *j* se pojavlja tako v domačih (**jajce** [jájce], **maj** [máj]) kot v prevzetih besedah (**Maister** [májstər]) ter na besedni meji (**bo imela** [bo jméla]).

{466} V pisno podomačenih prevzetih besedah je zvočnik *j* zapisan s črko ⟨j⟩ (**celulojd** [celulójd-], **bonsaj** [bonsáj]). Pri pisno nepodomačenih besedah je najpogosteje zapisan z ⟨i⟩: **buick** [bújk], **haiku** [hajkú/hájku], **seizmičen** [sējzmičən].

Sklop zvočnika *j* in samoglasnika

{467} Sklop zvočnika *j* in samoglasnika se pojavlja večinoma v prevzetih besedah, zvočnik *j* je praviloma zapisan z ⟨i⟩ (**bianko** [bjánko], **makiavelizem** [makjavelízəm], **piano** [pjáno]), v redkih pisnih dvojnicah pa z ⟨j⟩: **interier/interjer** [interjêr], **chianti/kjanti** [kjánti].

{468} Take samoglasniške sklope pogosteje izgovarjamo dvozložno, tj. zev v izgovoru zapiramo z *j*: **diamant** [dijamánt].

{469} POSEBNOST

V starejših prevzetih besedah se je zaradi zapiranja zeva z zvočnikom *j* uveljavil in ustalil dvozložni izgovor: **pianino** [pijaníno], toda **piano** [pjáno].

[→ Gl. poglavje »Zapiranje zeva«.

Sklop dvoglasniškega *ɥ* in samoglasnika

{470} Sklop dvoglasniškega *ɥ* in samoglasnika se v knjižni slovenščini pojavlja le na besedni meji, večinoma v zvezah s predlogom *v*, če se beseda začne na samoglasnik: **v Afriki** [ɥ_áfriki], **v oči** [ɥ_očí].

[→ O izgovoru predloga *v* gl. poglavje »Variante fonema /v/«.

PREVZEMANJE DVOGLASNIKOV V PREVZETIH IMENIH

{471} V drugih jezikih so dvoglasniki pomensko razločevalni glasovi (fonemi) in so lahko zapisani tudi drugače kot v slovenščini. Prevzemamo jih po zgledu slovenskih in že povsem podomačenih prevzetih besed.

{472} Sklop samoglasnika in dvoglasniškega μ – [V μ], ki je pred soglasnikom ali v izglasju, izgovarjamo enako kot v slovenščini: **Browning** [brá μ ning-], **Passau** [pá μ sau].

 Jeziki se med seboj razlikujejo, zato samoglasniški črkovni sklop, katerega prva sestavina je črka *u* (npr. ⟨ua⟩, ⟨uo⟩), ni nujno dvoglasnik, ampak zveza dveh samoglasnikov, tj. [ua], [ue], [uo], npr. **Asuan** [ásuan], **Cimabue** [čimabúe], **basso continuo** [báso kontínuo].

{473} Sklop samoglasnika in zvočnika *j* – [Vj], zapisan najpogosteje kot ⟨ai⟩, ⟨ei⟩, ⟨oi⟩, ⟨ui⟩, izgovarjamo enako kot v slovenščini. Pojavlja se v položajih:

- pred soglasnikom (**Zois** [cójz-], **Alzheimer** [álchajmer], **Kairo** [kájro], **Port Said** [pórt sájd-], **Detroit** [ditrôjt], **vis maior** [vís májor]);
- v izglasju (**Hyundai** [hjúndaj], **Galilei** [galilêj] (in Galilej), **Opus Dei** [ópuz dêj]).

{474} Sklop zvočnika *j* in samoglasnika – [jV], zapisan najpogosteje kot ⟨ia⟩, ⟨ie⟩, ⟨io⟩, ⟨iu⟩, se pojavlja med soglasnikoma, v vzglasju in izglasju. Izgovarjamo ga:

- enozložno, kot zvezo zvočnika *j* in samoglasnika – [jV] (**Chianti** [kjánti], **Alighieri** [aligjêri], **eksterier** [eksterjêr], **Ionesco** [jonésko], **Golia** [gólja]);
- dvožložno, tako da zapiramo zev – [ijV] (**García** [garsíja], **Nioba** [nijóba], **Sibelius** [sibélijus]).

[→ Gl. poglavje o zapiranju zeva.

{475} Enozložno izgovorjeni sklop dvoglasniškega μ in samoglasnika – [μ V] ([μ a], [μ e], [μ i], [μ o]) prevzemamo različno glede na položaj v besedi:

1. sredi besede ali v edinem zlogu pred soglasnikom ga ohranjamo (šp. **Juan** [h μ án], šp. **Duero** [d μ êro], it. **Guido** [g μ ído], fr. **Antoine** ž [antuán], fr. **Antoin** m [antuán], fr. **Poitiers** [p μ atjé], fr. **Le Puy** [l μ puí]);
2. sredi besede za samoglasnikom dvoglasniški μ izgovarjamo kot zvočnik *v* – [VvV] (port. **Piauí** [pjaví] in ne [pjauí], šp. **Atahualpa** [ataválpa] in ne [atauálpa], fr. **Haüy** [aví] in ne [auí]);

3. v vzglasju glasovni sklop izgovarjamo na dva načina, in sicer kot [vV] ali [ʋV] (fr. [Oise](#) [vás in ʋás], šp. [Huesca](#) [véska in ʋéska]).

{476} POSEBNOSTI

1. Pisno že podomačena imena z dvoglasnikom prevzemamo enozložno, in sicer dvoglasnik zapisujemo s črko ⟨v⟩ in samoglasnikom ter izgovarjamo [vV]: [Gvatemala](#) [gvatemála], [Nikaragva](#) [nikarágva], [Paragvaj](#) [páragvaj].
2. Pri slovenskih nosilcih imen moramo biti pozorni na različne zapise in enak izgovor, npr. [Daneu](#) in [Danev](#) [danéu], [Avgust](#) in [August](#) [aʋgúst/áugust].
3. Dvoglasniške glasovne sklope moramo ločevati od dvočrkij, npr. pisni sklop ⟨ai⟩ je lahko dvočrkje za [e] (fr. [La Fontaine](#) [la fontên]; [Quai d'Orsay](#) [ké dorsé]) ali pa samoglasniku a sledi tričrkje, npr. ⟨ill⟩ za [j] in skupaj tvorita dvoglasnik (fr. [Braille](#) [bráj]).

 V starejših priročnikih so izvorni dvoglasniški [ʋ] v položaju pred samoglasnikom prevzemali na dva načina:

1. z zvočnikom [v] in ohranjali tudi izvorno zložnost imena, npr. [Quasimodo](#) [kvazímodo] – to se ohranja pri podomačenih zapisih, npr. [Gvatemala](#) [gvatemála] (šp. [Guatemala](#) [gʋatemála]);
2. s samoglasnikom [u] in s tem dvoglasnik razstavili na dva zloga, npr. [Juan Carlos](#) [hu.án kárlos].

ZAPIS IN IZGOVOR SOGLASNIŠKIH SKLOPOV

{477} V slovenščini razvrstitev soglasnikov sledi zaporedju glasov v zlogu (nezvočnik – zvočnik – samoglasnik – zvočnik – nezvočnik) in načelom prilikovanja (pred nezvenečim nezvočnikom stoji v govoru lahko le nezveneči nezvočnik, pred zvenečim pa le zveneči). Posebnosti pri stiku soglasnikov nastopijo tudi, kadar se drug ob drugem pojavita dva enaka ali izgovorno sorodna soglasnika, zato se izgovorita podaljšano ali zlito kot en glas. Različna odstopanja v zapisu so posledica prevzemanja, novih položajev pri tvorbi besed in sprememb pod vplivom stika z drugimi glasovnimi sistemi.

[→ Gl. poglavje »Prilikovanje nezvočnikov po zvenečnosti«.

PODVOJENE ČRKE

{478} Kadar se v govorni verigi, zlasti na morfemski ali besedni meji, drug ob drugem pojavita dve enaki črki (za soglasnika), ju izgovorimo podaljšano (le redko kot en sam glas):

- [sedemmetrovka](#) [sédə̃métrou̯ka], [Maksim Mrvica](#) [máksim̃ərvica];
- [izvenivojski](#) [ízvə̃nivójski], [Hermann Noordung](#) [hêrmañórdung-];
- [izziv](#) [ižív-], [razzlogovati](#) [ražlogovátí]; [brez zveze](#) [brežvéze].

Enako velja tudi za primere, ko se srečata zvenečnostno parna nezvočnika (tudi če gre za zveze s predlogi): [izseljenec](#) [išéljenəç], [pot iz soteske](#) [pót išotéske].

[→ O drugih spremembah sklopov, npr. zlivanju glasov, gl. poglavje »Posebni nezvočniški sklopi«.

{479} Zapornike ($p - b$, $t - d$, $k - g$) in zlitnike (c , $č - dž$), ki so zapisani podvojeno, lahko izgovorimo tudi vsakega posebej, npr. **meddržaven** [mèdðržávən/mèddəržávən], **Preddvor** [preðvòr/preddvòr], **stric Cene** [strícêne/stríccêne].

[→ Gl. poglavje »Podvojene črke«.

ZVOČNIŠKI SKLOPI

{480} Izgovor soglasniških sklopov je podrejen izgovorljivosti zloga in pravilu, da si soglasniki od samoglasniškega jedra sledijo od zvočnikov (v zaporedju μ , $j > r > l > n$, $m > v$) k nezvočnikom, npr. **smrt** [smèrt].

{481} Kadar je pravilo zvočnosti v zlogu kršeno, se temu prilagodijo zvočniki: manj zvočen zvočnik v ima zato dvoustnične izgovorne variante ($v - \mu$), najbolj zvočen zvočnik j pa lahko nadomešča samoglasnik i . Pri vseh drugih zvočnikih (tj. m , n , l , r) in tudi nezvočnikih izgovorne težave premostimo tako, da jih izgovorimo z vmesnim polglasnikom, ki ima vlogo začasnega nosilca zloga. V nekaterih primerih je tak polglasnik tudi zapisan.

[→ Gl. poglavje »Zapis polglasnika«.

[→ Gl. poglavje »Samoglasniki kot nosilci zloga in lestvica zvočnosti«.

Vzglasni zvočniški sklopi

{482} Vzglasni sklopi z **zvočnikom v** se glasovno pogosto preoblikujejo, in sicer v izgovarjamo

- zobnoustnično ali dvoustnično v črkovnem sklopu ⟨vj⟩: **vjedati se** [vjédati/ujédati se];
- dvoustnično ali zobnoustnično v črkovnih sklopih ⟨vl⟩ in ⟨vr⟩: **vlada** [vláda/vláda], **vreme** [vrême/vréme];
- dvoustnično v črkovnih sklopih ⟨vm⟩ in ⟨vn⟩: **vnema** [vnéma], **vmes** [vmés].

{483} **Zvočnik r** v vzglasnih sklopih ⟨rm⟩ in ⟨rv⟩ izgovorimo s polglasnikom (**rman** [ərmán], **rvač** [ərváč]), v sklopu ⟨rj⟩ pa le, če je polglasnik naglašen, npr. **rja** [èrja] nasproti **rjuti** [rjúti] ali **rjav** [rjáu/ərjáu].

Zvočniški sklopi sredi besede

{484} Izgovor zvočniških sklopov z zvočnikom v sredi besede je odvisen od predhodnega glasu.

1. Za **samoglasnikom** izgovarjamo dvoglasniško dvoustnično varianto, neodvisno od zvočnika, ki mu sledi: **kravji** [kráuj̥i], **vejevje** [vejéuj̥e]; **pavliha** [paʋlíha]; **pnevmatika** [pneʋmátika]; **rokovnjač** [rokouɲjáč]; **evropski** [eʋrópski].

2. Za **zvočnikom** (predvsem *r*, tudi *l*) zvočnik *v* izgovarjamo na osnovno, tj. zobnoustnično varianto *le* v sklopu z zvočnikom *j*, sicer pa zobnoustnično ali dvoustnično varianto fonema /v/, npr.:

⟨vj⟩	intervju [intervjú]
⟨vl⟩	obarvljiv [obarvljív̥/obarʋljív̥]
⟨vr⟩	vrvanje [vɔrvránje/vɔrʋránje]
⟨vm⟩	drva , or. mn. z drvmi [z dɔrvmí/dɔrʋmí]
⟨vn⟩	vrvnat [vɔrvnat/vɔrʋnat]

Izglasni zvočniški sklopi

{485} Glede na izgovorljivost v izglasju delimo zvočniške sklope na:

1. **obstojne** (ki jih izgovorno ne preoblikujemo);
2. **neobstojne** (mednje vrivamo nove glasove – polglasnik, *a* ali *i*, enega od zvočnikov izgovorno prilagodimo soseščini, najpogosteje z dvoustnično dvoglasniško varianto).

{486} Na **oba načina** – kot sklop dveh zvočnikov ali s polglasnikom med zvočnikoma – lahko izgovorimo sklope zvočnikov *l* in *r* z zvočnikoma *m* in *n*:

⟨lm⟩	psalm [psálm/psáləm], rod. psalma [psálma]; palma [pálma], rod. dv./mn. palm [pálm/páləm]
⟨ln⟩	Mikeln [míkeln/míkelən], rod. Mikelna [míkelna]; gostilna [gostílna], rod. dv./mn. gostiln [gostíln/gostíln]; smiseln [smísəln/smísələn], ž. sp. smiselna [smísəlna]
⟨rm⟩	alarm [alárm/alárəm], rod. alarma [alárma]; reforma [refórma], rod. dv./mn. reform [refórm/refórəm]; strm [stèrm/stèrəm], ž. strma [stèrma]
⟨rn⟩	vestern [véstern/vésterən], rod. vesterna [vésterna]; lekarna [lekárna], rod. dv./mn. lekarn [lekárn/lekárən]; črn [čèrn/čèrən], ž. črna [čèrna]

Obstojni sklopi

{487} **Obstojni sklopi** so sklopi zvočnika *j* ter zvočnikov *l*, *m* in *n*, ki se pojavljajo predvsem v novejših prevzetih besedah (kulturnih izposojenkah, npr. **dizajn**, **emajl**) in v needninskih rodilniških oblikah samostalnikov ženskega spola (**ujma**; **blagajna**, **lajna**, **vojna** ...):

⟨jl⟩	emajl [emáj̥l], detajl [detáj̥l], koktejl [kóktej̥l]
------	---

⟨jm⟩ **ujma**, rod. dv./mn. **ujm** [újm]

⟨jn⟩ **kombajn** [kombájn], **dizajn** [dizájń]; **lajna** [lájna], rod. dv./mn. **lajn** [lájń]; **vojna** [vôjna], rod. dv./mn. **vojn** [vôjn]

{488} POSEBNOSTI

1. Pri prevzetih besedah zvočnik *v* v sklopu ⟨jv⟩ namesto *u*-jevsko (**rave/rejv** [rêjv]) pod vplivom angleščine pogosto izgovarjamo tudi polcitatno, tj. nezveneče [jv-], **rave/rejv** [rêjv/rêjfv], **drive** [drájv/drájfv], zlasti pri lastnih imenih, npr. **Dave** [dêjv/dêjfv].

2. Sklop ⟨jr⟩ se pojavlja le v prevzetih imenih tipa **Mejra**, **Mojra**, **Sajra**, npr. **Mojra** [mójra], rod. dv./mn. **Mojr** [mójr].

Neobstojni sklopi

{489} Neobstojni sklopi so zvočniški sklopi, v katerih

- med zvočnikoma izgovorimo polglasnik:

⟨nr⟩ **žanr** [žánər], rod. **žanra** [žánra]

- med zvočnikoma (drugi zvočnik je *j*) izgovorimo samoglasnik *i*:

⟨lj⟩ **okolje** [okólje], rod. dv./mn. **okolij** [okólij]

⟨rj⟩ **burja** [búrja], rod. dv./mn. **burij** [búrij]

⟨mj⟩ **ljubosumje** [ljubosúmje], rod. dv./mn. **ljubosumij** [ljubosúmij]

- prvega od zvočnikov izgovorimo z dvoglasniško dvoustnično varianto;

⟨vl⟩ **bovla** [bôvla], rod. dv./mn. **bovl** [bôvl]; **avla** [ávla], rod. dv./mn. **avl** [ávl]

⟨vm⟩ **revma** [révma], rod. dv./mn. **revm** [révm]

⟨vn⟩ **savna** [sáuna], rod. dv./mn. **savn** [sáun]; **pozavna** [pozáuna], rod. dv./mn. **pozavn** [pozáun]

- drugega od zvočnikov (*v* ali *l*) izgovorimo z dvoglasniško varianto ali zložno kot samoglasnik *u*:

⟨lv⟩ **želva**, rod. dv./mn. **želv** [žélv/žélu]; **salva** [sálva], rod. dv./mn. **salv** [sálv/sálu]

⟨rv⟩ **vrv** [vèrv/vèru]; **drva** [dèrva], rod. dv./mn. **drv** [dèrv/dèru]; **murva**, rod. mn. **murv** [múrv/múru]

⟨rl⟩ **vrl** [vèrv/vèru]; **umrl** [umèrv/umèru]

{490} POSEBNOSTI

1. Končni *l* v črkovnem sklopu ⟨rl⟩ zlasti v lastnih imenih izgovarjamo s polglasnikom in zadlesnično kot [-rəl], npr. **Premrl** [premèrəl], poleg [premèru]; tako še **Zavrl**. Vendar samo **Karl/Karel** [kárl/kárel]. Med občnimi besedami je taka **perla**, rod. dv./mn. **perl** [pêrl/pêrəl].

2. Črkovni sklop ⟨-rlj⟩, npr. v besedi **čmrlj** ali priimkih **Košmrlj**, **Škrlj**, izgovarjamo s polglasnikom ali brez njega, vsekakor pa zadlesnično kot [-rəl/-rl] ali mehčano [-rəl'/'-rl'], npr. **čmrlj** [čmèrl'/čmèrl] tudi čmèrəl'/čmèrəl].

[→ O izgovoru polglasnika med zvočnikom in sklopoma ⟨lj⟩ ali ⟨nj⟩ gl. poglavje »Zapis polglasnika«.

[→ O polglasniku in samoglasniku *i* med zvočnikoma v izglasju gl. poglavje »Neobstojni samoglasniki«.

[→ O nezvočniško-zvočniških sklopih gl. poglavji »Neobstojni samoglasniki« in »Zapis polglasnika«.

POSEBNI NEZVOČNIŠKI SKLOPI

{491} O posebnih nezvočniških sklopih govorimo, kadar se v govorni verigi – sredi besede, na morfemski meji ali na besedni meji – pojavijo drug ob drugem zadlesnična zapornika *t – d*, zlitniki *c, č – dž*, šumnika *š – ž* in sičnika *s – z*. Namesto posameznih glasov lahko izgovarjamo tudi ustrezna zlitnika [c] ali [č] oziroma podaljšane glasove.

✍ Pri zapisu izgovora črkovnih sklopov ⟨ts⟩, ⟨ds⟩ ali ⟨tc⟩, ⟨dc⟩ in ⟨dč⟩, ⟨tč⟩, ⟨tš⟩ in ⟨tšč⟩ se izogibamo poudarjanju podaljšanih glasov in zlitniškega izgovora, zato v pravopisnih pravilih *Pravopis 8.0* in slovarju *ePravopis* zapišemo: (1) oba udeležena glasova [ts] oz. [tš], npr. **baltski** [báltski] in ne [bálcki]; tako tudi **dekletce** [deklétce], **petsto** [pétsto], **nadškof** [nàtškòf], **venetščina** [venétsčina]; (2) podaljšane glasove pa le tedaj, kadar bi želeli opozoriti na pomenske razlike: **odčitek** [otčítèk/očítèk] proti nepodaljšanemu **očitek** [očítèk].

{492} Zveze zadlesničnih zapornikov *t – d*, sičnikov *s – z* ali zlitnika *c* so najpogosteje zapisane s črkovnimi sklopi ⟨ts⟩ in ⟨ds⟩ ali ⟨tc⟩ in ⟨dc⟩. Izgovorimo jih v različnih zlogih tudi vsakega posebej ali tudi zlitniško kot [c]: **baltski** [báltski], **podse** [pótse], **petsto** [pétsto], **petstopenjski** [pétstopən'ski/pétstopènski]; **vratca** [vrátca], **dekletce** [deklétce], **odcep** [otcèp], **odcejalnik** [otcejálnik].

✍ Zaradi zlitniškega izgovora je zapis prevzetih pisno podomačenih besed neenoten: zapisujemo jih s ⟨c⟩ (**muha cece** (< *tsetse*), **cunami** (< *tsunami*) ali kot v izvorniku (**futsal** [fútsal], **aids** [ájts]).

{493} Zveze črk za zapornike in sičnike ⟨td⟩, ⟨std⟩ in ⟨stst⟩ se v števniških sklopih in v oblikah, tvorjenih iz njih, izgovarjajo samo nepodaljšano: **petdeset** [pédeset], **petdesetkrat** [pédesetkrat]; **šestdeset** [šézdeset], **šestdesetina** [šezdesetína]; **šeststo** [šéststo], **šeststotič** [šéstotič].

{494} Zveze zadlesničnih zapornikov *t – d*, šumevcev *š – ž* ali zlitnika *č*, najpogosteje zapisane s črkovnimi sklopi ⟨tč⟩, ⟨tš⟩, ⟨dč⟩, ⟨dš⟩ ter ⟨tšč⟩ in ⟨dšč⟩, izgovarjamo kot [tč], [tš], [tšč] ali kot podaljšani zlitnik [č]: **nadškof** [nàtškòf], **pred Šoštanjem** [pret šóštanjem]; **redčiti** [rétčiti], **petčlanski** [pétčlánski]; **gotščina** [gótščína], **odščipniti** [otščípiniti].

{495} Namesto sičniških pripornikov *s* – *z* ali zlitnika *c* pred šumevci *š* – *ž* ali zlitnikom *č*, ki se pojavljajo na morfemski meji, izgovarjamo:

- šumevca [č] in [š], če sta zapisana s črkovnama sklopoma ⟨sč⟩ in ⟨zč⟩, npr. **sčasoma** [ščásoma], **brezčuten** [breščútən];
- dolga pripornika [š] in [ž], če sta zapisana s črkovnama sklopoma ⟨zš⟩ in ⟨zž⟩, npr. **izšolati** [išólati], **razžagati** [ražagati].

{496} POSEBNOST

Glasovna sprememba se pred priponskimi obrazili *-ček* in *-čič* ter *-ev*, kadar sproža palatalizacijo, odraža tudi v zapisu: **drevesce** [drevésce] – **drevesček** [drevéščək]; **kos** [kós] – **košček** [kóščək]; **zvezek** [zvézək] – **zvežček** [zvéščək] in **zvežčič** [zvéščič]; **svizec** [svízəc] – **svižčev** [sviščev-]; **mesec** [mésəc] – **meščev** [méščev-].

PREDLOG K PRED G IN K

{497} Predlog *k* ima pred besedami, ki se začnejo na *g* in *k*, varianta *h*: **h gozdu** [ɣ_gózd̩u], **h kosilu** [h_kosílu], **h kdo ve komu** [ɣ_gdó ve kómu]. Pred besedami, ki se začenjajo na druge glasove, pišemo *k* (**k Evropi** [k_európi], **k vozilu** [k_vozílu], **k Sloveniji** [k_slovéniji]), ki ga tudi izgovarjamo, razen v primerih, ko prihaja do prilikovanja po zvonečnosti (**k zemlji** [g_zêmlji]).

{498} POSEBNOST

Pred črkami, ki se izgovarjajo drugače, kot so zapisane (npr. v prevzetih, nečrkovalno branih kraticah **Cobiss** [kóbis], **COVID-19** [kôvid-devétnajst/devetnájst]), se lahko zapisuje tako *k* kot *h* (**k/h Cobissu**), izgovarja pa se enotno, in sicer [h_kóbisu]. Enako velja za prevzete besede, npr. fr. **Camus** [kamí], daj. **k/h Camusu**), izgovarja pa se enotno, in sicer [h_kamíju].

[→ O predlogu *z* in njegovi nezveneči varianti s gl. poglavja »Zapis nezvočnikov«.

SOGLASNIŠKI SKLOPI V PREVZETIH IMENIH

{499} V prevzetih imenih se soglasniški sklopi vedejo enako kot v slovenščini, so pa različno zapisani, zato moramo poznati glasovne vrednosti črk.

{500} Nezvočniški sklopi, ki imajo možnost zlitniškega izgovora, so za slovensko govoreče problematični zlasti v izglasju zaradi vpliva na preglasovanje samoglasnika *o* v *e*. Tak je črkovni sklop *-(ts)*, ki ga v zapisu izgovora zapisujemo kot [ts], oblike pa niso preglasene, npr. angl. **Barents** [bárents] – **Barentsovo morje** nasproti madž. **Lukács** [lúkač] – **Lukácsev** [lúkačev-].

{501} Odstopanja glede na slovenska pravila se pojavljajo v vzglasnih zvočniško nezvočniški sklopih, ki jih v slovenščini ne poznamo, in sicer zveze zvočnikov *n* in *m* ter nezvočnikov, ki jih izgovorimo z vzglasnim polglasnikom, npr. **Nkrumah** [ənkrúmah], **Mbappé** [əmbapé].

- {502} V prevzetih imenih je zlogotovoren tudi zvočnik /, zato pri izgovoru vzglasni črkovni sklop ⟨vl⟩ izgovorimo s polglasnikom, npr. **Vltava** [vèltava].
- {503} Zvočniške sklope v prevzetih imenih izgovarjamo v skladu s slovenskimi pravili, npr. za zvočnikom zobnoustnično **Orviato** [orvjéto], **Červjakov** [červjakôv-] in za samoglasnikom dvoustnično **Geneviève** [ženeujêv-/žəneujêv-], **Sosnowiec** [sosnôujec].
- {504} Sklop ⟨jr⟩ se pojavlja le v prevzetih imenih tipa **Moira** [mójra], rod. dv./mn. **Moir** [mójr].
- Posebnost so v preteklosti že podomačene besede in končaji besed, kjer se zapisani / ne izgovarja kot zvočnik, temveč sklop dveh samoglasnikov izgovorimo, kot da bi zapirali zev: **Moravia** [morávija] ali **riviera** [rivijêra/rivjêra].
 - [→ O vplivu izglasja na izbiro končnic in priponskih obrazil gl. poglavji »Sklanjatve samostalnikov moškega spola« (Oblikoslovni oris) in »Tvorba svojilnih pridevnikov« (Besedotvorni oris).
 - [→ O razmerju med črko in glasom v tujih imenih gl. preglednice za tuje jezike.

Naglaševanje

- {505} Nosilci naglasa so samoglasniki. Poznamo dva načina naglaševanja: jakostno in tonemsko. Obe vrsti naglaševanja sta v knjižnem jeziku enakovredni.

JAKOSTNO NAGLAŠEVANJE

- {506} Pri jakostnem naglaševanju so naglašeni samoglasniki daljši od nenaglašanih, tj. izgovarjajo se glasneje, z večjo jakostjo, in z višjo tonsko višino kot nenaglašeni samoglasniki.

POMEN NAGLASNIH ZNAMENJ

- {507} Na samoglasnikih označujemo jakostno naglašene samoglasnike, njihovo kvantiteto (kratki – dolgi) in kvaliteto (ozki – široki), s tremi naglasnimi znamenji: ostrivcem (´), krativcem (˘) in strešico (ˆ).

Ostrivec

- {508} Ostrivec (´) označuje dolge samoglasnike, pri samoglasnikih e in o tudi ožino: **pas** [pás], **kis** [kís], **duh** [dúh]; **lep** [lép], **mož** [móž-].

 Kadar naglašeni polglasnik ni zapisan z *e*, je v slovarjih, priročnikih in učbenikih praviloma označen z ostrivcem na *r* ali s krativcem na polglasniku v oglatem oklepaju: *grm* [gèrm/gèrəm], *vrsta* [vèrsta].

Strešica

{509} Strešica (˘) označuje dolga široka samoglasnika *e* in *o*: *peta* [pêta], *gora* [gôra].

 Poleg strešice poznamo v slovenščini tudi kljukico, tj. ločevalno znamenje na črkah *č*, *š* in *ž*, ki označuje šumevce.

Krativec

{510} Krativec (˘) označuje samoglasnike (razen polglasnika), za katere je bil nekdanj v knjižnem jeziku predviden zgolj kratki, danes pa tudi nekratki izgovor: *urad* [uràd-], *bik* [bik], *kup* [kùp]; *nadnaslov* [nàdnaslòv-], *nedoločnik* [nèdolóčnik], *podoficir* [pòdoficír] in *Celjan* [celján in celjàn].

{511} Na *e* in *o* krativec hkrati označuje širino (*bes* [bès], *lov* [lòv-]).

{512} Kot samo kratki samoglasnik je v slovenskem knjižnem jeziku opredeljen tako naglašeni kot nenaglašeni polglasnik: *pes* [pès], *prvi* [pèrvi].

NENAGLAŠENA E IN O

{513} Nenaglašena samoglasnika *e* in *o* sta tradicionalno opredeljena kot široka glasova, vendar sta zaradi manjše izdišne moči in krajšega izgovora izgovorjena manj intenzivno od naglašanih širokih (/ɛ/ oz. /ɔ/), zato ju izgovarjamo ožje, tj. kot sredinska [e] in [o]. Izrazito ozko izgovorjena nenaglašena *e* in *o* pri zapisu izgovora v oglatem oklepaju označujemo s piko pod črkama *e* in *o*: *Kosovel* [kósoveļ], *Maribor* [máribɔr].

{514} Nenaglašena ozka *e* in *o* se pojavljata pri nekaterih izgovorno že povsem prilagojenih prevzetih besedah, še zlasti pa pri črkovalno branih kraticah, npr. *Andersen* [ándersən/ándərsən], *Washington* [vášinktɔn]; *DNK* [déenká in dɛenká], *APZ* [ápežé in apežé in ápəžè in apəžè].

PRI PREVZETIH IMENIH

{515} Ozkost nenaglašanih *e* in *o* v prevzetih imenih lahko povezujemo s stranskim naglasom v izvornih jezikih: *Ezekiel* [ezékijɛl], *Izrael* [ízraɛl].

 Stransko (ali **stopično**) **naglašeni** so samoglasniki, ki jih izgovorimo z manjšo jakostjo kot primarno naglašene samoglasnike in z večjo kot nenaglašene samoglasnike.

TONEMSKO NAGLAŠEVANJE

{516} Pri tonemskem naglaševanju se naglašeni samoglasniki razlikujejo ne le po kvantiteti (kratki – dolgi) ali kvaliteti (ozki – široki), temveč tudi po tonu, ki je lahko rastoč ali padajoč. Tonemsko naglaševanje se razlikuje od stavčne intonacije in je pri govorcih, ki ga uporabljajo, pomensko razločevalno (pomensko razločevalni ton se imenuje **tonem**), npr. **koder** [kòdər] (samostalnik) nasproti **koder** [kôdər] (prislov); **jelka**, tož. ed. **pod jelko** [pod jêlko] (*Kam?*) nasproti or. ed. **pod jelko** [pod jêlko] (*Kje?*).

Če naglašeni samoglasnik nastopa v nezadnjem besednem zlogu, se rastoči tonem uresničuje s tonskim viškom na ponaglasnem zlogu, padajoči pa s tonskim viškom na naglašnem zlogu. Zaradi tega se oba tonema opisuje tudi kot nizki oziroma visoki ton.

 Tonemsko naglaševanje v knjižnem jeziku je značilno zlasti za govorce narečij iz gorenjske in dolenjske narečne skupine, za govorce nekaterih narečij severnega dela primorske narečne skupine in dela koroške narečne skupine zlasti na avstrijskem Koroškem.

POMEN NAGLASNIH ZNAMENJ

{517} Na samoglasnikih in zvočniku *r* označujemo tonemsko naglašene samoglasnike s štirimi posebnimi naglasnimi znamenji – akutom (´), cirkumfleksom (ˆ), gravisom (˘) in dvojnim gravisom (˝)

- (´) akut ali ostrivec: nizki, rastoči tonem na dolgem samoglasniku;
- (ˆ) cirkumfleks ali kupola: visoki, padajoči tonem na dolgem samoglasniku;
- (˘) gravis ali krativec: nizki, rastoči tonem na kratkem samoglasniku;
- (˝) dvojni gravis ali dvojni krativec: visoki, padajoči tonem na kratkem samoglasniku.

Kadar se pri neki besedi ali besedni obliki lahko pojavljata oba tonema, ju označujemo z makronom ali črtico (¯) nad naglašnim samoglasnikom (npr. **skuter** [skūter]; **brat**, rod. mn. **bratov** [brātov-]; **bogat**, ž. sp. **bogata** [bogāta]).

Tonem na polglasniku v glasovnem sklopu [ər], zapisanem s črko (r), označujemo bodisi z ločevalnim znakom za dolžino na (r) (npr. **prst** [přst], rod. **prsta** [přsta]) ali z ločevalnim znakom za kračino na polglasniku (npr. **prst** [përst], rod. **prsta** [përesta]).

 Kratki rastoči ton je z redkimi izjemami značilen le za naglašeni polglasnik v nezadnjem besednem zlogu (npr. **megla** [mègla], **steber** [stèbər]), za ostale kratke naglašene samoglasnike pa je praviloma značilen padajoči ton (npr. **brat** [brät], **megla** [mèglä], **bogat** [bogät]).

- ✎ V slovarjih knjižnega jezika, ki prinašajo podatek o tonemskem naglasu, so tonemi označeni s posebnimi znamenji, v starejših slovarjih praviloma v okroglih oklepajih v t. i. tonemskem gnezdu. Ker ostrivec v tradicionalni slovenski fonološki transkripciji označuje rastoči ton, se pri zapisu tonemskega naglasa za označevanje ožine naglašanih /e/ in /o/ uporablja pika pod naglašanim samoglasnikom: ⟨*é*⟩, ⟨*ó*⟩, ⟨*ê*⟩, ⟨*ô*⟩.
- ✎ Tonema se pri pregibanju v odvisnosti od pregibnostnega vzorca predvidljivo premenjujeta. Za knjižno slovenščino sta značilni zlasti sprememba (kratkega) padajočega tonema v (dolgi) rastoči tonem, kadar kratki samoglasnik ob pregibanju preide v nezadnji besedni zlog (npr. **brat** [brät], rod. **brata** [bráta]), in sprememba rastočega tonema v padajoči tonem v nekaterih besednih oblikah (npr. **lipa** [lípa], or. **z lipo** [z_lípo], rod. mn. **lip** [líp]).

NAGLASNO MESTO

{518} V slovenščini nimamo preprostega pravila o naglasnem mestu, saj je naglas lahko pri posameznih besedah na različnih zlogih (prvem, drugem, tretjem, predzadnjem ali zadnjem).

- ✎ Pri naglaševanju slovenskih knjižnih besed se ravnamo po normativnih slovarjih ali slovnica.

{519} Naglas je v slovenščini pomemben za razlikovanje pomena sicer enako pisanih besed. Pri nekaterih besedah sprememba naglasnega mesta spremeni tudi pomen besede: **oči** [ôči] 'ljubkovalno poimenovanje za očeta' – **oči** [očí] [organ]; **vedenje** [védenje] 'znanje' – **vedenje** [vedênje] 'obnašanje'; **lahko** [láhko] (pridevnik) – **lahko** [lahkó] (prislov).

- ✎ V besedilih naglasnih znamenj praviloma ne zapisujemo. Zapišemo jih izjemoma, kadar bi lahko prišlo do dvoumnosti ob sočasni rabi enakopisnih besed (**célo** – **celó**; **táko** – **takó**; **védenje** – **vedênje**) ali kadar želimo opozoriti na naglasno mesto, npr. pri priimkih (**Stelè**) ali pri besedah, kjer je črko e mogoče prebrati kot e ali kot polglasnik, npr. **vèkanje** nasproti **vekanje**.

{520} Slovenska osebna imena in priimke naglašujemo tudi po regionalni ali rodbinski navadi, ki jo ohranjamo tudi v knjižnem jeziku: **Aleš** [alèš/áleš], **Jernej** [jêrnej/jernêj], **Tamara** [támara/tamára]; **Kovačič** [kôvačič/kováčič], **Novak** [novák/nôvak], **Peterka** [péterka/petêrka], **Ramšak** [rámsak/ramšák].

{521} Krajevna imena naglašujemo glede na izvor lastnega imena, torej se tudi v knjižnem jeziku ohranja lokalni naglas: **Radenci** [rádenci] (ob Muri) – [radénci] (ob Kolpi); **Preserje** [presêrje] (pri Domžalah) – [préseerje] (pod Krimom); **Šmihel** [šmíheɯ] (pod Nanosom) – [šmihéɯ] (nad Mozirjem); **Murska Sobota** [múrska sóbota], **Gančani** [gánčani].

NAGLASNO MESTO PRI PREVZEMANJU IMEN

{522} Pri prevzetih imenih načeloma upoštevamo naglasno mesto iz izvornega jezika: polj. **Varšava** [varšáva], bolg. **Kozloduj** [kozlodúj], lit. **Panevėžys** [panevežís]. Na pisno nepodomačenih imenih ohranjamo tako ločevalna znamenja, ki ne označujejo mesta naglasa in kakovosti samoglasnika, npr. **à la carte** [a la kárt], madž. **Esterházy** [ésterhazi], polj. **Chorzów** [hóžou], kot tudi tista, ki ga označujejo in so hkrati obvezna sestavina črke, npr. šp. **Márquez** [markes], it. **Niccolò** [nikoló].

{523} Pri prevzemanju naglasno mesto pri končniško naglašeni imenih na -a umaknemo na osnovo, če se zahteva sklanjanje po ženski sklanjatvi (žensko ime, npr. lit. **Jurgita** [jurgíta]) ali če se je tako pregibanje ustalilo (npr. nekatera mesta ali pokrajine v podomačenem zapisu, npr. šp. **Bogota** [bógota] (šp. **Bogotá**), šp. **Panama** [pánama] (šp. **Panamá**), v nepodomačenem zapisu tudi z ohranjanjem ločevalnega znamenja in spremembo naglasnega mesta, npr. šp. **Amapá** [amápa].

{524} POSEBNOST

Redka imena so se ustalila v obeh spolih z različnimi naglasnimi možnostmi, npr. **Chichén-Itzá** [čičén-íca] ž, rod. **Chichén-Itze** nasproti **Chichén-Itzá** [čičén-icá] m, rod. **Chichén-Itzája**.

[→ O načelih prevzemanja naglasa v poglavju »Prevzete besede in besedne zveze« (člen 62), podrobneje pa v preglednicah za posamezne jezike.

[→ O prilagoditvah izreke gl. poglavje »Zamenjave tujih glasov« (Prevzete besede in besedne zveze).

VARIANTNOST NAGLAŠEVANJA

{525} V sodobni knjižni slovenščini je zaradi fonetično-fonološke raznolikosti v slovenskih govorih tudi v knjižnem jeziku izpričana naglasna variantnost (**dvanajst** [dvánajst/dvanájst], **gornik** [górnik/gorník], **nuditi** [núditi/nudítí], **raztrositi** [rastrósiti/rastrosítí]); enako velja za novejšje prevzete besede (**aneks** [anéks/áneks], **klošar** [klóšar/klošár], **televizija** [televizíja/televízija]).

{526} POSEBNOSTI

1. V večbesednih zvezah, predvsem imenskih in frazeoloških enotah, se kljub več naglasnim možnostim pogosto uresničuje le ena: **glas** [glás], rod. **glasu** [glasú] tudi **glasa** [glása] (izvod **Kmečkega glasa**; **ni dal glasu od sebe**); **most** [móst], rod. **mostu** [mostú] in **mosta** [mósta] (iz **Zidanega Mosta**).

2. Naglas se v stalnih besednih zvezah lahko odmakne od pričakovanega in se kot tak ustali: **primer** [primér], rod. **primera** [priméra], v zvezi **na primer** [na prímer]; prid. **veliki** [véliki], ž **velika** [vélika], v zvezah **veliki petek** [véliki pétek], **velika sobota** [vélika sobóta], toda **velika noč** [velíka nóč].

NAGLASNI TIPI

{527} Naglasno mesto v slovenskem knjižnem jeziku se pri nekaterih besedah **med pregibanjem** tudi premika. Ob tem se lahko premenjujeta tudi kakovost in kolikost samoglasnika:

- **medved** [mêdved-], rod. ed. **medveda** [medvéda];
- **meso** [mesó], rod. ed. **mesa** [mesá], or. ed. **z mesom** [z mêsom];
- **voditi** [vodíti], 1. os. ed. **vodim** [vódim], 2. os. ed. **vodiš** [vódiš], 3. os. ed. **vodi** [vódi] ..., vel. ed. **vodi** [vôdi], m. del. na -/ v ed. **vodil** [vôdiu], ž. del. na -/ v ed. **vodila** [vodíla] ...

{528} Naglasni tipi se delijo glede na (ne)premikanje naglasa na osnovi oz. končnici na:

- nepremični na osnovi,
- premični na osnovi,
- mešani naglasni tip in
- končniški naglasni tip.

{529} **Nepremični naglasni tip** ohranja naglas na istem zlogu osnove: **delati** [délati], 1. os. ed. **delam** [délam], m. del. na -/ v ed. **delal** [délau]; **mesto** [mésto], rod. ed. **mesta** [mésta], daj. ed. **mestu** [méstu] ...

{530} Naglas pri **premičnem naglasnem tipu** se premika po zlogih osnove, ob čemer se pogosto spreminja tudi kakovost samoglasnika: **prošiti** [prosíti], 1. os. ed. **prosim** [prósim]; **človek** [člôvek], rod. ed. **človeka** [človéka]; **prostor** [prôstor], rod. ed. **prostora** [prostóra].

{531} Naglas pri **mešanem naglasnem tipu** se premika z osnove na končnico in obratno: **stran** [strán], rod. ed. **strani** [straní], or. ed. **s stranjo** [stranjó]; **srce** [sərcé], rod. ed. **srca** [sərcá], im. mn. **srca** [sərcá]; **sneg** [snék], rod. ed. **snega** [snegá].

{532} Pri **končniškem naglasnem tipu** se kratki naglašeni samoglasniki načeloma pojavljajo v edinem ali zadnjem zlogu: **pes** [pès], rod. ed. **psa** [psà]; **sla** [slà], rod. ed. **sle** [slè]. Izjema glede trajanja je končniško naglašena beseda **gospa** [gospá].

{533} POSEBNOST

Končniški naglas se pri nekaterih besedah s polglasnikom v osnovi umika, zato se pojavljajo dvojne paradigme: **bezeg** [bèzək], rod. ed. [bèzga] in **bezeg** [bèzək], rod. ed. [bèzgà]; **megla** [mègla], rod. ed. [mègle] in **megla** [mèglà], rod. ed. [mèglè]. V knjižnem jeziku danes srečujemo tudi izreko dolgega širokega e namesto polglasnika, naglas pa je nepremičen na osnovi, npr. **bezeg** [bèzək], rod. [bèzga], **megla** [mègla], rod. [mègle]. Taka izreka je bila nekdam zgolj pogovorna, danes pa prodira tudi v knjižni jezik.

- ✎ Pri nekaterih samostalnikih se naglas na končnici danes občuti kot stilno zaznamovan: **gora** [gôra], rod. **gore** [gôre], stil. **gore** [goré]; **sin** [sín], rod. **sina** [sína], stil. **sinu** [sinú]. Enako velja za kratke glagolske oblike na -o in -e: **peči** [pêči], 3. os. mn. **pečejo** [pêčejo], stil. **peko** [pekó]; **nesti** [nêsti], 3. os. mn. **nesejo** [nêsejo], stil. **neso** [nesó].

NAGLASNO MESTO PRI PREVZETIH IMENIH

- {534} Pri pregibanju ohranjamo naglasno mesto osnovne oblike iz izvornega jezika in ne prevzemamo morebitnih premikov naglasa; tako npr. polj. **Tarnów** [tárnou] v slovenščini pri pregibanju ohranja naglasno mesto v imenovalniku (rod. **Tarnówa** [tárnova]), v poljščini pa se zaradi stalnega naglasnega mesta pri dodajanju končnic naglasno mesto spreminja (polj. **Tarnów** [tárnuf], rod. **Tarnówa** [tarnôva]).
- {535} Če je zemljepisno ime glasovno ali pisno podomačeno, ga naglasimo (in izgovorimo) tudi drugače kot v izvorniku, npr. **Bogota** [bógota], **Moskva** [móskva].
- {536} Posebnost so imena iz staroklasičnih jezikov, pri katerih je ob razširjenem pregibanju (rod. **Ciceron** [cíceron], rod. **Cicerona** [cícerona]) mogoče tudi izvorno sklanjanje s premičnim naglasom, a ta navadno sovпада s citatno rabo imenovalniške oblike (**Cicero** [cíceró], rod. **Cicerona** [ciceróna]).

NAGLAŠENOST IN NENAGLAŠENOST BESED

- {537} Besede v slovenskem knjižnem jeziku glede na naglas delimo na naglašene in nenaglašene.
- {538} **Naglašene besede** imajo večinoma **en naglas** (enonaglasnice) in so eno-ali večzložne: **most** [móst], **drevo** [drevó], **delavec** [délavəc], **zemlja** [zêmlja].
- {539} **Več naglasov** imajo lahko sestavljene in zložene besede, npr. **nadžkof** [nàdškòf], **podpovprečen** [pòtpoupréčɛn], **podžupanski** [pòdžupánski]; **četrtfinale** [čétɛrtfinále], **desnorôčni** [désnorôčni], **dnevnarstveni** [dnéɯnovárstveni], **literarnozgodovinski** [literárnóznódnóvínski], **osemtisočak** [ósɛmtisočák], **Tromejnik** [trómejník], **Tromostovje** [trómósthóje], **živinozdravnik** [živínózhdráɯník].
- {540} POSEBNOST
- Pri zloženkah na naglas vpliva tudi zavedanje o pomenski samostojnosti sestavine: enonaglasno izgovarjamo besede, ki jih ne občutimo več kot tvorjenke, npr. **centimeter** [centiméter], **kilogram** [kilográm], **kilovat** [kilovát] nasproti **centigram** [céntigrám], **kilovolt** [kílovólt], **kiloamper** [kíloampêr].
- {541} Večnaglasnice so v slovenskem jeziku tudi črkovalno brane kratice, ki so lahko zgolj končniško naglašene (**BDP** [bèdɛpè in bɛdɛpè in bédɛpé in

będępę], **EKG** [ękagę in ękagę]).

{542} **Nenaglašene besede** (breznaglasnice ali naslonke) so načeloma vsi pravi predlogi (**nad**, **pod**, **ob**, **na**, **pri**), del veznikov (**in**, **ter**, **pa**, **ker**), kratke oblike povratnega osebnega zaimka (**se** – **paziti se** [pazíti se], **si** – **umiti si** [umíti si]), nikalnica **ne** ob glagolu (**ne** **morem** [ne mórem]), glagolska morfema **se** in **si** (**bati se** [báti se], **pogovarjati se** [pogovárjati se], **drzniti si** [dърzniti si]) in nekateri členki (**pa**). Od položaja v povedi ali besedni zvezi je odvisna naglašenost oblik pomožnega (nepolnopomenskega) glagola **biti** (**sem**, **sva**, **sta**, **smo**, **ste**; **bi**).

{543} POSEBNOSTI

1. Nepravi predlogi (**mimo** [mímo], **okoli** [okóli], **kljub** [kljúp]) in nekateri (večinoma večzložni) vezniki (**toda** [tóda], **vendar** [vëndar], **bodisi** [bódisi], **sicer** [sicèr/sícer]) so vedno naglašeni.

2. Predlogi in tudi druge naslonke se izgovarjajo skupaj z naglašeno besedo, pri čemer je izgovor odvisen tudi od glasovne bližine: **s Petrom** [s_pétrom], **z okna** [z_òkna], **v mestu** [v_méstu], **k mizi** [k_mízi], **h gozdu** [h_gózdu], **k delu** [g_délu]; **se je zgodilo** [se je zgodílo]. Tako združeni podvojeni soglasniki se izgovorijo podaljšano, npr. **s Slovenijo** [šlovénijo].

3. Nenaglašeni so tudi pridevniki v nekaterih stalnih besednih zvezah, ki izražajo pozdrave in voščila (**dober dan** [dobęr dán], **dober tek** [dobęr ték], **lahko noč** [lahko nóč]), in redki preoblikovani pridevniki v zemljepisnih imenih (**Šent Jurij** [šent/šęnt júrij]).

[→ O podaljšanem izgovoru podvojenih soglasnikov gl. poglavje »Posebni nezvočniški sklopi«.

NAGLAS IN POUKAREK

{544} V slovenščini razlikujemo med naglasom in poudarkom. Naglas je značilnost besed, ki jo imajo te že same po sebi, informacijo o njem prinašajo slovarji (**nad**: **nadangel** [nádángel]; **pod**: **podbradek** [pòdbrádęk], **podpolkovnica** [pòtpolkòvnicá]), medtem ko je poudarek besedilno dodana značilnost besed, tudi breznaglasnic, ki so v povedi pomensko izpostavljene.

NAGLAŠENOST IN NENAGLAŠENOST PRI PREVZETIH IMENIH

{545} V večbesednih imenih so nenaglašeni nepregibni deli imen in predimki: it. **Corriere della Sera** [korjêre dela sêra], arab. **al Haitam** [al hájtam], nem. **van Beethoven** [van betòvęn].

{546} Če pri prevzetih (vsaj) trizložnih imenih zaznavamo tvorjenost, jih izgovarjamo kot večnaglasnice (dan. **Christiansborg** [krístjanzbór], fin. **Lappeenranta** [lápenránta]), še zlasti, če imajo v izvornih jezikih poleg glavnega stranski naglas (slš. **Kratochvilová** [krátohvílova]).

{547} Pridevniške sestavine lastnih imen s pomenom 'sveti' prevzemamo kot naglašene, četudi jih v izvornih jezikih ne izgovarjajo naglašeno: rus. **Sankt Peterburg** [sánkt pétərburg-], fr. **Saint-Tropez** [sên-tropé], it. **San Marino** [sán maríno]. Tvorjenke iz njih (pridevniki in prebivalska imena) so zapisane v slovarju.

[→ Gl. poglavje »Prevzete besede in besedne zveze«.

[→ O posebnostih prevzemanja naglasa in glasovja iz tujih jezikov gl. poglavje »Prevzete besede in besedne zveze«.

GLASOVNO-ČRKOVNE PREMENE

Splošno

{548} V poglavju o glasovno-črkovnih premenah pri pregibanju ter tvorbi oblik in besed so predstavljene spremembe osnove in podstave, ki se pojavljajo ob stiku morfemov. V poglavju so obravnavani **neobstojni samoglasniki, neme črke in črkovni sklopi** v prevzetih imenih, **daljšanje osnove ter preglas**.

{549} Pri besedah, ki jih pregibamo (samostalniki, pridevniki, glagoli, zaimki, večina števnikov, nekateri prislovi), je osnova del besede pred končnico.

 Meja med osnovo in končnico ter podstavo in obrazilom je označena s pokončnico ⟨|⟩. Ničta oz. glasovno neizražena končnica je označena z ⟨∅⟩.

{550} Osnova pri sklanjanju samostalnika in pridevnika (ter nekaterih zaimkov in števnikov) je najpogosteje **nespremenjena** (**cepín|∅** [cepín], rod. **cepín|a** [cepína]; **lep|∅** [lép], rod. **lep|ega** [lépega]). Zaradi izgovorljivosti soglasniških sklopov in lažjega pregibanja osnovo tudi spreminjamo.

1. Osnova je **skrajšana**, če iz nje ob pregibanju izpadajo neobstojni samoglasniki, npr. **muren|∅** [múrən], rod. **murn|a** [múrna]; **blagor|∅** [blágor], rod. **blagr|a** [blágra].

2. V osnovo se v rodilniku dvojine in množine neobstojni samoglasniki tudi **vrivajo**, npr. **tabl|a** [táb|a], rod. dv./mn. **tabel|∅** [tábəl]; **ladj|a** [lád|a], rod. dv./mn. **ladij|∅** [ládij]; **tl|a** [tlá], rod. dv./mn. **tal|∅** [tá| in tál].

3. Osnova je **podaljšana**, kadar ji dodajamo soglasnike *j*, *t*, *n*, v needninskih sklonih tudi *-ov* in *-ev* (npr. **netopír|∅** [netopír], rod. **netopírj|a** [netopírja]; **kanu|∅** [kanú], rod. **kanuj|a** [kanúja]; **očel|∅** [ôče], rod. **očet|a**

[očéta]; **sin**|ø [sín], im. mn. **sinov**|i [sinôvi]). Na glasovno-črkovne premene vpliva le daljšanje osnove z *j*.

[→ Več o spremembah osnove zaradi neobstoječih samoglasnikov in o daljšanju osnove v poglavjih »Neobstoječi samoglasniki« in »Daljšanje osnove« (Glasovno-črkovne premene).

{551} **Podstava** je neobrazilni del tvorjenke (**miz**|ica; **škorenj**|ček; **ladij**|ski). Podstavi pri tvorbi novih besed dodajamo **obrazila**, tj. predpone (**pred**|soba), pripone (**šolar**|ka) in medpone (**zob**|o|zdravnik).

 Končnica je lahko del pripone: **miz**|ica, **šolar**|ka.

Z izrazom **končaj** v poglavju označujemo končni zapisani del besede, ki lahko vključuje končni del osnove, končnice in obrazila (**škorenj**, **škorenjček**, **malenkosten**).

[→ Gl. poglavje »Glasovne premene v besedotvorju« (Besedotvorje).

{552} **Izglasje** je zadnji glas (ali tudi soglasniški sklop) besede ali njenega dela. Izglasje **osnove** samostalnika v imenovalniku (naj bo **samoglasniško** ali **soglasniško**) je lahko enako izglasju besede (**jezik**, **Prešeren**, **veter**, **apartma**, **Stele**, **SAZU**, **perut**, **krst**) ali pa je enako **samoglasniški končnici**, ki sledi osnovi (**Samo**, **finale**, **kocka**, **mesto**, **Mojca**, **Brinje**).

[→ O izrazih *izglasje* in *vzglasje* gl. tudi poglavje »Uvod« (Slovníčni oris za pravopis).

{553} Nekatera izglasja osnove in podstave vplivajo na **premene končajev**, torej **končnic** in **obrazil**. Če se osnova ali podstava končuje na glasove *c*, *j*, *č*, *ž*, *š* in *dž*, ti povzročajo **preglas**, tj. spremeno samoglasnika *o* v *e*, npr. **pevec** [pévɛc], or. **s pevcem** [s_pévɛcem], prid. **pevčev** [pévčev-]; **zmaj** [zmáj], or. **z zmajem** [z_zmájem], prid. **zmajev** [zmájev-]; **mož** [móš], or. **z možem** [z_móžem], prid. **možev** [móžev-]. Preglašuje se tudi osnova, podaljšana z *j*: **kanu** [kanú], or. **s kanujem** [s_kanújem], prid. **kanujev** [kanújev-]; **zidar** [zidár], or. **z zidarjem** [z_zidárjem], prid. **zidarjev** [zidárjev-].

[→ Gl. poglavji »Preglas« in »Daljšanje osnove« (Glasovno-črkovne premene).

PRI PREVZETIH BESEDAH

{554} Pisno nepodomačene prevzete besede in prevzeta imena se **v govoru** vedejo enako kot slovenske besede, pisne spremembe osnove in podstave, ki se pojavljajo ob stiku morfemov, pa urejajo pravopisna pravila v skladu s tradicijo in uveljavljeno rabo. Npr. osnova je v imenih s končnim

nemim e skrajšana **le pisno**, če črka ⟨e⟩ ne spreminja glasovne vrednosti predhodnega soglasnika, npr. **joule** [džúl], rod. **joula** [džúla]; fr. **Pierre** [pjêr], rod. **Pierra** [pjêra], toda **decoupage** [dekupáš], rod. **decoupagea** [dekupáža]; **breakdance** [brêjgdêns], rod. **breakdancea** [brêjgdênsa].

[→ O pisnem krajšanju osnove gl. poglavje »Neme črke in črkovni sklopi« (Glasovno-črkovne premene).

Neobstojni samoglasniki in spreminjanje osnove

SPLOŠNO

{555} Neobstojni samoglasniki pri pregibanju ali tvorjenju novih besed izpadajo ali se pojavljajo sredi izglasnega soglasniškega sklopa. Neobstojni samoglasnik ima vlogo **začasnega zlogovnega jedra**, s čimer omogoča, da se soglasniški sklop (v izglasju, pri tvorjenkah pa tudi pred soglasnikom) lažje izgovori.

 Zaporedje glasov v zlogu načeloma sledi **lestvici zvočnosti**: nezvočnik – zvočnik – samoglasnik – zvočnik – nezvočnik.

[→ O lestvici zvočnosti in zvočnosti (zvonkosti, sonornosti) gl. poglavje »Samoglasniki kot nosilci zloga in lestvica zvočnosti« (Glasoslovni oris).

{556} Neobstojni samoglasniki so **samoglasniki a, i in o**, najpogosteje pa **polglasnik**, zapisan s črko ⟨e⟩. Če ta polglasnik ni zapisan, se njegova neobstojnost odraža le v govoru.

 Zaradi gospodarnosti je zlasti v knjižnih različicah slovarjev in podobnih priročnikov krajšanje osnove glede na imenovalnik pogosto nakazano z navedbo prve stranske slovarske oblike, v kateri neobstojnega glasu ni – pri samostalnikih z rodilnikom (**boben** -bna, **blagor** -gra), pri pridevnikih z žensko obliko (**majhen** -hna; **bolan** -lna).

[→ Gl. poglavja »Neobstojni polglasnik«, »Neobstojni a«, »Neobstojni i«, »Neobstojni o« (Glasovno-črkovne premene).

PRIKAZ RAZMERJA MED OSNOVO IN PODSTAVO

{557} Izpadanje samoglasnikov pri pregibanju imenujemo tudi krajšanje osnove. Krajšanje osnove je:

- **pisno in govorno** (**dvojček** [dvójčək], rod. **dvojčka** [dvójčka]; **muren** [múrən], rod. **murna** [múrna]; **pesem** [pésəm], rod. **pesmi** [pésmi]; **dober** [dóbər], rod. **dobrega** [dóbrega]);
- **samo govorno**, ko polglasnika v zvočniških sklopih ne pišemo, ga pa v imenovalniku (in enakem tožilniku) izgovarjamo (**žanr** [žánər], rod. **žanra** [žánra]).

Osnova se spreminja tudi zaradi vrivanja samoglasnikov v osnovo: **metla** [mêtl̩a], rod. dv./mn. **metel** [mêtl̩ə]; **ladja** [ládja], rod. dv./mn. **ladij** [ládij].

 Krajšanje osnove pri **samostalniku** opisujemo glede na imenovalnik (in enak tožilnik ednine), vrivanje samoglasnikov v osnovo pa glede na roditeljnik neednine.

Krajšanje osnove pri **pridevniku in števniku** opisujemo glede na imenovalnik (in enak tožilnik ednine) moškega spola. Osnova je skrajšana tako pri neimenovalniških (in enakih tožilniških) kot tudi pridevniških in števniških oblikah ženskega in srednjega spola.

{558} Samostalniške in pridevniške izpeljanke iz samostalnikov z neobstojnimi polglasniki v osnovi izpeljujemo na dva načina – iz **neskrajšane ali skrajšane osnove**, odvisno od priponskega obrazila.

I. Neskrajšana osnova

Če se **obrazilo začne na soglasnik** (npr. **-ce**, **-(č)an**, **-ček**, **-ka**; **-ji**, **-ni**, **-ski**), izpeljanka v podstavi ohranja polglasnik iz osnove, ki ji sledi ničta končnica (**boben|ø** [bóbəŋ] – **bobenček**, **bobenski**; rod. dv./mn. **tabel|ø** [tábəl] – **tabelni**).

II. Skrajšana osnova

Če se **obrazilo začne na samoglasnik** (npr. **-ar**, **-ec**, **-ica**, **-ič**, **-en**, **-ov/-ev**, **-in**), izpeljanka v podstavi polglasnika nima in je enaka osnovi, ki ji sledi glasovna končnica (rod. **bobna** [bóbna] – **bobnar**, **bobnič**; **tabla** [tábla] – **tablica**).

Vzorec pregibanja		I Obrazilo na soglasnik	II Obrazilo na samoglasnik
Samostalnik z ničto končnico v imenovalniku ednine			
imenovalnik	rodilnik ednine	-ček, -ski ...	-ov, -ev, -ič, -ica ...
boben [bóbəŋ]	bobna [bóbna]	bobenček [bóbənčək] bobenski [bóbənski]	bobnar [bóbnar] bobnič [bóbnič]
pesem [pésəm]	pesmi [pésmi]	pesemski [pésəmski]	pesmica [pésmica]
raven [rávən]	ravnega [rávnega]	ravenski [rávənski]	ravnica [raúnica]
Samostalnik z ničto končnico v roditeljniku dvojine/množine			

imenovalnik	rodilnik dvojine/množine	-ski, -ni, -ji ...	-ar, -ica, -ov ...
tabla [tábla]	tabel [tábəl]	tabelni [tábəlni]	tablica [táblīca]
pismo [písmo]	pisem [písəm]	pisemce [písəmce] pisemski [písəmski]	pismen [písmen]

Izpeljanke iz osnove na končni -r

{559} Če osnovo s končnim *r* pri sklanjanju zaradi izpadanja neobstojećih samoglasnikov krajšamo (*veter* [vétər], rod. *vetra* [vétra]), je podstava tvorjenke enaka pisno skrajšani osnovi, izgovor pa je odvisen od priponskega obrazila:

- če se **obrazilo začne na soglasnik** (npr. -ce, -(č)an, -ček, -ka; -ji, -ni, -ski), ima izpeljanka v podstavi polglasnik, ki ni zapisan s črko ⟨e⟩, saj črka ⟨r⟩ v medsočasniškem položaju že označuje glasovni sklop [ər] (manjš. *vetrček* [vétərčək], prid. *vetrni* [vétərni]);
- če se **obrazilo začne na samoglasnik** (npr. -ar, -ec, -ica, -ič, -en, -ov/-ev, -in), izpeljanka v podstavi polglasnika nima (manjš. *vetrič* [vétrič]).

Vzorec pregibanja		I Obrazilo na soglasnik	II Obrazilo na samoglasnik
Samostalnik z ničto končnico v imenovalniku			
imenovalnik	rodilnik ednine	-ček, -ski, -ni ...	-ov, -ica, -ič ...
<i>veter</i> [vétər]	<i>vetra</i> [vétra]	<i>vetrček</i> [vétərčək] <i>vetrni</i> [vétərni] <i>vetrc</i> [vétərc]	<i>vetrič</i> [vétrič]
<i>meter</i> [métər]	<i>metra</i> [métra]	<i>metrček</i> [métərčək] <i>metrski</i> [métərski]	<i>metražā</i> [metráža]
<i>mojster</i> [mójstər]	<i>mojstra</i> [mójstra]	<i>mojstrski</i> [mójstərski]	<i>mojstrov</i> [mójstrov-]
<i>december</i> [decêmbər]	<i>decembra</i> [decêmbra]	<i>decembrski</i> [decêmbərski]	<i>decembrovanje</i> [decembrovánje]
<i>Koper</i> [kópər]	<i>Kopra</i> [kópra]	<i>koprski</i> [kópərski] <i>Koprčan</i> [kópərčan]	
<i>blagor</i> [blágor]	<i>blagra</i> [blágra]	<i>blagrski</i> [blágərski]	<i>blagrov</i> [blágrov-]
Samostalnik z ničto končnico v rodilniku dvojine/množine			
imenovalnik	rodilnik dvojine/množine	-ski, -ni, -ji ...	-ar, -ica, -ov ...
<i>iskra</i> [ískra]	<i>isker</i> [ískər]	<i>iskrni</i> [ískərni]	<i>iskrica</i> [ískrica]
<i>cedra</i> [cédra]	<i>ceder</i> [cédər]	<i>cedrski</i> [cédərski]	<i>cedrov</i> [cédrov-] <i>cedrovec</i> [cédrovəc]
<i>jedro</i> [jédro]	<i>jeder</i> [jédər]	<i>jedrni</i> [jédərni] <i>jedrski</i> [jédərski]	<i>jedrar</i> [jédrar]

Istra [ístra]	Ister [íster]	istrski [ísterski]	Istran [istrán]
Pekre [pékre]	Peker [pékər]	pekrski [pékərski] Pekrčan [pékərčan]	

 V končaju *-er* je zlasti pri nekaterih prevzetih besedah črka (e) izgovorjena kot [e] in ne kot polglasnik, zato pri pregibanju ne izpada: **helikopter** [helikópter], rod. **helikopterja** [helikópterja], vrst. prid. **helikopterski** [helikópterski]; **gangster** [gángster], rod. **gangsterja** [gángsterja], vrst. prid. **gangsterski** [gángsterski].

NEOBSTOJNI POLGLASNIK

SPLOŠNO

{560} Neobstojni polglasnik se pojavlja

1. v **končajih** *-ec* in *-ek*, *-elj* in *-enj* pri nekaterih **samostalnikih** moškega spola v imenovalniku (in pri neživih in tudi v enakem tožilniku) ednine;
2. v **končajih** *-en* in *-ek* ter *-er* pri nekaterih **pridevnikih** v obliki moškega spola v imenovalniku (in enakem tožilniku) ednine;
3. **med dvema izglasnima soglasnikoma**, in sicer vedno med (a) nezvočnikom in zvočnikom, lahko pa tudi med (b) dvema zvočnikoma ali (c) dvema nezvočnikoma:
 - pri **samostalnikih** prve moške (a – **boben**, b – **sejem**, c – **hrbet**) in druge ženske sklanjatve (a – **pesem**, c – **laket**) v imenovalniku (in enakem tožilniku) ednine ali pri samostalnikih druge moške (a – **tesla**), prve ženske (a – **tabla**, b – **himna**) in prve srednje (a – **okno**, b – **gumno**) sklanjatve v rodilniku dvojine in množine;
 - pri **pridevnikih** moškega spola v imenovalniku (in enakem tožilniku) ednine (a – **piker**, b – **širen**, c – **lahek**);
 - pri **števniki** **osem** in **sedem** v imenovalniku (in enakem tožilniku);
 - pri **enzložnicah** s polglasniškim jedrom – samostalnikih **pes** in **sel**, pridevniku **zel** (ž. sp. **zla**), zaimku **ves** – v imenovalniku (in enakem tožilniku) ednine;
 - pri nekaterih **deležnikih na -l** moškega spola ednine (**padel**).

{561} Polglasnik ohranjamo tudi v podstavi izpeljank med soglasnikoma v nezvočniško-zvočniških in zvočniških sklopih (**ogenjček** [ogən'čək/ôgənčək], **murenček** [múrenčək]).

SAMOSTALNIKI MOŠKEGA SPOLA S KONČAJI *-EC* IN *-EK* TER *-ELJ* IN *-ENJ*

{562} Pri samostalnikih moškega spola s končaji *-ec* in *-ek* ter *-elj* in *-enj* se neobstojni polglasnik pojavlja v govoru in zapisu v imenovalniku (in enakem tožilniku):

- **Kekec** [kékɛc], rod. **Kekca** [kékca], svoj. prid. **Kekčev** [kékčev-];
- **Bovec** [bôvɛc], rod. **Bovca** [bôvca], prid. **bovški** [bôvški];
- **dvojček** [dvójčɛk], rod. **dvojčka** [dvójčka], svoj. prid. **dvojčkov** [dvójčkov-];
- **špargelj** [špárgɛl'/špárgɛl], rod. **šparglja** [špárglja], prid. **špargljev** [špárgljev-];
- **škorenj** [škórɛn'/škórɛn], rod. **škornja** [škórnja], prid. **škornjev** [škórnejv-].

✎ Če se osnova samostalnika moškega spola konča na polglasnik in zvočnik (tudi na polglasnik in dvočrkje ⟨lj⟩ ali ⟨nj⟩), npr. **koder** [kódɛr], **veter** [vétɛr], **čovelj** [čévɛl'/čévɛl], **škorenj** [škórɛn'/škórɛn], v izpeljankah namesto pripone -ec uporabljamo -c in polglasnika ne vrivamo, saj se pojavlja že v zlogu pred zvočnikom: **čoveljc** [čévɛl'c/čévɛlc], **kodrc** [kódɛrc], **priželjc** [prižɛl'c/prižɛlc], **škorenjc** [škórɛn'c/škórɛnc], **vetrc** [vétɛrc].

{563} POSEBNOSTI

1. O **obstojnem polglasniku** govorimo, kadar ta v zadnjem zlogu **ne izpada**, temveč se pri pregibanju **ohranja** ali **premenjuje s samoglasnikom e**, in sicer:

- pri samostalnikih na -ec in -ek, kadar bi izpad polglasnika povzročil nastanek težko izgovorljivega soglasniškega sklopa, npr. v pisnih končajih -(č)ec, in -(k)ek):
 - **Maučec** [máučɛc], rod. **Maučeca** [máučɛca/máučɛca], prid. **Maučečev** [máučɛčɛv-/máučɛčɛv-];
 - **Jurčec** [júrčɛc], rod. **Jurčeca** [júrčɛca/júrčɛca], prid. **Jurčečev** [júrčɛčɛv-/júrčɛčɛv-];
 - **Rakek** [rákɛk], rod. **Rakeka** [rákɛka/rákɛka];
- pri samostalnikih na -ec, kadar bi ob izpadu polglasnika nastal zaradi prilikovanja preveč spremenjen **nezvočniški sklop**, npr. v besedah **jazbec**, **jezdec**, **bizgec**, **veščec**:
 - **jazbec** [jábɛc], rod. **jazbeca** [jábɛca/jábɛca] (in ne *jazbca [jáspca]), prid. **jazbečev** [jábɛčɛv-/jábɛčɛv-] (in ne *jazbčev [jáspčɛv-]);
 - **jezdec** [jédɛc], rod. **jezdeca** [jédɛca/jédɛca] (in ne *jezdca [jésca]), prid. **jezdečev** [jédɛčɛv-/jédɛčɛv-] (in ne *jezdčev [jésčɛv-]);
- pri prevzetih samostalnikih na -elj (ki niso izglagolski), če osnovo podaljšujejo z n, npr. **datelj**, **karželj**, **šarkelj**:
 - **datelj** [dátɛl'/dátɛl], rod. **dateljna** [dátɛl'na/dátɛlna tudi dátɛl'na/dátɛlna].

2. **Polglasnik** pri samostalnikih na -ec in -ek se v knjižnem jeziku pred glasovno končnico ali obrazilom **ohranja ali premenjuje s samoglasnikom e**, če je pred obrazilom nezvočniško-zvočniški sklop ter bi izpad polglasnika povzročil nastanek sklopa **nezvočnik-zvočnik-nezvočnik**, ki bi bil izgovorljiv samo z vrivanjem polglasnika (npr. v besedah **mislec**, **mrtvec**, **modrec**, **tekmec**; **luštrek**, **mačjek**, **domislek**, **Ortnek**, **Duplek**):

- **mislec** [míslɛc], rod. **misleca** [míslɛca/míslɛca] (in ne *mislca [míslɛca]), prid. **mislečev** [míslɛčɛv-/míslɛčɛv-] (in ne *mislčev [míslɛčɛv-]);
- **mrtvec** [mɛrtvɛc], rod. **mrtveca** [mɛrtvɛca/mɛrtveca] (in ne *mrtvca [mɛrtvɛca]), prid. **mrtvečev** [mɛrtvɛčɛv-/mɛrtvečɛv-] (in ne *mrtvčev [mɛrtvɛčɛv-]);
- **Duplek** [dúplɛk], rod. **Dupleka** [dúplɛka/dúplɛka] (in ne *Duplka [dúplɛka]), prid. **dupleški** [dúplɛški/dúplɛški] (in ne *duplški [dúplɛški]).

3. Pri nekaterih v preteklosti prevzetih in pisno podomačenih samostalnikih na *-ek* (npr. v besedah *kolek*, *lolek*; *prošek*; *biftek*, *ramstek*; *avstralopitek*) se je izpadanje polglasnika pojavilo šele po daljšem času rabe – po analogiji s slovenskimi besedami. Sklanjamo jih na dva načina:

- *prošek* [próšək], rod. *proška* [próška] in *prošek* [próšək], rod. *proška* [próška];
- *biftek* [bíftək], rod. *bifka* [bíftka] in *biftek* [bíftək], rod. *bifka* [bíftka].

 Če imajo občne besede zaradi neobstojnega polglasnika dvojnične oblike (*mesec* [mésɛc], rod. *meseca* [méseca] tudi *mesca* [mésca]; prid. *mesečev* [mésečev-] tudi *meščev* [mésčev-]), to navadno velja tudi za enakozvočna lastna imena, vendar dvojnici nista nujno v istem razmerju: *Mesec*, rod. *Mesca* tudi *Meseca*.

 Imena tipa *Štuhec* (podobno *Kerec*, *Matjašec*) pregibamo večinsko kot *Štuhec* [štúhɛc], rod. *Štuhca* [štúhca]; prid. *Štuhčev* [štúhčev-]. Nosilci priimka z vzhodnoslovenskega jezikovnega območja ime naglašujejo na zadnjem zlogu; v tem primeru naglašeni ozki e v zadnjem zlogu pri pregibanju ne izpade: *Štuhec* [štuhéc], rod. *Štuheca* [štuhéca]; prid. *Štuhečev* [štuhéčev-]. Zaradi ustreznega naslavljanja konkretnih oseb se zlasti v besedilih, namenjenih govornemu uresničevanju, izgovor, ki ni polglasniški, neobvezno označuje z ostrivcem na e: *Štuhéca*.

PRIDEVNIKI S KONČAJI *-EN*, *-EK* IN *-ER*

{564} Pri pridevnikih s končaji *-en*, *-ek* in *-er* (*smešen*, *gladek*, *dober*) se neobstojni polglasnik pojavlja pisno in govorno:

- *smešen* [sméšɛn], rod. *smešnega* [sméšnega]; ž. sp. *smešna* [sméšna];
- *pogumen* [pogúmɛn], rod. *pogumnega* [pogúmnege]; ž. sp. *pogumna* [pogúmna];
- *gladek* [gládɛk], rod. *gladkega* [glátkege]; ž. sp. *gladka* [glátka];
- *tanek* [tánɛk], rod. *tankega* [tánkege]; ž. sp. *tanka* [tánka];
- *dober* [dóbɛr], rod. *dobrega* [dôbrega]; ž. sp. *dobra* [dôbra].

{565} POSEBNOST

Pri redkih pridevnikih (npr. *pismen*) bi izpust polglasnika povzročil nastanek težko izgovorljivega soglasniškega sklopa (npr. *smn), zato je polglasnik tu obstojen ali se pri pregibanju sicer lahko premenjuje z e, npr. *pismen* [písmɛn], rod. *pismenega* [písmenega/písmenega], ž. sp. *pismena* [písmena/písmena].

{566} Neobstojni samoglasnik se pojavlja tudi v pridevniških pisno-govornih dvojnicah, v katerih pred končajema *-en* in *-ek* izgovarjamo bodisi polglasnik (zapisan z ⟨e⟩) bodisi *a* – v naglašanih končajih *-an* in *-ak*:

- *droben* [drôbɛn] in *droban* [drobán], rod. *drobnega* [drôbnega]; ž. sp. *drobna* [drôbna];
- *močen* [môčɛn] in *močan* [močán], rod. *močnega* [môčnega]; ž. sp. *močna* [môčna];

- **krepek** [krêpək] in **krepak** [krepák], rod. **krepkega** [krêpkega]; ž. sp. **krepka** [krêpka].

Tako še: **mehek/mehak, grenek/grenak, težek/težak** ipd.

[→ Več o oblikah z neobstojnimi *a* in njihovi stilni vrednosti gl. v poglavju »Neobstojni *a*«.

{567} POSEBNOSTI

1. Če se pridevnik konča na pisni sklop ⟨rn⟩ ali ⟨ln⟩, je vrivanje polglasnika v zvočniški sklop (in krajšanje osnove v neosnovnih oblikah) le **izgovorna možnost**, npr.

- **smotr**n [smótər̩n/smótərən]; tako še: **jadr**n, **klavr**n, **nečimr**n, **rebr**n, **srebr**n, **vetr**n;
- **smisel**n [smísəl̩n/smísələn]; tako še: **domisel**n, **misel**n, **ničel**n, **ogel**n, **stebel**n.

2. Enako velja, če izgovarjamo ⟨lj⟩ nemehčano, npr.

- **grabelj**n [grábəl̩n/grábələn]; tako še: **sabelj**n, **trirogelj**n.

3. Pridevniki na *-en*, ki so tvorjeni iz glagolov in so tudi deležniki na *-n*, npr. **raztresti** – **raztresen**, **pogladiti** – **pogljajen**, **natlačiti** – **natlačen**, pri pregibanju ne krajšajo osnove

- **raztresen** [rastrésen], rod. **raztresenega** [rastrésenega]; ž. sp. **raztresena** [rastrésena];
- **pogljajen** [pogljáj̩en tudi pogljáj̩èn], rod. **pogljajenega** [pogljáj̩enega tudi pogljáj̩ènega]; ž. sp. **pogljajena** [pogljáj̩ena tudi pogljáj̩èna];
- **natlačen** [natláč̩en], rod. **natlačenega** [natláč̩enega]; ž. sp. **natlačena** [natláč̩ena].

 Priimke iz deležnikov na *-n* (**Raztresen** [rastrésen], **Pogljajen** [pogljáj̩en], **Natlačen** [natláč̩en]), sklanjamo kot samostalnike: rod. **Raztresena** [rastrésena]; rod. **Pogljajena** [pogljáj̩ena]; rod. **Natlačena** [natláč̩ena] ali tudi rod. **Raztresna** [rastrésna]; rod. **Pogljajna** [pogljáj̩na]; rod. **Natlačna** [natláč̩na].

[→ O posebnostih izgovora izglasnih zvočniških sklopov gl. Poglavji »Zapis polglasnika« (Glasoslovni oris) in »Izglasni zvočniški sklopi« (Glasoslovni oris).

NEOBSTOJNI POLGLASNIK MED NEZVOČNIKOM IN ZVOČNIKOM

{568} Neobstojni polglasnik se pojavlja v zadnjem zlogu osnove med **nezvočnikom in zvočnikom** pri:

- samostalnikih moškega in ženskega spola druge moške oz. ženske sklanjatve v **imenovalniški** (in enaki **tožilniški**) obliki;
- samostalnikih ženskega in srednjega spola v **rodilniku dvojine in množine**;
- **pridevniških izpeljankah** z obrazili na soglasnik (npr. *-ski, -ni*);
- **samostalniških izpeljankah** z obrazili na soglasnik (npr. *-ce, -(č)an, -ček*);
- **pridevnikih** tipa **viden** [víd̩ən], **desen** [dés̩ən] v moški imenovalniški (in enaki tožilniški) edninski obliki;

- nekaterih števnih, zaimkih in deležnikih na -/ v moškem spolu ednine.

Neobstojni polglasnik v imenovalniku (in enakem tožilniku) ednine ter izpeljankah			
SAMOSTALNIKI MOŠKEGA SPOLA		IZPELJANKE	
imenovalnik	rodilnik	obrazilo na soglasnik	obrazilo na samoglasnik
ogenj [ôgɛn'/ôgɛn]	ognja [ôgnja]	ogenjček [ôgɛn'čək/ ôgɛnčək]	ognjen [ognjén]
česen [čêsɛn]	česna [čêsna]	česenček [čêsɛnčək]	česnov [čêsnov-]
Videm [vídɛm]	Vidma [vídma]	videmski [vídɛmski] Videmčan [vídɛmčan]	
vozel [vôzɛu]	vozla [vôzla]	vozelček [vôzɛučək]	vozlič [vozlíč]
SAMOSTALNIKI ŽENSKEGA SPOLA		IZPELJANKE	
imenovalnik	rodilnik	obrazilo na soglasnik	obrazilo na samoglasnik
pesem [pésɛm]	pesmi [pésmi]	pesemski [pésɛmski]	pesmica [pésmica] pesmar [pesmár]
kazen [kázɛn]	kazni [kázni]	kazenski [kázɛnski]	kazniv [kaznív-]
Neobstojni polglasnik v rodilniku dvojine in množine ter izpeljankah			
SAMOSTALNIKI ŽENSKEGA SPOLA		IZPELJANKE	
imenovalnik	rodilnik dvojine/množine	obrazilo na soglasnik	obrazilo na samoglasnik
tabla [tábla]	tabel [tábɛl]	tabelni [tábɛlni]	tablica [táblica]
orgle [órgle]	orgel [órgɛl]	orgelski [órgɛlski]	orglar [órglar/orglár]
tekma [tékma]	tekem [tékɛm]	tekemski [tékɛmski]	tekmica [tékmica]
stopnja [stôpnja]	stopenj [stôpɛn'/stôpɛn]	stopenjski [stôpɛn'ski/stôpɛnski]	stopnjast [stôpnjast]
metla [mêtla]	metel [mêtɛl]	metelni [mêtɛlni]	metlica [mêtlica] metlar [metlár/mêtlar]
spužva [spúžva]	spužev [spúžɛu]		spužvast [spúžvast]
Rakitna [rakítna]	Rakiten [rakítɛn]	rakitenski [rakítɛnski]	
Sotla [sótla]	Sotel [sótɛl]	sotelski [sótɛlski]	Sotlin [sótlin]
SAMOSTALNIKI SREDNJEGA SPOLA		IZPELJANKE	
imenovalnik	rodilnik dvojine/množine	obrazilo na soglasnik	obrazilo na samoglasnik
dejstvo [dêjstvo]	dejstev [dêjstɛu]	dejstevce [dêjstɛuce]	dejstven [dêjstven]
okno [ôkno]	oken [ôkɛn/ókɛn]	okenski [ôkɛnski/ókɛnski] okence [ôkɛnce/ókɛnce]	oknica [ôknica/ óknica]

geslo [gêslɔ]	gesel [gêsel]	geselski [gêsel̩ski]	
---------------	---------------	----------------------	--

{569} Neobstojni polglasnik se pojavlja v imenovalniški (in enaki tožilniški) obliki **števnikov** **sedem** in **osem** ter iz njiju tvorjenih izpeljankah z obrazilom na soglasnik:

- **sedem** [sédəm] štev., rod. **sedmih** [sêdmih]; izpeljanke: **sedemka** [sédəmka], toda **sedmica** [sedmíca];
- **osem** [ósəm] štev., rod. **osmih** [ôsmih]; izpeljanke: **osemka** [ósəmka], toda **osmica** [osmíca].

{570} Polglasnik pri pregibanju izpada tudi pri nekaterih **enozložnih** besedah:

- **ves** [vès] zaim., rod. **vsega** [v̩sêga];
- **sel** [səl in sèɥ] m., rod. **sla** [slà];
- **zel** [zèɥ] prid., rod. **zlega** [zlêga].

{571} Neobstojni polglasnik se pojavlja pri nekaterih **deležnikih na -l** v moškem spolu ednine. Če jih pregibamo po spolu ali številu, izpade:

- **tresel** [trésəɥ], ž. sp. **tresla** [trésla], s. sp. **treslo** [tréslo]; množina: **tresli** [trésli], ž. sp. **tresle** [trésle], s. sp. **tresla** [trésla];
- **šel** [šèɥ], ž. sp. **šla** [šlà], s. sp. **šlo** [šlò]; množina: **šli** [šli], ž. sp. **šle** [šlè], s. sp. **šla** [šlà].

{572} POSEBNOST

Govorjeni polglasnik se pri nekaterih priimkih ne zapisuje, npr. **Kmecl** [kmécəl], rod. **Kmecla** [kmécla]; **Pregl** [prégəl], rod. **Pregla** [prégla].

Neobstojni polglasnik med nezvočnikom in *r*

{573} Izpeljanke z obrazili na soglasnik izpeljujemo iz podstave z govornim polglasnikom med nezvočnikom in končnim *r*. Polglasnik je v izpeljankah zapisan s črko ⟨r⟩, ki v medsoglasniškem položaju označuje glasovni sklop [ər].

[→ Gl. poglavje »Izpeljanke iz osnove na končni -r«.

Neobstojni polglasnik v imenovalniku (in enakem tožilniku) ednine ter izpeljankah			
SAMOSTALNIKI MOŠKEGA SPOLA		IZPELJANKE	
imenovalnik	rodilnik	obrazilo na soglasnik	obrazilo na samoglasnik
baker [bákər]	bakra [bákra]	bakrni [bákərni]	bakren [bakrén] bakrast [bákrast]
september [septêmbər]	septembra [septêmbra]	septembrski [septêmbərski]	

SAMOSTALNIKI ŽENSKEGA SPOLA		IZPELJANKE	
imenovalnik	rodilnik	obrazilo na soglasnik	obrazilo na samoglasnik
reber [rébər]	rebri [rébri/rebrí]	rebrni [rébərni]	rebrača [rebráča]

Neobstojni polglasnik v rodilniku dvojine in množine ter izpeljankah

SAMOSTALNIKI ŽENSKEGA SPOLA		IZPELJANKE	
imenovalnik	rodilnik dvojine/množine	obrazilo na soglasnik	obrazilo na samoglasnik
citre [cítre]	citer [cítər]	citrski [cítərski]	citrar [cíttrar]
SAMOSTALNIKI SREDNJEGA SPOLA		IZPELJANKE	
imenovalnik	rodilnik dv./mn.	obrazilo na soglasnik	obrazilo na samoglasnik
sidro [sídro]	sider [sídər]	sidrni [sídərni] sidrce [sídərce]	sidranje [sídranje]
jetra [jétra]	jeter [jétər]	jetrni [jétərni]	

{574} POSEBNOSTI

1. Izjemoma je neobstojen tudi naglašeni polglasnik, in sicer pri samostalnikih končniškega naglasnega tipa, ki imajo navadno dvojnico z naglasom na osnovi, npr.

- **steber** [stèbər] m, rod. **stebra** [stèbrà] in **steber** [stèbər] m, rod. **stebra** [stèbra];
- **deber** [dèbər] ž, rod. **debri** [dèbrí] in **deber** [dèbər] m, rod. **debri** [dèbrí].

2. Pri nekaterih podomačenih besedah z izglasnim črkovnim sklopom -(er) (**bager**, **poker**, **seter**, **sfinkter** ...) sta se v preteklosti uveljavila dva načina pregibanja, in sicer črko ⟨e⟩ izgovorimo kot samoglasnik e (in osnovo daljšamo z j) ali kot polglasnik (in osnovo krajšamo). Slednji način je večinoma bolj uveljavljen. Ne glede na način pregibanja pa uporabniki pogosteje uporabljajo pridevniške tvorjenke na -ski iz podaljšane osnove (prid. **bagerski** [bágerski], **pokerski** [pókerski]). Primeri:

- **bager** [bágər], rod. **bagra** [bágra] – prid. **bagrski** [bágərski] tudi **bager** [báger], rod. **bagerja** [bágerja] – prid. **bagerski** [bágerski],
- **poker** [pókər], rod. **pokra** [pókra] – prid. **pokrski** [pókərski] tudi **poker** [póker], rod. **pokerja** [pókerja] – prid. **pokerski** [pókerski],
- **seter** [sétər], rod. **setra** [sétra] tudi **seter** [séter], rod. **seterja** [séterja].

NEOBSTOJNI POLGLASNIK MED ZVOČNIKOMA

{575} Neobstojni polglasnik se pojavlja v **govoru in zapisu** v zadnjem zlogu osnove med dvema **zvočnikoma** ter med zvočnikom in zvočniškima sklopoma ⟨lj⟩ in ⟨nj⟩, in sicer v:

1. samostalnikih moškega spola v **imenovalniški** (in enaki **tožilniški**) obliki;
2. pridevnikih moškega spola v **imenovalniški** (in enaki **tožilniški**) obliki;
3. samostalnikih ženskega spola v **rodilniku dvojine in množine**;
4. nekaterih **izpeljankah** iz samostalnikov obeh skupin;
5. samostalniških **izpeljankah** iz pridevnikov.

Neobstojni polglasnik v imenovalniku (in enakem tožilniku) ednine ter izpeljankah

SAMOSTALNIKI MOŠKEGA SPOLA			IZPELJANKE	
	imenovalnik	rodilnik	obrazilo na soglasnik	obrazilo na samoglasnik
<jem>	sejem [sêjəm]	sejma [sêjma]	sejemski [sêjəmski]	sejmar [sejmár/sêjmar]
<len>	Jalen [jálən]	Jalna [jálna]		Jalnov [jálnov-]
<melj>	Plemelj [pléməl'/pléməl]	Plemlja [plémlja]		Plemljev [plémljev-]
<men>	kamen [kámən]	kamna [kámna]	kamenček [kámənčək]	kamnit [kamnít]
<ren>	muren [múrən]	murna [múrna]	murenček [múrənčək]	murnov [múrnov-]
<renj>	škorenj [škórən'/škórən]	škornja [škórnja]	škorenjc [škórən'c/škórənc]	škornjev [škórnjev-]
<vel>	Pavel [pávəl]	Pavla [páɥla]	Pavelček [pávəlčək]	Pavlov [páɥlov-]
<velj>	čovelj [čévəl'/čévəl]	čevlja [čéɥlja]	čoveljček [čévəl'čək/čévəlčək]	čevljar [čéɥjár]
<ven>	oven [ôvən]	ovna [ôɥna]	ovenček [ôvənčək]	ovnar [ôɥnar/oɥnár]
PRIDEVNIKI			IZPELJANKE	
	moški spol	ženski spol	obrazilo na soglasnik	obrazilo na samoglasnik
<jen>	nujen [nújən]	nujna [nújna]		nujnost [nújnost]
<len>	stalen [stálən]	stalna [stálna]		stalnost [stálnost] stalnica [stálnica]
<men>	skromen [skrômən]	skromna [skrômna]		skromnost [skrômnost]
<ren>	miren [mírən]	mirna [mírna]		mirnost [mírnost]
<ven>	javen [jávən]	javna [jáɥna]		javnost [jáɥnost]

Neobstojni polglasnik v rodilniku dvojine in množine ter izpeljankah

SAMOSTALNIKI ŽENSKEGA SPOLA			IZPELJANKE	
	imenovalnik	rodilnik dvojine/množine	obrazilo na soglasnik	obrazilo na samoglasnik
<melj>	Dramlje [drámlje]	Dramelj [dráməl'/dráməl]	drameljski [dráməl'ski/dráməlski]	
	Želimlje [želímlje]	Želimelj [žélíməl'/žélíməl]	želimeljski [žélíməl'ski/žélíməlski]	
<men>	kolumna [kolúmna]	kolumen [kolúmən]	kolumenski [kolúmənski]	kolumnist [kolumníst]
<renj>	marnje [márnje]	marenj [márən'/márən]		marnjati [márnjati]
<velj>	mravlja [mráɥlja]	mravelj [mrávəl'/mrávəl]		mravljica [mráɥljica] mravljišče [mraɥljíšče]

	Nevlje [névɫje]	Nevelj [névəl'/névəl]	neveljski [névəl'ski/névəlski] Neveljčan [névəl'čan/névəlčan]	
	Sečovlje [sečòvɫje]	Sečovelj [sečòvəl'/sečòvəl]	sečovljski [sečòvəl'ski/sečòvəlski]	Sečovljan [sečòvɫján]

{576} POSEBNOSTI

1. Črko ⟨v⟩ v zvočniških sklopih ⟨vl⟩, ⟨vm⟩ in ⟨vn⟩ v izglasju izgovorimo na dva načina, in sicer

- a) kot [ʋ], kar je pogosteje uresničeno pri pisno podomačenih prevzetih samostalnikih, npr.:
- **avla** [áʋla] ž, rod. mn. **avl** [áʋl];
 - **revma** [réʋma] ž, rod. mn. **revm** [réʋm];
 - **pozavna** [pozáʋna] ž, rod. mn. **pozavn** [pozáʋn];
 - **travma** [tráʋma] ž, rod. mn. **travm** [tráʋm];
 - **bovla** [bòʋla] ž, rod. mn. **bovl** [bòʋl];
 - **klovn** [klòʋn] m;
- b) kot [v], ko se v sklop vriva polglasnik, ki mora biti zapisan, saj *l* in *n* v knjižni slovenščini nista zlogotvorna in polglasnik v teh položajih zapisujemo z *e*, kar je uresničeno zlasti pri lastnih imenih, npr.:
- **Pavla** [páʋla] ž, rod. mn. **Pavel** [pávəl];
 - **Ravne** [ráʋne] ž, rod. mn. **Raven** [rávən], prid. **ravenski** [rávənski], preb. **Ravenčan** [rávənčan].

2. Če je v **izglasju deležnika pisni zvočniški sklop ⟨rl⟩**, črko ⟨l⟩ izgovorimo bodisi kot [ʋ] (kot zvonečo dvoustnično varianto fonema /v/) bodisi kot samoglasnik [u]. V drugem primeru polglasniški nastavek pred dvoustničnim [ʋ] izpade, npr. **trl** [tèru/tèruʋ]; ž. sp. **trla** [tèrla]; **umrl** [umèru/umèruʋ] – ž. sp. **umrla** [umèrla].

3. Posebnost je izpeljanka na **-ski** iz samostalnika **jarem** [járəm] (rod. **jarma** [járma]), torej **pridevnik jarmski** [jármski/járəmski], za katerega bi pričakovali, da bo neokrajšana osnova razvidna tudi iz zapisa (***jaremski**), kar pa se ni uveljavilo.

4. Neobstojni polglasnik se pojavlja kot **izgovorna možnost** v zaporedju zvočnikov ⟨lm⟩, ⟨ln⟩, ⟨rl⟩, ⟨rm⟩, in ⟨rn⟩. Ti polglasniki so le izjemoma zapisani s črko ⟨e⟩ (**Karel**, **muren**). V izpeljankah je zaradi drugačne glasovne soseščine izgovor pogosteje uresničen brez polglasnika.

Neobstojni polglasnik v imenovalniku (in enakem tožilniku) ednine ter izpeljankah				
SAMOSTALNIKI MOŠKEGA SPOLA			IZPELJANKE	
	imenovalnik	rodilnik	obrazilo na soglasnik	obrazilo na samoglasnik
⟨lm⟩	film [fílm/fíləm]	filma [fílma]	filmski [fílmski/fíləmski]	filmar [fílmər]
⟨ln⟩	Mikeln [míkeln/míkelən]	Mikelna [míkelnə]		Mikelnov [míkelnov-]
⟨rl⟩	Karl [kárl/kárel]	Karla [kárlə]	Karlček [kárlčək/kárelčək]	Karlov [kárləv-]
⟨rn⟩	Murn [múrən/múren]	Murna [múrənə]		Murnov [múrnəv-]
⟨rm⟩	alarm [alárm/alárəm]	alarna [alárənə]	alarmni [alármni]	alarmov [alárməv-]
	grm [gèrm/gèrəm]	grma [gèrənə]	grmje [gèrmje]	grmovje [gèrmòvje]
PRIDEVNIKI			IZPELJANKE	
	moški spol	ženski spol	obrazilo na soglasnik	obrazilo na samoglasnik
⟨rn⟩	črn [čèrn/čèren]	črna [čèrnə]	črnski [čèrnski/čèrənski]	črnec [čèrnəc]
⟨rm⟩	strm [stèrm/stèrəm]	strma [stèrənə]		strmost [stèrmòst]

Neobstojni polglasnik v rodilniku dvojine in množine ter izpeljankah

SAMOSTALNIKI ŽENSKEGA, SREDNJEGA SPOLA			IZPELJANKE	
	imenovalnik	rodilnik dvojine/množine	obrazilo na soglasnik	obrazilo na samoglasnik
<lm>	palma [pálma]	palm [pálm/páləm]	palmski [pálmski/páləmski]	palmov [pálmov-]
<ln>	gostilna [gostílna]	gostiln [gostíln/gostílən]		gostilnica [gostílnica]
<rm>	farma [fárma]	farm [fárm/fárəm]	farmski [fármski/fárəmski]	farmar [fármar]
<rn>	zrno [zèrno]	zrn [zèrn/zèrən]	zrnce [zèrnce/zèrənce]	zrnat [zèrnat]
<rl>	grlo [gèrlo]	grl [gèrl/gèrəl]	grlni [gèrlni/gèrəlni]	grlen [gèrlén]

[→ O različnih uresničitvah izglasnih zvočnikov / in v gl. poglavji »Izglasni zvočniški sklopi« (Glasoslovni oris) in »Zapis polglasnika« (Glasoslovni oris).

[→ O zvočniških sklopih gl. poglavje »Zvočniški sklopi« (Glasoslovni oris).

Neobstojni polglasnik med zvočnikom in r

{577} Izpeljanke z obrazili na soglasnik izpeljemo iz podstave z govornim polglasnikom med zvočnikom in končnim r (**cimer** [címər] m – **cimrski** [címərski]; **kamra** [kámra] ž, rod. dv./mn. **kamer** [kámər] – **kamrni** [kámərni]). Polglasnik je v izpeljankah zapisan s črko <r>, ki v medsoglasniškem položaju označuje glasovni sklop [ər].

[→ Gl. poglavje »Izpeljanke iz osnove na končni -r«.

Neobstojni polglasnik v imenovalniku (in enakem tožilniku) ednine ter izpeljankah				
SAMOSTALNIKI MOŠKEGA SPOLA			IZPELJANKE	
	imenovalnik	rodilnik	obrazilo na soglasnik	obrazilo na samoglasnik
<mer>	cimer [címər]	cimra [címra]	cimrski [címərski]	cimrov [címrov-]
<ver>	kentaver [kentávər]	kentavra [kentávura]	kentavrski [kentávərski]	kentavrov [kentávrov-]

Neobstojni polglasnik v rodilniku dvojine in množine ter izpeljankah				
SAMOSTALNIKI ŽENSKEGA SPOLA			IZPELJANKE	
	imenovalnik	rodilnik dvojine/množine	obrazilo na soglasnik	obrazilo na samoglasnik
<mer>	kamra [kámra]	kamer [kámər]	kamrni [kámərni]	kamrica [kámrica]
<ver>	smrdokavra [smərdokávura]	smrdokaver [smərdokávər]		smrdokavrin [smərdokávurin]

NEOBSTOJNI POLGLASNIK MED NEZVOČNIKOMA

{578} Neobstojni polglasnik se najpogosteje pojavlja v nezvočniških sklopih dveh netrajnikov, tj. zapornikov (*p – b, t – d, k – g*) ali zlitnikov (*c – dz, č – dž*). Ponazorjeno z zapornikom *t*:

- **valpet** [válpət] m, rod. **valpta** [válpta];
- **hrbet** [hèrbət/hèrbèt] m, rod. **hrbta** [hèrpta/hèrptà];
- **laket** [lákət] m, rod. **lakta** [lákta];
- **ocet** [ócət] m, rod. **octa** [ócta];
- **laket** [lákət] ž, rod. **lakti** [lakti].

{579} V izpeljankah z obrazili na soglasnik (npr. *-ski, -ček, -ni*) iz samostalnikov z nezvočniško-nezvočniškimi izglasnimi sklopi je izpadanje neobstojnih polglasnikov odvisno od izgovorljivosti soglasniškega sklopa, nastalega po izpadu, npr. **ocetni** [ócətni], **valpetski** [válpətski], toda **laktni** [láktni], **hrbtni** [hèrptni].

{580} V enozložnem samostalniku **pes** z naglašnim polglasnikom kot edinim zlogovnim jedrom ta pri pregibanju izpada: **pes** [pès] m, rod. **psa** [psà] (v nasprotju s **kes** [kès] m, rod. **kesa** [kèsa/kèsà]).

{581} POSEBNOST

Med nezvočnikoma ni polglasnika, če je izglasno zaporedje nezvočnikov (v rodilniku dvojine ali množine) tako, da je najmanj zvočen nezvočnik v izglasju, npr. **Šiška** [šíška] ž, rod. dv./mn. **Šišk** [šíšk]. Polglasnik v izpeljankah, tj. v vrstnem pridevniku **šišenski** [šíšənski] in prebivalskem imenu **Šišenc** [šíšənc] (ob bolj običajnem **Šiškar**), se pojavlja zaradi posebnosti tvorbe s pridevniškim obrazilom *-en*.

[→ O polglasniku v soglasniških sklopih gl. poglavje »Zapis polglasnika« (Glasoslovni oris) in »Izglasni soglasniški sklopi« (Glasoslovni oris).

[→ O zaporedju glasov v zlogu glede na zvočnost gl. poglavje »Samoglasniki kot nosilci zloga in lestvica zvočnosti« (Glasoslovni oris).

NEOBSTOJNI A

{582} V samostalnikih **mešanega naglasnega** tipa se neobstojni naglašeni *a* pojavlja v imenovalniku (in enakem tožilniku) (**dan** [dán], rod. **dne** [dné]), pri samostalnikih **končniškega naglasnega** tipa pa v rodilniku ednine (**tla** [tlá], rod. **tal** [tál/táu]; **dno** [dná], rod. dv./mn. **dnov** [dnôu/dnòu] tudi **dan** [dán]).

[→ Gl. poglavje »Naglasni tipi« (Glasoslovni oris).

{583} Pri nekaterih **pridevnikih s končajema -n in -k** se v imenovalniku (in enakem tožilniku) ednine pojavlja neobstojni naglašeni *a*, če besedo sklanjamo po mešanem tipu:

- **droban** [drobán] in **droben** [drôbən], rod. **drobnega** [drôbnega]; ž. sp. **drobna** [drôbna];
- **mehak** [mehák] in **mehek** [mêhək], rod. **mehkega** [mêhkega]; ž. sp. **mehka** [mêhka];
- **težak** [težák] in **težek** [têžək], rod. **težkega** [têškega]; ž. sp. **težka** [têška].

 Veliko pridevniških različic z neobstojnim *a* je danes **stilno zaznamovanih**, npr. **glasan** [glasán], **krasan** [krasán], **solzan** [souzán], **teman** [təmán]; **sladak** [sladák] (ob nevtralnih **glasen**, **krasen**, **solzen**, **temen**; **sladek**).

{584} Neobstojni nenaglašeni *a* se pojavlja tudi **v lastnih imenih**, prevzetih v preteklosti, npr. **Jakac** [jákac], rod. **Jakca** [jákca]; **Gradac** [grádac], rod. **Gradca** [grátca], ali podomačenih **kulturno specifičnih izrazih** iz južnoslovanskih jezikov, npr. **plavac** [plávac], rod. **plavca** [pláϋca].

{585} POSEBNOSTI

1. Če se osnova imen konča z nezvočniško-zvočniškim sklopom (sn), se pri izpeljanki z obrazilom *-skí* v osnovo vrine neobstojni polglasnik, zapisan s črko ⟨e⟩, npr. **Bosnja** [bósna], prid. **bosen|ski** [bósənski]. Zaradi opaznega vpliva južnoslovanskih jezikov se je v slovenskem knjižnem jeziku uveljavila tudi oblika z neobstojnim *a*, tj. **bosanski** [bosánski], ki se danes uporablja pogosteje.

2. Pri pregibanju samostalniške različice **vogal** [vogáϋ] naglašeni *a* ne izpada (rod. **vogala** [vogála]).

 V sodobni rabi velja sklanjanje besede **ovca** [ôϋca], rod. dv./mn. **ovac** [ovác] z neobstojnim *a* v izglasnem nezvočniško-zvočniškem sklopu za **stilno** zaznamovano in **starinsko**; navadnejše je nepremično naglaševanje na osnovi, tj. **ovca** [ôϋca], rod. dv./mn. **ovc** [ôϋc].

NEOBSTOJNI /

{586} Neobstojni *i* se vriva v osnovo **v rodilniku dvojine in množine** pri samostalnikih s končajema *-(ja)* in *-(je)*, tj. ženskega (**gostja**, **ladja**) in srednjega spola (**gorovje**, **okrožje**) ter tudi moškega spola (**vodja**), kadar jih pregibamo po drugi moški sklanjatvi.

{587} V sklop **soglasnika in zvočnika j**, ki ni del dvočrkij ⟨lj⟩ in ⟨nj⟩, se v rodilniku dvojine ali množine v govoru in zapisu vriva samoglasnik *i*, in sicer

- vedno v sklopu **nezvočnik + j** (**ladja** [ládja] ž, rod. dv./mn. **ladij** [ládij]);
- pogosto v sklopu **zvočnik + j** (**močvirje** [močvírje] s, rod. dv./mn. **močvirij** [močvírrij] nasproti **naselje** [nasélje] s, rod. dv./mn. **naselij** [nasélij] tudi **naselj** [nasélij]).

Tako še: *zarja* [zárja], rod. dv./mn. *zarij* [zárij]; *morje* [mórje], rod. dv./mn. *morij* [móri]; *okrožje* [okróžje], rod. dv./mn. *okrožij* [okróžij]; *orodje* [oródje], rod. dv./mn. *orodij* [oródi]; *soglasje* [soglásje], rod. dv./mn. *soglasij* [soglásij]; *dvoumje* [dvoúmje], rod. dv./mn. *dvoumij* [dvoúmij] itd.

{588} Pri **tvorjenkah** je podstava enaka rodilniški množinski osnovi, če se obrazilo začne na soglasnik, obrazila na samoglasnik sledijo imenovalniški osnovi, npr. *ladijski* [ládijski] nasproti *ladjar* [ladjár], *ladjin* [ládjin], toda *naseljski* [naséljski] tudi *naselijski* [nasélijski].

 Pridevniške tvorjenke z obrazilom *-ski* iz samostalnikov s končajem *-je* so redke, navadno so tvorjene iz prvotne podstave besede, npr. *o-zvezd-je* – *zvezda* – *zvezdni*.

{589} POSEBNOSTI

1. V lastnih imenih na soglasnik + *-rje* se v rodilniku množine pred *j* vriva *i* (*Brje* [bèrje], rod. dv./mn. *Brij* [bèrij]). Polglasnik se v nekaterih lastnih imenih izjemoma tudi piše (*Sneberje* [snéberje], rod. dv./mn. *Sneberij* [snéberij], vrst. prid. *sneberski* [snéberski]).

2. Med zvočnika v sklopih *lj* ali *nj* se v nekaterih primerih neobstojni samoglasnik *i* ne vriva, saj je sklop tudi tako izgovorljiv, npr. *polje* – *polj*, *povelje* – *povelj*, *sanje* – *sanj*, enako ne pri glagolnikih na *-(n)je*: *življenje* – *življenj*, *hrepenenje* – *hrepenenj*. Pri nekaterih samostalnikih (*pročelje*, *podeželje*, *podolje*, *začelje* ...) se je uveljavila dvojna možnost pregibanja, zato je vrivanje samoglasnika *i* pri sklanjanju **neobvezno**, v izpeljankah pa ga sploh ni, npr.

- o *okolje*, rod. dv./mn. *okolij* redko tudi *okolj*, toda vrst. prid. *okoljski*;
- o *vesolje*, rod. dv./mn. *vesolj* redko tudi *vesolij*, vrst. prid. *vesoljski*;

3. Neobstojnega *i* ni v pridevniških tvorjenkah (npr. *posotelski*), ki niso izpeljanke iz imen obrečnih območij (npr. *Posotelje*, *Obsotelje*), saj je pridevnik tvorjen iz imena reke z dodano predpono (*po-* ali *ob-*), npr. *Sotla*, *sotelski* – *posotelski*, *obsotelski*.

{590} Neobstojni *i*, ki je zamenjal prvotni neobstojni polglasnik, se pojavlja v priimkih *Kastelic*, *Lajovic*, *Primic* ipd.; v sodobni rabi se ta *i* načeloma ohranja:

- *Kastelic* [kastélic], rod. *Kastelica* [kastélica], prid. *Kasteličev* [kastéličev-], nekdam samo *Kastelic* [kastélic], rod. *Kastelca* [kastélca], prid. *Kastelčev* [kastélčev-];
- *Lajovic* [lájovic], rod. *Lajovica* [lájovica], prid. *Lajovičev* [lájovičev-] nekdam samo *Lajovic* [lájovic], rod. *Lajovca* [lájouca], prid. *Lajovčev* [lájoučev-].

 Slovenski priimki imajo pogosto različne pisne podobe, npr. *Primc* in *Primic*, *Lajovec* in *Lajovic*, *Kastelec* in *Kastelic*, *Sajovec* in *Sajovic*.

NEOBSTOJNI O

{591} V redkih slovenskih besedah je neobstojen tudi nenaglašeni samoglasnik *o*, ki ga najdemo v izglasnem nezvočniško-zvočniškem sklopu besede

blagor [blágor] (rod. **blagra** [blágra]) in zemljepisnega imena **Repentabor** [repəntábor] (rod. **Repentabra** [repəntábra]). Pojavlja pa se tudi v eni od starinskih pisnih različic imena **Karel**, in sicer **Karol** [károl], rod. **Karola** [károla] tudi **Karla** [kárla].

NEOBSTOJNI SAMOGLASNIKI V PREVZETIH BESEDAH

NEOBSTOJNI POLGLASNIK V PREVZETIH BESEDAH

Polglasnik v govoru in zapisu

{592} V prevzetih imenih se neobstojni polglasnik pojavlja v izglasnih soglasniških sklopih pri **samostalnikih** moškega spola v **imenovalniški** (in enaki **tožilniški**) obliki v govoru in zapisu:

- v končajih **-ec** in **-ek** (pri slovanskih imenih, npr. polj. **Mrožek** [mróžək]) in
- v soglasniških sklopih nezvočnika ali zvočnika z zvočniki *n*, *l* in *r* (npr. nem. **Diesel** [dízəl]).

{593} V **pridevniških in samostalniških izpeljankah** iz imen z neobstojnim polglasnikom (nem. **Diesel**, **Niger**, it. **Etna**) se polglasnik pojavlja, če se priponsko obrazilo začne na soglasnik, in sicer

- v **pridevnikih** z obrazilom **-ski** (**dieselski/dizelski** [dízəlski], **etenski** [étənski]; **nigrski** [nígərski]);
- v **prebivalskih imenih** z obrazilom **-(č)an** ali **-c** (**Etenčan** [étənčan]; **Nigrč** [nígərč]).

V pridevnikih, tvorjenih s priponskim obrazilom na samoglasnik (**-in**, **-ov/-ev**), vrivanja polglasnika v osnovo ni (**Dieslov**; **Etnin**).

 Neobstojni polglasnik se zlasti v slovanskih prevzetih lastnih imenih in pisno nepodomačenih občnih besedah načeloma pojavlja po enakih pravilih kot v slovenščini. Kljub temu pa izpadanje in vrivanje polglasnika v slovenščini ni odvisno od izpadanja pisno-govornega *e* v izvornih jezikih, govorcei slovanskih jezikov lažje prepoznajo pregibne oblike.

DOLOČANJE SPOLA IN ŠTEVILA PRI PREVZETIH IMENIH

Pri prevzemanju lastnih imen je lahko težavno uvrščanje v sklanjatvene vzorce; pri tem upoštevamo naslednja načela:

1. slovnični spol **osebnih imen** se ravna po naravnem spolu njihovih nosilcev (Franz **Kafka** [káfka] m; Niccolo **Machiavelli** [makjavéli] m; Marie **Curie** [kirí] ž; nimfa **Tetis** [tétis] ž; **Nike** [níke] ž; **Sapfo** [sápfo] ž;
2. slovnični spol **zemljepisnih in stvarnih imen** se ravna po govorjenem končaju: edninska imena na nenaglašeni samoglasnik **-a** so ženskega spola (**Etna** [étna], **Ottawa** [ótava]; **Škoda** [škóda] – kot znamka), vsa druga pa moškega;
3. pri prevzemanju imen srednjega spola iz nekaterih slovanskih jezikov se izvorni spol ohranja, npr. hrv. **Biokovo** [bijókovo]; srb. **Valjevo** [váljevo]; slovaš. **Nádvorie** [nádvorje]; polj. **Opole** [opóle];

4. slovnico **število** zemljepisnih imen se ravna po številu, ki ga ima v zunajjezikovni predmetnosti (reka **Tennessee** [ténési/ténesi] m; gorovje **Tatre** [tátre] ž mn.; otok **Stromboli** [strómboli] m).

Pri nekaterih imenih krajev se je že v preteklosti ustalila oblika, ki lahko sledi slovnici lastnostim imena v izvornem jeziku (mesto **Atene** [aténe] ž mn.; mesto **Helsinki** [hélinski] m mn.) ali slovenskemu sistemu (**Dodekanéz** [dodekanéz-] m – *skupina dvanajstih otokov*).

Polglasnik v slovanskih imenih s končajema -ec in -ek

{594} V prevzetih imenih **iz slovanskih jezikov** se neobstojni polglasnik pojavlja v imenih s končajema -ec in -ek, če temu ne nasprotuje izgovorljivost in četudi črke ⟨e⟩ izvorno ne izgovarjajo polglasniško, pri pregibanju pa navadno izpada po podobnih pravilih kot v slovenščini:

- češ. **Čapek** [čápək], rod. **Čapka** [čápka], svoj. prid. **Čapkov** [čápkov-];
- češ. **Třinec** [tšínɛc], rod. **Třinca** [tšínca];
- hrv. **Šišinec** [šíšinɛc], rod. **Šišinca** [šíšinca];
- rus. **Starobinec** [starobínɛc], rod. **Starobinca** [starobínca], svoj. prid. **Starobinčev** [starobínčev-];
- slovaš. **Đuríček** [djúričɛk], rod. **Đuríčka** [djúrička], svoj. prid. **Đuríčkov** [djúričkov-];
- polj. **Mrožek** [mróžɛk], rod. **Mrožka** [mróška], svoj. prid. **Mrožkov** [mróškov-].

[→ O posebnostih sklanjanja zaradi neizgovorljivosti gl. pravila za sklanjanje slovenskih občnih besed: »Samostalniki moškega spola s končaji -ec in -ek ter -elj in -enj« (Glasovno-črkovne spremembe).

{595} POSEBNOSTI

1. Pri nekaterih v preteklosti prevzetih imenih na -ek se izpadanje polglasnika pojavi šele po daljšem času in pod vplivom občnih besed. Taka imena sklanjamo tako kot občne besede, npr. po zgledu slov. **lolek** [lólɛk/lólɛk], rod. **lolka** [lólka/lólka] in **lolek** [lólɛk/lólɛk], rod. **loleka** [lólɛka/lólɛka] tudi polj. **Lolek in Bolek** [lólɛk in bólɛk], rod. **Lolka in Bolka** [lólka in bólka] ali **Lolek in Bolek** [lólɛk in bólɛk], rod. **Loleka in Boleka** [lólɛka in bólɛka].

2. V imenih, prevzetih iz poljščine, se črka ⟨e⟩ v končajih -ec in -ek ne izgovarja polglasniško, kadar sledi črkovnemu sklopu soglasnik + i, v katerem ima črka i pred samoglasnikom mehčalno vlogo. Osnova tako tudi pri pregibanju ostane nespremenjena:

- polj. **Sosnowiec** [sosnôujɛc], rod. **Sosnowieca** [sosnôujɛca] (polj. rod. **Sosnowca** [sosnôujɛca]), prid. **sosnowieški** [sosnôuješki];
- polj. **Maciek** [máčɛk], rod. **Macieka** [máčɛka] (polj. rod. **Maćka**);
- polj. **Tynieć** [tínjɛc], rod. **Tynieca** [tínjɛca] (polj. rod. **Tyńca**).

3. V hrvaščini črka ⟨e⟩ v zadnjem zlogu zaradi neizgovorljivosti soglasniškega sklopa ⟨rlc⟩ ne označuje polglasnika, npr. hrv. **Orlec** [órlec], rod. **Orleca** [órleca].

[→ O posebnostih sklanjanja z neobstojnimi polglasniki gl. pravila za prevzemanje pri slovanskih jezikih, poglavja »Češčina«, »Poljščina«, »Slovaščina« ... (O prevzemanju iz posameznih jezikov).

 V **IMENIH IZ NESLOVANSKIH JEZIKOV** sta govorjena končaja *-ec* in *-ek* zapisana z različnimi črkovnimi sklopi, npr. *-(etz)*, *-(eck)*, *-(ec)* (za [ek]) ipd. Črke ⟨e⟩ ne izgovarjamo polglasniško in ob pregibanju ne izpade:

- nem. **Eiletz** [ájlec], rod. **Eiletza** [ájleca], svoj. prid. **Eiletzev/Eiletzov** [ájlečev-];
- angl. **Steinbeck** [stájnbek], rod. **Steinbecka** [stájnbeka], svoj. prid. **Steinbeckov** [stájnbekov-];
- šp. **Pachacútec** [pačakútek], rod. **Pachacúteca** [pačakúteka], svoj. prid. **Pachacútecov** [pačakútekov-].

Tako še: nem. **Lübeck** [líbek], nem. **Woyzeck** [vójcek], tur. **Kısakürek** [kisákirek] ipd.

 Namesto izvirnega polglasnika se je v slovenščini pri prevzemanju imen iz neslovanskih jezikov pogosto uveljavil **izgovor po črki**, zato **osnove ne krajšamo**. Npr. namesto **Norfolk** [angl. nófək] ali (Eli) **Wallach** [angl. vólək] v slovenščini [o] ali [a]: angl. **Norfolk** [nórfolk], rod. **Norfolka** [nórfolka]; angl. **Wallach** [vólak], rod. **Wallacha** [vólaka].

Polglasnik v imenih z izglednim soglasniškim sklopom

Osnova na končni *-l* ali *-n*

{596} V tujih imenih z neobstojnimi polglasniki sta v izgledju osnove najpogosteje zvočnika *l* in *n* oziroma pisna končaja *-(el)* ali *-(en)* (**Oslo** – **Osla**, **oselski**; **Dresden** – **Dresdna**, **dresdenski**). Polglasnik se pojavlja v govoru in zapisu pri:

- imenih moškega spola z ničto končnico v **imenovalniški** (in enaki **tožilniški**) obliki;
- imenih srednjega in ženskega, redkeje moškega spola z ničto končnico v **rodilniku dvojine in množine**;
- **pridevniških izpeljankah** z obrazili na soglasnik (*-ski*, *-ni* ...);
- **samostalniških izpeljankah** z obrazili na soglasnik (*-ce*, *-(č)an*, *-ček* ...).

Neobstojni polglasnik v imenovalniku (in enakem tožilniku) ednine ter izpeljankah				
IMENA MOŠKEGA SPOLA			IZPELJANKE	
jezik	imenovalnik	rodilnik	obrazilo na soglasnik	obrazilo na samoglasnik
nem.	Diesel [dízəl]	Diesla [dízla]	dieselski [dízəlski]	Dieslov [dízlɔv-]
nor.	Axel [áksəl]	Axla [áksla]		Axlov [ákslɔv-]
češ.	Havel [hávəl]	Havla [háʋla]		Havlov [háʋlɔv-]

nem.	Dresden [drézdən]	Dresdna [drézdna]	dresdenski [drézdənski] Dresdenčan [drézdənčan]	
nem.	Essen [ésən]	Essna [ésna]	essenski [ésənski] Essenčan [ésənčan]	
angl.	Owen [ôvən]	Owna [ôɥna]		Ownov [ôɥnov-]

Tako še: nem. **Hegel** [hégəl], polj. **Paweł** [pávəl], nem. **Hagen** [hágən], nem. **Bremen** [brémən], nem. **Schaffhausen** [šafháɥzən], nem. **Beethoven** [betôvən] itd.

✎ Pri ugotavljanju prisotnosti neobstojnega polglasnika v tvorjenkah iz nemnožinskih imen s končnim samoglasnikom si pomagamo s potencialno rodilniško dvojinsko ali množinsko obliko, saj se pri imenih, ki se končajo na samoglasnik (najpogosteje *a* ali *o*), ki je v vlogi končnice, polglasnik vriva v izglasni soglasniški sklop v rodilniku dvojine in množine, npr.

- it. **Etna** [étna] ž, rod. dv./mn. **Eten** [étən], prid. **etenski** [étənski];
- bos. **Tuzla** [túzla] ž, rod. dv./mn. **Tuzel** [túzəl], prid. **tuzelski** [túzəlski].

Neobstojni polglasnik v rodilniku dvojine in množine ter izpeljankah				
IMENA MOŠKEGA SPOLA			IZPELJANKE	
jezik	imenovalnik	rodilnik dvojine/množine	obrazilo na soglasnik	obrazilo na samoglasnik
nor.	Oslo [óslo]		oselski [ósəlski] Oselčan [ósəlčan]	
IMENA SREDNJEGA SPOLA			IZPELJANKE	
jezik	imenovalnik	rodilnik dvojine/množine	obrazilo na soglasnik	obrazilo na samoglasnik
polj.	Leszno [léšno]		leszenski [léšənski]	
bos.	Livno [líɥno]		livenski [lívənski] Livenčan [lívənčan]	
IMENA ŽENSKEGA SPOLA			IZPELJANKE	
jezik	imenovalnik	rodilnik dvojine/množine	obrazilo na soglasnik	obrazilo na samoglasnik
bos.	Tuzla [túzla]		tuzelski [túzəlski] Tuzelčan [túzəlčan]	
isl.	Hekla [hékla]		hekelski [hékəlski]	Heklin [héklin]
it.	Etna [étna]		etenski [étənski]	Etnin [étnin]

češ.	Mariánské Lázně [marijánske láznje]	Mariánskih Lázen [marijánskih lázən']	lázenski [lázən'ski]	
------	--	--	-------------------------	--

✎ Pri prevzetih imenih krajšanje osnove navadno povezujemo s pogostejšo rabo in z večjo stopnjo podomačenosti imena, tudi rabo v manj formalnih oblikah sporazumevanja. Pravila ni mogoče opreti na besedne končaje, saj so se v rabi pogosto ustalili različni načini tudi pri imenih z enakim besednim končajem, npr. *-gen*:

- **Wengen** [véngən], rod. **Wengna** [véngna];
- **Volkswagen** [fólksvagən], rod. **Volkswagna** [fólksvagna];

toda

- **Tübingen** [tíbingen], rod. **Tübingena** [tíbingena];
- **Göttingen** [gétingen], rod. **Göttingena** [gétingena].

Le v redkih primerih se pojavljata dve možnosti pregibanja istega imena, npr. ob formalni **Schengen** zem. i. [šéngən], rod. **Schengena** [šéngena] in **schengensko območje**, tudi manj formalno **šengen** [šéngən], rod. **šengna** [šéngna] kot evropsko območje prostega gibanja.

{597} POSEBNOST

Pri **IMENIH IZ NESLOVANSKIH JEZIKOV**, zlasti angleščine (npr. s končaji *-an*, *-man*, *-on*, *-ton*) in skandinavskih jezikov (s končaji *-sen* in *-son*), ne prevzamemo tudi polglasniškega izgovora, temveč črki ⟨a⟩ in ⟨e⟩ izgovorimo kot [e], črki ⟨o⟩ in ⟨u⟩ pa tako, kot sta zapisani. Taki [e], [o] in [u] so obstojni in pri pregibanju ne izpadajo, npr.:

- angl. **Michigan** [míšigen], rod. **Michigana** [míšigena];
- angl. **Chapman** [čêpmen], rod. **Chapmana** [čêpmena], svoj. prid. **Chapmanov** [čêpmenov-];
- angl. **Edison** [édison], rod. **Edisona** [édisona], svoj. prid. **Edisonov** [édisonov-];
- dan. **Andersen** [ándersən], rod. **Andersena** [ándersəna], svoj. prid. **Andersenov** [ándersənov-];
- angl. **Milton** [míltən], rod. **Miliona** [míltəna], svoj. prid. **Miltonov** [míltənov-].

Tako še: angl. **Bacon** [bêjkon], angl. **Byron** [bájron], angl. **Eton** [íton], šved. **Ericsson** [êriksən], nor. **Nansen** [nánsen], šved. **Skansen** [skánsen], angl. **Washington** [vášinktən] ipd.

Polglasniški izgovor se pojavlja le izjemoma (npr. angl. **Manhattan** [mən'hêtən], rod. **Manhattna** [mən'hêtna], prid. **manhattanski** [mən'hêtənski]), tudi pod vplivom občnoimenskih enakozvočnic (npr. angl. **Newton** [njútən]) ali starejših priročnikov (nor. **Ibsen** [ípsen/ípsən]):

- angl. **Newton** [njútən], rod. **Newtona** [njútna], toda: svoj. prid. **Newtonov** [njútnov- tudi njútonov-] (prim. **newton** in **njuten** [njútən]);
- nor. **Ibsen** [ípsen/ípsən], rod. **Ibsena** [ípsena] (tudi **Ibsna** [ípsna], svoj. prid. **Ibsenov** [ípsenov-] tudi **Ibsnov** [ípsnov-]).

[→ O prevzemanju izvorno polglasniškega izgovora z drugimi samoglasniki gl. pravila za prevzemanje pri posameznih jezikih, npr. poglavja »Angleščina«, »Danščina«, »Švedščina«, »Norveščina« ... (O prevzemanju iz posameznih jezikov).

Osnova na končni -v

{598} Sklop **nezvočnika in zvočnika v** v potencialnem rodilniku množine izgovorimo s polglasnikom (**Moskva** [móskva], rod. dv./mn. **Moskev** [móskəu]), pri izpeljankah na **-ski** in **-(č)an** pa zaradi lažjega izgovora osnovi dodamo nekončno pripono, in sicer:

- a) pripono **-ov-** (**moskovski** [móskouški], **Moskovčan** [móskoučan]; **Nikaragva** [nikarágva] – **nikaragovski** [nikarágouški], **Nikaragovčan** [nikarágoučan]) ali tudi
- b) pripono **-an-** (**Litva** [lítva] – **litovski** [lítouški] ali **litvanski** [litvánski], **Litovec** [lítovəc] ali **Litvanec** [litvánəc]).

Osnova na končni -r

{599} Pri imenih s končnim govornim **soglasnikom**, najpogosteje pisnim končajem **soglasnik + -er**, polglasnik med soglasnikoma ob pregibanju izpade (**Dover** [dôvər], rod. **Dovra** [dôvra]). V izpeljankah iz teh imen pa se pojavlja v govoru (ne tudi v zapisu), če jih tvorimo z obrazili na soglasnik **(-ski, -(č)an in -c)**, npr. **dovrski** [dôvərski], **Dovrčan** [dôvərčan].

Neobstojni polglasnik v imenovalniku (in enakem tožilniku) ednine ter izpeljankah				
SAMOSTALNIKI MOŠKEGA SPOLA			IZPELJANKE	
jezik	imenovalnik	rodilnik	obrazilo na soglasnik	obrazilo na samoglasnik
angl.	Ulster [álstər]	Ulstra [áltra]	ultrski [álstərski] Ulstrc [álstərc]	
ukr.	Dnester [dnéstər]	Dnestra [dnéstra]	dnestrski [dnéstərski]	Dnestrov [dnéstrov-]
nem.	Hannover [hanôvər]	Hannovra [hanôvra]	hannovrski [hanôvərski] Hannovrčan [hanôvərčan]	

Tako še: **Niger** [nígər] – **nigrski** [nígərski], angl. **Manchester** [mênčestər] – **manchestrski** [mênčestərski], nem. **Prater** [prátər] – **pratrski** [prátərski], angl. **Worcester** [vústər] – **worcestrski** [vústərski] ipd.

Neobstojni polglasnik v rodilniku dvojine in množine ter izpeljankah				
IMENA MOŠKEGA SPOLA			IZPELJANKE	
jezik	imenovalnik	rodilnik dvojine/množine	obrazilo na soglasnik	obrazilo na samoglasnik
šp.	Ebro [ébro]		ebrski [ébərski]	
šp.	Saavedra [savédra]			Saavedrov [savédrov-]
IMENA ŽENSKEGA SPOLA			IZPELJANKE	
jezik	imenovalnik	rodilnik dvojine/množine	obrazilo na soglasnik	obrazilo na samoglasnik
češ.	Tatre [tátre]	Tater [tátər]	tatrski [tátərski]	

šp.	Alhambra [alámbr̩a]		alhamb̩rski [alám̩bər̩ski]	Alhambr̩n [alám̩br̩n]
port.	Coimbra [koímbra]		coimbr̩ski [koímb̩r̩ski] Coimbr̩čan [koímb̩r̩čan]	

Tako še: pol. **Odra** [ódra] – **odrski** [ódər̩ski], angl. **Biafra** [bijáfra] – **biafrski** [bijáfər̩ski], arab. **Basra** [básra] – **basrski** [básər̩ski] ipd.

{600} POSEBNOST

Pri nekaterih imenih z izglasnim **-er** (**Heidegger**, **Hofer**, **Xaver**, **Viber**) sta se uveljavila dva načina pregibanja, in sicer črko ⟨e⟩ izgovorimo bodisi kot samoglasnik e (in osnovo daljšamo z *j*) bodisi kot polglasnik in osnovo krajšamo:

- nem. **Heidegger** [hájdeger], rod. **Heideggerja** [hájdegerja], svoj. prid. **Heideggerjev** [hájdegerjev-] tudi **Heidegger** [hájdegər], rod. **Heideggra** [hájdegra], svoj. prid. **Heideggrov** [hájdegrov-];
- nem. **Hofer** [hófer], rod. **Hoferja** [hóferja], svoj. prid. **Hoferjev** [hóferjev-] tudi **Hofer** [hófər], rod. **Hofra** [hófra], svoj. prid. **Hofrov** [hófrov-];
- nem. **Xaver** [ksáver], rod. **Xaverja** [ksáverja], svoj. prid. **Xaverjev** [ksáverjev-] tudi **Xaver** [ksávər], rod. **Xavra** [ksáʷra], svoj. prid. **Xavrov** [ksáʷrov-].

[→ O posebnostih pri neizpadanju (*helikopterski*, *gangsterski*) gl. poglavje »Izpeljanke iz osnove na končni -r«.

Nezapisani polglasnik in govorno krajšanje osnove

{601} Nezapisani polglasnik, ki ga pri pregibanju opuščamo (osnovo krajšamo), se pojavlja v prevzetih imenih, in sicer:

1. v imenih z izvornimi zlogotovornimi izglasnimi zvočniki, ki jih v slovenščino vedno prevzemamo s polglasnikom (nem. **Haydn** [hájdən], nem. **Lidl** [líðəl], češ. **Petr** [pétər]);
2. v angleških in francoskih imenih z **nemo črko** ⟨e⟩ za soglasniškim sklopom (soglasnik + zvočnik *l* ali *r*), v katerega se vriva polglasnik (angl. **Hubble** [hábbəl]; fr. **Grenoble** [grenóbəl]; fr. **Sartre** [sártər]);
3. v francoskih z **nemim črkovnim sklopom** ⟨es⟩ za soglasniškim sklopom (fr. **Langres** [lángər]).

Prevzeta imena z izvornim zlogotvornim zvočnikom v izglasju

{602} Neobstojni polglasnik se pojavlja v imenovalniku (in enakem tožilniku) ter v govorni podstavi izpeljank z obrazili **-ski** in **-(č)an** med izglasnimi soglasniki, in sicer med

- **nezvočnikom** in **zvočniki** *l*, *n* in *r* (češ. **Lendl** [léndəl]) in
- **zvočnikom** *m* in **zvočnikoma** *l* in *n* (nem. **Krimml** [kríməl]).

Neobstojni polglasnik v imenovalniku (in enakem tožilniku) ednine ter izpeljankah				
SAMOSTALNIKI MOŠKEGA SPOLA			IZPELJANKE	
jezik	imenovalnik	rodilnik	obrazilo na soglasnik	obrazilo na samoglasnik
nem.	Haydn [hájdən]	Haydna [hájdna]		Haydnov [hájdnov-]
šp.	Popocatépetl [popokatépetəl]	Popocatépetla [popokatépetla]	popokatépetlski [popokatépetəlski]	Popokatépetlov [popokatépetlov-]
polj.	Przemysł [pšémišəl]	Przemysła [pšémišla]	przemysłski [pšémišəlski]	
češ.	Deml [déməl]	Demla [démła]		Demlov [démlov-]
šved.	Sandhamn [sánthamən]	Sandhamna [sánthamna]	sandhamnski [sánthamənski] Sandhamnčan [sánthamənčan]	

Tako še: češ. **Kajkl** [kájkəl], češ. **Ruml** [rúməl], češ. **Semargl** [semárgəl], isl. **Mývatn** [mívahtən] ipd.

{603} POSEBNOST

Izgovor polglasnika med zvočnikoma ⟨lm⟩, ⟨ln⟩, ⟨rl⟩, ⟨rm⟩ in ⟨rn⟩ v izglasju je lahko **le ena od izgovornih možnosti**, ki sledi slovenskemu dvojničnemu izgovoru besed (**alarm** [alárm/alárəm]), pogosto v manj formalnem govoru, npr. nem. **Köln** [kéln/kélən], rod. **Kölna** [kélna], prid. **kölnski** [kélnski/kélənski].

Neobstojni polglasnik v imenovalniku (in enakem tožilniku) ednine ter izpeljankah z dvojnicami v izgovoru				
SAMOSTALNIKI MOŠKEGA SPOLA			IZPELJANKE	
jezik	imenovalnik	rodilnik	obrazilo na soglasnik	obrazilo na samoglasnik
nem.	Ulm [úl̩m/úl̩əm]	Ulma [úl̩ma]	ulmski [úl̩mski/úl̩əmski]	
rus.	Perm [p̩ɐrm/p̩ɐrəm]	Perma [p̩ɐrma]	permski [p̩ɐrmski/ p̩ɐrəmski]	
angl.	Hepburn [h̩ɛbɜrn/h̩ɛbɜrən]	Hepburna [h̩ɛbɜrna]		Hepburnov [h̩ɛbɜrnov-]
nem.	Luzern [luc̩ɛrn/luc̩ɛrən]	Luzerna [luc̩ɛrna]	luzernski [luc̩ɛrnski/luc̩ɛrənski]	

Tako še: nor. **Holm** [hól̩m/hól̩əm], angl. **Searle** [s̩ɛrl/s̩ɛrəl], nem. **Bayern** [bájern/bájərən] ipd.

[→ Gl. poglavji »Pisno odsotni polglasnik« (Glasoslovni oris) in »Govorno krajšanje osnove«.

Neobstojni polglasnik v francoskih in angleških imenih z nemimi končaji

{604} Neobstojni polglasnik v imenih s končnim nemim **e** ni zapisan. Pojavlja se v imenovalniku (in enakem tožilniku) ter pri izpeljankah z obraziloma **-ski** in **-(č)an**, če končaja **-⟨le⟩** in **-⟨re⟩** sledita soglasniku, in sicer

- a) v **angleških in francoskih imenih** s pisnim končajem **-⟨le⟩** (angl. **Newcastle** [njúkesəl], rod. **Newcastla** [njúkesla]); v tvorjenkah se polglasnik zapisuje s črko ⟨e⟩ (**newcastelski** [njúkesəlski], **Newcastelčan** [njúkesəlčan]);

- b) v francoskih imenih s končajem **-(re)** (**Le Havre** [lə ávər], rod. **Le Havra** [lə ávra]); v tvorjenkah se govorjeni polglasnik ob ⟨r⟩ ne zapisuje (**lehavrski** [ləávərski], **Lehavrčan** [ləávərčan]).

Nemi e v angleškem in francoskem končaju -le				
SAMOSTALNIKI MOŠKEGA SPOLA			IZPELJANKE	
	imenovalnik	rodilnik	obrazilo na soglasnik	obrazilo na samoglasnik
angl.	Beagle [bígə̀l]	Beagla [bígla]	beagelski [bígə̀lski]	Beaglov [bíglov-]
angl.	Seattle [sijétə̀l]	Seattla [sijétla]	seattelski [sijétə̀lski] Seattelčan [sijétə̀lčan]	
fr.	Grenoble [grenóbəl]	Grenobla [grenóbla]	grenobelski [grenóbə̀lski] Grenobelčan [grenóbə̀lčan]	

Tako še: angl. **Hubble** [hábəl], angl. **Gable** [gêjbəl], angl. **Riddle** [rídəl], angl. **Google** [gúgəl], angl. **Apple** [êpəl], angl. **Doolittle** [dúlitəl] itd.

Nemi e v francoskem končaju -re			
SAMOSTALNIKI MOŠKEGA SPOLA		IZPELJANKE	
	imenovalnik	rodilnik	obrazilo na samoglasnik
	Louvre [lúvər]	Louvra [lúvra]	louvrski [lúvərski] Louvrov [lúvrov-]
	Montmartre [monmártər]	Montmartra [monmártra]	montmartrski [monmártərski] Montmartrčan [monmártərčan]
	Sartre [sártər]	Sartra [sártra]	Sartrov [sártrov-]

Tako še: **Alexandre** [aleksándər], **Lemaître** [lemềtər/ləmềtər], **Lefèvre** [lefévər/ləfévər], **Le Havre** [lə ávər] itd.

{605} POSEBNOST

Izjema pri zapisu pridevnika je dvobesedno ime **Notre-Dame** [nɔ̀trə-dám/nɔ̀tər-dám], ob katerem se je že uveljavil pridevnik **notredamski** [nɔ̀trədámski/nɔ̀tərdámski] (npr. **Notredamski zvonar**), zato sicer systemskega zapisa ***notrdamski** ne uveljavljamo.

- ✎ Če zvočniški sklop ⟨vr⟩ sledi samoglasniku (**Louvre** [lúvər], **Le Havre** [lə ávər]), v stranskih sklonih polglasnik med zvočnikoma sicer izpade, črke ⟨v⟩ v položaju pred soglasnikoma pa ne izgovarjamo *u*-jevsko oz. dvoustnično, temveč kot zobnoustnični *v*: **Louvra** [lúvra] **Le Havra** [lə ávra]. (Podobno tudi **Vancouver** [vankúvər], rod. **Vancouvera** [vankúvra].)

- {606} V francoskih imenih z nemim končajem **-(es)** je pojavljanje neobstojnega polglasnika odvisno od soglasniškega sklopa pred končajem. Pri **zapisu obeh tipov izpeljank** iz teh imen – tako pridevniških z obrazilom **-ski** kot samostalniških z obrazilom **-(č)an** – pa se ravnamo po pisni rodilniški osnovi (**Sèvres** [sévr], rod. **Sèvresa** [sévra]), zato se pridevniška oblika in

prebivalsko ime v zapisu ne razlikujeta: **sèvrski** [sévrski]; **Sèvrščan** [sévrčan].

Pridevniška oblika je v nekaterih besednih zvezah tudi **pisno povsem podomačena** (**sevrski** [sévrski]), v tem primeru se tudi v zapisu ravnamo po imenovalniški govorni osnovi, ki ji dodamo obrazilo *-ski*.

Nemi es v francoskem končaju <i>-res</i>				
SAMOSTALNIKI MOŠKEGA SPOLA		IZPELJANKE		
imenovalnik	rodilnik	obrazilo na soglasnik, nepodomačena oblika	obrazilo na soglasnik, podomačena oblika	obrazilo na samoglasnik
Chartres [šártər]	Chartresa [šártra]	chartreski [šártərski]	chartrski [šártərski]	
Ingres [èngər]	Ingresa [èngra]			Ingresov [èngrov-]
Langres [lángər]	Langresa [lángra]	langreski [lángərski] Langresčan [lángərčan]	langrski [lángərski]	
Ypres [ípər]	Ypresa [ípra]	ypreski [ípərski] Ypresčan [ípərčan]	yprski [ípərski]	

 V pravopisnih priročnikih 20. stoletja se je zapis pridevnika, tvorjenega z obrazilom *-ski* iz francoskih imen z nemim izglasnim *-es*, spreminjal: osnova se je bodisi ohranjala (**Chartres** [šártər] – **chartreski** [šártərski]) ali bila v končaju fonetično podomačena in s tem prilagojena morfemskemu stiku s slovenskim priponskim obrazilom (**chartrski** [šártərski]). Pri tvorbi samostalniških prebivalskih imen podomačevanje izglasja ni bilo predlagano (**Chartresčan** [šártərčan]).

V *Pravopisu 8.0* se oba tipa tvorjenk – pridevniška in samostalniška – izenačujeta, saj se mnogi zgolj sistemsko tvorjeni izlastnoimenski pridevniki omejujejo le na prostorsko denotiranje; pri vrstnih pridevniških izpeljankah je podana tudi možnost za nadaljnje podomačevanje.

[→ O tvorbi pridevnikov z obrazilom *-ski* in prebivalskih imen iz imen z neobstojnim polglasnikom gl. poglavji »Tvorba pridevnikov z obrazilom *-ski*« in »Tvorba prebivalskih imen« (Besedotvorni oris).

[→ O krajšanju osnove pri imenih z nemim *-e* in nemim *-es* v končaju gl. poglavje »Neme črke in črkovni sklopi v tujih imenih« (Črkovno-glasovne premene).

NEOBSTOJNI A V PREVZETIH BESEDAH

{607} Neobstojni *a* se pojavlja v imenovalniku (in enakem tožilniku) imen, prevzetih iz južnoslovanskih jezikov (hrvaškega, srbskega, bosanskega, makedonskega, črnogorskega, bolgarskega).

{608} Zapisani **a** v imenovalniku izgovorimo po črki, pri pregibanju pa ga opuščamo v imenih s **končajema -ac** (hrv. **Pelješac**, srb. **Šabac**) in **-ar** (hrv. **Zadar**), v katerih osnove ne podaljšujemo z *j*:

- hrv. **Pelješac** [pélješac], rod. **Pelješca** [pélješca], vrst. prid. **pelješki** [pélješki]; preb. **Pelješčan** [pélješčan];
- srb. **Šabac** [šábac], rod. **Šabca** [šápca], vrst. prid. **šabski** [šápski]; preb. **Šabčan** [šápčan];
- hrv. **Zadar** [zádar], rod. **Zadra** [zádra], vrst. prid. **zadrski** [záderski]; preb. **Zadrčan** [záderčan].

Tako še: hrv. **Gotovac** [gótovac], hrv. **Jasenovac** [jasénovac], hrv. **Obrovac** [obróvac], srb. **Kragujevac** [kragújevac], hrv. **Zagorac** [zágorac]; hrv. **Bakar** [bákar] itd.

{609} Pri prevzemanju **imen s končajema -ak** in **-at** upoštevamo **izgovorljivost** soglasniškega sklopa, nastalega po izpadu *a*, in sicer

a) neobstojni **a opuščamo**, če je soglasniški sklop izgovorljiv:

- hrv. **Susak** [súsak], rod. **Suska** [súska], vrst. prid. **suški** [súški], preb. **Suščan** [súščan];
- hrv. **Paljetak** [páljetak], rod. **Paljetka** [páljetka], svoj. prid. **Paljetkov** [páljetkov-];
- čg. **Tivat** [tívat], rod. **Tivta** [tíŭta], vrst. prid. **tivtski** [tíŭtski]; preb. **Tivtčan** [tíŭtčan].

b) samoglasnik **a ohranjamo**, če je soglasniški sklop težje izgovorljiv:

- hrv. **Cavtat** [cáŭtat], rod. **Cavtata** [cáŭtata], vrst. prid. **cavtatski** [cáŭtatski]; preb. **Cavtatčan** [cáŭtatčan];
- srb. **Sandžak** [sándžak], rod. **Sandžaka** [sándžaka]; vrst. prid. **sandžaški** [sándžaški]; preb. **Sandžačan** [sándžačan].

 Imena, ki imajo slovensko domačo vzporednico (eksonim) in pri katerih je južnoslovanski *a* zamenjan s slovenskim *e*, vedno sklanjamo s krajšanjem osnove, ne glede na to, ali je ime zapisano v izvorni ali podomačeni obliki, npr.

- **Skader** [skádər] / mak. **Skadar** [skádar], rod. **Skadra** [skádra];
- **Karlovec** [kárlovəc] / hrv. **Karlovac** [kárlovac], rod. **Karlovca** [kárlovca].

 Na hrvaškem kajkavskem območju so imena tvorjena tudi z obrazilom **-ec**, npr. hrv. **Čakovec** [čákovəc], rod. **Čakovca** [čákovca]; hrv. **Sisek** [sísək], rod. **Siska** [síska]. Nekatere v preteklosti kajkavske oblike so se uveljavile z obrazilom **-ac**.

NEOBSTOJNI / V PREVZETIH BESEDAH

{610} Samoglasnik *i* se pri slovanskih zemljepisnih imenih s končajem **-(C)je** vriva pred zvočnik *j*, kadar iz teh imen tvorimo vrstne pridevnike z

obrazilom *-ski*, npr. slovaš. **Hostie** [hóstje], prid. **hostijski** [hóstijski].

NEOBSTOJNI O V PREVZETIH BESEDAH

{611} Zapisani (izvorno polglasniški) *o* se v končaju imen pojavlja v zahodnoslovanskih jezikih in se pri pregibanju lahko tudi ohranja, kar vpliva na različne pisne in glasovne uresničitve oblik:

- slovaš. **Dudok** [dúdok], rod. **Dudka** [dútká], svoj. prid. **Dudkov** [dútkov-] in **Dudok** [dúdok], rod. **Dudoka** [dúdoka], svoj. prid. **Dudokov** [dúdokov-];
- slovaš. **Pavol** [pávol], rod. **Pavla** [pávla], svoj. prid. **Pavlov** [páulov-] in **Pavol** [pávol], rod. **Pavola** [pávola], svoj. prid. **Pavolov** [pávolov-].

Tako še: slovaš. **Sivok** [sívok], rod. **Sivka** [síuka] / **Sivoka** [sívoka]; slovaš. **Pezinok** [pézinok], rod. **Pezinka** [pézinka] / **Pezinoka** [pézinoka]; slovaš. **Ružomberok** [rúžomberok], rod. **Ružomberka** [rúžomberka] / **Ružomberoka** [rúžomberoka] itd.

Neme črke in črkovni sklopi

SPLOŠNO

{612} **Neme črke in črkovni sklopi** so zapisi s črkami za soglasnike in samoglasnike, ki nimajo glasovne vrednosti. Pojavljajo se:

- a) v vzglasju, npr. fr. **Hugo** [igó], šved. **Djurgården** [júrgórdən];
- b) sredi besede, npr. fr. **Baudelaire** [bodlêr], kat. **Montserrat** [monserát];
- c) v izglasju, npr. angl. **Shakespeare** [šékspir], niz. **van Gogh** [van góg-], fr. **Monet** [moné], tur. **Tekirdağ** [tekírdá]; fr. **Versailles** [versáj].

[→ Z nemimi črkami in črkovnimi sklopi se najpogosteje srečamo pri prevzemanju imen iz angleščine in francoščine, a tudi v nekaterih drugih jezikih. Podrobnejša pravila za pregibanje so predstavljena v poglavjih »Angleščina«, »Francoščina«, »Švedščina« ... (O prevzemanju iz posameznih jezikov), za samostalniške in pridevniške izpeljanke pa v poglavju »Besedotvorje« (Slovnični oris za pravopis).

{613} Pri **pisnem krajšanju osnove** so udeležene le neme črke v **izglasju besed**, in sicer le **nemi e** v **francoskih in angleških** imenih ter pisno nepodomačenih občnih besedah (angl. **Wilde** [vájlt], rod. **Wilda** [vájlda]; **remake** [rimêjk], rod. **remaka** [rimêjka]). Izjemoma, če žensko ime podomačujemo in sklanjamo z glasovnimi končnicami, krajšamo tudi osnove z **nemim h** (angl. **Sarah** [sára], rod. **Sarah** [sára] tudi **Sare** [sáre]).

 Pisna osnova imen z **nemimi črkami in črkovnimi sklopi** (razen nemega e) se ne spreminja. Enako velja za pridevnike, tvorjene iz teh imen:

- fr. **Dumas** [dimá], rod. **Dumasa** [dimája], prid. **Dumasov/Dumasev** [dimájev-];
- fr. **Versailles** [versáj], rod. **Versaillesa** [versája];
- angl. **Hugh** [hjú], rod. **Hugha** [hjúja], prid. **Hughov/Hughev** [hjújev-];
- fr. **goncourt** [gonkúr], rod. **goncourta** [gonkúrja/gonkúra].

[→ O posebnostih sklanjanja imen z nemim končnim e gl. poglavje »Nemi e«, za h pa gl. »Nemi h«.

NEMI E

{614} Nemi e ohranjamo in osnove ne spreminjamo

1. v angleških in francoskih imenih s končajema -(ce) in -(ge), saj e v obeh jezikih vpliva na izgovor črke ⟨c⟩ kot [s] ter črke ⟨g⟩ v angleščini kot [dž] in v francoščini kot [ž] (v izglasju in pred soglasnikom kot [č] oz. [š]):

- fr. **Laplace** [laplás], rod. **Laplacea** [laplása];
- angl. **Bruce** [brús], rod. **Brucea** [brúsa];
- fr. **Liège** [ljéš], rod. **Liègea** [ljéža];
- angl. **Cage** [kêjč], rod. **Cagea** [kêjdža];
- angl. **vintage** [víntič], rod. **vintagea** [vítidža];

2. v francoskih imenih, kadar je e del nemega črkovnega sklopa (npr. v končaju -(es)):

- fr. **Georges** [žórš], rod. **Georges**a [žórža];
- fr. **Versailles** [versáj], rod. **Versailles**a [versája];
- fr. **Descartes** [dekárt], rod. **Descartes**a [dekárta];

3. v angleških imenih, kadar e-ju sledi še kaka soglasniška črka, ki se izgovarja (ali ne):

- angl. **James** [džêjms/džéms], rod. **James**a [džêjmsa/džémsa];

4. v angleških in francoskih imenih za samoglasnikom ali dvoglasnikom v izglasju:

- angl. **Monroe** [monró], rod. **Monroe**ja [monrója];
- fr. **Courbevoie** [kurbøvujá/kurbøvujá], rod. **Courbevoie**ja [kurbøvujája/kurbøvujája];
- angl. **reggae** [rêgi], rod. **reggae**ja [rêgija].

{615} Nemi e opuščamo in s tem osnovo pisno krajšamo

1. v angleških in francoskih imenih, kadar ⟨e⟩ sledi soglasniku **na koncu besede** (razen za ⟨g⟩ in ⟨c⟩):

- fr. **Pierre** [pjêr], **Pierr**a [pjêra];

- angl. **Hampshire** [hêmpšir], **Hampshira** [hêmpšira];
- angl. **YouTube** [jútúp/jútjúp], **YouTuba** [jútúba/jútjúba];
- angl. **house** [háʊs], **housa** [háʊsa];

2. v francoskih imenih s končnim nemim *e*, kadar sledi soglasniku, zapisanemu z dvočrkji (npr. -⟨qu⟩ in -⟨gu⟩ za [g], -⟨gn⟩ za [n'/n]) ali tričrkji (npr. -⟨ill⟩ in -⟨gli⟩ za [j]):

- ⟨⟨qu⟩e⟩ – **Dominique** [dominíq] m, rod. **Dominiqua** [dominíka]; **Dominique** [dominíq] ž, rod. **Dominique** [dominíq];
- ⟨⟨gu⟩e⟩ – **Camargue** [kamárk], rod. **Camargua** [kamárga];
- ⟨⟨gn⟩e⟩ – **Montaigne** [montên'/montên], rod. **Montaigna** [montênja];
- ⟨⟨ill⟩e⟩ – **Marseille** [marsêj], rod. **Marseilla** [marsêja];
- ⟨⟨gli⟩e⟩ – **de Broglie** [də brôj], rod. **de Broglia** [də brôja].

 Končni *h* je tudi del dvočrkij, npr. ⟨gh⟩, ⟨th⟩, ⟨ph⟩, ⟨ch⟩, in v nemščini tudi veččrkij (npr. ⟨sch⟩, ⟨tzech⟩). V teh primerih črka *h* ni nima, npr. niz. **van Gogh** [van góg-], nem. **Bayreuth** [bajrôjt], angl. **Ralph** [rálf], nem. **Urach** [úrah] ipd.

[→ O mehčanem izgovoru izglasnega črkovnega sklopa *-gne* gl. poglavje »Francoščina« (O prevzemanju iz posameznih jezikov).

[→ O pravilih glede izgovora nemih črk in črkovnih sklopov v angleščini in francoščini glej preglednici »Angleščina« in »Francoščina« (O prevzemanju iz posameznih jezikov).

[→ O pravilih glede govornega daljšanja osnove *z j* in preglaševanju glej poglavji »Daljšanje osnove *z j*« in »Preglaševanje«.

NEMI *H* V KONČAJU

IMENA MOŠKEGA SPOLA

{616} **Osebna imena in priimke** s končnim nemim *h* za samoglasnikom pri pisnem pregibanju praviloma ohranjamo nespremenjene in dodajamo končnice. Govorno pregibanje je odvisno od naglašenosti končnega samoglasnika.

1. Če je končni samoglasnik **nenaglašen**, je v vlogi končnice, ime pa sklanjamo po prvi ali drugi moški sklanjatvi; druga je sploh v zapisu zelo redka:

- **Jonah** [džóna], rod. **Jonaha** [džóna], daj. **Jonahu** [džónu], or. **z Jonahom** [z_ džónom] (redko **Jonah** [džóna], rod. **Jonahe** [džóne], daj. **Jonahi** [džóni], or. **z Jonaho** [z_ džóno]);
- **Noah** [nóa], rod. **Noaha** [nóa], daj. **Noahu** [nóu], or. **z Noahom** [z_ nóom] (redko **Noah** [nóa], rod. **Noahe** [nóe], daj. **Noahi** [nói], or. **z Noaho**

[z_nóo]).

2. Če je končni samoglasnik **naglašen** (francoska in enozložna angleška imena), osnovo v govoru podaljšujemo z *j*:

- fr. **Noah** [noá], rod. **Noaha** [noája], or. z **Noahom/Noahem** [z_noájem];
- angl. **Pooh** [pú], rod. **Pooha** [púja], or. s **Poohom/Poohem** [s_pújem].

{617} POSEBNOSTI

1. Pri nekaterih daljših angleških imenih s končnim nemim *h* kot samostojno črko (**Peckinpah** [pêkinpa]) izgovarjamo končni naglašeni samoglasnik z večjo jakostjo (kot da bi bil pod stranskim naglasom), kar je razlog za daljšanje osnove teh imen v govoru, npr.

- **Peckinpah** [pêkinpa], rod. **Peckinpaha** [pêkinpaja];

2. Pri imenih, ki imajo uveljavljene slovenske različice, npr. svetopisemski imeni **Noe** [nóe] in **Jona** [jóna], se nemi *h* lahko tudi opušča. V rabi se od roditeljskega dalje pojavljajo poslovenjene sklonске oblike v obeh moških sklanjatvah.

 Sklanjanje **zemljepisnih imen** je neustaljeno.

V SP 2001 je bil kodificiran izgovor, ki je sledil branju po črki (nemi *h* se ohranja), in sklanjanje po prvi moški sklanjatvi (**Utah** [jútah], rod. **Utaha** [jútaha]). Ta način je v sodobni rabi zaradi poznavanja pravil angleškega jezika vse redkeje uresničen.

Zaradi vpliva govornih oblik z izglasnim *-a* imena kot **Utah** [júta], **Savannah** [savána, amer. savêna] in **Dagobah** [dagóba] opisujemo kot samostalnike ženskega spola in jih uvrščamo v tretjo žensko sklanjatev.

V pisnem jeziku ta imena sklanjamo pogosto po prvi moški sklanjatvi (**Utah** [júta] m, rod. **Utaha**, mest. v **Utahu**), v govoru pa v tem primeru imena (če jih želimo sklanjati z glasovnimi končnicami) preidejo v ženski spol in jih sklanjamo po prvi ženski sklanjatvi, npr. [júta], rod. [júte], mest. [ú_júti].

IMENA ŽENSKEGA SPOLA

{618} Pri angleških ženskih imenih z **nenaglašenim samoglasniškim** izglasjem končni nemi *h* pri **pisnem pregibanju** praviloma ohranjamo in imena sklanjamo po tretji ženski sklanjatvi:

- **Sarah** [sêra], rod. **Sarah** [sêra], or. s **Sarah** [s_sêra];
- **Oprah** [ópra], rod. **Oprah** [ópra], or. z **Oprah** [z_ópra].

Tako še: **Hannah** [hêna], **Deborah** [débora], **Norah** [nóra], **Farrah** [fêra], **Mariah** [marája] ipd.

{619} POSEBNOST

Ker izglasni govorniki *a* sovpade s končaji samostalnikov prve ženske sklanjatve, se zlasti pri imenih, ki imajo uveljavljene slovenske različice (**Sarah** – **Sara**, **Hannah** – **Hana**), nemi *h* tudi **opušča**, samoglasnik pred njim pa dobi vlogo končnice: **Sarah** [sêra], rod. **Sare** [sêre]. V rabi se oba načina pogosto mešata: ime v zapisu pregibamo po tretji ženski sklanjatvi, v govoru tudi po prvi, npr. **intervju z Oprah** [intervjú z_ópro].

PRIKAZ RAZMERJA MED OSNOVO IN PODSTAVO

{620} Iz samostalnikov z nemim *e* v končaju izpeljujemo samostalniške in pridevniške izpeljanke na štiri načine: iz **skrajšane**, **neskrajšane**, **izglasno spremenjene** ali **podaljšane osnove**, kar je odvisno od glasu, s katerim se končuje govorjena roditeljska osnova, in priponskega obrazila.

{621} I. PODSTAVA JE ENAKA RODILNIŠKI PISNI OSNOVI

Če se osnova konča na zvočnike *m, n, r, l, j, v* ali nezvočnike *p, b, t, d* in *f*, je podstava vseh pridevniških in samostalniških izpeljank enaka **roditeljski osnovi**, ki je pisno **skrajšana** (nemi *e* opuščamo).

Skrajšana osnova na zvočnike <i>m, n, r, l, j</i> in <i>v</i> ali nezvočnike <i>p, b, t, d</i> in <i>f</i>				
	jezik	imenovalnik	roditeljnik	tvorjenke z obrazili -ov/-ev in -in, -ec ter -ski in -čan
m	fr.	Angoulême [angulêm]	Angouléma [anguléma]	angoulêmski [angulêmski] Angoulêmčan [angulêmčan]
n	fr.	La Fontaine [la fontên]	La Fontaina [la fontêna]	La Fontainov [la fontênov-]
n	angl.	Yellowstone [jélouštón/jélouštoun]	Yellowstona [jélouštóna/jélouštouna]	yellowstonski [jélouštónski/jélouštounski]
r	angl.	Baltimore [báltimor]	Baltimora [báltimora] tudi Baltimorja [báltimorja]	baltimorski [báltimorski] Baltimorčan [báltimorčan]
l	fr.	Lille [líli]	Lilla [líla]	lillski [lílski]
v	fr.	Megève [mežêv]	Megèva [mežêva]	megèvski [mežêvski] Megèvčan [mežêvčan]
j	angl.	Faye [fêj]	Faye [fêj]	Fayin [fêjin]
b	angl.	YouTube [jútúb/jútjúp]	YouTuba [jútúba/jútjúba]	youtubski [jútúpski/jútjúpski]
d	angl.	Humberside [hámbørsajt]	Humbersida [hámbørsajda]	humbersidski [hámbørsajtski] Humbersidčan [hámbørsajtčan]
d	angl.	Wilde [vájlt]	Wilda [vájlda]	Wildov [vájldov-]
p	angl.	Pope [pôp]	Popa [pôpa]	Popov [pôpov-]
t	angl.	Watergate [vótərgêjt]	Watergata [vótərgêjta]	watergatski [vótərgêjtski]
t	fr.	Marguerite [margerít]	Marguerite [margerít]	Margueritin [margerítin]
f	angl.	Radcliffe [rêtklif]	Radcliffa [rêtklifa]	radcliffski [rêtklifski]

Če se osnova konča na nezvočnike *s, z, c – š, ž, č, dž – k, g, h*, je podstava **pridevniških** izpeljank z obrazili **-ov/-ev** in **-in** enaka roditeljski osnovi, naj bo ta **pisno skrajšana** ali **neskrajšana**, npr. angl. **George** [džórc], rod. **Georgea** [džórdža], prid. **Georgeov/Georgeev** [džórdžev-]. (Glej preglednico »Govorjena osnova na nezvočnike *s, z, c – š, ž, č, dž – k, g, h*«.)

{622} II. PODSTAVA JE ENAKA GOVORJENI OSNOVI

Če se osnova konča na nezvočnike **š, ž, č, dž**, je podstava **samostalniških** izpeljank z obrazilom **-an** enaka pisni rodilniški osnovi, naj bo ta **pisno skrajšana** ali **neskrajšana**, npr. fr. **Brugge** [brúš], rod. **Bruggea** [brúža], preb. **Bruggean** [bružán]. (Glej preglednico »Govorjena osnova na nezvočnike s, z, c – š, ž, č, dž – k, g, h«.)

{623} III. PODSTAVA JE ENAKA GOVORJENI OSNOVI IN SE PISNO SPREMINJA

Če se osnova konča na nezvočnike **s, z, c – š, ž, č, dž – k, g, h**, se podstava **pridevniških** izpeljank z obrazilom **-ski** opira na govorno osnovo, v kateri se končni glas osnove zamenja s **š**, **-ski** pa izgubi svoj **s**. Nastane končaj **-ški**, npr. fr. **Camargue** [kamárk] – prid. **camarški** [kamárški]. (Gl. preglednico.)

Če se osnova konča na nezvočnike **s, z, c – k, g, h**, se podstava **samostalniških** izpeljank z obrazilom **-an** opira na govorno osnovo, v kateri se končni glas osnove spremeni, in sicer **g > ž, z > ž, h > š, s > š, c > č** in **k > č**, npr. fr. **Camargue** [kamárk] – preb. **Camaržan** [kamaržán]. (Glej preglednico »Govorjena osnova na nezvočnike s, z, c – š, ž, č, dž – k, g, h«.)

Govorjena osnova na nezvočnike s, z, c – š, ž, č, dž – k, g, h					
	jezik	imenovalnik	rodilnik	tvorjenke z obrazili -ov/-ev in -in	tvorjenke z obrazili -ski in -an
g	fr.	Camargue [kamárk]	Camargua [kamárga]		camarški [kamárški] Camaržan [kamaržán]
k	fr.	Dunkerque [denkêrk]	Dunkerqua [denkêrka]		dunkerški [denkêrški] Dunkerčan [denkêrčan]
s	angl.	Providence [prôvidens]	Providencia [prôvidensa]		providenški [prôvidenški] Providenšan [providenšán]
s	angl.	Joyce [džôjs]	Joycea [džôjsa]	Joyceov [džôjsov-]	
s	angl.	Alice [êlis]	Alice [êlis]	Alicein [êlisiin]	
s	fr.	Maurice [morís]	Mauricea [morísa]	Mauriceov [morísov-]	
z	angl.	Glaze [glêjs]	Glaza [glêjza]	Glazov [glêjzov-]	
ž	fr.	Maubeuge [mobêš]	Maubeugea [mobêža]		maubeuški [mobêški] Maubeugean [mobežán]

ž	fr.	Serge [sêrš]	Sergea [sêrža]	Sergeov/Sergeev [sêržev-]	
ž	fr.	Brugge [brúš]	Bruggea [brúža]		bruški [brúški] Bruggean [bružán]
dž	angl.	George [džórc]	Georgea [džórdža]	Georgeov/Georgeev [džórdžev-]	

{624} POSEBNOSTI

1. Pri francoskih imenih z nemim **črkovnim sklopom** **-(es)** črka **s** v končaju sovpadе s črko **s** v priponskem obrazilu **-ski**, v govoru pa obrazilo **-ski** dodamo govornjeni osnovi (**Nantes** [nánt] + **-ski** – **nanteski** [nántski]). Podstava je enaka tudi pri imenih, ki jih lahko izgovorimo z neobstoјnim polglasnikom v zvočniško-zvočniškem sklopu (**Arles** [árl/árəl]). Pri tvorbi pridevnikov z obrazilom **-ov** in prebivalskih imen ni posebnosti: podstava je enaka rodilniški pisni osnovi.

	Jezik	Imenovalnik	Rodilnik	Tvorjenke z obrazilom -ski	Tvorjenke z obrazili -ov in -čan
m	fr.	Nîmes [ním]	Nîmesa [níma]	nîmeski [nímski]	Nîmesčan [nímčan]
n	fr.	Cannes [kán]	Cannesa [kána]	canneski [kánski]	Cannesčan [kánčan]
j	fr.	Versailles [versáj]	Versaillesa [versája]	versailleski [versájski]	Versaillesčan [versájčan]
l	fr.	Arles [árl/árəl]	Arlesa [árla]	arleski [árlski/árəlski]	Arlesčan [árlčan/árəlčan]
t	fr.	Nantes [nánt]	Nantesa [nánta]	nanteski [nántski]	Nantesčan [nántčan]
t	fr.	Descartes [dekárt]	Descartesa [dekárta]		Descartesov [dekártov-]

2. Podomačene pisne oblike pridevnikov z obrazilom **-ski**, izpeljanih iz tujih imen z nemimi izglasji, temeljijo na **govornjeni osnovi imena** (neme črke torej tudi v zapisu **vedno opuščamo**). Uveljavile so se pri pogosteje rabljenih pridevnikih, pogosto v stalnih besednih zvezah ali tudi strokovnih izrazih, npr. **Versailles** [versáj] – **versajski** [versájski] (npr. *versajski mir*), **Nantes** [nánt] – **nantski** [nántski] (npr. *nantski edikt*); lahko so tudi izgovorno spremenjene, npr. **Cayenne** [kajêñ] – **kajenski** [kajénski] (npr. *kajenski poper*).

3. Pri francoskih in angleških imenih s soglasniškim nezvočniško-zvočniškim sklopom **pred končno nemo črko** **-(e)** se v govoru med soglasnika vriva **neobstoјni polglasnik**. Podstava pridevnika na **-ski** in prebivalskega imena z obrazilom **-čan** se razlikuje glede na to, ali je v izglasju zvočnik **l** ali **r**.

- Če se govorna osnova v imenovalniku konča na **zvočnik l**, v pisno podstavo vrivamo neobstoјni polglasnik, zapisan z (e), govorna podstava pa je enaka imenovalniški (**grenobelski** [grenóbəlski]).
- Če se govorna osnova v imenovalniku konča na **zvočnik r**, je pisna podstava pridevnika enaka rodilniški, govorna pa imenovalniški, saj izgovorjenega neobstoјnega polglasnika ne zapisujemo (**louvrski** [lúvərski]).

	Jezik	Imenovalnik	Rodilnik	Tvorjenke z obrazili -ski in -čan
l	fr.	Grenoble [grenóbəl]	Grenobla [grenóbla]	grenobelski [grenóbəlski] Grenobelčan [grenóbəlčan]
l	angl.	Seattle [sijétəl]	Seattla [sijétla]	seattelski [sijétəlski] Seattelčan [sijétəlčan]
r	fr.	Louvre [lúvər]	Louvra [lúvra]	louvrski [lúvərski]

[→ Gl. poglavje »Neobstoјni polglasnik v francoskih in angleških imenih z nemimi končaji«.

{625} IV. PODSTAVA JE ENAKA RODILNIŠKI PISANI OSNOVI IN SE DALJŠA V ZAPISU

Če se govornjena osnova imena konča na naglašeni samoglasnik ali dvoglasnik in pri sklanjanju osnovo daljšamo v zapisu in govoru, obrazili *-ski* in *-(č)an* dodamo podaljšani osnovi, nemi *e* pa za črko za samoglasnik (npr. *o*) ali samoglasniškim dvočrkjem (npr. *oi*) ohranjamo.

Govornjena osnova na samoglasnik, ki podaljšuje osnovo				
	jezik	imenovalnik	rodilnik	tvorjenke z obrazili <i>-ski</i> in <i>-čan</i>
ó	angl.	Monroe [monró]	Monroeja [monrója]	monroejski [monrójski] Monroejčan [monrójčan]
uá	fr.	Courbevoie [kurbevʊá/kurbəvʊá]	Courbevoieja [kurbevʊája]	courbevoiejski [kurbevʊájski] Courbevoiejčan [kurbevʊájčan]

{626} V. PODSTAVA JE ENAKA RODILNIŠKI GOVORJENI OSNOVI IN SE DALJŠA V GOVORU

Če se govornjena osnova imena z nemim končajem konča na (najpogosteje) naglašeni samoglasnik in se pri sklanjanju v izgovoru daljša, v zapisu pa ne, tudi obrazili *-ski* in *-(č)an* dodamo pisni, tj. nepodaljšani osnovi, v govoru pa izhajamo iz podaljšane osnove. Neme črke v zapisu pred *-ski* in *-(č)an* ohranjamo.

Govornjena osnova na samoglasnik, ki podaljšuje osnovo v govoru				
	jezik	imenovalnik	rodilnik	tvorjenke z obrazili <i>-ski</i> in <i>-čan</i>
[á]	angl.	Armagh [armá]	Armagha [armája]	armaghski [armájski] Armaghčan [armájčan]
[é]	fr.	beaujolais [božolé]	beaujolaisa [božolêja]	
[é]	fr.	Calais [kalé]	Calaisa [kalêja]	calaiski [kalêjski] Calaisčan [kalêjčan]
[é]	fr.	Lisieux [lizjé]	Lisieuxa [lizjêja]	lisieuxski [lizjêjski] Lisieuxčan [lizjêjčan]
[í]	fr.	Tuileries [tʊilrí]	Tuileriesa [tʊilríja]	tuilerieski [tʊilríjski]
[ó]	fr.	Vaud [vó]	Vauda [vója]	vaudski [vójski] Vaudčan [vójčan]
[o]	angl.	Marlborough [mólboro]	Marlborougha [mólboroja]	marlboroughski [mólborojski] Malboroughčan [mólborojčan]

{627} POSEBNOST

Podomačene pisne oblike pridevnikov z obrazilom *-ski* temeljijo na govornjeni imenovalniški osnovi imena (neme črke torej tudi v zapisu vedno opuščamo), osnovo pa daljšamo z *j*. Uveljavile so se pri pogosteje rabljenih pridevnikih, marsikdaj v stalnih besednih zvezah ali tudi strokovnih izrazih, npr. fr. *Bordeaux* [bordó] – *bordojski* [bordójski] (npr. *bordojsko vino*); fr. *Artois* [artʊá] – *arteški* [artéški] (npr. *arteški gonič*,

arteški vodnjak); fr. *Beaujolais* [božolé] – *božolejski* [božolêjski] (npr. *božolejski postopek*); fr. *Calais* [kalé] – *kalejski* [kalêjski] (npr. *kalejska čipka*).

Daljšanje osnove z *j*

SPLOŠNO

{628} Daljšanje osnove se pojavlja pri sklanjanju samostalnikov moškega spola, katerih osnova se končuje na **samoglasnik**. Samoglasniškim osnovam pri sklanjanju dodajamo **soglasnike *j, n, s*** in ***t*** ter morfema ***ov*** oz. ***ev***. Soglasnik ***j*** dodajamo tudi nekaterim skupinam samostalnikov moškega spola s **končnim *r*** in manjši skupini samostalnikov srednjega spola.

[→ O daljšanju osnove s soglasniki *n, s* in *t* gl. poglavje »Prva moška sklanjatev« in »Prva srednja sklanjatev« (Oblikoslovje).

[→ O pogovornem daljšanju osnove pri samostalnikih moškega spola s soglasnikom *t* gl. poglavje »Prva moška sklanjatev« (Oblikoslovje).

[→ O daljšanju osnove z morfemoma *ov* in *ev* pri enozložnih občnoimenskih samostalnikih moškega spola v dvojini in množini gl. poglavje »Prva moška sklanjatev« (Oblikoslovje).

{629} Pri sklanjanju tujih imen in pisno nepodomačenih besed v slovenščini se pojavlja le **daljšanje osnove z *j***, ki pri samostalnikih **moškega spola** vpliva tudi na **preglas**.

[→ Gl. poglavje »Preglas« (Črkovno-glasovne premene).

DALJŠANJE OSNOVE Z *J* PRI SAMOSTALNIKI MOŠKEGA SPOLA

{630} Pri sklanjanju samostalnikov moškega spola osnovo daljšamo z *j*, če se konča na samoglasnike ***á, é/e, í/i, ó, ú/u*** ali soglasnik ***r***.

SAMOSTALNIKI NA KONČNI SAMOGLASNIK

{631} Pri sklanjanju samostalnikov moškega spola osnovo daljšamo z *j* tako v **zapisu** kot v **govoru** v vseh sklonih (razen v imenovalniku ednine in tožilniku, če je enak imenovalniku), in sicer

1. če se osnova končuje na **naglašene samoglasnike** ali **nenaglašena *i*** in ***u***:

- [*á*] – **apartma** [apartmá], rod. **apartmaja** [apartmája];

- [é] – **karate** [karaté], rod. **karateja** [karatêja];
- [í] – **meni** [mení], rod. **menija** [meníja];
- [ó] – **skiro** [skiró], rod. **skiroja** [skirója];
- [ú] – **kanu** [kanú], rod. **kanuja** [kanúja];
- [i] – **kolibri** [kolíbrí], rod. **kolibrija** [kolíbríja];
- [u] – **sudoku** [sudóku], rod. **sudokuja** [sudókuja];

2. če se osnova končuje na **nenaglašeni e**, kadar ta ni končnica:

- pri redkih priimkih (**Maze** [máze], rod. **Mazeja** [mázeja]; **Vute** [vúte], rod. **Vuteja** [vúteja]);
- pri pisno podomačenih prevzetih občnih izrazih in imenih (**maskarpone** [maskarpóne], rod. **maskarponeja** [maskarpóneja]; **Jahve** [jáhve], rod. **Jahveja** [jáhveja]).

{632} POSEBNOSTI

1. Pri nekaterih **osebnih** imenih in priimkih na **končni nenaglašeni e** (*Arne, Mate; Berke*) se v knjižni rabi uveljavljata tako podaljšava z *j* kot s *t* (*Arne*, rod. *Arneja/Arneta*). V sodobnem knjižnem jeziku sta za slovenske nosilce imen in priimkov mogoči obe možnosti sklanjanja, izbira podaljšave je odvisna od nosilca imena in od regionalne ali rodbinske navade, ki jo v knjižnem jeziku ohranjamo.

2. Če je **končni nenaglašeni e končnica** (in ne zadnji glas osnove), se pri sklanjanju premenjuje (*finale* [finále], rod. *finala* [finála]). Osnove torej ne podaljšujemo pri

- redkih eksonimih, npr. **Čile**;
- nekaterih prevzetih besedah, npr. **kamikaze**, **gvakamole**, **konklave**;
- skupinah že podomačenih samostalnikov s končaji **-ale** (*finale, bienale, Berlinale, četrtfinale, polfinale, triennale*), **-ile** (*faksimile, kampanile*) in **-ere** (*belvedere, mizerere*).

 Po pravilih starejših pravopisov daljšamo osnovo s *t* le pri »domačih«, z *j* pa pri prevzetih imenih: *delo Mateta Dolenca* in *zmaga Mateja Parlova*.

 Nekateri prevzeti samostalniki, ki se končujejo na *u*, pogosto omahujejo pri naglasnem mestu (v sodobni slovenščini je pri takih sicer vse pogosteje naglas na zadnjem besednem zlogu), npr. **emu** [emú/ému], **haiku** [hajkú/hájku], **vudu** [vúdu/vudú], **guru** [gúru/gurú]. V obeh primerih pa podaljšujejo osnovo z *j*.

{633} Osnovo daljšamo z *j* tudi pri sklanjanju **črkovalno branih enot**, pri katerih je v izglasju lahko tudi naglašeni polglasnik, npr. pri

- **kraticah** s samoglasniškim izglasjem (**KPK** [kápéká], rod. **KPK-ja** [kápékája]; **APZ** [ápézé], rod. **APZ-ja** [ápézêja]; **SSKJ** [sèsèkèjè], rod. **SSKJ-ja** [sèsèkèjèja]);
- samostojnih **črkah** (**a** [á], rod. **a-ja** [ája]; **t** [tè/té], rod. **t-ja** [tèja/têja]).

SAMOSTALNIKI NA KONČNI R

{634} Podaljšavo z *j* poznajo nekateri večzložni samostalniki z osnovo na **soglasnik r** (npr. **šolar** [šólar], rod. **šolarja** [šólarja]), ki jih ne uvrščamo v skupine samostalnikov moškega spola na končni *r*, ki ne daljšajo osnove, to so:

- **enozložnice** (**ar**, **bor**, **dar**, **mir**, **par**, **por**, **sir**, **tir**, **vir**, **žar** ...); izjema so [**cár**], rod. **carja** [cárja], tudi pogovorna izraza **far** [fár] in **jur** [júr];
- **izglagolske izpeljanke in zloženske** (**govor**, **izvir**, **nadzor**, **napor**, **odbor**, **pododbor**, **premor**, **pripor**, **pomor**, **udar**, **zbor**, **samomor**, **cvetožer** ...);
- **osnove z neobstojnimi samoglasniki** (**baker**, **liter**, **meter**, **tiger**, **veter**, **blagor**; **Ciper**, **Jupiter**, **Zadar**) ter iz njih nastale tvorjenke (**mililiter**, **kilometer**);
- **posamezne besede in imena** (**dvor**, **prostor**, **sever**, **šotor**, **štor**, **tabor**, **tovor**; **Hvar**, **Ljutomer**, **Maribor**, **Bolgar**, **Madžar** ...).

[→ Podrobneje o krajšanju osnove pri besedah s končnim *r* gl. poglavje »Neobstojni polglasnik« (Črkovno-glasovne premene).

 Daljšanja osnove pri enakozvočnih občnih besedah in lastnih imenih ne uveljavljamo vedno enako, npr. **sever**, rod. **severa** nasproti **Sever**, rod. **Severja**; **požar**, rod. **požara** nasproti **Požar**, rod. **Požarja**. Podobno velja za enakozvočnice z različnimi pomeni, npr. **okvir**, rod. **okvirja** (*slika v okvirju*) nasproti **okvir**, rod. **okvira** (*v okviru danih možnosti*).

Samostalniki na končni *r*, ki jih sklanjamo na dva načina

{635} Pri nekaterih samostalnikih s končnim *r* sta sklanjatveni možnosti dve; prednostna je tista, ki je v rabi bolj uveljavljena in zato nevtralna.

1. Pri samostalnikih **gejzir**, **hektar**, **kamamber**, **lovor**, **lemur**, **termofor**; **lkar** ..., ki jih sklanjamo bodisi z **daljšanjem** osnove bodisi z **nespremenjeno** osnovo, je bolj razširjeno sklanjanje z **daljšanjem** osnove, npr. **javor** [jávor], rod. **javorja** [jávorja] tudi **javora** [jávora]. Izjema: **fluor** [fluór], rod. **fluora** [fluóra] tudi **fluorja** [fluórja].

2. Pri samostalnikih s končnim **-(er)**, ki jih sklanjamo bodisi z **daljšanjem** osnove bodisi s **skrajšano** osnovo (zaradi neobstojnega samoglasnika), je bolj razširjeno sklanjanje s **skrajšano** osnovo, npr. **seter** [sétər], rod. **setra** [sétra] tudi **seter** [séter], **seterja** [séterja]. Tako še: **bager**, **sinker** ...

{636} POSEBNOST

Samostalnika **amper** in **bofor**, ki označujeta **merske enote**, sklanjamo pogosteje z nespremenjeno osnovo: **amper** [ampêr], rod. **ampera** [ampêra] tudi **amperja** [ampêrja].

{637} Moška osebna imena, ki so po nastanku **zloženske** z enozložnimi sestavinami v drugem delu (npr. **-bor**, **-dar**, **-mer**, **-mir**, **-zar**), so v preteklosti

sklanjali le z nespremenjeno osnovo (npr. *Prešeren o Črtomiru*), danes pa pogosteje s podaljšano osnovo: **Črtomir** [čərtomir], rod. **Črtomirja** [čərtomirja] tudi **Črtomira** [čərtomira]. Tako še: **Božidar**, **Dalibor**, **Hotimir**, **Kazimir**, **Ljubomir**, **Slavomir**, **Svetozar**, **Tugomer**, **Tihomir**, **Vladimir**, **Zvonimir** ...

RAZMERJE MED OSNOVO IN PODSTAVO

{638} Kadar iz **samostalnikov moškega spola**, ki pri sklanjanju podaljšujejo osnovo z *j*, izpeljujemo pridevniške in samostalniške izpeljanke, je podstava tvorjenk lahko enaka **podaljšani** (rodilniški) ali **nepodaljšani** (imenovalniški) osnovi.

1. Podaljšani (rodilniški) osnovi je enaka podstava

- o vseh izpeljank, če se samostalnik konča na **naglašeni samoglasnik** ali **nenaglašena i** in **u** ter **e**, ki ni končnica: **apartmajski**, **nivojski**, **Menašejev**; **kengurujček**, **bordojec**;
- o pridevniških izpeljank z obrazilom **-ev**, če se samostalnik konča na **r**: **šolarjev**, **direktorjev**, **carjev**.

2. Nepodaljšani (imenovalniški) osnovi je enaka podstava

- o izpeljank z obrazili **-ček**, **-ski**, **-ec**, **-ica**, **-ka** ..., če se samostalnik konča na **r**: **šolarček**, **januarski**, **direktorski**, **labradorec**, **carica**, **čebelarka** ...;
- o večine izpeljank s prevzetimi obrazili, npr. **-izem** (**carizem**; **kanuizem**, **vuduizem**), **-ist** (**carist**, **humorist**, **tenorist**; **karateist**, **skiroist**, **vuduist**).

Vzorec pregibanja		Izpeljanke		
Samostalniki moškega spola s končnim naglašnim samoglasnikom				
imenovalnik	rodilnik	-ski; -ček, -ec	-ev	-ist, -izem
apartma [apartmá]	apartmaja [apartmájá]	apartmajski [apartmájski]	apartmajev [apartmájev-]	
karate [karaté]	karateja [karatêja]	karatejski [karatêjski] karatejec [karatêjɛc]		karateist [karateíst]
ataše [atašé]	atašeja [atašêja]	atašejski [atašêjski]	atašejev [atašêjev-]	
meni [mení]	menija [meníja]	menijski [meníjski]		
nivo [nivó]	nivoja [nivója]	nivojski [nivójski]		
kanu [kanú]	kanuja [kanúja]	kanujski [kanújski]		kanuist [kanuíst] kanuizem [kanuízem]
kenguru [kengurú]	kenguruja [kengurúja]	kengurujček [kengurújčɛk] kengurujski [kengurújski]	kengurujev [kengurújev-]	

Samostalniki moškega spola s končnima nenaglašenima <i>i</i> in <i>u</i>				
imenovalnik	rodilnik	-ski; -ček, -ec	-ev	-ist, -izem
hobi [hóbi]	hobija [hóbija]	hobijski [hóbijski]		hobist [hobíst]
kolibri [kolíbrí]	kolibrija [kolíbríja]	kolibrijski [kolíbríjski] kolibrijska [kolíbríjska]	kolibrijev [kolíbríjev-]	
sudoku [sudóku]	sudokuja [sudókuja]	sudokujski [sudókujski]		
Samostalniki moškega spola s končnim nenaglašenim <i>e</i>				
imenovalnik	rodilnik	-ski; -ček, -ec	-ev	-ist, -izem
maskarpone [maskarpóne]	maskarponeja [maskarpóneja]		maskarponejev [maskarpónejev-]	
Maze [máze]	Mazeja [mázeja]		Mazejev [mázejev-]	
Vzorec pregibanja		Izpeljanke		
Samostalniki moškega spola s končnim <i>r</i>				
imenovalnik	rodilnik	-ski; -ček, -ica, -ka	-ev	-ist, -izem
šolar [šólar]	šolarja [šólarja]	šolarski [šólarski] šolarček [šólarček]	šolarjev [šólarjev-]	
direktor [diréktor]	direktorja [diréktorja]	direktorski [diréktorski] direktorica [diréktorica]	direktorjev [diréktorjev-]	
januar [jánuar]	januarja [jánuarja]	januarski [jánuarski]		
car [cár]	carja [cárja]	carski [cárski] carica [caríca/cárica]	carjev [cárjev-]	carist [caríst] carizem [carízem]

{639} POSEBNOST

Če iz samostalnikov na končni govornji *i* tvorimo izpeljanke z obraziloma *-ist* in *-izem*, protizevni *j* nakazujemo tudi v zapisu, npr. **zombijizem** [zombijízem]. Pisne dvojnice se pojavljajo, če pride do sovpada končnega *i* z obrazilnim, npr. pri obrazilu *-ist*: **hobist** [hobíst] (redko **hobijist** [hobijíst]), **ragbist** [ragbíst] (redko **ragbijist** [ragbijíst]), **relist** [relíst] (redko **relijist** ali **rallyjist** [relijíst]).

[→ O podstavi svojilnih pridevnikov iz ženskih imen, pri katerih pred pridevniško obrazilo *-in* vrinemo tudi soglasnik *j*, gl. poglavje »Svojilni pridevniki z obrazilom *-in*« (Besedotvorje).

DALJŠANJE OSNOVE Z *J* PRI PREVZETIH BESEDAM

{640} Zaradi razlik med zapisom in govorom je lahko daljšanje osnove pri prevzetih besedah pisno in govorno ali samo govorno:

1. **pisno in govorno**, npr. it. **Ferrari** [ferári], rod. **Ferrarija** [ferárija]; **Ferrarija** [ferárija]; nem. **Dürer** [dírer], rod. **Dürerja** [dírerja]; angl. **Sidney** [sídni], rod. **Sidneyja** [sídnija]; fr. **chardonnay** [šardoné], rod. **chardonnayja** [šardonêja];
2. **samo govorno** (večinoma pri angleških in francoskih imenih), npr. fr. **Degas** [degá], rod. **Degasa** [degája]; fr. **Delacroix** [delakroá], rod. **Delacroixa** [delakroája]; angl. **Shaw** [šó], rod. **Shawa** [šója].

PISNO IN GOVORNO DALJŠANJE OSNOVE Z *J*

Samostalniki na končni samoglasnik

{641} Osnovo daljšamo po pravilih za slovenske besede, in sicer

1. če se v govoru končuje na **naglašene samoglasnike** ali **nenaglašeni *i***, ki so lahko zapisani tudi z dvočrkji ali črkovnimi sklopi:

- [á]: fr. **Zola** [zolá], rod. **Zolaja** [zolája]; fr. **Curie** [kirí], rod. **Curieja** [kiríja];
- [é]: fr. **René** [rené], rod. **Renéja** [renêja]; nem. **Chiemsee** [kímzé], rod. **Chiemseeja** [kimzêja];
- [í]: kat. **Dalí** [dalí], rod. **Dalíja** [dalíja]; fr. **Nancy** [nansí], rod. **Nancyja** [nansíja]; fr. **Guy** [gí], rod. **Guyja** [gíja];
- [ó]: fr. **Rousseau** [rusó], rod. **Rousseauja** [rusója]; port. **Maceió** [masejó], rod. **Maceiója** [masejója];
- [ú]: it. **Cefalù** [čefalú], rod. **Cefalùja** [čefalúja]; angl. **Who** [hú], rod. **Whoja** [húja];
- [i]: it. **Machiavelli** [makjavéli], rod. **Machiavellija** [makjavélija]; nem. **Savigny** [závinji], rod. **Savignyja** [závinjija]; angl. **Milwaukee** [milvóki], rod. **Milwaukeeja** [milvókija]; angl. **grammy** [grêmi], **grammyja** [grêmija];

2. če se v govoru končuje na **nenaglašeni *e*** ali ***u***, kadar ta ni končnica:

- [e]: nem. **Nietzsche** [níče], rod. **Nietzscheja** [níčeja]; it. **Dante** [dánte], rod. **Danteja** [dánteja];
- [u]: nem. **Kotzebue** [kôcebu], rod. **Kotzebueja** [kôcebuja]; avstronez. **Vanuatu** [vanuátu], rod. **Vanuatuja** [vanuátuja]; afr. **Wagadugu** [vagadúgu], rod. **Wagaduguja** [vagadúguja].

{642} POSEBNOST

Pri sklanjanju nekaterih (večinoma italijanskih) imen na **nenaglašeni samoglasnik *e*** ali romunskih imen s **končajem *-(scu)*** je daljšanje osnove z *j* ena od možnosti, saj sta končna samoglasnika *e* in *u* bodisi del osnove bodisi končnica, npr.

- it. **Giuseppe** [džuzépe], rod. **Giuseppeja** [džuzépeja] in **Giuseppa** [džuzépa];
- rom. **Iliescu** [iljésku], rod. **Iliescuja** [iljéskuja] in **Iliesca** [iljéska].

Tako še: it. **Pordenone** [pordenóne], it. **Bonaparte** [bonapárte], srb. **Pijade** [pijáde], rom. **Enescu** [enésku] itd.

Samostalniki na končni govorjeni *r*

{643} Imena z osnovo na **govorjeni in zapisani končni *r*** (zlasti v večzložnih samostalnikih) sklanjamo tako, da osnovo podaljšujemo v govoru in zapisu:

- nem. **Weimar** [vájmar], rod. **Weimarja** [vájmarja];
- angl. **Windsor** [vínstɔr], rod. **Windsorja** [vínstɔrja];
- fr. **Pasteur** [pastêr], rod. **Pasteurja** [pastêrja];
- fr. **Althusser** [altisêr], rod. **Althusserja** [altisêrja].

{644} POSEBNOST

Podaljšave z *j* ne poznajo enozložna imena, npr. angl. **Lear** [lír], rod. **Leara** [líra]; nem. **Mohr** [môr], rod. **Mohra** [môra].

Samostalniki s pisnim končajem **-(re)**

{645} Pri angleških in francoskih imena s pisnim končajem **-(re)**, v katerem je *e* nemi, ta pri sklanjanju izpade, daljšanje osnove pa ena od sklanjatvenih možnosti:

- fr. **Voltaire** [voltêr], rod. **Voltairja** [voltêrja] in **Voltaira** [voltêra];
- angl. **Astaire** [astêr], rod. **Astairja** [astêrja] in **Astaira** [astêra];
- angl. **Shakespeare** [šékspir], rod. **Shakespeareja** [šékspirja] in **Shakespearea** [šékspira].

Tako še: fr. **Ampère** [ampêr], fr. **Baudelaire** [bodlêr], fr. **Lumière** [lumjêr], fr. **de Saussure** [də sosír].

{646} Podaljšave z *j* ne poznajo angleške **enzložnice** s končnim govorjenim *r* (npr. angl. **More** [môr], rod. **Mora** [mór], **Shire** [šír], rod. **Shira** [šíra]). Tako še: angl. **Gere** [gír], angl. **Eyre** [êjr], angl. **Ware** [vêr]. **Večzložna ali zložena imena** s temi sestavinami v drugem delu imena so v preteklosti sklanjali le z nespremenjeno, danes pa tudi s podaljšano osnovo, npr.

- angl. **Baltimore** [báltimor], rod. **Baltimora** [báltimora] tudi **Baltimorja** [báltimorja];
- angl. **Hampshire** [hêmpšir], rod. **Hampshira** [hêmpšira] tudi **Hampshirja** [hêmpširja].

[→ O imenih, pri katerih pisni končaj **-(re)** sledi soglasniku (tip **Louvre**, **Sartre**) in se izgovarjajo s polglasnikom, osnova pa se pri sklanjanju krajša, gl. poglavje »Neobtojni poglasnik v angleških in francoskih imenih z nemimi končaji« (Neobtojni samoglasniki).

[→ Podrobneje o imenih s končnim nemim *e* gl. poglavje »Nemi *e*« (Neme črke in črkovni sklopi).

GOVORNO DALJŠANJE OSNOVE Z J

{647} Samo v govoru podaljšujejo osnovo nekatera tuja moška imena s **pisnimi soglasniškimi končaji**, ki so

- nemi soglasniki (npr. *t* – fr. **Manet** [mané]), tudi kot del nemega črkovnega sklopa (npr. *gh* – angl. **Raleigh** [róli]) ali
- del dvočrkja s samoglasniškim izgovorom (npr. *-ay* in *-ey* – angl. **Murray** [mári] in **Disney** [dízni]; *-ew* – angl. **Matthew** [mêtju]).

Pri sklanjanju je osnova pisno nespremenjena, v izgovoru pa izglasje zahteva daljšanje z *j*.

Samostalniki na končni samoglasnik

{648} Samo govorno se osnova daljša, če se končuje na govorjene **naglašene samoglasnike** ali **nenaglašena i** in **u**:

- [á] – fr. **Artois** [artujá], rod. **Artoisa** [artujája]; fr. **Delacroix** [delakruá], rod. **Delacroixa** [delakruája];
- [é] – fr. **Hacquet** [aké], rod. **Hacqueta** [akêja]; fr. **Manet** [mané], rod. **Maneta** [manêja];
- [í] – angl. **Leigh** [lí], rod. **Leigha** [líja]; fr. **Louis** [luí], rod. **Louisa** [luíja]; fr. **Camus** [kamí], rod. **Camusa** [kamíja];
- [ó] – angl. **Shaw** [šó], rod. **Shawa** [šója]; fr. **Bordeaux** [bordó], rod. **Bordeauxa** [bordója];
- [ú] – fr. **Cixous** [siksú], rod. **Cixousa** [siksúja]; fr. **Doubs** [dú], rod. **Doubsa** [dúja];
- [i] – angl. **Raleigh** [róli], rod. **Raleigha** [rólija];
- [u] – angl. **Andrew** [êndru], rod. **Andrewa** [êndruja].

Samostalniki na končni govorjeni r in neme soglasniške črke

{649} Če (večinoma v francoskih imenih) končnemu *r* sledi nema črka za soglasnik (*c, d, g, h, s, t*) ali nemi črkovni sklop (*dt*) ali je soglasnik del nemega sklopa (*es*), ta imena v govoru sklanjamo na dva načina – s podaljšano ali nepodaljšano osnovo:

- fr. **Leclerc** [leklêr], rod. **Leclerca** [leklêrja/leklêra];
- fr. **Ronsard** [ronsár], rod. **Ronsarda** [ronsárja/ronsára];
- fr. **Nevers** [nevêr], rod. **Neversa** [nevêrja/nevêra];
- fr. **Flaubert** [flobêr], rod. **Flauberta** [flobêrja/flobêra];
- fr. **Bernhardt** [bernár], rod. **Bernhardta** [bernárja/bernára];
- fr. **Strasbourg** [strazbúr], rod. **Strasbourga** [strazbúrja/strazbúra];

Tako še: fr. **Abelard** [abelár], **Cendrars** [sandrár], **Goncourt** [gonkúr], **Hazard** [azár] itd.

✎ Pri imenih iz različnih jezikov s sestavinami **-bourg, -burg, -burgh, -borg**, ki so bila prevzeta v preteklosti, se je v slovenščini uveljavilo branje po črki ([burg-] ali [borg-]), čeprav npr. francoščina zahteva izgovor [bur], angleščina predvsem [bər] in [bra], švedščina [borj] ipd.

Angleška imena, podomačena v preteklosti, izgovarjamo in pregibamo, kot se je ustalilo, tj. angl. **Edinburg** [édinburg-]. Danes jih izgovarjamo kot v izvorniku (**Clayburgh** [klêjbêr], **Chigurh** [šigêr]), če je v zadnjem zlogu naglašeni polglasnik, osnovo v govoru daljšamo z *j* (rod. **Clayburgha** [klêjbêrja], **Chigurha** [šigêrja]).

RAZMERJE MED OSNOVO IN PODSTAVO

Podstava pri imenih, ki daljšajo osnovo pisno in govorno

{650} Če se samostalnik konča na naglašeni samoglasnik in nenaglašene *i* in *u* ter *e*, ki ni končnica, je podstava vseh izpeljank enaka **podaljšani** (rodilniški) osnovi.

Vzorec pregibanja		Izpeljanke		
Imena moškega spola s končnim naglašnim samoglasnikom in nenaglašnim <i>i</i>				
jezik	imenovalnik	rodilnik	-ski; -čan	-ev
fr.	Zola [zoló]	Zolaja [zolója]		Zolajev [zolójev-]
fr.	René [rené]	Renéja [renêja]		Renéjev [renêjev-]
nem.	Chiemsee [kímzé]	Chiemseeja [kímzêja]	chiemseejski [kímzêjski]	
kat.	Dalí [dalí]	Dalíja [dalíja]		Dalíjev [dalíjev-]
fr.	Nancy [nansí]	Nancyja [nansíja]	nancyjski [nansíjski] Nansyjčan [nansíjčan]	
nem.	Savigny [závinji]	Savignyja [závinjija]		Savignyjev [závinjijev-]
fr.	Rousseau [rusó]	Rousseauja [rusója]		Rousseaujev [rusójev-]
port.	Maceió [masejó]	Maceiója [masejója]	maceiójski [masejójski] Maceiójčan [masejójčan]	
port.	Iguaçu [igvasú]	Iguaçuja [igvasúja]	iguajujski [igvasújski]	
it.	Cefalù [čefalú]	Cefalùja [čefalúja]	cefalùjski [čefalújski] Cefalùjčan [čefalújčan]	
angl.	Milwaukee [milvóki]	Milwaukeeja [milvókija]	milwaukeejski [milvókijski] Milwaukeejčan [milvókijčan]	

it.	Machiavelli [makjavéli]	Machiavellija [makjavélija]		Machiavellijev [makjavélijev-]
Imena moškega spola s končnima nenaglašenima e in u				
jezik	imenovalnik	rodilnik	-ski; -čan	-ev
nem.	Nietzsche [níče]	Nietzscheja [níčeja]		Nietzschejev [níčejev-]
nem.	Kotzebue [kôcebu]	Kotzebueja [kôcebuja]		Kotzebuejev [kôcebujev-]
afr.	Wagadugu [vagadúgu]	Wagaduguja [vagadúguja]	wagadugujski [vagadúgujski] wagadugujčan [vagadúgujčan]	

{651} POSEBNOSTI

Podstava izpeljank iz imen, ki jih je mogoče sklanjati na dva načina (npr. *Pordenone*, *Giuseppe*; *Enescu*), se razlikuje glede na obrazilo.

1. Podstava izpeljank z **obraziloma -ski in -čan** (iz zemljepisnih imen) je praviloma enaka nepodaljšani osnovi, npr. it. *Pordenone* [pordenóne], rod. *Pordenona* [pordenóna] in *Pordenoneja* [pordenóneja], toda: *pordenonski* [pordenónski] (in ne *pordenonejski* [pordenónejski]), *Pordenončan* [pordenónčan];

2. Podstava **svojilnih pridevnikov** je enaka rodilniški osnovi, pri tem je obrazilo preglašeno (-ov > -ev), če je podstava enaka podaljšani osnovi, npr.

- it. *Giuseppe* [džuzépe], rod. *Giuseppeja* [džuzépeja] in *Giuseppa* [džuzépa]; svoj. prid. *Giuseppejev* [džuzépejev-] in *Giuseppov* [džuzépov-];
- rom. *Enescu* [enésku], rod. *Enescuja* [enéskuja] in *Enesca* [enéska]; svoj. prid. *Enescujev* [enéskujev-] in *Enesca* [enéskov-].

{652} Če se samostalnik **konča na r** in pri sklanjanju osnovo daljša, je podstava izpeljank enaka **podaljšani** osnovi le pri tvorbi pridevnikov z obrazilom **-ev**, pri izpeljankah z obraziloma **-ski in -(č)an** pa je enaka **nepodaljšani** (imenovalniški) osnovi.

Vzorec pregibanja			Izpeljanke	
Imena moškega spola s končnim r				
jezik	imenovalnik	rodilnik	-ski; -čan	-ev
nem.	Fassbinder [fázbinder]	Fassbinderja [fázbinderja]		Fassbinderjev [fázbinderjev-]
angl.	Windsor [víntsor]	Windsorja [víntsorja]	windsorski [víntsorski]	Windsorjev [víntsorjev-]
nem.	Weimar [vájmar]	Weimarja [vájmarja]	weimarski [vájmarski] Weimarčan [vájmarčan]	
fr.	Pasteur [pastêr]	Pasteurja [pastêrja]		Pasteurjev [pastêrjev-]
fr.	Althusser [altisêr]	Althusserja [altisêrja]		Althusserjev [altisêrjev-]

Podstava pri imenih, ki daljšajo osnovo le v govoru

{653} Pri imenih na končne **govorjene samoglasnike ali nenaglašena *i* in *u***, ki daljšajo osnovo le v govoru, je podstava pridevniških in samostalniških izpeljank različna v zapisu in govoru.

1. V **zapisu** vse izpeljanke izhajajo iz **imenovalniške** (nepodaljšane) osnove. Obrazilo svojilnega pridevnika lahko odraža glasovno spremeno samoglasnika *o* v *e* za izglasnim *j* (preglas) v govoru in zapisu (-*ov* in -*ev*).

2. V **govoru** vse izpeljanke izhajajo iz **rodilniške** (podaljšane) osnove. Obrazilo svojilnega pridevnika je le preglašeno [-*ev*-].

Vzorec pregibanja			Izpeljanke	
Imena moškega spola s končnim govornim samoglasnikom				
jezik	imenovalnik	rodilnik	- <i>ski</i> ; - <i>čan</i>	- <i>ov</i> ali - <i>ev</i> [- <i>ev</i> -]
fr.	Manet [mané]	Maneta [manêja]		Manetov/Manetev [manêjev-]
angl.	Leigh [lí]	Leigha [líja]		Leighov/Leighev [líjev-]
fr.	Camus [kamí]	Camusa [kamíja]		Camusov/Camusev [kamíjev-]
fr.	Lascaux [laskó]	Lascauxa [laskója]	lascauxski [laskójski]	
fr.	Doubs [dú]	Doubsa [dúja]	doubski [dújski] Doubsčan [dújčan]	
angl.	Carew [karú]	Carewa [karúja]		Carewov/Carewev [karújev-]
angl.	Raleigh [róli]	Raleigha [rólija]	raleighski [rólijski] Raleighčan [rólijčan]	
angl.	Matthew [mêtju]	Matthewa [mêtjuja]		Matthewov/Matthewev [mêtjujev-]

[→ O tvorbi pridevnikov z obrazilom *-ski* iz imen z nemimi končaji gl. poglavje »Neme črke in črkovni sklopi«, o tvorbi pridevnikov z obrazilom *-ev* oz. *-ov* pa poglavje »Preglas« (Črkovno-glasovne spremene).

{654} Pri izpeljankah iz angleških in francoskih imen na **končaj -⟨re⟩**, se podstava izpeljank razlikuje glede na obrazilo.

1. Podstava izpeljank z **obraziloma -*ski* in -*čan*** (iz zemljepisnih imen) je enaka nepodaljšani osnovi.

2. Podstava **svojilnih pridevnikov** je enaka rodilniški osnovi, pri tem je obrazilo lahko tudi v zapisu preglašeno (-*ov* > -*ev*), če je podstava enaka podaljšani osnovi.

Enako velja za imena, pri katerih osnovo podaljšujejo le v govoru in končnemu govornemu *r* sledi nemi soglasnik (ta je zapisan na različne načine, gl. poglavje »Samostalniki na končni govornem *r*«). Le pridevniške svojilne oblike s podaljšano govorno podstavo imajo dve pisni različici: *Flaubertev* in *Flaubertov* [flobêrjev-].

Vzorec pregibanja			Izpeljanke	
Angleška in francoska imena moškega spola s končajem -(re)				
jezik	imenovalnik	rodilnik	-ski; -čan	-ev [-ev-] in -ov [-ov-]
angl.	<i>Shakespeare</i> [šékspir]	Shakespearja [šékspirja]		Shakespearjev [šékspirjev-]
		Shakespearea [šékspira]	shakespearski [šékspirski]	Shakespeareov [šékspirov-]
fr.	<i>Voltaire</i> [voltêr]	Voltairja [voltêrja]		Voltairjev [voltêrjev-]
		Voltaira [voltêra]		Voltairov [voltêrov-]
Angleška tvorjena imena moškega spola s končajem -(re)				
jezik	imenovalnik	rodilnik	-ski; -čan	-ov [-ov-] tudi -ev [-ev-]
angl.	<i>Hampshire</i> [hêmpšir]	Hampshira [hêmpšira]	hampshirski [hêmpširski] Hampshirčan [hêmpširčan]	
		Hampshirja [hêmpširja]		
angl.	<i>Baltimore</i> [báltimor]	Baltimora [báltimora]	baltimorski [báltimorski] Baltimorčan [báltimorčan]	
		Baltimorja [báltimorja]		
angl.	<i>Rushmore</i> [rášmɔr]	Rushmora [rášmɔra]	rushmorski [rášmɔrski]	
		Rushmorja [rášmɔrja]		
angl.	<i>Theodore</i> [tíjodor]	Theodora [tíjodora]		Theodorov [tíjodorov-]
		Theodorja [tíjodorja]		Theodorjev [tíjodorjev-]
Vzorec pregibanja			Izpeljanke	
Francoska imena moškega spola s končnim govornim <i>r</i>, ki daljšajo osnovo le v govoru				
jezik	imenovalnik	rodilnik	-ski; -čan	-ov ali -ev [-ev-] -ov [-ov-]
fr.	<i>Flaubert</i> [flobêr]	Flauberta [flobêrja]		Flaubertev/Flaubertov [flobêrjev-]

		Flauberta [flobêra]		Flaubertov [flobêrov-]
fr.	Ronsard [ronsár]	Ronsarda [ronsárja]		Ronsardev/Ronsardov [ronsárjev-]
		Ronsarda [ronsára]		Ronsardov [ronsárov-]
fr.	Nevers [nevêr]	Neversa [nevêrja]		
		Neversa [nevêra]	neverski [nevêrski] Neverčan [nevêrčan]	

Preglas

SPLOŠNO

{655} Preglas je glasovna premena samoglasnika *o* z *e* za **soglasniki c, j, č, ž, š** in **dž**. Izkazuje se pri sklanjanju, in sicer pred končnicami *-em*, *-ema* in *-ev*, ter pred pridevniškim obrazilom *-ev*.

[→ Gl. »Daljšanje osnove z j«.

[→ Gl. »Dvočrkji lj in nj« (Glasoslovni oris).

{656} Preglas se pojavlja v govoru in zapisu

1. pri sklanjanju:

- o samostalnikov **moškega spola** v orodniku ednine in dvojine, roditeljski dvojine in množine ter dajalniku dvojine in množine (gl. *ključ*, *Ramovš*, *tisoči*);
- o samostalnikov **srednjega spola** v orodniku ednine in dvojine ter dajalniku dvojine in množine (gl. *srce*, *gorovje*, *pljuča*);

2. v obrazilu *-ev* pri pridevniških izpeljankah, ki imajo:

- o **svojilni pomen** ter so tvorjene iz samostalnikov moškega in srednjega spola, ki pomenijo bitje ali ustanovo (*kovač* – *kovačev*, *Jurij* – *Jurijev*, *Ramovš* – *Ramovšev*; *STA* – *STA-jev*, *Gorenje* – *Gorenjev*);
- o **vrstni pomen** in so tvorjene iz samostalnikov moškega, srednjega in ženskega spola (*helij* – *helijev*; *srce* – *srčev*; *borovnica* – *borovničev*, *češnja* – *češnjev*).

Samostalniki moškega spola			
im. ed.	ključ [kljúč]	Ramovš [ramôuš]	
or. ed.	s ključem [s_kljúčem]	z Ramovšem [z_ramôušem]	

rod. dv.	ključev [kljúčɛɯ]	Ramovšev [ramôɥšɛɯ]	
daj. dv.	ključema [kljúčɛma]	Ramovšema [ramôɥšɛma]	
or. dv.	s ključema [s_kljúčɛma]	z Ramovšema [z_ɾamôɥšɛma]	
im. mn.			tisoči [tísoči]
rod. mn.	ključev [kljúčɛɯ]	Ramovšev [ramôɥšɛɯ]	tisočev [tísočɛɯ]
daj. mn.	ključem [kljúčɛm]	Ramovšem [ramôɥšɛm]	tisočem [tísočɛm]
Samostalniki srednjega spola			
im. ed.	srce [sərcé]	gorovje [gorôɥje]	
or. ed.	s srcem [s_sərcem]	z gorovjem [z_gorôɥjem]	
rod. dv.			
daj. dv.	srcema [sərcema]	gorovjema [gorôɥjema]	
or. dv.	s srcema [s_sərcema]	z gorovjema [z_gorôɥjema]	
im. mn.			pljuča [pljúča]
rod. mn.			
daj. mn.	srcem [sərcem]	gorovjem [gorôɥjem]	pljučem [pljúčɛm]

{657} Pri tvorbi pridevnika se **soglasnik c** pred obrazilom **-ev** spremeni v **č**, npr. **stric** [stríc] – **stričev** [stríčɛv-]; **Kekec** [kékəc] – **Kekčev** [kékčɛv-]; **apnec** [apnéɲɛc] – **apnenčev** [apnéɲčɛv-]; **pisec** [písɛc] – **piščev** [píščɛv-]; **svizec** [svízɛc] – **svižčev** [svíščɛv-].

 Soglasniki *k g h* in *c* se premenjujejo s soglasniki *č* (← *k, c*), *š* (← *h*), *ž* (← *g*), če stojijo pred samoglasnikoma *i* in *e*, pa tudi v izpeljankah iz samostalnikov z osnovo na *k, g, h* pred obrazilom **-en/-ni** (na premeno tu vpliva nekdanji mehki polglasnik **b*), npr.

- **k**: roka – ročica; otrok – otročiček;
- **g**: sneg – snežen, snežec; breg – brežina;
- **h**: vrh – površen; gluha – glušiti;
- **c**: stric – stričev, striček; klica – klični.

 Zaradi prilagoditve sičnikov šumevcem se črkovni sklop ⟨sc⟩ pred obrazilom **-ev** zamenja s ⟨šč⟩ in sklop ⟨zc⟩ z ⟨žč⟩, oba pa izgovorimo kot [šč]: **Avsec** [áɥsɛc] – **Avščev** [áɥščɛv-]; **Brezec** [brézɛc] – **Brežčev** [bréščɛv-].

[→ O glasovnih prilagoditvah gl. poglavje »Posebni nezvočniški sklopi« (Glasoslovni oris).

{658} Pri slovenskih samostalnikih **moškega spola** se preglajevanje uresničuje vedno **v govoru in zapisu**, če se govorna osnova končuje:

1. na **c, j, č, ž, š** in **dž** – **stric** [stríc], **Matej** [matêj], **meč** [meč], **Ramovš** [ramôvš]; **Tomaž** [tomáž-], **bridž** [brídž-]; tudi pred imenovalniškima

končnicama **-a** in **-o** (Škufca, Matija, Bonča, Kaluža, Legiša, hodža; bajaco, Franjo, pončo, Božo, Sašo, Nedžo);

2. na **j**, pisni končaj pa je **-(lj)** ali **-(nj)** – Ljubelj [ljubél'/ljubél], Kranj [krán'/krán];

3. na **j**, ki je posledica **daljšanja osnove** (za samoglasniki **á, é/e, í/i, ó, ú/u** in soglasnikom **r**) – apartma, atelje, Maze, fondi, Kosi, skiro, intervju, sudoku; zidar, Cankar.

 Če je osnova prekrivna s pisnim končajem besede (ž) in (dž), se zaradi končne izgube zvonečnosti zvoneči glas izkazuje šele v rodilniku oz. vedno pred samoglasnikom: **Tomaž** [tomáš], rod. **Tomaža** [tomáža]; **bridž** [bríč], rod. **bridža** [brídža].

 Preglas je pojav, ki ga uveljavljamo predvsem v knjižnem jeziku, tudi v tej zvrsti je največ izjem in nedoslednosti pri imenih, katerih osnova se konča na **c**.

[→ Gl. poglavje »Prilikovanje nezvočnikov po zvonečnosti« (Glasoslovni oris).

Pri prevzetih besedah

{659} Prevzeta imena in pisno nepodomačene občne besede preglasuemo po enakih pravilih kot slovenske samostalnice. Zaradi **razlik med glasovno in pisno podobo imen** (glasovi so lahko zapisani z drugimi črkami in črkovnimi sklopi kot v slovenščini) pa se pojavljajo odstopanja med govornim in pisnim sklanjanjem ter preglasevanjem.

 Zaradi pregibanja smo pozorni predvsem na glasovno vrednost izglasja osnove, in sicer na izgovor poslovenjenega končnega glasu osnove, npr. angl. **Leech** [líč]; fr. **Limoges** [limóž-]. Pri iskanju vzorca v slovenskem jeziku poiščemo izgovorno vzporednico z domačimi (**Vič** [víč]; **mrož** [mróž-]) ali pisno že podomačenimi prevzetimi besedami.

 V tujih imenih so glasovi, pri katerih v izgovoru upoštevamo preglas, zapisani na različne načine; črke (dvočrkja, tričrkja) imajo tudi drugačno glasovno vrednost kot v slovenščini ali pa drugačno glasovno vrednost izražajo z ločevalnimi znamenji.

[→ O glasovni vrednosti zapisov v posameznih jezikih gl. poglavja v razdelku »O prevzemanju iz posameznih jezikov«.

{660} Preglasevanje v prevzetih imenih in pisno nepodomačenih občnih besedah se uresničuje

1. v govoru in zapisu, če se govorna osnova končuje:

- o na **c, j, č, ž, š** in **dž** – fr. **Marseille** [marsêj], angl. **Bush** [búš], češ. **Kolář** [kólarž-], madž. **Nagy** [nádž-]; tudi pred imenovalniško končnico **-a** –

madž. **Dosza** [dóža], it. **Borgia** [bórdža]; pred končnico -o, če je izgovor enak zapisu – hrv. **Grašo** [grášo];

- o na **j**, ki se pojavlja zaradi mehčanih izglasij – fr. **Montaigne** [montên'/montên], slš. **Suchoň** [súhon'/súhon];
- o na **protizevni j** v imenih s pisnim končajem -(ia) – it. **Moravia** [morávija], šp. **García** [garsíja];
- o na **j**, ki nastane zaradi **daljšanja osnove** (za samoglasniki **á, é/e, í/i, ó, ú/u** in soglasnikom **r**) – nem. **Goethe** [géte], angl. **Oscar** [óskar], angl. **jacuzzi** [džakúzi];

2. v govoru ob pisnih dvojnicah:

- o pri francoskih in angleških samostalnikih s **pisnima končajema** -(ge) in -(d)ge – fr. **Assange** [asánž-], angl. **Dodge** [dôdž-];
- o pri francoskih samostalnikih z osnovo na končna **govorjena j** in **š**, ki jima sledi nemi **h** ali nemi črkovni sklop **es** – fr. **Versailles** [versáj], **Anouilh** [anúj]; **Limoges** [limôž-];
- o pri samostalnikih z osnovo na končni **govorjeni c**, če je zapisan z različnimi črkami in črkovnimi sklopi – nem. **Leibniz** [lájbnic];
- o pri samostalnikih z osnovo na končne **govorjene c, j, č, ž, š** in **dž**, če jim sledi končnica -o – it. **Boccaccio** [bokáčo], šp. **Murillo** [muríljo];
- o na **protizevni j** v imenih s pisnim končajem -(io) – **radio** [rádijo], it. **D'Annunzio** [danúncijo];
- o na **j**, ki nastane zaradi **daljšanja osnove** (za samoglasniki **á, é/e, í/i, ó, ú/u** in soglasnikom **r**) pri samostalnikih, ki **podaljšujejo** osnovo z **j** **le v govoru** – fr. **Diderot** [didró], **Manet** [mané], **Degas** [degá]; angl. **Shaw** [šó], **Andrew** [êndru].

{661} Pri nekaterih skupinah samostalnikov je daljšanje osnove z **j** **le ena od sklanjatvenih možnosti**. Preglaševanje uveljavljamo le pri daljšanju osnove, in sicer:

1. **v govoru in zapisu**, če se govorna osnova končuje na **nenaglašeni e** – it. **Giuseppe** [džuzépe], it. **Pordenone** [pordenóne];

2. **v govoru ob pisnih dvojnicah**, če se govorna osnova končuje na **r**, pisna pa na neme črke, in sicer nemi **e** (angl. **Shakespeare** [šékspir], fr. **Molière** [moljêr]) ali neme soglasnike (fr. **Ronsard** [ronsár], **Gilbert** [žilbêr]).

[→ O posebnostih in dvojnih možnostih sklanjanja gl. poglavji »Samostalniki na končni govorjeni r in nemi soglasniki« in »Samostalniki s pisnim končajem -<re>« (Daljšanje osnove, Glasovno-črkovne premene).

PODROBNEJE O PREGLASU PO SKUPINAH

SAMOSTALNIKI Z OSNOVO NA KONČNE GOVORJENE C, J, Č, Ž, Š IN DŽ

{662} V govoru in zapisu preglasuujemo samostalnike moškega spola, katerih govorna osnova se končuje na **c, j, č, ž, š** in **dž** (**stric**, **Matej**, **meč**, **Ramovš**; **Tomaž** [tomáž-], **bridž** [brídž-]).

Imenovalnik	Orodnik	Pridevnik
stric [stríc]	s stricem [s_strícem]	stričev [stríčev-]
Suhadolc [suhadólč]	s Suhadolcem [s_suhadólčem]	Suhadolčev [suhadólčev-]
Matej [matêj]	z Matejem [z_matêjem]	Matejev [matêjev-]
meč [mêč]	z mečem [z_mêčem]	mečev [mêčev-]
Ramovš [ramôuš]	z Ramovšem [z_ramôušem]	Ramovšev [ramôušev-]
Tomaž [tomáš]	s Tomažem [s_tomážem]	Tomažev [tomážev-]
bridž [bríč]	z bridžem [z_brídžem]	

✎ V manj formalnih knjižnojezikovnih položajih in pogovornem jeziku, še zlasti pri besedah, ki so značilne za pogovorne oblike sporazumevanja, npr. vzdevki (**Rac**, **Joc**), ljubkovalni izrazi (**muc**) ter žargonizmi in slengizmi (**bruc**), se pojavljajo odstopanja od vzorca (opuščanje preglasa in pri pridevniku opuščanje premene $c > č$), npr.

- **bruc** [brúc], or. z **brucem** [z_brúcem], svoj. prid. **brucev**, redko **bručev** (manj formalno or. z **brucem**, svoj. prid. **brucov**);
- **Rac** [rác], or. z **Racem** [z_rácem], svoj. prid. **Racev**, redko **Račev** (manj formalno or. z **Racom**, svoj. prid. **Racov**).

✎ V pravopisnih pravilih so podana tudi pojasnila glede pogosto rabljenih oblik, z **oznako »redko«** so uvedene sicer sistemske oblike, ki so v rabi redko izpričane. **Pojasnilo »manj formalno«** se nanaša na pogosto rabljene nesistemske oblike, ki jih uporabljamo zelo pogosto, a še vedno pogosteje v knjižnem manj formalnem jeziku, navadno v bolj sproščenih okoliščinah, ki dopuščajo manjšo stopnjo uradnosti.

✎ **Nepreglašene oblike in pridevniki iz imen s končnim c** se pod vplivom pretekle kodifikacije (**Horac** – **Horacov**) in pogovornega jezika pojavljajo tudi v nekaterih uradnih imenih, kot so imena ulic, npr. v Ljubljani **Komacova ulica**, **Lorenzova ulica**, **Makucova ulica**, **Pucova ulica**, ali imena prirediteljev (**Škucova tržnica**). Enako velja za ženske pridevniške oblike priimkov, npr. **Puc** – **romani Mire Pucove** (danes **romani Mire Puc**) ali **Primic** – pri Prešernu v akrostihu **Primicovi Juliji**.

Pri prevzetih besedah

{663} Pri prevzetih pisno nepodomačenih samostalnikih se ravnamo po slovenskih zgledih; končni govornjeni **c, j, č, ž, š** in **dž** so lahko zapisani z različnimi črkami, črkovnimi sklopi, dvo- in veččrkji.

Jezik	Imenovalnik	Orodnik	Pridevnik
madž.	Miškolc [míškolč]	z Miškolcem [z_míškolčem]	
polj.	Kawalec [kaválɛc]	s Kawalcem [s_kaválčem]	Kawalčev [kaválčev-]

fr.	Brogie [brôj]	z Brogliem [z_brôjem]	Brogiev [brôjev-]
fr.	Marseille [marsêj]	z Marseillem [z_marsêjem]	
kor.	Hyundai [hjúndaj]	s Hyundaiem [s_hjúndajem]	Hyundaiev [hjúndajev-]
angl.	Hemingway [hémingvej]	s Hemingwayem [s_hémingvejem]	Hemingwayev [hémingvejev-]
angl.	Greenwich [grínič]	z Greenwichem [z_gríničem]	
madž.	Lukács [lúkač]	z Lukácsem [z_lúkačem]	Lukácsev [lúkačev-]
polj.	Czeladź [čélač]	s Czeladźem [s_čélačem]	
port.	Guterres [gutêreš]	z Guterres [z_gutêrešem]	Guterresev [gutêrešev-]
tur.	Beşiktaş [beşiktaš]	z Beşiktaşem [z_beşiktaşem]	Beşiktaşev [beşiktaşev-]
češ.	Kroměříž [krómneržiš]	s Kroměřížem [s_krómneržižem]	
madž.	Nagy [náč]	z Nagyem [z_nádžem]	Nagyev [nádžev-]

{664} POSEBNOST

Govorno preglasevanje ob **pisnih dvojnicah** se pojavlja pri treh skupinah samostalnikov na končni govorjeni *c*, *č*, *š* in *j*.

1. Pri angleških in francoskih samostalnikih s **pisnima končajema** **-⟨ge⟩** in **-⟨dge⟩**, ki ju izgovarjamo v angleščini kot [č] in v francoščini kot [š], pred samoglasnikom pa kot [dž] oz. [ž].

Jezik	Imenovalnik	Orodnik	Pridevnik
fr.	Assange [asánš]	z Assangeom/Assangeem [z_asánžem]	Assangeov/Assangeev [asánžev-]
angl.	Cage [kêjč]	s Cageom/Cageem [s_kêjdžem]	Cageov/Cageev [kêjdžev-]
angl.	Cambridge [kêmbrič/kémbrič]	s Cambridgeom/Cambridgeem [s_kêmbrižem/kémbrižem]	
angl.	Dodge [dóč]	z Dodgeom/Dodgeem [z_dôdžem]	Dodgeov/Dodgeev [dôdžev-]
angl.	George [džórc]	z Georgeom/Georgeem [z_džórdžem]	Georgeov/Georgeev [džórdžev-]
fr.	Serge [sêrš]	s Sergeom/Sergeem [s_sêržem]	Sergeov/Sergeev [sêržev-]

2. Pri francoskih samostalnikih z osnovo na končna **govorjena j** in **š**, ki jima sledi nemi *h* ali nemi črkovni sklop *es*.

Jezik	Imenovalnik	Orodnik	Pridevnik
fr.	Versailles [versáj]	z Versaillesom/Versaillesem [z_versájem]	
fr.	Anouilh [anúj]	z Anouilhom/Anouilhem [z_anújem]	Anouilhov/Anouilhev [anújev-]
fr.	Georges [žórš/žórš]	z Georgesom/Georgesem [z_žórdžem/žórdžem]	Georgesov/Georgesev [žórdžev-/žórdžev-]

3. Pri samostalnikih, ki imajo **govorjeni c** na koncu osnove zapisan z drugimi črkami ali različnimi črkovnimi sklopi, npr. z ⟨z⟩, ⟨tz⟩, ⟨cz⟩ ipd.

Jezik	Imenovalnik	Orodnik	Pridevnik
madž.	Ferencz [fêrenc]	s Ferenczom/Ferenczem [s_fêrencem]	Ferenczov/Ferenczev [fêrencjev-]
madž.	Göncz [génc]	z Gönczom/Gönczem [z_géncem]	Gönczov/Gönczev [géncjev-]
nem.	Leibniz [lájbnic]	z Leibnizom/Leibnizem [z_lájbnicem]	Leibnizov/Leibnizev [lájbnicjev-]
nem.	Fritz [fríc]	s Fritsom/Fritzem [s_frícem]	Fritzov/Fritzev [frícjev-]
nem.	Hertz [hêrc]	s Hertzom/Hertzem [s_hêrcem]	Hertzov/Hertzev [hêrcjev-]

✎ Preglasa tradicionalno ne uveljavljamo pri imenih iz angleščine, nizozemščine ... z nezvočniškim sklopom (ts) v končaju besede: angl. **Keats** [kíts], or. **s Keatsom** [s_kítsom], prid. **Keatsov** [kítsov-]. Tako še: angl. **Woods** [vúts], **Yeats** [jêjts]; niz. **Barents** [bárents] (**Barentsovo morje**). Enako velja za občne besede (**aids** [ájts]).

[→ Podrobneje o posebnostih pregibanja pri francoskih imenih gl. poglavje »Imena moškega spola – sklanjanje in tvorba svojilnih pridevnikov« (Francoščina).

[→ Gl. poglavje »Neme črke in črkovni sklopi« (Glasovne-črkovno premene).

[→ O zlitniškem izgovoru in zapisu nezvočniških sklopov gl. poglavje »Soglasniški sklopi« (Glasoslovni oris).

Samostalniki na končne govornje *ca, ja, ča, ža, ša* in *dža*

{665} Samostalnike z osnovo na končni govornji *c, j, č, ž, š* in *dž*, ki jim sledi končnica *-a* (**Škufca**, **Matija**, **Bonča**, **Kaluža**, **Legiša**, **hodža**), je mogoče sklanjati po dveh moških sklanjatvah – prvi in drugi. Preglaševanje izkazuje le prva sklanjatev, kar je zlasti pri priimkih redko (sklanjamo jih pogosteje po drugi moški sklanjatvi, npr. or. **s Kalužo** [s kalúžo] tudi **s Kalužem** [s_kalužem]). Svojilni pridevnik tvorimo s preglašenim obrazilom *-ev*: **Kalužev** [kalúžev-].

Imenovalnik	Orodnik	Pridevnik
Škufca [škúfca]	s Škufcem [s_škúfcem]	Škufčev [škúfčev-]
Matija [matíja]	z Matijem [z_matíjem]	Matijev [matíjev-]

✎ Pogosta napaka pri moških imenih s končnim *-a* (**Bonča**) je tvorba svojilnega pridevnika z obrazilom *-in*, npr. **Bončin** namesto **Bončev**.

[→ O zlitniškem izgovoru in zapisu nezvočniških sklopov gl. poglavje »Soglasniški sklopi« (Glasoslovni oris).

Pri prevzetih besedah

{666} Pri prevzetih osebnih imenih s končnimi govornjimi *ca, ja, ča, ža, ša* in *dža* se ravnamo po slovenskih zgledih; končni govornji *c, j, č, ž, š* in *dž* so lahko zapisani z različnimi črkami, črkovnimi sklopi, dvo- in veččrkji.

Jezik	Imenovalnik	Orodnik	Pridevnik
srb.	Kusturica [kústurica]	s Kusturicem [s_kústuricem]	Kusturičev [kústuričev-]
špan.	Goya [gója]	z Goyem [z_gójem]	Goyev [gójev-]
it.	Mantegna [manténja]	z Mantegnem [z_manténjem]	Mantegnev [manténjev-]
češ.	Krejča [krêjča]	s Krejčem [s_krêjčem]	Krejčev [krêjčev-]
madž.	Dózsa [dóža]	z Dózsem [z_dóžem]	Dózsev [dóžev-]
port.	Rocha [róša]	z Rochem [z_róšem]	Rochev [róšev-]

alb.	Hoxha [hódža]	s Hoxhem [s_hódžem]	Hoxhev [hódžev-]
------	----------------------	----------------------------	-------------------------

- ✎ Prva moška sklanjatev je redka zlasti pri imenih iz južnoslovanskih jezikov (srb. **Koštica**, bos. **Kusturica**, srb. **Jovica**, hrv. **Jurica**, hrv. **Ivica**), večinoma se uveljavlja druga moška sklanjatev (npr. v orodniku: s **Košticco**, s **Kusturico**, z **Ivico**).

{667} POSEBNOST

Zlasti v bolj znanih **italijanskih** imenih na govorni končaji **-ca**, v katerih je **c** zapisan z dvočrkjem (zz) (**Cavazza**, **Tomizza**) ali črko (z) (**Lanza**, **Sforza**), je preglasevanje v pridevniških tvorjenkah nedosledno: uveljavlja se **preglašeni izgovor**, **opušča pa se pisna premena c v č**. Sklanjanje po prvi moški sklanjatvi (or. s **Cavazzem** [s_kavácem]) je redko (pogosteje pregibamo po drugi sklanjatvi: or. s **Cavazzo** [s_kaváco]).

Jezik	Imenovalnik	Orodnik	Pridevnik
it.	Tomizza [tomíca]	s Tomizzem [s_tomícem]	Tomizzev [tomícev-], redko [tomíčev-]
it.	Sforza [sfórca]	s Sforzem [s_sfórcem]	Sforzev [sfórcev-], redko [sfórčev-]

- ✎ V manj formalnem knjižnem in pogovornem jeziku zasledimo tudi nepreglašene oblike, npr. **Cavazzov** [kavácov-].

Samostalniki na končne govorne co, jo, čo, žo, šo in džo

- {668} Preglasevanje uveljavljamo pri samostalnikih moškega spola, katerih osnovi na **j, č, ž, š** in **dž** sledi končnica **-o**: **Franjo**, **gavčo**, **gaspačo**, **karpačo**, **načo**, **Srečo**, **Božo**, **Sašo**, **bendžo**.

Imenovalnik	Orodnik	Pridevnik
Franjo [fránjo]	s Franjem [s_fránjem]	Franjev [fránjev-]
gavčo [gáučo]	z gavčem [z_gáučem]	gavčev [gáučev-]
karpačo [karpáčo]	s karpačem [s_karpáčem]	karpačev [karpáčev]
Srečo [sréčo]	s Srečem [s_sréčem]	Srečev [sréčev-]
Božo [bóžo]	z Božem [z_bóžem]	Božev [bóžev-]
Sašo [sášo]	s Sašem [s_sášem]	Sašev [sášev-]

{669} POSEBNOST

Posebnost so imena na govorni končaji **co** (**Aco**, **Braco**, **Joco**), pri katerih je preglasevanje redko ali pa ga povsem opuščamo: z **Bracom** [z_brácom], redko z **Bracem** [z_brácem]. Pri tvorbi svojilnega pridevnika opuščamo tudi premeno **c v č** (**Bracov** [brácov-], redko **Bracev** [brácev-]).

- ✎ Pri pregibanju imen **Srečo**, **Sašo**, **Božo**, **Franjo** ipd. v **pogovornem jeziku** je končnica **-o** pogosto pojmovana kot del osnove, ki jo podaljšujejo s soglasnikom **t**, npr. **Srečota**, **Sašota**, **Božota**, **Franjota**; podaljšani osnovi je enaka tudi podstava: **Srečotov**, **Sašotov**, **Božotov**, **Franjotov** ...

Pod vplivom pogovornega pregibanja se tudi pri sklanjanju in tvorbi pridevnika **v manj formalnih knjižnojezikovnih položajih**, ko osnova ni podaljšana, preglas opušča, npr. s **Srečom**, s **Sašom**, z **Božom**, s **Franjom**; **Srečov**, **Sašov**, **Božov**, **Franjov**.

Tudi občnoimenske leksike, značilne za pogovorni jezik (*fičo*, *mačo*), navadno ne preglašujemo, osnovo pa daljšamo s *ť*.

✎ Pri besedah, nastalih iz kratic, je nepreglaševanje lahko posledica doslednega upoštevanja pisne podobe kratice: **EMŠO/emšo** [émšo], or. z **EMŠOM/emšom** in z **EMŠEM/emšem**.

Pri prevzetih besedah

{670} Tako kot slovenska imena pregibamo in preglašujemo tudi okrajšana (ali v pogovornem jeziku nastala) imena na končni zapisani *jo*, *čo*, *žo*, *šo* in *džo* iz drugih slovanskih jezikov, npr. bos. **Mujo**, srb. **Pajo**, bos. **Sajo**, mak. **Kočo**, srb. **Mičo**, hrv. **Krešo**, hrv. **Rašo**, bos. **Nedžo**. Enako velja za priimke, npr. slš. **Lenčo**, hrv. **Grašo**.

{671} POSEBNOSTI

1. **Govorno preglaševanje ob pisnih dvojnicah** se je uveljavilo pri samostalnikih z govorjenimi izglasji *jo*, *čo*, *žo*, *šo* in *džo*, ki so zapisana z različnimi črkami in črkovnimi sklopi, npr. šp. **Murillo** [muríljjo], port. **Ribatejo** [ribatéžjo], it. **Carpaccio** [karpáčjo], **capriccio** [kapríčjo].

Jezik	Imenovalnik	Orodnik	Pridevnik
špan.	Murillo [muríljjo]	z Murillom/Murillem [z_muríljjem]	Murillov/Murillev [muríljjev-]
it.	Bergoglio [bergóljjo]	z Bergogliom/Bergogliem [z_bergóljjem]	Bergoglio/Bergogliev [bergóljjev-]
port.	Coelho [koéljjo]	s Coelhom/Coelhem [s_koéljjem]	Coelhov/Coelhev [koéljjev-]
it.	Carpaccio [karpáčjo]	s Carpacciom/Carpacciem [s_karpáčjem]	Carpacciov/Carpacciev [karpáčjev-]
it.	capriccio [kapríčjo]	s capricciom/capricciem [s_kapríčem]	
angl.	Osho [óšjo]	z Oshom/Oshem [z_óšem]	Oshov/Oshev [óšjev-]
port.	Ribatejo [ribatéžjo]	z Ribatejom/Ribatejem [z_ribatéžjem]	
it.	Sergio [sêrdžjo]	s Sergiom/Sergiem [s_sêrdžjem]	Sergiov/Sergiev [sêrdžjev-]

2. Pri prevzetih imenih na končni govorjeni *co* (it. **Pozzo** [póco], it. **Enzo** [éncjo], madž. **Mondruczó** [móndrucjo]) se uveljavljata **pisna in govorna dvojnica**. Pri tvorbi svojilnega pridevnika premeno *c* v *č* opuščamo.

Jezik	Imenovalnik	Orodnik	Pridevnik
it.	Pozzo [póco]	s Pozzom [s_pócom], redko s Pozzem [s_pócem]	Pozzov [pócov-], redko Pozzev [pócev-]
it.	Vincenzo [vinčénco]	z Vincenzom [z_vinčéncom], redko z Vincenzem [z_vinčéncem]	Vincenzov [vinčéncov-], redko Vincenzev [vinčéncev-]
it.	Enzo [éncjo]	z Enzom [z_éncem], redko z Enzem [z_éncem]	Enzov [éncov-], redko Enzev [éncev-]
madž.	Mondruczó [móndrucjo]	z Mondruczom [z_móndruccom], redko z Mondruczem [z_móndrucem]	Mondruczov [móndrucov-], redko Mondruczev [móndruccev-]

Samostalniki z mehčanim izglasjem

{672} Preglas uveljavljamo pri samostalnikih, pri katerih je končni *j* sestavina dvočrkij *-{lj}* in *-{nj}*.

Imenovalnik	Orodnik	Pridevnik
Kranj [krán'/krán]	s Kranjem [s_kránjem]	
Štrukelj [štrúkəlj'/štrúkəlj]	s Štrukljem [s_štrúkljem]	Štrukljev [štrúkljjev-]

učitelj [učítel'/učítel]	z učiteljem [z_učíteljem]	učiteljev [učíteljev-]
--------------------------	---------------------------	------------------------

[→ O izglasnem izgovoru dvočrkij <lj> in <nj> gl. »Dvočrkji lj in nj« (Glasoslovni oris).

Pri prevzetih besedah

{673} Mehke končaje v izglasju prevzetih imen (npr. čeških, slovaških, poljskih, francoskih, katalonskih ipd.) v slovenščino prevzemamo le, kadar gre za mehčana [l'] in [n'] (slš. **Kral'** [král'/král]), vse druge glasove izgovarjamo nevtrarno.

Jezik	Imenovalnik	Rodilnik	Orodnik	Pridevnik
slš.	Kral' [král'/král]	Kraľa [králja]	s Kraľem [s_králjem]	Kraľev [králjev-]
katal.	Llull [ljúl'/ljúl]	Llulla [ljúlja]	z Llullem [z_ljúljem]	Llullev [ljúljev-]
slš.	Suchoň [súhon'/súhon]	Suchoňa [súhonja]	s Suchoňem [s_súhonjem]	Suchoňev [súhonjev-]
polj.	Lubań [lúban'/lúban]	Lubańa [lúbanja]	z Lubańem [z_lúbanjem]	
fr.	Montaigne [montên'/montên]	Montaigna [montênja]	z Montaignem [z_montênjem]	Montaignev [montênjev-]

{674} POSEBNOST

Če je mehkost glasu, ki ga v slovenščini ne poznamo, v tuji pisavi izkazana z ločevalnim znamenjem v končaju, pred samoglasnikom (torej pri sklanjanju) izgovarjamo *j* (češ. **Unhošť** [únhošt]), ki zahteva preglas o v e. Zaradi izgovora *j* pred samoglasnikom se preglaševanje uveljavlja tudi v teh primerih, npr. slš. **Sered'** [sêret], rod. **Sered'a** [sêredja], or. s **Seredem** [s_sêredjem]; češ. **Unhošť** [únhošt], rod. **Unhošť'a** [únhoštja], or. z **Unhoštem** [z_únhoštjem].

Prevzemanje mehkih in mehčanih glasov

Z opuščanjem pisnih posebnosti **izvirnih latiničnih pisav** ime ni več prevzeto, temveč slovensko. V preteklosti so nekatera slovanska zemljepisna imena z mehkim soglasnikom v osnovi prevzemali na dva načina:

- **zapisana z j**, npr. polj. *Poznań* – slov. **Poznanj** [póznán'/póznán], rod. **Poznanja** [póznánja], or. s **Poznanjem** [s_póznánjem];
- **nemehko**, npr. češ. *Plzeň* – slov. **Plzen** [pèlzən], rod. **Plzna** [pèlzna], or. s **Plznom** [s_pèlznom].

Enako velja za slovanska imena iz jezikov s **ciriličnimi pisavami**. Ruski **mehki cirilični znak** so pri prečrkovanju v latinico sprva nadomeščali z *j*, kar je vplivalo na zapis in pregibanje imen (npr. **Gogolj** (rus. Гоголь), tako še **Kremelj**, **Babelj**), danes pa ga praviloma opuščamo, zato se preglaš pri novjših prevzetih imenih (zlasti ob spremembi spola glede na ruščino) ne uveljavlja, npr. **Astrahan** (rus. Астрахань); tako še **Kazan**, **Stavropol**:

- **Gogolj** [gógol'/gógol], rod. **Gogolja** [gógolja], or. z **Gogoljem** [z_gógoljem];
- **Astrahan** [ástrahan], rod. **Astrhana** [ástrhana], or. z **Astrhanom** [z_ástrhanom].

Pravila o preglasu uveljavljamo le pri imenih, ki imajo mehčano izglasje v slovenščini.

[→ O prevzemanju mehčanih glasov gl. preglednice »Slovaščina«, »Katalonščina«, »Poljščina«, »Francoščina«, »Ruščina« (O prevzemanju iz posameznih jezikov).

Preglas zaradi protizevnega *j*

{675} Pri prevzetih samostalnikih, katerih govorna osnova se konča na samoglasnik *i*, ki mu sledita končnici *-a* ali *-o* in se pisno končujeta na *-(ia)* ali *-(io)*, v govoru zapiramo **zev** z *j* in ta tudi vpliva na preglas, ki se uveljavlja

1. v govoru in zapisu pred končnico *-a*;

Jezik	Imenovalnik	Orodnik	Pridevnik
špan.	García [garsíja]	z Garcíem [z_garsíjem]	Garcíev [garsíjev-]
it.	Moravia [morávija]	z Moravíem [z_morávijem]	Moravíev [morávijev-]

2. v govoru ob pisnih dvojnicah pred končnico *-o*.

Imenovalnik	Orodnik	Pridevnik
embrio [émbrijo]	z embriom/embriem [z_émbrijem]	embriov/embriev [émbrijev-]
radio [rádijo]	z radiom/radiem [z_rádijem]	radiov/radiev [rádijev-]
trio [tríjo]	s triom/triem [s_tríjem]	
D'Annunzio [danúncijo]	z D'Annunziom/D'Annunziem [z_danúncijem]	D'Annunzirov/D'Annunziov [danúncijev-]

Preglas pri samostalnikih, ki podaljšujejo osnovo z *j*

Pisno in govorno preglajevanje

{676} Samostalnike moškega spola, katerih osnova se podaljšuje z *j*, zaradi česar se preglajevanje dosledno uresničuje v vseh oblikah, delimo na dve skupini, in sicer:

- samostalniki na končni (naglašeni) samoglasnik *á*, *é/e*, *í/i*, *ó*, *ú/u* (**apartma** [apartmá], **ateljé** [ateljé], **Menaše** [menáše], **meni** [mení], **kolibri** [kolíbri], **skiro** [skiró], **sudoku** [sudóku], **kanu** [kanú]);
- na končni **soglasnik r** (**poštar** [póštar], **Cankar** [cánkar]).

Imenovalnik	Orodnik	Pridevnik
apartma [apartmá]	z apartmajem [z_apartmájem]	
Menaše [menáše]	z Menašejem [z_menášejem]	Menašejev [menášejev-]
ateljé [ateljé]	z ateljajem [z_ateljêjem]	ateljéjev [ateljêjev-]
meni [mení]	z menijem [z_meníjem]	
kolibri [kolíbri]	s kolibrijem [s_kolíbrijem]	kolibrijev [kolíbrijev-]
skiro [skiró]	s skirojem [s_skirójem]	
kanu [kanú]	s kanujem [s_kanújem]	kanujev [kanújev-]
poštar [póštar]	s poštarjem [s_poštárjem]	poštarjev [póštarjev-]

Cankar [cáncar]	s Cankarjem [s_cáncarjem]	Cankarjev [cáncarjev-]
-----------------	---------------------------	------------------------

{677} Preglas v **govoru** in **zapisu** poznajo vsi prevzeti samostalniki moškega spola, katerih osnova se končuje na samoglasnik ali govorniki *r* in se v rodilniku podaljšuje z *j*.

Jezik	Imenovalnik	Rodilnik	Orodnik	Pridevnik
nem.	Goethe [géte]	Goetheja [géteja]	z Goethejem [z_gétejem]	Goethejev [gétejev-]
fin.	Sillanpää [sílanpe]	Sillanpääja [sílanpeja]	s Sillanpääjem [s_sílanpejem]	Sillanpääjev [sílanpejev-]
fr.	Frey [fré]	Freyja [frêja]	s Freyjem [s_frêjem]	Freyjev [frêjev-]
fr.	Bellevue [belví]	Bellevueja [belvíja]	z Bellevuejem [z_belvíjem]	
angl.	Disney [dízni]	Disneyja [díznija]	z Disneyjem [z_díznijem]	Disneyjev [díznijev-]
fr.	Althusser [altisêr]	Althusserja [altisêrja]	z Althusserjem [z_altisêrjem]	Althusserjev [altisêrjev-]
nem.	Weimar [vájmar]	Weimarja [vájmarja]	z Weimarjem [z_vájmarjem]	

{678} Pri nekaterih imenih je pregláševanje povezano z izbiro ene od pregibnih možnosti, ki so na voljo. Če osnovo daljšamo, se uveljavlja pregláševanje, in sicer

1. pri imenih na **nenaglašeni samoglasnik e**:

- o it. Giuseppe [džuzépe], or. z Giuseppejem [z_džuzépejem]; prid. Giuseppejev [džuzépejev-] (nasproti or. z Giuseppom [z_džuzépom]; prid. Giuseppov [džuzépov-]);

2. pri angleških in francoskih imenih **na govorniki r**, ki mu sledi nemi **e**:

- o angl. Shakespeare [šékspir]; or. s Shakespearjem [s_šékspirjem]; prid. Shakespearjev [šékspirjev-] (nasproti or. s Shakespearom [s_šékspirom]; prid. Shakespearov [šékspirov-]).

{679} POSEBNOST

Pri občnih besedah, prevzetih iz francoščine, ki se končajo na nemi soglasnik *r* oziroma govorniki samoglasnik **e** (*sommelier*, *premier*, *atelier*) in so večinoma **pisno že podomačene** (*somelje*, *premje*, *atelje*), se preglas pri pisno podomačeni obliki uresničuje **pisno in govorno**:

- o *sommelier* [someljé]; or. s *sommelierjem* [s_someljêjem]; prid. *sommelierjev* [someljêjev-];
- o *somelje* [someljé]; or. s *someljejem* [s_someljêjem]; prid. *someljejev* [someljêjev-].

Pri pisno nepodomačeni obliki je govorniki oblika vedno preglášena, ker se osnova v govoru podaljšuje z *j*, v zapisu pa je dvojnica:

- o *premier* [premjé], or. s *premierom/premierem* [s_premjêjem]; prid. *premierov/premierjev* [premjêjev-].

[→ O posebnostih pri imenih s končnim nenaglašenim e, gl. poglavje »Daljšanje osnove z j pri prevzetih imenih in pisno nepodomačenih občnih besedah« (Glasovno-črkovne premene).

Govorno preglajevanje ob pisnih dvojnicah

{680} Govorno preglajevanje ob pisnih dvojnicah poznajo francoska in angleška imena, ki daljšajo osnovo z *j* le v govoru. Njihova govorna osnova se končuje na samoglasnike *á, é/e, í/i, ó, ú/u*, njihova pisna osnova pa se končuje na soglasnik.

Jezik	Imenovalnik	Rodilnik	Orodnik	Pridevnik
fr.	Jacquet [žaké]	Jacqueta [žakêja]	z Jacquetom/Jacquetem [z_žakêjem]	Jacquetov/Jacquetev [žakêjev-]
fr.	François [fransuá]	Françoisa [fransuájaja]	s Françoisom/Françoisem [s_fransuájem]	Françoisov/Françoisev [fransuájjev-]
angl.	Shaw [šó]	Shawa [šója]	s Shawom/Shawem [s_šójem]	Shawov/Shawev [šójjev-]
fr.	Diderot [didró]	Diderota [didrója]	z Diderotom/Diderotem [z_didrójem]	Diderotov/Diderotev [didrójev-]
angl.	Mathew [mêtju]	Mathewa [mêtjuja]	z Mathewom/Mathewem [z_mêtjujem]	Mathewov/Mathewev [mêtjujev-]

{681} Pri francoskih imenih, katerih osnova se končuje na **govorjeni r**, ki je tudi zapisan, sledijo pa mu soglasniški nemi končaji, se preglajevanje uveljavlja le v primerih, ko osnovo daljšamo z *j*, npr.

- fr. **Flaubert** [flobêr], or. s **Flaubertom/Flaubertem** [s_flobêrjem]; prid. **Flaubertov/Flaubertev** [flobêrjev-] (nasproti or. s **Flaubertom** [s_flobêrom]; prid. **Flaubertov** [flobêrov-]).

Tako še: **Leclerc** [leklêr], **Ronsard** [ronsár], **Cendrars** [sandrár] ...

[→ O posebnostih pri imenih s končnim govorjenim r, gl. poglavje »Samostalniki na končni govorjeni r« v »Daljšanje osnove z j« (Glasovno-črkovne premene).

O PREVZEMANJU IZ POSAMEZNIH JEZIKOV

Jeziki po abecedi

Javna razprava zaključena V javni razpravi (marec 2024) V javni razpravi (maj 2024)
ALBANŠČINA BASKOVŠČINA BOLGARŠČINA

ESTONŠČINA
FINŠČINA
FRANCOŠČINA
ITALIJANŠČINA
MADŽARŠČINA
POLJŠČINA
SLOVAŠČINA
ŠPANŠČINA
TURŠČINA

ČEŠČINA
DANŠČINA
HRVAŠČINA
ISLANDŠČINA
KATALONŠČINA
KITAJŠČINA
KOREJŠČINA
LATINŠČINA
NIZOZEMŠČINA
NORVEŠČINA
ŠVEDŠČINA

BOSANŠČINA
JAPONŠČINA
MAKEDONŠČINA
NEMŠČINA
PORTUGALŠČINA
ROMUNŠČINA
RUŠČINA
SRBŠČINA

Uvod

{682} V poglavju »Prevzete besede in besedne zveze« so obravnavana splošna načela, ki jih upoštevamo, kadar v slovenski knjižni jezik prevzemamo besede in besedne zveze iz drugih jezikov, in sicer prilagoditve pisave, prilagoditve glasov in naglasa ter prilagoditve slovničnih kategorij.

[→ Gl. poglavje »Splošna načela za prevzemanje besed« (Prevzete besede in besedne zveze).

{683} Poglavje »O prevzemanju iz posameznih jezikov« prinaša napotke za glasovno in pisno slovenjenje ter prečrkovanje okoli 45 pisav oziroma jezikov, med njimi za večino evropskih jezikov in za tiste oddaljene jezike, katerih imena so pogosteje rabljena v slovenščini.

{684} Jeziki so razdeljeni glede na pisave, tj. na latinične in nelatinične, slednje nadalje še na grško-cirilične in azijsko-afriške nelatinične pisave, ki jih moramo v slovenščini prečrkovati.

{685} Pri vsakem posameznem jeziku so obravnavana naslednja področja: pisava; izgovor oz. naglasno mesto; razmerja med črkami in glasovi s ponazoritveno preglednico črka – glas; podomačevanje besed in besednih zvez; posebnosti ter premene pri pregibanju in tvorbi oblik. Po potrebi je dodan oris poglobitvenih razlik med rabo ločil v obravnavanem jeziku in slovenščini.

 V posameznih poglavjih sta pri nekaterih pravilih lahko dodana razdelka Posebnosti, v katerem so predstavljena odstopanja od pravila, in Slogovni napotek (označen s peresom), ki olajša razumevanje pravil. Na ustreznih mestih so dodani tudi sklici na druga krovna pravopisna poglavja.

OPOMBA: Končna ureditev poglavja, ki bo sledila uvodni razdelitvi po jezikih, bo oblikovana po predstavitvi vseh jezikov. V obdobju javne razprave na spletno mesto *Pravopis 8.0* Pravopisna komisija dodaja postopoma tiste jezike, ki bodo lahko pripravljene glede na možnosti angažiranja avtorjev in strokovnjakov za posamezne jezike. V skladu s tem bo poglavje dopolnjeno s krovnimi poglavji o prečrkovanju iz nelatiničnih pisav.

Latinične pisave

{686} Vse latinične pisave izhajajo iz osnovnega latiničnega črkopisa, ki obsega 26 črk, in sicer: ⟨a A⟩, ⟨b B⟩, ⟨c C⟩, ⟨d D⟩, ⟨e E⟩, ⟨f F⟩, ⟨g G⟩, ⟨h H⟩, ⟨i I⟩, ⟨j J⟩, ⟨k K⟩, ⟨l L⟩, ⟨m M⟩, ⟨n N⟩, ⟨o O⟩, ⟨p P⟩, ⟨q Q⟩, ⟨r R⟩, ⟨s S⟩, ⟨t T⟩, ⟨u U⟩, ⟨v V⟩, ⟨w W⟩, ⟨x X⟩, ⟨y Y⟩, ⟨z Z⟩.

{687} Ob vsakem jeziku je prikazano **zaporedje črk v abecedi** tega jezika. Predstavljeni so tudi podatki o razmerju do osnovnega latiničnega črkopisa, tj. izločanju črk in dodajanju oz. rabi posebnih črk, črk z ločevalnimi znamenji in dvo- in veččrkij.

Cirilične pisave

{688} Vse cirilične pisave izhajajo iz osnovnega ciriličnega črkopisa, ki obsega 24 črk, in sicer: ⟨a A⟩, ⟨б Б⟩, ⟨в В⟩, ⟨г Г⟩, ⟨д Д⟩, ⟨е E⟩, ⟨ж Ж⟩, ⟨з З⟩, ⟨и И⟩, ⟨к K⟩, ⟨л Л⟩, ⟨м M⟩, ⟨н H⟩, ⟨о O⟩, ⟨п П⟩, ⟨р P⟩, ⟨с C⟩, ⟨т T⟩, ⟨у У⟩, ⟨ф Ф⟩, ⟨х X⟩, ⟨ц Ц⟩, ⟨ч Ч⟩, ⟨ш Ш⟩.

{689} Ob vsakem jeziku je prikazano **zaporedje črk v abecedi (azbuki)** tega jezika. Predstavljeni so tudi podatki o razmerju do osnovnega ciriličnega črkopisa, tj. dodajanju oz. rabi posebnih črk in črk z ločevalnimi znamenji ter dvo- in veččrkij.

 Azbuka je splošno poimenovanje za cirilične abecede.

 Pri opisovanju razmerij med ciriličnimi in latiničnimi črkami je izhodišče cirilična črka, ki je prikazana vzporedno z latinično ustreznico, npr. ⟨б⟩ – ⟨b⟩.

ALBANŠČINA

Pisava

{690} Albanska različica latinične pisave ima 25 črk latiničnega črkopisa, dve črki z ločevalnim znamenjem in devet dvočrkij – ⟨dh⟩, ⟨gj⟩, ⟨ll⟩, ⟨nj⟩, ⟨rr⟩, ⟨sh⟩, ⟨th⟩, ⟨xh⟩ in ⟨zh⟩.

{691} Albanska abeceda: ⟨a A⟩, ⟨b B⟩, ⟨c C⟩, ⟨ç Ç⟩, ⟨d D⟩, ⟨dh Dh⟩, ⟨e E⟩, ⟨ë Ë⟩, ⟨f F⟩, ⟨g G⟩, ⟨gj Gj⟩, ⟨h H⟩, ⟨i I⟩, ⟨j J⟩, ⟨k K⟩, ⟨l L⟩, ⟨ll Ll⟩, ⟨m M⟩, ⟨n N⟩, ⟨nj Nj⟩, ⟨o O⟩, ⟨p P⟩, ⟨q Q⟩, ⟨r R⟩, ⟨rr Rr⟩, ⟨s S⟩, ⟨sh Sh⟩, ⟨t T⟩, ⟨th Th⟩, ⟨u U⟩, ⟨v V⟩, ⟨x X⟩, ⟨xh Xh⟩, ⟨y Y⟩, ⟨z Z⟩, ⟨zh Zh⟩.

{692} POSEBNOST

V albanski abecedi ni črke ⟨w⟩, ki je v osnovnem latiničnem naboru. Abeceda sicer vključuje vsa dvočrkja in črki z ločevalnim znamenjem.

[→ O vključevanju albanskih črk z ločevalnimi znamenji v slovensko abecedo gl. poglavje »Slovenska abeceda« (Pisna znamenja).

{693} V albanski pisavi se uporabljata dve **ločevalni znamenji**, ki ju pri prevzemanju lastnih imen ohranjamo:

- dvojna pika (¨) nad črko ⟨ë⟩ za označevanje polglasnika [ə],
- sedij (ali kaveljček) ⟨,⟩ pod črko ⟨ç⟩ za glas [č].

Izgovor

NAGLASNO MESTO

{694} Naglasno mesto je v albanščini prosto in nepredvidljivo, najpogosteje pa je na predzadnjem ali zadnjem zlogu, npr. [Rugova](#) [rugôva], [Tirana](#) [tirána], [Asdreni](#) [azdréni], [Kadare](#) [kadaré]. Pri prevzemanju imen iz albanščine naglasno mesto praviloma ohranjamo.

{695} POSEBNOST

V albanskih ali kosovskih zemljepisnih imenih, ki so bila prevzeta v slovenščino iz srbščine, je mesto naglasa lahko drugačno od izvorno albanskega, prim. [Kosovo](#) [kósovo] (alb. *Kosova* [kosóva]), [Priština](#) [priština] (alb. *Prishtina* [prištína]).

RAZMERJA MED ČRKAMI IN GLASOVI

SAMOGLASNIKI

{696} Samoglasnike, zapisane s črkami ⟨a⟩, ⟨e⟩, ⟨i⟩, ⟨o⟩, ⟨u⟩, izgovarjamo po slovensko.

{697} POSEBNOSTI

1. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨ë⟩, prevzemamo kot polglasnik [ə]: [Gëzim](#) [gəzím].
2. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨y⟩, označuje zaokroženi glas, ki ustreza nemškemu ali prekmurskemu [ü]. V slovenščino ga prevzemamo kot [i]: [Yllka](#) [ílka], [Hysaj](#) [hísaj].

 Knjižna albanščina temelji na narečju južne Albanije, ki se precej razlikuje od govora Albancev s Kosova, iz Črne gore, Severne Makedonije in severne Albanije (t. i. gegovska albanščina). Vpliv gegovskega izgovora v knjižni albanščini je pri omenjenih Albancih onemitev polglasnika, zlasti v izglasju, npr. [Krujë](#) [krúj] namesto [krújə].

{698} Zev v sklopu črke ⟨i⟩ in samoglasnika ⟨iV⟩ v izgovoru zapiramo z [j]: [Bojaxhiu](#) [bojadžíju].

{699} Kadar si v besedi sledita dva samoglasnika, sta oba nosilca samostojnih zlogov, zato se izgovarjata samostojno (ne kot dvoglasnik): [Luan](#) [ljúan], [Ismail](#) [ismaíl].

SOGLASNIKI

{700} Soglasnike, zapisane s črkami ⟨b⟩, ⟨c⟩, ⟨d⟩, ⟨f⟩, ⟨g⟩, ⟨h⟩, ⟨j⟩, ⟨k⟩, ⟨m⟩, ⟨n⟩, ⟨p⟩, ⟨r⟩, ⟨s⟩, ⟨t⟩, ⟨v⟩ in ⟨z⟩, izgovarjamo po slovensko.

{701} POSEBNOSTI

1. Soglasnik, zapisan s črko ⟨ç⟩, prevzemamo kot [č]: [Thaçi](#) [táci].
2. Soglasnik, zapisan s črko ⟨l⟩, označuje mehčani / [ʎ], ki ga v položaju med samoglasniki prevzemamo kot [lj], v položaju pred soglasniki pa kot [lʲ] ali [l]: [Shala](#) [šálja], [Ilir](#) [iljír]; [Shkëlzen](#) [škəl'zén/škəlzén].
3. Črka ⟨q⟩ označuje mehki č (prim. hrvaški ć), ki ga prevzemamo kot [č]: [Shaqiri](#) [šačíri], [Krasniqi](#) [krasníči], [Qosja](#) [čósja].
4. Soglasnik, zapisan s črko ⟨x⟩, prevzemamo kot [dz]: [Xoxa](#) [dzódza].

{702} Soglasniki so zapisani tudi **z dvočrkji**, in sicer

- ⟨dh⟩ je v albanščini fonem /ð/, ki ga prevzemamo kot [d]: [Bardhi](#) [bárdi];
- ⟨gj⟩ je v albanščini fonem /j/ (prim. hrvaški đ), ki ga prevzemamo kot [dž]: [Gjon](#) [džón], [Gjergj](#) [džêrdž-];
- ⟨ll⟩ se uporablja za označevanje [ʎ], ki ga prevzemamo kot [l], npr. [Llap](#) [láp], [Agolli](#) [agóli];

- ⟨nj⟩ izgovarjamo po slovensko: **Njazi** [njázi];
- ⟨rr⟩ v albanščini označuje podaljšani [r], prevzemamo ga kot navadni [r]: **Xhaferri** [džafêri];
- ⟨sh⟩ označuje glas [š]: **Berisha** [beríša];
- ⟨th⟩ je v albanščini fonem /θ/, ki ga prevzemamo kot [t]: **Thaçi** [táči];
- ⟨xh⟩ označuje glas [dž]: **Hoxha** [hódža];
- ⟨zh⟩ označuje glas [ž]: **Lezha** [ljéža].

 Albanščina dopušča soglasniške sklope v vzglasju z začetnim nosnikom. V slovenščini jih izgovarjamo z vzglasnim polglasnikom: **Ndoc** [əndóc], **Ndre** [əndré], **Mbrica** [əmbríca].

Preglednica zapis – izgovor v slovenščini

{703}

Zapis	Položaj	Izgovor v slovenščini	Zgled
ç		č	Çami [čámi], Demaçi [demáci], Këlliçi [kəlíçi]
dh		d	Bardhi [bárdi], Dhimitër [dimítər]
ë		ə	Kukës [kúkəs], Pjetër [pjéτər]
gj		dž	Gjetja [džétja], Gjeçovi [džečôvi], Gjergj [džêrdž-], Gjon [džón]
l	pred samoglasniki	lj	Mekuli [mekúlji], Laç [ljáč], Shala [šálja]
l	pred soglasniki	l'/l	Këlcyra [kəl'círa/kəlcíra], Shkëlzen [škəl'zén/škəlzén]
ll		l	Llazar [lazár], Nikolla [nikóla]
q		č	Gjerqeku [džerčéku], Koliqi [koljíçi], Qosja [čósja]
rr		r	Rrahman [rahmán], Xhaferri [džafêri], Vokri [vókri]
sh		š	Berisha [beríša], Gashi [gáši], Shiroka [širóka]
th		t	Thaçi [táči], Vithkuqari [vitkučári]
x		dz	Xoxa [dzódza]
xh		dž	Hoxha [hódža], Rexhep [redžép], Xherdan [džerdán], Xhaka [džáka]
y		i	Shyqyri [šičíri], Ylber [íl'ber/ilber]
zh		ž	Lezha [ljéža], Zheji [žéji]

Podomačevanje albanskih besed in besednih zvez

OBČNA POIMENOVANJA

{704} Občna poimenovanja iz albanščine so v slovenščini redka, in sicer pisno nespremenjena, npr. **besa**[bésa] '(neprelomljiva) prisega', **plis** [pljís] 'albansko tradicionalno belo pokrivalo'.

LASTNA IMENA

{705} Lastna imena večinoma ohranjamo pisno nepodomačena: **Thaçi** [táči], **Hoxha** [hódža], **Shyqyri** [šičíri]. Nekatera lastna imena so poslovenjena zaradi zgodovinskih okoliščin, izročila in dogovora.

{706} V albanščini imajo lastna imena določno in nedoločno obliko, prevzemamo pa jih večinoma v določni obliki imenovalnika (končaj pri ženskih je *-a*, pri moških pa *-i* ali *-u*).

1. Besede ženskega spola, ki se v nedoločni obliki imenovalnika končajo na *-ë* ali *-ër*, so v slovenščino prevzete v določni obliki na *-a*: **Korça** (alb. *Korçë, Korça*), **Malakastra** (alb. *Mallakastër, Mallakastra*), **Saranda** (alb. *Sarandë, Saranda*), **Gjirokastra** (alb. *Gjirokastër, Gjirokastra*), **Tirana** (alb. *Tiranë, Tirana*).

2. Besede moškega spola prevzemamo različno, in sicer zemljepisna imena, ki imajo lahko v albanščini določno ali nedoločno obliko, večinoma prevzemamo v nedoločni obliki (torej brez končaja), npr. **Berat** (alb. *Berat, Berati*), **Elbasan** (alb. *Elbasan, Elbasani*), priimke prevzemamo v določni obliki (**Thaçi**, **Gjerqeku**), rojstna moška imena pa v nedoločni (glej tudi člen 19).

OSEBNA IMENA

{707} Nekatera imena zgodovinskih oseb pišemo podomačeno: **Skenderbeg**(alb. *Skënderbeu*), **mati Terezija** (alb. *Nënë Tereza*, pravo ime *Anjezë Gonxhe Bojaxhiu*).

Prevzemanje albanskih priimkov in osebnih imen

{708} Priimki so v albanščini vedno v določni obliki (**Rexhepi**), moška rojstna imena so izhodiščno v nedoločni obliki (**Rexhep**), ženska rojstna imena pa večinoma v določni obliki na *-a*, npr. (**Drita**). Imena tako tudi prevzemamo.

ZEMLJEPIŠNA IMENA

- {709} Za nekatere albanske zemljepisne danosti se je že v preteklosti uveljavilo slovensko ime (eksonim), npr. **Albanija** (alb. *Shqipëria*), **Beli Drim** (alb. *Drini i Bardhë*), **Drač** (alb. *Durrës, Durrësi*), **Drim** (alb. *Drin, Drini*), **Skader** (alb. *Shkodër, Shkodra*). Podomačeno pišemo tudi izpeljanke iz podomačenih imen, npr. **Draški zaliv** (alb. *Gjiri i Durrësit*), **Drimski zaliv** (alb. *Gjiri i Drinit*).
- {710} V slovenskih besedilih so se uveljavila tudi nekatera srbska imena za zemljepisne danosti na Kosovu, npr. **Peć** (alb. *Pejë, Peja*), **Dečani** (alb. *Dečan, Deçani*), **Kosovo** (alb. *Kosovë, Kosova*), **Kosovo polje** (alb. *Fushë Kosova*), **Kosovska Mitrovica** (alb. *Mitrovicë, Mitrovica*), **Priština** (alb. *Prishtinë, Prishtina*), **Metohija** (alb. *Rrafshi i Dukagjinit*), **Uroševac** (alb. *Ferizaj, Ferizaji*), **Gnjilane** (alb. *Gjilan, Gjilani*), **Đakovica** (alb. *Gjakovë, Gjakova*).
- {711} Pri podomačevanju imen objektov sledimo pravopisnim pravilom in prevajamo imena kulturnih in drugih spomenikov: **Mati Albanija** 'kip v Tirani' (alb. *Nëna Shqipëri*), **Petrelski grad** (alb. *Kalaja e Petrelës*), **Etem Begova mošeja** (alb. *Xhamia e Et'hem Beut*), **Skenderbegov trg** (alb. *Sheshi Skënderbej*).

[→ Osnovna pravila o prevzemanju gl. v poglavju »Prevzete besede in besedne zveze«.

Posebnosti ter premene pri pregibanju in v tvorjenkah

SPREMEMBE SLOVNIČNIH KATEGORIJ

- {712} S pregibanjem albanskih prevzetih imen ni večjih težav, saj sledimo izgovoru v slovenščini in jih uvrščamo v slovenske sklanjatvene vzorce.

KRAJŠANJE OSNOVE ZARADI NEOBTOJNIH SAMOGLASNIKOV

- {713} Pri pregibanju imen moškega spola s končajema *-(ër)* in *-(ës)*, v katerih se pojavlja polglasnik, ta v odvisnih sklonih izpade (neobstojni polglasnik): **Dhimitër** [dimítər], rod. **Dhimitra** [dimíttra]; **Pjetër** [pjétər], rod. **Pjetra** [pjétrra]; **Kukës** [kúkəs], rod. **Kuksa** [kúksa].

 Podstava svojilnega pridevnika izhaja iz okrajšane osnove imena, npr. **Dhimitrov** [dimítrov-], **Pjetrov** [pjétrov-].

DALJŠANJE OSNOVE

{714} Osnovo podaljšujejo z *j* samostalniki moškega spola, pri katerih se govorna osnova konča na samoglasnike **á, é/e, í/i, ó, ú/u**, kar je v albanščini zaradi določne oblike lastnih imen pogosto. Daljšanje je pisno in glasovno: **Gashi** [gáši], rod. **Gashija** [gášija]; **Demaçi** [demáci], rod. **Demaçija** [demácija]. Enako velja za imena na končni govornjeni *r*, npr. **Ilir** [iljír], rod. **Ilirja** [iljírja].

 Podstava svojilnega pridevnika izhaja iz podaljšane osnove imena, npr. **Gashijev** [gášijev-], **Demaçijev** [demácijev-], **Ilirjev** [iljírjev-].

PREGLAS

{715} Preglas samoglasnika *o* v *e* se pojavlja, če se govorna osnova ali podstava tvorjenke konča na *c, j, č, š, dž* in *ž*, ki so v albanščini zapisani na različne načine. Pri tvorbi svojilnega pridevnika iz imen na končni *c* pride tudi do palatalizacijske premene *c* v *č*.

- ⟨c⟩ **Genc** [génc], or. z **Gencem** [z_géncem]; svoj. prid. **Genčev** [génčev-]
- ⟨j⟩ **Camaj** [cámaj], or. s **Camajem** [s_cámajem]; svoj. prid. **Camajev** [cámajev-]
- ⟨ç⟩ **Laç** [ljáč], or. z **Lačem** [z_ljáčem]
- ⟨gj⟩ **Gjergj** [džêrč], or. z **Gjergjem** [z_džêrdžem]; svoj. prid. **Gjergjev** [džêrdžev-]
- ⟨sh⟩ **Berisha** [beríša], or. z **Berishem** [z_beríšem], pogosteje po 2. sklanjatvi z **Berisho** [z_beríšo]; svoj. prid. **Berishev** [beríšev-]
- ⟨xh⟩ **Hoxha** [hódža], or. s **Hoxhem** [s_hódžem], pogosteje po 2. sklanjatvi s **Hoxho** [s_hódžo], svoj. prid. **Hoxhev** [hódžev-]

{716} Preglas se uveljavlja tudi pri lastnih imenih moškega spola, ki se končajo na

1. samoglasnike **á, é/e, í/i, ó, ú/u** in se sklanjajo z daljšanjem osnove:

- **Kadare** [kadaré], or. s **Kadarejem** [s_kadarêjem]; svoj. prid. **Kadarejev** [kadarêjev-]
- **Ibrahimi** [ibrahími], or. z **Ibrahimijem** [z_ibrahímijem]; svoj. prid. **Ibrahimijev** [ibrahímijev-]
- **Zyko** [zíko], or. z **Zykojem** [z_zíkojem]; svoj. prid. **Zykojev** [zíkojev-]
- **Zogu** [zógu], or. z **Zogujem** [z_zógujem]; svoj. prid. **Zogujev** [zógujev-]

2. soglasnik *r*, če se ime sklanja z daljšanjem osnove, npr. **Ylber** [íl'ber/ílber], or. z **Ylberjem** [z_íl'berjem/ílberjem]; svoj. prid. **Ylberjev** [íl'berjev-/ílberjev-].

BASKOVŠČINA

Pisava

{717} Baskovska različica latinične pisave ima 26 črk latiničnega črkopisa, ki ga dopolnjuje s posebno črko z ločevalnim znamenjem ⟨ñ⟩ in sedmimi dvočrkji ⟨dd⟩, ⟨ll⟩, ⟨rr⟩, ⟨ts⟩, ⟨tt⟩, ⟨tx⟩ ter ⟨tz⟩.

{718} Baskovska abeceda: ⟨a A⟩, ⟨b B⟩, ⟨c C⟩, ⟨d D⟩, ⟨e E⟩, ⟨f F⟩, ⟨g G⟩, ⟨h H⟩, ⟨i I⟩, ⟨j J⟩, ⟨k K⟩, ⟨l L⟩, ⟨m M⟩, ⟨n N⟩, ⟨ñ Ñ⟩, ⟨o O⟩, ⟨p P⟩, ⟨q Q⟩, ⟨r R⟩, ⟨s S⟩, ⟨t T⟩, ⟨u U⟩, ⟨v V⟩, ⟨w W⟩, ⟨x X⟩, ⟨y Y⟩, ⟨z Z⟩.

{719} POSEBNOST

Črke ⟨c⟩, ⟨q⟩, ⟨v⟩, ⟨w⟩ in ⟨y⟩ se uporabljajo le pri nepodomačenih prevzetih besedah.

[→ O vključevanju baskovskih črk v slovensko abecedo gl. poglavje »Slovenska abeceda« (Pisna znamenja).

{720} V baskovski pisavi je uporabljeno eno **ločevalno znamenje**, ki ga pri prevzemanju lastnih imen ohranjamo: vijuga ali tilda (˜) na črki ⟨ñ⟩.

Izgovor

NAGLASNO MESTO

{721} Baskovske besede so naglašene vedno na **drugem** zlogu. Ob prevzemanju v slovenščino naglasno mesto ohranjamo, npr. [Gipuzkoa](#) [gipúskoá], [Zarautz](#) [saráuc], [Getxo](#) [gečó].

{722} Daljše besede in zložena imena so **dvonaglasnice**, tako jih tudi prevzemamo, npr. [Urdangarin](#) [urdángarín].

 Baskovščina je narečno zelo razčlenjena; enotna knjižna baskovščina (*euskara batua*) je nastala v sedemdesetih letih 20. stoletja, prej je obstajalo več različnih knjižnih narečij s svojo pisno tradicijo. Baskovska jezikovna akademija je leta 1998 izdala priporočila zborne izreke, ki dopuščajo variantnost pri naglaševanju ali izgovarjavi posameznih glasov.

RAZMERJA MED ČRKAMI IN GLASOVI

SAMOGLASNIKI

{723} Samoglasnike, zapisane s črkami ⟨a⟩, ⟨e⟩, ⟨i⟩, ⟨o⟩ in ⟨u⟩, izgovarjamo po slovensko.

{724} **Zev** v sklopu samoglasnika *i* in poljubnega drugega samoglasnika zapiramo z [j]: **Erando** [erándijo], **Sarrionandia** [saríjonándija], **Erreterria** [eréterija].

[→ Gl. poglavje »Zev« (Glasoslovni oris).

{725} Baskovščina ima pet **dvoglasnikov**, in sicer ⟨ai⟩, ⟨ei⟩, ⟨oi⟩ ter ⟨au⟩ in ⟨eu⟩, v katerih črko ⟨i⟩ izgovarjamo kot [j] (**Maite** [majté]), črko ⟨u⟩ pa kot dvoustnični [u̯] (**Laurentzi** [laurénci]). Pri ostalih **samoglasniških sklopih** se izgovarja vsak samoglasnik posebej: **Leioa** [lejóa], **Urumea** [urúmea].

SOGLASNIKI

{726} Soglasnike, zapisane s črkami ⟨b⟩, ⟨d⟩, ⟨f⟩, ⟨g⟩, ⟨j⟩, ⟨k⟩, ⟨m⟩, ⟨p⟩, ⟨r⟩, ⟨s⟩, ⟨t⟩, izgovarjamo po slovensko.

{727} POSEBNOSTI

1. V baskovščini je črka ⟨h⟩ nema: **Hernani** [ernáni].
2. Črki ⟨n⟩ in ⟨l⟩ se v položaju med ⟨i⟩ in samoglasnikom izgovarjata [nj] in [lj], tako ju tudi prevzemamo: **Markina** [markínja], **Mutiloa** [mutíljoa].
3. S črko ⟨ñ⟩ je zapisan soglasniški sklop [nj]: **Oñati** [onjáti].
4. Soglasnik, zapisan s črko ⟨x⟩, prevzemamo kot [š]: **Orexa** [oréša].
5. Soglasnik, zapisan s črko ⟨z⟩, v vseh položajih prevzemamo kot [s]: **Gasteiz** [gastêjs], rod. **Gasteiza** [gastêjsa].

 V zborni izreki enotne baskovščine se soglasnik, ki je zapisan s črko ⟨j⟩, izgovarja kot v slovenščini, čeprav je v večini narečij izgovor drugačen, najpogosteje [h].

 Pri govorcih zborne baskovščine v Franciji črka ⟨h⟩ ni nema, temveč označuje soglasnik [h].

{728} Baskovščina pozna več soglasniških **dvočrkij**. Pri prevzemanju v slovenščino jih izgovarjamo

- ⟨dd⟩ kot [dj]: **Anddoni** [andjóni];
- ⟨ll⟩ kot [lj]: **Mallabia** [maljábija];
- ⟨rr⟩ kot [r]: **Erreterria** [eréterija];

- ⟨tt⟩ kot [tj]: **Ttipi-Ttapa** [tjipí-tjapá], **Mattin** [matjín];
- ⟨tz⟩ in ⟨ts⟩ kot [c]: **Izurtza** [isúrca], **Itsasondo** [icásondo];
- ⟨tx⟩ kot [č]: **Getxo** [gečó].

[→ O prilagoditvah izreke gl. poglavje »Zamenjave tujih glasov« (Prevzete besede in besedne zveze).

Preglednica zapis – izgovor v slovenščini

{729} Preglednica ponazarja razmerje med izvorno črko (ali dvo- ali veččrkjem) in ustreznim glasom (ali glasovi) v slovenščini.

Zapis	Položaj	Izgovor v slovenščini	Zgled
dd		dj	Iddoia [idjója]
h		/	Oihane [ojáne]
i	razen v ⟨ai⟩, ⟨ei⟩ in ⟨oi⟩	i	Iñigo [injígo], Miren [mirén]
i	v ⟨ai⟩, ⟨ei⟩ in ⟨oi⟩	j	Maite [majté], Aitor [ajtór], Baiona [bajóna]; Eibar [ejbár]; Oier [ojêr]
l	med ⟨i⟩ in samoglasnikom	lj	Mutiloa [mutíljoa]
l	razen med ⟨i⟩ in samoglasnikom	l	Lekeitio [lekêjtijo]
ll		lj	Pello [peljól], Llodio [ljodíjo]
n	med ⟨i⟩ in samoglasnikom ⟨inV⟩	nj	Markina [markínja]
n	razen med ⟨i⟩ in samoglasnikom	n	Itsasondo [icásondo]
ñ		nj	Iñaki [injáki], Beñat [benját]
rr		r	Piarres [pijáres], Agirre [agíre], Arrate [aráte]
ts		c	Itsaso [icáso]
tt		tj	Kattalin [katjálin]
tx		č	Atxaga [ačága], Goikoetxea [gojkóečéa]
tz		c	Arantzazu [aráncasu], Santurtzi [santúrci], Oiartzun [ojárcun]
u	razen v ⟨au⟩ in ⟨eu⟩	u	Mungia [mungíja]
u	v ⟨au⟩ in ⟨eu⟩	u̯	Laurentzi [laurénci], Deunoro [deunóro]

x		š	Xabier [šabijer], Joxepa [jošépa]
z		s	Elizondo [elísondo]; Gasteiz [gastéjs], rod. Gasteiza [gastéjsa]; Urzaiz [ursájs], rod. Urzaiza [ursájsa]

Podomačevanje baskovskih besed in besednih zvez

OBČNA POIMENOVANJA

{730} Občna poimenovanja iz baskovščine so v slovenščini redka, običajno so **pisno nepodomačena**, npr. **txoko** [čokó] ‘gastronomsko društvo’, **txakoli** [čakóli] ‘sorta vina’. V slovenščini je pogosto rabljen izraz **euskara** [euskára] ‘baskovski jezik’.

LASTNA IMENA

{731} Pri prevzemanju v slovenščino so se v preteklosti uveljavile bodisi španske bodisi francoske imenske oblike, ki jih kot ustaljene ohranjamo. Če pa je baskovsko ime danes edino uradno ime – osebe ali kraja –, ga prevzemamo v tej obliki: **Atxaga** [ačága], **Zuloaga** [sulóaga].

OSEBNA IMENA

Prevzemanje baskovskih priimkov

{732} Baski v Španiji imajo uradno dvojne priimke (prvi je očetov, drugi materin, priimka si sledita brez vmesnega veznika), v Franciji pa enojne (očetov priimek). V slovenščini navadno uporabljamo priimke v skrajšani obliki: **Gabriel Aresti** [gabrijel arésti] (namesto *Gabriel Aresti Seguro*).

 V veliki večini baskovski priimki izvirajo iz hišnih imen, so opis kraja (hiše) in ne človeka: **Etxeberria** [ečéberija] ‘nova hiša’, **Zubizarreta** [subísareta] ‘(hiša) pri starem mostu’, **Elizondo** [elísondo] ‘(hiša) ob cerkvi’.

 Priimki iz preteklosti so zapisani po španskem ali francoskem pravopisu (**Loyola** [lojóla] namesto *Loiola*); to včasih velja tudi za današnje priimke, predvsem na ozemlju Francije. Isti priimek je tako lahko zapisan na več načinov: bask. **Etxeberria** [ečéberija], šp. večinoma *Echevarría*, fr. *Etcheverry*. Po drugi strani pa so lahko današnji izvorno španski priimki zapisani po baskovskem pravopisu: **Bakero** [bakêro] (šp. *Vaquero*).

ZEMLJEPISNA IMENA

{733} Ob uveljavljenih španskih in francoskih imenih se postopoma uveljavljajo tudi baskovske imenske različice: **Gernika** [gerníka] (ob šp.

Guernica [gerníka]).

✎ Pri zemljepisnih lastnih imenih večjih krajev in pokrajin so se uveljavila španska in francoska imena – glede na to, v kateri državi se zemljepisna danost nahaja: **Bilbao** [bilbáo] (bask. *Bilbo*), **San Sebastián** [san sebastján] (bask. *Donostia*), **Vitoria** [vitórijá] (bask. *Gasteiz*), **Pamplona** [pamplóna] (bask. *Iruñea*); **Bayonne** [bajón] (bask. *Baiona*), **Saint-Jean-de-Luz** [sêñ-žán-də-luz-] (bask. *Donibane Lohizune*).

{734} Imena manjših krajev v baskovski avtonomni pokrajini, ki jo najpogosteje imenujemo z zgodovinskim imenom **Baskija** [báskija] (izvirno pa se imenuje **Euskadi** [euskádi]), so zapisana v baskovščini. To ime je danes tudi edino uradno ime, pri prevzemanju jih ohranjamo v izvirni obliki: **Lekeitio** [lekêjtijo] (šp. *Lequeitio*), **Oiartzun** [ojárcun] (šp. *Oyarzun*), **Hondarribia** [ondáribija] (šp. *Fuenterrabia*).

Posebnosti ter premene pri pregibanju in tvorbi oblik

SPLOŠNO

{735} Pri prevzemanju baskovskih imen v slovenščino se ravnamo po besednih končajih:

- imena moškega spola najpogosteje sklanjamo po **prvi moški sklanjatvi**: **Aitor** [ajtór], **Arrate** [aráte], **Iñigo** [injígo], **Koldo** [koldó], **Lekeitio** [lekêjtijo], **Oñati** [onjátí], **Sarrionandia** [saríjonandija];
- zemljepisna imena na končni nenaglašeni *-a* so ženskega spola (**Orexa** [oréša]), če niso končniško naglašena;
- imena oseb ženskega spola sklanjamo po **prvi ženski sklanjatvi**, če imajo v imenovalniku končnico *-a* (**Urumea** [urúmea], rod. **Urume** [urúmee]) ali končnico *-e* (**Oihane** [ojáne], rod. **Oihane** [ojáne], daj. **Oihani** [ojáni] ...); slednja je mogoče sklanjati tudi po **tretji ženski sklanjatvi** (**Oihane** [ojáne], rod. **Oihane** [ojáne], daj. **Oihane** [ojáne] ...), po kateri sicer sklanjamo večinoma ženska imena, ki se končajo na soglasnik (**Miren** [mirén], **Maialen** [majálen]).

DALJŠANJE OSNOVE

{736} Osnovo podaljšujejo z *j* tisti samostalniki moškega spola, pri katerih se govorjena osnova konča na naglašene samoglasnike in nenaglašene *i*, *e* in *u*, če slednja nista končnica:

- [e] – **Arrate** [aráte], rod. **Arrateja** [aráteja];

- [i] – **Oñati** [onjátí], rod. **Oñatija** [onjátija];
- [ó] – **Getxo** [gečó], rod. **Getxo** [gečója];
- [u] – **Arantzazu** [aráncasu], rod. **Arantzazu** [aráncasuja].

{737} Osnovo podaljšujejo z *j* tudi samostalniki na izglasni *r*:

- **Eibar** [ejbár], rod. **Eibarja** [ejbárja];
- **Xabier** [šabíjer], rod. **Xabier** [šabíjerja].

 Podstava **svojilnega pridevnika** je enaka podaljšani (rodilniški) osnovi imena, npr. **Xabierjev** [šabíjerjev-].

Podstava **pridevniških in samostalniških izpeljank z obrazilom -ski** je enaka podaljšani osnovi, če se ta konča na samoglasnik, npr. **oñatijski** [onjátijski].

PREGLAS

{738} Preglas *o* v *e* se uveljavlja pri sklanjanju in svojlnem pridevniku iz samostalnikov, katerih osnova (podstava pri pridevnikih) se konča na govorjeni *c* (**Zarautz** [saráuɔ], rod. **Zarautza** [saráuɔa], or. **z/s Zarautzom/Zarautzem** [s_saráuɔcem]), in pri tistih, ki daljšajo osnovo z *j*.

ČEŠČINA

Pisava

{739} Češka različica latinične pisave ima 26 črk latiničnega črkopisa, ki ga dopolnjuje s 15 črkami z ločevalnimi znamenji in dvočrkjem ⟨ch⟩.

{740} Češka abeceda: ⟨a A⟩, ⟨á Á⟩, ⟨b B⟩, ⟨c C⟩, ⟨č Č⟩, ⟨d D⟩, ⟨ď Ď⟩, ⟨e E⟩, ⟨é É⟩, ⟨ě Ě⟩, ⟨f F⟩, ⟨g G⟩, ⟨h H⟩, ⟨ch CH⟩, ⟨i I⟩, ⟨í Í⟩, ⟨j J⟩, ⟨k K⟩, ⟨l L⟩, ⟨m M⟩, ⟨n N⟩, ⟨ň Ň⟩, ⟨o O⟩, ⟨ó Ó⟩, ⟨p P⟩, ⟨q Q⟩, ⟨r R⟩, ⟨ř Ř⟩, ⟨s S⟩, ⟨š Š⟩, ⟨t T⟩, ⟨ť Ť⟩, ⟨u U⟩, ⟨ú Ú⟩, ⟨ů Ů⟩, ⟨v V⟩, ⟨w W⟩, ⟨x X⟩, ⟨y Y⟩, ⟨ý Ý⟩, ⟨z Z⟩, ⟨ž Ž⟩.

{741} POSEBNOSTI

1. Črke ⟨q Q⟩, ⟨w W⟩, ⟨x X⟩ so del češke abecede, a se pojavljajo le v prevzetih besedah. Izgovarjamo jih v skladu s pravili za prevzemanje iz izvornega jezika.
2. Dvočrkje ⟨ch CH⟩ je v češčini obravnavano kot ena črka. V lastnih imenih se z veliko črko piše le prva črka dvočrkja, npr. **Chrudim** [hrúdim]. Pri kraticah se običajno zapiše oba elementa dvočrkja (npr. **CHKO** – češ. *chráněná krajinná oblast* 'krajinski park').
3. Črka ⟨ů Ů⟩ se nikoli ne uporablja na začetku besede.

[→ O vključevanju čeških črk z ločevalnimi znamenji in dvočrkja v slovensko abecedo gl. poglavje »Slovenska abeceda« (Pisna znamenja).

{742} V češki pisavi so uporabljena štiri **ločevalna znamenja**, ki jih pri prevzemanju lastnih imen ohranjamo:

- ostrivec (´) na črkah ⟨á⟩, ⟨é⟩, ⟨í⟩, ⟨ý⟩, ⟨ó⟩, ⟨ú⟩ za označevanje dolgih samoglasnikov;
- krožec (°) na črki ⟨ů⟩ za označevanje dolžine;
- kljukica (ˇ) na črki ⟨ě⟩ za označevanje izgovora [je] za soglasniki *b*, *p*, *v* in *f* in za označevanje mehkih predhodnih soglasnikov *t*, *d* in *n*;
- kljukica (ˇ) na črki ⟨ě⟩ za soglasnikom *m* za označevanje izgovora [mnje];
- kljukica (ˇ) na črki ⟨ř⟩ za označevanje mehkega soglasnika;
- kljukica (ˇ) na črkah ⟨č⟩, ⟨š⟩ in ⟨ž⟩ za označevanje šumevcev;
- kljukica (ˇ) na črkah ⟨ď⟩, ⟨ň ě) in ⟨ť) za označevanje mehkih soglasnikov;
- mehčaj (ʹ) na črkah ⟨dʹ⟩, ⟨tʹ⟩ za označevanje mehkih soglasnikov.

 V češki abecedi so črke z ločevalnimi znamenji, ki označujejo mehkost, obravnavane kot en znak.

 Ostrivec na črkah v obrazilu *-ová* ali *-ý* se piše le v (citatnem) imenovalniku ednine, [Chytilová](#) [hítílova], rod. [Chytilove](#) [hítílove]; [Veselý](#) [vêseli], rod. [Veselega](#) [vêselega].

Izgovor

NAGLASNO MESTO

{743} Češke besede so naglašene na **prvem** zlogu, npr. [Bedřich Smetana](#) [bédžih smétana]. Pri prevzemanju v slovenščino naglasno mesto praviloma ohranjamo.

 Ostrivec na samoglasnikih v češčini označuje dolge samoglasnike in ga ne smemo zamenjati z naglasnim znamenjem, npr. [Vaculík](#) [váculik].

RAZMERJA MED ČRKAMI IN GLASOVI

SAMOGLASNIKI

{744} Samoglasnike, zapisane s črkami ⟨a⟩, ⟨e⟩, ⟨i⟩, ⟨o⟩ in ⟨u⟩, izgovarjamo po slovensko; ⟨i⟩ in ⟨u⟩ glede na položaj tudi kot [j] in [ɥ].

{745} Prevzemanje kakovosti samoglasnikov, zapisanih s črkama ⟨e⟩ in ⟨o⟩, iz preglednice ni izrecno razvidno. Samoglasnika, zapisana s črkama ⟨e⟩ in ⟨o⟩, prevzemamo praviloma kot ozka, kot široka pa, kadar je *e* pred *j* ali *r* (npr. [Hejnice](#) [hêjnice], [Neratovice](#) [nêratovice]) in *o* pred *v* ali *ɥ* (npr. [Louny](#) [lôɥni]). Široka sta tudi v besedah ali delih besed, ki so podobni slovenskim, npr. [Nový Jičín](#) [nôvi jíčin], [Nová Paka](#) [nôva páka].

[→ Za več informacij o prevzemanju *e* in *o* gl. poglavje »Samoglasniki v prevzetih imenih« (Glasoslovni oris).

{746} POSEBNOSTI

1. Češčina loči med dolgimi in kratkimi samoglasniki. Dolgi ⟨á⟩, ⟨é⟩, ⟨í⟩, ⟨ó⟩, ⟨ú⟩ so označeni z ostrivcem. Pri prevzemanju v slovenščino se kratki in dolgi samoglasniki izenačijo in se izgovarjajo po slovensko.
2. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨ě⟩, za soglasniki *b*, *p*, *v* in *f* v slovenščino prevzemamo kot [je], npr. [Běchovice](#) [bjéhovice], [Pětihosty](#) [pjétihosti], [Nedvěď](#) [nédvjed-]. Kadar se pojavlja za soglasnikom *m*, ga prevzemamo kot [nje], npr. [Litoměřice](#) [lítomnjeržice], [Staré Město](#) [stáre mnjésto].
3. Dolgi *o*, zapisan s črko ⟨ó⟩, se v češčini uporablja zelo redko, le v prevzetih besedah, npr. [Růza](#) [róza].
4. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨ů⟩, v slovenščino prevzemamo kot [u], npr. [Tůma](#) [túma].
5. Samoglasnika, zapisana s črkama ⟨y⟩ in ⟨ý⟩, v slovenščino prevzemamo kot [i], npr. [Masaryk](#) [másarik], [Tyl](#) [tíl]; [Frýdlant](#) [frídlant].

[→ O polglasniškem branju črke ⟨e⟩ gl. poglavje »Neobstojni samoglasniki v prevzetih besedah« (Glasovno-črkovne premene).

{747} **Zev** v sklopu samoglasnika, zapisanega z ⟨i⟩, in poljubnega drugega samoglasnika, zapiramo z [j], npr. [Elišáš](#) [élišáš], [Natálie](#) [nátalije], [Marius](#) [márijus].

SOGLASNIKI

{748} Soglasnike, zapisane s črkami ⟨b⟩, ⟨c⟩, ⟨č⟩, ⟨d⟩, ⟨f⟩, ⟨g⟩, ⟨h⟩, ⟨k⟩, ⟨l⟩, ⟨m⟩, ⟨n⟩, ⟨p⟩, ⟨r⟩, ⟨s⟩, ⟨š⟩, ⟨t⟩, ⟨v⟩, ⟨z⟩ in ⟨ž⟩, izgovarjamo po slovensko.

{749} POSEBNOSTI

1. Soglasnik, zapisan s črko ⟨h⟩, ki ga v češčini izgovarjajo kot zveneči grlni *h*, v slovenščino prevzemamo kot [h]: [Hynek](#) [hínæk], [Hrabal](#) [hrábal], [Vinohrady](#) [vínohradi], [Horáková](#) [hórákova], [Kohout](#) [kóhouť].

2. Soglasnik, zapisan s črko ⟨v⟩, ki v češčini pred nezvenečim soglasnikom in v izglasju besede prehaja v [f], v slovenščino prevzemamo kot dvoustnični [u]: **Horní Slavkov** [hórní sláukov-]; **Žižkov** [žížkou], rod. **Žižkova** [žížkova]; **Jaroslav** [jároslau], rod. **Jaroslava** [jároslava].

{750} **Dvočrkje** ⟨ch⟩ v slovenščino prevzemamo kot [h]: **Chlumeč** [hlúmec], **Chodov** [hódov-].

{751} Češčina pozna **mehke soglasnike**, ki so v pisavi označeni s črkami ⟨ď ě⟩, ⟨ň ň⟩ in ⟨ť ť⟩. Pri prevzemanju mehkost nakazujemo z *j*, npr. **Ďáblice** [djáblice], **Máňa** [mánja], **Báňa** [bátja]. Enako velja, kadar stojijo črke ⟨d⟩, ⟨n⟩ in ⟨t⟩ pred ⟨ě⟩, npr. **Český Těšín** [česki tjéšin], **Děčín** [djéčin], **Němcová** [njémcova].

{752} **POSEBNOST**

Češke mehke soglasnike, ki so v položaju pred samoglasnikom ⟨i⟩ zapisani s črkami ⟨d⟩, ⟨n⟩ in ⟨t⟩, izgovarjamo kot navadne [d], [n] in [t], npr. **Antonín** [ántonin], **Chrudim** [hrúdim], **Tišnov** [tíšnov-].

{753} Češki mehki ⟨ř Ř⟩ v slovenščino prevzemamo kot [rž] (**Dvořák** [dvórzak]), glede na položaj v besedi pa tudi kot [ž], [rš] ali [š] (preglednica).

 Zvenečnostne premene mehkih soglasnikov iz preglednice niso izrecno razvidne.

1. **Črko ⟨ď ě⟩** pred samoglasnikom izgovorimo kot [dj] (**Ďáblice** [djáblice]), v izglasju in pred soglasnikom pa kot [t]. Slovenščina ne pozna mehkega izgovora soglasnika *t*.
2. **Črko ⟨ť ť⟩** pred samoglasnikom izgovorimo kot [tj] (**Báňa** [bátja], rod. **Báňe** [bátje]). V izglasju in pred soglasnikom je izgovorjena kot [t]: **Unhošť** [únhošt], rod. **Unhošťa** [únhoštja], preb. i. **Unhošťan** [únhoštjan], prid. **unhošťski** [únhoštski].
3. **Črko ⟨ř Ř⟩** izgovorimo kot [ž], in sicer v vzglasju ali če sledi samoglasniku oz. zvenečemu soglasniku: **Řítka** [žítka], **Březina** [bžézina], **Břeclav** [bžéclav-]. Med dvema samoglasnikoma je izgovorjena kot [rž]: **Dvořák** [dvórzak], **Jiří** [jířzi]. Če sledi nezvenečemu soglasniku, je izgovorjena kot [š]: **Přemysl** [pšémisəl], v izglasju za samoglasnikom kot [rš]: **Kolář** [kólarš], rod. **Kolářa** [kólarža]; **Halíř** [hálirš], rod. **Halířa** [hálirža].

{754} V češčini se lahko pojavljajo tudi **podvojeni soglasniki**, ki jih znotraj besede izgovarjamo enojno. Tak izgovor prevzemamo tudi v slovenščino, npr. **Anna** [ána].

{755} Češčina pozna **zlogotvorne soglasnike**. Zlogotvorna ⟨r⟩ in ⟨l⟩ v slovenščini izgovarjamo s polglasnikom, npr. **Petr** [pétər], **Vltava** [vèltava].

[→ V preglednici zvenečnostne premene niso posebej obravnavane, v zapisu izgovora pa so upoštevane, če je obravnavan kak drug pojav. Gl. preglednico za slovenščino.

Preglednica zapis – izgovor v slovenščini

{756} Preglednica ponazarja razmerje med izvirno črko (ali dvo- ali veččrkjem) in ustreznim glasom (ali glasovi) v slovenščini.

Zapis	Položaj	Izgovor v slovenščini	Zgled
d	pred ⟨ě⟩	dj	Děčín [djéčín], Budějovice [búdjejovice]
d	pred ⟨i⟩	d	Podivín [pódivín], Zdice [zdíce]
ď ě	pred samoglasnikom	dj	Ďáblice [djáblice], Žďár nad Sazavou [ždjár nat sázavou]
ě	za ⟨b⟩, ⟨p⟩, ⟨v⟩, ⟨f⟩	je	Běchovice [bjéhovice], Pětihosty [pjétihosti], Nedvěď [nédvjed-]
ě	za ⟨m⟩	nje	Staré Město [stáre mnjésto], Litoměřice [lítomnjeržice]
ch		h	Chytilová [hítílova], Mucha [múha], Mach [máh], Kratochvílová [krátohvílova]
n	pred ⟨ě⟩	nj	Němcová [njémcova], Bechyň [béhinje]
n	pred ⟨i⟩	n	Hodonín [hódonin], Mělník [mnjélník]
ň	pred samoglasnikom	nj	Máňa [mánja], Hlíňany [hlínjani]
ň	v izglasju in pred soglasnikom	n ali n'	Libeň [líbən'/líbən], Stáňkov [stán'kov-/stánkov-]
ř	med dvema samoglasnikoma	rž	Dvořák [dvórzak], Jiří [jírži], Kroměříž [krómjnjeržič-], Podařilová [pódaržilova]
ř	v izglasju za samoglasnikom	rž	Kolář [kólarž-], Halíř [háličž-], Mečíř [mécirž-]
ř	v vzglasju in za zvenečim soglasnikom	ž	Řítka [žítka], Březina [bžézina], Břeclav [bžéclav-]
ř	za nezvnečim soglasnikom	š	Přemysl [pšémisəl], Přerov [pšêrov-], Pelhřimov [pélhšimov-]
t	pred ⟨ě⟩	tj	Český Těšín [čéski tjéšin], Hradiště [hrádištje]
t	pred ⟨i⟩	t	Hostivice [hóstivice], Slatiňany [slátinjani]
ť ě	pred samoglasnikom	tj	Baťa [bátja], Baťová [bátjova]
ť ě	v izglasju in pred soglasnikom	t	Unhošť [únhošt], Třešť [tšéšt]
ů		u	Martinů [mártinu], Tůma [túma], Růžička [rúžička]
y		i	Masaryk [másarik], Tyl [tíl], Kryl [kríl]

ý		i	Borovský [bórouski], Kaplický [káplicki]
---	--	---	--

{757} POSEBNOSTI

1. V slovenskih zemljepisnih imenih za češke zemljepisne danosti, tj. eksonimih, je češki zvoneči grlni *h* izjemoma prevzet kot [g] in s črko ⟨g⟩ tudi zapisan, npr. **Praga** [prága] (češ. *Praha*), **Višegrad** [višegrad] (češ. *Vyšehrad*), **Bela gora** [béla gôra] (češ. *Bílá hora*).

2. Črka ⟨e⟩ se v češčini izgovarja kot [e] (češ. *Chlumec* [ˈxlumɛts], *Bloudek* [ˈbloudɛk], *Havel* [ˈhavɛl], *Hašek* [ˈhaʃɛk]). V slovenščini se je pri nekaterih imenih s končaji *-ec*, *-ek* in *-el* uveljavil polglasniški izgovor črke ⟨e⟩, kar vpliva na izpadanje neobstojnega samoglasnika, npr: **Chlumec** [hlúmɛc], rod. **Chlumca** [hlúmca]. Gl. poglavje »Krajšanje osnove«.

 Nekateri glasovi se v lastnih imenih ne pojavljajo v vseh obravnavanih položajih, zato primerov ne navajamo, npr. *f* pred *ě* ali *ď* v izglasju.

[→ O imenih z neobstojnim samoglasnikom gl. poglavje »Neobstojni samoglasniki v prevzetih besedah« (Glasovno-črkovne premene).

Podomačevanje čeških besed in besednih zvez

OBČNA POIMENOVANJA

{758} Občna poimenovanja iz češčine prevajamo. Pri tistih, ki jih ne, sledimo izgovoru v slovenščini, in sicer so besede praviloma **pisno podomačene**: **bramboraki** [brámboraki] (češ. *bramboráky*), **škubanki** [škúbanki] (češ. *škubánky*).

LASTNA IMENA

{759} Lastna imena večinoma ohranjamo zapisana tako, kot so v češčini: **Václav Černý** [václav čêrni], **Děčín** [djéčin], **Zlín** [zlín], **Frýdek-Místek** [frídɛk-místɛk], **Haviřov** [háviržov-], **Cheb** [héb-], **Hradec Králové** [hrádɛc králove]. Nekatera lastna imena so poslovenjena zaradi zgodovinskih okoliščin, izročila in dogovora.

OSEBNA IMENA

{760} Zgodovinska imena čeških vladarjev so redkeje podomačena (**Vratislav** [vrátislav-], **Přemysl Otokar** [pšémisɛl ótokar]), če pa so, se je uveljavilo, da namesto čeških osebnih imen uporabljamo slovenska, razlikovalna določila pa prevedemo, npr. **Venčeslav Enooki** [vénčeslav enoóki] (češ. *Václav Jednooký*); če je razlikovalni dodatek izimenski, ime zgolj podomačimo, npr. **Jurij Podjebradski** [júrij podjebrátski] (češ. *Jiří z Poděbrad*). Enako velja

tudi za imena svetnikov, npr. **Neža Praška** [néža práška] (češ. *Anežka Česká*), **Janez Nepomuk** [jánez- népomuk] (češ. *Jan Nepomucký*).

- {761} Pisno podomačena oz. prilagojena so imena plemiških rodbin, npr. **Přemysloviči/Přemyslidi** [pšémisloviči/pšémislidi] (češ. *Přemyslovci*), **Jesenski** [jésenski] (češ. *Jesenský*).

Prevzemanje čeških priimkov

- {762} V češčini se priimki oseb ženskega spola praviloma končujejo s pridevniškim obrazilom **-ová** (npr. **Svobodová** [svôbodova] iz **Svoboda** [svôboda]). Če je priimek izvorno pridevniški, se končni **y** spremeni v **á** (npr. **Veselá** [vêselá] iz **Veselý** [vêseli], **Novotná** [nôvotna] iz **Novotný** [nôvotni]). Priimki, ki se končujejo na dolgi **u**, zapisan s črko (ů), se pri osebah ženskega spola ne spreminjajo (npr. **Janů** [jánu]). Pridevniško obrazilo se pri tvorjenju priimkov ne preglasuje (npr. **Benešová** [bénešova] iz **Beneš** [béneš]).

 Sodobna češka zakonodaja omogoča zapis ženskih priimkov brez pridevniškega obrazila.

ZEMLJEPISNA IMENA

- {763} Za nekatere češke zemljepisne danosti so se že v preteklosti uveljavila slovenska ali zgolj pisno podomačena zemljepisna imena (eksonimi), npr. imena nekaterih bolj znanih mest: glavno mesto **Praga** [prága] (češ. *Praha*), **Plzen** [pəlzən] (češ. *Plzeň*), **Hradčani** [hrátčani] (češ. *Hradčany*), **Olomuc** [ólomuc] (češ. *Olomouc*). Eksonimi so tudi ime države – **Češka** [čéška] (češ. *Česko/Česká republika*) – in nekaterih pokrajin (**Moravska** [moráuska] (češ. *Morava*), **Sudeti** [sudéti] (češ. *Sudety*)) ter redkih rek in gorovij, npr. **Krkonoši** [kərkonóši] (češ. *Krkonoše*), **Laba** [lába] (češ. *Labe*), **Lužiška Nisa** [lúžiška nisa] (češ. *Lužická Nisa*).

- {764} V večbesednih eksonimih se izlastnoimenske sestavine prilagodijo slovenščini, občnoimenske prevedemo, pridevniki iz že podomačenih imen pa sledijo podomačeni obliki, npr. **Zahodni Karpati** [zahódni karpáti] (češ. *Západní Karpaty*), **Moravska vrata** [moráuska vráta/vrátá] (češ. *Moravska brána*); **Češko-moravska planota** [čéško-moráuska planôta] (češ. *Českomoravská vrchovina*), **Karlov most** [kárloṷ móst] (češ. *Karlův most*).

 Pri nekaterih imenih se (tudi v slovenskih različicah) občnoimenska sestavina zaradi uveljaviteljivosti ali kulturno specifičnega pomena ne prevaja, npr. **Karlovi Vari** [kárlovi vári] (češ. *Karlovy Vary*) in ne *Karlove Toplice*; **Mariánské Lázně** [márijanske lázně] in ne *Marijine Kopeli*.

- Nekateri kulturni, sakralni in drugi spomeniki so poimenovani tudi opisno, občnoimenske prvine v teh opisih prevajamo, npr. [katedrala svetega Vida](#) (češ. *Katedrála svatého Víta*), [cerkev svetega Petra in Pavla](#) (češ. *kostel svatého Petra a Pavla*), [kip svetega Janeza Nepomuka](#) (češ. *socha svatého Jana Nepomuckého*).

STVARNA IMENA

- {765} Pri podomačevanju stvarnih imen sledimo pravopisnim pravilom: prevajamo redka stvarna imena, npr. [Praška astronomska ura](#) [práška astronómska úra] (češ. *Staroměstský orloj*), [Karlova univerza v Pragi](#) [kárlova univêrza ů_právji] (češ. *Univerzita Karlova v Praze*).
- [→ O skupinah lastnih imen, ki so podomačene ali nepodomačene, gl. poglavje »Prevzete besede in besedne zveze«.
- [→ O položajih, ko namesto čeških uporabimo slovenska imena, gl. poglavje »Slovenska imena namesto neslovenskih« (Prevzete besede in besedne zveze).

Posebnosti ter premene pri pregibanju in tvorbi oblik

- {766} Češčina kot slovanski jezik besede pregiba podobno kot slovenščina, a se ravnamo po slovenskih sklanjatvenih vzorcih.

SPREMEMBE SLOVNIČNIH KATEGORIJ

- {767} Slovnicih kategorij besed – spola, števila – pri prevzemanju iz češčine načeloma ne spreminjamo.
- {768} Nekatera imena, ki se končajo na soglasnik, so v češčini ženskega spola in se sklanjajo po drugi ženski (*i*-jevski) sklanjatvi, v slovenščini pa jih uvrščamo med samostalnike **moškega spola** in jih sklanjamo po prvi moški sklanjatvi, npr.
- [Telč](#) [télč], rod. [Telča](#) [télča];
 - [Plzen](#) [pèlzən], rod. [Plzna](#) [pèlzna];
 - [Litomyšl](#) [lítomišəl], rod. [Litomyšla](#) [lítomišla];
 - [Příbram](#) [pšíbram], rod. [Příbrama](#) [pšíbrama].
- {769} Izjemoma ženski spol ohranijo tudi občne sestavine imen, ki so enakozvočne s slovenskimi samostalniki, ki jih sklanjamo po drugi ženski

sklanjatvi (*Česká Ves* [čéska vés] ž, rod. *Česke Vesi* [čéske vési]).

{770} Imena voda, rek, ki so v češčini srednjega spola, v slovenščini pogosto postanejo ženskega spola: *Laba* ž [lába] (češ. *Labe* s [lábe]). Morfemsko podomačimo tudi imena na *-ice*, npr. *Lužnice* in *Štávnice* v *Lužnica* [lúžnica] in *Štávnica* [štjávnicá]; ime reke *Mže* pa slovenimo kot *Mža* [mžá].

KRAJŠANJE OSNOVE

{771} Pri imenih s **končaji** *-ec* (*Vitovec*), *-ek* (*Čapek*) in *-el* (*Skácel*) v slovenščini črko ⟨e⟩ izgovarjamo kot polglasnik, ki ga v odvisnih sklonih pri pregibanju izpuščamo:

- *Vitovec* [vítovɛc], rod. *Vitovca* [vítouca];
- *Liberec* [líberɛc], rod. *Liberca* [líberca];
- *Čapek* [čápɛk], rod. *Čapka* [čápka];
- *Skácel* [skácɛl], rod. *Skácla* [skácła].

Tudi v češčini samoglasnik *e* pri pregibanju izpada – slovensko in češko sklanjanje se torej tu ujemata.

{772} Če je polglasnik v imenu le izgovorjen, ne pa tudi zapisan, kar se v čeških imenih zgodi zaradi **zlogotovornih** izglasnih zvočnikov, ki jih v slovenščini vedno izgovorimo s polglasnikom, ta polglasnik **izpada le v govoru**. Pojavlja se v imenovalniku (in enakem tožilniku) med

- **nezvočnikom in zvočniki** *l*, *n* in *r* (*Lendl* [léndɛl], rod. *Lendla* [léndla]; tako še *Petr* [pétɛr], *Kajkl* [kájkl]);
- **zvočnikom in zvočnikoma** *l* in *n* (*Deml* [démɛl], rod. *Demla* [démła]).

 Podstava **svojnega pridevnika** je enaka skrajšani (rodilniški) osnovi, npr. *Vitovčev* [vítoučɛv-], *Čapkov* [čápkov-], *Skáclov* [skáclov-]. Enako velja, če je osnova skrajšana le v govoru, npr. *Lendlov* [léndlov-], *Demlov* [démlov-].

{773} Pri zemljepisnih imenih se nezapisani polglasnik pojavlja tudi v **govorni** podstavi izpeljank z obrazili *-ski* in *-čan*, kjer je podstava enaka imenovalniški osnovi: *Litomyšl* [lítomišɛl], rod. *Litomyšla* [lítomišla], prid. *litomyšlski* [lítomišɛlski], *Litomyšlčan* [lítomišɛlčan].

DALJŠANJE OSNOVE

{774} Osnovo podaljšuje z *j* večina večzložnih imen moškega spola, ki se končujejo na *-r* (izjema so enozložna imena, npr. *Dvůr*). V češčini daljšanja ni.

- *Wolker* [vólker], rod. *Wolkerja* [vólkerja]
- *Otokar* [ótokar], rod. *Otokarja* [ótokarja]

- ✎ Podstava **svojlnega pridevnika** je enaka podaljšani (rodilniški) osnovi, npr. **Otokarjev** [ótokarjev-], **Wolkerjev** [vólkerjev-].
- ✎ V preteklosti je bilo daljšanje osnove pri imenskih zloženkah iz slovanskih jezikov na končni sklop *-mir* tudi v slovenščini neustaljeno, danes pa prevladuje daljšanje osnove z *j*, npr. **Jaromír** [járomir], rod. **Jaromírja** [járomirja]. Tako še **Vladimir**, **Bohumir**, **Horymír** ...

PREGLAS

{775} Preglas samoglasnika *o* v *e* se v slovenščini pojavlja, kadar se osnova imena moškega spola konča na končne govorjene glasove *c*, *j*, *č*, *ž*, *š* ali *dž*, ki so v češčini zapisani s črkami ⟨*c*⟩, ⟨*č*⟩, ⟨*dʰ*⟩, ⟨*j*⟩, ⟨*ň*⟩, ⟨*ř*⟩, ⟨*š*⟩, ⟨*ž*⟩. Pri tvorbi svojlnega pridevnika iz imen na končni *c* pride tudi do premene *c* v *č*.

- ⟨*c*⟩ **Vavřinec** [váužinɛc], or. z **Vavřincem** [z_váužincem]; prid. **Vavřinčev** [váužinčev-]
- ⟨*č*⟩ **Ledeč** [lédeč], or. z **Ledečem** [z_lédečem]; prid. **ledeški** [lédeški]
- ⟨*j*⟩ **Ondřej** [óndžej], or. z **Ondřejem** [z_óndžejem]; svoj. prid. **Ondřejev** [óndžejev-]
- ⟨*ň*⟩ **Choceň** [hócɛn'/hócɛn], or. s **Chocněm** [s_hócɛnjem]; prid. **choceňski** [hócɛn'ski/hócɛnski]
- ⟨*ř*⟩ **Halíř** [hálirš], or. s **Halířem** [s_háliršem]; svoj. prid. **Halířev** [háliršev-]
- ⟨*š*⟩ **Tomáš** [tómaš], or. s **Tomášem** [s_tómašem]; svoj. prid. **Tomašev** [tómašev-]
- ⟨*ž*⟩ **Kroměříž** [krómɲeržiš], or. s **Kroměřížem** [s_krómɲeržičem]

{776} Preglas se uveljavlja tudi pri lastnih imenih moškega spola, ki se končajo na soglasnik *r*, če se ime sklanja z daljšanjem osnove, npr. **Jaromír** [járomir], or. z **Jaromírjem** [z_járomirjem]; svoj. prid. **Jaromírjev** [járomirjev-]. (Gl. poglavje »Daljšanje osnove«.)

PREGIBANJE VEČBESEDNIH IMEN

{777} Večbesedna imena so večinoma ujemale zveze pridevnika in samostalnika, v katerih sklanjamo obe sestavini: **Český Těšín** [česki tjéšin], rod. **Českega Těšína** [českega tjéšina].

{778} Če gre za zveze samostalnika z desnim prilastkom, ki je bodisi pridevniški (**Hradec Králove**) bodisi samostalniški (**Mladá Boleslav**) ali pa tudi predložna zveza (**Žďar nad Sazavou**), se prilastkovna sestavina ne pregiba:

- **Hradec Králové** [hrádɛc králove] m, rod. **Hradca Králové** [hrátca králove];
- **Mladá Boleslav** [mláda bóleslav] ž, rod. **Mlade Boleslav** [mláde bóleslav];
- **Žďar nad Sazavou** [ždjár nat sázavou] m, rod. **Žďára nad Sazavou** [ždjára nat sázavou].

 Zaradi podobnosti slovanskih jezikov se zgodi, da nepoznavalci jezika zaradi podobnosti s slovenščino ime [Hradec Králové](#) interpretirajo kot *kraljev gradec*, pravilno pa je *kraljičin gradec*. Tudi mesto [Mladá Boleslav](#) je dobilo ime po svojem ustanovitelju, vojvodi [Boleslavu II.](#), ki so ga imenovali *Mladi*, da bi ga razlikovali od njegovega očeta, po katerem je bilo že poimenovano mesto *Stará Boleslav*.

DANŠČINA

Pisava

{779} Danska različica latinične pisave ima 26 črk latiničnega črkopisa, ki ga dopolnjuje s črko z ločevalnim znamenjem (å), združeno črko (æ) in posebno črko (ø). Pozna tudi več dvočrkij, mdr. (ie), (ue), (ch), (ck) in (th), tričrkje (sch) in štiričrkje (schj).

{780} Danska abeceda: ⟨a A⟩, ⟨b B⟩, ⟨c C⟩, ⟨d D⟩, ⟨e E⟩, ⟨f F⟩, ⟨g G⟩, ⟨h H⟩, ⟨i I⟩, ⟨j J⟩, ⟨k K⟩, ⟨l L⟩, ⟨m M⟩, ⟨n N⟩, ⟨o O⟩, ⟨p P⟩, ⟨q Q⟩, ⟨r R⟩, ⟨s S⟩, ⟨t T⟩, ⟨u U⟩, ⟨v V⟩, ⟨w W⟩, ⟨x X⟩, ⟨y Y⟩, ⟨z Z⟩, ⟨æ Æ⟩, ⟨ø Ø⟩, ⟨å Å⟩.

{781} POSEBNOSTI

1. Črke ⟨c⟩, ⟨q⟩, ⟨w⟩, ⟨x⟩ in ⟨z⟩ v danščini uporabljajo za zapis prevzetih besed.
2. Nekatera zemljepisna lastna imena so zapisana na dva načina, npr. [Åbenrå/Aabenraa](#) [óbenrø], [Århus/Aarhus](#) [órhus], [Ålborg/Aalborg](#) [ólborg-]. Pri osebnih imenih pa različno pisani priimki označujejo različne družine ali posameznike, npr. [Oehlenschläger](#) [élenléger] (danski pesnik), [Øhlenschlæger](#) [élenléger] (danski poslovnež).

 Prebivalci nekaterih danskih mest so nasprotovali pravopisni reformi iz leta 1948, ki je namesto dvočrkja ⟨aa⟩ uvedla ⟨å⟩, ki se uvršča na konec abecede. S političnim odlokom so leta 1984 dosegli, da lahko občine same izberejo črkovanje. Odločitev mest [Aabenraa](#), [Aalborg](#), [Aarhus](#) itd. spoštujejo danes po celotnem danskem jezikovnem prostoru in tudi v uradni rabi.

[→ O vključevanju danskih črk v slovensko abecedo gl. poglavje »Slovenska abeceda« (Pisna znamenja).

{782} V danski pisavi se uporablja **ločevalno znamenje** krožec (°) nad črko ⟨å⟩, ki ga pri prevzemanju lastnih imen ohranjamo.

{783} **Posebno črko** ⟨ø⟩ in **združeno črko** ⟨æ⟩ pri prevzemanju v slovenščino ohranjamo.

Izgovor

NAGLASNO MESTO

{784} Danske besede so večinoma naglašene na **prvem zlogu**, vendar je veliko izjem. Ob prevzemanju v slovenščino naglasno mesto ohranjamo, npr. [Lolland](#) [lólánd-].

{785} Daljše besede in zložena imena so **dvonaglasnice**, tako jih tudi prevzemamo: [Rytterknægten](#) [ríterknéktən], [Buxtehude](#) [búkstehúde]. Pri nekaterih krajših zloženkah ožji izgovor nenaglašeni *o* in *e* označimo s spodnjo piko: [Godthåb](#) [góthøb-], [Ålborg](#) [ólbørg-], [Hjlemslev](#) [jélmslɛv-/jéləmslɛv-].

RAZMERJA MED ČRKAMI IN GLASOVI

SAMOGLASNIKI

{786} Samoglasnike, zapisane s črkami ⟨a⟩, ⟨i⟩, ⟨o⟩ in ⟨u⟩, izgovarjamo po slovensko; ⟨i⟩ in ⟨u⟩ glede na položaj tudi kot [j] in [ɥ].

{787} POSEBNOSTI

1. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨â⟩, prevzemamo kot [o]: [Årestrup](#) [órestrup], [Grenå](#) [gréno].
2. Samoglasnik, zapisan z združeno črko ⟨æ⟩, prevzemamo kot [e]: [Øhlenschlæger](#) [élenléger], [Cæcilia](#) [sesílja].
3. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨e⟩, prevzemamo kot [e] ([Grenå](#) [gréno]), tudi v končaju -(sen), v katerem je izvorno sicer polglasnik ([Kristensen](#) [krístensen]). Kot polglasnik ga prevzemamo izjemoma, in sicer v končaju -(en), ko ni naglašen: [Limfjorden](#) [límfjòrðən], [Rytterknægten](#) [ríterknéktən]; s tem pojasnjujemo njegovo izpadanje ob pregibanju (gl. poglavje »Krajšanje osnove«). Če bi zaradi izpada polglasnika pri pregibanju nastal težje izgovorljiv soglasniški sklop ali če se je uveljavilo pregibanje z obstojnim samoglasnikom, ga izgovarjamo kot [e]: [Søren](#) [séren].
4. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨ø⟩, prevzemamo kot [e]: [Bødker](#) [bétker], [Fanø](#) [fáne].
5. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨y⟩, prevzemamo kot [i] ([Fyn](#) [ffín]), redkeje [e]: [Bønnelycke](#) [béneléke].

 V preteklosti je bil v pravopisnih priročnikih dopuščen, a manj priporočljiv tudi **polglasniški izgovor črke ⟨e⟩ v končaju -(sen)**. Tudi v sodobni rabi se pojavlja kot izgovorna možnost polglasniški izgovor in posledično krajšanje osnove pri dvozložnih, ne pa tudi pri daljših priimkih: [Nielsen](#) [nílsen], rod. [Nielsena](#) [nílsenə] tudi [Nielsen](#) [nílsən], rod. [Nielsna](#) [nílsna] nasproti [Baggesen](#) [bágesen], rod. [Baggesena](#) [bágesena].

 Poznavalci danščine *e* v ⟨en⟩ sredi besede izgovarjajo tudi reducirano, tj. kot polglasnik, s čimer se približajo slušnemu vtisu izvirnega jezika.

✎ Samoglasnik ⟨e⟩ v končaju -(er) v slovenščini izgovarjamo kot [e] in ne kot polglasnik: **Tønder** [téner].

✎ V danščini ima v izgovoru pomembno vlogo **stød**, tj. suprasegmentalni pojav, ki ga ni mogoče zadovoljivo prenesti v slovenščino. Pojavlja se npr. v črkovnih sklopih ⟨nd⟩, ⟨ld⟩ in ⟨rd⟩, npr. **Kierkegaard** [ˈkʰiɛkə, kəʔ]. V položajih, ko danskih glasov ne moremo nadomestiti s slovenskimi ali ko si skušamo olajšati pregibanje, so se v slovenščini uveljavile prilagoditve, najpogosteje branje po črki.

{788} **Podvojene črke za samoglasnike izgovarjamo enojno:** **Seeberg** [séberg-], **Steen** [stén], **Oostrom** [óstrom], **Juul** [júl].

{789} Črkovni sklopi ⟨ei⟩, ⟨ej⟩ in ⟨ey⟩ so danska **dvočrkja**, ki jih izgovarjamo dvoglasniško, in sicer kot [aj]: **Eigil** [ájgil], **Vejle** [vájle], **Dreyer** [drájer]. Dvočrkje ⟨ie⟩ izgovorimo kot [i] (**Niels** [níls]), ⟨ue⟩ pa kot [u] (**Juel** [júl]).

✎ Razlikujemo med dvočrkjem ⟨ie⟩ in enakopisnim položajem na medbesedni meji v zloženki, saj ju izgovarjamo različno, npr. [i] v **Niels** [níls] nasproti [je] v **Amalienborg** [amáljenbɔrg-].

SOGLASNIKI

{790} Soglasnike, zapisane s črkami ⟨b⟩, ⟨f⟩, ⟨k⟩, ⟨l⟩, ⟨m⟩, ⟨n⟩, ⟨p⟩, ⟨r⟩, ⟨s⟩, ⟨t⟩ in ⟨v⟩, izgovarjamo po slovensko. Po slovensko izgovarjamo tudi soglasnike, zapisane s črkami ⟨d⟩, ⟨g⟩, ⟨h⟩ in ⟨j⟩, če niso v položajih, ko so te črke neme.

{791} POSEBNOSTI

1. Soglasnik, zapisan s črko ⟨c⟩, izgovarjamo [k] (**Carlsberg** [kárlzberg-/kárəlzberg-]) ali [s] (**Cecilie** [sesílje]).
2. Soglasnik, zapisan s črko ⟨x⟩, izgovarjamo v vzglasju [s]: **Xenia** [sénja]. Črko ⟨x⟩ v vseh drugih položajih izgovarjamo [ks]: **Buxtehude** [búkstehúde].

{792} Črke ⟨d⟩, ⟨g⟩, ⟨h⟩ in ⟨j⟩ so položajno tudi **neme**, in sicer

- črka ⟨d⟩ v črkovnih sklopih ⟨ds⟩, ⟨dt⟩, ⟨ld⟩ in ⟨nd⟩: **Gedser** [géser], **Brønstedt** [brénstət], **Ewald** [éval], **Svend** [svén]; izjema je črkovni sklop -⟨nd⟩ v izglasju zemljepisnega imena: **Hvalpsund** [válpsund-];
- črka ⟨g⟩ v posameznih primerih: **Jørgensen** [jêrensén];
- črka ⟨h⟩ v črkovnih sklopih ⟨hj⟩, ⟨hl⟩, ⟨hv⟩ in v izglasju: **Hjlemslev** [jélmslɛv-/jéləmslɛv-], **Bregendahl** [brégendal], **Hvalp** [válp], **Krogh** [króg-];
- črka ⟨j⟩ v črkovnem sklopu ⟨gj⟩: **Gjellerup** [gélerup].

 Za ustrezno izreko moramo razlikovati med položaji, ko se črke pojavljajo kot del dvočrkja, npr. ⟨th⟩ v **Thorup** [tórup] in ⟨nd⟩ v **Svend** [svén], in položaji na morfemski meji zloženih imen, ko jih običajno izgovarjamo, npr. **Godthåb** [góthɔb-] in **Bregendahl** [brégendal].

{793} Danščina pozna več soglasniških **dvočrkij**; izgovarjamo jih:

- ⟨ch⟩ kot [k] (izjemoma je tudi nemo), npr. **Tycho** [tíko];
- ⟨ck⟩ kot [k], npr. **Bønnelycke** [béneléke];
- ⟨th⟩ kot [t], npr. **Thorup** [tórup].

{794} **Tričrkje** ⟨sch⟩ in **štiričrkje** ⟨schj⟩ prevzemamo kot [š]: **Scherfig** [šêfig-], **Schjellerup** [šélerup].

 Dvočrkje ⟨tz⟩ se pojavlja večinoma v priimkih **Jantzen** [jáncen], **Lorentzen** [lórencen], ki veljajo za priimke nemškega ali nizozemskega izvora, čeprav se z njimi danes podpisuje mnogo Dancev in Dank.

{795} **Podvojene črke** za soglasnike izgovarjamo enojno: **Baggesen** [bágesen], **Lolland** [lóland-].

Preglednica zapis – izgovor v slovenščini

{796} Preglednica ponazarja razmerje med izvorno črko (ali dvo- ali veččrkjem) in ustreznim glasom (ali glasovi) v slovenščini.

Zapis	Položaj	Izgovor v slovenščini	Zgled
å		o	Århus [órhus], Åbenrå [óbenrɔ], Storå [stórɔ], Årestrup [órestrup]
aa		o	Overgaard [ôvergɔrd-]
æ		e	Skærbæk [skêrbek], Ærø [êre]
c	razen pred ⟨e⟩, ⟨i⟩, ⟨y⟩	k	Carlsberg [kárلزberg-/kárəlzberg-]
c	pred ⟨e⟩, ⟨i⟩, ⟨y⟩	s	Cecilie [sesílje], Fredericia [frederísja], Cynthia [síntja]
ch		k	Christiansborg [krístjanzbɔrg-], Blicher [blíker], Drachmann [drákman], Tycho [tíko], Bloch [blók]
ch	izjemoma	/	Oehlschlåger / Øhlschlåger [éleosléger]
ck		k	Buck [búk]

d		d	Odense [ódense], Limfjorden [límfjórdən], Nørgaard [nêrgord-], Skovgaard [skôugord-]
d	v sklopih ⟨ds⟩, ⟨dt⟩, ⟨ld⟩, ⟨nd⟩	/	Gedser [géser], Brønstedt [brénstet], Ewald [éval], Anders [áners], Svend [svén]
d	v končnem sklopu -⟨nd⟩ v zemljepisnih imenih	d	Hvalpsund [válpsund-], Lolland [lóland-]
e		e	Roskilde [rós-kile], Buxtehude [búkstehúde]
e	v končaju -⟨sen⟩	e	Ditlevsen [dítleusen], Baggesen [bágesen], Knudsen [knúsen]
e	v končaju -⟨en⟩	ə	Isefjorden [ísefjórdən]
e	v ⟨ei⟩, ⟨ej⟩ in ⟨ey⟩	a	Eigil [ájgil], Heiberg [hájberg-], Heinesen [hájnesen] Vejle [vájle], Dreyer [drájer]
g		g	Grenå [gréno], Fredensborg [frédenzbɔrg-], Ålborg [ólɔrg-]
g	včasih	/	Jørgensen [jêrensén]
h	pred samoglasnikom	h	Horsens [hórsens], Århus [órhus]
h	ponekod med samoglasnikoma	/	Brahe [bráe]
h	v črkovnih sklopih ⟨hj⟩, ⟨hl⟩, ⟨hv⟩	/	Hjlemslev [jélmslɛv-/jéləmslɛv-], Bregendahl [brégendahl], Hvalp [válp]
h	v izglasju	/	Krogh [króg-]
i	med soglasnikoma	i	Blicher [blíker], Bering [bêring-], Frederiksberg [fréderigzbêrg-]
i	pred samoglasnikom	j	Amalienborg [amáljenɔrg-], Tania [tánja], Cæcilia [sesílja]
ie		i	Niels [níls], Mathiesen [mátisen]
j		j	Jerne [jêrne], Kaj [káj]
j	v sklopu ⟨gj⟩	/	Gjellerup [gélerup]
ø		e	Helsingør [hél-singer], Ørsted [êrsted-], Fanø [fáne], Elvstrøm [élustrem]
sch	v nekaterih imenih	š	Scherfig [šêrfig-], Schlüter [šlíter]
schj	v nekaterih imenih	š	Schjellerup [šélerup]
th		t	Thorup [tórup]
ue		u	Juel [júl]
x		ks	Blixen [blíksən], Buxtehude [búkstehúde]
x	v vzglasju	s	Xenia [sénja]
y		i	Fyn [fín], Nyrop [nírop], Nyborg [níɔrg-]
y	redkeje	e	Bønnelycke [béneléke]

{797} POSEBNOSTI

1. V preteklosti smo nekatera danska imena v izgovoru prevzemali še bliže zapisu (npr. [Kierkegaard](#) [kírkegard-]), danes ob upoštevanju glasovne vrednosti črk to ime izgovarjamo kot [kírkegard-].
2. Nekatera zemljepisna imena so bila prevzeta posredno prek nemščine, npr. [København](#) [kébənhaʊn], zato je bila priporočena izgovarjava in pisava po pravilih za nemška imena: [Kopenhagen](#) in [Köbenhavn](#).
3. Pri nekaterih imenih se je v slovenščini uveljavilo branje po črki, npr. [von Trier](#) [vɔn trír] namesto [vɔn trír].

Podomačevanje danskih besed in besednih zvez

OBČNA POIMENOVANJA

- {798} Občna poimenovanja iz danščine prevajamo. Pri tistih, ki smo jih prevzeli neprevedene, sledimo izgovoru v slovenščini, in sicer so besede
- a) **pisno podomačene**: [frederiksboržan](#) [frɛdɛrɪgzboržán] 'najstarejša danska pasma konj';
 - b) **pisno nepodomačene**: [øre](#) [êre] 'danski kovanec', [hygge](#) [híge] 'udobnost, domačnost', [folketinget](#) [fólketíngɛt] 'danski parlament', [knabstrupper](#) [knápstrúper] 'danska pasma težkih konj'.

LASTNA IMENA

- {799} Lastna imena večinoma ohranjamo zapisana tako, kot so v danščini: [Ålborg/Aalborg](#) [ólɔɔɔɔɔɔ-], [Læsø](#) [lése], [Tycho](#) [tíko].

OSEBNA IMENA

- {800} Imena znanih danskih vladarjev so podomačena, in sicer uporabljamo poslovenjena ali slovenska imena; razlikovalna določila so prevedena, npr. [Valdemar II. Zmagovalec](#) [válnɛmar drúgi zmagoválec] (dan. *Valdemar Sejr*), [Sven Vilastobradi](#) [svén vílastobrádi] (dan. *Svend Tveskæg*), [Harald Modrozobi](#) [hárald- mɔdrozóbi] (dan. *Harald Blastand*).

ZEMLJEPISNA IMENA

- {801} Pisno podomačena zemljepisna imena so redka: [Grenlandija](#) [grénlándija] (dan. *Grønland*).
- {802} Prevajamo občnoimenske sestavine večbesednih imen: [Dežela kralja Viljema](#) [dežêla králja víljema] (dan. *Kong Wilhelm Land*), [Veliki Belt](#) [véliki bélt] (dan. *Storebælt*), [Mali Belt](#) [máli bélt] (dan. *Lillebælt*), [Dežela Knuda Rasmussena](#) [dežêla knúda rásmusena] (dan. *Knud Rasmussen Land*).

[→ O skupinah lastnih imen, ki so podomačena ali nepodomačena, gl. poglavje »Prevzete besede in besedne zveze«.

[→ O položajih, ko namesto danskih uporabimo slovenska imena, gl. poglavje »Slovenska imena namesto neslovenskih« (Prevzete besede in besedne zveze).

Posebnosti ter premene pri pregibanju in tvorbi oblik

{803} Pri prevzemanju danskih imen v slovenščino se ravnamo po besednih končajih:

- imena moškega spola najpogosteje sklanjamo po prvi moški sklanjatvi: **Jens** [jéns], **Lars** [lárs], **Olaf** [ólaf];
- imena, ki se končajo na *-e* in označujejo zemljepisne danosti, sklanjamo po prvi moški sklanjatvi, npr. **Odense** [ódense], **Roskilde** [róskile];
- imena oseb ženskega spola sklanjamo po prvi ženski sklanjatvi, če imajo v imenovalniku končnico *-a* (**Britta** [bríta], **Gjerta** [gêrta]) ali končnico *-e* (**Bergitte** [bêrgite], rod. **Bergitte**, daj. **Bergitti**), slednje je mogoče sklanjati tudi po tretji ženski sklanjatvi (**Bergitte**, rod. **Bergitte**, daj. **Bergitte**), po kateri sicer sklanjamo večinoma ženska imena, ki se končajo na soglasnik (**Gudrun** [gúdrun], **Ingeborg** [íngeborg-]).

KRAJŠANJE OSNOVE

{804} V danskih moških imenih s pisnim končajem *-(en)* (vendar ne *-(sen)*), črko *⟨e⟩* izgovarjamo kot polglasnik, ki ga v odvisnih sklonih pri pregibanju izpuščamo:

- **Limfjorden** [límfjórdən], rod. **Limfjordna** [límfjórdna];
- **Jørgen** [jêrən], rod. **Jørgna** [jêrna].

{805} POSEBNOSTI

1. Črko *e* v končaju *-(en)* izgovarjamo kot [e] in osnove ne krajšamo, če bi zaradi izpada polglasnika nastal težko izgovorljiv soglasniški sklop, npr. **Jantzen** [jáncen].
2. V redkih krajših priimkih s pisnim končajem *-(sen)* (**Olsen** [ólsen/ólsən], **Nielsen** [nílsen/nílsən]) je zaradi pretekle kodifikacije raba neustaljena in osnovo lahko pri sklanjanju tudi krajšamo.

 Podstava **svojnega pridevnika** je enaka skrajšani (rodilniški) osnovi imena, npr. **Jørgnov** [jêrnov-]. Podstava **pridevniških in samostalniških izpeljank z obrazili -ski in -čan** je enaka imenovalniški osnovi, npr. **limfjordenski** [límfjòrdènski].

DALJŠANJE OSNOVE

{806} Osnovo podaljšujejo z *j* tisti samostalniki moškega spola, pri katerih se govorjena osnova konča na nenaglašene samoglasnike, in sicer na:

- [e], zapisan z ⟨ø⟩ – **Samsø** [sámse], rod. **Samsøja** [sámseja];
- [i] – **Kirkeby** [kírkebi], rod. **Kirkebyja** [kírkebija];
- [o], ki se izgovarja ozko in je lahko zapisan tudi z ⟨å⟩ oz. ⟨aa⟩ – **Vesterbro** [vésterbrø], rod. **Vesterbroja** [vésterbroja]; **Aabenraa/Åbenrå** [óbenrø], rod. **Aabenraaja/Åbenråja** [óbenrøja].

{807} Osnovo podaljšujejo z *j* tudi samostalniki na izglasni *r*:

- **Helsingør** [hélsinger], rod. **Helsingørja** [hélsingerja].

 Podstava **svojnega pridevnika** je enaka podaljšani (rodilniški) osnovi imena, npr. **Kirkebyjev** [kírkebijej-]. Podstava **pridevniških in samostalniških izpeljank z obrazilom -ski** je enaka podaljšani osnovi, če se osnova konča na samoglasnik, npr. **samsøjski** [sámsejski], **vesterbrojski** [vésterbrojski] nasproti **helsingørski** [hélsingerski].

PREGLAS

{808} Preglas *o* v *e* se uveljavlja pri sklanjanju in svojnem pridevniku iz samostalnikov na govornem *j* in pri tistih, ki daljšajo osnovo z *j*:

- **Kaj** [káj], or. **s Kajem** [s_kájem]; svoj. prid. **Kajev** [kájev-];
- **Læsø** [lése], or. **z Læsøjem** [z_lésejem];
- **Grenå** [gréno], or. **z Grenåjem** [z_grénojem];
- **Kirkeby** [kírkebi], or. **s Kirkebyjem** [s_kírkebijej-]; svoj. prid. **Kirkebyjev** [kírkebijej-];
- **Dreyer** [drájer], or. **z Dreyerjem** [z_drájerjem]; svoj. prid. **Dreyerjev** [drájerjev-].

ESTONŠČINA

Pisava

{809} Estonska različica latinične pisave ima 21 črk latiničnega črkopisa in šest črk z ločevalnimi znamenji: ⟨ä⟩, ⟨ö⟩, ⟨õ⟩, ⟨ü⟩, ⟨š⟩, ⟨ž⟩.

{810} Estonska abeceda: ⟨a A⟩, ⟨b B⟩, ⟨d D⟩, ⟨e E⟩, ⟨f F⟩, ⟨g G⟩, ⟨h H⟩, ⟨i I⟩, ⟨j J⟩, ⟨k K⟩, ⟨l L⟩, ⟨m M⟩, ⟨n N⟩, ⟨o O⟩, ⟨p P⟩, ⟨r R⟩, ⟨s S⟩, ⟨š Š⟩, ⟨z Z⟩, ⟨ž Ž⟩, ⟨t T⟩, ⟨u U⟩, ⟨v V⟩, ⟨õ Ö⟩, ⟨ä Ä⟩, ⟨ö Ö⟩, ⟨ü Ü⟩.

{811} POSEBNOSTI

1. Črke ⟨c⟩, ⟨q⟩, ⟨w⟩, ⟨x⟩ in ⟨y⟩ niso del estonske abecede, uporabljajo se le za zapis prevzetih lastnih imen.
2. Črke so lahko zapisane tudi podvojeno, s čimer se v estonščini označuje (fonemsko) dolžino samoglasnikov in soglasnikov.

[→ O vključevanju črk z ločevalnimi znamenji v slovensko abecedo gl. poglavje »Slovenska abeceda« (Pisna znamenja).

{812} V estonski pisavi se uporabljajo tri ločevalna znamenja, ki jih pri prevzemanju lastnih imen ohranjamo:

- dvojna pika (¨) nad črkami ⟨ä⟩, ⟨ö⟩ in ⟨ü⟩;
- vijuga ali tilda (˜) nad črko ⟨õ⟩;
- kljukica (ˇ) nad črkama ⟨š⟩ in ⟨ž⟩.

Izgovor

NAGLASNO MESTO

{813} V estonščini je stalni naglas na **prvem** zlogu besede, npr. **Vormsi** [vórm̩si/vó̩r̩msi], **Tartu** [tárt̩u], **Rakvere** [rákv̩ere], **Saaremaa** [sá̩rema]. Pri prevzemanju v slovenščino naglasno mesto praviloma ohranjamo.

{814} Estonščina pozna pri daljših besedah poleg glavnega tudi stranski naglas. V slovenščini tako naglašene (daljše) besede navadno izgovorimo z dvema naglasoma, npr. **Kuressaare** [kú̩resá̩re], **Kaljulaid** [ká̩ljulá̩jt].

RAZMERJA MED ČRKAMI IN GLASOVI

SAMOGLASNIKI

{815} Samoglasnike, zapisane s črkami ⟨a⟩, ⟨e⟩, ⟨i⟩, ⟨o⟩ in ⟨u⟩, izgovarjamo po slovensko.

{816} Če sta ⟨i⟩ in ⟨u⟩ neprvi enoti dvoglasnika, se izgovarjata kot [j] in [ɥ]: **Keila** [kêjla], **Mõisaküla** [mèjsakíla]; **Raud** [ráɥt], **Õun** [èɥn].

{817} POSEBNOSTI

1. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨ä⟩, se izgovarja kot [ê] in [e]: **Männik** [mênik], **Otepää** [ótepe].
2. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨ö⟩, se izgovarja kot [é]: **Õpik** [épik].
3. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨ü⟩, se izgovarja kot [i]: **Türi** [tíri].
4. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨õ⟩, se izgovarja kot [ə]: **Võru** [vèru], **Uuspõld** [úspəlt].

 Naglašeni samoglasnik, ki je zapisan z ⟨e⟩ in ki se izgovarja v estonščini kot sredinski [e], prevzemamo kot [é], npr. **Elva** [élva], **Enno** [éno], **Kehra** [kéhra].
Naglašeni samoglasnik, zapisan z ⟨ä⟩, ki se izgovarja kot zelo širok (nizek) [æ], prevzemamo kot [ê], npr. **Räpina** [rêpina].

To razlikovanje dveh e -jev po kakovosti estonščina ohranja tudi pri nenaglašeni samoglasnikih, v slovenščino pa te prevzemamo kot sredinske e -je, npr. **Sillamäe** [sílamee], est. [s'íl:amæe].

Samoglasnika, zapisana s črkama ⟨ö⟩ in ⟨ü⟩, se izgovarjata kot zaokrožena sprednja [ø] in [y], ki jima ustrezata enako zapisana glasova v nemščini; v slovenščino ju prevzemamo kot [é] in [i], npr. **Õpik** [épik], **Türi** [tíri].

Samoglasnik, zapisan s črko ⟨õ⟩, se izgovarja kot sredinski zadnji nezaokroženi [ɤ], ki je zelo podoben slovenskemu polglasniku [ə], le da je izgovorjen bolj zadaj od slovenskega; v slovenščino ga prevzemamo kot [ə], npr. **Võru** [vèru], **Uuspõld** [úspəlt].

Prevzemanje kakovosti samoglasnikov, zapisanih s črkama ⟨e⟩ in ⟨o⟩, iz preglednice ni izrecno razvidno. Samoglasnika, zapisana s črkama ⟨e⟩ in ⟨o⟩, prevzemamo praviloma kot ozka, kot široka pa, kadar e stoji pred glasom *j*, npr. **Keila** [kêjla].

[→ Za več informacij o prevzemanju e in o gl. poglavje »Samoglasniki v prevzetih imenih«.

{818} Estonščina fonemsko ločuje tri stopnje **kolikosti samoglasnikov** – kratke, dolge in zelo dolge. Dolgi in zelo dolgi samoglasniki so označeni s podvojenim zapisom črk. Pri prevzemanju v slovenščino dolžin ne upoštevamo, npr. **Saaremaa** [sárema], **Suursoo** [súrso], **Jaan Toomik** [ján tómik].

{819} V sklopu črke ⟨i⟩ in poljubnega samoglasnika ⟨iV⟩ se pojavlja **zev**, ki ga v

izgovoru zapiramo z [j]: **Hiiumaa** [híjuma] (est. [hí:uma:]).

SOGLASNIKI

{820} Soglasnike, zapisane s črkami ⟨f⟩, ⟨h⟩, ⟨j⟩, ⟨k⟩, ⟨l⟩, ⟨m⟩, ⟨n⟩, ⟨p⟩, ⟨r⟩, ⟨s⟩, ⟨š⟩, ⟨t⟩ in ⟨v⟩, izgovarjamo po slovensko.

 Črki ⟨z⟩ in ⟨ž⟩, ki se uporabljata le v novejših prevzetih besedah in pri zapisu tujih lastnih imen, se praviloma izgovarjata nezveneče, torej kot [s] in [š].

{821} POSEBNOSTI

1. Soglasnik, zapisan s črko ⟨b⟩, v slovenščino prevzemamo kot [p]: **Pääbo** [pêpo].
2. Soglasnik, zapisan s črko ⟨d⟩, v slovenščino prevzemamo kot [t]: **Maardu** [mártu].
3. Soglasnik, zapisan s črko ⟨g⟩, v slovenščino prevzemamo kot [k]: **Valga** [válka].

{822} Estonščina pozna kratke, dolge in zelo dolge soglasnike. Dolgi in zelo dolgi soglasniki se oboji zapisujejo podvojeno. Pri prevzemanju v slovenščino dolžin ne upoštevamo in jih prevzemamo kot navadne, npr. **Lennart** [lénart], **Mutt** [mút], **Kalle** [kále], **Kross** [krós].

 Estonski soglasniki [l], [n], [s] in [t] (zapisan kot ⟨t⟩ ali ⟨d⟩) so lahko tudi mehčani: [lʲ], [nʲ], [sʲ] in [tʲ]. Mehčanja estonski pravopis posebej ne označuje, lahko je predvidljivo (vedno, ko takemu soglasniku sledi [i] ali [j]) ali pa nepredvidljivo (v primerih, ko je takemu soglasniku zgodovinsko sledil [i], ki pa je odpadel). V slovenščino te mehčane soglasnike prevzemamo kot navadne [l], [n], [s] in [t], npr. **Tallinn** [tálin] ([tálʲ:in:]), **Niit** [nít] ([nʲi:t]).

[→ V preglednici zvonečnosti premene niso posebej obravnavane, v zapisu izgovora pri ponazarjanju drugih pojavov pa so upoštevane. Gl. preglednico za slovenščino.

Preglednica zapis – izgovor v slovenščini

{823}

Zapis	Položaj	Izgovor v slovenščini	Zgled
ä	kot naglašeni	ê	Räpina [rêpina], Mäe [mêe], Pärt [pêrt], Pärnu [pêrnu]
ä	kot nenaglašeni	e	Otepää [ótepe], Mesikäpp [mêrsikep]
b		p	Abja [ápja], Kostabi [kóstapi]
d		t	Kärdla [kêrtla], Koidula [kójtula]
g		k	Jõgeva [jèkeva]

i	kot samostojni glas	i	Liiv [lív-], Lipp [líp]
i	v dvoglasniku – ⟨Vi⟩	j	Kaljulaid [káljulájt, rod. káljulájta], Peipsi [péjpsi], Luik [lújk], Öim [əjm]
õ		ə	Jõhvi [jəhvi], Tõniste [təniste]
ö		é	Sööt [sét], Öpik [épik]
u	kot samostojni glas	u	Kunda [kúnta], Tartu [tártu], Uukkivi [úkivi]
u	v dvoglasniku – ⟨Vu⟩	u̯	Rõuge [rə̯uke], Aun [áun]
ü		i	Püssi [písi], Rüütel [rítel], Mürsepp [mírsep]

[→ O pregibanju imen z neobstojnim samoglasnikom gl. poglavje »Pregibanje« (Estonščina) in »Neobstojni samoglasniki v imenih iz drugih jezikov« (Črkovno-glasovne premene pri pregibanju in tvorjenju besed).

Podomačevanje estonskih besed in besednih zvez

OBČNA POIMENOVANJA

{824} Občna poimenovanja iz estonščine prevajamo. Pri tistih, ki jih ne, sledimo izgovoru v slovenščini, in sicer pisno podomačenih besed nimamo, pisno nepodomačene pa so npr. **vürtsikilu** [virtsikílu] 'jed', **kiluvõileib** [kíluvəjléjp] 'jed'.

LASTNA IMENA

{825} Lastna imena večinoma ohranjamo zapisana tako, kot so v estonščini: **Saaremaa** [sárema], **Hiiumaa** [híjuma], **Nõmme** [nəme]. Nekatera lastna imena so poslovenjena zaradi zgodovinskih okoliščin, izročila in dogovora.

ZEMLJEPISNA IN STVARNA IMENA

{826} Za redke estonske zemljepisne danosti se je že v preteklosti uveljavilo slovensko ime (eksonim): **Estonija** [estónija] (est. *Eesti*), **Talin** [tálin] (est. *Tallinn*). Imeni obmejnih jezer z Rusijo sta v slovenščino prevzeti prek ruščine: **Čudsko jezero** [čútsko jézero] (est. *Peipsi (järv)*) in **Pskovsko jezero** [pəskôusko jézero] (est. *Pihkva (järv)*).

{827} Pri podomačevanju **zemljepisnih in stvarnih imen** sledimo pravopisnim pravilom: prevajamo redka zemljepisna in stvarna imena, npr. **Most prijateljstva** (est. *Sõpruse sild*); **Narodni park Lahemaa** [láhema] (est.

Lahemaa rahvuspark), [Estonška narodna knjižnica](#) (est. *Eesti Rahvusraamatukogu*).

{828} POSEBNOST

V estonskih večbesednih imenih je občna beseda, ki poimenuje zemljepisno danost, del lastnega imena, v slovenščini pa ta opravlja vlogo razlikovalnega občnega poimenovanja, ki mu sledi lastnoimensko določilo: [zaliv Narva](#) [zalıv nárvá] (est. *Narva laht*), [grad Toompea](#) [grát tómpéa] (est. *Toompea loss*), [jezero Ülemiste](#) [jézero ílemiste] (est. *Ülemiste järv*), [zapor Patarei](#) [zapõr pátarej] (est. *Patarei vangla*).

[→ Osnovna pravila o prevzemanju gl. v poglavju »Prevzete besede in besedne zveze«.

Posebnosti ter premene pri pregibanju in tvorbi oblik

SPREMEMBE SLOVNIČNIH KATEGORIJ

{829} Estonščina nima slovničnega spola; besede, ki se končajo na *-a* in ne označujejo moške osebe, se v slovenščini uvrščajo v 1. žensko sklanjatev, npr. [Narva](#) [nárvá].

{830} Samostalniki, ki se v estonščini končujejo na dolgi samoglasnik, zapisan s podvojeno črko (npr. [Saaremaa](#), [Soomaa](#), [Suursoo](#)), se uvrščajo v slovenske sklanjatve glede na naravni spol ali glede na končni glas. Od roditelja dalje imajo ustrezne slovenske končnice, npr.

- [Saaremaa](#) [sárema] ž, rod. [Saareme](#) [sáreme]
- [Soomaa](#) [sóma] ž, rod. [Soome](#) [sóme]
- [Suursoo](#) [súrso] m, rod. [Suursa](#) [súrsa]

DALJŠANJE OSNOVE

{831} Osnovo na splošno podaljšujejo z *j* samostalniki moškega spola, pri katerih se govorna osnova konča na samoglasnike *á*, *é/e*, *í/i*, *ó*, *ú/u* in (pri nekaterih skupinah imen) na soglasnik *r*. Pri sklanjanju estonskih imen osnovo podaljšujejo z *j* samostalniki moškega spola, ki se končujejo na dolgi samoglasnik, zapisan s podvojeno črko (ä) ([Otepää](#) [ótepe]) in samoglasnik, zapisan z ⟨u⟩ ali ⟨i⟩ ([Tavi](#) [távi], [Villu](#) [vílu]):

- [Otepää](#) [ótepe], rod. [Otepääja](#) [ótepeja]
- [Tavi](#) [távi], rod. [Tavija](#) [távija]
- [Villu](#) [vílu], rod. [Villuja](#) [víluja]

- **Aivar** [ájvar], rod. **Aivarja** [ájvarja]

{832} POSEBNOSTI

1. Pri imenih na končni nenaglašeni *e* (npr. **Rakvere** [rákvere]) je pregibanje odvisno od tega, ali sprejmemo končni *e* kot del osnove in jo podaljšujemo z *j* (rod. **Rakvereja** [rákvereja]) ali kot končnico, ki jo premenjujemo (rod. **Rakvera** [rákvera]). Enako velja za tvorbo svojilnih pridevnikov: pred obrazilo *-ev* vrinemo *j*, če je končni *e* del podstave (**Rakverejev** [rákverejev]), sicer ne (**Rakverov** [rákverov-]).
2. Krajša imena s končnico *-o* navadno ne daljšajo osnove, npr. **Välko** [vêlko], rod. **Välka** [vêlka].

 Podstava svojilnega pridevnika izhaja iz podaljšane osnove imena, npr. **Tavijev** [távijev-], **Villujev** [vílujev-], **Aivarjev** [ájvarjev-].

PREGLAS

{833} Estonska imena se ne končujejo na glasove, ki povzročajo preglas, se pa preglaševanje uveljavlja pri vseh besedah, ki pri pregibanju podaljšujejo osnovo z *j*, tj. pri imenih na končna govornjena samoglasnika *i* in *u* ter (pri nekaterih skupinah besed) na soglasnik *r*. Daljšanje je pisno in glasovno:

- **Uukkivi** [úkivi], or. z **Uukkivijem** [z_úkivijem]; svoj. prid. **Uukkivijev** [úkivijev-]
- **Tõnu** [tènu], or. s **Tõnujem** [s_tènujem]; svoj. prid. **Tõnujev** [tènujev-]
- **Valdur** [váldur], or. z **Valdurjem** [z_váldurjem]; svoj. prid. **Valdurjev** [váldurjev-]

[→ Osnovna pravila o preglaševanju gl. v poglavju »Glasovno-črkovne premene pri pregibanju in tvorjenju besed«.

FINŠČINA

Pisava

{834} Finska različica latinične pisave ima 26 črk latiničnega črkopisa, ki ga dopolnjuje s tremi črkami z ločevalnimi znamenji (⟨å⟩, ⟨ä⟩, ⟨ö⟩).

{835} Finska abeceda: ⟨a A⟩, ⟨b B⟩, ⟨c C⟩, ⟨d D⟩, ⟨e E⟩, ⟨f F⟩, ⟨g G⟩, ⟨h H⟩, ⟨i I⟩, ⟨j J⟩, ⟨k K⟩, ⟨l L⟩, ⟨m M⟩, ⟨n N⟩, ⟨o O⟩, ⟨p P⟩, ⟨q Q⟩, ⟨r R⟩, ⟨s S⟩, ⟨t T⟩, ⟨u U⟩, ⟨v V⟩, ⟨w W⟩, ⟨x X⟩, ⟨y Y⟩, ⟨z Z⟩, ⟨å Å⟩, ⟨ä Ä⟩, ⟨ö Ö⟩.

{836} POSEBNOSTI

1. Črki ⟨b⟩ in ⟨f⟩ se uporabljata le za zapis (novejših) prevzetih besed, črke ⟨c⟩, ⟨q⟩, ⟨w⟩, ⟨x⟩, ⟨z⟩, ⟨å⟩ pa za citatni zapis prevzetih besed in tujih lastnih imen.
2. Črki ⟨š⟩ in ⟨ž⟩ nista del finske abecede, uporabljata se le v novejših prevzetih besedah in lastnih imenih, lahko sta zamenjana z dvočrkjema ⟨sh⟩ in ⟨zh⟩.
3. Skoraj vse črke so lahko zapisane podvojeno, s čimer se v finščini označuje (fonemsko) dolžino samoglasnikov in soglasnikov.

[→ O vključevanju finskih črk z ločevalnimi znamenji v slovensko abecedo gl. poglavje »Slovenska abeceda« (Pisna znamenja).

{837} V finski pisavi se uporabljata dve **ločevalni znamenji**, ki ju pri prevzemanju lastnih imen ohranjamo:

- dvojna pika (¨) nad črkama ⟨ä⟩ in ⟨ö⟩;
- krožec (°) nad črko ⟨å⟩ se uporablja pri finskih lastnih imenih švedskega izvora.

[→ O ločevalnih znamenjih gl. preglednico »Ločevalna znamenja« (Prevzete besede in besedne zveze).

Izgovor

NAGLASNO MESTO

{838} Naglasno mesto finskih besed praviloma ohranjamo. V finščini je stalni naglas na **prvem** zlogu besede, npr. **Helsinki** [hél sinki], **Tampere** [tám pere]. Kadar si v prvem zlogu sledita dva samoglasnika, je naglas vedno na prvem samoglasniku, npr. **Niemi** [ní jemi].

{839} POSEBNOST

Pri nekaterih v preteklosti prevzetih imenih se je v slovenščini uveljavilo drugačno naglasno mesto: **Kalevala** [kalevá la] (fin. [ká levala]).

 Finščina pri daljših besedah poleg glavnega pozna tudi stranski naglas. V slovenščini tako naglašene besede pogosto izgovorimo z dvema naglasoma, npr. **Lappeenranta** [lá pen ránta].

RAZMERJA MED ČRKAMI IN GLASOVI

SAMOGLASNIKI

{840} Samoglasnike, zapisane s črkami ⟨a⟩, ⟨e⟩, ⟨i⟩, ⟨o⟩ in ⟨u⟩, izgovarjamo po slovensko; ⟨i⟩ in ⟨u⟩ glede na položaj tudi kot [j] in [ɥ].

{841} POSEBNOSTI

1. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨ä⟩, prevzemamo kot [ê] in [e]: [Häkkinen](#) [hêkinen], [Pyhäjärvi](#) [píhejervi].
2. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨ö⟩, prevzemamo kot [e]: [Rötkö](#) [rétke], [Ylöjärvi](#) [ílejervi].
3. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨y⟩, prevzemamo kot [i]: [Nykänen](#) [níkenen], [Jyväskylä](#) [jíveskile].

 Naglašeni samoglasnik, ki je zapisan s črko ⟨e⟩ in ki se izgovarja kot sredinski [e], prevzemamo z ozkim [é] (čeprav je ta ožji (višji) od finskega), npr. [Espoo](#) [és-po], [Lehtinen](#) [léhtinen].

Naglašeni samoglasnik, ki je zapisan z ⟨ä⟩, ki se izgovarja kot zelo širok (nizek) [æ], prevzemamo s širokim [ê] (čeprav ta ni tako širok kot finski), npr. [Mäkäräinen](#) [mêkerejnen] (fin. mæækæræjnen).

Razlikovanje e -jev po kakovosti finščina ohranja tudi pri nenaglašeni samoglasnikih, v slovenščino pa te prevzemamo kot navadne, sredinske e-je, npr. [Pyhäjärvi](#) [píhejervi].

Samoglasnika, zapisana s črkama ⟨ö⟩ in ⟨y⟩, se izgovarjata kot zaokrožena sprednja [ø] in [y], v slovenščino ju prevzemamo kot [e] in [i].

Samoglasnika, zapisana s črkama ⟨e⟩ in ⟨o⟩, prevzemamo praviloma kot ozka, kot široka pa, kadar e stoji pred glasom *j* ali *r*, npr. [Leino](#) [lêjno], oz. kadar o stoji pred glasom [u], npr. [Poutiainen](#) [pôutijajnen].

[→ Za več informacij o prevzemanju e in o gl. poglavje »Samoglasniki v prevzetih imenih«.

{842} V črkovnem sklopu ⟨iV⟩ se pojavlja **zev**, ki ga v izgovoru zapiramo z [j], npr. [Nokia](#) [nókija], [Poutiainen](#) [pôutijajnen].

{843} Finščina pozna 18 **dvoglasnikov**. V dvoglasniških sklopih ⟨Vu⟩ ali ⟨Vy⟩ se ⟨u⟩ in ⟨y⟩ izgovarjata kot [u̥], npr. [Oulu](#) [ôulu], [Kaurismäki](#) [káurismeki], [Häyry](#) [hêuri]; v sklopih ⟨Vi⟩ se ⟨i⟩ izgovarja kot [j], npr. [Hailuoto](#) [hájluto]. Pri ostalih finskih dvoglasnikih (⟨uo⟩, ⟨ie⟩, ⟨yö⟩) ali zvezah samoglasnikov polno izgovarjamo oba samoglasnika: [Kuopio](#) [kúopijo], [Ylivieska](#) [ílivijeska], [Kyösti](#) [kíjesti]; [Lapua](#) [lápua], [Joensuu](#) [jóensu].

{844} Finščina dolžino samoglasnikov označuje s podvojenim zapisom črke. Te dolžine pri prevzemanju v slovenščino ne upoštevamo, npr. [Ahtisaari](#) [áhtisari], [Hämeenlinna](#) [hêmenlína], [Paasilinna](#) [pásilina].

SOGLASNIKI

{845} Soglasnike, zapisane s črkami ⟨b⟩, ⟨d⟩, ⟨f⟩, ⟨g⟩, ⟨h⟩, ⟨j⟩, ⟨k⟩, ⟨l⟩, ⟨m⟩, ⟨n⟩, ⟨p⟩, ⟨r⟩, ⟨s⟩, ⟨t⟩ in ⟨v⟩, izgovarjamo po slovensko.

{846} Kot samoglasniki so tudi soglasniki lahko dolgi ali kratki; dolgi se v finščini zapisujejo podvojeno. Te dolžine v slovenščini ne izgovarjamo: [Matti](#) [máti],

Jukka [júka].

{847} POSEBNOSTI

1. Črka ⟨n⟩ se v črkovnem sklopu ⟨np⟩ izgovarja [m]: [Sillanpää](#) [sílampe].
2. Črka ⟨w⟩ se je v preteklosti uporabljala namesto črke ⟨v⟩. Danes je ohranjena v zapisu posameznih priimkov: [Mika Waltari](#) [míka váltari], [Tapio Wirkkala](#) [tápijo vírkala].

[→ V preglednici zvenečnosti premene niso posebej obravnavane, v zapisu izgovora pri ponazarjanju drugih pojavov pa so upoštevane. Gl. preglednico za slovenščino.

Preglednica zapis – izgovor v slovenščini

{848}

Zapis	Položaj	Izgovor v slovenščini	Zgled
ä	kot naglašeni	ê	Ähtäri [êhteri], Päätaalo [pêtaalo], Häyry [hêyri]
ä	kot nenaglašeni	e	Pyhäjärvi [píhejervi]
i	kot samostojni glas	i	Helsinki [hélsinki], Ylivieska [ílivijeska]
i	v dvoglasniku – ⟨Vi⟩	j	Leino [lêjno], Huittinen [hújtinen], Saimaa [sájma]
n	razen pred ⟨p⟩	n	Helsinki [hélsinki]
n	pred ⟨p⟩	m	Sillanpää [sílampe], Järvenpää [jêrvempe]
ö		e	Möttölä [métele]
u	kot samostojni glas	u	Turku [túrku], Hailuoto [há]luoto], Ruohonen [rúohonen]
u	v dvoglasniku – ⟨Vu⟩	ɯ	Oulu [ôɯlu], Varkaus [várkaɯs], Keuruu [kéɯru]
w		v	Wirkkala [vírkala]
y	kot samostojni glas	i	Jyväskylä [jíveskile], Kyösti [kíjesti]
y	v dvoglasniku – ⟨Vy⟩	ɯ	Äyräpää [êɯrepe], Häyry [hêɯri]

Podomačevanje finskih besed in besednih zvez

OBČNA POIMENOVANJA

{849} Občna poimenovanja iz finščine so v slovenščini redka, običajno so pisno podomačena, npr. [savna](#) [sáuna] (fin. *sauna*).

LASTNA IMENA

{850} Lastna imena večinoma ohranjamo zapisana tako, kot so v finščini: [Tapiovaara](#) [tápijovára], [Hämeenlinna](#) [hêmenlína], [Aalto](#) [áalto].

OSEBNA IMENA

Priimki v finščini

{851} Finsko osebno ime je sestavljeno iz enega ali več (rojstnih) imen in priimka. Danes se več kot tretjina finskih priimkov konča na *-nen*, ki je izvorno obrazilo za pomanjševalnico. V preteklosti so bili tudi med finsko govorečim prebivalstvom Finske pogosti švedski priimki. Pojavljajo se tudi še danes, čeprav so bili od konca 19. stoletja številni prevedeni v finščino. Mogoči so tudi latinski ali latinizirani priimki, npr. ([Mikael](#)) [Agricola](#) [agríkola], ([Jean](#)) [Sibelius](#) [sibélijus].

ZEMLJEPISNA IMENA

{852} Pisno podomačene in prevedene so nekatere skupine lastnih imen, med zemljepisnimi so redki slovenski eksonimi za mesta (le glavno mesto [Helsinki](#)), sicer pa [Inari](#) [ínari] (za jezero fin. *Inarijärvi*). Raba nekaterih eksonimov je v slovenščini obvezna oz. priporočljiva, npr. [Finska](#) (fin. *Suomi*).

{853} POSEBNOST

Finska zemljepisna imena imajo večkrat tudi švedsko ustreznico, v slovenščini je uveljavljeno finsko ime, npr. [Helsinki](#) (šved. *Helsingfors*), [Turku](#) (šved. *Åbo*). Zemljepisna imena na [Ålandskih otokih](#), ki so avtonomno območje v okviru Finske s samo švedskim uradnim jezikom, so le švedska, npr. [Mariehamn](#) (fin. *Maarianhamina*).

{854} V večbesednih imenih se izlastnoimenske sestavine prilagodijo slovenščini, občnoimenske pa prevedemo, npr. [Finski zaliv](#) (fin. *Suomenlahti*).

[→ O skupinah lastnih imen, ki so podomačene ali nepodomačene, gl. poglavje »Prevzete besede in besedne zveze«.

[→ O položajih, ko namesto finskih uporabimo slovenska imena, gl. poglavje »Slovenska imena namesto neslovenskih« (Prevzete besede in besedne zveze).

Posebnosti ter premene pri pregibanju in tvorbi oblik

SPREMEMBE SLOVNIČNIH KATEGORIJ

{855} Finščina nima slovničnega spola. Besede, ki se končajo na *-a* in ne označujejo moške osebe, se v slovenščini uvrščajo v 1. žensko sklanjatev, npr. [Kalevala](#) [kalevála]. Zemljepisno ime [Helsinki](#) [hélsinki], ki je v finščini edninski samostalnik, je v slovenščini množinski samostalnik moškega spola.

{856} Samostalniki, ki se v finščini končujejo na dolgi samoglasnik, zapisan s podvojeno črko (npr. [Saimaa](#) [sájma], [Espoo](#) [éspo]), se uvrščajo v slovenske sklanjatve glede na naravni spol ali glede na končni glas. Od roditelja dalje imajo ustrezne slovenske končnice, npr. [Saimaa](#) [sájma] ž, rod. [Saime](#) [sájme]; [Espoo](#) [éspo] m, rod. [Espa](#) [éspa].

DALJŠANJE OSNOVE

{857} Pri imenih, ki se končujejo na dolgi samoglasnik, zapisan s podvojeno črko (ä) ([Sillanpää](#), [Järvenpää](#)), ali na končna govorjena *i* ali *u* (npr. [Ahtisaari](#), [Hannu](#)), se osnova podaljšuje z *j*, npr.:

- [Sillanpää](#) [sílampe], rod. [Sillanpääja](#) [sílampeja]
- [Järvenpää](#) [jêrvenpe], rod. [Järvenpääja](#) [jêrvenpeja]
- [Ahtisaari](#) [áhtisari], rod. [Ahtisaarija](#) [áhtisarija]
- [Hannu](#) [hánu], rod. [Hannuja](#) [hánuja]

 Podstava svojilnega pridevnika izhaja iz podaljšane osnove imena, npr. [Sillanpääjev](#) [sílampejev-], [Järvenpääjev](#) [jêrvenpejev-], [Ahtisaarijev](#) [áhtisarijev-], [Hannujev](#) [hánujev-].

PREGLAS

{858} Preglas se pri finskih imenih uveljavlja pri imenih moškega spola, ki osnovo podaljšujejo z *j*, npr. [Matti](#) [máti], or. z [Mattijem](#) [z_mátijem]; svoj. prid. [Mattijev](#) [mátijev-].

FRANCOŠČINA

Pisava

{859} Francoska različica latinične pisave ima 26 črk latiničnega črkopisa, pozna pa tudi združeni črki oz. **ligaturi** ⟨æ⟩ in ⟨œ⟩, več **dvočrkij**, mdr. samoglasniška ⟨ai⟩, ⟨au⟩, ⟨ay⟩, ⟨ei⟩, ⟨eu⟩, ⟨ey⟩, ⟨oe⟩, ⟨œu⟩, ⟨oi⟩, ⟨ou⟩, ⟨oy⟩, ⟨ue⟩, ⟨ui⟩, ⟨uy⟩ in soglasniška ⟨ch⟩, ⟨ge⟩, ⟨gn⟩, ⟨gu⟩, ⟨il⟩, ⟨ll⟩, ⟨ph⟩, ⟨qu⟩, ter **tričrkij**, mdr. ⟨eau⟩, ⟨gli⟩, ⟨gni⟩ in ⟨ill⟩. Med dvo- in tričrkji so tudi samoglasniška za nosnike, npr. ⟨im⟩, ⟨en⟩, ⟨aon⟩, ⟨oin⟩.

{860} Francoska abeceda: ⟨a A⟩, ⟨b B⟩, ⟨c C⟩, ⟨d D⟩, ⟨e E⟩, ⟨f F⟩, ⟨g G⟩, ⟨h H⟩, ⟨i I⟩, ⟨j J⟩, ⟨k K⟩, ⟨l L⟩, ⟨m M⟩, ⟨n N⟩, ⟨o O⟩, ⟨p P⟩, ⟨q Q⟩, ⟨r R⟩, ⟨s S⟩, ⟨t T⟩, ⟨u U⟩, ⟨v V⟩, ⟨w W⟩, ⟨x X⟩, ⟨y Y⟩, ⟨z Z⟩.

{861} POSEBNOSTI

1. Črki ⟨k⟩ in ⟨w⟩ se uporabljata za zapisovanje prevzetih besed.
2. Namesto združene črke ⟨œ⟩ se uporablja tudi dvočrkje ⟨oe⟩.

[→ O vključevanju francoskih črk v slovensko abecedo gl. poglavje »Slovenska abeceda« (Pisna znamenja).

{862} V francoski pisavi je uporabljenih pet **ločevalnih znamenj**, ki jih pri prevzemanju lastnih imen ohranjamo:

- ostrivec (´) nad črko ⟨é⟩;
- krativec (˘) nad črko ⟨è⟩, nad črkama ⟨à⟩ in ⟨ù⟩ pa za razlikovanje pomena;
- strešica (^) nad črkami ⟨â⟩, ⟨ê⟩, ⟨î⟩, ⟨ô⟩ in ⟨û⟩ zaradi zgodovinskih razlogov (nekdanja prisotnost soglasnika);
- dvojna pika (¨) nad črkami ⟨ë⟩, ⟨ï⟩, ⟨ü⟩ in ⟨ÿ⟩ v določenih položajih;
- sedij (ali kaveljček) (¸) pod črko ⟨ç⟩.

{863} Ločevalna znamenja opozarjajo na drugačen izgovor od pričakovanega, npr. ⟨é⟩ v **Valéry** na izgovor [valerí], sicer bi bil ***Valery** [valrí]; ⟨èn⟩ v **Samoëns** na izgovor [samoên], sicer bi bil ***Samoens** [samoán].

{864} POSEBNOST

Ločevalna znamenja so na velikih črkah pogosto opuščena, npr. **GENEVE** za **Genève**.

Izgovor

NAGLASNO MESTO

{865} Francoščina ima stalno naglasno mesto, in sicer na zadnjem zlogu. Pri prevzemanju v slovenščino naglasno mesto praviloma ohranjamo.

 Izgovor daljših imen si v slovenščini olajšamo z dvema naglasoma:
[Aix-en-Provence](#) [êks-an-provâns].

RAZMERJA MED ČRKAMI IN GLASOVI

SAMOGLASNIKI

{866} Samoglasnike, zapisane s črkami ⟨a⟩, ⟨e⟩, ⟨i⟩ in ⟨o⟩, izgovarjamo po slovensko; ⟨i⟩ glede na položaj tudi kot [j].

{867} POSEBNOSTI

1. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨â⟩, izgovarjamo [a].
2. Samoglasnike, zapisane s črkami ⟨é⟩, ⟨ê⟩, ⟨è⟩ in ⟨ë⟩, izgovarjamo [e].
3. Samoglasnike, zapisane s črkami ⟨i⟩, ⟨î⟩, ⟨ï⟩, ⟨u⟩ in ⟨ü⟩, izgovarjamo [i].
4. Samoglasnika, zapisana s črkama ⟨y⟩ in ⟨ÿ⟩, izgovarjamo [i] ali [j].
5. Samoglasnika, zapisana s črkama ⟨o⟩ in ⟨ô⟩, izgovarjamo [o].

{868} V sklopu [i] in samoglasnik, tj. [iV], se pojavlja zev, ki ga v izgovoru zapiramo z [j]: [Emmanuel](#) [emanijêl], [Saint-Brieuc](#) [sễn-brijê].

{869} **Dvočrkja** ⟨ai⟩, ⟨ay⟩ in ⟨ey⟩ prevzemamo v slovenščino kot [e], dvočrkji ⟨eu⟩ in ⟨œu⟩ prevzemamo kot [e] ali [ə], ⟨ou⟩ kot [u], dvočrkje ⟨au⟩ in **tričrkje** ⟨eau⟩ pa kot [o].

{870} POSEBNOSTI

1. Dvočrkje ⟨eu⟩ (v francoščini preglašeni polglasnik [ø]) prevzemamo sredi besede prednostno kot [e]; v izglasju pa le z [é]: [Peugeot](#) [pežó/pəžó], [Montesquieu](#) [monteskjé].
2. Združeno črko ⟨œ⟩, tudi če nastopa v dvočrkju ⟨œu⟩, izgovarjamo prednostno kot [e]: [Koechlin/Kœchlin](#) [keklễn/kœklễn], [Jœuf](#) [žễf/žễf].
3. Dvočrkja ⟨oi⟩, ⟨oĩ⟩, ⟨oy⟩ (fr. [wa]) prevzemamo kot [u], npr. [Antoine](#) [antɥán] (fr. [ãtwan]). V vzglasju sta mogoča oba izgovora, prednostno pa ga prevzemamo z [va]-: [Oise](#) [váz-/váz-].
4. Dvočrkje ⟨ue⟩ (fr. [ɥe]) prevzemamo kot [u]: [Bossuet](#) [bosuê].
5. Dvočrkji ⟨ui⟩ in ⟨uy⟩ (fr. [ɥi]) prevzemamo kot [u], npr. [Tuileries](#) [tɥilrí] (fr. [tɥilbri]), razen za ⟨v⟩, ko je le [i], npr. [Vuillard](#) [vijár]. Dvočrkje ⟨üy⟩ za samoglasnikom prevzemamo kot [v], npr. [Haüy](#) [aví].
6. Tričrkje ⟨oin⟩ (fr. [wễ]) in redko tričrkje ⟨uin⟩ (fr. [ɥễ]) prevzemamo kot [u], npr. [Camoin](#) [kamɥễn] (fr. [kamwễ]), [Juin](#) [žɥễn] (fr. [žɥễ]).

✎ V preteklosti smo ⟨oi⟩ v podomačenih besedah prevzemali s samoglasniškim sklopom [oa], tj. dvozložno, npr. **Loara** (fr. *Loire* [lwaʁ]), **Antoaneta** (fr. *Antoinette*). Tako še: **buržoazija** (fr. *bourgeoisie*), **repertoar** (fr. *répertoire*).

{871} **Nosniki** so zveze samoglasnika ter predvsem ⟨n⟩ in redkeje ⟨m⟩ v položaju **pred soglasniki in v izglasju**. Zapisani so z dvo- ali tričrkji, npr. ⟨an⟩, ⟨em⟩, ⟨en⟩, ⟨in⟩, ⟨on⟩, ⟨un⟩, ⟨ain⟩, ⟨oin⟩. Pri prevzemanju v slovenščino samoglasnike izgovarjamo nenosno, tj. kot ustrezen samoglasnik in [n] oz. [m]:

- /ã/ kot [an] in [am];
- /õ/ kot [on] in [om];
- /ẽ/ kot [en] in [em];
- /œ/ kot [en] (v kombinaciji z ⟨m⟩ je redek in izgovorjen kot [om]).

V zvezi samoglasnika ter ⟨n⟩ in ⟨m⟩ **pred samoglasnikom** je izgovor v francoščini in slovenščini enak: **Céline** [selín] (fr. [selin]) nasproti **Cardin** [kardên] (fr. [kaʁdê]); **Monet** [moné] (fr. [monɛ]) nasproti **Danton** [dantón] (fr. [dãtõ]).

✎ V glasovnem sklopu samoglasnika in nosnika pride do zlitja glasov: **Caen** [kán] (fr. [kã]), **Laon** [lán] (fr. [lã]).

{872} POSEBNOSTI

1. Naglašeni široki e (fr. [ɛ:]) ohranjamo v zaprtem zlogu (tj. pred soglasnikom): **Angoulême** [angulêm], **Cayenne** [kajên], **Noël** [noêl], **Prévert** [prevêr], **Marseille** [marsêj], **Verlaine** [verlên], **Fleur** [flêr], **Lemaître** [lɛmêtɛr] (fr. [lɛmɛ:tɛ]). V nosnikih ga prevzemamo s širino, npr. **Martin** [martên].
2. Naglašeni ozki e (fr. [ɛ]) ohranjamo v odprtem zlogu: **Manet** [mané], **Cambrai** [kambré], **Orsay** [orsé], **Calais** [kalé].
3. Polglasnik v členih ⟨le⟩ in ⟨de⟩ ohranjamo: **Le Brun** [lɛ brên], **Les Baux de Provence** [lɛ bõ dɛ provãns].
4. Polglasnik v položaju med soglasnikoma (tudi v vzglasju tvorjenih imen) prednostno izgovarjamo kot [e]: **Breton** [bretón/brètón], **Yourcenar** [jursenár/jursenár]; **Lelouch** [lɛlúš/lɛlúš], **Degas** [degá/dɛgá].
5. Naglašeni o je ozek, kadar je zapisan z ⟨ô⟩: **Drôme** [dróm], **Gérôme** [žeróm].
6. Naglašeni o je ozek, kadar je zapisan z ⟨au⟩ ali ⟨eau⟩: **Guillaume** [gijóm], **Claude** [klód-], **Foucault** [fukó], **Rousseau** [rusó].
7. Naglašeni o je ozek, kadar je zapisan z ⟨o⟩ in pred izglasnim soglasnikom [z-]: **Clouzot** [kluzó]; **Berlioz** [berljóz-], **L'Hay-les-Roses** [láj-le-róz-]. V nosnikih ga prevzemamo z ožino: **Avignon** [avinjón], **Bracquemond** [brakmón], **Riom** [rjóm].
8. Izvirni široki o, zapisan z ⟨o⟩, pred soglasniki (razen [z-]) prednostno izgovarjamo ozko: **Rochefort** [rošfór/rošfór], **Georges** [žórž-/žôrž-].

[→ O prilagoditvah izreke gl. poglavje »Zamenjave tujih glasov« (Prevzete besede in besedne zveze).

Nema črka ⟨e⟩

{873} Črka ⟨e⟩ je nema

- med soglasnikoma, če je soglasniški sklop lahko izgovorljiv: **Vézelay** [vezlé], **Baudelaire** [bodlêr], **Petit** [ptí], **Bellevue** [belví], **Lancelot** [lansló], **Saint-Denis** [sên-dní];
- v črkovnih sklopih ⟨que⟩, ⟨cque⟩ in izglasnem -⟨gue⟩: **Dunkerque** [denkêrk], **Braque** [brák]; **Roquepertuse** [rokpertís], rod. **Roquepertusa** [rokpertíza]; **Tocqueville** [tokvíl], **Lapicque** [lapík]; **Clergue** [klêrg-], **Laforgue** [lafórg-/lafôrg-];
- v izglasju za soglasnikom: **Molière** [moljêr], **Cézanne** [sezán]; **Montaigne** [montên'/montên], rod. **Montaigna** [montênja];
- v izglasju v samoglasniških črkovnih sklopih -⟨ie⟩, -⟨ue⟩ in -⟨ée⟩: **Valérie** [valerí], **Amélie** [amelí], **Brie** [brí], **Renée** [rené/réné];
- v tvorjenkah sredi besede: **Bellevue** [belví], **La Rochefoucauld** [la rošfukó], **Châtellerauld** [šatelró];
- za samoglasniškim dvočrkjem v izglasju, npr. ⟨oi⟩, ⟨ou⟩: **Courbevoie** [kurbevujá/kurbævujá], **Bourdaluou** [burdalú];
- v črkovnem sklopu ⟨ean⟩: **Jean** [žán], **Jeanmaire** [žanmêr].

 Neme so črke, ki nimajo glasovne vrednosti.

 Zapis s končnim nemim -⟨e⟩ izraža ženski spol oblike (**Renée** [rené/réné]) nasproti moškemu spolu (**René** [rené/réné]).

[→ O ohranjanju in opuščanju nemega e gl. poglavje »Pregibanje«.

SOGLASNIKI

{874} Soglasnike, zapisane s črkami ⟨b⟩, ⟨d⟩, ⟨f⟩, ⟨l⟩, ⟨m⟩, ⟨n⟩, ⟨p⟩, ⟨r⟩, ⟨t⟩, ⟨v⟩ in ⟨z⟩, izgovarjamo po slovensko.

{875} POSEBNOSTI

1. Soglasnik, zapisan s črko ⟨c⟩, je [k] (**Calais** [kalé]) ali [s] (**Air France** [êr fráns]).
2. Soglasnik, zapisan s črko ⟨ç⟩, je [s] (**Besançon** [bezansón/bezansón]).
3. Soglasnik, zapisan s črko ⟨g⟩, je [g] (**Garnier** [garnjé]) ali [ž] (**Gide** [žíd-]).
4. Črka ⟨h⟩ je vedno nema (**Hugo** [igó], **Hacquet** [aké]).
5. Soglasnik, zapisan s črko ⟨j⟩, prevzemamo kot [ž] (**Jacques** [žák]).
6. Soglasnik, zapisan s črko ⟨q⟩, je [k] (**Lecoq** [lêkôk]).
7. Soglasnik, zapisan s črko ⟨s⟩, je [s] (**Cousteau** [kustó]) ali [z] (**Toulouse** [tulús], rod. **Toulousa** [tulúza]).
8. Soglasnik, zapisan s črko ⟨x⟩, prevzemamo kot [ks] (**Maxime** [maksím]) ali [gz] (**Saint-Exupéry** [sênt-egziperí]).

9. Soglasnik, zapisan s črko ⟨y⟩, je [j] ([Cayenne](#) [kajễn]) ali [i] ([Cluny](#) [kliní]).
10. Soglasnik, zapisan s črko ⟨ÿ⟩, je [j] ([L'Haÿ-les-Roses](#) [láj-le-rós], rod. [L'Haÿ-les-Rosesa](#) [láj-le-róza]).
11. S črko ⟨ÿ⟩ je zapisan tudi samoglasnik [i] ([Louÿs](#) [luís]).
12. Nekatere črke so lahko v črkovnih sklopih neme.

 Izglasni -(ve) se v francoščini izgovarja [-v], po slovensko pa z dvoglasniškim [-v̥]. Pred zvočnikom *j* ga izgovarjamo [u]: [Geneviève](#) [ženeujễv̥/žə̃nəujễv̥], svoj. prid. [Genevièvin](#) [ženeujễvin/žə̃nəujễvin]. Pri pregibanju ga pred samoglasniki izgovarjamo [v]: [Gustave](#) [gistáuv̥], rod. [Gustava](#) [gistáva], svoj. prid. [Gustavov](#) [gistávov-].

 Zvenečnostne zakonitosti veljajo tudi pri besedah, prevzetih iz francoščine, npr. [Strasbourg](#) [strazbúr]. Pri osebnih imenih z dvema enotama se ravnamo, kot da gre za eno besedno enoto, npr. [Toulouse-Lautrec](#) [tulúz-lotrék], rod. [Toulouse-Lautreca](#) [tulúz-lotréka]. Pri večbesednih predložnih imenih upoštevamo pravila o vezanju (fr. *liaison*), npr. [Parentis-en-Born](#) [parantís-an-bôrn], [Bourg-en-Bresse](#) [búrk-an-brês], [Beaux Arts Magazine](#) [bozár magazín].

{876} **Dvo- in tričrkja** prevzemamo v slovenščino takole: ⟨ch⟩ kot [š]; ⟨qu⟩ kot [k]; ⟨gu⟩ kot [g]; ⟨ll⟩, ⟨il⟩ in ⟨ill⟩ (v določenih položajih) kot [j].

{877} **Podvojene črke** izgovarjamo kot en glas, npr. [Isabelle Huppert](#) [izabêl ipêr], [Montparnasse](#) [monparnás], [Cannes](#) [kán].

Izgovor črk in črkovnih sklopov v izglasju

{878} Soglasniki, zapisani s črkami -⟨f⟩, -⟨l⟩ ter -⟨m⟩ in -⟨n⟩ (tudi kot sestavine nosnikov), se izgovarjajo tudi v izglasju: [Piaf](#) [pjáf], [Pascal](#) [paskál], [Blondel](#) [blondêl], [Riom](#) [rjóm], [Poussin](#) [pusễn].

{879} Črke -⟨g⟩, -⟨p⟩ in -⟨t⟩ so neme, npr. [Cherbourg](#) [šerbúr], [Ronchamp](#) [ronšám], [Poiret](#) [pɔ̃rê].

{880} POSEBNOST

Končni -⟨t⟩ je izgovorjen, kadar je beseda z vezajem povezana z besedo na samoglasnik (vezanje, fr. *liaison*), npr. [Saint-Étienne](#) [sễnt-etjễn].

{881} Črke -⟨c⟩, -⟨d⟩, -⟨r⟩, -⟨s⟩, -⟨x⟩ in -⟨z⟩ se v nekaterih primerih izgovarjajo, v drugih pa ne:

- [Balzac](#) [balzák], [Armagnac](#) [armanják] nasproti [Blanc](#) [blán];
- [David](#) [davíd-] nasproti [Chateaubriand](#) [šatobriján];
- [Auber](#) [obêr] nasproti [Auger](#) [ožé];
- [Dumas](#) [dimá], [Artois](#) [artuá] nasproti [Arras](#) [arás];

- **Beineix** [benêks] nasproti **Delacroix** [delakruá/dəlakruá], **Lisieux** [lizjé], **Bordeaux** [bordó];
- **Boulez** [buléz-], **Berlioz** [berljóz-] nasproti **Saint-Tropez** [sên-tropé], **Dumouriez** [dimurjé].

{882} Črkovni sklop -(es) je nem, -(ès) pa izgovorjen [ês]: **Barthes** [bárt], **Antibes** [antíb-], **Georges** [žórž-/žôrž-], **Nantes** [nánt]; **Funès** [finês].

{883} Črkovni sklopi -(lt), -(ps), -(rs) in -(st) so nemi ali izgovorjeni kot [l], [ps], [r] in [st]:

- **Rouault** [ruó] nasproti **Raoult** [raúl];
- **Deschamps** [dešám] nasproti **Lesseps** [lesêps];
- **Angers** [anžé], **Poitiers** [puatjé] nasproti **Delors** [delór/delôr/dəlor/dəlôr];
- **Prévost** [prevó] nasproti **Proust** [prúst].

{884} Črkovni sklop -(ns) je izgovorjen kot [n] ali [ns]: **Le Mans** [lə mán], **Orléans** [orleán] nasproti **Brassens** [brasêns].

{885} Črkovni sklop -(ms) se izgovarja: **Reims** [rêms].

{886} POSEBNOSTI

1. Črki ⟨s⟩ in ⟨t⟩ sta lahko nemi tudi v soglasniškem sklopu sredi besede, npr. v ⟨sb⟩, ⟨sm⟩, ⟨sn⟩, ⟨sp⟩, ⟨sch⟩; ⟨rt⟩, ⟨nt⟩: **Boisbaudran** [byabodrán], **Molesme** [molêm], **Tesnière** [tenjêr], **Josquin Desprez / des Prés** [žoskên de pré], **Deschamps** [dešám]; **Albertville** [albervíl], **Montluçon** [monlisón]. Nekatera imena izgovarjajo na dva načina že v francoščini, npr. **Restif de La Bretonne** [retíf/restíf də la bretôn].

2. Črka -(b) v izglasju je redka in se izgovarja ali ne: **Jacob** [žakôb-] nasproti **coulomb** [kulón] (tudi **kulon** lenotal in **Coulomb** [kulón] lpriimekl).

3. V soglasniškem sklopu nezvočnik in zvočnik *r* ali *l*, ki mu v zapisu sledi nema črka *e*, nastane težko izgovorljiv soglasniški sklop, v katerega pri prevzemanju vrvavamo polglasnik: **Sartre** [sártər] (fr. [sartʁ]), **Montmartre** [monmártər] (fr. [mɔ̃maʁtʁ]), **Ingres** [êngər] (fr. [ɛ̃gʁ]); ravno tako v zvočniškem sklopu ⟨vr⟩, npr. **Le Havre** [lə ávər] (fr. [ləavʁ]), **Louvre** [lúvər] (fr. [luvʁ]).

4. V zvočniških sklopih ⟨rl⟩ in ⟨rn⟩ je polglasnik neobvezen, npr. **Arles** [árl/árəl] (fr. [aʁl]), **Tarn** [tárn/tárən] (fr. [taʁn]).

Preglednica zapis – izgovor v slovenščini

{887}

Zapis Položaj

Izgovor v slovenščini Zgled

â		a	Châlons-sur-Marne [šalón-sir-márn/ šalón-sir-máren]
ai, aî		e	Calais [kalé], Claire [klêr], Cambrai [kambré], Rabelais [rablé], Lemaître [lemêṭər/ləmêṭər]
ain		en	Bougainville [bugenvíl], Fontaine [fontên], Pétain [petên], Alain [alên], Saint-Malo [sêṅ-maló]
aen	v izglasju	an	Caen [kán], Messiaen [mesján]
aon	v izglasju	an	Laon [lán]
au		o	Baudelaire [bodlêr], Vaud [vó], Ernaux [ernó]
ay		e	Gay-Lussac [gé-lisák], Caylus [kelís], Aymé [emé], Hallays [alé], Fresnay [frené]
ay	v besedi <i>pays</i>	ei	Pays de la Loire [peí də la luár]
c	pred ⟨a⟩, ⟨o⟩ in ⟨u⟩	k	Beaucaire [bokêr], Lescot [leskó], Coubertin [kubertên], Curie [kirí]
c	pred soglasniki	k	Clermont-Ferrand [klermón-ferán], Jacques [žák]
c	v izglasju	/ ali s	gl. »Izgovor črk in črkovnih sklopov v izglasju«
c	pred ⟨e⟩, ⟨é⟩, ⟨i⟩ in ⟨y⟩	s	Clemenceau [klemansó], Maurice [morís], Céline [selín], Cézanne [sezán], Racine [rasín], Lemerrier [lemersjé/ləmersjé], Nancy [nansí]
ç	pred ⟨a⟩, ⟨ai⟩ in ⟨o⟩	s	Lurçat [lirsá], Françaix [fransé], Luçon [lisón], Alençon [alansón]
ch		š	Chagall [šagál], Charles [šárl/šárəl], Michelin [mišlên], Lelouch [ləlúš/ləlúš]
ch	v prevzetih imenih	k	Chloé [kloé], Bloch [blók], Christian [kristján]
e	pred govornim soglasniškim sklopom	e	Delvau [delvó], Lescot [leskó], Cyrano de Bergerac [siranó də beržerák]
e	pred podvojeno črko	e	Delluc [delík], Vienne [vjên]
e	pred nemo črko ali nemim črkovnim sklopom	e	Léger [ležé], Le Corbusier [lə korbizjé], Molesme [molêm], Descartes [dekárt], Resnais [rené], Béziers [bezejé]
e	pred ⟨ill⟩	e	Meillet [mejé], Marseille [marsêj]
e	v izglasju pred govornima ⟨l⟩ in ⟨r⟩	e	Blondel [blondêl], Auber [obêr]
e	pred soglasnikom, ki mu sledi nosnik	e	Clemenceau [klemansó]
e	med soglasnikoma, tudi v vzglasju tvorjenih imen	e/ə	Queneau [kenó/kəno], Marguerite [margerít/margərít], Debussy [debisí/dəbisí], Levau [levó/ləvo], Lebrun [lebrên/ləbrên], Leblanc [leblán/ləblán], Desaix [dezé/dəzé]

e	v členih ⟨le⟩ in ⟨de⟩	ə	Le Vau [lə vó], Le Brun [lə brên], Le Blanc [lə blán], Le Havre [lə ávər], de Courtenay [də kurtené/kurtené], Île-de-France [íl-də-fráns]
e	v nosnikih	a	gl. ⟨em⟩, ⟨en⟩
e	nemi	/	gl. »Nema črka ⟨e⟩«
é, ê, è		e	Orléans [orleán], Prévert [prevêr], Fréjus [frežís], Doré [doré]; Angoulême [angulêm], Prêtre [prêtr̥]; Ampère [ampêr], Megève [mežêv-/mæžêv-]
ë	za ⟨a⟩ in ⟨o⟩	ê	Raphaël [rafaêl], Noël [noêl]
ë	posebnost	/	Staël [stál], Saint-Saëns [sên-sáns]
eau		o	Beaujolais [božolé], Cocteau [koktó], Mirabeau [mirabó], Rousseau [rusó]
ei		e	Beineix [benêks], Durkheim [dirkêm], La Madeleine [la madlên], Reims [rêms]
em	pred soglasnikom	am	d'Alembert [dalambêr], Embrun [ambrên]
en	včasih	an	Cendrars [sandrár], Vincent [vensán], Rouen [ruán]
en	včasih	en	Le Pen [lə pên], Amiens [amjên], Poulenc [pulênk]
en	posebnost	en/an	Stendhal [stendál/standál]
eu	razen v izglasju	e/ə	Maubeuge [mobêž-/mobèž-]
eu	v izglasju	e	Depardieu [depardjé/dəpardjé], Richelieu [rišeljé/rišəl̥jé], Lisieux [lizjé]
ey		e	Aveyron [averón], Feydeau [fedó], Freycinet [fresiné]
g	pred [a], [o] in [u]	g	Gallimard [galimár], Gauguin [gogên], Gounod [gunó]
g	v vezanju (fr. <i>liaison</i>)	k	Bourg-en-Bresse [búrk-an-brês]
g	pred ⟨e⟩, ⟨i⟩ in ⟨y⟩	ž	Argenteuil [aržantê], Serge [sêrž-], Gide [žíd-], Cergy-Pontoise [serží-pontuás], rod. Cergy-Pontoisa [serží-pontuáza]
g	v izglasju	/	Dulong [dilón], Tourcoing [turkuên]
ge	pred ⟨a⟩, ⟨o⟩ in ⟨u⟩	ž	Geoffroy Saint-Hillaire [žofruá sênt-ilêr], Georges [žórž-/žôrž-]
gli		j	de Broglie [də brój/brôj]
gn	pred samoglasnikom	nj	Avignon [avinjón], Faucigny [fosinjí]
gn	v izglasju	n'/n	Compiègne [kompjên'/kompjên], rod. Compiègna [kompjênja]
gni		nj	Régnier [renjé]
gu	pred ⟨e⟩ (tudi ⟨eu⟩) in ⟨i⟩	g	Daguerre [dagêr], Périgueux [perigé], Gauguin [gogên], Guitry [gitrí], Laguipière [lagipjêr]; Clergue [klêrg-], Longuyon [longjón]
h		/	Hélène [elên], Anouilh [anúj], La Haye [la é], Théophile [teofíl], Althusser [altisêr], Mathieu [matjé]

i	pred samoglasnikom	j	Niépce [njêps], Pierre [pjêr], Conscience [konsjâns], Mauriac [morják], Le Corbusier [lɛ korbizjé]
i	v nosnikih	e	gl. ⟨im⟩, ⟨in⟩
i, î	med soglasnikoma	i	Nicole [nikól/nikôl], Nîmes [nîm]
ï		i	Héloïse [eloís], svoj. prid. Héloïsin [eloízín]
-il(-)	za [e] in [u]	j	Beausoleil [bosolêj], Argenteuil [aržantêj/aržantèj], Anouilh [anúj]
-il	za soglasniki v izglasju	il	Bourvil [burvîl], Anquetil-Duperron [anktîl-diperón]
-ill-	za [a], [e] in [u]	j	Bataille [batáj], Versailles [versáj], Corneille [kornêj], Marseille [marsêj], Bouillon [bujón]
-ll-	za soglasnikom in ⟨i⟩ (⟨Ci⟩) ter ⟨oi⟩	j	Crébillon [krebijón], Billancourt [bijankúr], Guillaume [gijóm]; Doillon [duajón]
-ll-	navadno v -(vill)- in enozložnih imenih	l	Melville [melvíl], Ribeaupillé [ribovilé], Albertville [albervíl], Aubervilliers [oberviljé]; Lille [líl], Gilles [žíl]
im		em	Rimbaud [rembó], Durkheim [dirkêm]
im	v prevzetih imenih	im	Vadim [vadím]
in		en	d'Indy [dendí], Indre [êndər], Gauguin [gogên], Saint-Quentin [sên-kantên]
j		ž	Jobert [žobêr], Jarre [žár]
o		o	Rochefort [rošfór/rošfôr], Butor [bitór/bitôr], Georges [žórz-/žôrz-]
ô		ó	Drôme [dróm], Gérôme [žeróm]
oe, œ		e/ə	Koechlin/Kœchlin [keklên/kæklên]
œu, oeu		e/ə	Jœuf [žêf/žèf], Leboeuf [lebêf/lebèf/ləbêf/ləbèf] in Le Bœuf [lɛ bêf/bèf]
oi	v vzglasju pred soglasnikom	va/ʊa	Oise [vás/ʊás], rod. Oisea [váza/ʊáza]
oi, oî		ʊa	Antoine [antʊán], Poitiers [pʊatjé], Benoît [benʊá/bənʊá]
oin		ʊen	Poincaré [pʊenkaré], Pointe-Noire [pʊênt-nʊár], Camoin [kamʊên]
ou	razen pred ⟨i⟩	u	Coubertin [kubertên], Raoul [raúl], Anjou [anžú], Pompidou [pompidú]
ou	pred ⟨i⟩ (tudi ⟨i⟩)	ʊ	Louis [lʊí], Hardouin-Mansart [ardʊên-mansár]
ou	v vzglasju pred samoglasnikom	v/ʊ	Ouessant [vesán/ʊesán], Ouaddaï [vadaí/ʊadaí]
oy		ʊa	Le Moyne [lɛ mʊán], Bloy [blʊá], Bonnefoy [bonfʊá], Troyes [trʊá]
ph		f	Phillipe [filíp], Christophe [kristóf/kristôf]
q		k	Lecoq [lekók/lekôk/ləkók/ləkôk] in Le Coq [lɛ kók/kôk]

qu	pred samoglasnikoma [e] in [i], [j] ter nemim (e)	k	Fouquet [fuké], Quai d'Orsay [ké dorsé], Quignard [kinjár], Hacquet [aké], Jacquet [žaké], Montesquieu [monteskjé]; Miquelon [miklón], Braque [brák]
s	v vzglasju	s	Satie [satí]
s	v izglasju	/ ali s	gl. »Izgovor črk in črkovnih sklopov v izglasju«
s	v soglasniškem sklopu	s	Giscard d'Estaing [žiskár destên], Lascaux [laskó], Mansart [mansár]
s	v tvorjenih imenih med samoglasnikoma	s	Lesage [lesáž-/ləsáž-] in Le Sage [lə sáž-]
s	med samoglasnikoma	z	Vesoul [vezúl/vəzúl]
s	pred končnim nemim -(e)	z	Blaise [blés], rod. Blaisa [bléza]; Cergy-Pontoise [serží-pontʁás], rod. Cergy-Pontoisa [serží-pontʁáza]
u	pred soglasnikom in pred nemim (e)	i	Guyau [gijó], Urfé [irfé], Vuillard [vijár], Bellevue [belví]
u	pred [á] in [ó] [ijV] (zev)	i	Éluard [elijár], Druon [drijón]
u	v nosniku	e	gl. ⟨un⟩
ue		ue	Bossuet [bosue]
ui		ui	Cuiseaux [kuizó]
ui	za vzglasnim ⟨v⟩	i	Vuillard [vijár]
un		en	Dunkerque [denkêrk], Autun [otên], Melun [melên]
uy	med soglasnikoma in v izglasju	ui	Dupuytren [dipuitrên], Puymorens [puiemorêns], Cluytens [kluitêns], Le Puy [lə puí]
uy	v ⟨guy⟩ pred samoglasnikom [ijV] (zev)	ui	Longuyon [longuijón]
üy	za samoglasnikom v izglasju	vi	Haüy [aví]
x		ks	Cixous [siksú], Aix-en-Provence [êks-an-prováns]
x	v izglasju	/ ali ks	gl. »Izgovor črk in črkovnih sklopov v izglasju«
x	nemi ⟨x⟩ pri vezanju (fr. <i>liaison</i>)	z	Beaux Arts Magazine [bozár magazin]
x		gz	Xavier [gzaujé], Saint-Exupéry [sênt-egziperí], Prévost d'Exiles [prevó degzíl]
y	med soglasnikoma	i	Cyrano de Bergerac [siranó də beržerák]

y	za soglasnikom (pisanim tudi z ⟨gu⟩) i v izglasju		Orly [orlí], Debussy [debisí/dəbisí]; Guy [gí], Péguy [pegí], Ipoustéguy [ipustegí]
y	med samoglasnikoma j		Bayonne [bajôn], Guyenne [gijên], La Bruyère [la brijêr], Sieyès [sjejês], Guyot [gijó]
ÿ	v izglasju j		L'Haÿ-les-Roses [láj-le-rós], rod. L'Haÿ-les-Rosesa [láj-le-róza]
ÿ	pred soglasnikom i		Louÿs [luís]

{888} POSEBNOSTI

1. Pri nekaterih imenih se je v slovenščini tradicionalno uveljavil tudi drugačen izgovor, npr. **Becquerel** [bekerél] namesto [bekrêl], **Utrillo** [utríljo] namesto [itrijó], **Coulomb** [kulón] namesto [kulóm], **Gargantua** [gargántua/gargantuá] namesto [gargantijá], **Pantagruel** [pantagruél] namesto [pantagrijêl], **Chanel** [šanél] namesto [šanêl], **Pasteur** [pastêr] brez dvojnice [pastèr]; **Verdun** [verdún] namesto [verdên], **Eiffel** [ájfel] namesto [efêl].

2. Nekatera imena se že v francoščini izgovarjajo na dva načina (**Millet** [milé/mijé], prevzeto ime **Joachim** [žoakêm/žoakím]). Druga pa odstopajo od pričakovanega (**Talleyrand** [talerán/tajrán/talrán], **Languedoc** [langdôk/langədôk]) ali se razlikujejo glede na to, ali označujejo osebno (**de Broglie** [də brôj]) ali zemljepisno ime (**Broglie** [broglí]).

3. V prevzetih imenih so uporabljena tudi druga dvočrkja, npr. ⟨tz⟩ v **Metz** [mêš] in **Biarritz** [bjaríc] (⟨tz⟩ za [c] iz baskovščine); ⟨sc⟩ v **Goscinny** [gosiní]; tričrkje ⟨sch⟩ v **Fesch** [féš], **Brunschvicg** [brenšvík].

4. Le izjemoma so se v slovenščini uveljavile dvojnice v zapisu in pri izgovoru (**Calvin** [kalvên] in **Kalvin** [kalvín]) ali pa samo pri izgovoru, npr. **Mont Blanc** [món blán tudi mónt blánk], **Citroën** [citroén in sitroén], **Leclerc** [leklêr/ləklêr tudi leklêrk] – uradno **E.Leclerc**.

5. Črkovni sklop ⟨oie⟩ sredi besede se izgovarja na dva načina: (a) ⟨i⟩ je [ij] med samoglasnikoma, npr. **Boieldieu** [bojeldjé]; (b) ⟨oi⟩ je dvočrkje pred ⟨e⟩ oz. nemim ⟨e⟩, npr. **Boieldieu** [bɔaeldjé/bɔaldjé].

Podomačevanje francoskih besed in besednih zvez

OBČNA POIMENOVANJA

{889} Občna poimenovanja iz francoščine prevajamo. Pri tistih, ki jih ne, sledimo izgovoru v slovenščini, in sicer so besede ali besedne zveze

1. **pisno podomačene** (večina): **nivo** [nivó] (fr. *le niveau*), **demanti** [demánti] (fr. *le démenti*), **debi** [debí] (fr. *le début*), **bide** [bidé] (fr. *le bidet*), **šanson** [šansón] (fr. *la chanson*), **režim** [režím] (fr. *le régime*), **rafal** [rafál] (fr. *la rafale*), **vodvil** [vodvíl] (fr. *le vaudeville*), **žanr** [žánər] (fr. *le genre*), **liker** [likêr] (fr. *la liqueur*), **konjak** [kónjak] (fr. *le cognac*), **barik** [barík] (fr. *la barrique*), **frikase** [frikasé] (fr. *la fricassée*), **kaskader** [kaskadêr] (fr. *le cascadeur*), **bež** [béž-] (fr. *beige*), **parveni** [parvéni] (fr. *le parvenu*), **klošar** [klóšar/klošár] (fr. *le clochard*), **randevu** [randevú] (fr. *rendez-vous*);

2. **pisno nepodomačene**: **armagnac** [armanják] 'vrsta žganja', **brie** [brí] 'mehki sir', **fin de siècle** [fên də sjêkəl] 'doba dekadence', **faux pas** [fopá] 'spodrslijaj', **grand prix** [grán prí] 'velika nagrada', **laissez-faire** [lesé-fêr], 'načelo nevmešavanja', **hommage** [omáž-] 'počastitev', **cordon bleu** [kordôn blé] 'zrezek, nadevan s sirom in gnjatjo', **déjà vu** [dežaví] 'že videno', **à la carte** [a la kárt] 'po izbiri z jedilnika'.

{890} POSEBNOSTI

1. Nekatere besede so se v slovenskem zapisu oddaljile od pričakovanega izgovora: **abonma** [abonmá] namesto [abonmán] (fr. *abonnement*), **biljard** [biljárd] namesto [bijár] (fr. *billard*), **menuet** [menuét] namesto [menijé/menijé] (fr. *menuet*).
2. Posamezne besede se v knjižnem jeziku pojavljajo kot pisne dvojnice: **bombon/bonbon** [bombôn] (fr. *bonbon*), **meni/menu** [meni] (fr. *menu*), **bife/buffet** [bifé] (fr. *buffet*), **fondi/fondue** [fondí] (fr. *fondue*) **pomfrit/pomfri** [pomfrít/pomfrí] (fr. *pommes frites*), **šodo/šato** [šodó/šató] (fr. *chaudeau*), **dofen/dauphin** [dofên] (fr. *dauphin*), **foyer/foaje** [fujáj/foajé] (fr. *foyer*), **à propos / apropo** [apropó] (fr. *à propos*); **chardonnay/šardone** [šardoné] (fr. *chardonnay*), **beaujolais/božole** [božolé] (fr. *beaujolais*).
3. Francoski pridevnik **premier** [pʁɛmjɛ] 'prvi' se je v slovenščini posamostalil in se uporablja vse pogosteje pisno podomačen kot **premje** [premjé] 'predsednik vlade' (poleg **premier** [premjêr]), oblika za ženski spol **première** 'prva' se je posamostalila v **premiera** [premjêra] 'prva izvedba, prva uprizoritev' in ni pisno podomačena.

LASTNA IMENA

- {891} Lastna imena večinoma ohranjamo zapisana tako, kot so v francoščini: **Jean** [žán], **Louvre** [lúvər], **Val-d'Isère** [vál-dizêr], **Moulin Rouge** [mulên rúž-]. Nekatera lastna imena so poslovenjena zaradi zgodovinskih okoliščin, izročila in dogovora.

OSEBNA IMENA

- {892} Zgodovinska imena francoskih vladarjev so podomačena, in sicer se je uveljavilo, da namesto francoskih osebnih imen uporabljamo slovenska, npr. **Ludvik XIV.** (fr. *Louis XIV*), **Franc I. Francoski** (fr. *François I er*), **Filip Avgust** (fr. *Philippe II Auguste*), **Marija Antoaneta** (fr. *Marie Antoinette*). Enako velja tudi za imena svetnikov **Janez Marija Vianney** (fr. *Jean-Marie Vianney*). Pri starejših imenih prevedemo ali podomačimo tudi razlikovalna določila, npr. **Ivana Orleanska** (fr. *Jeanne d'Arc*), **Bernardka Lurška** (fr. *Bernadette Soubirous*). Prevajamo tudi vzdevke vladarjev, npr. **Sončni kralj** (fr. *le Roi-Soleil*).
- {893} Podomačena so imena plemiških rodbin, npr. **Anžuvinci** [anžuvínci] (fr. *la maison capétienne d'Anjou*), **Burboni** [burbóni] (fr. *la maison de Bourbon*), **Kapetingi** [kápetingi] (fr. *les Capétiens*), **Valoajci** [valoájci] (fr. *la maison de Valois*).

ZEMLJEPISNA IMENA

- {894} Za nekatere zemljepisne danosti v Franciji se je že v preteklosti uveljavilo **slovensko ime** (eksonim). Med njimi so redka mesta, ki jih sicer večinoma uporabljamo v izvorni obliki, npr. glavno mesto **Pariz** [paríz-] (fr. *Paris*), romarsko središče **Lurd** (fr. *Lourdes*), letovišče ob Sredozemskem morju **Nica** [níca] (fr. *Nice*).
- {895} Med enobesednimi imeni so pisno podomačene tiste skupine imen, ki jih sicer podomačujemo v vseh jezikih, in sicer bolj znana imena francoskih gorovij, rek in pokrajin: **Vogezi** [vogézi] (fr. *les Vosges*); **Sena** [séna] (fr. *la Seine*), **Loara** [loára] (fr. *la Loire*), **Soma** [sóma] (fr. *la Somme*); **Anžu** [anžú] (fr. *l'Anjou*), **Provansa** [provánsa] (fr. *la Provence*), **Turena** [turéna] (fr. *la Touraine*), **Bretanja** [bretánja] (fr. *la Bretagne*), **Burgundija** [burgúndija] (fr. *la Bourgogne*), **Pikardija** [pikardíja] (fr. *la Picardie*), **Savoja** [savója] (fr. *la Savoie*), **Šampanja** [šampánja] (fr. *la Champagne*). Le redko podomačimo tudi druga imena, npr. ime trdnjave **Bastilja** (fr. *la Bastille*).
- {896} **Prevajamo** občnoimenske sestavine večbesednih imen, in sicer
- redka zemljepisna imena, npr. **Levji zaliv** (fr. *le Golfe du Lion*), **dolina (reke) Loare** (fr. *le Val de Loire*), **Bulonjski/Boulonjski gozd** (fr. *le Bois de Boulogne*);
 - znana imena mestnih delov, ulic, npr. **Latinska četrt** (fr. *le Quartier Latin*), **Marsovo polje** (fr. *le Champ-de-Mars*), **Elizejske poljane** (fr. *les Champs-Élysées*), **Trg sloge** (fr. *la place de la Concorde*), **Francoska akademija** (fr. *l'Académie française*);
 - imena stavb, npr. **Eifflov stolp** [ájfloʊ stòlp] (fr. *la tour Eiffel*), **Slavolok zmage** (fr. *l'arc-de-triomphe (de l'Etoile)*), **Invalidi** (fr. *l'Hôtel des Invalides*), **Orsayjski muzej** (fr. *le musée d'Orsay*).
- Nekateri kulturni, sakralni in drugi spomeniki so poimenovani tudi opisno, občnoimenske prvine v teh opisih (ki so lahko tudi imena) prevajamo, npr. **bazilika (svetega) srca Jezusovega oz. Sveto srce Jezusovo / Srce Jezusovo** (fr. *le Sacré-Cœur*), **Naša Gospa / Naša ljuba Gospa / katedrala naše ljube Gospe** (fr. *Notre-Dame / la cathédrale de Notre-Dame*), **stonica svete Cecilije / Sveta Cecilija** (fr. *la cathédrale Sainte-Cécile*).

STVARNA IMENA

- {897} Podomačena so le redka stvarna imena, npr. ime francoske himne (**Marsejeza** (fr. *la Marseillaise*)), univerze (**Sorbona** (fr. *la Sorbonne*)).

{898} POSEBNOSTI

1. Imena znanih literarnih del ali oseb iz teh del pogosto uporabljamo v prenesenem pomenu, npr. **Nesrečniki** (fr. *les Misérables*), **Trije mušketirji** (fr. *Les Trois Mousquetaires*),

Notredamski zvonar (fr. *Notre-Dame de Paris*) ipd., v tem primeru uporabljamo malo začetnico (*Zapeli so himno našim trem mušketirjem.*).

2. Pisno nepodomačeno ime lahko sčasoma preide med pisno podomačena imena, npr. **Tuileries** [tuilrí] (*palača Tuileries, Tuilerijska palača, vrtovi Tuileries*) v **Tuilerije** za vrtove, in se spremeni tudi v izgovoru: [tuileríje].

[→ Podrobneje o rabi začetnice pri imenih cerkvenih objektov gl. poglavje »Pisanje nekrajevskih imen« (Velika in mala začetnica).

PREVZEMANJE IMEN S PREDIMKI, DOLOČNIMI ČLENI IN PREDLOGI TER VEZAJEM

Priimki s predimki

{899} V slovenščini priimke s predimki pišemo tako kot v francoščini: **Chrétien de Troyes** [kretjên dɛ tʁojá], **Le Clézio** [lə klezjó], **d'Alembert** [dalambêr], **d'Indy** [dendí]. Lahko so pisana tudi na dva načina: **Lebrun** [lebrên/ləbrên] ali **Le Brun** [lə brên].

{900} POSEBNOST

V slovenščini predimek *de* izpustimo, kadar priimek uporabljamo samostojno brez rojstnega imena: **La Fontaine** [la fontên] nasproti **Jean de La Fontaine** [žán dɛ la fontên], grofica **La Fayette** [la fajêr] nasproti **Marie-Madeline de La Fayette** [marí-madlên dɛ la fajêr].

Zemljepisna imena z določnim členom ali predlogom

{901} Zemljepisna lastna imena spremljajo določni členi (npr. *la, le, les*) ali predlog *de*. V pisno nepodomačenih imenih ohranjamo izvorno obliko: **La Chancelade** [la šanslád-], **Le Havre** [lə ávər], **Le Mans** [lə mán], **Les Sables-d'Olonne** [le sábel-dolôn], **Côte d'Or** [kôd dôr].

Vežaj v lastnih imenih

{902} Vežaj ohranjamo v dvojnih imenih, npr. **Jean-Paul, Elisabeth-Louise**, priimkih, npr. **Lévi-Strauss, Alain-Fournier, Gay-Lussac**, zemljepisnih imenih, npr. **Crô-Magnon, Val-de-Grâce, Entre-Deux-Mers**, in v pisno nepodomačenih besednih zvezah, npr. **laissez-faire**. Vežaja ni v tistih zemljepisnih imenih, katerih sestavina je občno poimenovanje, ki je v besedilih pisano z malo začetnico, v naslovih pa brez določnega člena in z veliko začetnico, npr. **le quai d'Orsay** nasproti **Quai d'Orsay, Le Monde: v Mondu** ali **v Le Mondu**.

Posebnosti ter premene pri pregibanju in tvorbi oblik

SPREMEMBE SLOVNIČNIH KATEGORIJ

{903} Besede, prevzete iz francoščine, uvrščamo v ustrezne sklanjatvene vzorce po obliki slovničnega spola, četudi imajo za slovenščino neznailne končnice, npr. **fondi/fondue** [fondí] m (fr. *la fondue* ž). Pri spolu ženskih lastnih imenih se ravnamo po naravnem spolu, npr. **Claudette** [klodêt] ž, **Béatrice** [beatrís] ž, **Lucie** [lisí] ž, in jih uvrščamo v 3. žensko sklanjatev.

[→ Gl. »Prilagoditve in spremembe slovničnih kategorij« (Prevzete besede in besedne zveze).

{904} Med zemljepisnimi imeni se slovenščini prilagaja spol podomačenih imen, npr. pokrajin in rek, ki so v slovenščini ženskega spola, kar dosegamo z dodajanjem končnice **-a**: **Provansa** ž (fr. *la Provence* ž), **Lorena** ž (fr. *la Lorraine* ž); tako še **Alzacija**, **Savoja** ... Enako velja za reke: **Garona**, **Loara**, **Sara**, **Sena** ipd. Nepodomačena imena prevzemamo slovnično najpogosteje kot moškospolska (**Camargue**; **Gers**), pogosto si pomagamo z dodajanjem občnega razlikovalnega jedra, npr. **reka Meuse**, **pokrajina Meuse** (fr. *la Meuse* ž), ali ohranjamo ženski spol.

 V preteklosti so uporabljali tudi imena, prevzeta iz latinščine, ki jih danes ne uporabljamo več, npr. **Moza** za **Meuse**.

IMENA MOŠKEGA SPOLA – SKLANJANJE IN TVORBA SVOJILNIH PRIDEVNIKOV

{905} Vsa moška imena sklanjamo po prvi moški sklanjatvi, po prvi sklanjatvi se zaradi končniškega naglasa pregibajo tudi imena na končni **-a**.

{906} Način sklanjanja francoskih moških imen je odvisen od končaja, in sicer jih delimo na imena, ki se končajo na **govorjeni soglasnik** ali **govorjeni samoglasnik**. Glasovi v končajih so zapisani različno, kar vpliva na osnovo: to bodisi ohranjamo nespremenjeno, bodisi jo pisno krajšamo, bodisi daljšamo v izgovoru in zapisu ali le v izgovoru.

{907} Podstava svojilnih pridevnikov iz francoskih moških imen je odvisna od rodilniške osnove, in sicer je

- nespremenjena (**Pétain** [petên], rod. **Pétaina** [petêna], svoj. prid. **Pétainov** [petênov-]),

- skrajšana v govoru (**Charles** [šárl/šárəl], rod. **Charlesa** [šárla], svoj. prid. **Charlesov** [šárlov-]),
- skrajšana v govoru in zapisu (**Sartre** [sártər], rod. **Sartra** [sártra], svoj. prid. **Sartrov** [sártrov-]),
- podaljšana v govoru (**Rimbaud** [rembó], rod. **Rimbauda** [rembója], svoj. prid. **Rimbaudov/Rimbaudev** [rembójev-]),
- podaljšana v govoru in zapisu (**Valérie** [valerí], rod. **Valérieja** [valeríja], svoj. prid. **Valériejev** [valeríjev-]).

IMENA MOŠKEGA SPOLA NA GOVORJENI SOGLASNIK

{908} Razlike med francoskimi imeni, ki se končajo na govorjeni soglasnik, so povezane z nemimi črkami ali črkovnimi sklopi, ki vplivajo na pisno ohranjanje ali krajšanje osnove. Posebnost so dvojnice pri imenih na govorjeni končni *r*.

Nespremenjena osnova

{909} Imena moškega spola na govorjeni soglasnik, **zapisan s črko ali dvočrkjem**, sklanjamo tako, da osnovi dodajamo končnico: **Pétain** [petên], rod. **Pétaina** [petêna], or. **s Pétainom** [s_petênom].

{910} Osnovo ohranjamo tudi, če črki (ali veččrkju) za soglasnik sledi nema črka, npr. **Chateaubriand** [šatobriján], rod. **Chateaubrianda** [šatobrijána], or. **s Chateaubriandom** [s_šatobrijánom], ali nemi črkovni sklop, npr. **Deschamps** [dešám], rod. **Deschampsa** [dešáma], or. **z Deschampsom** [z_dešámom]; **Nantes** [nánt], rod. **Nantesa** [nánta], or. **z Nantesom** [z_nántom].

{911} Če je nema črka ⟨e⟩ del črkovnih sklopov -⟨ce⟩ in -⟨ge⟩, vpliva na izgovor predhodnega soglasnika, zato jo v zapisu ohranjamo, in sicer ⟨ce⟩ izgovorimo [s] in ⟨ge⟩ izgovorimo [ž] (v izglasju kot [š]). Za [ž] se uveljavlja govorno preglaševanje ob pisnih dvojnica.

- **France** [fráns], rod. **Francea** [fránsa], or. **s Franceom** [s_fránsom]
- **Laplace** [laplás], rod. **Laplacea** [laplása], or. **z Laplaceom** [z_laplásom]
- **Lagrange** [lagrańš], rod. **Lagrangea** [lagrańža], or. **z Lagrangeom/Lagrangeem** [z_lagrańžem]

{912} POSEBNOSTI

1. Kadar v **zvočniški sklop vrivamo polglasnik**, osnovo ohranjamo v zapisu, v govoru pa jo ohranjamo ali izgovarjamo s polglasnikom, npr. **Arles** [árl/árəl], rod. **Arlesa** [árla], or. **z Arlesom** [z_árlom]; **Charles** [šárl/šárəl], rod. **Charlesa** [šárla], or. **s Charlesom** [s_šárlom].

2. Pri imenih na **govorjena izglasna [j] in [š]** se samoglasnik *o* v orodniški edninski končnici -⟨om⟩ in pri tvorbi svojilnega pridevnika v obrazilu -⟨ov⟩ **preglasi v e**, kar **zaznamujemo tudi v zapisu**.

- **Lelouch** [ləlúš/ləlúš], rod. **Leloucha** [ləlúša/ləlúša], or. z **Lelouchem** [z_ləlúšem/ləlúšem], svoj. prid. **Lelouchev** [ləlúšev-/ləlúšev-]
- **Corneille** [kornêj], rod. **Corneilla** [kornêja], or. s **Corneillem** [s_kornêjem], svoj. prid. **Corneillev** [kornêjev-]

3. Če se osnova konča na **govorjena izglasna [j] in [š]**, v zapisu pa na **nemi črkovni sklop -(es) ali na nemo črko -(h)**, pisno osnovo ohranjamo. Uveljavlja se govorno preglaševanje ob pisnih dvojnicah.

- **Anouilh** [anúj], rod. **Anouilha** [anúja], or. z **Anouilhom/Anouilhem** [z_anújem], svoj. prid. **Anouilhov/Anouilhev** [anújev-]
- **Versailles** [versáj], rod. **Versaillesa** [versája], or. z **Versaillesom/Versaillesem** [z_versájem]
- **Georges** [žórš/žôrš], rod. **Georgesa** [žórža/žôrža], or. z **Georgesom/Georgesem** [z_žóržem/žôržem], svoj. prid. **Georgesov/Georgesev** [žóržev-/žôržev-]
- **Limoges** [limóš/limôš], rod. **Limogesa** [limóža/limôža], or. z **Limogesom/Limogesem** [z_limóžem/limôžem]

Pisno krajšana osnova

{913} Če govorenemu soglasniku sledi nema črka -(e), jo pri pregibanju opuščamo (izjemi sta končna črkovna sklopa -(ge) in -(ce) v izglasju).

- **Fontaine** [fontên], rod. **Fontaina** [fontêna], or. s **Fontainom** [s_fontênom]
- **Sade** [sát], rod. **Sada** [sáda], or. s **Sadom** [s_sádom]
- **Cézanne** [sezán], rod. **Cézanna** [sezána], or. s **Cézannom** [s_sezánom]
- **Tocqueville** [tokvíl], rod. **Tocquevilla** [tokvíla], or. s **Tocquevilom** [s_tokvílom]
- **Lille** [líl], rod. **Lilla** [líla], or. z **Lillom** [z_lílom]
- **Laforgue** [lafórk/lafôrk], rod. **Laforgua** [lafórga/lafôrga], or. z **Laforguom** [z_lafórgom/lafôrgom] (dvočrkje (gu))

{914} POSEBNOSTI

1. Pri imenih na **govorjeni izglasni [j]** (zapisan s tričrkjem ⟨ill⟩) in **mehčani [nʹ]** (zapisan z dvočrkjem ⟨gn⟩) se samoglasnik o v orodniški edninski končnici -(om) in pri tvorbi svojilnega pridevnika v obrazilu -(ov) **preglasi v e**, kar zaznamujemo tudi v zapisu: **Marseille** [marsêj], rod. **Marseilla** [marsêja], or. z **Marseillem** [z_marsêjem]; **Montaigne** [montên'/montên], rod. **Montaigna** [montênja], or. z **Montaignem** [z_montênjem].

2. Kadar se osnova končuje na **težko izgovorljiv soglasniški sklop [rtr]**, ki mu v zapisu sledi nema črka -(e), vanj v izgovoru vrivamo polglasnik, osnovo pa krajšamo v izgovoru in zapisu: **Sartre** [sártər], rod. **Sartra** [sártra], or. s **Sartrom** [s_sártrom]; **Montmartre** [monmártər], rod. **Montmartra** [monmártra], or. z **Montmartrom** [z_monmártrom].

Dvojnice pri imenih na govorenem končni r

{915} Pri imenih na govorenem končni [r], ki je zapisan z -(r) ali -(re), je daljšanje osnove ena od sklanjatvenih možnosti, ki vpliva na preglas samoglasnika o v e in jo zaznamujemo tudi v zapisu. Če osnove ne daljšamo, ni preglaševanja:

- **Auber** [obêr], rod. **Aubera** [obêra] / **Auberja** [obêrja], or. z **Auberom** [z_obêrom] / z **Auberjem** [z_obêrjem]
- **Molière** [moljêr], rod. **Molièra** [moljêra] / **Molièrja** [moljêrja], or. z **Molièrom** [z_moljêrom] / z **Molièrjem** [z_moljêrjem]
- **Voltaire** [voltêr], rod. **Voltaire** [voltêra] / **Voltaireja** [voltêrja], or. z **Voltaireom** [z_voltêrom] / z **Voltairejem** [z_voltêrjem]

{916} Če govorjenemu [r] sledi nema črka za soglasnik, je daljšanje osnove in s tem povezano preglaševanje le ena od govornih možnosti:

- **Flaubert** [flobêr], rod. **Flauberta** [flobêra/flobêrja], or. s **Flaubertom** [s_flobêrom/flobêrjem]
- **Bernard** [bernár], rod. **Bernarda** [bernára/bernárja], or. z **Bernardom** [z_bernárom/bernárjem]

IMENA MOŠKEGA SPOLA NA GOVORJENI SAMOGLASNIK

{917} Francoska imena na končni samoglasnik so naglašena končniško, zato se njihova osnova pri pregibanju podaljša.

DALJŠANJE OSNOVE Z J V IZGOVORU IN ZAPISU

{918} Končni samoglasnik je zapisan z različnimi črkami, tudi s črko z ločevalnim znamenjem, dvo- ali tričrkjem:

- **d'Indy** [dendí], rod. **d'Indyja** [dendíja], or. z **d'Indyjem** [z_dendíjem]
- **Poincaré** [pɥenkaré], rod. **Poincaréja** [pɥenkarêja], or. s **Poincaréjem** [s_pɥenkarêjem]
- **Fresnay** [frené], rod. **Fresnayja** [frenêja], or. s **Fresnayjem** [s_frenêjem] (dvočrkje -(ay))
- **Cambrai** [kambré], rod. **Cambraiija** [kambrêja], or. s **Cambraijem** [s_kambrêjem] (dvočrkje -(ai))
- **Guyau** [gijó], rod. **Guyauja** [gijója], or. z **Guyaujem** [z_gijójem] (dvočrkje -(au))
- **Anjou** [anžú], rod. **Anjouja** [anžúja], or. z **Anjoujem** [z_anžújem] (dvočrkje -(ou))
- **Montesquieu** [monteskjé], rod. **Montesquieuja** [monteskjêja], or. z **Montesquiejem** [z_monteskjêjem] (dvočrkje -(eu))
- **Clemenceau** [klemansó], rod. **Clemenceauja** [klemansója], or. s **Clemenceaujem** [s_klemansójem] (tričrkje -(eau))

{919} Če je samoglasnik zapisan s črkovnim sklopom, katerega končna sestavina je nema črka ⟨e⟩, ta pri pisnem pregibanju in tvorbi svojilnega pridevnika ne izpada, če je črkovni sklop

- -(ie): **Valérie** [valerí], rod. **Valérieja** [valeríja], or. z **Valériejem** [z_valeríjem];
- -(ue): **Bellevue** [belví], rod. **Bellevueja** [belvíja], or. z **Bellevuejem** [z_belvíjem];
- -(oie) (dvočrkje ⟨oi⟩ in nema črka ⟨e⟩): **Courbevoie** [kurbevʊá/kurbəvʊá], rod. **Courbevoieja** [kurbevʊája/kurbəvʊája], or. s **Courbevoiejem** [s_kurbbevʊájem/kurbəvʊájem];
- -(aye) (dvočrkje ⟨ay⟩ in nema črka ⟨e⟩): **La Haye** [la é], rod. **La Hayeja** [la êja], or. z **La Hayejem** [z_la êjem].

DALJŠANJE OSNOVE Z J V IZGOVORU

{920} Če samoglasniku v izglasju sledi nema črka ali nemi črkovni sklop, se osnova v zapisu ne spreminja, v izgovoru pa se podaljšuje z *j*, npr.

- nema črka ⟨s⟩: **Calais** [kalé], rod. **Calaisa** [kalêja], or. s **Calaisom/Calaisem** [s_kalêjem];
- nema črka ⟨d⟩: **Rimbaud** [rembó], rod. **Rimbauda** [rembója], or. z **Rimbaudom/Rimbaudem** [z_rembójem];
- nema črka ⟨r⟩: **Léger** [ležé], rod. **Légera** [ležêja], or. z **Légerom / z Légerem** [z_ležêjem];
- nema črka ⟨x⟩: **Delacroix** [delakruá/dəlakruá], rod. **Delacroixa** [delakruája/dəlakruája], or. z **Delacroixom/Delacroixem** [z_delakruájem/dəlakruájem];
- nemi sklop ⟨rs⟩: **Aubervilliers** [oberviljé], rod. **Aubervilliersa** [oberviljêja], or. z **Aubervilliersom/Aubervilliersem** [z_oberviljêjem].

IMENA ŽENSKEGA SPOLA – SKLANJANJE IN TVORBA SVOJILNIH PRIDEVNIKOV

{921} Vsa ženska imena sodijo v **ničto (tretjo) sklanjatev** in so na izrazni ravni nespremenljiva. Iz imen tvorimo svojilne pridevnike.

IMENA ŽENSKEGA SPOLA NA SOGLASNIK

Nespremenjena osnova pri tvorbi svojilnih pridevnikov

{922} Osnova imena je nespremenjena,

1. če je soglasnik zapisan s črko za soglasnik, npr. **Fleur** ž [flêr/flèr], rod. **Fleur** ž [flêr/flèr], svoj. prid. **Fleurin** [flêrin/flèrin];
2. če črki za soglasnik sledi nema črka ⟨e⟩ (v črkovnem sklopu ⟨ce⟩), ki vpliva na izgovor predhodnega soglasnika, npr. **Béatrice** [beatrís], rod. **Béatrice** [beatrís], svoj. prid. **Béatricein** [beatrísin].

Krajšanje osnove v zapisu pri tvorbi svojilnih pridevnikov

{923} Pri imenih s končnim nemim ⟨e⟩ (razen v črkovnem sklopu ⟨ce⟩) krajšamo osnovo le v zapisu:

- Louise [luís], rod. Louise [luís], svoj. prid. Louisin [luízin]
- Françoise [fransuás], rod. Françoise [fransuás], svoj. prid. Françoisin [fransuázin]
- Isabelle [izabêl], rod. Isabelle [izabêl], svoj. prid. Isabellin [izabêlin]
- Monique [moník], rod. Monique [moník], svoj. prid. Moniquin [moníkin] (dvočrkje ⟨qu⟩)

IMENA ŽENSKEGA SPOLA NA SAMOGLASNIK

{924} Pri tvorbi svojilnih pridevnikov daljšamo osnovo z *j* v izgovoru in pri zapisu, če je

1. samoglasnik zapisan s črko za samoglasnik (lahko z ločevalnim znamenjem):

- Dalida [dalidá], rod. Dalida [dalidá], svoj. prid. Dalidajin [dalidájin]
- Chloé [kloé], rod. Chloé [kloé], svoj. prid. Chloéjin [kloéjin]

2. samoglasnik zapisan s črkovnim sklopom, katerega sestavina je nema črka -(e):

- Mélanie [melaní], rod. Mélanie [melaní], svoj. prid. Mélaniejin [melaníjin]
- Lucie [lisí], rod. Lucie [lisí], svoj. prid. Luciejin [lisíjin]

3. samoglasnik zapisan s črko z ločevalnim znamenjem, ki ji sledi nema črka -(e):

- Désirée [deziré], rod. Désirée [deziré], svoj. prid. Désiréejin [dezirêjin]
- Renée [rené/rəné], rod. Renée [rené/rəné], svoj. prid. Renéejin [renêjin/rənêjin]

VEČBESEDNA IMENA

{925} Zaradi enakovrednosti (prirednosti) sestavin imena **moškega spola** pregibamo v vseh sestavinah, razen predloga ali člena: Restif de La Bretonne [retíf/restíf də la bretôn], rod. Restifa de La Bretonna [retífa/restífa də la bretôna]; Giscard d'Estaing [žiskár destên], rod. Giscarda d'Estainga [žiskára/žiskárja destêna]; Cyrano de Bergerac [siranó də beržerák]; rod. Cyranoja de Bergeraca [siranója də beržeráka].

{926} Imena ženskega spola ostajajo nespremenjena: George Sand [žôrš sánt], rod. George Sand [žôrš sánt].

{927} V dvodelnih imenih, pisanih z vezajem, pregibamo samo drugo sestavino:

- **Toulouse-Lautrec** [tulúz-lotrêk], rod. **Toulouse-Lautreca** [tuluz-lotrêka], or. s **Toulouse-Lautrecom** [s_tuluz-lotrêkom], svoj. prid. **Toulouse-Lautrecov** [tuluz-lotrêkov-]
- **Clermont-Ferrand** [klermón-ferán], rod. **Clermont-Ferranda** [klermón-ferána]
- **L'Haÿ-les-Roses** [láj-le-rós], rod. **L'Haÿ-les-Rosesa** [laj-le-róza]
- **Geoffroy Saint-Hillaire** [žofruá sênt-ilêr], rod. **Geoffroyja Saint-Hillaira** [žofruája sênt-ilêra] in **Geoffroyja Saint-Hillairja** [žofruája sênt-ilêrja]

Nekaj poglobitnih razlik med rabo ločil v francoščini in slovenščini

{928} Od naših pravil o rabi ločil se francoska razlikujejo predvsem po stičnosti, različna je raba vezaja in pomišljaja, drugačen je narekovaj.

{929} POSEBNOSTI

1. Vprašaj, klicaj, dvopičje, podpičje in pomišljaj so v francoščini nestična ločila: _____ ?, _____ !, _____ : _____, _____ ; _____, _____ - _____.
2. Tri pike se pišejo stično: _____....
3. Francoski narekovaj je obrnjen ravno nasprotno kot naš in je nestičen: « _____ »
Nestičnost se vse pogosteje nadomešča s stičnostjo.
4. Vezaj v imenih in tvorjenkah se piše stično: _____ - _____.
5. Narekovajni pomišljaj je daljši od našega (t. i. m-pomišljaj) in se uporablja za označevanje dobesednega navedka na začetku odstavka: — _____ // — _____.

[→ Gl. poglavje »Ločila«.

HRVAŠČINA

Pisava

{930} Hrvaška različica latinične pisave ima 23 črk latiničnega črkopisa, ki ga dopolnjujejo štiri črke z ločevalnimi znamenji, tj. ⟨č⟩, ⟨ć⟩, ⟨š⟩ in ⟨ž⟩, posebna črka ⟨đ⟩ ter dvočrkja ⟨dž⟩, ⟨lj⟩ in ⟨nj⟩.

{931} Hrvaška abeceda: ⟨a A⟩, ⟨b B⟩, ⟨c C⟩, ⟨č Č⟩, ⟨ć Ć⟩, ⟨d D⟩, ⟨dž Dž⟩, ⟨đ Đ⟩, ⟨e E⟩, ⟨f F⟩, ⟨g G⟩, ⟨h H⟩, ⟨i I⟩, ⟨j J⟩, ⟨k K⟩, ⟨l L⟩, ⟨lj Lj⟩, ⟨m M⟩, ⟨n N⟩, ⟨nj Nj⟩, ⟨o O⟩, ⟨p P⟩, ⟨r R⟩, ⟨s S⟩, ⟨š Š⟩, ⟨t T⟩, ⟨u U⟩, ⟨v V⟩, ⟨z Z⟩, ⟨ž Ž⟩.

{932} POSEBNOST

Črkovna sklopa ⟨je⟩ in ⟨ije⟩ imata zgodovinski značaj in nista del hrvaške abecede.

[→ O vključevanju hrvaških posebnih črk v slovensko abecedo gl. poglavje »Slovenska abeceda« (Pisna znamenja).

{933} V hrvaški pisavi sta uporabljeni dve **ločevalni znamenji**, ki ju pri prevzemanju lastnih imen ohranjamo:

- ostrivec (´) na črki ⟨ć) za označevanje mehкости;
- kljukica (ˇ) na črkah ⟨č), ⟨š) in ⟨ž) za označevanje šumevcev.

Izgovor

NAGLASNO MESTO

{934} Hrvaščina ima **prosti** naglas. Naglas je lahko na katerem koli zlogu, razen na zadnjem, npr. **Zagreb** [zágreb-], **Virovitica** [virovítica]. Naglasno mesto hrvaških besed praviloma ohranjamo.

{935} POSEBNOSTI

1. V slovenščini se je pri nekaterih pogosteje rabljenih imenih že v preteklosti ustalilo naglaševanje, ki se razlikuje od hrvaškega, npr. **Slavonski Brod** [slavónski bród-] namesto [slávonski bród-], **Opatija** [opatíja] namesto [opátija], **Buzet** [buzét] namesto [búzet].

2. V knjižni hrvaščini se naglas pri pregibanju tudi premika, a te naglasne premičnosti ne prevzemamo, navadno prevzamemo imenovalniški naglas (npr. **Lošinj** [lóšin'/lóšin], **Lopar** [lópar], **Tribunj** [tríburn'/tríburn], **Vrsar** [vèrsar]), redko rodilniškega, npr. **Rovinj** [rovín'/rovín], rod. **Rovinja** [rovínja] (hrv. [ròvínj], rod. [rovínja]). Nekatera imena pod vplivom preteklih kodifikacij izgovarjamo na dva načina, npr. **Trogir** [trógir/trogír], **Labin** [lábin/labín], **Hajduk** [hájdruk/hajdúk] (športni klub iz Splita).

 Hrvaško naglaševanje je tonemsko, vendar tonemov ne prevzemamo.

RAZMERJA MED ČRKAMI IN GLASOVI

SAMOGLASNIKI

{936} Samoglasnike, zapisane s črkami ⟨a), ⟨e), ⟨i), ⟨o) in ⟨u), izgovarjamo po slovensko.

{937} POSEBNOST

Samoglasnika, zapisana s črkama ⟨e) in ⟨o), v slovenščino prevzemamo praviloma kot ozka, npr. **Ščedro** [ščédro], **Drvenik** [dèrvénik], **Osijek** [ósijek], **Ploče** [plóče], kot široka pa, kadar e stoji pred [r] ali [j] oz. kadar o stoji pred [v] ali [ʎ], npr. **Beram** [bêram], **Novalja** [nôvalja], **Ovčara** [ôučara]).

{938} V sklopu *i* in samoglasnika (črkovni sklop ⟨iV⟩) se pojavlja **zev**, ki ga v izgovoru zapiramo z *j*, npr. **Biokovo** [bijókovo], **Biograd** [bíjograd-], **Ciriak** [círijak].

 Nekatera imena so v knjižni hrvaščini pisana z zaprtim zevom, npr. hrv. *Brijuni* (slov. **Brioni** [brijóni]).

SOGLASNIKI

{939} Soglasnike, zapisane s črkami ⟨b⟩, ⟨c⟩, ⟨č⟩, ⟨d⟩, ⟨f⟩, ⟨g⟩, ⟨h⟩, ⟨j⟩, ⟨k⟩, ⟨l⟩, ⟨m⟩, ⟨n⟩, ⟨p⟩, ⟨r⟩, ⟨s⟩, ⟨š⟩, ⟨t⟩, ⟨v⟩, ⟨z⟩ in ⟨ž⟩, ter dvočrkja ⟨dž⟩, ⟨lj⟩ in ⟨nj⟩ izgovarjamo po slovensko.

{940} POSEBNOSTI

1. Soglasnik, zapisan s črko ⟨ć⟩, v slovenščino prevzemamo kot [č]: **Jelačić** [jélačič], **Jurić** [júrič].

2. Soglasnik, zapisan s črko ⟨đ⟩ ali (redko tudi) dvočrkjema ⟨gj⟩ in ⟨dj⟩, v slovenščino prevzemamo kot [dž]: **Đurđa** [džúrdža], **Đakovo** [džákovo]; **Gjalski** [džálski], **Kalogjera** [kalódžera]; **Djurdjević** [džúrdževič], **Mundjer** [múndžer].

{941} Hrvaščina pozna **zlogotvorni soglasnik** ⟨r⟩, ki ga izgovarjamo kot sklop polglasnika in [r]: **Krk** [kèrk], **Srna** [sèrna], **Zrmanja** [zèrmanja].

[→ V preglednici zvenečnosti premene niso posebej obravnavane, v zapisu izgovora pa so upoštevane, če je obravnavan kak drug pojav. Gl. preglednico za slovenščino.

Preglednica zapis – izgovor v slovenščini

{942} Preglednica ponazarja razmerje med izvirno črko (ali dvo- ali veččrkjem) in ustreznim glasom (ali glasovi) v slovenščini.

Zapis	Položaj	Izgovor v slovenščini	Zgled
ć		č	Ćiril [číríl], Zaprešić [záprešič], Peruća [pèruča]
đ		dž	Đuro [džúro], Đurđevac [džúrdževac], Kaluđerovac [kaludžêrovac], Tuđman [túdzman]
dj		dž	Djurdjević [džúrdževič], Mundjer [múndžer]
gj		dž	Gjalski [džálski], Kalogjera [kalódžera]; Gjurin [džurín], Gjurgjan [džúrdžan]

Podomačevanje hrvaških besed in besednih zvez

OBČNA POIMENOVANJA

- {943} Občna poimenovanja iz hrvaščine večinoma prevajamo. Pri tistih, ki jih ne, sledimo izgovoru v slovenščini, in sicer so besede in besedne zveze večinoma **pisno podomačene**, npr. **bečarac** [bečárac] (hrv. *bečarac*) 'pesem', **slivovica** [slívovica] (hrv. *šljivovica*) 'žganje iz sliv', **buzara** [búzara] 'vrsta jedi', **galeb** [galéb-] 'vrsta ptiča', **pašticada** [paštícada] 'vrsta jedi', **plavac** [plávac] 'vrsta vina', **škripavac** [škrípavac] 'vrsta sira', **rožata** [rožáta] 'vrsta peciva'.

LASTNA IMENA

- {944} Lastna imena večinoma ohranjamo zapisana tako, kot so v hrvaščini, npr. **Belišće** [belišče], **Bjelovar** [bjélovár], **Donji Miholjac** [dónji mihóljac], **Hrvatska Kostajnica** [hèrvatska kostájnica], **Župa dubrovačka** [žúpa dúbrovačka] (hrvaška občina), **Ivanić-Grad** [ívanidž-grád-]; **Dragojević** [dragójevič/drágojevič], **Mažuranić** [mažúranič].

OSEBNA IMENA

- {945} Imena zgodovinskih oseb sicer podomačujemo, a se slovenska pisna oblika pogosto ne razlikuje od hrvaške, npr. **Grgur Ninski** [gèrgur nínski], **Ljudevit Posavski** [ljudevít posáuski].

 Nekatera imena osebnosti, pri katerih so stalni pridevki izpeljani iz zemljepisnih imen, so v slovenščini drugačna kot v hrvaščini, ker se razlikujejo tudi podstavna zemljepisna imena, npr. slov. **Andrej III. Benečan** [andrêj trétji benečán] – hrv. *Andrija III. Mlečanin*, slov. **Ladislav Neapeljski** [ládislav neápəl'ski/neápəlski] – hrv. *Ladislav Napuljski*.

 Pri prevajanju imen zgodovinskih osebnosti je treba biti pozoren tudi na morebitna neskladja med slovenskimi in hrvaškimi zgodovinskimi imeni, npr. ogrsko-hrvaški kralj **Bela II. Slijepi** je na Slovenskem pogosteje imenovan **Bela II. Ogrski** [béla drúgi ógərski], srednjeveški učenjak **Herman Koroški** [hêrman koróški] ima tudi hrvaško ime *Herman Dalmatin/Dalmata*; madžarsko-hrvaškega plemiča *Ferenca Tahyja* imenujejo na Hrvaškem *Franjo Tahi*, v slovenščini pa je **Ferenc Tahi** [fêrenc táhi].

ZEMLJEPISNA IMENA

- {946} Za nekatere zemljepisne danosti na Hrvaškem se je že v preteklosti uveljavilo slovensko ime (eksonim). Med enobesednimi eksonimi so redka **imena krajev**, npr. **Pulj** [púl'/púl] (hrv. *Pula*), **Reka** [réka] (hrv. *Rijeka*), nekaj

je tudi nekrajevni imen, npr. otočje **Brioni** [brijóni] (hrv. *Brijuni*), pokrajina **Medžimurje** [medžimúrje/médžimurje] (hrv. *Međimurje*), gorovje **Čičarija** [čičarija] (hrv. *Čičarija*).

{947} Za obmejna območja, na katerih živijo tudi Slovenci, so uveljavljena slovenska imena, npr. **Karlovec** [kárlověc] (hrv. *Karlovac*), **Brod na Kolpi** [bród- na kólpi] (hrv. *Brod na Kupi*), **Trstje** [tèrstje] (hrv. *Tršće*), **Kolpa** [kólpa] (hrv. *Kupa*), **Sotla** [sótla] (hrv. *Sutla*).

 Nekaterih hrvaških imen ne prevajamo, temveč uporabljamo slovenska imena, npr. **Piranski zaliv** [piránski zalív-] (hrv. *Savudrijska vala*), **Trdinov vrh** [tèrdínou vèrh] in **Sveta Jera** [svéta jéra] (hrv. *Sveta Gera*), **Gorjanci** [gorjántci] (hrv. *Žumberak*) ipd.

{948} Pri večbesednih eksonimih se je uveljavilo, da občnoimenske sestavine imena prevedemo, lastnoimenske pa morfemsko prilagodimo slovenščini, npr. **Zlati rt** [zláti èrt] (hrv. *Zlatni rat*), **Kvarnerski zaliv** [kvarnèrski zalív-] (hrv. *Kvarnerski zaljev*), **Zmajeva jama/špilja** [zmájeva jáma/špílja] (hrv. *Drakonova špilja*). Hrvaško pridevniško obrazilo **-čki** (*Plitvička jezera*, *Karlovačka kotlina*, *Riječki zaljev*) nadomestimo s slovenskim **-ski** oz. **-ški** (*Plitviška jezera* [plítviška jézera], *Karlovska kotlina* [kárlouška kotlína], *Reški zaliv* [réški zalív-]).

 Nekatere občne besede so kulturno specifične in zanje v slovenščini nimamo izraza, zato jih ohranjamo v izvorni obliki, npr. **Kopaški rit** [kópaški rít] (hrv. *Kopački rit*, mokrišče pri Osijeku).

STVARNA IMENA

{949} Pri podomačevanju stvarnih imen sledimo pravopisnim pravilom, večinoma jih prevajamo, npr. **Baščanska plošča** [baščánska plòšča] (hrv. *Baščanska ploča*), **Vodnjak življenja** [vodnják življênja] (hrv. *Zdenac života*).

Posebnosti ter premene pri pregibanju in tvorbi oblik

SPREMEMBE SLOVNIČNIH KATEGORIJ

{950} Slovnčnih kategorij besed – spola, števila – pri prevzemanju iz hrvaščine načeloma ne spreminjamo.

 Izjemoma se je (najpogosteje zaradi nepoznavanja izvirnega imena) pri posameznih imenih, ki so v hrvaščini množinska, v slovenščini uveljavila tudi ednina, npr.

- **Brela** [bréla] ž, mest. v **Breli** [u_bréli] in **Brela** [bréla] ž mn., mest. v **Brelah** [u_brélah];
- **Sali** [sáli] m, mest. v **Saliju** [u_sáliju] in **Sali** [sáli] m mn., mest. v **Salih** [u_sálih].

KRAJŠANJE OSNOVE

- {951} Hrvaški **neobstojni a** v izglasnih morfemskih sklopih **-ac**, **-ak**, **-ar** itd. pogosto obravnavamo kot neobstojni samoglasnik tudi v slovenščini.
- {952} Pri imenih s **končajema -ac** (**Pelješac** [pélješac], **Obrovac** [óbrovac]) in **-ar** (**Zadar** [zádar]), v katerih osnove ne podaljšujemo z *j*, zapisani **a** v imenovalniku izgovorimo po črki:
- **Pelješac** [pélješac], rod. **Pelješca** [pélješca];
 - **Gotovac** [gótovac], rod. **Gotovca** [gótoɥca];
 - **Cerovac** [cêrovac], rod. **Cerovca** [cêroɥca];
 - **Zadar** [zádar], rod. **Zadra** [zádra];
 - **Bakar** [bákar], rod. **Bakra** [bákra].
- {953} Pri prevzemanju **imen s končajema -ak** (**Susak**) in **-at** (**Cavtat**) upoštevamo **izgovorljivost** nastalega soglasniškega sklopa; in sicer
1. **neobstojni a opuščamo**, če je soglasniški sklop izgovorljiv:
 - **Susak** [súsak], rod. **Suska** [súska];
 - **Paljetak** [paljéтак], rod. **Paljetka** [paljéтка];
 2. **samoglasnik a ohranjamo**, če je soglasniški sklop neizgovorljiv:
 - **Cavtat** [cáɥtat], rod. **Cavtata** [cáɥtata].
- {954} Neobstojni **polglasnik**, zapisan s črko **e** v **končaju -ec** ali **-ek**, se pojavlja v redkih imenih zlasti s kajkavskega območja, npr.:
- **Čakovec** [čákovɛc], rod. **Čakovca** [čákoɥca];
 - **Međimurec** [méđžimurɛc], rod. **Međimurca** [méđžimurca];
 - **Sremec** [srémɛc], rod. **Sremca** [srémca];
 - **Dudek** [dúdɛk], rod. **Dudka** [dútká];
 - **Maček** [máčɛk], rod. **Mačka** [máčka].

{955} POSEBNOSTI

1. Pri imenih s **končajem -ar** se po izpadu **a** v izpeljankah s soglasniškim sklopom nezvočnik + *r* na koncu osnove izgovarja polglasnik, npr. **zadrski** [zádɛrski], **Zadrčan** [zádɛrčan].
2. Izpuščanje neobstojnega samoglasnika je v nekaterih hrvaških imenih ustaljeno kot del imenskih zvez, npr. **Janez iz Kastva** [jánez- is_kástva] (**Kastav** [kástav-], rod. **Kastva**

[kástva]), pridevniška tvorba na *-ski* pa zaradi nastalega zaporedja glasov v zlogu ne bi bila mogoča (*kastvski), zato *kastavski* [kástaʋski].

3. Namesto redkih hrvaških imen uporabljamo v slovenščini slovenske eksonime, pri katerih upoštevamo slovenska pravila neobstojnega polglasnika, npr. *Sisek* [sísək] (namesto hrv. *Sisak*), rod. *Siska* [síska]; prid. *siški* [síški], preb. i. *Siščan* [síščan]. Tako še *Karlovec* [kárlovec] (namesto hrv. *Karlovac*).

4. Kadar bi izpad polglasnika povzročil nastanek težko izgovorljivega soglasniškega sklopa, govorimo o obstojnem polglasniku, ki se v končajih *-ec* in *-ek* pri pregibanju ohranja ali premenjuje s samoglasnikom *e*, npr. *Polančec* [polánčəc], rod. *Polančeca* [polánčəca/polánčəca]; svoj. prid. *Polančečev* [polánčəčev-/polánčəčev-].

 Podstava **svojilnega pridevnika** je enaka skrajšani (rodilniški) osnovi, npr. *Gotovčev* [gótoʋčev-], *Paljetkov* [paljétkov-].

 Izpad samoglasnika iz osnove v slovenščini sistemsko uveljavljamo tudi v podstavi vseh **tvorjenk**: *Susak* [súsak], rod. *Suska* [súska]; prid. *suški* [súški], preb. i. *Suščan* [súščan]. V hrvaščini se neobstojni *a* v pridevniških izpeljankah ohranja: hrv. *Susak*, rod. *Suska*; prid. *susački*, preb. i. *Suščan*.

DALJŠANJE OSNOVE

{956} Redka moška imena na končni *-e* sklanjamo z daljšanjem osnove s *t*:

- *Šime* [šíme], rod. *Šimeta* [šímeta];
- *Ive* [íve], rod. *Iveta* [íveta].

 Pri prevzemanju hrvaških imen na končni *-e* bi pričakovali podaljševanje z *j*, ker ne gre za slovenska imena, česar pa raba ne potrjuje. Številna srbohrvaško-makedonsko-bolgarska osebna lastna imena na *-e* analogno s slovenskimi podaljšujemo s *t*, npr. *Lovre* [lôʋre], rod. *Lovreta* [lôʋreta].

 Pri nekaterih imenih na končni nenaglašeni *-e* je pregibanje odvisno od tega, ali sprejmemo končni *e* kot del osnove in zato podaljšujemo s *t* (*Frane* [fráne], rod. *Franeta* [fráneta], or. *s Franetom* [s_ fránetom]) ali kot končnico, ki jo premenjujemo (*Hrvoje* [hèrvoje], rod. *Hrvoja* [hèrvoja], or. *s Hrvojem* [s_ hèrvojem]).

{957} Osnovo podaljšuje z *j* večina imen (le redka ne, npr. *Hvar* [hvár]), ki se končajo na *-r* (v izvornem jeziku daljšanja ni), npr.:

- *Damir* [dámir], rod. *Damirja* [dámirja];
- *Nazor* [názor], rod. *Nazorja* [názorja];
- *Vrsar* [vèrsar], rod. *Vrsarja* [vèrsarja];
- *Bjelovar* [bjélovar], rod. *Bjelovarja* [bjélovarja];
- *Sanader* [sanáder], rod. *Sanaderja* [sanáderja].

 Podstava **svojilnega pridevnika** je enaka podaljšani (rodilniški) osnovi, npr. *Damirjev* [dámirjev-], *Nazorjev* [názorjev-], *Šimetov* [šímetov-].

 V preteklosti je bilo daljšanje osnove pri imenih na končni sklop *-mir* tudi v slovenščini neustaljeno, npr. **Črtomir** [čèrtomir], rod. **Črtomirja** [čèrtomirja], nekdanj samo **Črtomira** [čèrtomira]. Tako še **Vladimir** [vládimir], **Tihomir** [tíhomir], **Mojmir** [mójmir] ...

PREGLAS

{958} Preglas samoglasnika *o* v *e* se v slovenščini pojavlja, kadar se osnova imena konča na govorjene glasove *c*, *j*, *č*, *ž*, *š* ali *dž*, ki so v hrvaščini zapisani s črkami ⟨*c*⟩, ⟨*ć*⟩, ⟨*č*⟩, ⟨*j*⟩, ⟨*š*⟩, ⟨*ž*⟩ in ⟨*đ*⟩ ter dvočrkji ⟨*dž*⟩, ⟨*lj*⟩ in ⟨*nj*⟩. Pri tvorbi svojilnega pridevnika iz imen na končni *c* pride do premene *c* v *č*.

- Jasenovac** [jasénovac], or. z **Jasenovcem** [z_jasénoɥcem]
- ⟨*c*⟩ **Petrica** [pétrica], or. s **Petricem** [s_pétricem], pogosteje po 2. sklanjatvi s **Petrico** [s_pétrico]; svoj. prid. **Petričev** [pétričev-]
- ⟨*ć*⟩ **Roić** [róič], or. z **Roićem** [z_róičem]; svoj. prid. **Roićev** [róičev-]
- ⟨*č*⟩ **Poreč** [póreč], or. s **Porečem** [s_pórečem]
- ⟨*đ*⟩ **Rađa** [rádža], or. z **Rađem** [z_rádžem], pogosteje po 2. sklanjatvi z **Rađo** [z_rádžo]; svoj. prid. **Rađev** [rádžev-]
- ⟨*š*⟩ **Drníš** [dèrniš], or. z **Drníšem** [z_dèrnišem]
- ⟨*š*⟩ **Glavaš** [glávaš], or. z **Glavašem** [z_glávašem]; svoj. prid. **Glavašev** [glávašev-]
- ⟨*ž*⟩ **Iž** [íš], or. z **Ižem** [z_ížem]; prid. **iški** [íški]
- ⟨*dž*⟩ **Šimundža** [šímundža], or. s **Šimundžem** [s_šímundžem], pogosteje po 2. sklanjatvi s **Šimundžo** [s_šímundžo]; svoj. prid. **Šimundžev** [šímundžev-]
- ⟨*lj*⟩ **Trilj** [tríl'/tríl/], or. s **Triljem** [s_tríljem]
- ⟨*lj*⟩ **Hrelja** [hrélja], or. s **Hreljem** [s_hréljem]; svoj. prid. **Hreljev** [hréljev-]
- ⟨*nj*⟩ **Slunj** [slún'/slún/], or. s **Slunjem** [s_slúnjem]

{959} Preglas se uveljavlja tudi pri lastnih imenih moškega spola, ki se končajo na soglasnik *r*, če se ime sklanja z daljšanjem osnove, npr. **Sesar** [sésar], or. s **Sesarjem** [s_sésarjem]; svoj. prid. **Sesarjev** [sésarjev-].

TVORBA SVOJILNIH PRIDEVNIKOV

{960} V slovenščini tvorimo svojilne pridevnike iz samostalnikov moškega spola na *-a* s priponskim obrazilom *-ov* (oz. *-ev*, kadar je pred končnico osnova na govorjeni *c*, *j*, *č*, *ž*, *š* ali *dž*), medtem ko je v hrvaščini standardna tvorba z obrazilom *-in*:

- **Šenoa** [šénoa], svoj. prid. **Šenoov** [šénoov-] (hrv. *Šenoin*);
- **Krleža** [kèrleža], svoj. prid. **Krležev** [kèrležev-] (hrv. *Krležin*);
- **Letica** [lética], svoj. prid. **Letičev** [létičev-] (hrv. *Letičin*);
- **Budiša** [búdiša], svoj. prid. **Budišev** [búdišev-] (hrv. *Budišin*).

ISLANDŠČINA

Pisava

{961} Islandska različica latinične pisave ima 22 črk latiničnega črkopisa, ki ga dopolnjuje s sedmimi črkami z ločevalnimi znamenji – ⟨á⟩, ⟨é⟩, ⟨í⟩, ⟨ó⟩, ⟨ú⟩, ⟨ý⟩ in ⟨ö⟩, posebnima črkama ⟨ð ð⟩ in ⟨þ Þ⟩ ter združeno črko ⟨æ Æ⟩.

{962} Islandska abeceda: ⟨a A⟩, ⟨á Á⟩, ⟨b B⟩, ⟨d D⟩, ⟨ð ð⟩, ⟨e E⟩, ⟨é É⟩, ⟨f F⟩, ⟨g G⟩, ⟨h H⟩, ⟨i I⟩, ⟨í Í⟩, ⟨j J⟩, ⟨k K⟩, ⟨l L⟩, ⟨m M⟩, ⟨n N⟩, ⟨o O⟩, ⟨ó Ó⟩, ⟨p P⟩, ⟨r R⟩, ⟨s S⟩, ⟨t T⟩, ⟨u U⟩, ⟨ú Ú⟩, ⟨v V⟩, ⟨x X⟩, ⟨y Y⟩, ⟨ý Ý⟩, ⟨þ Þ⟩, ⟨æ Æ⟩, ⟨ö Ö⟩.

{963} POSEBNOSTI

1. Črke ⟨c⟩, ⟨q⟩, ⟨w⟩ in ⟨z⟩ niso del islandske abecede, uporabljajo se le za citatni zapis prevzetih občnih poimenovanj in tujih lastnih imen.
2. Črka ⟨z⟩ je lahko ohranjena tudi pri posameznih islandskih lastnih imenih, saj se je uporabljala do pravopisne reforme 1973 (ko se je že izgovarjala enako kot črka ⟨s⟩ in so jo zato opustili).
3. Islandska črka ⟨ð ð⟩ nima enake glasovne vrednosti kot južnoslovanski ⟨đ Đ⟩: tipografsko sta veliki črki enaki, mali črki pa se razlikujeta.

[→ O vključevanju islandskih črk z ločevalnimi znamenji v slovensko abecedo gl. poglavje »Slovenska abeceda« (Pisna znamenja).

{964} V islandski pisavi se uporabljata **ločevalni znamenji**, ki ju pri prevzemanju lastnih imen ohranjamo:

- dvojna pika (¨) nad črko ⟨ö⟩;
- ostrivec (˘) na črkah za samoglasnike, ki se v islandščini izgovarjajo drugače kot črke brez tega ločevalnega znamenja.

{965} **Posebni črki** ⟨ð ð⟩ in ⟨þ Þ⟩ ter **združeno črko** ⟨æ Æ⟩ pri prevzemanju v slovenščino ohranjamo.

 Pravopis sodobnega islandskega jezika temelji na pravopisu stare nordijsčine oziroma stare islandščine, jezika islandskih sag, zato je oddaljen od govornega jezika, v katerem so se zgodile številne glasovne spremembe. Zapisovalna pravila se tem spremembam skorajda niso prilagodila, npr. ostrivec v stari islandščini označuje dolžino samoglasnika, v sodobni islandščini pa se ti zgodovinsko dolgi samoglasniki večinoma izgovarjajo kot dvoglasniki.

Izgovor

NAGLASNO MESTO

- {966} Islandske besede so naglašene na **prvem** zlogu: [Grindavík](#) [kríntavík]. Ob prevzemanju v slovenščino naglasno mesto ohranjamo.
- {967} Pri daljših besedah islandščina pozna poleg glavnega tudi stranski naglas, v slovenščino pa jih pogosto prevzemamo kot dvonaglasnice ([Hafnarfjörður](#) [hápnarfjêrdir]) ali pa ožji izgovor nenaglašeni *o* in *e* v njih označimo s spodnjo piko: [Hvolsvöllur](#) [hvólsvêtliɹ].

RAZMERJA MED ČRKAMI IN GLASOVI

SAMOGLASNIKI

- {968} Samoglasnika, zapisana s črkama ⟨i⟩ in ⟨o⟩, izgovarjamo po slovensko.

{969} POSEBNOSTI

1. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨a⟩, izgovarjamo po slovensko, tj. kot [a] ([Akranes](#) [ákranes]), razen pred ⟨ng⟩ ali ⟨nk⟩, ko ga prevzemamo kot [au]: [Drangey](#) [tráunkej].
2. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨á⟩, prevzemamo kot [au]: [Hjálmar](#) [hjáulmar], [Kári](#) [káuri].
3. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨e⟩, izgovarjamo po slovensko, tj. kot [e] ([Keflavík](#) [képlavík], [Akranes](#) [ákranes]), razen pred ⟨ng⟩ ali ⟨nk⟩, ko ga prevzemamo kot [ej]: [Engey](#) [êjnkej].
4. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨é⟩, prevzemamo kot [je]: [Pétursson](#) [pjétirson].
5. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨ó⟩, prevzemamo kot [ou]: [Ólafsson](#) [ôulafson], [Kópavogur](#) [kôupavogir].
6. Samoglasnike, zapisane s črkami ⟨í⟩, ⟨y⟩ in ⟨ý⟩, prevzemamo kot [i]: [Grindavík](#) [kríntavík], [Reykjavík](#) [rêjkjavík], [skyr](#) [skír], [Ýmir](#) [ímir].
7. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨u⟩, prevzemamo kot [i] ([Akureyri](#) [ákirejri]), razen pred ⟨ng⟩ ali ⟨nk⟩, ko ga prevzemamo kot [u]: [Bolungarvík](#) [pólunkarvík].
8. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨ú⟩, prevzemamo kot [u]: [Magnússon](#) [máknuson].
9. Samoglasnik, zapisan z združeno črko ⟨æ⟩, prevzemamo kot [aj]: [Garðabær](#) [kárdapajr].
10. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨ö⟩, prevzemamo kot [e]: [Höfn](#) [hépən].

- {970} **Črkovne sklope** ⟨ei⟩, ⟨ey⟩ in ⟨au⟩ prevzemamo v slovenščino kot [ej]: [Ásgeir](#) [áuskejɹ], [Drangey](#) [tráunkej], [Trausti](#) [trêjsti].

- {971} **Zev** v sklopu samoglasnika *i* in poljubnega drugega samoglasnika, tj. [iV], zapiramo z [j]: [Blönduós](#) [pléntijouɹ].

SOGLASNIKI

{972} Soglasnike, zapisane s črkami ⟨j⟩, ⟨l⟩, ⟨m⟩, ⟨n⟩, ⟨r⟩, ⟨s⟩ in ⟨v⟩, izgovarjamo po slovensko.

{973} POSEBNOSTI

1. Soglasnik, zapisan s črko ⟨b⟩, prevzemamo kot [p]: [Garðabær](#) [kárdapajr].
2. Soglasnik, zapisan s črko ⟨d⟩, prevzemamo kot [t]: [Dalvík](#) [tálvik].
3. Soglasnik, zapisan s črko ⟨ð⟩, prevzemamo kot [d]: [Reyðarfjörður](#) [rêjdarfjêrdur].
4. Soglasnik, zapisan s črko ⟨f⟩, se navadno izgovarja kot [f] ([Friðrik](#) [frídrik]), razen med dvema zvonečima glasovoma: med samoglasnikom in ⟨l⟩ ali ⟨n⟩ ga prevzemamo kot [p] ([Keflavík](#) [képlavik]), v drugih primerih med zvonečima glasovoma pa kot [v]: [Gylfi](#) [kílví], [Ólafur](#) [ôɫlavír].
5. Soglasnik, zapisan s črko ⟨g⟩, večinoma prevzemamo kot [k]: [Grundarfjörður](#) [kríntarfjêrdír]. V položaju med dvema samoglasnikoma ga prevzemamo kot [g] ([Vogar](#) [vógar]) ali kot [j], če je drugi samoglasnik zapisan z ⟨i⟩: [Egilsstaðir](#) [êjilstádir]. V položaju pred ⟨t⟩ in ⟨s⟩ ga prevzemamo kot [h]: [Gunnlaugson](#) [kínlejhson].
6. Črko ⟨h⟩ izgovarjamo po slovensko ([Hvolsvöllur](#) [hvólsvetlír]), razen v črkovnih sklopih ⟨hl⟩, ⟨hn⟩ in ⟨hr⟩, v katerih je nema: [Hnífsdalur](#) [nífstalur], [Hrafn](#) [rápən].
7. Črko ⟨k⟩ izgovarjamo po slovensko, razen pred ⟨l⟩ in ⟨n⟩ za samoglasnikom, ko jo prevzemamo kot [hk] ([Miklavatn](#) [míhklaváhtən]), ter pred ⟨t⟩, ko jo prevzemamo kot [h]: [Benedikt](#) [bénediht].
8. Črko ⟨p⟩ izgovarjamo po slovensko, razen pred ⟨l⟩ in ⟨n⟩ za samoglasnikom, ko jo prevzemamo kot [hp]: [Vopnafjörður](#) [vóhpnafjêrdír].
9. Črko ⟨t⟩ izgovarjamo po slovensko, razen pred ⟨l⟩ in ⟨n⟩ za samoglasnikom, ko jo prevzemamo kot [ht]: [Vatnajökull](#) [váhtnajékitəl], [Litlisjór](#) [líhtlisjour].
10. Soglasnik, zapisan s črko ⟨x⟩, prevzemamo kot [hs]: [Laxness](#) [láhsnes].
11. Soglasnik, zapisan s črko ⟨þ⟩, prevzemamo kot [t]: [Þórðarson](#) [tôurdarson], [Þingvellir](#) [tíngvetlír].

{974} **Podvojene črke** za soglasnike, razen v primerih ⟨ll⟩, ⟨nn⟩, ⟨kk⟩, ⟨pp⟩ in ⟨tt⟩, izgovarjamo enojno: [Selfoss](#) [sélfos], [Snorri](#) [stnóri].

 Nezvočniško-zvočniške ali nezvočniško-zvočniške sklope izgovarjamo po slovensko, tj. v izglasju ali pred soglasniškim sklopom s polglasnikom, npr. [Eyjafjallajökull](#) [êjafjatljajékítəl].

{975} POSEBNOSTI

1. Podvojeno črko ⟨ll⟩ prevzemamo kot [tl], položajno pa tudi kot [təl]: [Eyjafjallajökull](#) [êjafjatljajékítəl], [Páll](#) [páɫtəl].
2. Podvojeno črko ⟨nn⟩ izgovarjamo enojno, razen kadar je v črkovnih sklopih ⟨ánn⟩, ⟨aunn⟩, ⟨ænn⟩, ⟨ínn⟩, ⟨ýnn⟩, ⟨ónn⟩, ⟨einn⟩ in ⟨eynn⟩, ko jo izgovarjamo kot [tn], položajno pa tudi kot [tən]: [Steinn](#) [stêjtən].
3. Podvojeno črko ⟨kk⟩ prevzemamo kot [hk]: [Stykkishólmur](#) [stíhkishôɫmír].
4. Podvojeno črko ⟨pp⟩ prevzemamo kot [hp]: [Skaftárhreppur](#) [skáftauréhpir].
5. Podvojeno črko ⟨tt⟩ prevzemamo kot [ht]: [Jakobsdóttir](#) [jákopstôuhtír].

[→ Gl. poglavje »Krajšanje osnove«.

{976} **Črkovne sklope** ⟨sl⟩, ⟨sn⟩, ⟨rl⟩ in ⟨rn⟩ izgovarjamo kot [stl], [stn], [rtl] in [rtn] (*Gísli* [kístli], *Snorri Sturluson* [stnóri stírtlison], *Arnór* [ártnour]), položajno pa tudi s polglasnikom kot [stəl], [stən], [rtəl] in [rtən].

 Včasih se tvorjenka izgovorno vede, kot da bi bila sestavljena iz dveh samostojnih besed, npr. *Snæfell* [stnájfetəl] in ne *[stnájvetəl] (*snæ* 'sneg' + *fell* 'gora'); enako *Hafnarfjörður* [hápnarfjêrdir] (*hafnar* 'pristanišče' in *fjörður* 'fjord'). Npr. tudi prehod [rn] v [rtn] pri *Bjarni* [pjártni], vendar ne pri *Borgarnes* [pórkarnes], ker je sestavljeno iz *borgar* in *nes*. Ne velja pa to za vse tvorjenke, npr. pri besedi *Ísland* [ístlant] 'Islandija' [sl] prehaja v [stl], čeprav je beseda sestavljena iz dveh delov (*is* 'led' in *land* 'dežela').

[→ V preglednici zvonečnosti premene niso posebej opisane, v zapisu izgovora pri ponazarjanju drugih pojavov pa so upoštevane. Gl. preglednico za slovenščino.

Preglednica zapis – izgovor v slovenščini

{977} Preglednica ponazarja razmerje med izvorno črko (ali dvo- ali veččrkjem) in ustreznim glasom (ali glasovi) v slovenščini.

Zapis	Položaj	Izgovor v slovenščini	Zgled
a	pred ⟨ng⟩ ali ⟨nk⟩	aʉ	<i>Drangey</i> [tráʉnkej]
a	drugod	a	<i>Einar</i> [êjnar]
á		aʉ	<i>Ásgeir</i> [áʉskejr]
au		ej	<i>Haukur</i> [hêjkir]
æ		aj	<i>Snær</i> [stnájʀ]
b		p	<i>Bjarni</i> [pjártni], <i>Björk</i> [pjêrk]
d		t	<i>Dalvík</i> [tálvik], <i>Jakobsdóttir</i> [jákopstóʉhtír]
ð		d	<i>Sigurður</i> [sígirdir]
e	pred ⟨ng⟩ ali ⟨nk⟩	ej	<i>Engey</i> [êjnkej]
e	drugod	e	<i>Akranes</i> [ákranes]
ei		ej	<i>Heimaey</i> [hêjmaej]
ey		ej	<i>Reykjavík</i> [rêjkjavik]
é		je	<i>Pétur</i> [pjétir]
f	za samoglasnikom in hkrati pred ⟨l⟩ ali ⟨n⟩	p	<i>Keflavík</i> [képlavik], <i>Höfn</i> [hépen]

f	sredi besede med zvenečima glasovoma	v	Gylfason [kílvason], Ólafur [óulavir], Bifröst [pívröst], Grundarhverfi [kríntarhvêrvi]
f	drugod	f	Flúðir [flúdir], Fellabær [fétlapajr], Ingólfsson [ínkoulfson], Ólafsson [óulafson]
g	med katerim koli samoglasnikom in ⟨i⟩	j	Egilsstaðir [êjilstádir]
g	med samoglasnikoma, razen kadar je drugi samoglasnik ⟨i⟩	g	Kópavogur [kôupavogir]
g	pred ⟨t⟩ in ⟨s⟩	h	Gunnlaugson [kínlejhson]
g	drugod	k	Magnús [máknus], Birgir [pírkir], Siglufjörður [siklifjêrdir], Grindavík [kríntavík]
h	v ⟨hl⟩, ⟨hn⟩, ⟨hr⟩	/	Hrisey [rísej], Hnífsdalur [nífstalur], Jökulhlaup [jékilejp]
h	drugod	h	Hvanneyri [hvánejrí], Hjálmar [hjáluimar]
í		i	Reykjavík [rêjkjavík]
k	za samoglasnikom v ⟨kl⟩, ⟨kn⟩, ⟨kk⟩	hk	Strokkur [stróhkir], Miklavatn [míhklaváhtən]
k	pred ⟨t⟩	h	Benedikt [bénediht]
k	drugod	k	Akureyri [ákirejrí], Kvíslavatn [kvíslaváhtən]
ll		tl	Þingvellir [tíngvetlir], Hella [hétla], Langjökull [láunkjékítəl]
nn	v ⟨ánn⟩, ⟨aunn⟩, ⟨ænn⟩, ⟨ínn⟩, ⟨ýnn⟩, ⟨ónn⟩, ⟨einn⟩, ⟨eynn⟩	tn	Þorsteinn [tórstejtən], Sveinn [svêjtən]
nn	drugod	n	Gunnar [kínar]
ó		ou	Ólafsvík [óulafsvík], Jón [jôun]
ö		e	Blönduós [pléntijou̯s]
p	za samoglasnikom v ⟨pl⟩, ⟨pn⟩, ⟨pp⟩	hp	Vopnafjörður [vóhpnafjêrdir], Skaftárhreppur [skáftauréhpír]
p	drugod	p	Djúpivogur [tjúpivógir]
rl		rtl	Karl [kártəl]
rn		rtn	Örn [êrtən], Bjarni [pjártni]
sl		stl	Gíslason [kístlason]
sn		stn	Snorri [stnóri]
t	za samoglasnikom v ⟨tl⟩, ⟨tn⟩, ⟨tt⟩	ht	Atlason [áhtlason], Laugarvatn [lêjgarvahtən], Jakobsdóttir [jákopstôuhtír]
t	drugod	t	Vestmannaeyjar [véstmanaêjar], Hjörtur [hjêrtír]
þ		t	Þór [tór]

u		i	Surtsey [sírtese]
u	pred ⟨ng⟩ ali ⟨nk⟩	u	Bolungarvík [pólunkarvík]
ú		u	Húsavík [húsavík]
x		hs	Laxness [láhsnes]
y		i	Bykkvibær [tíhkvípajr]
ý		i	Ýmir [ímir]

{978} POSEBNOST

Beseda **guð** 'bog' se izgovarja, kot da bi bila zapisana *gvuð*; pojavlja se tudi v imenskih tvorjenkah, npr. **Guðmundur** [kvídmintir], **Guðrún** [kvídrun].

Podomačevanje islandskih besed in besednih zvez

OBČNA POIMENOVANJA

{979} Občna poimenovanja iz islandščine so v slovenščini redka, običajno jih prevajamo. Pri tistih, ki smo jih prevzeli neprevedene, sledimo izgovoru v slovenščini, in sicer so besede

1. **pisno podomačene**, zlasti tiste, ki so izvorno islandske, vendar so v slovenščino prišle prek zahodnoevropskih jezikov: **saga** [sága] (isl. 'pripoved'), **gejzir** [gejzír];
2. **pisno nepodomačene**: **skyr** [skír] 'vrsta jogurta', **jökulhlaup** [jékilejp] 'ledeniška poplava'.

LASTNA IMENA

{980} Lastna imena večinoma ohranjamo zapisana tako, kot so v islandščini: **Reykjavík** [rêjkjavík], **Vatnajökull** [váhtnajékitel].

OSEBNA IMENA

{981} Islandsko osebno ime je sestavljeno iz enega ali dveh (rojstnih) imen in patronimika ali matronimika, npr. **Einar Már Guðmundsson** [êjnar máur kvídmintson] (očetu je ime **Guðmundur**).

 Islandci praviloma nimajo priimkov (dednih rodbinskih imen, kot je značilno za druge evropske jezike), redki priimki pa so posledica tega, da je njihov prednik (ki je pridobil priimek) živel v tujini.

✎ V islandščini se **patronimik** (imenska oblika, ki sporoča ime očeta) tvori iz imena očeta, redko se tvori **matronimik** (imenska oblika, ki sporoča ime matere, npr. ob neznanem očetu). Patronimik se tvori tako, da se roditeljski obliki imena doda za moškega pripono **-son** [son] 'sin', za žensko pa pripono **-dóttir** [tôuhtir] 'hči'. Iz imena **Jón** [jôn] se tako tvori roditelj **Jóns**, iz roditelja pa dva patronimika **Jónsson** [jônson] ali **Jónsdóttir** [jônstôuhtir]. V islandščini je sicer več sklanjatev in več možnosti tvorbe roditelja, npr. **Sigurður** [sígirdir] (rod. *Sigurðs*), patronimik **Sigurðsson** [sígirtson]; **Örn** [êrtøn] (rod. *Arnar*), patronimik **Arnarson** [ártnarson]; **Gísli** [kístli] (rod. *Gísla*), patronimik **Gíslason** [kístlason].

ZEMLJEPISNA IMENA

{982} Za redke islandske zemljepisne danosti se je že v preteklosti uveljavilo slovensko ime (eksonim), npr. **Islandija** [islándija] (isl. *Ísland* [ístlant]). Med podomačena zemljepisna imena spadajo tudi tista, ki se v slovenščini izgovarjajo tako, kakor se pišejo, izgovor v izvirnem jeziku pa je lahko drugačen, npr. **Katla** [kátla] (isl. [ká^htla]) in **Hekla** [hékla] (isl. [hé^hkla]). Pri večbesednih imenih je občnoimenska sestavina večkrat prevedena, izlastnoimenska pa morfološko prilagojena slovenščini, npr. **Vestmanski otoki** [véstmanski otóki] (isl. *Vestmannaeyjar*).

[→ O skupinah lastnih imen, ki so podomačene ali nepodomačene, gl. poglavje »Prevzete besede in besedne zveze«.

Posebnosti ter premene pri pregibanju in tvorbi oblik

SPREMEMBE SLOVNIČNIH KATEGORIJ

{983} S pregibanjem islandskih prevzetih imen ni večjih težav, saj sledimo izgovoru v slovenščini in jih uvrščamo v slovenske sklanjativne vzorce.

{984} POSEBNOST

Imena rek, ki se končajo na *á*, v slovenščino prevzemamo kot samostalnice ženskega spola s končnico *-a* in jih sklanjamo po prvi ženski sklanjatvi. Diakritik ob tem izpuščamo, zato imena tudi izgovorno prilagodimo slovenščini, npr. isl. *Hvítá* prevzemamo kot **Hvíta** [hvíta], rod. *Hvite* [hvíte].

KRAJŠANJE OSNOVE

{985} Pri izgovoru islandskih moških imenih s končaji ⟨fn⟩, ⟨tn⟩, ⟨tl⟩, ⟨ll⟩, ⟨rl⟩, ⟨rn⟩ ipd. v slovenščini med izglasna soglasnika vrivamo polglasnik, ki ga pri sklanjanju izpuščamo (in s tem krajšamo osnovo).

⟨fn⟩ **Höfn** [hépen], rod. **Höfna** [hépna]
Hrafn [rápen], rod. **Hrafna** [rápna]

- ⟨ll⟩ Páll [páʉtəl], rod. Pálla [páʉtla]
 Eyjafjallajökull [êjafjatlaǰékitəl], rod. Eyjafjallajökulla [êjafjatlaǰékitla]
- ⟨rn⟩ Örn [êrtən], rod. Örna [êrtna]
- ⟨rl⟩ Karl [kártəl], rod. Karla [kártla]
- ⟨tn⟩ Miklavatn [míhklaváhtən], rod. Miklavatna [míhklaváhtna]

 Podstava **svojlnege pridevnika** je enaka skrajšani (rodilniški) osnovi imena, npr. **Hrafnov** [rápnov-], **Örnov** [êrtnov-]. Podstava **pridevniških** in **samostalniških izpeljank** z obrazili **-ski** in **-čan** ni skrajšana in je enaka imenovalniški osnovi, npr. **höfnski** [hépənski], **Höfnčan** [hépənčan] – **miklavatnski** [míhklaváhtənski].

DALJŠANJE OSNOVE

{986} Osnovo podaljšujejo z *j* tisti samostalniki moškega spola, ki se sklanjajo po prvi moški sklanjatvi in pri katerih se govorjena osnova konča na samoglasnik *i* ali na soglasnik *r*:

- Snorri [stnóri], rod. Snorrija [stnórija];
- Ýmir [ímir], rod. Ýmirja [ímirja];
- Kári [káuri], rod. Kárija [káurija];
- Vopnafjörður [vóhpnafjêrdir], rod. Vopnafjörðurja [vóhpnafjêrdirja].

 Podstava svojlnege pridevnika je enaka podaljšani osnovi imena, npr. **Snorrijev** [stnórijev-], **Ýmirjev** [ímirjev-], **Kárijev** [káurijev-].

PREGLAS

{987} Preglas samoglasnika *o* v *e* se v slovenščini uveljavlja v orodniku ednine in svojltnem pridevniku, in sicer pri lastnih imenih moškega spola

1. s pisnim končajem *-(y)*, katerih osnova se konča na govorjeni *j*, npr.

Drangey [tráunkej], or. **s/z Drangeyem** [s_ tráunkejem];

2. na končni govorjeni soglasnik *r* ali samoglasnik *i*, ki osnovo podaljšujejo z *j*, npr.

- **Kári** [káuri], or. **s Kárijem** [s_ káurijem]; svoj. prid. **Kárijev** [káurijev-];
- **Vopnafjörður** [vóhpnafjêrdir], or. **z Vopnafjörðurjem** [z_ vóhpnafjêrdirjem].

ITALIJANŠČINA

Pisava

{988} Italijanska različica latinične pisave ima 21 črk latiničnega črkopisa, pozna pa tudi osem dvočrkij (<ch>, <ci>, <cq>, <gh>, <gi>, <gl>, <gn> in <sc>) in dve tričrkji (<gli> in <sci>).

{989} Italijanska abeceda: <a A>, <b B>, <c C>, <d D>, <e E>, <f F>, <g G>, <h H>, <i I>, <l L>, <m M>, <n N>, <o O>, <p P>, <q Q>, <r R>, <s S>, <t T>, <u U>, <v V>, <z Z>.

{990} POSEBNOSTI

1. Črke <j>, <k>, <w>, <x> in <y> se v italijanščini uporabljajo za zapis prevzetih besed, ravno tako dvočrkje <ph> za [f], npr. [Sophia](#) [sofíja] (poleg [Sofia](#)).

2. Imena z vzglasnim <j> so v italijanščini zapisana tudi z <i>, npr. [Iacopo](#) (poleg [Jacopo](#) [jákopo]), [Iacopone da Todi](#) (poleg [Jacopone da Todi](#) [jakopóne da tódi]). V slovenščino jih prevzemamo z <j>.

{991} V italijanski pisavi sta uporabljeni dve **ločevalni znamenji**, ki ju pri prevzemanju lastnih imen ohranjamo: krativec (´) in ostrivec (˘) na samoglasnikih imata vlogo naglasnih znamenj in sta obvezna sestavina črk. Z njima je večinoma označen naglas na zadnjem zlogu, npr. [Maestà](#) [maestá], [Salò](#) [saló], [Ferré](#) [feré], redko zaradi drugih razlogov tudi sredi besede, npr. [Campofòrmido](#) [kampofórmido].

[→ O vključevanju črk z ločevalnimi znamenji v slovensko abecedo gl. poglavje »Slovenska abeceda« (Pisna znamenja).

[→ O ločevalnih znamenjih gl. preglednico »Ločevalna znamenja«.

Izgovor

NAGLASNO MESTO

{992} Naglasno mesto italijanskih besed praviloma ohranjamo. Na **predzadnjem zlogu**so naglašene

1. dvozložne besede, npr. [Croce](#) [króče], [Pozzo](#) [póco], [Ischia](#) [ískja];

2. večina večzložnih besed, npr. [Casanova](#) [kazanôva], [Puccini](#) [pučíni].

{993} POSEBNOST

Ker je med večzložnimi imeni kar nekaj izjem, moramo pri njih naglasno mesto preveriti. Takšna so npr. imena **Scopoli** [skópoli], **Medici** [médiči], **Spinola** [spínola], **Pascoli** [páskoli], **Piccolomini** [pikolómíni], **Bergamo** [bêrgamo], **Brindisi** [bríndizi], **Modena** [módena], **Rimini** [rímíni], **Pavia** [pavíja], **Trapani** [trápani], **Ortisei** [ortizêj]. Dvojnice so redke, npr. **Brunico** [bruníko/brúniko].

 V italijanščini je naglas na zadnjem zlogu redek in je zato označen z ločevalnim znamenjem: **Pietà** [pjetá], **Niccolò** [nikoló], **Cefalù** [čefalú].

RAZMERJA MED ČRKAMI IN GLASOVI

SAMOGLASNIKI

{994} Samoglasnike, zapisane s črkami ⟨a⟩, ⟨e⟩, ⟨i⟩, ⟨o⟩ in ⟨u⟩, izgovarjamo po slovensko; ⟨i⟩ in ⟨u⟩ glede na položaj tudi kot [j] in [ɥ].

{995} Samoglasnik, zapisan s črko ⟨i⟩, izgovorimo [i], razen pred črko za samoglasnik ⟨iV⟩ in v končajih -⟨ai⟩, -⟨ei⟩, -⟨oi⟩: **Nobile** [nóbile], **Silone** [silóne], **Imola** [ímola], **Luigi** [luídži]; **Collodi** [kolódi], **Torricelli** [toričéli], **Pasolini** [pazolíni]; **Acqui** [ákui].

{996} Samoglasnik, zapisan s črko ⟨u⟩, je [u], razen nenaglašen v položaju za samoglasnikom ali pred njim (v dvoglasniku): **Perugia** [perúdzja], **Cuneo** [kúneo], **Cimabue** [čimabúe], **Ligabue** [ligabúe], **Nuoro** [núoro], **Subiaco** [subjáko].

 Naglašena samoglasnika e in o izgovarjamo z ožino, razen v položaju pred r in j, npr. **Salerno** [salêrno], **Canazei** [kanacêj], in o v položaju pred fonemom /v/ (**Cortenuova** [kortenɔ̀ova]). Izjemoma je zaradi prekrivnosti s prevzeto besedo (npr. *madona*, *Madona*) možen dvojnični izgovor: **Madonna di Campiglio** [madôna/madóna di kampiljo].

[→ O prilagoditvah izreke gl. poglavje »Zamenjave tujih glasov« (Prevzete besede in besedne zveze).

{997} V sklopu *i* in samoglasnika (črkovni sklop ⟨iV⟩) se pojavlja **zev**, ki ga v izgovoru zapiramo z *j*, in sicer:

- v končaju za soglasnikom in naglašenim *i* pred ⟨a⟩, tj. -[Cíja], npr. **Maria** [maríja], **Giammaria** [džamaríja], **Beccaria** [bekaríja], **Pantelleria** [panteleríja], **Sofia** [sofíja], **Val Badia** [vál badíja], **Cavalleria rusticana** [kavaleríja rustikána];
- za soglasniškim sklopom z zvočnikom *r*, sledita pa mu *i* in samoglasnik, tj. ⟨CriV⟩, npr. **Gabriele** [gabrijéle], **Andria** [ándrija], **Alessandria** [alesándrija], **Sondrio** [sóndrijo].

{998} V drugih primerih je črkovni sklop ⟨iV⟩ izgovorjen kot [jV], zato zeva ni, npr. [lesolo](#) [jézolo], [Chianti](#) [kjánti], [Biasutti](#) [bjasúti].

{999} POSEBNOST

Izjema je podomačeni izgovor priimka [Moravia](#) [morávija].

[→ O zevu gl. poglavje »Zev« (Slovnični oris za pravopis).

SOGLASNIKI

{1000}Soglasnike, zapisane s črkami ⟨b⟩, ⟨d⟩, ⟨f⟩, ⟨l⟩, ⟨m⟩, ⟨n⟩, ⟨p⟩, ⟨r⟩, ⟨t⟩ in ⟨v⟩, izgovarjamo po slovensko.

{1001}Soglasnik, zapisan s črko ⟨s⟩, je [s], razen med samoglasnikoma in pred zvenečimi soglasniki: [Versace](#) [versáče], [Marsala](#) [marsála], [Sansovino](#) [sansovíno], [Salerno](#) [salêrno], [San Gimignano](#) [sán džiminjáno], [Sorrento](#) [sorénto], [Siena](#) [sjéna]; [Spoleto](#) [spoléto], [Stromboli](#) [strómboli], [Pescara](#) [peskára], [Toscanini](#) [toskaníni].

{1002}Soglasnik, zapisan s črko ⟨g⟩, je [g], razen pred ⟨e⟩ in ⟨i⟩: [Garibaldi](#) [garibáldi], [Goldoni](#) [goldóni], [Guarini](#) [gvaríni]; [Grimaldi](#) [grimáldi], [Capogrossi](#) [kapogrósi].

{1003}POSEBNOST

Soglasnik, zapisan s črko ⟨v⟩, pred [j], ki se pojavlja v črkovnem sklopu ⟨viV⟩, izgovarjamo zobnoustnično kot [v]: [Orvieto](#) [orvjéto], [Viareggio](#) [vjarédžo].

{1004}Dvočrkji ⟨gl⟩ (it. /ʎ/) in ⟨gn⟩ (it. /ɲ/) izgovorimo v slovenščini kot [lj] in [nj].

{1005}Druga dvo- in veččrkja so zapisana v določenih položajih, in sicer: ⟨ch⟩ za [k], ⟨ci⟩ za [č], ⟨cq⟩ za [k], ⟨gh⟩ za [g], ⟨gi⟩ za [dž], ⟨sc⟩ za [š], ⟨gli⟩ za [lj] in ⟨sci⟩ za [š].

{1006}Podvojene črke ⟨bb⟩, ⟨dd⟩, ⟨ff⟩, ⟨ll⟩, ⟨mm⟩, ⟨nn⟩, ⟨pp⟩, ⟨rr⟩, ⟨tt⟩, ⟨zz⟩ ter ⟨cc⟩ in ⟨gg⟩ pred ⟨i⟩ so v italijanščini izgovorjene podaljšano in poudarjeno. V slovenščini jih izgovarjamo enojno, npr. [Gianni](#) [džáni].

{1007}POSEBNOST

Podvojeni črki ⟨ss⟩ med samoglasnikoma izgovarjamo kot [s] in ne [z], npr. [Rossini](#) [rosíni], [Assisi](#) [asízi], [Tasso](#) [táso], [Montecassino](#) [montekasíno].

✎ Črka ⟨h⟩ je nema (nima glasovne vrednosti), samostojno se pojavlja le v prevzetih besedah. V dvočrkjih ⟨ch⟩ (tudi s podvojenima ⟨cc⟩) in ⟨gh⟩ pred črkama ⟨e⟩ in ⟨i⟩ varuje izgovor ⟨c⟩ kot [k] (npr. [Luchino](#) [lukíno], [Michelangelo](#) [mikelándželo], [Cecchi](#) [čéki]) in ⟨g⟩ kot [g] ([Dante Alighieri](#) [dánte aligjêri], [Borghese](#) [borgéze]).

[→ V preglednici zvonečnosti premene niso posebej obravnavane, v zapisu izgovora pa so upoštevane, če je obravnavan kak drug pojav. Gl. preglednico za slovenščino.

Preglednica zapis – izgovor v slovenščini

{1008}

Zapis	Položaj	Izgovor v slovenščini	Zgled
c	pred ⟨l⟩, ⟨r⟩	k	Clementi [kleménti], Cremona [kremóna], Croce [króče] Cadore [kadóre], Frascati [fraskáti], Leoncavallo [leonkaválo], Codelli [kodéli], Conti [kónti], Visconti [viskónti], Scola [škóla], Ancona [ankóna], Federico [federiko], Custoza [kustóca]; Lucca [lúka], Nabucco [nabúko]
c, cc	pred ⟨a⟩, ⟨o⟩ in ⟨u⟩	k	Cesena [čezéna], Francesco [frančésko], Macerata [mačeráta], Marcello [marčélo], Beatrice [beatríče], Vicenza [vičénca]; Pulcinella [pulčinéla], Medici [médiči], Fallaci [faláči], Portici [pórtiči]; Uccello [učélo], Lecce [léče]; Piccinni [pičíni], Bertolucci [bertolúči], Carducci [kardúči], Ricci [ríči] Cherubini [kerubíni], Chioggia [kjódža], Brunelleschi [bruneléski], Palazzeschi [palacéski], Peschiera del Garda [peskjêra del gárda]; Boccherini [bokeríni], Bacchelli [bakéli], Gioacchino [džoakíno], Bellocchio [belókjo], Cecchi [čéki], Tabucchi [tabúki]
c, cc	pred ⟨e⟩ in ⟨i⟩	č	Lanciano [lančáno], Quercia [kųêrča], Mincio [mínčo]; Guicciardini [gųičardíni], Boccaccio [bokáčo]
ch, cch	pred ⟨e⟩ in ⟨i⟩	k	Bevilacqua [bevilákųa], Acqui [ákųi], Acquaviva delle Fonti [akųavíva dele fónti] Agrigento [agridžénto], Fra Angelico [fra andžéliko], Murge [múrdže], Giraldi [džiráldi], Gina [džína], Golgi [góldži], Luigi [luídži]
ci, cci	pred ⟨a⟩ in ⟨o⟩	č	
cq	v ⟨acqu⟩ (< <i>acqua</i>)	k	
g	pred ⟨e⟩ in ⟨i⟩	dž	

gh	pred (e) in (i)	g	Bordighera [bordigêra], Voghera [vogêra], Borghese [borgéze], Mogherini [mogeríni], Alghero [algêro], Gherardi [gerárdi], Margherita [margeríta], Ghiberti [gibêrti], Lamborghini [lamborgíni]
gi, ggi	pred (a), (o) in (u)	dž	Giacomo [džákomo], Borgia [bórdža], Perugia [perúdzja]; Giotto [džóto]; Giuseppe [džuzépe], San Giuliano [sán džuljáno]; Foggia [fódža], Caravaggio [karavádžo]
gl	v izglasju pred (i)	lj	Gigli [džíljij], Bonfigli [bonfíljij], Campigli [kampíljij]
gli	pred samoglasniki, razen pred (i)	lj	Modigliani [modiljáni], Ventimiglia [ventimílja], Paglietta [paljéta], Badoglio [badóljo], Madonna di Campiglio [madóna di kampíljio]
gn	pred samoglasniki	nj	Bologna [bolónja], Orcagna [orkánja], Tognazzi [tonjáci], Mascagni [maskánjij], Castagno [kastánjo], Vignola [vinjóla], Gnoli [njóli]
i	pred črko za samoglasnik (iV)	j	lesolo [jézolo], Pollaiuolo [polajujólo], Galiani [galjáni], Chiesa [kjéza], Alfieri [alfjêri], Salieri [saljêri], Rienza [rjénca], Fiesole [fjézole], Piacenza [pjačénca], Siena [sjéna], Tiepolo [tjépolo], Mariuccia [marjúča], Piombino [pjombíno]; Ghirlandaio [girlandájio], Portoferraio [portoferájio], Pistoia [pistója], Civitavecchia [čivitavékja], Senigallia [senigálja], Doria [dórja], Vittorio [vitórjo], Bellocchio [belókjo]
i	v končajih -(ai), -(ei) in -(oi)	j	Rucellai [ručeláj], Rai / RAI [ráj]; Campi Flegrei [kámpi flegrêj], Canazei [kanacêj]; Pordoi [pordój]
q		k	Quaglio [kujájio], Quercia [kujêrča]
s	med samoglasnikoma – (VsV)	z	Pisa [píza], Caruso [karúzo], Fiesole [fjézole], Farnese [farnéze], Isabella [izabéla], Lampedusa [lampedúza]
s	pred zvnečimi soglasniki (redko)	z	Sgambati [zgambáti], Sbragia [zbrádža], Svevo [zvévo], Caslano [kazláno]
sc	pred (e) in (i)	š	Scelba [šélba], Buscetta [bušéta]; Gramsci [grámši]
sci	pred (a), (e), (o) in (u)	š	Sciascia [šáša], Brescia [bréša]; Sciesa [šéza]; Pisciotta [pišóta]; Sciutti [šúti]
u	nenaglašeni za samoglasnikom ali pred njim (v dvoglasnikih)	u	Claudio [kláudjo], Eugenia [eudžénja]; Guarini [gvaríni], Buonarroti [bujonaróti], Guercino [guerčino], L'Aquila [lákujila], Tarquinia [tarkujínja], Cortenuova [kortenuóva], Pozzuoli [pocujóli]
z	pred (ia) in (io)	c	Poliziano [policjáno], Stanzione [stancjóne], La Spezia [la spécja], Sanzio [sáncjo]

z	v izglasnih -(anza), -(enza), -(onza) in -(enzo)	c	Lanza [lánca]; Piacenza [pjačénca]; Monza [mónca]; Lorenzo [lorénco]
z	v ⟨nz⟩ pred samoglasnikom	c	Spallanzani [spalancáni], Panzacchi [pancáki], Fanzago [fancágo], Davanzati [davancáti] Uffizi [ufíci], Puzo [púco], Luzi [lúci]; Pozzo [póco], Peruzzi [perúci], Ramazzotti [ramacóti], Natuzzi [natúci], Mazzini [macíni], Lavazza [laváca], Piazza Armerina [pjáca armerína], Arezzo [aréco]
z, zz	med samoglasnikoma – ⟨VzV⟩ in ⟨VzzV⟩	c	
z	v vzglasju pred zlogom z nezvenečim soglasnikom	c	Zampa [cámpa], Zeffirelli [cefiréli], Zuccalli [cukáli]
z	v vzglasju z zlogom z zvenečim soglasnikom	dz	Zeno [dzéno], Zannone [dzanóne], Zandonai [dzandonáj]

{1009} POSEBNOSTI

1. V preteklosti smo predvsem v izglasju v črkovnih sklopih z nenaglašnim [i] zapirali zev z [j], npr. **D'Annunzio** [danúncijo] (it. [danúncjo]), **Verrocchio** [verókijo] (it. [verókjo]). To se kaže tudi v zapisu prevzetih imen na Slovenskem, naj gre za podomačeni zapis, npr. **Italija**, ali dvojnične zapise osebnih imen **Emilija** in **Emilia** [emílija], **Livija** in **Livia** [lívija], **Mario** in **Marijo** [márijó], **Antonio** in **Antonijo** [antónijo]. Danes upoštevamo izvorni izgovor, ko gre za Italijane, npr. **Emilia** [emílja], **Livia** [lívja], **Mario** [márjo].
2. Enojni ⟨z⟩ ali podvojeni ⟨zz⟩ se v nekaterih besedah izgovarja [dz], in sicer v položaju (a) med samoglasnikoma (npr. **Baltazarini** [baltadzaríni], **Azeglio** [adzéljo], **Sannazaro** [sanadzáro], **Buzzati** [budzáti], **Ruzzante** [rudzánte], **intermezzo** [intermédzó], **mezzosopran** [médzosoprán]), (b) v črkovnem sklopu ⟨nz⟩ pred samoglasnikom (**Gonzaga** [gondzága]).
3. Redka imena poznajo dvojnični izgovor ⟨z⟩, npr. **Catanzaro** [katandzáro/katancáro].
4. Pri lastnih imenih so pri izgovoru ⟨z⟩ tudi odstopanja od načelnega pravila: **Zeffirelli** [dzeferéli], **Zucchero** [dzúkero].

Podomačevanje italijanskih besed in besednih zvez

OBČNA POIMENOVANJA

{1010} Občna poimenovanja iz italijanščine prevajamo. Besede in besedne zveze, ki smo jih prevzeli, so lahko

1. **pisno podomačene**: **adijo** [adíjo] (it. *addio*), **kapela** [kapéla] (it. *cappella*), **lazanja** [lazánja] (it. *lasagna*), **panceta** [pancéta] (it. *panzetta*), **bazilika** [bazílika] (it. *basilica* 'rastlina'), **mafija** [máfija] (it. *mafia*), **melancana/melancan** [melancána/melancán] (it. *melanzana*), **promil/promile** [promíl/promíle] (it. *promille*), **kantata** [kantáta] (it. *cantata*), **kapučino/kapučin**

[kapučíno/kapučin] (it. *cappuccino*), violončelo [vijolončélo] (it. *violoncello*), kancona [kancóna] (it. *canzona*), mortadela [mortadéla] (it. *mortadella*);

2. pisno nepodomačene: raviol [ravijól] 'izdelek iz testa', capriccio [kapríčo] 'skladba', crescendo [krešéndo] 'glasbena oznaka', intermezzo [intermédzó] 'odlomek v operi' in 'vmesni čas, dogodek', trullo [trúlo] 'značilna hiša v Alberobellu', commedia dell'arte [komédija delárte] 'improvizacijska komedija', dolce stil nuovo [dólče stíl nuóvo] 'pesniška zvrst', grappa [grápa] 'tropinovo žganje'.

{1011} POSEBNOSTI

1. Posamezne besede se v knjižnem jeziku pojavljajo kot pisne dvojnice: pica/pizza [píca] (it. *pizza*), karpačo/carpaccio [karpáčo] (it. *carpaccio*), chianti/kjanti [kjánti] (it. *chianti*), ferragosto/feragosto [feragósto] (it. *ferragosto*), camorra/kamora [kamóra] (it. *camorra*), 'ndrangheta/ndrangeta [əndrángeta] (it. *'ndrangheta*).
2. Redko soobstajata izvorni strokovni izraz in prevedek: sgraffito [zgrafíto] / vrezanka 'slikarska tehnika'.
3. Nekatere besede so se v zapisu oddaljile od izgovora v izvirniku: kostanj (it. *castagno* [kastánjo]).

LASTNA IMENA

{1012} Lastna imena večinoma ohranjamo zapisana tako, kot so v italijanščini: Rapallo [rapálo], San Gimignano [sán džiminjáno], La Spezia [la spécja], Barilla [baríla], Ponte Vecchio [pónte vékjo], Ponte Rosso [pónte róso], Corriere della Sera [korjêre dela sêra]. Nekatera lastna imena so poslovenjena zaradi zgodovinskih okoliščin, izročila in dogovora.

OSEBNA IMENA

{1013} Imena italijanskih vladarjev so podomačena, in sicer uporabljamo poslovenjena ali slovenska imena, npr. Viktor Emanuel I. (it. *Vittorio Emanuele III*), Umberto II. Enako velja tudi za imena svetnikov Janez Bosco (it. *Giovanni Bosco*). Pri starejših imenih prevedemo ali podomačimo tudi razlikovalna določila, npr. Frančišek Asiški (it. *Francesco d'Assisi*), Katarina Sienska (it. *Caterina da Siena*), Anton Padovski (it. *Antonio di Padova*).

{1014} Podomačena so imena plemiških rodbin, npr. Borgijci [bórgijci] (it. *Borgia*), Medičejci [medičêjci] (it. *de' Medici*).

{1015} POSEBNOSTI

1. Redka imena se pojavljajo kot dvojnice: Petrarca/Petrarka (it. *Petrarca*), Galilei/Galilej (it. *Galilei*).
2. Imena zgodovinskih osebnosti pogosteje uporabljamo v skrajšani obliki, npr. Michelangelo poleg Michelangelo Buonarroti [mikelándželo buonaróti], Giotto poleg Giotto di Bondone [džóto di bondóne], ali samo v skrajšani obliki: Rafael (it. *Raffaello Santi*), Tizian [tícijan] (it. *Tiziano Vecellio*).

Prevzemanje italijanskih priimkov

Priimki s predimki

{1016}V večbesednih priimkih se v vlogi predimkov pojavljajo predlog *de/d'*, predlog z določnim členom (*del, de la, della*), redko določni člen *la*. Pišejo se (razen izjem) z veliko začetnico: *D'Annunzio/d'Annunzio* [danúncjo], *Della Volpe* [dela vólpe], *De Sica* [de síka], *De Michelis* [de mikélis], *Del Monaco* [del mónako], *Di Stefano* [di stéfano], *La Malfa* [la málf].

{1017}V starejših imenih ob osebni imenu nastopa zveza predloga (pisanega z malo začetnico) in lastnega imena v pomenu 'od' (pripadnost družini), npr. *Duccio di Buoninsegna* [dúčo di buoninsénja], ali po kraju prevzetega priimka, npr. *Leonardo da Vinci* [leonárdo da vínči] 'Leonardo iz Vincija', ki je v vlogi pridevka, npr. *Guittone d'Arezzo* [guitóne daréco] 'Guittone iz Arezza', *Melozzo da Forlì* [melóco da forlí] 'Melozzo iz Forlija', ali ne, npr. *Verrazzano, Giovanni da* [veracáno, džováni da].

{1018}POSEBNOSTI

1. Sestavina vzdevka je lahko tudi kako drugo poimenovanje, npr. *fra* (okrajšano lat. *frater* 'menih', 'brat') v *Fra Angelico* (it. *Fra' Angelico*).
2. Redkeje v vlogi pridevka nastopa nekrajevna sestavina, npr. v imenu *Andrea del Verrocchio* [verókjo] (it. tudi *Il Verrocchio*) je občno poimenovanje *il verrocchio* 'stiskalnica za olje'.
3. Pri nekaterih zgodovinskih osebnostih je predlog preveden ali nastopa krajevno določilo v vlogi stalnega pridevka, npr. *Guido d'Arezzo* je tudi *Guido iz Arezza* [gúido iz aréca] ali celo *Guido Areški* [gúido aréški].

ZEMLJEPIŠNA IMENA

{1019}Za nekatere zemljepisne danosti v Italiji se je že v preteklosti uveljavilo **slovensko ime** (eksonim). Med njimi so redka mesta, ki jih sicer večinoma uporabljamo v izvorni obliki, npr. glavno mesto *Rim* (it. *Roma*), *Benetke* (it. *Venezia*), *Firence* (it. *Firenze*), *Mesina* (it. *Messina*).

{1020}Med enobesednimi imeni so pisno podomačene tiste skupine imen, ki jih sicer podomačujemo v vseh jezikih, in sicer bolj znana imena italijanskih gorovij, rek in pokrajin: *Abruci* (it. *Abruzzi/Abruzzo*), *Apenini* (it. *Monti Appennini*); *Adiža* [adíža] (it. *Adige*), *Pad* [pád-] (it. *Po*), *Tibera* [tíbera] (it. *Tevere*); *Toskana* (it. *Toscana*), *Sicilija* (it. *Sicilia*), *Lombardija* (it. *Lombardia*), *Kalabrija* (it. *Calabria*), *Molize* (it. *Molise*), *Marke* (it. *Marche*), *Bazilikata* (it. *Basilicata*), *Umbrija* (it. *Umbria*).

{1021}V večbesednih podomačenih imenih občnoimenske sestavine prevajamo, npr. *Gardsko jezero* (it. *Lago di Garda*), *Furlansko nižavje* (it. *Pianura Friulana*), *Dolina Aoste* (it. *Valle d'Aosta*), *Trentinsko – Zgornje Poadižje* (it. *Trentino - Alto Adige*), *Genovski zaliv* (it. *Golfo di Genova*), *Tri Cine* (it. *Tre Cime (di Lavaredo)*), *Most vzdihljajev* (it. *Ponto dei Sospiri*), *Doževa palača*

(it. *Palazzo Ducale*), pri redkih se v skladu z izgovorom podomači tudi izlastnoimenska sestavina: **Comsko/Komsko jezero** (it. *Lago di Como*).

{1022}Prevajamo tudi imena znanih objektov ter kulturnih in turističnih znamenitosti: **Trg svetega Marka** (it. *Piazza San Marco*), **Vatikanski vrtovi** (it. *Giardini Vaticani*), **Španske stopnice** (it. *Scalinata di Trinità dei Monti*), **Angelski grad** (it. *Castel Sant'Angelo*), **Ulica svetega Nikolaja** (it. *Via San Niccolò*), **Kapitolski muzeji** (it. *Musei Capitolini*).

{1023}POSEBNOSTI

1. Nekatera podomačena imena v zapisu niso povsem sledila izgovoru v italijanščini, npr. **Apulija** (it. *Apulia* [apúlja]), **Emilija – Romanja** (it. *Emilia - Romagna* [emílja – románja]), **Piava** (it. *Piave*), druga so prevzeta iz antičnih oblik, npr. **Sardinija** (lat. *Sardinia*, it. *Sardegna*), **Lacij** (lat. *Latium*, it. *Lazio*), **Sirakuze** (lat. *Syrakousai*, it. *Siracusa*), ali nemškega jezika, npr. **Piemont** (nem. *Piemont*, it. *Piemonte*).
2. Nekatera imena so izgovorno in pisno enaka v obeh jezikih: **Padova**, **Mantova**, **Bari**, **Palermo**.
3. V slovenskem zamejstvu so se uveljavila nekatera drugačna imena, npr. **Milan** (za *Milano*), **Turin** (za *Torino*) ali **Bocen** (za *Bolzano*).
4. Dvojnični izgovor ima **Genova**: starejšega po črki ([génova]) in novejšega iz italijanščine ([džénova]).
5. Nekatera zemljepisna imena so zapisana oz. prevedena različno: poleg **Trg Guglielma Oberdana** tudi **Oberdankov trg** in **Trg Oberdan** (it. *Piazza Guglielmo Oberdan*).
6. V zemljepisnem imenu **Segesta**, znanem iz antičnega obdobja, prevzemamo izgovor iz latinščine [segésta] ali italijanščine [sedžésta]. Ime **Ajaccio** (mesto na Korziki) je mogoče izgovarjati po italijansko [ajáčo] ali po francosko [ažaksjó].
7. Geografske izraze (npr. *prelaz*, *jezero*), ki spremljajo zemljepisna imena v razlikovalni vlogi, prevajamo in jih pišemo z malo začetnico: **prelaz Pordo** (it. *Passo Pordo*), **jezero Maggiore** (it. *Lago Maggiore*).

Imena na dvo- in večjezičnem območju

{1024}Na večjezičnih območjih, kjer živijo Slovenci, npr. v **Furlaniji – Julijski krajini** (it. *Friuli - Venezia Giulia* / furl. *Friûl-Vignesie Julie*), za veliko zemljepisnih imen obstajajo različice v italijanščini, furlanščini, slovenščini in nemščini. V Videmski pokrajini imata status uradnih jezikov italijanščina in furlanščina, za večino krajev pa obstajajo tudi slovenska imena, npr. **Videm** (it. *Udine* / furl. *Udin*), **Gradež** (it. *Grado* / furl. *Grau*), **Čedad** (it. *Cividale dei Friuli* / furl. *Cividât*), **Humín** (it. *Gemona del Friuli* / furl. *Glemone*), **Tilment** (it. *Tagliamento* / furl. *Tiliment*), **Tablja** (it. *Pontebba* / furl. *Pontebe*), **Ukve** (it. *Ugovizza* / furl. *Ugovize*), **Pušja Vas** (it. *Venzona* / furl. *Vençon*), **Na Žlebeh / Nevejski preval** (it. *Sella Nevea* / furl. *In Nevee*), **Reklanica / Reklanska dolina** (it. *Val Raccolana* / furl. *Cjanâl di Racolane*), **Rabeljsko jezero** (it. *Lago del Predil* / furl. *Lât di Rabil*).

{1025}Na dvojezičnih območjih v okolici Trsta in Gorice je uveljavljena tudi slovenščina, npr. **Trst** (it. *Trieste*), **Gorica** (it. *Gorizia*), **Bazovica** (it. *Basovizza*), **Repentabor** (it. *Monrupino*), **Doberdob** (it. *Doberdò*), **Devin** (it.

Duino), [Redipulja](#) (it. *Redipuglia*), to velja tudi za obmejna [Trbiž](#) (it. *Tarvisio*) in [Tržič](#) (it. *Monfalcone*, furl. *Monfalcon*).

- V Benečiji (it. *Veneto*) je kraj [Treviso](#) [trevízo], za katerega je nekoč obstajalo slovensko ime [Treviž](#).
- Na dvojezičnem območju v Sloveniji se poleg slovenskih imen uporabljajo tudi italijanska, npr. [Ankaran](#) (it. *Ancarano*), [Izola](#) (it. *Isola*), [Koper](#) (it. *Capodistria*), [Piran](#) (it. *Pirano*), [Portorož](#) (it. *Portorose*).
- [→ O rabi slovenskih zemljepisnih imen na dvo- ali večjezičnih območjih v slovenskih besedilih gl. poglavje »Slovenska naselbinska zemljepisna imena namesto neslovenskih« (Prevzete besede in besedne zveze).
- [→ O položajih, ko namesto italijanskih uporabimo slovenska imena, gl. poglavje »Slovenska imena namesto neslovenskih« (Prevzete besede in besedne zveze).
- [→ O pisanju nekrajevnihih imen gl. poglavje »Pisanje nekrajevnihih imen« (Velika in mala začetnica).

PREDLOGI IN DOLOČNI ČLEN V ZEMLJEPISNIH IN STVARNIH IMENIH

{1026}V večini pisno nepodomačenih imen ohranjamo predlog, npr. [Cortina d'Ampezzo](#) [kortína dampéco], [Madonna di Campiglio](#) [madôna/madóna di kampíljio], [Valle d'Aosta](#) / [Val d'Aosta](#) [vále/vál daósta], [Giro d'Italia](#) [džíro ditálja], in določni člen, npr. [La Spezia](#) [la spécja], [L'Aquila](#) [lákujila], [Corriere della Sera](#) [korjêre dela sêra], ter združena predlog in določni člen, npr. [Anversa degli Abruzzi](#) [anvêrsa delji abručij].

{1027}POSEBNOST

V redkih primerih je različica brez člena v rabi pogostejša: [Reggio Calabria](#) (it. *Reggio di Calabria* [rédižo di kalábrija]), [Reggio Emilia](#) (it. *Reggio nell'Emilia* [rédižo nelemílja]).

Posebnosti ter premene pri pregibanju in tvorbi oblik

SPLOŠNO

{1028}S pregibanjem italijanskih imen ni večjih težav, razen pri preglaševanju, saj sledimo izgovoru v slovenščini, ki se razlikuje od zapisa. Pri pregibanju posebnosti, kot je npr. izpadanje neobstojnega samoglasnika, ni.

{1029}Pozorni smo na pregibanje imen s končaji *-{ai}*, *-{ei}* in *-{oi}*, katerih osnova ostaja nespremenjena, npr. [Canazei](#) [kanacêj], rod. [Canazeia](#) [kanacêja], in

na pregibanje nekaterih ženskih imen, npr. **Mariuccia** [marjúča], rod. **Mariuccie** [marjúče] (<cci> za [č]); **Beatrice** [beatríče], rod. **Beatrice** [beatríče] (<c> pred <e> za [č]), saj je podstava svojilnih pridevnikov teh imen odvisna od rodilniške podstave imena, npr. svoj. prid. **Mariucciin** [marjúčin], svoj. prid. **Beatricin** [beatríčin].

{1030} Sklanjanje večbesednih zemljepisnih imen je neenotno. Dvodelna lastna imena sklanjamo v obeh sestavinah: **Piazza Armerina**, rod. **Piazze Armerine**. Če je desni prilastek predložna zveza, zelo redko pregibamo obe sestavini: **Madonna di Campiglio**, rod. **Madonne di Campiglio**.

SPREMEMBE SLOVNIČNIH KATEGORIJ

{1031} Po obliki slovničnega in naravnega spola italijanska imena uvrščamo v ustrezne sklanjatvene vzorce. Spremembo sta doživeli npr. imeni mest, ki sta spremenili število: **Firence** [firénce] ž mn. (it. **Firenze** ž), rod. **Firenc**, mest. **v Firencah**; **Fiesole** [fjézole] ž mn., rod. **Fiesol**, mest. **v Fiesolah** (it. **Fiesole** < lat. **Faesulae** ž mn.), in ime reke s spremembo spola: **Piava** [pjáva] ž (it. **Piave** m).

DALJŠANJE OSNOVE

{1032} Osnovo podaljšujejo z *j* samostalniki moškega spola, pri katerih se govorjena osnova konča na samoglasnike **é/e**, **í/i**, **ú**. Daljšanje je pisno in glasovno:

- **Ferré** [feré], rod. **Ferreja** [ferêja], or. **s Ferrejem** [s_ferêjem]
- **Dante** [dán-te], rod. **Danteja** [dán-teja], or. **z Dantejem** [z_dán-tejem]
- **Forlì** [forlí], rod. **Forlija** [forlíja], or. **s Forlijem** [s_forlíjem]
- **Lamborghini** [lamborgíni], rod. **Lamborghinija** [z_lamborgínija], or. **z Lamborghinijem** [z_lamborgínijem]
- **Cefalù** [čefalú], rod. **Cefalùja** [čefalúja], or. **s Cefalùjem** [s_čefalújem]

{1033} POSEBNOST

Pri nekaterih imenih na končni nenaglašeni *e* (npr. **Giuseppe** [džuzépe]) je pregibanje odvisno od tega, ali sprejmemo končni *e* kot del osnove in zato podaljšujemo z *j* (rod. **Giuseppeja** [džuzépeja], or. **z Giuseppejem** [z_džuzépejem]) ali kot končnico, ki jo premenjujemo (rod. **Giuseppa** [džuzépa], or. **z Giuseppom** [z_džuzépom]).

 Podstava svojilnega pridevnika izhaja iz podaljšane osnove imena, npr. **Dantejev** [dán-tejev-], **Ferréjev** [ferêjev-], **Lamborghinijev** [lamborgínijev-], tj. sledi rodilniški osnovi: **Giuseppejev** [džuzépejev-] in **Giuseppov** [džuzépop-].

PREGLAS

{1034} Preglas samoglasnika o v e se na splošno pojavlja pri sklanjanju moških imen na končne govorjene č in š ter c in j, ki so v italijanščini zapisani na različne načine, npr. s črkami, podvojenimi črkami ali dvo- in tričrkji.

{1035} **Govorno in pisno preглаševanje se uresničuje**

1. pri imenih, ki daljšajo osnovo z *j* (gl. poglavje »Daljšanje osnove«);
2. pri imenih na končne govorjene ča, ša, džā, ja, zapisane s črkovnimi sklopi -(scia), -(cia), -(gia) in -(gna) ter -(ia), se preглаševanje uveljavlja v zapisu in govoru, če imena pregibamo po 1. moški sklanjavi. Oblika za 2. moško sklanjatev je v rabi pogostejša.

- o **Quercia** [kuêrča], or. s **Quercio** (redko s **Querciem** [s_kuêrčem]), svoj. prid. **Querciev** [kuêrčev-]
- o **Sciastia** [šáša], or. s **Sciascio** (redko s **Sciasciem** [s_šášem]), svoj. prid. **Sciasciev** [šášev-]
- o **Borgia** [bórdža], or. z **Borgio** (redko z **Borgiem** [z_bórdžem]), svoj. prid. **Borgiev** [bórdžev-]
- o **Doria** [dórja], or. z **Dorio** (redko z **Doriem** [z_dórjem]), svoj. prid. **Doriev** [dórjev-]

{1036} **Govorno preглаševanje ob pisnih dvojnicah se uresničuje**

1. pri imenih na končni govorjeni jo, zapisan s črkovnima sklopoma -(io) in -(glio):

- o **Antonio** [antónjo], or. z **Antoniem/Antoniom** [z_antónjem], svoj. prid. **Antoniev/Antoniov** [antónjev-]
- o **Quaglio** [kuáljo], or. s **Quagliem/Quagliom** [s_kuáljem], svoj. prid. **Quagliev/Quagliov** [kuáljev-]

2. pri imenih na končna govorjena čo in džo, zapisana s črkovnima sklopoma -(ccio) in -(ggio):

- o **Carpaccio** [karpáčo], or. s **Carpacciem/Carpacciom** [s_karpáčem], svoj. prid. **Carpacciev/Carpacciov** [karpáčev-]
- o **Viareggio** [vjarédžo], or. z **Viareggiem/Viareggiom** [z_vjarédžem]

{1037} **POSEBNOSTI**

1. Pri imenih na končaj -co, v katerih je c zapisan z dvočrkjem (zz) (**Pozzo**) ali črko (z) (**Enzo**, **Vincenzo**), je preглаševanje **redko uresničeno** zlasti v svojilnih pridevniških tvorjenkah, palatalizacijska premena c v č pa se opušča:

- o **Vincenzo** [vinčenco], or. z **Vincenzom/Vincenzem** [z_vinčencom/vinčencem], svoj. prid. **Vincenzov** [vinčencov-], redko **Vincenzev** [vinčencev-]
- o **Pozzo** [póco], or. s **Pozzom/Pozzem** [s_pócom/pócem], svoj. prid. **Pozzov** [pócov-], redko **Pozzev** [pócev-]

2. Pri imenih na govorni končaj *-ca*, v katerih je *c* zapisan z dvočrkjem ⟨*zz*⟩ (*Cavazza*, *Tomizza*) ali črko ⟨*z*⟩ (*Lanza*, *Sforza*), je preglasevanje v pridevniških tvorjenkah nedosledno: uveljavlja se **dvojnični zapis in preglaseni izgovor**, opušča pa se palatalizacijska premena v zapisu (*c* v *č*). V manj formalnem in pogovornem jeziku zasledimo tudi govorno nepreglašene oblike in pridevnike, sicer pa je sklanjanje po 1. moški sklanjatvi redko:

- *Cavazza* [kaváca], or. s *Cavazzo* [s_kaváco] (redko s *Cavazzem* [s_kavácem]), svoj. prid. *Cavazzov/Cavazzev* [kavácev-], redko [kaváčev-] (manj formalno svoj. prid. [kavácov-])
- *Sforza* [sfórca], or. s *Sforzo* [s_sfórcó] (s *Sforzem* [s_sfórcem]), svoj. prid. *Sforzov/Sforzev* [sfórcev-], redko [sfórčev-] (manj formalno svoj. prid. [sfórcov-])

[→ Osnovna pravila o preglasevanju gl. v poglavju »Glasovno-črkovne premene pri pregibanju in tvorjenju besed«.

Nekaj poglobitnih razlik med rabo ločil v italijanščini in slovenščini

{1038}Pri prevajanju iz italijanščine smo pozorni na spremembe pri rabi ločil. Od slovenskih pravil se italijanska razlikujejo predvsem v pisanju narekovajev (⟨ ⟩) ter zaporedju dvojnih ločil in stičnosti.

{1039}POSEBNOSTI

1. Italijanski narekovaj je tak kot v slovenščini, tj. "____", ali »obrnjeni« kot v španščini ali francoščini, tj. « ». Zamenjamo ga s slovenskim.
2. Tripičje je stično: ____... Zamenjamo ga z nestičnim.
3. Za vrinjene stavke, odstavčno naštevanje ipd. se uporablja dolgi pomišljaj: ____ — ____ — _____. Zamenjamo ga z navadnim pomišljajem.

KATALONŠČINA

Pisava

{1040}Katalonska različica latinične pisave ima 26 črk latiničnega črkopisa, ki ga dopolnjuje z devetimi črkami z ločevalnimi znamenji ⟨à⟩, ⟨ç⟩, ⟨é⟩, ⟨è⟩, ⟨í⟩, ⟨ï⟩, ⟨ó⟩, ⟨ò⟩, ⟨ú⟩ in ⟨ü⟩ ter številnimi dvočrkji.

{1041}Katalonska abeceda: ⟨a A⟩, ⟨b B⟩, ⟨c C⟩, ⟨d D⟩, ⟨e E⟩, ⟨f F⟩, ⟨g G⟩, ⟨h H⟩, ⟨i I⟩, ⟨j J⟩, ⟨k K⟩, ⟨l L⟩, ⟨m M⟩, ⟨n N⟩, ⟨o O⟩, ⟨p P⟩, ⟨q Q⟩, ⟨r R⟩, ⟨s S⟩, ⟨t T⟩, ⟨u U⟩, ⟨v V⟩, ⟨w W⟩, ⟨x X⟩, ⟨y Y⟩, ⟨z Z⟩.

{1042}POSEBNOST

Črki ⟨k⟩ in ⟨w⟩ se uporabljata samo v prevzetih besedah, črka ⟨y⟩ pa le v dvočrkju ⟨ny⟩ in v prevzetih besedah.

{1043}V katalonski pisavi je uporabljenih pet ločevalnih **znamenj**, ki jih pri prevzemanju lastnih imen ohranjamo:

- krativec ⟨`⟩ na črkah ⟨à⟩, ⟨è⟩, ⟨ò⟩ za označevanje naglasnega mesta;
- ostrivec ⟨´⟩ na črkah ⟨í⟩, ⟨ú⟩, ⟨é⟩ in ⟨ó⟩ za označevanje naglasnega mesta;
- dvojna pika ⟨¨⟩ nad ⟨ü⟩ in ⟨ï⟩ za označevanje izgovora [i] in [u] (ne pa [j] ali [ɥ]), nad ⟨ü⟩ pa tudi v ⟨güe⟩, ⟨güi⟩, ⟨qüe⟩, ⟨qüi⟩ za [ɥ];
- kljukica ali sedij ⟨,⟩ pod črko ⟨ç⟩ označuje izgovor [s];
- sredinska pika ⟨·⟩ med črkama ⟨l·l⟩ za označevanje izgovora [l].

[→ O vključevanju katalonskih črk z ločevalnimi znamenji v slovensko abecedo gl. poglavje »Slovenska abeceda« (Pisna znamenja).

Izgovor

NAGLASNO MESTO

{1044}Pri prevzemanju imen iz katalonščine naglasno mesto praviloma ohranjamo. Katalonske besede so naglašene na predzadnjem ali zadnjem zlogu, in sicer

1. na **predzadnjem** zlogu, če se končujejo na
 - samoglasnik: **Xavi** [šávi], **Jordi** [žórdi], **Joana** [žoána];
 - črko ⟨s⟩ za samoglasnikom: **Carles** [kárles];
2. na **zadnjem** zlogu, če se končujejo na
 - soglasnik (razen na -⟨s⟩ za samoglasnikom): **Olot** [olót], **Guillem** [giljém], **Bertran** [bertrán], **Josep** [žozép]; **Francesc** [fransésk], **Ildefons** [ildefóns];
 - katalonski dvoglasnik -⟨Vɥ⟩ ali -⟨Vj⟩ (ali v besedah s pisnim končajem -⟨u⟩ ali -⟨i⟩): **Mateu** [matéu], **Grimau** [grimáu], **Avui** [avúj];
 - nemi *r*: **Sunyer** [sunjé].

{1045}Daljše besede prevzemamo kot **dvonaglasnice**: **Casteldefels** [kastél'deféls/kastéldeféls].

{1046}POSEBNOSTI

1. Besede, ki se ne ravnaajo po teh pravilih, imajo naglasno mesto zaznamovano, in sicer
 - z ostrivcem, npr. **Miró** [miró], **Golmés** [gólmes], **L'Atzúvia** [ladzúvija], ali
 - s krativcem, npr. **Adrià** [adrijá], **Mercè** [mersé], **Òdena** [ódena], **Fàbregas** [fábregas], **Àneu** [áneu].
2. Lastna imena s končajema -⟨en⟩ in -⟨in⟩ so naglašena na predzadnjem zlogu. Če je naglas izjemoma na zadnjem zlogu, je naglasno mesto označeno: **Rubèn** [rubén], **Martín** [martín].

RAZMERJE MED ČRKAMI IN GLASOVI

SAMOGLASNIKI

{1047}Samoglasnike, zapisane s črkami ⟨a⟩, ⟨e⟩, ⟨i⟩, ⟨o⟩ in ⟨u⟩, izgovarjamo po slovensko; ⟨i⟩ in ⟨u⟩ glede na položaj tudi kot [j] in [ɥ].

{1048}POSEBNOST

V črkovnih sklopih ⟨gu⟩ in ⟨qu⟩ pred samoglasnikom črka ⟨u⟩ označuje dvoustnični [ɥ]: **Guardiola** [gɥardijóla].

- ✎ V katalonščini je zaradi samoglasniškega upada razlika med številom samoglasnikov glede na (ne)naglašenost. Katalonščina pozna sedem naglašanih samoglasnikov, ki jih zapisuje: naglašene *a*, *i* in *u* s črkami ⟨a⟩ in ⟨à⟩, ⟨i⟩ in ⟨í⟩ ter ⟨u⟩ in ⟨ú⟩, naglašeni ozki [é] s črkama ⟨e⟩ in ⟨é⟩, naglašeni široki [ê] z ⟨e⟩ in ⟨è⟩, naglašeni ozki [ó] z ⟨o⟩ in ⟨ó⟩, naglašeni široki [ô] z ⟨o⟩ in ⟨ò⟩. Nenaglašeni samoglasniki so samo trije: [i], zapisan z ⟨i⟩, polglasnik [ə], zapisan z ⟨a⟩ in ⟨e⟩, ter [u], zapisan z ⟨u⟩ in ⟨o⟩.
- ✎ Ker se je v slovenščini delno zaradi vpliva španščine uveljavil izgovor brez samoglasniškega upada, npr. **Barcelona** [barselóna/barcelóna] namesto [bærsəlónə], **Tarragona** [taragóna] namesto [tæɾəɣónə]. Tudi katalonske nenaglašene samoglasnike prevzemamo po črki: ⟨a⟩ in ⟨e⟩ kot [a] in [e], ne kot polglasnik, ⟨u⟩ in ⟨o⟩ kot [u] in [o], ne kot [u].

{1049}V katalonščini je večje število dvoglasnikov, v katerih se ⟨i⟩ in ⟨u⟩ za samoglasnikom izgovarjata [j] in [ɥ]: **Avui** [avúj], **Lleida** [ljêjda], **Reus** [réɥs], **Sant Feliu** [sán felíɥ].

{1050}Samoglasnik, zapisan s črko ⟨i⟩ v položaju med samoglasnikoma ali na začetku besede pred samoglasnikom, izgovarjamo kot [j]: **Laia** [lája], **làtova** [játova].

{1051}V samoglasniškem sklopu ⟨iV⟩ se pojavlja **zev**, ki ga v izgovoru zapiramo z [j]: **Julià** [žulijá], **Sílvia** [sílvija], **Victòria** [viktórija].

SOGLASNIKI

{1052}Soglasnike, zapisane s črkami ⟨b⟩, ⟨d⟩, ⟨f⟩, ⟨l⟩, ⟨m⟩, ⟨n⟩, ⟨p⟩, ⟨r⟩, ⟨t⟩, ⟨v⟩ in ⟨z⟩, izgovarjamo po slovensko.

{1053}POSEBNOSTI

1. Soglasnik, zapisan s črko ⟨c⟩, izgovarjamo kot [k] (**Casals** [kazáls]) ali [s] (**Cesc** [sésk]). Lahko pride tudi do zlitja dveh s-jev: **Priscil·la** [prisíla].
2. Soglasnik, zapisan s črko ⟨ç⟩, izgovarjamo kot [s]: **Marçal** [marsál], **L'Arboç** [larbós].
3. Soglasnik, zapisan s črko ⟨g⟩, izgovarjamo kot [g] (**Agustí** [agustí]) ali [ž] (**Gerard** [žerárd-]).
4. Soglasnik, zapisan s črko ⟨j⟩, izgovarjamo kot [ž]: **Jordi** [žórdi].
5. Soglasnik, zapisan s črko ⟨q⟩, izgovarjamo kot [k]: **Quart** [kuárt].
6. Soglasnik, zapisan s črko ⟨s⟩, izgovarjamo kot [s] (**Salou** [salôu]) ali kot [z] (**Maresme** [marézme]).
7. Soglasnik, zapisan s črko ⟨x⟩, izgovarjamo kot [š]: **Xavi** [šávi].

 Zveneči zaporniki [b], [d] in [g] ošibijo v [β], [ð] in [ɣ] v vseh položajih, razen na začetku besede in za nosnikom ali zapornikom. V knjižni slovenščini teh glasov ne poznamo, zato jih izgovarjamo kot [b], [d] in [g].

 Črki ⟨b⟩ in ⟨v⟩ se v katalonščini uporabljata za en glas, ki se izgovarja [b] ali [β], v slovenščini ju izgovarjamo po črki, torej [b] ali [v]: **Llobregat** [ljobregát] (kat. [ljuβrəɣát]), **Vilanova** [vilanôva] (kat. [bilənôβə]).

{1054}Črki ⟨l⟩ s sredinsko piko ⟨l·l⟩, ki se v katalonščini izgovarjata kot podaljšani /, izgovarjamo kot [l]: **Sibil·la** [sibíla].

{1055}Neme črke

Črke ⟨c⟩, ⟨d⟩, ⟨h⟩, ⟨p⟩, ⟨r⟩ in ⟨t⟩ so položajno tudi neme, in sicer

- črka ⟨c⟩ v izglasnem -(nc): **Cap Blanc** [káp blán];
- črka ⟨d⟩ v izglasnem -(ld): **Eudald** [eudál];
- črka ⟨h⟩ vedno: **L'Hospitalet** [luspitalét], **Sant Hilari** [sánt ilári], **March** [márk];
- črka ⟨p⟩ v izglasnem -(mp): **Camp Nou** [kám nôu];
- črka ⟨r⟩ v izglasju dvo- in večzložnih besed: **Sunyer** [sunjé], **Verdaguer** [verdagé];
- črka ⟨t⟩ v soglasniškem sklopu ⟨tll⟩ (**L'Ametlla** [lamélja]) in v izglasnih -(lt) (**Salt** [sál]) in -(nt) (**Villafant** [vilafán], **Sant Joan** [sán žoán]).

{1056}POSEBNOST

Kadar soglasniškemu sklopu -(nt) sledi beseda s samoglasnikom v vzglasju, črka ⟨t⟩ ni nema: **Sant Hilari** [sánt ilári].

✎ V občnih besedah so neme tudi črke ⟨b⟩, ⟨d⟩ in ⟨g⟩, in sicer v izglasnih sklopih -⟨mb⟩, -⟨nd⟩ in -⟨ng⟩, npr. [pa amb tomàquet](#) [pá ám tomáket].

{1057} **Podvojene črke za soglasnike** izgovarjamo enojno: [Tarragona](#) [taragóna], [Terrassa](#) [terása].

{1058} Katalonska **soglasniška dvočrkja** izgovarjamo

- ⟨gu⟩ kot [g] (pred ⟨e⟩ ali ⟨i⟩): [Figueres](#) [figêres], [Guíxols](#) [gíšols];
- ⟨ig⟩ kot [č] ([Puig](#) [púč]) in zaradi prilikovanja v slovenščini tudi [dž] (v izglasju in v tvorjenkah): [Puigdemont](#) [pudždemón];
- ⟨ix⟩ kot [š] (za samoglasnikom): [Foix](#) [fóš];
- ⟨ll⟩ (kat. [ʎ]) kot [lj] oz. [lʲ]: [Lleida](#) [ljêjda], [Llull](#) [ljúlʲ/ljúl];
- ⟨ny⟩ (kat. [ɲ]) kot [nj] oz. [nʲ]: [Espanyol](#) [espanjól], [Companys](#) [kompánʲs/kompáns];
- ⟨qu⟩ kot [k] (pred ⟨e⟩ ali ⟨i⟩): [Quim](#) [kím], [Busquets](#) [buskéts];
- ⟨tg⟩ kot [dž] (pred ⟨e⟩ ali ⟨i⟩): [Sitges](#) [sídžes];
- ⟨tj⟩ kot [dž] (pred ⟨a⟩, ⟨o⟩ ali ⟨u⟩): [Platja d'Aro](#) [pládža dáro];
- ⟨tx⟩ kot [č]: [Pitxot](#) [pičót];
- ⟨tz⟩ kot [dz]: [L'Atzúvia](#) [ladzúvija].

✎ Pozorni moramo biti na razlikovanje zapisa ⟨ix⟩ za samoglasniško črko: za samoglasnikom je ⟨ix⟩ dvočrkje, npr. [Coixet](#) [košét], za soglasnikom (tudi zapisanim z dvočrkjem ⟨gu⟩ za glas [g]), pa ne, npr. [Guixot](#) [gišót]. Podobno je zapis ⟨gu⟩ ali ⟨qu⟩ pred ⟨e⟩ in ⟨i⟩ dvočrkje za glas [g] ali [k], npr. [Figueres](#) [figêres], pred ⟨a⟩ in ⟨o⟩ pa ne, npr. [Gualba](#) [gualba], [Quart](#) [kɔ́rt].

Preglednica zapis – izgovor v slovenščini

{1059} Preglednica ponazarja razmerje med izvorno črko (ali dvo- ali veččrkjem) in ustreznim glasom (ali glasovi) v slovenščini.

Zapis	Položaj	Izgovor v slovenščini	Zgled
c	pred ⟨a⟩, ⟨o⟩, ⟨u⟩ in pred soglasniki	k	Carles [kárles], Cristina [kristína], Clavé [klavé]
c	v izglasju	k	Vic [vík], Enric [enrík], Montjuïc [monžuík], Francesc [fransésk]
c	pred ⟨e⟩ ali ⟨i⟩	s	Cerdà [serdá], Jacint [žasín]

c	v izglasnem -(nc)	/	Cap Blanc [káp blán]
ç		s	Vicenç [viséns], Barça [bársa]
d	v izglasnem -(ld)	/	Eudald [eudal]
g	pred ⟨a⟩, ⟨o⟩, ⟨u⟩ in soglasniki	g	Llobregat [ljobregát], Grimau [grimáu], Guardiola [gwardijóla]
g	pred ⟨e⟩ ali ⟨i⟩	ž	Girona [žiróna], Àngel [ánžel]
gu	pred ⟨e⟩ ali ⟨i⟩	g	Figueres [figêres]
h		/	L'Hospitalet [lospitalét], Hostalric [ostalrík], Domènech [domének], Estruch [estrúk], March [márk]
i	kot del dvoglasnika, zapisanega ⟨Vi⟩	j	Lleida [ljêjda], Avui [avúj], Aitona [ajtóna]
i	med samoglasnikoma	j	Laia [lája]
i	v vzglasju pred samoglasnikom	j	làtova [játova]
i	drugod	i	Miró [miró], Martí [martí], Sant Feliu [sán felíu], Oriol [orijól], Victòria [viktórija]
ig	v izglasju in v tvorjenkah	č	Puig [púč], Roig [róč], Puigdemont [pudždemón]
ï		i	Lluïsa [ljuíza], Cruïlles [kruíljes]
ix	za samoglasnikom	š	Foix [fóš], Coixet [košet], Baix Camp [báš kám]
j		ž	Josep [žozép], Joan [žoán], Jordi [žórdi]
ll		lj oz. l'/l	Llull [ljúl'/ljúl], Lloret de Mar [l'lorét- de már], Forcadell [forkadél'/forkadél], Turull [turúl'/turúl]
l·l		l	Priscil·la [prisíla]
ny		nj oz. n'/n	Cerdanya [serdánja], Companys [kompán's/kompáns]
p	v izglasnem sklopu -(mp)	/	Camp Nou [kám nõu], Baix Camp [báš kám]
qu	pred ⟨e⟩ ali ⟨i⟩	k	Sant Quirze [san kírze], Piqué [piké], Quim [kím], Junqueras [žunkêras]
r	v izglasju dvo- in večzložnih besed	/	Roger [rožé], Oller [oljé], Ferrater [feraté], Verdaguer [verdagé]
s	razen med samoglasniki in pred zvenečimi soglasniki	s	Reus [réus], Salou [salòu], Seròs [serós]
s	med samoglasniki	z	Roses [rózes], Osona [ozóna]
s	pred zvenečimi soglasniki	z	Maresme [marézme]
t	v soglasniškem sklopu (tll)	/	Batló [baljó]

t	v izglasnih <-lt>, <-nt>, tudi v tvorjenkah	/	Salt [sál]; Vilafant [vilafán], Sant Joan [sán žuán], Sant Just [sán žúst], Montclar [monklá], Montserrat [monserát]
tg	pred <e> ali <i>	dž	Montsalvatge [monsalsvádže], Sitges [sídžes]
tj	pred <a>, <o> ali <u>	dž	Corretja [korédža]
tx		č	Andratx [andráč]
tz		dz	Llàtzer [ljádze]
u	razen v dvoglasniku in v črkovnem sklopu <gu> in <qu>	u	Rubí [rubí]
u	kot del dvoglasnika, zapisanega <Vu>	ụ	Pau [páu], Jaume [žáu-me], Manlleu [manljéu], Reus [réus], Sant Feliu [sán felíu]
u	v črkovnem sklopu <gu> in <qu> pred <a> ali <o>	ụ	Guardiola [gʊardijóla], Gualba [gʊálba], Pasqual [paskuál], Quart [kuárt]
ü	v zvezah <güe>, <güi>, <qüe>, <qüi>	ụ	Güell [gʊél/gʊél]
ü	za samoglasnikom, kadar ni del dvoglasnika	u	Raül [raúl], Sanaüja [sanaúža]
x		š	Xavi [šávi], Guixot [gišót], Flix [flíš], Rexach [rešák]

Podomačevanje katalonskih besed in besednih zvez

OBČNA POIMENOVANJA

{1060} Občna poimenovanja iz katalonščine so v slovenščini redka in so navadno pisno nepodomačena: **castell** [kastél'/kastél] 'človeški stolp', **cava** [káva] 'vino', **sardana** [sardána] 'ples', **pa amb tomàquet** [pá ám tomáket] 'jed'.

LASTNA IMENA

{1061} Lastna imena večinoma ohranjamo zapisana tako, kot so v katalonščini: **Vicenç** [viséns], **Pagès** [pažés], **Jordà** [žordá], **Mercè** [mercé], **Rodoreda** [rodoréda], **Montjuïc** [monžuík], **Olot** [olót], **Llull** [ljúl'/ljul], **Tàpies** [tápijes], **Martorell** [martorél'/martorél].

 V preteklosti smo katalonska imena zapisovali po špansko in smo jih v taki obliki tudi prevzemali. Danes tudi v Španiji katalonska imena zapisujejo v skladu s katalonskim pravopisom: kat. *Antoni Gaudí i Cornet*, na kratko (*Antoni*) **Gaudí** [gaudí] (šp. *Antonio Gaudí y Cornet*), kat. *Salvador (Domingo) Felip Jacint Dalí i Domènech*, na kratko **Dalí** [dalí] (šp. *Salvador Felipe Jacinto Dalí y Domènech*).

OSEBNA IMENA

Prevzemanje katalonskih priimkov

{1062}V katalonščini so v uradni rabi dvojni priimki, kjer je prvi priimek očetov, drugi pa materin. Med priimka se običajno doda veznik *i* (v pomenu 'in'), npr. (**Joan**) **Miró i Ferrà** [miró i ferá], (**Jaume**) **Cabré i Fabrè** [kabrè i fabrè], (**Antoni**) **Tàpies i Puig** [tápíjes i púč]. Veznik *i* ima vlogo predimka. Poleg veznika *i* so lahko predimki tudi predlogi *de*, *del*, *de la*: (**Cebrià**) **de Montoliu i de Togores** [de montolíu i de togóres].

{1063}V običajni rabi se pogosto uporablja enojni priimek (v katalonščini in slovenščini), navadno le očetov: (**Joan**) **Miró** [miró], (**Antoni**) **Tàpies** [tápíjes], (**Cebrià**) **de Montoliu** [de montolíu], imena pa so navadno okrajšana: **Miró** [miró], **Cabré** [kabrè], **Tàpies** [tápíjes].

ZEMLJEPIŠNA IMENA

{1064}Za redke katalonske zemljepisne danosti so se uveljavile slovenske imenske različice (eksonimi). Večinoma gre za imena pokrajin in večjih mest: **Katalonija** [katalónija] (kat. *Catalunya*), **Valencija** [valéncija] (kat. *València*), **Andora** [andóra] (kat. *Andorra*).

{1065}Uradna oblika zemljepisnih krajevnih imen v Kataloniji je katalonska (**Girona** [žiróna] (šp. *Gerona*), **Lleida** [ljèjda] (šp. *Lérida*)), le redka so tudi v španščini. Krajevna imena pokrajine Valencije pa so španska, npr. **Alicante** [alíkánte] (kat. *Alacant*), **Elche** [élče] (kat. *Elx*).

{1066}Prevajamo občnoimenske sestavine večbesednih imen, npr. **Balearski otoki** [baleárski otóki] (kat. *Illes Balears*), **Umetniški trg** [umétniški tèrg-] (kat. *Plaça de les Arts*). Razlikovalno občnoimensko sestavino pišemo z malo začetnico, npr. **cerkev Svete družine** [cérkøv- svéte družíne] (kat. *Sagrada Família*), **park Güell** [párk guél'/guél] (kat. *Park Güell*), **hiša Milà** [híša milá] (kat. *Casa Milà*), **hiša Battló** [híša baljó] (kat. *Casa Battló*).

[→ Ustaljenih oblik ne spreminjamo, npr. šp. **Ibiza** [fbica] tudi [ibísa] (kat. *Eivissa*).

STVARNA IMENA

{1067} Večbesedna stvarna imena bolj znanih zavodov in ustanov načeloma prevajamo, npr. **Univerza v Valèncii** [univêrza u valénciji/valénsiji] (kat. *Universitat de València*), **Samostojna univerza v Barceloni** [samostójna univêrza u barcelóni/barselóni] (kat. *Universitat Autònoma de Barcelona*), **Katalonsko narodno gledališče** [katalónsko národno gledalíšče] (kat. *Teatre Nacional de Catalunya*). Imena znamk, časnikov ostajajo nespremenjena, npr. **Diarri d'Andorra** [djári dandóra], tudi ime katalonske policije **Mossos d'Esquadra** [mósos deskuádra], na kratko **Mossos** [mósos].

Posebnosti ter premene pri pregibanju in tvorbi oblik

NESPREMENJENA OSNOVA

{1068} Osnova je nespremenjena pri tistih samostalnikih moškega spola, ki se sklanjajo po prvi moški sklanjatvi in katerih osnova se končuje na soglasnik.

- **Estruch** [estrúk], rod. **Estrucha** [estrúka]
- **L'Arboç** [larbós], rod. **L'Arboça** [larbósa]
- **Prats** [práts], rod. **Pratsa** [prátsa]
- **Salou** [salôu], rod. **Salou** [salôva]
- **Manlleu** [manljéu], rod. **Manlleua** [manljéva]

 Podstava **svojilnega pridevnika** je enaka imenovalniški osnovi imena, npr. **Estruch** [estrúk] – **Estruchov** [estrúkov-].

Podstava **pridevniških izpeljank z obrazilom -ski** je enaka imenovalniški osnovi, npr. **L'Arboç** [larbós] – **l'arboški** [larbóški], **Prats** [práts] – **pratski** [prátski], **Salou** [salôu] – **salouski** [salôuski], **Manlleu** [manljéu] – **manlleuski** [manljéuski]. Enako velja za samostalniške izpeljanke z obrazilom **-čan**.

DALJŠANJE OSNOVE

{1069} Osnovo podaljšujejo z *j* tisti samostalniki moškega spola, ki se sklanjajo po prvi moški sklanjatvi in pri katerih se govorjena osnova konča na naglašene samoglasnike ter nenaglašena samoglasnika *e* in *i*. Osnova je podaljšana

a) v zapisu in govoru:

- [á] – **Adrià** [adrijá], rod. **Adriàja** [adrijája];
- [á] – **Cerdà** [serdá], rod. **Cerdàja** [serdájaja];
- [á] – **Julià** [žulijá], rod. **Juliàja** [žulijája];

- [ó] – **Balagueró** [balageró], rod. **Balaguerója** [balagerója];
- [e] – **Maresme** [marézme], rod. **Maresmeja** [marézmeja];
- [i] – **Xavi** [šávi], rod. **Xavija** [šávija];

b) v govoru pri imenih na naglašeni samoglasnik in nemi soglasnik:

- [é] – **Sunyer** [sunjé], rod. **Sunyera** [sunjêja];
- [é] – **Verdaguer** [verdagé], rod. **Verdaguera** [verdagêja].

 Podstava **svojilnega pridevnika** je enaka skrajšani (rodilniške) osnove imena, npr. **Adrià** [adrijá] – **Adriàjev** [adrijájev-]; **Xavi** [šávi] – **Xavijev** [šávijev-]; **Verdaguer** [verdagé] – **Verdaguerov/Verdaguerov** [verdagêjev-].

Podstava **pridevniških izpeljank z obrazilom -ski** je nespremenjena (enaka imenovalniški osnovi), npr. **Maresme** [marézme] – **maresmejski** [marézmejski]; **Sunyer** [sunjé] – **sunjerski** [sunjêjski]. Enako velja za samostalniške izpeljanke z obrazilom *-čan*.

PREGLAS

{1070} Preglas samoglasnika o v e se v slovenščini pojavlja, če se katalonsko ime (osnova imena ali podstava tvorjenke) konča na končne govorjene glasove c, j, č in š, ki so v katalonščini zapisani na različne načine, najpogosteje s črko ⟨x⟩ in dvočrkji ⟨ix⟩, ⟨tg⟩, ⟨tj⟩, v imenih z mehčanim izglasjem ⟨ll⟩ ter pri vseh samostalnikih, ki daljšajo osnovo z j.

- ⟨ig⟩ – **Puig** [púč], rod. **Puiga** [púča], or. **s Puigem** [s_púčem]; svoj. prid. **Puigev** [púčev-]
- ⟨tx⟩ – **Andratx** [andráč], rod. **Andratxa** [andráča], or. **z Andratxem** [z_andráčem]
- ⟨ix⟩ – **Foix** [fóš], rod. **Foixa** [fóša], or. **s Foixem** [s_fóšem]
- ⟨ui⟩ – **Avui** [avúj], rod. **Avuia** [avúja], or. **z Avuiem** [z_avújem]; svoj. prid. **Avuiev** [avújev-]
- ⟨ll⟩ – **Forcadell** [forkadél'/forkadél], rod. **Forcadella** [forkadélja], or. **s Forcadellom/Forcadellem** [s_forkadéljem]; svoj. prid. **Forcadellov/Forcadellev** [forkadéljev-]
- ⟨tj⟩ – **Corretja** [korédža], rod. **Corretja** [korédže] tudi **Corretja** [korédža], or. **s Corretjo** [s_korédžo] tudi **s Corretjem** [s_korédžem]; svoj. prid. **Corretjev** [korédžev-]
- ⟨x⟩ – **Flix** [flíš], rod. **Flixa** [flíša], or. **s Flixem** [s_flíšem]

PREGIBANJE VEČBESEDNIH IMEN

{1071} Večbesedna zemljepisna imena se včasih pregibajo v vseh sestavinah, razen predimkov, ki so nepregibni (veznik *i* in predloga *de* in *d'* ter členi *l'*, *el*, *els*, *la*, *les*, *s'*, *es*, *sa*, *ses*). Včasih se sklanja le zadnja (**Camp Nou** [kám

nôu], rod. **Camp Noua** [kám nôva]) ali pa le prva sestavina (**Platja d'Aro** [pládža dáro], rod. **Platje d'Aro** [pládže dáro]).

KITAJŠČINA

Pisava

{1072}Sodobna kitajščina se zapisuje z **logografsko pisavo**, pri čemer posamezna pismenka označuje besedo ali morfem.

ZAPIS V LATINICI

{1073}Za zapis kitajskih lastnih imen v latinici se tako na Kitajskem kot tudi v mednarodnem okolju najpogosteje uporablja **pinjin** (*Hanyu pinyin*, HP).

 Na Tajvanu se za zapis lastnih imen uporabljajo *Wade-Gilesov sistem* (WG), *Hanyu pinyin* (HP), *Tongyong pinyin* (TP) in *Gwoyeu Romatzyh* (GR), dopustne pa so tudi individualne različice črkovnega zapisa, na primer: WG *Kaohsiung* [gáošnjung-], TP *Pingsi* [pinkši], pribl. GR *Tsai Ing-wen* [cáj jing-vên].

 Wade-Gilesov sistem je večinoma uporabljen tudi v publikacijah iz obdobja 1912–1979. Kasneje ga je nadomestil *Hanyu pinyin*.

 Za zapis v slovenščini je do zadnjega slovenskega pravopisa (2001) veljalo načelo fonetičnega zapisa, kar je z vse večjo razširjenostjo kitajskih lastnih imen v slovenskih besedilih postalo identifikacijsko problematično in ob zavedanju, da je pinjin (tj. *Hanyu pinyin*) mednarodno sprejeta kitajska latinica, hkrati pa kitajska standardizirana pisava, tudi nepotrebno. Glasovno podomačeni zapisi imen se ohranjajo v tistih imenih, pri katerih je njihova raba že povsem ustaljena.

{1074}Pinjin uporablja 25 črk latiničnega črkopisa, črko z ločevalnim znamenjem ⟨ü⟩ in štiri dvočrkja, tj. ⟨ch⟩, ⟨sh⟩, ⟨zh⟩ in ⟨ng⟩.

{1075}Kitajska latinična abeceda po pinjinu: ⟨a A⟩, ⟨b B⟩, ⟨c C⟩, ⟨d D⟩, ⟨e E⟩, ⟨f F⟩, ⟨g G⟩, ⟨h H⟩, ⟨i I⟩, ⟨j J⟩, ⟨k K⟩, ⟨l L⟩, ⟨m M⟩, ⟨n N⟩, ⟨o O⟩, ⟨p P⟩, ⟨q Q⟩, ⟨r R⟩, ⟨s S⟩, ⟨t T⟩, ⟨u U⟩, ⟨w W⟩, ⟨x X⟩, ⟨y Y⟩, ⟨z Z⟩.

{1076}V pinjinu se nad črko ⟨ü⟩ uporablja **ločevalno znamenje** dvojna pika (¨), ki jo v slovenščini ohranjamo; njeno opuščanje bi namreč izenačilo različne zloge, npr. ⟨nu⟩ – ⟨nü⟩ in ⟨lu⟩ – ⟨lü⟩.

 Pinjin vključuje tudi ločevalna znamenja nad samoglasniki, ki jih zasledimo v strokovnih in znanstvenih besedilih, vendar se v splošni mednarodni rabi opuščajo (npr. *guō*, *guó*, *guō* ali *guò* zapisujemo kot *guo*).

{1077} **Opuščaj** ⟨'⟩ se v pinjinu uporablja pred vsemi zlogi, ki se začnejo na ⟨a⟩, ⟨e⟩ ali ⟨o⟩, in nakazuje zev, ki ga pri prevzemanju v položaju *i* in samoglasnik, tj. [iV], zapiramo z *j* pred samoglasnikom: **Xi'an** [š'íjan], **Huangni'en** [huánknijên], **Longdi'ou** [lúngdijôv-]. Na naglasno mesto pri prevzemanju ne vpliva.

Izgovor

NAGLASNO MESTO

{1078} Vsi kitajski zlogi so jakostno naglašeni.

 Kakor na ravni zapisa opuščamo ločevalna znamenja nad samoglasniki, tako v izgovoru tudi ne prevzemamo kitajskih tonov.

{1079} Pri prevzemanju v slovenščino so se uveljavila naslednja pravila:

1. Naglas je večinoma na **prvem zlogu**

- o dvozložnih priimkov: **Ouyang** [ôujang-];
- o imen cesarjev in mitoloških bitij: **Xuanzong** [š'üêndzung-], **Qianlong** [č'jênlung-], **Kangxi** [kánkš'i]; **Nüwa** [nuíva], **Bixia** [bíšja];
- o zemljepisnih imen: **Jiangxi** [džjánkš'i], **Hunan** [húnan], **Jian'ou** [džjênov-];
- o stvarnih imen: **Huawei** [huávej], **Xiaomi** [š'jáomi].

2. V daljših besedah naglašujemo dva zloga – **ob prvem še zadnjega**: **Heilongjiang** [hêlungdžjáng-], **Zhoukoudian** [dž'ôukoujdjên].

3. Naglas je na **zadnjem zlogu** v dvozložnih rojstnih imenih, pred katerimi je vedno tudi priimek: (**Jiang**) **Zemin** [(džjáng) dzemín], (**Xi**) **Jinping** [(š'í) džinpíng-], (**Ouyang**) **Ziyuan** [(ôujang) dzijjuên], (**Chen**) **Duxiu** [(čên) dušjú].

4. V dvozložnih imenih s črkovnim sklopom ⟨ao⟩ je samoglasnik *a* v tem sklopu vedno naglašen, npr. *-dao* (**Yuan Hongdao** [juên hungdáo]), *-tao* (**Hu Jintao** [hú džintáo]), *gao-* (**Gaoshan** [gáoshan]), *bao-* (**Bao Zheng** [báo džêng-]), *yao-* (**Yao Ming** [jáo míng-]).

{1080} POSEBNOSTI

1. V zemljepisnih imenih je naglašen izglasni *-a*: **Changsha** [čánkš'á] (rod. **Changshaja** [čánkš'ája]), **Ningxia** [ninkš'á] (rod. **Ninxiaja** [ninkš'ája]).

2. V imenu mitološkega bitja ženskega spola je naglašen izglasni -e: **Chang'e** [čangê] (svoj. prid. **Chang'ejin** [čangêjin]).

- **Pisni zlogi v pinjinu** so zgrajeni iz začetne črke za soglasnik in končaja, ki je sestavljen iz ene ali več črk za samoglasnik, čemur lahko sledi bodisi ⟨n⟩ za [n] bodisi ⟨ng⟩ za [ng-]. Večina pisnih zlogov je v izgovoru prekrivna s slovenskimi, npr. **Yan** [jên], **Heilongjiang** [hêj.lung.džjáng-]. Samoglasniški črkovni sklop ⟨uV⟩ tudi v slovenščini izgovarjamo kot en zlog, tj. [uV], npr. **Huawei** [hɥávej] ali **Yuan** [jɥên].
- **Razlika med kitajskim in slovenskim zlogom** se izkazuje v črkovnem sklopu ⟨ao⟩. V kitajščini je to en zlog, ki ga izgovarjamo [au] (**Mao** [máu], **Jintao** [džin.táu]), v slovenščini pa sta zloga dva, ki ju izgovarjamo [ao] (**Mao** [má.o], **Jintao** [džin.tá.o]).

RAZMERJA MED ČRKAMI IN GLASOVI

SAMOGLASNIKI

{1081}V slovenskem knjižnem jeziku samoglasnike v kitajskih imenih izgovarjamo po slovenskih pravilih, v nekaterih zlogih pa upoštevamo izgovorne posebnosti posameznih zlogov.

{1082}POSEBNOSTI

1. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨a⟩, prevzemamo kot [a], razen v zlogih ⟨lian⟩, ⟨jian⟩, ⟨xuan⟩, ⟨yan⟩, ⟨yuan⟩, ⟨qian⟩, ko ga prevzemamo kot [ê] oz. [e]: **Yan** [jên], **Dalian** [dáljen].
2. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨e⟩, v zlogih za [j] ali [ɥ] prevzemamo kot [é] in pred j kot [ê]: **Jie** [džjé], **Shen Yue** [šên jué], **Heihe** [hêjhe]. S črko ⟨e⟩ je pred črko za soglasnik ali soglasniškimi črkovnim sklopom zapisan tudi polglasnik, ki ga v knjižno slovenščino prevzemamo kot [ê] oz. [e]: **Chen** [čên], **Shen Yue** [šên jué], **Pankeng** [pánkeng-]; v preteklosti smo ga prevzemali kot [é], npr. v zemljepisnih imenih **Chengdu** [čéngdu], **Henan** [hénan], v priimku **Deng** [déng-] (**Deng Xiaoping** [dénk šjaopíng-]). V zlogu ⟨er⟩ samoglasnik, zapisan s črko ⟨e⟩, prevzemamo kot [a]: **Nulu'erhu Shan** [núluárhu šán].
3. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨o⟩, prevzemamo kot [o], razen pred ⟨ng⟩, ko je [u]: **Song** [súng-].
4. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨ü⟩, prevzemamo kot [u], razen v zlogih ⟨lü⟩ in ⟨nü⟩, ko označuje dvoglasniški sklop [ɥí]: **Nüwa** [núíva].

- Strokovnjaki in poznavalci kitajščine se tudi v knjižni slovenščini slušnemu vtisu kitajskega govora pogosto približajo s polglasniškim izgovorom črke ⟨e⟩, in sicer v položaju za soglasnikom in pred [n] ali [ng] ter v izglasju. Gl. poglavje »Preglednica vseh zlogov«.

SOGLASNIKI

{1083}Soglasnike, pisane s črkami ⟨b⟩, ⟨c⟩, ⟨d⟩, ⟨f⟩, ⟨g⟩, ⟨h⟩, ⟨k⟩, ⟨l⟩, ⟨m⟩, ⟨n⟩, ⟨p⟩, ⟨s⟩ in ⟨t⟩, izgovarjamo po slovensko.

{1084}Črki ⟨w⟩ in ⟨y⟩ prevzemamo kot [v] in [j]: [Weihai](#) [vêjhaj], [Huawei](#) [huávej]; [Yan Geling](#) [jên gelíng-], [Dai Shouyi](#) [dáj šoujǐ].

 Črki ⟨w⟩ in ⟨y⟩ v pinjinu nista oznaki za dva glasova, temveč se dogovorno pojavljata na začetku zloga pred samoglasnikom, s čimer nakazujeta mejo med zlogi. Prevzemamo ju kot zvočnika.

{1085}**Podvojene črke** za soglasnike, ki se pojavljajo na meji dveh zlogov, prevzemamo kot en glas: [Ningguo](#) [nínguo]. Tudi podvojeni glasovi sovpadajo: [Chang Feiya](#) [čánk fejá].

{1086}POSEBNOSTI

1. Soglasnik, zapisan s črko ⟨j⟩, prevzemamo kot [dž]: [Jiang](#) [džjáng-], [Nanjing](#) [nándžing-].
2. Soglasnik, zapisan s črko ⟨q⟩, prevzemamo kot [č]: [Qi](#) [čí], [Gao Liqin](#) [gáo ličín].
3. Soglasnik, zapisan s črko ⟨r⟩, prevzemamo kot [ž] ([Rong](#) [žúng-]), razen v zlogu ⟨er⟩, ko je [r]: [Nulu'erhu Shan](#) [núluárhu šán].
4. Soglasnik, zapisan s črko ⟨x⟩, prevzemamo kot [š]: [Xiaomi](#) [šjáomi], [Guangxi](#) [guánkšǐ].
5. Soglasnik, zapisan s črko ⟨z⟩, prevzemamo kot [dz]: [Zhang Ziyi](#) [džáng dzijǐ], [Zeng Guofan](#) [dzêng guofán].

{1087}**Soglasniška dvočrkja** prevzemamo kot šumevce, in sicer

- ⟨ch⟩ izgovarjamo kot [č]: [Chen Kaige](#) [čên kajgê], [Chengdu](#) [čéngdu];
- ⟨sh⟩ izgovarjamo kot [š]: [Shao Yong](#) [šáo júng-], [Taishan](#) [tájšan];
- ⟨zh⟩ izgovarjamo kot [dž]: [Zhang Daqian](#) [džáng dačjên], [Guizhou](#) [guêjdžov-].

 V pinjinu je dvočrkje tudi ⟨ng⟩, ki ga prevzemamo kot dva glasova ([Ming](#) [míng-]), v položajih, ko ga prilikujemo po slovenskih glasoslovnih pravilih, pa kot [nk] ([Liang Kai](#) [ljánk káj], [Gongsun](#) [gúnksun]). Če je zapis imena že podomačen, je v podomačeni obliki vedno zapisan ⟨g⟩: [Kangši](#) [kánkšǐ] (HP *Kangxi*).

Preglednica zapis – izgovor v slovenščini

{1088}Preglednica ponazarja razmerje med izvorno črko (ali dvo- ali veččrkjem) in ustreznim glasom (ali glasovi) v slovenščini.

Zapis	Položaj	Izgovor v slovenščini	Zgled
a		a	Chao [čáo], Han [hán], Tang [táng-], Liang Kai [ljánk káj]

a	v zlogih ⟨lian⟩, ⟨jian⟩, ⟨xuan⟩, ⟨yan⟩, ⟨yuan⟩, ⟨qian⟩	ê oz. e	Xuanzong [š̥uəndzung-], Yan [jên], Yuan [juən], Qian Xuesen [čjên š̥uesên], Dalian [dáljen], Fujian [fúdzjen]
ch		č	Changchun [čánkčun], Chen [čên], Chu Shijian [čú šidžjên]
e		e	Jie [džjé], Wei [vêj], Daxue Shan [dáš̥ue šán], Zhangye [džángje]
e	v zlogu ⟨er⟩	a	Nulu'erhu Shan [núluárhu šán]
i	v zlogih, kjer je edini samoglasnik	i	Ji [dží], Jin [džín], Jing [džíng-], Ming [míng-]
i	v zlogih pred samoglasnikom in v izglasju zloga	j	Liao [ljáo], Xia [šjá], Liang [ljáng-]; Weihai [vêjhaj], Qinghai [čínkhaj]
i	v zlogih ⟨gui⟩, ⟨sui⟩	ej	Guiyang [guəjjang-], Guizhou [guəjdžov-], Sui [suêj]
j		dž	Jintao [džintáo], Xingjian [šíngdžjen]
o		o	Dai Zhaodeng [dáj džaodêng-], Zhou [džôv-]
o	pred ⟨ng⟩	u	Qianlong [čjênlung-], Sikong [síkung-], Gongsun [gúnksun]
q		č	Qi [čí], Daqing [dácing-]
r		ž	Rong [žúng-]
r	v zlogu ⟨er⟩	r	Nulu'erhu Shan [núluárhu šán]
sh		š	Shi [ší], Shu [šú], Taishan [tájšan], Shanxi [šánši]
u		u	Lun [lún], Ju Wenjun [džú vendžún]
u	pred ⟨a⟩, ⟨e⟩ in ⟨o⟩	ɤ	Huawei [huávej], Huangfu [huánkfu], Qu Yuan [čú juən], Shen Yue [šên jué], Yang Rongguo [jáng žunguó]
ü	v zlogih ⟨lüe⟩ in ⟨nüe⟩	ɤ	Wang Lue [vánk lué]
ü	v ⟨lü⟩ in ⟨nü⟩	ɤí	Lüqiu Luwei [luíčju luvêj], Lüshun [luíšun], Lüda [luída], Nüwa [nuíva]
w		v	Wuhan [vúhan], Wei [vêj], Wu [vú], Wang [váng-]
x		š	Xinjiang [šíndžjang-], Cao Xueqin [cáo š̥uečín], Guangxi [guánkši]
y		j	Lin Yutang [lín jutáng-], Jue Yuwen [džué juvên]
z		dz	Wu Zetian [vú dzetjên], Zhang Ziyi [džáng dzijí]
zh		dž	Wang Fuzhi [vánk fudži], Hangzhou [hángdžov-], Zhuangzi [džuangdzi]

Podomačevanje kitajskih besed in besednih zvez

OBČNA POIMENOVANJA

{1089} Občna poimenovanja iz kitajščine prevajamo. Besede in besedne zveze, ki smo jih prevzeli neprevedene, pa so lahko

1. **pisno podomačene** (večina): **goji** [góji] ali [gódži] (HP *gouqi*), **tajči** [tájči] (HP *taijiquan*), **kungfu** [kúnkfu] (HP *gongfu*), **ličí** [líči] (HP *lizhi*);
2. **pisno nepodomačene**: **jiaozí** [džjáodzi] 'cmočki nepravilnih oblik, polnjeni z mletim mesom ali zelenjavo'.

{1090} POSEBNOSTI

1. Posamezne besede se v knjižnem jeziku pojavljajo kot pisne dvojnice in so se tudi v zapisu oddaljile od pričakovanega izgovora ter tu predstavljenih pravil: **feng šuj** [fénk šúj] in **feng shui** [fénk šuėj]; **tao** [táo] in **dao** [dáo]; **čopsuj** [čópsuj] in **chopsui** [čópsuej].
2. V prirednih zloženkah uporabljamo v zapisu stični vezaj (npr. **jin-jang** [jín-jáng-] 'jin in jang').

 S črkami ⟨p⟩, ⟨t⟩, ⟨k⟩, ⟨b⟩, ⟨d⟩ in ⟨g⟩ v slovenščini razlikujemo nezveneče in zveneče nezvočnike, v kitajščini pa imajo samo nezveneče nezvočnike, in sicer pridihnjene [p^h], [t^h], [k^h] in nepridihnjene [p], [t], [k]. Zapis nekaterih pisnih dvojnic, npr. **dao** [dáo] / **tao** [táo] oz. **daoizem** [daoízem] / **taoizem** [taoízem], je tesno povezan z izbranim črkovnim zapisom. V 20. stoletju se je uporabljal Wade-Gilesov sistem, ki pridihnjenost nezvočnikov označuje z opuščajem, pinjin pa s črkami osnovnega latiničnega črkopisa: WG *tao/t'ao*; HP *dao/tao*. Različni zapisi so povezani tudi s pestrimi potmi prevzemanja besed v azijskem prostoru, saj so bile kitajske pismenke osnova za številne azijske pisave, npr. **tofu** [tofú] (HP *dòufu*, hep. *tōfu*).

LASTNA IMENA

{1091} Lastna imena, predvsem osebna imena sodobnikov in stvarna imena, pa tudi zemljepisna imena, ohranjamo zapisana tako, kot so v pinjinu: **Deng Xiaoping** [dénk šjaopíng-], **Ningxia** [ninkšjá], **Shenzhen** [šêndžen], **Huawei** [huávej], **Tianwen-1** [tjênven-êna].

 Tajvanska imena prepoznamo predvsem po rabi stičnega vezaja. Izvirnega zapisa ne podomačujemo, pri čemer ohranjamo tudi izvorno rabo velike in male začetnice.

OSEBNA IMENA

{1092} Pisno podomačena imena oseb so tista, ki so se ustalila že v preteklosti, npr. **Konfucij** [konfúcij] (HP *Kongzi*), **Mencij** [méncij] (HP *Mengzi*), **Čankajšek**

[čankájšək] (HP *Jiang Jieshi*).

{1093}POSEBNOST

Zaradi nerazlikovanja med poslovenjenim in pinjinskim zapisom so se pri nekaterih imenih izjemoma uveljavile pisne dvojnice, npr. *Mao Cetung* [máo cetúŋ-] in *Mao Zedong* [máo dzedúŋ-], *Lao Ce* [láo cé] in *Laozi* [láodzi].

{1094}Imena **dinastij** in **cesarjev** ter nekaterih pripadnikov cesarskih rodbin so večinoma pisno nepodomačena: *Jin* [džín], *Liao* [ljáo], *Sui* [suè], *Xia* [šjá]; *Puyi* [púji], *Taizong* [tájdzung-]; *Cixi* [cíši].

{1095}POSEBNOST

Imena nekaterih dinastij imajo tudi poslovenjene oblike, npr. *Čin* [čín] (HP *Qin*), *Čing* [číŋ-] (HP *Qing*), *Čianlung* [čjánlung-] (HP *Qianlong*), *Džov* [džóv-] (HP *Zhou*), *Sung* [súŋ-] (HP *Song*), *Šang* [šáng-] (HP *Shang*).

Prevzemanje kitajskih imen in priimkov

{1096}Kitajska osebna imena so običajno sestavljena iz **treh zlogov**; prvi zlog je priimek, drugi in tretji zlog sta rojstno ime: *Bai Shouyi* [báj šoujǐ], *Hao Jingfang* [háo džínkfáng-]. Če je osebno ime **dvozložno**, je prvi zlog priimek in drugi zlog rojstno ime: *Lin Dan* [lín dán], *Wang Wei* [vánk vèj].

{1097}Vedno navajamo najprej priimek, nato rojstno ime. Priimek se lahko uporablja tudi samostojno.

{1098}POSEBNOST

Kadar ima oseba dvojni priimek, pri čemer eden ni kitajski, velja zaporedje *ime – priimek – priimek*: *Lili Gao Novak* [líli gáo novák].

 Namesto rojstnega imena posamezniki uporabljajo tudi umetniško ime: *Su Dongpo* [sú dunkpó] (namesto *Su Shi* [sú ši]), kar velja tudi za druge znane umetnike iz preteklosti: *Li Taipo* [lí tajpó] (namesto *Li Bai* [lí bá]), ki je bil znan po spoštljivem imenu *Li Taibai* [lí tajbái]).

 Za Kitajce in Kitajke, ki živijo v drugih okoljih, se uporablja tudi zaporedje rojstnega imena in priimka, npr. *Huiqin Wang* [hvejčín váng-] poleg *Wang Huiqin* [vánk hvejčín], ali samo zaporedje imena in priimka, npr. *En Shao* [èn šáo], sicer pa je obračanje zaporedja nezaželeno.

{1099}Poleg enozložnih priimkov obstaja tudi manjše število **dvozložnih priimkov**. To so: *Dongfang* [dúnkfáng-], *Dongguo* [dúŋguo], *Duanmu* [duánmu], *Gongsun* [gúnksun], *Huangfu* [huánkfú], *Huyan* [hújen], *Linghu* [línkhu], *Lüqiu* [lǜíçju], *Murong* [múžung-], *Nangong* [nángung-], *Shangguan* [šánguan], *Sikong* [síkung-], *Sima* [síma], *Situ* [sítu], *Xiahou* [šjáhou], *Yuwen* [júven], *Zhangsun* [džánksun], *Zhuge* [džúge].

Primer tovrstnega osebnega imena: **Zhuge Liang** [džúge ljáng-], **Ouyang Zhaodeng** [ôujang džaodêng-].

 Po *Wade-Gilesovem sistemu* in *Tongyong pinyin* se med obema zlogoma rojstnega imena navadno piše **stični vezaj**: **Ma Ying-jeou** [má jing-džjú], **Tsai Ing-wen** [cáj jing-vên]. Za zapis uporabljamo izvorni črkovni zapis, npr. **Ma Ying-jeou** (in ne *Ma Yingjiu*); **Wu Tien-chang** [vú tjen-džáng-] in ne (*Wu Tianzhang*).

ZEMLJEPIŠNA IMENA

{1100} Za nekatere zemljepisne danosti na Kitajskem se je že v preteklosti uveljavilo slovensko ime (eksonim): **Peking** [péking-] (HP *Beijing*), **Šanghaj** [šánkhaj] (HP *Shanghai*), **Sečuan** [séčuan] (HP *Sichuan*), **Šantung** [šántung-] (HP *Shandong*), **Nanking** [nánking-] (HP *Nanjing*), **Mandžurija** [mandžúrija] (HP *Manzhou*).

{1101} Redka, zlasti večbesedna zemljepisna imena z občnimi sestavinami so povsem prevedena: **Biserna reka** [bíserna réka] (HP *Zhujiang*), **Rumena reka** [rumêna réka] (HP *Huanghe*), **Bohajsko morje** [bohájsko mórje] (HP *Bohai*), **Veliki kitajski zid** [véliki kitájski zíd-] (HP *Wanli Changcheng*), **Prepovedano mesto** [prepovédano mésto] (HP *Gugong*), **Trg nebeškega miru** [tèrg- nebéškega mirú] (HP *Tian'anmen*). Nekatera imena imajo prevedene le občnoimenske sestavine: **Zahodni Zhou** [zahódni džôv-], **Vzhodni Han** [vshódni hán].

{1102} Zaradi različnih poti prevzemanja imajo posamezna imena tudi imenske variante (alonime), npr. **Dolga reka** [dôuga réka] (HP *Changjiang*) je znana tudi kot **Modra reka** [módra réka], **Jangce** [jánkce] in **Jangcekjang** [jánkcekjang-]. Mesto **Guangzhou** [guángdžov-] poznamo tudi kot **Kanton** [kantón].

 Zemljepisna imena lahko vsebujejo občno sestavino, npr. *shan* [šán] 'gora', *he* [hê] 'reka', *hu* [hú] 'jezero' ipd. Pri **dvozložnih imenih** se je uveljavilo pravilo, da je občna sestavina neodtujivi del lastnega imena, npr. **Taishan** [tájšan], **Liaohe** [ljáohe], **Xihu** [šíhu]. Pri **večzložnih imenih** občno sestavino zapisujemo posebej in jo sprejemamo kot del imena ali kot občno ime, npr. **Daxue Shan** [dášue šán] ali **gora Daxue** [gôra dášue].

STVARNA IMENA

{1103} V slovenščini se vse pogosteje pojavljajo imena različnih znamk, ki jih ne domačimo: **Huawei** [huávej], **Xiaomi** [šjáomi], **Hongqi** [húnkči], **Shenyang** [šênjang-], **Yanjing** [jêndžing-].

Posebnosti ter premene pri pregibanju in tvorbi oblik

{1104} Moška imena pregibamo po prvi moški sklanjatvi, ženska po tretji ženski sklanjatvi, le redka imena ženskih mitoloških bitij na končni nenaglašeni *-a* pa po prvi ženski sklanjatvi. Za imena z neznačilnimi pisnimi končaji za slovenščino upoštevamo glasovne uresničitve in se ravnamo po načelih, ki veljajo tudi za slovenska imena. V zvezah priimka in imena pregibamo samo zadnjo sestavino, tj. ime.

IMENA MOŠKEGA SPOLA

IMENA MOŠKEGA SPOLA S KONČNIM ZAPISANIM *-(l)*, KI GA IZGOVARJAMO KOT [j]

{1105} Osnova ostaja pri sklanjanju nespremenjena, govorniki *j* na koncu osnove vpliva na preglas v orodniku. Preglas se uresničuje tudi pri tvorbi svojilnega pridevnika. Pri tvorbi pridevnika z obrazilom *-ski* to obrazilo dodajamo podstavi (ki je enaka imenovalniški osnovi).

- **Wei** [vêj], rod. **Weia** [vêja], or. z **Weiem** [z_vêjem]; svoj. prid. **Weiev** [vêjev-]
- **Ai Weiwei** [áj vejevêj], rod. **Ai Weiweia** [áj vejevêja], or. z **Ai Weiweiem** [z_áj vejevêjem]; svoj. prid. **Ai Weiweiev** [áj vejevêjev-]
- **Huawei** [húávej], rod. **Huaweia** [húáveja], or. s **Huaweiem** [s_húávejem]; svoj. prid. **Huaweiev** [húávejev-]
- **Qinghai** [čínkhaj], rod. **Qinghaia** [čínkhaja], or. s **Qinghaiem** [s_čínkhajem]; prid. **qinghaiski** [čínkhajski]

IMENA MOŠKEGA SPOLA S PISNIM KONČAJEM *-(ou)*

{1106} Osnova ostaja pri sklanjanju nespremenjena, govorniki [u] v končaju osnove se pri sklanjanju v položaju pred samoglasniško končnico izgovori kot [v]. Enako je pri tvorbi svojilnega pridevnika z obrazilom *-ov*: končni govorniki [u] se v položaju pred obrazilom *-ov* izgovori kot [v]. Pri tvorbi pridevnika z obrazilom *-ski* to obrazilo dodajamo podstavi (ki je enaka imenovalniški osnovi).

- **Gou** [gôu], rod. **Goua** [gôva]; svoj. prid. **Gouov** [gôvov-]
- **Zhang Yimou** [džánk jimôu], rod. **Zhang Yimoua** [džánk jimôva]; svoj. prid. **Zhang Yimouov** [džánk jimôvov-]
- **Suzhou** [súdzou], rod. **Suzhoua** [súdzova]; prid. **suzhouski** [súdzouski]

IMENA MOŠKEGA SPOLA S KONČAJEM -(I)AO)

{1107}Končni -o je končnica, zato se pri sklanjanju premenjuje. Osnova je nekončniški del imena. Pri tvorbi svojilnega pridevnika priponsko obrazilo -ov le dodamo podstavi, ki je enaka osnovi (ta ni podaljšana).

- **Gao** [gáo], rod. **Gaa** [gáa], or. z **Gaom** [z_gáom]; svoj. prid. **Gaov** [gáov-]
- **Liao** [ljáo], rod. **Liaa** [ljáa], or. z **Liaom** [z_ljáom]; svoj. prid. **Liaov** [ljáov-]

IMENA MOŠKEGA SPOLA NA SAMOGLASNIK, KI PODALJŠUJEJO OSNOVO Z J

{1108}Osnova se konča na samoglasnik, in da bi ji pri pregibanju lahko dodajali samoglasniške končnice, jo podaljšujemo z *j*. Pridevniška podstava je enaka podaljšani (rodilniški) osnovi.

- **Changsha** [čankšá], rod. **Changshaja** [čankšájá], or. s **Changshajem** [s_čankšájem]; prid. **changshajski** [čankšájski]
- **Ningxia** [ninkšjáj], rod. **Ningxiaja** [ninkšjájá], or. z **Ningxiajem** [z_ninkšjájem]; prid. **ningxiajski** [ninkšjájski]
- **Xia** [šjáj], rod. **Xiaja** [šjájá], or. s **Xiajem** [s_šjájem]; svoj. prid. **Xiajev** [šjájev-]
- **Jie** [džjé], rod. **Jieja** [džjêja], or. z **Jiejem** [z_džjêjem]; svoj. prid. **Jiejev** [džjêjev-]
- **Zhuge** [džúge], rod. **Zhugeja** [džúgeja], or. z **Zhugejem** [z_džúgejem]; svoj. prid. **Zhugejev** [džúgejev-]
- **Wang Fuzhi** [vánk fudží], rod. **Wang Fuzhija** [vánk fudžíja], or. z **Wang Fuzhijem** [z_vánk fudžíjem]; svoj. prid. **Wang Fuzhijev** [vánk fudžíjev-]
- **Li Taipo** [lí tajpó], rod. **Li Taipoja** [lí tajpója], or. z **Li Taipojem** [z_lí tajpójem]; svoj. prid. **Li Taipojev** [lí tajpójev-]
- **Shu** [šú], rod. **Shuja** [šúja], or. s **Shujem** [s_šújem]; svoj. prid. **Shujev** [šújev-]

IMENA ŽENSKEGA SPOLA

{1109}Imena ženskega spola se nikoli ne uporabljajo brez priimkov (gl. Sklanjanje večbesednih imen). Izjema so imena božanstev, ki jih pregibamo po prvi ženski (**Nüwa** [nüíva]) ali tretji ženski (**Chang'e** [čangê]) sklanjatvi. Svojilni pridevnik tvorimo z obrazilom *-in*, pri podstavah na končne naglašene samoglasnike ter nenaglašena *i* in *u* je pred obrazilom *-in* tudi zvočnik *j*.

- **Nüwa** [nüíva], rod. **Nüwe** [nüíve]; svoj. prid. **Nüwin** [nüívin]
- **Cixi** [cíši], rod. **Cixi** [cíši]; svoj. prid. **Cixijin** [cíšijin]
- **Chang'e** [čangê], rod. **Chang'e** [čangê]; svoj. prid. **Chang'ejin** [čangêjin]

VEČBESEDNA IMENA – PREGIBANJE IN TVORBA PRIDEVNIKOV

{1110} V vseh večbesednih lastnih imenih **moškega spola** pregibamo samo zadnjo sestavino. Zadnja sestavina tudi nosi pridevniško priponsko obrazilo.

- **Guo Moruo** [guó možuó], rod. **Guo Moruoja** [guó možuója], or. z **Guo Moruojem** [z_guó možuójem]; svoj. prid. **Guo Moruojev** [guó možuójev-]
- **Zhang Yimou** [džánk jimôu], rod. **Zhang Yimoua** [džánk jimôva], or. z **Zhang Yimouom** [z_džánk jimôvom]; svoj. prid. **Zhang Yimouov** [džánk jimôvov-]
- **Lin Dan** [lín dán], rod. **Lin Dana** [lín dána], or. z **Lin Danom** [z_lín dánom]; svoj. prid. **Lin Danov** [lín dánov-]
- **Zhang Lianhua** [džánk ljenhuá], rod. **Zhang Lianhuaja** [džánk ljenhuája], or. z **Zhang Lianhuajem** [z_džánk ljenhuájem]; svoj. prid. **Zhang Lianhuajev** [džánk ljenhuájev-]

{1111} V večbesednih lastnih imenih **ženskega spola**, ki se končujejo na naglašeni samoglasnik, je podstava svojilnih pridevnikov pred *-in* podaljšana z *j*: **Zhang Ziyi** [džáng dzijí], rod. **Zhang Ziyi** [džáng dzijí]; svoj. prid. **Zhang Ziyijin** [džáng dzijíjin].

{1112} V večbesednih lastnih imenih **ženskega spola**, ki se končujejo na *-(ao)*, je podstava svojilnih pridevnikov pred *-in* brez končnega *(o)*: **Mao Weitao** [máo vejtáo], rod. **Mao Weitao** [máo vejtáo]; svoj. prid. **Mao Weitain** [máo vejtáin].

[→ Gl. »Pretvornik med zapisom in izgovorom osebnih imen«.

PRILOGA 1: Preglednica vseh zlogov

{1113} Kitajski jezik je sestavljen iz nekaj več kot 400 zlogov. V preglednici so predstavljeni vsi obstoječi zlogi s slovenskimi ustrezniki, tudi tisti, ki jih v znanih lastnih imenih ne srečamo. Vsi imajo zapisano mesto naglasa, čeprav so lahko v dvo- ali večzložnih imenih v položaju, ko niso naglašeni. (V oklepaju in z manjšo pisavo je zgolj informativno zapisan pogost polglasniški izgovor, ki je namenjen razlikovanju med ozkimi in širokimi izgovori črke ⟨e⟩.)

a	[á]
ai	[áj]
an	[án]

ang	[áng-]
ao	[áo]
ba	[bá]
bai	[bái]
ban	[bán]
bang	[báng-]
bao	[báo]
bei	[bêj]
ben	[bên] ([bèn])
beng	[bêng-] ([bèng-])
bi	[bí]
bian	[bjên]
biao	[bjáo]
bie	[bjé]
bin	[bín]
bing	[bíng-]
bo	[bó]
bu	[bú]
ca	[cá]
cai	[cái]
can	[cán]
cang	[cáng-]
cao	[cáo]
ce	[cê] ([cè])
cen	[cên] ([cèn])
ceng	[cêng-] ([cèng-])
cha	[čá]
chai	[čái]
chan	[čán]
chang	[čáng-]
chao	[čáo]
che	[čê] ([čè])
chen	[čên] ([čèn])
cheng	[čêng-] ([čèng-])
chi	[čí]
chong	[čúng-]
chou	[čôj]
chu	[čú]
chua	[čjá]
chuai	[čjái]
chuan	[čján]
chuang	[čjáng-]
chui	[čjê]
chun	[čún]

chuo	[čyó]
ci	[cí]
cong	[cúng-]
cou	[côu]
cu	[cú]
cuan	[c _u án]
cui	[c _u ê]
cun	[cún]
cuo	[c _u ó]
da	[dá]
dai	[dái]
dan	[dán]
dang	[dáng-]
dao	[dáo]
de	[dê] ([dè])
dei	[dê]
den	[dên] ([dèn])
deng	[dêng-] ([dèng-])
di	[dí]
dian	[djên]
diao	[djáo]
die	[djé]
díng	[dínng-]
diu	[djú]
dong	[dúng-]
dou	[dôu]
du	[dú]
duan	[d _u án]
dui	[d _u ê]
dun	[dún]
duo	[d _u ó]
e	[ê] ([è])
ei	[ê]
en	[ên] ([èn])
er	[ár]
fa	[fá]
fan	[fán]
fang	[fáng-]
fei	[fê]
fen	[fên] ([fèn])
feng	[fêng-] ([fèng-])
fo	[fó]
fou	[fôu]
fu	[fú]

ga	[gá]
gai	[gáj]
gan	[gán]
gang	[gáng-]
gao	[gáo]
ge	[gê] ([gè])
gei	[gêj]
gen	[gên] ([gèn])
geng	[gêng-] ([gèng-])
gong	[gúng-]
gou	[gôu]
gu	[gú]
gua	[gᵛá]
guai	[gᵛáj]
guan	[gᵛán]
guang	[gᵛáng-]
gui	[gᵛêj]
gun	[gún]
guo	[gᵛó]
ha	[há]
hai	[háj]
han	[hán]
hang	[háng-]
hao	[háo]
he	[hê] ([hè])
hei	[hêj]
hen	[hên] ([hèn])
heng	[hêng-] ([hèng-])
hong	[húng-]
hou	[hōu]
hu	[hú]
hua	[hᵛá]
huai	[hᵛáj]
huan	[hᵛán]
huang	[hᵛáng-]
hui	[hᵛêj]
hun	[hún]
huo	[hᵛó]
ji	[dʒí]
jia	[dʒjá]
jian	[dʒjên]
jiang	[dʒjáng-]
jiao	[dʒjáo]
jie	[dʒjé]

jin	[džín]
jing	[džíng-]
jiong	[džjúng-]
jiu	[džjú]
ju	[džú]
juan	[džüên]
jue	[džué]
jun	[džún]
ka	[ká]
kai	[káj]
kan	[kán]
kang	[káng-]
kao	[káo]
ke	[kê] ([kè])
ken	[kên] ([kèn])
keng	[kêng-] ([kèng-])
kong	[kúng-]
kou	[kôu]
ku	[kú]
kua	[k _u á]
kuai	[k _u áj]
kuan	[k _u án]
kuang	[k _u áng-]
kui	[k _u ê]
kun	[kún]
kuo	[k _u ó]
la	[lá]
lai	[láj]
lan	[lán]
lang	[láng-]
lao	[láo]
le	[lê] ([lè])
lei	[lê]
leng	[lêng-] ([lèng-])
li	[lí]
lia	[ljá]
lian	[ljên]
liang	[ljáng-]
liao	[ljáo]
lie	[ljé]
lin	[lín]
ling	[líng-]
liu	[ljú]
long	[lúng-]

lou	[lôu]
lu	[lú]
lū	[lúí]
luan	[lúan]
lue	[lúé]
lun	[lún]
luo	[lúó]
ma	[má]
mai	[máj]
man	[mán]
mang	[máng-]
mao	[máo]
me	[mê] ([mè])
mei	[mêj]
men	[mên] ([mèn])
meng	[mêng-] ([mèng-])
mi	[mí]
mian	[mjên]
miao	[mjáo]
mie	[mjé]
min	[mín]
ming	[míng-]
miu	[mjú]
mo	[mó]
mou	[môu]
mu	[mú]
na	[ná]
nai	[náj]
nan	[nán]
nang	[náng-]
nao	[náo]
ne	[nê] ([nè])
nei	[nêj]
nen	[nên] ([nèn])
neng	[nêng-] ([nèng-])
ni	[ní]
nian	[njên]
niang	[njáng-]
niao	[njáo]
nie	[njé]
nin	[nín]
ning	[níng-]
niu	[njú]
nong	[núng-]

nou	[nôu]
nu	[nú]
nü	[nɯí]
nuan	[nɯán]
nüe	[nɯé]
nun	[nún]
nuo	[nɯó]
ou	[ôu]
pa	[pá]
pai	[páj]
pan	[pán]
pang	[páng-]
pao	[páo]
pei	[pê]
pen	[pên] ([pèn])
peng	[pêng-] ([pèng-])
pi	[pí]
pian	[pjên]
piao	[pjáo]
pie	[pjé]
pin	[pín]
ping	[píng-]
po	[pó]
pu	[pú]
qi	[čí]
qia	[čjá]
qian	[čjên]
qiang	[čjáng-]
qiao	[čjáo]
qie	[čjé]
qin	[čín]
qing	[číng-]
qiong	[čjúng-]
qiu	[čjú]
qu	[čú]
quan	[čɥên]
que	[čɥé]
qun	[čún]
ran	[žán]
rang	[žáng-]
rao	[žáo]
re	[žê] ([žè])
ren	[žên] ([žèn])
reng	[žêng-] ([žèng-])

ri	[žǐ]
rong	[žúng-]
rou	[žōu]
ru	[žú]
ruan	[žǔán]
ruì	[žǔè]
run	[žún]
ruo	[žǔó]
sa	[sá]
sai	[sá]
san	[sán]
sang	[sáng-]
sao	[sáo]
se	[sê] ([sè])
sei	[sê]
sen	[sên] ([sèn])
seng	[sêng-] ([sèng-])
sha	[šá]
shai	[šá]
shan	[šán]
shang	[šáng-]
shao	[šáo]
she	[šê] ([šè])
shen	[šên] ([šèn])
sheng	[šêng-] ([šèng-])
shi	[šǐ]
shou	[šōu]
shu	[šú]
shua	[šǔá]
shuai	[šǔá]
shuan	[šǔán]
shuang	[šǔáng-]
shuì	[šǔè]
shun	[šún]
shuo	[šǔó]
si	[sí]
song	[súng-]
sou	[sōu]
su	[sú]
suan	[sǔán]
sui	[sǔè]
sun	[sún]
suo	[sǔó]
ta	[tá]

tai	[táj]
tan	[tán]
tang	[táng-]
tao	[táo]
te	[tê] ([tè])
teng	[têng-] ([tèng-])
ti	[tí]
tian	[tjên]
tiao	[tjáo]
tie	[tjé]
ting	[tíng-]
tong	[túng-]
tou	[tôu]
tu	[tú]
tuan	[tʉán]
tui	[tʉê]
tun	[tún]
tuo	[tʉó]
wa	[vá]
wai	[vá]
wan	[ván]
wang	[váng-]
wei	[vê]
wen	[vên] ([vèn])
weng	[vêng-] ([vèng-])
wo	[vó]
wu	[vú]
xi	[ší]
xia	[šjá]
xian	[šjên]
xiang	[šjáng-]
xiao	[šjáo]
xie	[šjé]
xin	[šín]
xing	[šíng-]
xiong	[šjúng-]
xiu	[šjú]
xu	[šú]
xuan	[šʉên]
xue	[šʉé]
xun	[šún]
ya	[já]
yan	[jên]
yang	[jáng-]

yao	[jáo]
ye	[jé]
yi	[jí]
yin	[jín]
ying	[jíng-]
yong	[júng-]
you	[jòu]
yu	[jú]
yuan	[jᵛên]
yue	[jᵛé]
yun	[jún]
za	[dzá]
zai	[dzáj]
zan	[dzán]
zang	[dzáng-]
zao	[dzáo]
ze	[dzê] ([dzè])
zei	[dzêj]
zen	[dzên] ([dzèn])
zeng	[dzêng-] ([dzèng-])
zha	[džá]
zhai	[džáj]
zhan	[džán]
zhang	[džáng-]
zhao	[džáo]
zhe	[džê] ([džè])
zhen	[džên] ([džèn])
zheng	[džêng-] ([džèng-])
zhi	[dží]
zhong	[džúng-]
zhou	[džòu]
zhu	[džú]
zhua	[džᵛá]
zhuai	[džᵛáj]
zhuān	[džᵛán]
zhuang	[džᵛáng-]
zhui	[džᵛêj]
zhun	[džún]
zhuo	[džᵛó]
zi	[dzí]
zong	[dzúng-]
zou	[dzòu]
zu	[dzú]
zuan	[dzᵛán]

zui	[dz̥uê]
zun	[dzún]
zuo	[dz̥uó]

PRILOGA 2: Pretvornik med zapisom in izgovorom osebnih imen

{1114} Pri učenju izgovora kitajskih osebnih imen nam pomaga pretvornik med zapisom in izgovorom.

KOREJŠČINA

Pisava

{1115} Sodobna korejščina se zapisuje s pisavo, ki jo v Južni Koreji imenujejo **hangul** (RR *hangeul*), v Severni Koreji pa **chosŏn'gŭl** (RR *Joseongeul*). Gre za fonemsko pisavo, ki je nastala v 15. stoletju, znaki le-te pa se sestavljajo v zlogovne enote.

ZAPIS V LATINICI

{1116} Za zapisovanje korejskih imen v latinici sta najpogosteje uporabljena dva latinizacijska sistema, in sicer *McCune-Reischauerjev sistem* (MR) iz leta 1939 in sodobnejša revidirana različica zapisa v latinici, ki se imenuje *Revised Romanization* (RR) iz leta 2000. V Sloveniji zapis v latinici temelji na sistemu RR.

 Za zapis korejskih imen v slovenščini je do zadnjega slovenskega pravopisa (2001) veljalo načelo fonetičnega zapisa, kar je z vse večjo razširjenostjo korejskih lastnih imen v slovenskih besedilih postalo identifikacijsko težavno in ob zavedanju, da sta oba sistema – MR in RR – mednarodno sprejeta korejska latinica, hkrati pa korejska standardizirana pisava, tudi nepotrebno. Glasovno podomačeni zapisi imen se ohranjajo v tistih imenih, pri katerih je njihova raba že povsem ustaljena.

{1117} Korejski latinični črkopis uporablja 20 črk osnovnega latiničnega črkopisa in dvočrkja ⟨ae⟩, ⟨eo⟩, ⟨eu⟩, ⟨oe⟩, ⟨ui⟩ ter ⟨ch⟩ in ⟨ng⟩.

{1118} Korejska latinična abeceda po sistemu RR: ⟨a A⟩, ⟨b B⟩, ⟨d D⟩, ⟨e E⟩, ⟨g G⟩, ⟨h H⟩, ⟨i I⟩, ⟨j J⟩, ⟨k K⟩, ⟨l L⟩, ⟨m M⟩, ⟨n N⟩, ⟨o O⟩, ⟨p P⟩, ⟨r R⟩, ⟨s S⟩, ⟨t T⟩, ⟨u

U), ⟨w W⟩, ⟨y Y⟩.

{1119} POSEBNOST

Črk ⟨c⟩, ⟨f⟩, ⟨q⟩, ⟨v⟩, ⟨x⟩ in ⟨z⟩ se za zapisovanje korejskih besed v latinici ne uporablja.

{1120} Latinični zapis po sistemu RR, ki ga uporabljamo pri prevzemanju v slovenščino, **ločevalna znamenja opušča**.

 Po sistemu MR je ohranjeno eno ločevalno znamenje, in sicer polkrožec ⟨~⟩ nad črkama ⟨ö⟩ in ⟨ü⟩. Ohranja se tudi opuščaj.

Razlike med MR in RR	
MR	RR
ö	eo
ü	eu
üi	ui
wö	wo
yö	yeo

Izgovor

NAGLASNO MESTO

{1121} Enozložne in dvozložne korejske besede imajo v slovenščini večinoma en naglas, večzložne pa tudi dva.

 Korejščina ne pozna jakostnega naglaševanja. Pri poslušanju izgovora posameznih korejskih besed se zdi, kot da je naglašen vsak zlog posebej, česar v slovenščino zaradi upoštevanja naravnega govornega ritma ne prevzemamo.

{1122} Pri prevzemanju v slovenščino so se uveljavila **naslednja pravila**:

- večino dvozložnih imen naglašujemo na **prvem zlogu** (**Gyeongju** [gjøngdžu]);
- večzložna imena naglašujemo na **prvem in zadnjem zlogu** (**Uijeongbu** [êjdžongbú]).

{1123} POSEBNOSTI

1. V dvozložnih zemljepisnih imenih sta naglašena končna **-a** in **-o**, zato ime pregibamo z daljšanjem osnove: **Jongmyo** [džongmjó], rod. **Jongmyoja** [džongmjója]; **Tapsa** [tapsá], rod. **Tapsaja** [tapsája]. Tako še: **Jongno** [džongnó], **Gimpo** [gimpó], **Mungmyo** [mungmjó], **Gaehwa** [gehjá] ipd.

2. V večbesednih imenih je naglašeno vsako ime: **Kim Dae Jung** [kím dê džúng-].

RAZMERJA MED ČRKAMI IN GLASOVI

SAMOGLASNIKI

{1124} Samoglasnike, zapisane s črkami ⟨a⟩, ⟨e⟩, ⟨i⟩, ⟨o⟩ in ⟨u⟩, izgovarjamo po slovensko.

 V korejščini je 10 samoglasnikov in 11 dvoglasnikov. Ti so v latinici zapisani s črkovnim sklopom ⟨ui⟩ ter v kombinaciji črk ⟨w⟩ ali ⟨y⟩ in črk za samoglasnike (⟨wa⟩, ⟨we⟩, ⟨wo⟩; ⟨ya⟩, ⟨ye⟩, ⟨yo⟩, ⟨yu⟩) ter dvočrkij za samoglasnike (⟨wae⟩; ⟨yae⟩, ⟨yeo⟩); v preglednici zapis – izgovor v slovenščini je izgovor naveden ločeno za samoglasniške in soglasniške črke.

{1125} Samoglasniška in dvoglasniška **dvočrkja** izgovarjamo:

- ⟨ae⟩ kot [ê] ([Haenam](#) [hênam]);
- ⟨eu⟩ kot [u] ([Gangneung](#) [gángnung-]);
- ⟨eo⟩ kot [ô] ([Cheongju](#) [čôngdžu]) in [o] ([Boseong](#) [bósong-]);
- ⟨oe⟩ kot [uê] ([Goesan](#) [guêsan]);
- ⟨ui⟩ kot [i] ([Huicheon](#) [híčon]), v vzglasju pa kot [êj] ([Uijeongbu](#) [êjdžongbú]).

SOGLASNIKI

{1126} Soglasnike, zapisane s črkami ⟨b⟩, ⟨d⟩, ⟨g⟩, ⟨h⟩, ⟨k⟩, ⟨l⟩, ⟨m⟩, ⟨n⟩, ⟨p⟩, ⟨r⟩, ⟨s⟩ in ⟨t⟩, izgovarjamo po slovensko.

{1127} POSEBNOSTI

1. Soglasnik, zapisan s črko ⟨j⟩, izgovarjamo [dž]: [Jeju](#) [džédžu].
2. Soglasnik, zapisan s črko ⟨s⟩, izgovarjamo [s] ([Yeosu](#) [jôsu]), razen pred [i], ko je [š]: [Sinchon](#) [šínčon].
3. Soglasnik, zapisan s črko ⟨y⟩, izgovarjamo [j]: [Hyesan](#) [hjésan].

{1128} Črko ⟨w⟩ prevzemamo kot slovenski zvočnik v, in sicer v dvoglasnikih kot [u] ([Gwangju](#) [guángdžu]), v vzglasju pa kot [v]: [Wonju](#) [vóndžu].

{1129} Dvočrkje ⟨ch⟩ prevzemamo kot [č], npr. [Incheon](#) [ínčon].

{1130} **Podvojene črke** ⟨jj⟩, ⟨kk⟩, ⟨pp⟩, ⟨ss⟩ in ⟨tt⟩ izgovarjamo enojno, in sicer ⟨jj⟩ kot [dž], ⟨kk⟩ kot [k], ⟨pp⟩ kot [p], ⟨ss⟩ kot [s], ⟨tt⟩ kot [t].

 Korejski mehkonobni nosnik [ŋ], ki je zapisan z dvočrkjem ⟨ng⟩, prevzemamo z dvema glasovoma kot [ng], in sicer

- pred samoglasnikom ([Yongin](#) [jógin]),
- pred zvenečim soglasnikom ([Chungju](#) [čúngdžu]).

Na koncu besede ali pred nezvnečim soglasnikom izgovarjamo [nk]:
Pjongčang [pjónkčank], rod. **Pjongčanga** [pjónkčanga].

 Ime **Kim** [kím] se zlasti pri imenih znanih oseb ohranja po sistemu MR (po sistemu RR bi ga zapisovali *Gim*). Zapis s *k* se včasih ohranja tudi v drugih imenih, npr. **Han Kang** [hán káng-] (pisateljica), pri drugih nosilcih pa srečujemo varianto *Gang* (za različne nosilce imena).

Preglednica zapis – izgovor v slovenščini

{1131} Preglednica ponazarja razmerje med izvirno črko (ali dvo- ali veččrkjem) in ustreznim glasom (ali glasovi) v slovenščini.

Zapis	Položaj	Izgovor v slovenščini	Zgled
ae		ê	Haenam [hênam], Daejeon [dêdžon], Daegu [dêgu]
ch		č	Incheon [ínčon]
eo		ô ali o	Cheongju [čôngdžu], Daejeon [dêdžon], Jeonju [džôndžu]; Boseong [bósong-], Mungyeong [múngjong-]
eu		u	Gangneung [gángnung-]
j		dž	Jeju [džédžu], Gwangju [gʷángdžu], Jeonju [džôndžu]
oe		ʷê	Choe [čʷê], Goesan [gʷêsan]
s	razen pred [i]	s	Yeosu [jôsu]
s	pred [i]	š	Sinchon [šinčon]
ui		i	Huicheon [híčon]
ui	v vzglasju	êj	Uijeongbu [êjdžongbú]
w	za soglasnikom in pred samoglasnikom	ʷ	Songgwangsa [sóngʷanksá], Gaehwa [gehʷá], Gwangju [gʷángdžu]
w	v vzglasju	v	Wonju [vóndžu]
y		j	Yangyang [jángjang-], Hyesan [hjésan], Mungyeong [múngjong-], Gyeongju [gjôngdžu], Yongin [jóngin], Yun [jún]

Podomačevanje korejskih besed in besednih zvez

OBČNA POIMENOVANJA

{1132} Občna poimenovanja iz korejščine prevajamo. Besede in besedne zveze, ki smo jih prevzeli neprevedene, pa so

- a) **pisno podomačene** (večina): **hangul** [hángul] (RR *hangeul*), **von** [vón] (RR *won*), **tekvondo** [tékvondó] (RR *taekwondo*);
- b) **pisno nepodomačene**: **buchaechum** [búčečúm] 'tradicionalni ples s pahljačami', **apchae** [džápče] 'jed iz steklenih rezancev, zelenjave in mesa'.

{1133} POSEBNOST

Posamezne besede se v knjižnem jeziku pojavljajo kot pisne dvojnice, npr. **kimči/kimchi** [kímči] 'priloga iz fermentirane zelenjave'.

LASTNA IMENA

{1134} Lastna imena, predvsem osebna in stvarna, večinoma ohranjamo zapisana tako, kot so v sistemu RR, npr. **Son Ye-jin** [són jé-džin], **Jang Minho** [džánk mínho].

OSEBNA IMENA

{1135} Pisno podomačena imena oseb so tista, ki so se ustalila že v preteklosti, npr. imena bolj znanih politikov: **Kim Il Sung** [kím íl súng-] (MR *Kim IIsǒng*, RR *Gim Il(-)Seong*), **Kim Džong Un** [kím džónk un] (MR *Kim Chǒngŭn*, RR *Gim Jeong(-)eun*).

 Podomačevanje korejskih imen je bilo v preteklosti pogosto nedosledno. Opuščalo se je zlasti pisno podomačevanje samoglasniških dvočrkij, npr. **Kim Dae Džung/Jung** [kím dê džúng-] namesto *Kim De Džung*. Pri rabi imen, ki jih lahko zapisujemo na dva načina, torej tudi podomačeno, se zavzemamo za doslednost pri vseh imenskih enotah.

{1136} POSEBNOSTI

1. Za štiri najpogosteje rabljene **korejske priimke** so se uveljavili zapisi, ki ne sledijo sistemu RR. Ustajene podobe teh priimkov ne spreminjamo: **Kim** [kím] (RR *Gim*), **Lee** [lí] in **Yi** [jí] (RR *l*), **Park** [párk] (RR *Bak*), **Choe** in **Choi** [čyê] (RR *Choe*).
2. Imena znanih osebnosti, ki so se ustalila v preteklosti po sistemu MR ali še z drugačnim zapisom in izgovorom, kot je po RR, ohranjamo zapisana v ustaljeni obliki, in sicer
 - zapis glasu [u] z dvočrkjem (oo), npr. **Bong Joon-ho** [bónk jún-ho] (RR *Bong Junho*),

- zapis glasu [i] kot ⟨ee⟩, npr. **Lee Min-ho** [lí mín-ho] (RR *I Minho*),
- zapis glasu [o] kot ⟨u⟩, npr. **Kim Ki-Duk** [kím kí-duk] (RR *Gim Gi-deok*).

{1137}Vladarska imena in imena pripadnikov dinastij in kraljestev se v slovenščini niso ustalila v podomačeni različici (kralj **Yi** [jí]), izjema je ime dinastije **Čoson** [čóson] (RR *Joseon*, MR *Chosŏn*).

Zaporedje imena in priimka

{1138}Osebna imena so navadno sestavljena iz **treh zlogov**: prvi zlog je priimek, druga dva sta rojstno ime. Vrstnega reda ne spreminjamo, razen pri Korejcih, ki ne živijo v Koreji in so sami spremenili vrstni red (npr. **Chang-rae Lee** [čáng-re lí]). Ime in priimek se uporabljata tudi samostojno.

- Po priporočilih iz leta 2015 naj bi vezaj med zlogoma rojstnega imena v sistemu RR opuščali ter ju raje pisali skupaj z veliko začetnico za prvi zlog, npr. **Jung Seunghwan** [júnk súnhwan] (in ne *Jung Seung-hwan*).
- O zapisu osebnih imen v latinici, izbiri začetnice in vezaja odloča nosilec imena, zato so ta imena lahko zapisana na več načinov.

{1139}Rojstna imena so v večini primerov sestavljena iz dveh zlogov, oblikovno pa so lahko zapisana na tri načine:

- zloga se pišeta skupaj, npr. **(Kim) Yuna** [(kím) júna];
- z vezajem med zlogoma, npr. **(Moon) Jae-in** [(mún) džê-in];
- s presledkom med zlogoma rojstnega imena, npr. **(Kim) Jung Sam** [(kím) džúnk sám].

ZEMLJEPISNA IMENA

{1140}Za korejske zemljepisne danosti so se uveljavila nekatera slovenska imena (eksonimi), npr. **Seul** [seúl] (RR *Seoul*), **Busan** [búsan] (RR *Busan*), **Pjongčang** [pjónkčang-] (MR *P'yŏngch'ang*, RR *Pyeongchang*), **Pjongjang** [pjóngjang-] (MR *P'yŏngyang*, RR *Pyongyang*). Za zgodovinsko ime kraljestva se je uveljavilo slovensko ime **Sila** [síla] (RR *Silla*).

Posebnosti ter premene pri pregibanju in tvorbi oblik

IMENA MOŠKEGA SPOLA

DALJŠANJE OSNOVE

{1141} Osnovo podaljšujejo z *j* tisti samostalniki moškega spola, ki se sklanjajo po prvi moški sklanjatvi in pri katerih se govorjena osnova konča na naglašene samoglasnike ter nenaglašena *e* in *u*, če nista končnica. Daljšanje je pisno in glasovno:

- **Bulguksa** [búlguksá], rod. **Bulguksaja** [búlguksája];
- **Choe** [č̣uê], rod. **Choeja** [č̣uêja];
- **Jongmyo** [džongmjó], rod. **Jongmyoja** [džongmjója];
- **japchae** [džápče], rod. **japchaeja** [džápčeja];
- **Gwangju** [gʷángdžu], rod. **Gwangjuja** [gʷángdžuja].

 Podstava svojilnega pridevnika in pridevnika z obrazilom *-ski* je enaka podaljšani osnovi imena, npr. **Choejev** [č̣uêjev-]; **jongmyojski** [džongmjójski], **gwangjujski** [gʷángdžujski].

PREGIBANJE VEČBESEDNIH IMEN

{1142} Pri sklanjanju večbesednih osebnih imen moškega spola se pregiba le zadnji zlog imena, tudi če se rojstno ime zapiše z dvema besedama: **Kim Dae Jung** [kím dê džúng-], rod. **Kim Dae Junga** [kím dê džúnga].

 Svojilni pridevnik iz večbesednega imena tvorimo tako, da zadnji sestavini dodamo priponsko obrazilo *-ov/-ev*, npr. prid. **Kim Dae Jungov** [kím dê džúngov-].

{1143} POSEBNOST

V tujini živeči Korejci pogosto zamenjajo vrstni red imena in priimka. V tem primeru se pregiba tako ime (le zadnji zlog) kot tudi priimek, npr. **Chang-rae Lee** [čáng-re lí], rod. **Chang-raeja Leeja** [čáng-reja líja], or. s **Chang-raejem Leejem** [s_čáng-rejem líjem].

IMENA ŽENSKEGA SPOLA

{1144} Osebna imena ženskega spola sklanjamo po prvi ženski sklanjatvi, če se končajo na samoglasnik *-a*, ki je končnica:

- **Kim Yuna** [kím júna], rod. **Kim Yune** [kím júne].

Če se ime konča na soglasnik ali samoglasnik *-i*, ga sklanjamo po tretji ženski sklanjatvi:

- **Choe Yeongmi** [č̣uê jôngmi], rod. **Choe Yeongmi** [č̣uê jôngmi];
- **Han Kang** [hán káng-], rod. **Han Kang** [hán káng-].

{1145} Svojljni pridevnik tvorimo z obrazilom *-in* (**Kim Yunin** [kím júnin], **Han Kangin** [hán kangín]), in sicer pri podstavah na končne naglašene samoglasnike in nenaglašene *i* in *u*, je pred obrazilom *-in* tudi zvočnik *j*: **Choe Yeongmijin** [č̣uê jôngmijin].

LATINŠČINA

Pisava

{1146} Latinska različica latinične pisave ima 23 črk latiničnega črkopisa, pozna pa tudi štiri dvočrkja – ⟨ae⟩, ⟨ch⟩, ⟨oe⟩ in ⟨ph⟩ – ter črko z ločevalnim znamenjem ⟨ë⟩.

{1147} Latinska abeceda: ⟨a A⟩, ⟨b B⟩, ⟨c C⟩, ⟨d D⟩, ⟨e E⟩, ⟨f F⟩, ⟨g G⟩, ⟨h H⟩, ⟨i I⟩, ⟨k K⟩, ⟨l L⟩, ⟨m M⟩, ⟨n N⟩, ⟨o O⟩, ⟨p P⟩, ⟨q Q⟩, ⟨r R⟩, ⟨s S⟩, ⟨t T⟩, ⟨v V⟩, ⟨x X⟩, ⟨y Y⟩, ⟨z Z⟩.

{1148} POSEBNOSTI

1. V klasični latinščini sta se črkovna sklopa ⟨ch⟩ in ⟨ph⟩ izgovarjala kot [kh] in [ph], v današnji šolski izgovarjavi, ki temelji na poklasični latinščini, pa ju izgovarjamo kot [h] in [f].
2. V latinščini se namesto ⟨ae⟩ in ⟨oe⟩ priložnostno pišeta tudi združeni črki (ligaturi) ⟨æ Æ⟩ in ⟨œ Œ⟩.

- V slovenščini se je zaradi dolge tradicije prevzemanja antičnih latinskih imen uveljavilo, da ta imena (redkeje tudi občne besede) pisno domačimo in jim spreminjamo tudi končaje, zato so **antična latinska imena zapisana podomačeno**, tj. s črkami slovenske abecede.
- Rimljani so pisavo prevzeli (ob posredovanju Etruščanov) od Grkov in sprva niso poznali črk ⟨g⟩, ⟨y⟩ in ⟨z⟩. Te črke so se v pisavi postopno uveljavile v antiki, šele kasneje pa so nastale črke ⟨j⟩, ⟨u⟩ in ⟨w⟩. Tako je nastal **latinični črkopis (latinica)** s 26 črkami za samoglasnike in soglasnike.
- Rimljani so sprva pisali samo z velikimi črkami, glasova [i] in [j] so zapisovali z ⟨I⟩, glasova [v] in [u] pa z ⟨V⟩. S črkami ⟨y⟩ in ⟨z⟩, dvočrkjema ⟨ch⟩ in ⟨ph⟩ ter črkovnima sklopoma ⟨rh⟩ in ⟨th⟩ so zapisovali predvsem prevzete besede, večinoma iz grščine.

{1149} Za pisanje pisno nepodomačenih besed iz latinščine kot **ločevalno znamenje** neobvezno uporabljamo dvojno piko (¨) nad črko ⟨ë⟩, ki je namenjena označevanju zlogovne meje, in sicer zaradi ločevanja med dvočrkjema ⟨ae⟩ in ⟨oe⟩ za [e] ter črkovnama sklopoma ⟨aë⟩ in ⟨oë⟩ za glasovna sklopa [ae] in [oe].

[→ O vključevanju črk z ločevalnimi znamenji v slovensko abecedo gl. poglavje »Slovenska abeceda« (Pisna znamenja).

[→ O pravih podomačevanja latinskih imen gl. poglavji »Podomačevanje zapisa«, »Podomačevanje končajejev«.

Izgovor

{1150} Latinske besede je mogoče izgovarjati na dva načina: na **klasični** in **poklasični** (imenovan tudi tradicionalni) način. Pri prevzemanju v slovenščino sledimo **poklasičnemu izgovoru**, ki se je razvil pod vplivom glasoslovnih značilnosti latinščine v mlajših obdobjih in modernih jezikov ter pozna več različic (ena od teh je t. i. cerkveni izgovor). Pravilom poklasičnega izgovora sledi tudi podomačeno zapisovanje latinskih občnih poimenovanj in lastnih imen.

NAGLASNO MESTO

{1151} V slovenščini praviloma ohranjamo naglasno mesto latinskih besed.

 V latinščini o naglasnem mestu odločata število zlogov in t. i. dolžina zloga.

Zlog velja za **dolgega**, če vsebuje dolgi samoglasnik, dvoglasnik ali kratki samoglasnik, ki mu sledita vsaj dva soglasnika. Zlog velja za **kratkega**, če kratkemu samoglasniku sledi zaporedje soglasnikov, od katerih je prvi [b], [d], [g], [k], [p] ali [t] in drugi [l] ali [r] (t. i. *muta cum liquida*).

Dolgi samoglasnik je v latinskih slovarjih označen s črtico nad črko za samoglasnik (npr. *ā, ī, ū*). Kratki samoglasnik je označen s polkrožcem (npr. *ě, ō, ů*) ali sploh ni označen.

{1152} V latinščini so na **predzadnjem zlogu** naglašene

- dvozložne besede: **Plavt** [pláʊt] (lat. *Plautus* [pláʊ.tus]);
- večzložne besede, kadar je predzadnji zlog dolg: **Dioklecijan** [dijokleciján] (lat. *Diocletianus* [di.o.kle.ci.á.nus]), **Lukan** [lukán] (lat. *Lucanus* [lu.ká.nus]), **Katul** [katúl] (lat. *Catullus* [ka.túl.lus]).

{1153} Na **predpredzadnjem zlogu** so naglašene večzložne besede, kadar je predzadnji zlog kratek: **Cicero(n)** [cícer(o)] (lat. *Cicero* [cí.ce.ro]), **Lentul**

[léntul] (lat. *Lentulus* [lén.tu.lus]).

{1154} POSEBNOST

Latinske **naglasne premičnosti ne prevzemamo**. Latinska dvo- in večzložna imena moškega spola, katerih roditeljska osnova se v latinščini **končuje na -n**, naglašujemo kot v latinskem imenovalniku: **Milon** [mílon] (lat. *Milo* [mílo], rod. *Milonis* [milónis]), **Rubikon** [rúbikon] (lat. *Rubico* [rúbiko], rod. *Rubiconis* [rubikónis]), **Scipion** [scípijon] (lat. *Scipio* [scípjo], rod. *Scipionis* [scipiónis]), **Trimalhion** [trimálhijon] (lat. *Trimalchio* [trimálhio], rod. *Trimalchionis* [trimalhiónis]). Imena moškega spola z latinsko **roditeljsko osnovo na -f** imajo v slovenščini enak naglas kot v latinskem roditeljski: **Nepot** [nepót] (lat. *Nepos* [népos], rod. *Nepotis* [nepótis]).

 Poznavalci klasičnih jezikov tudi pri sklanjanju imen v knjižni slovenščini pogosto ohranjajo latinski premični naglas: **Scipion** [scípijon], rod. **Scipiona** [scipijóna]; **Trimalhion** [trimálhijon], rod. **Trimalhiona** [trimalhiójna].

RAZMERJA MED ČRKAMI IN GLASOVI

SAMOGLASNIKI

{1155} Samoglasnike, zapisane s črkami ⟨a⟩, ⟨e⟩, ⟨i⟩, ⟨o⟩ in ⟨u⟩, izgovarjamo po slovensko.

{1156} **Zev** v pisnem sklopu ⟨ia⟩ v položaju za soglasnikom pri prevzemanju **v govoru in zapisu** zapiramo z *j*, npr. **Hadrijan** [hádrijan] (lat. *Hadrianus*), **Oktavijan** [oktaviján] (lat. *Octavianus*), **Vespazijan** [vespaziján] (lat. *Vespasianus*), **Kvintilijan** [kvintiliján] (lat. *Quintilianus*), **Ostija** [óstija] (lat. *Ostia*), **Livija** [lívija] (lat. *Livia*).

Če drugi samoglasnik v tem sklopu ni *a*, **zev** zapiramo **le v govoru**, npr. **Dioklecijan** [dijokleciján] (lat. *Diocletianus*), **Petoviona** [petovijóna] (danes Ptuj).

{1157} POSEBNOSTI

1. Zapisi sklopa ⟨ia⟩ brez *j* so izjema, npr. **Marcial** [marcijál].

2. V starejših prevzemih, zlasti v imenih, prevzetih iz grščine, npr. **Cezareja** [cezarêja], je zev v izgovoru in zapisu zapolnjen tudi v pisnem sklopu ⟨ea⟩.

{1158} Klasična latinščina pozna **dvoglasnike** [aj], [au], [ej], [eu] in [oj], ki so zapisani s črkovnimi sklopi ⟨ai⟩, ⟨au⟩, ⟨ei⟩, ⟨eu⟩ in ⟨oi⟩. V slovenščini jih zapisujemo kot ⟨aj⟩, ⟨av⟩, ⟨ej⟩, ⟨ev⟩ in ⟨oj⟩ ter jih izgovarjamo po slovensko.

 Dvočrkji ⟨ae⟩ in ⟨oe⟩ se izgovarjata na dva načina: v klasičnem izgovoru sta dvoglasnika, ki sta prevzeta z [aj] in [oj], v poklasičnem pa se obe izgovorita kot [e], npr. **Caesar** [kájsar] nasproti [cézar], **Cloelia** [klójlja] nasproti [klélja].

SOGLASNIKI

{1159}Soglasnike, zapisane s črkami ⟨d⟩, ⟨f⟩, ⟨g⟩, ⟨k⟩, ⟨l⟩, ⟨m⟩, ⟨n⟩, ⟨p⟩, ⟨r⟩, ⟨t⟩, ⟨v⟩ in ⟨z⟩, izgovarjamo po slovensko.

{1160}POSEBNOSTI

1. Soglasnik, zapisan s črko ⟨c⟩, je pred zadnjimi samoglasniki [a], [o] in [u] ter soglasniki in v izglasju izgovorjen kot [k], npr. **Kupido** [kupido] (lat. *Cupido* [kupido]), **Krisp** [krísp] (lat. *Crispus* [kríspus]), pred prednjima samoglasnikoma [e] in [i] pa kot [c], npr. **Cezij** [cézij] (lat. *Caesius* [cézius]), **Ciprijan** [cipriján] (lat. *Cyprianus* [cipriánus]).
2. Soglasnik, zapisan s črko ⟨h⟩, večinoma ohranjamo, npr. **Hanibal** [hánibal] (lat. *Hannibal* [hánibal]), izpuščamo ga le v črkovnih sklopih ⟨rh⟩ in ⟨th⟩, v latinščino prevzetih iz grščine, npr. **Rea** [réa] (lat. *Rhea* [réa]), **Taliija** [tálíja in talíja] (lat. *Thalia* [tália]).
3. Soglasnik, zapisan s črko ⟨s⟩, se med samoglasnikoma in v sklopih ⟨ls⟩, ⟨ns⟩ in ⟨rs⟩ izgovarja kot [z], npr. **Sizena** [sizéna] (lat. *Sisenna* [sizéna]), **Avzonij** [avzónij] (lat. *Ausonius* [avzónius]); okrajšavo **vs.** (lat. *versus*) izgovarjamo [vêrzus].
4. Soglasnik, zapisan s črko ⟨t⟩, je v črkovnem sklopu ⟨ti⟩ izgovorjen kot [c], npr. **Terencij** [teréncij] (lat. *Terentius* [teréncius]).

 S črko ⟨c⟩ so Rimljani sprva zapisovali tudi glas [g], npr. lat. *Caius* [gájus] (tudi lat. *Gaius*, poslovenjeno **Gaj**).

 Nekateri soglasnike v klasični latinščini izgovarjamo drugače kot v poklasični, npr.:

- soglasnik, zapisan s črko ⟨c⟩, je [k], npr. *Cicero* [kíkero], *Caesar* [kájsar];
- soglasnik, zapisan s črko ⟨s⟩, je [s], npr. *Sisenna* [siséna];
- soglasnik, zapisan s črko ⟨t⟩, izgovorimo [t], tudi v položaju pred samoglasnikom *i*, npr. *Terentius* [teréntius].

Preglednica zapis – izgovor v slovenščini

{1161}Preglednica ponazarja razmerje med izvorno črko (ali dvo- ali veččrkjem) in ustreznim glasom (ali glasovi) v slovenščini.

Zapis	Položaj	Izgovor	Zgled
ae		e	Cezena [cezéna] (lat. <i>Caesena</i>), Lelij [lélij] (lat. <i>Laelius</i>), Egida [égida] (lat. <i>Aegida</i> ; danes Koper)
c	razen pred [e] in [i]	k	Kapua [kápua] (lat. <i>Capua</i>), Kaligula [kalígula] (lat. <i>Caligula</i>), Seneka [séneka] (lat. <i>Seneca</i>), Lukul [lukúl] (lat. <i>Lucullus</i>); Krisp [krísp] (lat. <i>Crispus</i>)
c	pred [e] in [i]	c	Cenzor [cénzor] (lat. <i>Censor</i>), Cikuta [cikúta] (lat. <i>Cicuta</i>)

ch		h	Evstahij [eʊstáhi:] (lat. <i>Eustachius</i>), Grakh [grákh] (lat. <i>Gracchus</i>)
ë	v sklopih ⟨aë⟩ in ⟨oë⟩	e	Aecij [aécij] (lat. <i>Aëtius</i>), Boetij [boétij] (lat. <i>Boëthius</i>)
h	v sklopih ⟨rh⟩ in ⟨th⟩	–	Rea Silvija [réa sílvija] (lat. <i>Rhea Silvia</i>), Boetij [boétij] (lat. <i>Boëthius</i>)
i	razen v vzglasju	i	Cina [cína] (lat. <i>Cinna</i>)
i	v vzglasju	j	Jupiter [júpitər] (lat. <i>Iuppiter</i>), Jul [jú:] (lat. <i>Iulus</i>), Junij [júnij] (lat. <i>Iunius</i>)
i	med samoglasnikoma (ViV)	j	Sejan [seján] (lat. <i>Seianus</i>), Trajan [traján] (lat. <i>Traianus</i>), Akvileja [akvilêja] (lat. <i>Aquileia</i> ; danes Oglej)
oe		e	Klelija [klélija] (lat. <i>Cloelia</i>), Petoviona [petovijóna] (lat. <i>Poetovio</i> ; danes Ptuj)
ph	prevzete besede	f	Filip [fílip] (lat. <i>Philippus</i>)
q		k	Kvintilijan [kvintiliján] (lat. <i>Quintilianus</i>)
s		s	Scipion [scípijon] (lat. <i>Scipio</i>), Saturnin Spurij [saturnín spúrij] (lat. <i>Saturninus Spurius</i>), Stilihon [stílihon] (lat. <i>Stilicho</i>)
s	med samoglasnikoma	z	Sizéna [sizéna] (lat. <i>Sisenna</i>), Avzonij [aʊzónij] (lat. <i>Ausonius</i>), Hortenzija [horténzija] (lat. <i>Hortensia</i>), Perzij Flak [pêrzij flák] (lat. <i>Persius Flaccus</i>)
s	v ⟨ls⟩, ⟨ns⟩, ⟨rs⟩ sredi besede	z	Celz [célz-] (lat. <i>Celsus</i>), Anzelm [anzélm/anzéləm] (lat. <i>Anselmus</i>), Prorza [prórza] (lat. <i>Prorsa</i>)
t	v sklopu ⟨ti⟩, razen za [s]	c	Akcij [ákcij] (lat. <i>Actium</i>), Terencij [teréncij] (lat. <i>Terentius</i>), Lukrecij [lukrécij] (lat. <i>Lucretius</i>), Poncij Pilat [póncij pilát] (lat. <i>Pontius Pilatus</i>)
t	v sklopu ⟨ti⟩ za [s]	t	Justinijan [justiniján] (lat. <i>Iustinianus</i>), Salustij [salústij] (lat. <i>Salustius</i>), Sekstij [sékstij] (lat. <i>Sextius</i>)
u		u	Saturnin [saturnín] (lat. <i>Saturninus</i>)
u	v ⟨au⟩ pred soglasnikom	ʊ ⟨v⟩	Avrelj [aʊrélij] (lat. <i>Aureius</i>), Avzonij [aʊzónij] (lat. <i>Ausonius</i>), Avgusta [aʊgústa] (lat. <i>Augusta</i>)
u	v sklopu ⟨qu⟩	v	Kvint [kvínt] (lat. <i>Quintus</i>), Kvirinal [kvirinál] (lat. <i>mons Quirinalis</i>), Kvirin [kvirín] (lat. <i>Quirinus</i>)
u	v sklopu ⟨su⟩ pred samoglasnikom	v	Svesa Avrunka [svésa aʊrúnka] (lat. <i>Suessa Aurunca</i>), Svetonij [svetónij] (lat. <i>Suetonius</i>)
x		ks	Sekst [sékst] (lat. <i>Sextus</i>), Pertinax [pêrtinaks] (lat. <i>Pertinax</i>)
y		i	Lilibej [lilibê:] (lat. <i>Lilybaeum</i>)

Prevzemanje latinskih besed in besednih zvez

{1162} **Občna poimenovanja** iz latinščine prevajamo. Nепреvedena večinoma pisno podomačujemo in zapisujemo po poklasičnem izgovoru: **cenzor** [cénzor] (lat. *ensor*), **gladij** [gládij] (lat. *gladius* 'kratek meč rimskega vojaka'), **haruspeks** [harúspeks] (lat. *haruspex* 'svečenik'), **lapidarij** [lapidárij] (lat. *lapidarium* 'prostor v muzeju z zbirko kamnitih spomenikov'), **kurija** [kúrija] (lat. *curia* 'senat'), **kvadriga** [kvadríga] (lat. *quadrigae* 'voz s štirimi konji'), **kvestor** [kvéstor] (lat. *quaestor* 'državni uradnik').

{1163} POSEBNOST

V citatnih besednih zvezah se uveljavlja poklasični izgovor, npr. **conditio sine qua non** [kondícijo síne kvá nón], **in extenso** [in eksténzo], **Ecce homo** [ékce hómo].

{1164} **Lastna imena** večinoma pisno podomačujemo in zapisujemo po poklasičnem izgovoru.

 Zlasti v klasični filologiji in sorodnih vedah ter v literarnih prevodih se za starejša in manj pogosta imena uporabljajo tudi poslovenjene oblike, ki izhajajo iz pravil klasičnega izgovora: **Najvij** [nájvij] (sicer *Nevij* [névij], lat. *Naevius*), **Menajhmi** [menájhmi] (sicer *Menehmi* [menéhmi], lat. *Menaechmi*).

PODOMAČEVANJE ZAPISA

{1165} Latinske besede v zapisu podomačujemo tako, da

- črko ⟨u⟩ podomačujemo z ⟨u⟩ in ⟨v⟩;
- črkovni sklop ⟨qu⟩ podomačujemo s ⟨kv⟩;
- črko ⟨x⟩ podomačujemo s črkovnim sklopom ⟨ks⟩;
- črko ⟨y⟩ podomačujemo z ⟨i⟩;
- dvočrkji ⟨ae⟩ in ⟨oe⟩ podomačujemo z ⟨e⟩;
- dvočrkji ⟨ch⟩ in ⟨ph⟩ podomačujemo s ⟨h⟩ in ⟨f⟩;
- črko ⟨h⟩ v črkovnih sklopih ⟨rh⟩ in ⟨th⟩ opuščamo;
- podvojene črke za soglasnike prevzemamo z eno črko, npr. **Agripa** [agrípa] (lat. *Agrippa*).

PODOMAČEVANJE KONČAJEV

{1166} Latinske končaje pri prevzemanju v slovenščino izpuščamo ali zamenjujemo, redkeje ohranjamo. Podomačena oblika imenovalnika

temelji na **latinski rodilniški osnovi**, npr. **Kvint** [kvínt] (lat. *Quintus*, rod. *Quinti*), **Neron** [nêron] (lat. *Nero*, rod. *Neronis*), **Nepot** [nepót] (lat. *Nepos*, rod. *Nepotis*).

{1167} POSEBNOST

V posameznih primerih so se v slovenščini skozi celotno zgodovino uporabljale tudi na latinskem **imenovalniku** temelječe oblike, npr. **Cicero** [cíceró] (lat. *Cicero*, rod. *Ciceronis*), **Ceres** [cêres] (lat. *Ceres*, rod. *Cereris*), **Dido** [didó] (lat. *Dido*, rod. *Didonis*), **Juno** [júno] (lat. *Iuno*, rod. *Iunonis*). Danes soobstajajo kot dvojnice k sistemskim oblikam iz latinskega rodilnika, npr. **Ciceron** [cíceron], v imenih ženskega spola še z dodano končnico *-a*, npr. **Cerera** [cerêra], **Didona** [didóna], **Junona** [junóna].

KONČAJI V OBČNIH POIMENOVANJIH

{1168} V mnogih občnih poimenovanjih sta končaja **-⟨um⟩** in **-⟨us⟩** ohranjena, npr. **individuum** [indivíduum], **maksimum** [máksimum], **kontinuum** [kontínuum], **memorandum** [memorándum], **unikum** [únikum], **univerzum** [univêrzum], **vakuum** [vákuum]; **habitus** [hábitus], **nukleus** [núkleus]; pri drugih so se pojavile tudi kratke oblike (**alpinet** [alpinét], **arboret** [arborét]), a so se povsem umaknile dolgim: **alpinetum** [alpinétum], **arboretum** [arborétum]. Le izjemoma je tudi drugače, npr. **spekter** [spéktər] nasproti le še zelo redko rabljeni obliki **spektrum** [spéktrum].

{1169} Danes so nekateri pari še vedno dvojnice (**cikel** [cíkəl] – **ciklus** [cíklus]), druge se deloma tudi pomensko specializirajo (npr. **celulit** [celulít] [videz kože] – **celulitis** [celulítis] [vnetje; nestrok. videz kože]), med tretjimi se nekdam vzpostavljeno normativno razmerje izgublja (npr. **vizum** [vízum] – pog. **viza** [víza]).

{1170} V samostalnikih ženskega spola končaj **-⟨ea⟩** prevzemamo z vrivanjem *j*, npr. **ideja** [idêja] (lat. *idea*), brez vrivanja *j*, npr. v nekaterih medicinskih izrazih, npr. **navzea** [náuzea], **urea** [úrea], ali pa dopuščamo dvojnico, npr. poleg **alineja** [alinêja/alíneja] (lat. *alinea*) tudi **alinea** [alinêa/alínea].

[→ O prevzemanju latinskih lastnih imen gl. zgoraj.

KONČAJI V IMENIH MOŠKEGA SPOLA

{1171} Preglednica ponazarja razmerje med latinskim in slovenskim imenovalnikom.

Latinski končaj	Položaj v imenu	Končaj pri prevzemanju	Latinski imenovalnik (in rodilnik)	Slovenski imenovalnik
-----------------	-----------------	------------------------	------------------------------------	-----------------------

-um	v večzložnih imenih za soglasnikom (razen zvočnikom) (-Cum)	opuščamo	<i>Saguntum, Noricum</i>	Sagunt [sagúnt], Norik [nórik]
-um	v dvozložnih imenih	ohranjamo	<i>Ad Pirum</i>	Ad Pirum [at pírum] (danes Hrušica)
-eum	za sklopom soglasnika in samoglasnika (-CVum)	nadomeščamo z -ej	<i>Herculaneum, Lilybaeum</i> (st.gr. <i>Lilybaion</i>)	Herkulanej [herkulánej], Lilibej [lilibêj]
-ium	za soglasnikom (-Cium)	nadomeščamo z -ij	<i>Carnium</i>	Karnij [kárnij] (danes Kranj)
-tium		nadomeščamo s -cij	<i>Latium, Actium</i>	Lacij [lácij], Akcij [ákcij]
-es	v večzložnih za soglasnikom	opuščamo	<i>Segestes</i>	Segest [segést]
-es	v dvozložnih imenih	ohranjamo	<i>Cales</i>	Kales [káles]
-is		opuščamo	<i>Iuvenalis, Martialis</i>	Juvenal [juvenál], Marcial [marcijál]
-us	za soglasnikom (-Cus), večinoma tudi v dvozložnih imenih	opuščamo	<i>Brutus, Tacitus, Donatus, Faunus, Saturnus, Romulus, Crispus, Titus</i>	Brut [brút], Tacit [tácit], Donat [donát], Favn [fávn], Saturn [satúrn/satúren], Romul [rómul], Krisp [krísp], Tit [tít]
-us	v sklopu nezvočnik in zvočnik (-NZvZvus)	opuščamo in vrvamo (e), izgovorjen kot [ə]	<i>Aulus</i>	Avel [ávəl], rod. Avla [áula]
-ius	za soglasnikom (-Cius)	nadomeščamo z -ij	<i>Marcus Aurelius, Appius, Salustius, Livius, Flavius, Vitruvius, Petronius, Plinius, Tiberius</i>	Mark Avrelj [márk avrélij], Apij [ápij], Salústij [salústij], Livij [lívij], Flavij [flávij], Vitruvij [vitrúvij], Petronij [petrónij], Plinij [plínij], Tiberij [tibêrij]
-ius	za sklopom soglasnik in samoglasnik (-CVius)	nadomeščamo z -j	<i>Pompeius, Gaius, Maius</i>	Pompej [pompêj], Gaj [gáj], Maj [máj]
-tius	razen za [s]	nadomeščamo s -cij	<i>Lucretius, Horatius, Terentius</i>	Lukrecij [lukrécij], Horacij [horácij], Terencij [terécij]
-tius	za [s]	nadomeščamo s -tij	<i>Sextius</i>	Sekstij [sékstij]

-o		nadomeščamo z <i>-on</i> iz latinske rodilniške osnove, pri kateri opuščamo končnico <i>-is</i>	<i>Cato</i> , rod. <i>Catonis</i> ; <i>Scipio</i> , rod. <i>Scipionis</i> ; <i>Trimalchio</i> , rod. <i>Trimalchionis</i>	<i>Katon</i> [káton], <i>Scipion</i> [scípijon], <i>Trimalhion</i> [trimálhijon]
-s	za samoglasnikoma [a] in [o]	nadomeščamo s <i>-t</i> iz latinske rodilniške osnove, pri kateri opuščamo končnico <i>-is</i>	<i>Maecenas</i> , rod. <i>Maecenatis</i> ; <i>Nepos</i> , rod. <i>Nepotis</i>	<i>Mecenat</i> [mecenát], <i>Nepot</i> [nepót]
-s	za soglasnikom	ohranjamo	<i>Valens</i>	<i>Valens</i> [válens]

{1172} POSEBNOSTI

1. Po nemškem vzorcu so se v preteklosti iz imen na *-(ius)* in *-(tius)* uveljavile krajše oblike, npr. *Ovid* [ovíd-], *Vergil* [vergíl], *Horac* [horác]. Danes so to neprednostne dvojnice ob sistemskih *Ovidij* [ovídij] (lat. *Ovidius*), *Vergilij* [vergílij] (lat. *Vergilius*), *Horacij* [horácij] (lat. *Horatius*).

Izjemoma je prevzeta le krajša oblika, tj. brez *-(ij)*, npr. *Merkur* [merkúr] (namesto **Merkurij*, lat. *Mercurius*).

2. Rimska imena zemljepisnih danosti na slovenskem narodnostnem ozemlju zapisujemo z izvirnimi latinskimi oblikami, tj. nepodomačeno:

- *Neviodunum* [neviĵodúnun] tudi *Neviodun* [neviĵodún] (danes *Drnovo*);
- *Longaticum* [longátikum] tudi *Longatik* [longátik] (danes *Logatec*);
- *Nauportus* [naupórtus] tudi *Navport* [naupórt] (danes *Vrhnika*).

Izjemoma so se uveljavila tudi samo latinska, npr. *Piranum* [piránun] (lat. *Pyrrhanum*, danes *Piran*).

3. V imenih na *-(brum)* in *-(mnus)* se je uveljavila izvirna oblika, npr. *Velabrum* [velábrun] (lat. *Velabrum*) pred podomačeno *Velaber* [velábər], rod. *Velabra* [velábra]; podobno *Vertumnus* [vertúmnu] (lat. *Vertumnus*) nasproti *Vertumen* [vertúmən], rod. *Vertumna* [vertúmna].

4. V dvožložnih imenih končaj *-(us)* – sicer redko – ohranjamo, npr. *Janus* [jánus] (lat. *Ianus*). Ohranjanje se je uveljavilo pri srednjeveških latinskih imenih, in sicer tudi pri pregibanju, npr. *Nostradamus* [nostradámus], rod. *Nostradamusa*; tako še: *Paracelsus* [paracélzus], *Cartesius* [kartézijus]. Če sta uveljavljeni obe imenovalniški možnosti (*Pegius* in *Pegij*), je mogoče sklanjanje z ohranitvijo končaja ali brez njega, npr. *Martin Pegius* [martín/mártin pégijus], rod. *Martina Pegiusa* [martína/mártina pégijusa] in *Martin Pegij* [martín/mártin pégij], rod. *Martina Pegija* [martína/mártina pégija].

[→ Poslovenjena oblika grških lastnih imen, ki so bila v antiki prevzeta v latinščino, lahko izhaja iz latinske in ne iz grške oblike, npr. *Tarent* [tarént] (lat. *Tarentum*, gr. *Táras*), *Fenicija* [fenícija] (lat. *Phoenicia*, gr. *Phoiníke*), *Ciper* [cipər] (lat. *Cyprus*, gr. *Kýpros*), ali je dvojnična, npr. *Herkul* [hêrkul] (lat. *Hercules*) poleg *Herakles* [hêrakles] (gr. *Heraklês*).

✍ Sodobna znanstvena latinska in polatinjena imena živali in rastlin končaje ohranjajo (*Muscardinus avellanarius* – podlesek), sklanjamo jih redko.

KONČAJIH V IMENIH ŽENSKEGA SPOLA

{1173} Preglednica ponazarja razmerje med latinskim in slovenskim imenovalnikom.

Latinski končaj	Položaj v imenu	Končaj pri prevzemanju	Latinski imenovalnik (in rodilnik)	Slovenski imenovalnik
-ae	latinska končnica v množini	nadomeščamo z -e	<i>Bovillae, Apiolae</i>	Bovile [bovíle] ž mn., Apiole [apijóle] ž mn.
-ea		nadomeščamo z -eja	<i>Caesaerea</i>	Cezareja [cezarêja]
-ia		nadomeščamo z -ija	<i>Ulpia Traiana</i>	Ulpija Trajana [úlpija trajána]
-ia	za samoglasnikom	nadomeščamo z -ja	<i>Celeia</i>	Celeja [celêja] (danes Celje)
-o		opuščamo končnico -{is} iz latinske rodilniške osnove in jo nadomeščamo z -{a}	<i>Iuno</i> , rod. <i>Iunonis</i> ; <i>Taraco</i> , rod. <i>Tarraconis</i> ; <i>Poetovio</i> , rod. <i>Poetovionis</i>	Junona [junóna], Tarakona [tarakóna], Petoviona [petovijóna] (danes Ptuj)
-es, -is, -us		opuščamo končnico -{is} iz latinske rodilniške osnove in jo nadomeščamo z -{a}	<i>Ceres</i> , rod. <i>Ceris</i> ; <i>Aeneis</i> , rod. <i>Aeneidis</i> ; <i>Venus</i> , rod. <i>Veneris</i>	Cerera [cêrera] in Ceres [cêres]; Eneida [eneída] in [enêida]; Venera [vénera]

Posebnosti ter premene pri pregibanju in tvorbi oblik

SPREMEMBE SLOVNIČNIH KATEGORIJ

{1174} Pri prevzemanju samostalnikov se ravnamo po značilnih slovenskih končajih ter večinoma ohranjamo izvorni kategoriji spola in števila, npr. **kalende** [kalénde] ž mn. (lat. *Kalendae/calendae*), **cerealije** [cereálije] ž mn. (lat. *cerialia* 'žita, žitarice'), **Pompeji** [pompêji] m mn. (lat. *Pompeii*).

{1175} V redkih primerih število ohranjamo, spol pa spreminjamo, npr. **ide** [íde] ž mn. (lat. *Idus* m mn.), **Tarentum** [taréntum] m ed. (lat. *Tarentum* s ed.).

{1176} POSEBNOSTI

1. Latinski samostalniki **srednjega spola na -{um}** v ednini v slovenščini preidejo v moški spol (**maskulinum** [máskulinum], **nevtrum** [névtrum]) in obliko ohranjajo tudi v množini (**maskulinumi** [máskulinumi], **nevtrumi** [névtrumi]). Poznavalci klasičnih jezikov v

množini pogosto ohranjajo izvorni srednji spol množine: **maskulina** [máskulina], **nevtra** [néutra] ipd.

2. Pogosto rabljeni množinski samostalniki srednjega spola lahko preidejo v ženski spol ednine: **skripta** [skrípta], rod. ed. **skripte** [skrípte]; **Carmina Burana** [kármina burána], rod. ed. **Carmine Burane** [kármine buráne].

3. V knjižni slovenščini občno besedo **karitas** (lat. *caritas*) prevzemamo v ženskem spolu (pregibamo jo po tretji ženski sklanjatvi: s *slovensko karitas*). Zlasti lastno ime **Karitas** (kratka oblika imena **Slovenska karitas**) se v rabi pojavlja tudi v moškem spolu in se pregiba po prvi moški sklanjatvi.

{1177}S pregibanjem latinskih imen ni večjih težav. Samostalnike sklanjamo po slovensko, to pomeni, da jih po prevzeti imenovalniški obliki glede na spol in število uvrščamo v slovenske sklanjatve:

- **Petoviona** [petovijóna] ž, rod. **Petovione** [petovijóne];
- **Seneka** [séneka] m, rod. **Seneke/Seneka** [séneke/séneka].

{1178}POSEBNOST

Dvojnične samostalnike sklanjamo glede na imenovalnik, npr. **Cicero** [cíceró], rod. **Cicera** [cícera] nasproti **Ciceron** [cíceron], rod. **Cicerona** [cícerona], poznavalci klasičnih jezikov pa se zlasti v strokovnih besedilih prilagajajo osnovi izhodiščnega jezika, npr. **Cicero** [cíceró], rod. **Cicerona** [cíceróna]; **Juno** [júno] ž, rod. **Junone** [junóne]; **Dido** [didó] ž, rod. **Didone** [didóne]; **Ceres** [cêres] ž, rod. **Cerere** [cerêre]. V rabi se sklanjatvene oblike tudi mešajo.

- ✎ Različne stopnje prevzemanja in sklanjanja latinskih imen so lahko slogovno različno učinkovite, hkrati pa z njimi pri naslovniki dosežemo različne učinke (npr. poudarjamo svojo izobrazbo, se prilagajamo izobrazbi naslovnikov, rešujemo metrično podobo umetniškega besedila in podobno). Tudi zato se različice pri prevzemanju in sklanjanju latinskih imen ohranjajo skozi čas.

KRAJŠANJE OSNOVE

{1179}Pri izgovoru latinskih moških imen, ki jih podomačimo tako, da jim odvzamemo končaje (npr. *-us*, *-um*), se soglasniški sklopi v izglasju izgovarjajo s polglasnikom, ki je zapisan (**Avel** [ávəl], **Velaber** [velábər]) ali ne (**Saturn** [satúrn/satúřən]). Pri pregibanju ta polglasnik izpuščamo in osnovo krajšamo v govoru in zapisu, če je zapisan (**Avel** [ávəl], rod. **Avla** [ávla]; **Velaber** [velábər], rod. **Velabra** [velábra]), ali samo v govoru, če ni: **Saturn** [satúrn/satúřən], rod. **Saturna** [satúrna].

- ✎ Podstava **svojilnega pridevnika** je enaka skrajšani (rodilniški) osnovi imena, npr. **Avlov** [ávlov-], **Saturnov** [satúrnov-], **Velabrov** [velábrov-].

DALJŠANJE OSNOVE

{1180}Osnovo podaljšujejo z *j* tisti samostalniki moškega spola, ki se sklanjajo po prvi moški sklanjatvi in pri katerih se govorjena osnova konča na soglasnik *r*, npr. **Cenzor** [cénzor], rod. **Cenzorja** [cénzorja].

 Podstava svojilnega pridevnika je enaka podaljšani osnovi imena, npr. [Cenzorjev](#) [cénzorjev-].

PREGLAS

{1181} Preglas samoglasnika *o* v *e* se v slovenščini uveljavlja v orodniku ednine in svojilnem pridevniku, in sicer pri lastnih imenih moškega spola

1. katerih osnova se konča na govorjeni *j*, npr.:

o [Horacij](#) [horácij], or. [s Horacijem](#) [s_horácijem]; svoj. prid. [Horacijev](#) [horácijev-];

2. na končni govorjeni soglasnik *r*, ki osnovo podaljšujejo z *j*, npr.:

o [Cenzor](#) [cénzor], or. [s Cenzorjem](#) [s_cénzorjem]; svoj. prid. [Cenzorjev](#) [cénzorjev-].

PREGIBANJE VEČBESEDNIH IMEN

{1182} Izvirnega predloga v lastnih imenih ne pregibamo: [Ad Pirum](#) [at pírum], rod. [Ad Piruma](#) [at píruma].

{1183} Sklanjamo vse sestavine večbesednih imen: [Ulpija Trajana](#) [úlpija trajána], rod. [Ulpije Trajane](#) [úlpije trajáne]; [Perzij Flak](#) [pêrzij flák], rod. [Perzija Flaka](#) [pêrzija fláka].

MADŽARŠČINA

Pisava

{1184} Madžarska pisava ima 26 črk latiničnega črkopisa, ki ga dopolnjuje z devetimi črkami z ločevalnimi znamenji ter osmimi dvočrkji (<cs>, <dz>, <gy>, <ly>, <ny>, <sz>, <ty>, <zs>) in tričrkjem <dzs>.

{1185} Madžarska abeceda: <a A>, <á Á>, <b B>, <c C>, <cs Cs>, <d D>, <dz Dz>, <dzs Dzs>, <e E>, <é É>, <f F>, <g G>, <gy Gy>, <h H>, <i I>, <í Í>, <j J>, <k K>, <l L>, <ly Ly>, <m M>, <n N>, <ny Ny>, <o O>, <ó Ó>, <ö Ö>, <ő Ő>, <p P>, <q Q>, <r R>, <S s>, <sz Sz>, <t T>, <ty Ty>, <u U>, <ú Ú>, <ü Ü>, <ű Ű>, <v V>, <w W>, <x X>, <y Y>, <z Z>, <zs Zs>.

{1186} POSEBNOSTI

1. Črke <q>, <w>, <x> in <y>, kadar niso del dvočrkja, se v madžarščini pojavljajo samo v rodbinskih imenih in besedah tujega izvora. Črka <w> se izgovarja kot [v] ([Wesselényi](#)

[véšelenji]), ⟨y⟩ se izgovarja kot [i] ([Andrássy](#) [ándraši]), dvočrkje ⟨th⟩ pa kot [t] ([Thököly](#) [tékeli/tèkəli]).

2. Tričrkje ⟨dzs⟩ se pojavlja le v besedah tujega izvora.

[→ O vključevanju madžarskih črk z ločevalnimi znamenji in veččrkij v slovensko abecedo gl. poglavje »Slovenska abeceda« (Pisna znamenja).

{1187} V madžarski pisavi so uporabljena tri **ločevalna znamenja**, ki jih pri prevzemanju lastnih imen ohranjamo:

- ostrivec (´) nad črkami ⟨á⟩, ⟨é⟩, ⟨í⟩, ⟨ó⟩ in ⟨ú⟩ za označevanje dolžine; nad črkama ⟨é⟩ in ⟨ó⟩ za označevanje ožine;
- dvojna pika (¨) nad črkama ⟨ö⟩ in ⟨ü⟩ za označevanje kračine;
- dvojni ostrivec (˘) nad črkama ⟨ő⟩ in ⟨ű⟩ za označevanje dolžine.

[→ O ločevalnih znamenjih gl. preglednico »Ločevalna znamenja« (Prevzete besede in besedne zveze).

Izgovor

NAGLASNO MESTO

{1188} Madžarske besede so naglašene na **prvem** zlogu besede, npr. [Katalin](#) [káatalin], [Bartók](#) [bártok]. Pri prevzemanju imen iz madžarščine naglasno mesto praviloma ohranjamo.

 Madžarščina pri daljših tvorjenkah poleg glavnega pozna tudi stranski naglas. V slovenščini tako naglašene besede pogosto izgovorimo z dvema naglasoma, npr. [Tatabánya](#) [tátabánja].

RAZMERJA MED ČRKAMI IN GLASOVI

SAMOGLASNIKI

{1189} Samoglasnike, zapisane s črkami ⟨a⟩, ⟨e⟩, ⟨i⟩, ⟨o⟩ in ⟨u⟩, izgovarjamo po slovensko; ⟨i⟩ glede na položaj tudi kot [j].

{1190} POSEBNOSTI

1. Ostrivec na črkah ⟨á⟩, ⟨é⟩, ⟨í⟩, ⟨ó⟩ in ⟨ú⟩ ne označuje naglasnega mesta ali kakovosti samoglasnika, temveč dolžino. Pri prevzemanju v slovenščino se kratki in dolgi samoglasniki izenačijo.
2. Samoglasnika, zapisana s črkama ⟨ö⟩ in ⟨ő⟩, v slovenščino prevzemamo kot [e] oziroma [ə]: [György](#) [džêrdž-/džêrdž-], v izglasju pa le kot [e], npr. [Bacső](#) [báče].
3. Samoglasnika, zapisana s črkama ⟨ü⟩ in ⟨ű⟩, v slovenščino prevzemamo kot [i]: [Sümeğ](#) [šímeğ-], [Műcsarnok](#) [míčarnok].

- ✎ V nekaterih starih zapisih madžarskih rodbinskih imen je mogoče najti podvojene črke in dvočrkja za samoglasnike: ⟨aa⟩ za [a] (*Gaal* [gál]), ⟨eé⟩ za [e] (*Veér* [vêr]), ⟨eö⟩ za [e] (*Eötvös* [étveš]), ⟨ew⟩ za [e] (*Thewrewk* [têrek]), ⟨oó⟩ za [o] (*Soós* [šóš]) ipd.
- ✎ Prevzemanje kakovosti samoglasnikov, zapisanih s črkama ⟨e⟩ in ⟨o⟩, iz preglednice ni izrecno razvidno. Naglašeni samoglasnik e prevzemamo praviloma z ožino [é], s širino pa, kadar ⟨e⟩ stoji pred *r*, npr. *Veres* [vêreš].
- [→ Za več informacij o prevzemanju e in o gl. poglavje »Samoglasniki v prevzetih imenih«.

SOGLASNIKI

{1191} Soglasnike, zapisane s črkami ⟨b⟩, ⟨c⟩, ⟨d⟩, ⟨f⟩, ⟨g⟩, ⟨h⟩, ⟨j⟩, ⟨k⟩, ⟨l⟩, ⟨m⟩, ⟨n⟩, ⟨p⟩, ⟨r⟩, ⟨t⟩, ⟨v⟩ in ⟨z⟩, izgovarjamo po slovensko.

{1192} POSEBNOST

Soglasnik, zapisan s črko ⟨s⟩ in podvojeno črko ⟨ss⟩, v slovenščino prevzemamo kot [š]: *Veres* [vêreš], *Miskolc* [míškolc], *Kiss* [kíš], *Kassak* [kášak].

{1193} Soglasniki so zapisani tudi z **dvočrkji**, ki jih v slovenščini izgovarjamo: ⟨cs⟩ kot [č], ⟨dz⟩ kot [dz], ⟨gy⟩ kot [dž], ⟨ly⟩ kot [j], ⟨ny⟩ kot [nj] ali [n'] oziroma [n], ⟨sz⟩ kot [s], ⟨ty⟩ kot [č] in ⟨zs⟩ kot [ž]; tričrkje ⟨dzs⟩ izgovarjamo kot [dž].

{1194} **Podvojene črke**, npr. ⟨gg⟩, ⟨ll⟩, ⟨pp⟩, ki v madžarščini zaznamujejo podaljšani soglasnik, v slovenščini izgovarjamo enojno: *Aggtelek* [áktelek], *Szell* [sél], *Papp* [páp]. Enako velja za podvojene prve črke v dvočrkjih, npr. ⟨lly⟩, ⟨ssz⟩: *Illyés* [íješ], *Bornemissza* [bórnemisa].

- ✎ V zapisih starih madžarskih rodbinskih imen so uporabljena še druga dvočrkja:
 - ⟨ch⟩ za [č] (danes ⟨cs⟩), npr. *Madách* [mádač];
 - ⟨cz⟩ za [c] (danes ⟨c⟩), npr. *Czuczor* [cúcor], *Czetz* [céc];
 - ⟨gh⟩ za [g] (danes ⟨g⟩), npr. *Végh* [vég-];
 - ⟨th⟩ za [t] (danes ⟨t⟩), npr. *Kossuth* [kóšut], *Csáth* [čát];
 - ⟨ts⟩ za [č] (danes ⟨cs⟩), npr. *Takáts* [tákač] ipd.

- [→ V preglednici zvenečnosti premene niso posebej obravnavane, v zapisu izgovora pa so upoštevane, če je obravnavan kak drug pojav. Gl. preglednico za slovenščino.

Preglednica zapis – izgovor v slovenščini

{1195}

Zapis	Položaj	Izgovor v slovenščini	Zgled
cs		č	Csepel [čépel], Lukács [lúkač]
dz		dz	Bodzás [bódzaš]
gy		dž	Gyékényes [džékenješ], Gyula [džúla], Hortobágy [hórtobadž-]
h	v vzglasju ali sredi besede	h	Dohnányi [dóhnanji], Halász [hálas], Lehár [léhar]
h	v izglasju ali na koncu prve sestavine tvorjenke	/	Cseh [čé], Csehbánya [čébanja]
i	razen za samoglasnikom	i	Fricsay [fríčaj], Kazinczy [kázinci]
i	za samoglasnikom	j	Jókai [jókaj], Márai [máraj]
ly		j	Károlyi [károji], Király [kíraj], Mihály [míhaj], Pállya [pája]
ny	pred samoglasnikom	nj	Nyíregyháza [njíredžhaza], Széchenyi [séčenji], Tatabánya [tátabanja], Terenyei [têrenjej]
ny	pred soglasnikom ali v izglasju	n'/n	Bonyhád [bón'had/bónhad], Arany [áran'/áran], Harkány [hárkan'/hárkan]
ö		e/ə	György [džêrdž-/džêrdž-], Vörös [vêreš/vèreš]
ő		e/ə	Fertőd [fêrted-/fêrtəd-], Hódmezővásárhely [hódmezevášarhej/hódmezøvášarhej], Petőfi [pétefi/pétəfi], Bacsó [báče]
s		š	Miskolc [míškolc], Veres [vêreš], Kiss [kíš], Kassak [kášak]
sz		s	Esztergom [éstergom], Juhász [júhas], Mészáros [mésaroš], Szolnok [sólnok], Bornemissza [bórnemisa], Liszt [líst]
ty		č	Tyukos [čúkoš], Gyertyános [džêrčanoš], Berettyóújfalu [bêrečoújfalu], Botyán [bóčan]
ü		i	Balatonfüred [bálatonfired-], Sümeg [šímeg-]
ú		i	Martfű [mártfi], Múcsarnok [míčarnok]
zs		ž	Izso [ížo], Balázs [bálaž-]

{1196} POSEBNOST

V nekaterih starih madžarskih rodbinskih imenih se skladno s starejšimi načini zapisovanja glasov pojavljajo drugačni izgovori črk, npr. ⟨s⟩ se izgovarja kot [s]: [Esterházy](#) [ésterházi] (priimek ima tudi pisno različico s ⟨sz⟩: [Eszterházy](#)).

Podomačevanje madžarskih besed in besednih zvez

OBČNA POIMENOVANJA

{1197} Občna poimenovanja iz madžarščine prevajamo. Pri tistih, ki jih ne, sledimo izgovoru v slovenščini. Večinoma so pisno podomačena, npr. [čardaš](#) [čárdaš] (madž. *csárdas*), [paprikaš](#) [páprikaš] (madž. *paprikás*), [langoš](#) [lángoš] (madž. *langos*), [segedin](#) [ségedin] (madž. *szegedi káposzta*), [golaž](#) [gólaž-] (madž. *gulyás*).

LASTNA IMENA

{1198} Lastna imena večinoma ohranjamo zapisana tako, kot so v madžarščini: [Veszprém](#) [vésprem], [László](#) [láslo], [Miklós Hórhly](#) [míkloš hórti].

OSEBNA IMENA

{1199} V madžarščini priimek vedno zapisujejo pred imenom, npr. [Lengyel Péter](#), [Kertész Imre](#). V slovenskem besedilu madžarsko zaporedje prilagodimo slovenskemu sistemu.

{1200} Za zgodovinske osebnosti uporabljamo podomačena zgodovinska lastna imena: [Arpad](#) (madž. *Árpád*), [Ištvan I.](#) (madž. *István I.*), [Ladislav I.](#) (madž. *László I.*), [kralj Matjaž](#) (madž. *Mátyás király*), [Matija Korvin](#) (madž. *Mátyás Hunyadi*, rom. *Matia Corvin*).

ZEMLJEPISNA IMENA

{1201} Za nekatere zemljepisne danosti na Madžarskem se je že v preteklosti uveljavilo **slovensko ime** (eksonim). Med njimi so redka mesta, ki jih v slovenščini izgovarjamo tako, kot jih pišemo, npr. [Budimpešta](#) (madž. *Budapest*), bližnje mesto [Sombotel](#) (madž. *Szombathely*), zgodovinski mesti [Blatenski Kostel](#) (madž. *Keszthely*), [Mohač](#) (madž. *Mohács*), mesto in jezero [Heviz](#) (madž. *Hévíz*).

{1202} V **večbesednih imenih**, ki poimenujejo bolj znane zemljepisne danosti in so se uveljavila v slovenščini, tudi kot eksonimi, občnoimenske sestavine prevedemo, izlastnoimenske sestavine pa oblikoslovno prilagodimo: [Blatno](#)

jezero (madž. *Balaton*), Železna županija (madž. *Vas megye*), Blatenski kostel (madž. *Mosaburg*), Županija Zala (madž. *Zala megye*), Šomodska županija (madž. *Somogy megye*), Ribja trdnjava (madž. *Halászbástya*), Andrásyjeva avenija (madž. *Andrássy út*), Trg herojev (madž. *Hősök tere*).

{1203}Večbesedna nenaselbinska zemljepisna imena prevajamo, npr. imena ulic, cest, avenij, trgov, mestnih parkov: **Margaretin otok** (madž. *Margit sziget*), **Déakov trg** (madž. *Déak tér*), **Verižni most** (madž. *Lánchíd oz. Széchenyi lánchíd*), **Elizabetin most** (madž. *Erzsébet híd*), **Most svobode** (madž. *Szabadság híd*), **Muzejska krožna avenija/bulvar** (madž. *Múzeum körút*).

 Nekateri kulturni, sakralni in drugi spomeniki so poimenovani tudi opisno; občnoimenske prvine v teh opisih (ki so lahko tudi imena) prevajamo, npr. **bazilika svetega Štefana** (madž. *Szent István-bazilika*).

Imena na dvo- in večjezičnem območju

{1204}Za tista območja, na katerih živi slovenska narodnostna manjšina, uporabljamo obstoječa slovenska imena: **Monošter** (za madž. *Szentgotthárd*), **Andovci** (za madž. *Orfalu*), **Dolnji Senik** (za madž. *Alsószölnök*), **Gornji Senik** (za madž. *Felsőszölnök*), **Janezov Breg** (za madž. *Jánoshegy*), **Sakalovci** (za madž. *Szakonyfalu*), **Števanovci** (za madž. *Apátistvánfalva*), **Verica-Ritkarovci** (za madž. *Kétvölgy*), **Slovenska Ves** (za madž. *Rábatótfalu*), **Otkovci** (za madž. *Újbalázsfalu*), **Tromejniki** (za madž. *Hármashatár*), **Gjur** (tudi **Jura**) (za madž. *Győr*).

{1205}Slovenska krajevna imena za kraje na Madžarskem, v katerih Slovenci ne živijo več: **Čretnik** (za madž. *Csörötnek*), **Farkašovci** (za madž. *Farkasfa*), **Kradanovci** (za madž. *Kondorfa*), **Lak** (za madž. *Magyarlak*), **Mala Ves** (za madž. *Rábakisfalud*, danes *Máriaújfalu*), **Renik** (za madž. *Rönök*), **Telik** (za madž. *Talapatka*, danes *Máriaújfalu*), **Sola** (za madž. *Szalfő*), **Tridvor** (za madž. *Háromház*, danes del Laka), **Trošče** (za madž. *Rábakethely*, danes del Monoštra), **Žormot** (za madž. *Rábagyarmat*). Ime za ozemlje, kamor so včasih segala slovenska naselja: **Stražno ozemlje** (za madž. *Órség*).

{1206}Tudi pritoki **Rabe** imajo slovenska imena: **Grajka** (za madž. *Grajka-patak*), **Haršaš** (za madž. *Hársas-patak*), **Husas** (za madž. *Husászi-patak*), **Sakalovski potok** (za madž. *Szakony-patak*), **Seniški potok** (za madž. *Szölnöki-patak*), **Žida** (za madž. *Zsida*).

[→ O rabi slovenskih zemljepisnih imen na dvo- ali večjezičnih območjih v slovenskih besedilih gl. poglavje »Slovenska naselbinska zemljepisna imena namesto neslovenskih« (Prevzete besede in besedne zveze).

[→ O položajih, ko namesto madžarskih uporabimo slovenska imena, gl. poglavje »Slovenska imena namesto neslovenskih« (Prevzete besede in besedne zveze).

Posebnosti ter premene pri pregibanju in tvorbi oblik

SPLOŠNO

{1207}S pregibanjem madžarskih prevzetih imen ni večjih težav, saj sledimo izgovoru v slovenščini in jih uvrščamo v slovenske sklanjatvene vzorce. Krajšanja osnove madžarščina ne pozna, tudi pri imenih, ki imajo podobno pisno podobo kot imena, pri katerih polglasnik v priponskem obrazilu izpuščamo, npr. **Debrecen** [débrecen], rod. **Debrecena** [débrecena].

 Madžarski samostalnik pozna en spol in dve števili (ednino in množino). Ne pozna pregibanja kot slovenščina, temveč loči do 18 končnic v približnem pomenu slovenskih sklonov.

DALJŠANJE OSNOVE

{1208}Osnovo na splošno podaljšujejo z *j* samostalniki moškega spola, pri katerih se govorna osnova konča na samoglasnike **á, é/e, í/i, ó, ú/u**. Pri prevzemanju madžarskih imen je daljšanje redko, uveljavlja pa se pisno in glasovno, in sicer tudi pri imenih na samoglasnike *i, e*, nenaglašeni *o*: **Petőfi** [pétəfi/pétəfi], rod. **Petőfija** [pétəfija/pétəfija]; **Bacsó** [báče], rod. **Bacsója** [báčeja]; **Szabo** [sábo], rod. **Szaboja** [sáboja]. Daljšanje se uveljavlja tudi pri imenih na končni govorjeni *r*, npr. **Molnár** [mólnar], rod. **Molnárja** [mólnarja].

 Podstava svojilnega pridevnika izhaja iz podaljšane osnove imena, npr. **Petőfijev** [pétəfijev-/pétəfijev-], **Bacsójev** [báčejev-], **Szabojev** [sábojev-]; **Molnárjev** [mólnarjev-].

PREGLAS

{1209}Preglas samoglasnika *o* v *e* se pojavlja, če se govorjena osnova imena konča na *c, j, č, š*, ki so v madžarščini zapisani na različne načine. Pri tvorbi svojilnega pridevnika iz imen na končni *c* pride tudi do palatalizacijske premene *c* v *č*.

- ⟨c⟩ **Miškolc** [míškolc], or. z **Miškolcem** [z_míškolcem]; svoj. prid. **Miškolčev** [míškolčev-]
- ⟨s⟩ **Lajos** [lájoš], or. z **Lajosem** [z_lájošem]; svoj. prid. **Lajosev** [lájošev-]

- ⟨cs⟩ **Ács** [áč], or. z **Acsem** [z_áčem]; svoj. prid. **Acsev** [áčev-]
- ⟨zs⟩ **Balázs** [bálaš], or. z **Balázsem** [z_bálažem]; svoj. prid. **Balázsev** [bálažev-]
- ⟨gy⟩ **György** [džêrč/džêrč], or. z **Györgyem** [z/ž_džêrdžem/džêrdžem]; svoj. prid. **Györgyev** [džêrdžev-/džêrdžev-]
- ⟨ly⟩ **Kodály** [kódaj], or. s **Kodályem** [s_kódajem]; svoj. prid. **Kodályev** [kódajev-]
- ⟨ny⟩ **Bárány** [báran'/báran], or. z **Bárányem** [z_báranjem]; svoj. prid. **Bárányev** [báranjev-]

{1210} Preglas se uveljavlja tudi pri lastnih imenih moškega spola:

1. na samoglasnike in *r*, ki se sklanjajo z daljšanjem osnove:
 - **Petőfi** [pétefi/pétøfi], or. s **Petőfijem** [s_pétefijem/s_pétøfijem]; svoj. prid. **Petőfijev** [pétefijev-/pétøfijev-]
 - **Rejtő** [réjte], or. z **Rejtőjem** [z_réjtejem]; svoj. prid. **Rejtőjev** [réjtejev-]
 - **Szabo** [sábo], or. s **Szabojem** [s_sábojem]; svoj. prid. **Szabojev** [sábojev-]
 - **Lator** [látør], or. z **Latorjem** [z_látørjem]; svoj. prid. **Latorjev** [látørjev-]
2. ki se končajo na pisne ⟨ny⟩ in ⟨ly⟩, izgovorjene kot [n'] in [j]:
 - **Arany** [áran'/áran], or. **Aranyem** [z_áranjem]; svoj. prid. **Aranyev** [áranjev-]
 - **Mészöly** [mésej/mésøj], or. **Mészölyem** [z_mésejem/z_mésøjem]; svoj. prid. **Mészölyev** [mésejev-/mésøjev-]

[→ Osnovna pravila o preglaševanju gl. v poglavju »Glasovno-črkovne premene pri pregibanju in tvorjenju besed«.

NIZOZEMŠČINA

Pisava

{1211} Nizozemska različica latinične pisave ima 26 črk latiničnega črkopisa, ki ga dopolnjuje z dvočrkjem ⟨ij IJ⟩. Pozna tudi nekatera druga dvo- in tričrkja ter črko z ločevalnim znamenjem ⟨ë⟩.

{1212} Nizozemska abeceda: ⟨a A⟩, ⟨b B⟩, ⟨c C⟩, ⟨d D⟩, ⟨e E⟩, ⟨f F⟩, ⟨g G⟩, ⟨h H⟩, ⟨i I⟩, ⟨j J⟩, ⟨k K⟩, ⟨l L⟩, ⟨m M⟩, ⟨n N⟩, ⟨o O⟩, ⟨p P⟩, ⟨q Q⟩, ⟨r R⟩, ⟨s S⟩, ⟨t T⟩, ⟨u U⟩, ⟨v V⟩, ⟨w W⟩, ⟨x X⟩, ⟨y Y⟩, ⟨ij IJ⟩, ⟨z Z⟩.

{1213}POSEBNOST

Dvočrkje ⟨ij⟩ na začetku lastnega imena zapisujemo z velikima črkama: **IJmuiden** [ejmájdən], **IJzermonding** [ejzermónding-], **IJbema** [êjbema].

[→ O vključevanju nizozemskih črk z ločevalnimi znamenji v slovensko abecedo gl. poglavje »Slovenska abeceda« (Pisna znamenja).

{1214}V nizozemski pisavi se nad črko ⟨ë⟩ (v prevzetih imenih tudi nad ⟨ä⟩ in ⟨ü⟩) uporablja **ločevalno znamenje** dvojna pika (¨), ki označuje začetek novega zloga oziroma dvozložni izgovor. Z ločevalnim znamenjem se preprečuje enozložni izgovor (tj. izgovor dvoglasnika ali samoglasniškega sklopa kot en glas): **Michaëlla** [mihaéla], **Noë** [nóe], **Daniël** [dánijel].

Izgovor

NAGLASNO MESTO

{1215}Nizozemske besede so večinoma naglašene na **predzadnjem** zlogu (**Verhoeven** [verhúvən]), redkeje pa na zadnjem (**Cyriel** [siríj]) ali predpredzadnjem zlogu (**Eindhoven** [êjnthovən]). Pri prevzemanju v slovenščino naglasno mesto praviloma ohranjamo.

{1216}POSEBNOSTI

1. V slovenščini se je pri nekaterih lastnih imenih uveljavil drugačen naglas kot v nizozemščini, npr. **Maastricht** [mástriht] (niz. [mastríht]).

2. Večzložna imena, ki imajo v nizozemščini stranski naglas, najpogosteje na prvem zlogu, v slovenščini izgovorimo z dvema naglasoma (**Eikenhorst** [êjkenhórst]) ali pa naglasimo izvorno stransko naglašeni zlog (**Amsterdam** [ámsterdam]).

 Nizozemske imenske zloženke imajo en naglas, ki je na prvem zlogu samostalniške besede, naj bo ta v prvem ali drugem delu zloženke, nikoli pa ni naglašena pridevniška ali predložna sestavina (v prvem delu zloženke):

- **Overijssel** [overêjsəl] (iz predl. *over* 'čez, nad' + sam. *IJssel* 'reka z imenom IJssel');
- **Noordeinde** [nordêjnde] (iz prid. *noord* 'severni' + sam. *einde* 'del, konec');
- **Molenhoek** [mólenhuk] (iz sam. *molen* 'mlin' + sam. *hoek* 'oddaljen kraj, kot').

RAZMERJA MED ČRKAMI IN GLASOVI

SAMOGLASNIKI

{1217}Samoglasnike, zapisane s črkami ⟨a⟩, ⟨e⟩, ⟨i⟩, ⟨o⟩ in ⟨u⟩, izgovarjamo po slovensko; ⟨i⟩ in ⟨u⟩ glede na položaj tudi kot [j] in [ɥ].

 Razlikovanja med nizozemskimi dolgimi in svetlimi ter kratkimi in temnimi samoglasniki v slovenščino ne prevzemamo.

{1218}POSEBNOSTI

1. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨e⟩, prevzemamo kot [e], četudi se v nizozemščini v nenaglašanih položajih izgovarja kot polglasnik: **Arnhem** [árnem], **Rubens** [rúbens]. V končajih ⟨-en⟩, ⟨-en⟩, tudi ⟨-er⟩ ga prevzemamo kot polglasnik, s čimer pojasnjujemo njegovo izpadanje ob pregibanju: **Basten** [básten], rod. **Bastna** [bástna]; **Kessel** [késəl], rod. **Kessla** [késla]; **Piter** [pítər], rod. **Pitra** [píttra]. Ta posebnost je odvisna od izgovorljivosti zloga, pogostnosti rabe in ustaljenosti pregibanja imena, zato je ni mogoče zajeti v pravilo. Če bi zaradi izpada polglasnika pri pregibanju nastal težje izgovorljiv ali nenavaden soglasniški sklop, ga prevzamemo kot [e], npr. **Grunsven** [grúnsven], **Manen** [mánen], **Oostveen** [óstven], **IJzermonding** [ejzermónding-].

2. Črka ⟨u⟩ v črkovnem sklopu ⟨qu⟩, ki se pojavlja le v imenih iz latinščine, nima samoglasniške glasovne vrednosti. Črkovni sklop ⟨qu⟩ pred samoglasnikom izgovorimo kot [kv]: **Quirijn** [kvírej̯n], **Quinten** [kvíntən].

[→ Gl. poglavje »Krajsanje osnove«.

[→ O različnih glasovnih uresničitvah in pregibanju imen s končnim zapisanim ⟨gen⟩ gl. poglavji »Neobstojni polglasnik v prevzetih imenih« (Glasovno-črkovne premene) in »Krajsanje osnove«.

[→ O prilagoditvah izreke gl. poglavje »Zamenjave tujih glasov« (Prevzete besede in besedne zveze).

{1219}V črkovnem sklopu ⟨i⟩ in samoglasnika se pojavlja **zev**, ki ga v izgovoru zapiramo z *j*, tj. [ijV]: **Morriën** [móri̯jən].

{1220}Podvojene črke za samoglasnike ⟨aa⟩, ⟨ee⟩, ⟨oo⟩ in ⟨uu⟩ izgovarjamo kot en glas: **Aarschot** [árshot], **Meertens** [mêrtens], **Heemstede** [hemstéde], **Oostende** [osténde], **Guus** [gús].

{1221}Samoglasniška dvočrkja prevzemamo:

- ⟨ae⟩ kot [a]: **Geeraerts** [gêrarc];
- ⟨ie⟩ kot [i]: **de Vries** [de vrís];
- ⟨oe⟩ kot [u]: **de Boer** [de búr];
- ⟨ue⟩ kot [u]: **Nuene** [núnen];
- ⟨uw⟩ kot [u]: **de Leeuw** [de léu̯], **Nieuwport** [níu̯port].

 Dvočrkji ⟨ae⟩ in ⟨ue⟩ se v nizozemščini uporabljata le še v starejših besedilih in lastnih imenih. Dvočrkje ⟨ae⟩ je značilno le za južno Nizozemsko in Flandrijo.

{1222}POSEBNOST

Dvočrkje ⟨oe⟩ v črkovnem sklopu ⟨oey⟩ prevzemamo kot [o]: [Boeyermans](#) [bójermans].

{1223}Nizozemščina pozna nekatere **dvoglasnike**, zapisane z dvočrkji, ki jih prevzemamo

- ⟨ij⟩ kot [ej]: [van Dijk](#) [van dêjk];
- ⟨ou⟩ kot [au]: [Wouters](#) [váʊters];
- ⟨ui⟩ kot [aj]: [de Bruin](#) [de brájɲ].

{1224}POSEBNOSTI

1. Nizozemskega dvoglasniškega fonema /ø:/, ki je zapisan z ⟨eu⟩, v knjižni slovenščini nimamo, zato dvoglasnik ⟨eu⟩ prevzemamo kot [e], tj. enako kot v imenih iz francoščine: [Terneuzen](#) [ternézɛn], [Leuven](#) [lévɛn].

2. V starejših zapisih ali lastnih imenih je dvoglasnik [aj] zapisan tudi s črkovnima sklopoma ⟨uij⟩ in ⟨uy⟩: [de Bruijn](#) [de brájɲ], [de Bruyn](#) [de brájɲ], [Tuymans](#) [tájɲmans], [Cuyp](#) [kájp], [Kuijpers](#) [kájpers], [Ruysdael](#) [rájzɔdɛl].

 Pri nekaterih imenih dvoglasniški *j* sovpade z zvočnikom *j*, ki je tudi zapisan s črko ⟨j⟩: [Cruijff](#) [krájɲf]. Tudi [ɥ], zapisan s črko ⟨w⟩, lahko sovpade z [ɥ] iz dvoglasnika ⟨ou⟩, ki ga prevzemamo kot [au]: [Bouwman](#) [báʊman].

SOGLASNIKI

{1225}Soglasnike, zapisane s črkami ⟨b⟩, ⟨d⟩, ⟨f⟩, ⟨g⟩, ⟨h⟩, ⟨j⟩, ⟨k⟩, ⟨l⟩, ⟨m⟩, ⟨n⟩, ⟨p⟩, ⟨r⟩, ⟨s⟩, ⟨t⟩, ⟨v⟩ in ⟨z⟩, izgovarjamo po slovensko.

{1226}POSEBNOSTI

1. Soglasnik, zapisan s črko ⟨c⟩, prevzemamo kot [k] ([Cuypers](#) [kájpers]), pred ⟨e⟩, ⟨i⟩ in ⟨y⟩ pa kot [s]: [Cees](#) [sés], [Cyriel](#) [siríɫ].

2. Soglasnik, zapisan s črko ⟨g⟩, je v nizozemščini pripornik /ɣ/, ki ga v knjižni slovenščini izgovarjamo kot [g] ([Gent](#) [gént], [Gelderland](#) [gélɛrland-]), v izglasju pa se tudi razzveneči: [Limburg](#) [líɲburg-].

3. Soglasnik, zapisan s črko ⟨h⟩, je lahko tudi nemi: [Arnhem](#) [árnɛɲ].

4. Soglasnik, zapisan s črko ⟨w⟩, prevzemamo kot [v] in ga položajno izgovarjamo kot v slovenščini: [Wijchen](#) [vêjhɛn].

5. Soglasnik, zapisan s črko ⟨y⟩, prevzemamo kot [j], kadar stoji med dvema samoglasnikoma ([Moyaert](#) [mójart]), v vzglasju ali med dvema soglasnikoma pa kot [i]: [Yde](#) [íde], [Lelystad](#) [léɫistɔd-]. Če je zapis z ⟨y⟩ nadomestil zapis z ⟨ij⟩, ga prevzemamo kot [ej]: [van Dyck](#) [van dêjk], [Thys](#) [têjs].

6. Črko ⟨x⟩ prevzemamo kot [ks] ([Boxtel](#) [bókstɛɫ]), razen med črkama za samoglasnik in v sklopu ⟨ckx⟩, ko jo prevzemamo kot [s]: [Texel](#) [téseɫ], [Merckx](#) [mêrks], [Schillebeeckx](#) [shílebekks].

 V redkih imenih, ki izvirajo iz latinščine, je soglasniški sklop, zapisan s črkama ⟨qu⟩, izgovorjen kot v latinščini, tj. kot [kv]: [Quinten](#) [kvíntɛn], [Quirijn](#) [kvírejɲ].

{1227}Nizozemska pisava pozna **soglasniška dvočrkja** ⟨ch⟩, ⟨ck⟩, ⟨gh⟩, ⟨ng⟩, ⟨ph⟩, ⟨sj⟩ in ⟨th⟩ ter črkovni sklop ⟨sch⟩. Dvočrkje ⟨ng⟩ izgovarjamo po slovensko: [Scheveningen](#) [shéveningən], [Groningen](#) [gróningən], [Terschelling](#) [tershéling-].

{1228}POSEBNOSTI

1. Dvočrkje ⟨ch⟩ prevzemamo kot [h]: [Mechelen](#) [méhelen], [Jochem](#) [jóhem]; tako je tudi v črkovnem sklopu ⟨sch⟩: [Aarschot](#) [árshot]. V imenih, ki se končujejo na -(bosch), je dvočrkje ⟨ch⟩ nemo: [Oudenbosch](#) [áudenbɔs].
2. Dvočrkje ⟨ck⟩ prevzemamo kot [k]: [van Dyck](#) [van dêjk].
3. Dvočrkje ⟨gh⟩ se v nizozemščini pojavlja v starejših zapisih in lastnih imenih. V slovenščino ga prevzemamo kot [g]: [Vandenberghe](#) [vandenbêrge], [de Hertogh](#) [de hêrtog-], [van Gogh](#) [van góg-].
4. Dvočrkje ⟨ph⟩ prevzemamo kot [f]: [Alphen aan den Rijn](#) [álfen an den rêjn].
5. Dvočrkje ⟨sj⟩ v slovenščino prevzemamo kot [š]: [Loesje](#) [lúše], [Klaasje](#) [kláše], [Sjoukje](#) [šáukje].
6. Dvočrkje ⟨th⟩ v slovenščino prevzemamo kot [t]: [Thys](#) [têjs].

 V nekaterih imenih se lahko pojavljajo tudi drugi nemi črkovni sklopi, npr. ⟨in⟩ v [Gorinchem](#) [górkem].

 Razlikovati moramo med dvočrkjem ⟨ph⟩, ki ga izgovarjamo kot [f], in črkovnim sklopom ⟨ph⟩ na morfemski meji, v katerem se ⟨p⟩ in ⟨h⟩ izgovarjata ločeno: [Zutphen](#) [zútfen] proti [Schiphol](#) [shíphol] (iz germ. *skip* 'les' + *holl* 'nižavje').

{1229}Podvojene črke za soglasnike izgovarjamo enojno: [Middelburg](#) [mídelburg-], [Brugge](#) [brúge], [Oss](#) [ós], [Dokkum](#) [dókum], [Willem](#) [vílem].

Preglednica zapis – izgovor v slovenščini

{1230}Preglednica ponazarja razmerje med izvorno črko (ali dvo- ali veččrkjem) in ustreznim glasom (ali glasovi) v slovenščini.

Zapis	Položaj	Izgovor v slovenščini	Zgled
ae		a	Aerts [árts], Bogaert [bógart], Claes [klás], Maes [más], Maeterlinck [máterlink], Verhaegen [verhágen]
c		k	Cornelis [kornélis], Lucas [lúkas]
c	pred ⟨e⟩, ⟨i⟩ in ⟨y⟩	s	Cees [sés], Cyriel [sirí]
ch		h	Utrecht [útreht], Dordrecht [dórdreht], Vecht [véht], Jochem [jóhem]

ch	v sklopu ⟨sch⟩	h	Schiphol [shíphol], Scheveningen [shéveningen], Enschede [énshede], Schiermonnikoog [shírmɔnikog-], Aarschot [árshot]
ch	v sklopu ⟨-bosch⟩	/	's-Hertogenbosch [sertógenbɔs], Bosch [bós], Oudenbosch [áudenbɔs]
ck		k	de Coninck [de kónink], Vandebroek [vandenbrúk]
eu		e	van den Heuvel [van den hévəl], Vermeulen [vermélen], Deurne [dêrne]
gh		g	Vandenberghe [vandenbêrge]
h		h	Harlingen [hárlingen]
h		/	Arnhem [árnem], 's-Hertogenbosch [sertógenbɔs]
i	med soglasnikoma; v vzglasju pred soglasnikom	i	Limburg [límburg-], Ineke [íneke]
i	v vzglasju pred samoglasnikom	j	Ionica [jónika]
i	za samoglasnikom	j	Maaike [májke], Draaisma [drájzma], Leiden [lêjdən], Marjolein [marjolêjn], Reinier [rejnír], Eierland [êjerland-]
ie		i	Schiedam [shidám], Vlieland [vlíland-], Rogier [rogír], de Vries [de vrís], Godfried [gótfrið-]
ij IJ	med soglasnikoma in v vzglasju	ej	de Stijl [de stêjl], Dijkstra [dêjkskra], Constantijn [kónstantejn], Gijs [gêjs], Martijn [martêjn]; van den Heijden [van den hêjdən], IJssel [êjsəl], IJmuiden [ejmájdən]
ij	za ⟨aa⟩, ⟨e⟩, ⟨oe⟩ in ⟨oo⟩	j	Ravenswaaij [rávensvaj]; Meijer [mêjer], Weijs [vêjts]; Oeijen [újen]; Ooijen [ójen], van Hooije [van hóje], Ooij [ój]
o		o	Cornelis [kornélis]
oe		u	Verhoeven [verhúvən], Roermond [rurmónd-], Loes [lús], Koen [kún], Roel [rúl], Zoetermeer [zutermeêr]
oe	v sklopu ⟨oey⟩	o	Boeyermans [bójermans]
ou		au	Turnhout [túrnhaut/túrənhaut], Wouters [váʊters], Ewout [évaʊt], Boudewijn [báʊdevejn]
ph		f	Zutphen [zútfen], Alphen aan den Rijn [álfen an den rêjn]
q		k	Quinten [kvíntən]
sj		š	Klaasje [kláše], Sjoukje [šáukje], Sjef [šéf], Sjoerd [šúrd-]
th		t	Thys [têjs]
u	med soglasnikoma; v vzglasju	u	Tervuren [tervúren], Mulder [múlðer], Rubens [rúbens]; Uhlenbeck [úlenbeck]

u	za samoglasnikom in pred soglasnikom	ɥ	Claus [kláɥs]
u	med samoglasnikoma	v	Slauerhoff [sláverhɔf]
u	v sklopu ⟨qu⟩	v	Quirijn [kvírejn]
ue		u	Nuene[n] [núnen]
ui		aj	de Bruin [de brájɲ], Huisman [hájsman], Luik [lájk], Kuipers [kájpers], de Ruit[er] [de rájter]
ui	v sklopu ⟨uij⟩	aj	Crujff [krájf], Kuijer [kájjer]
uy		aj	Cuypers [kájpers]
uw	pred soglasnikom in v izglasju	ɥ	Nieuwport [níɥport], de Leeuw [de lév-], Pauw [pav-]
uw	med samoglasnikoma	v	Leeuwarden [lévardən], Dieuwertje [dívertje], Lauwersmeer [laversmêr], Ouwerkerk [averkêrk], Brouwer [bráver]
w	v vzglasju	v	de Wit [de vít], Wolters [vólters], Willem [vílem], Willemijn [vilemêjn], Waay [váj]
x	v izglasju	ks	Marnix [márniks]
x	med samoglasnikoma	s	Texel [tésel]
x	v sklopu ⟨ckx⟩	s	Merckx [mêrks], Sterckx [stêrks]
y	v vzglasju ali pred soglasnikom	i	Yde [íde], Lelystad [lélistad-]
y	pred ali za samoglasnikom	j	Moyaert [mójart], van Eyck [van êjk], Reyn [rêjn], Weyden [vêjdən], Bray [bráj], Denaeyere [denajêre]
y	redko	ej	van Dyck [van dêjk], Thys [têjs]

{1231} POSEBNOSTI

1. Nizozemska imena s končajem -(bosch) smo prevzeli prek nemščine, zato jih pogosto izgovarjamo po nemško, npr. **Bosch** [bóš] namesto [bós], **Eikenbosch** [êjkenboš] namesto [êjkenbɔs]. S posredovanjem nemščine smo prevzeli tudi nekatera druga imena, npr. **Escher** [éšer] namesto [éser] ((ch) je nemi), **Brueghel** [brójgəl] namesto [brúgəl], **Spar** [špár] namesto [spár].

2. V flamščini, ki je različica nizozemščine, govornica zlasti v Belgiji, nekatere črke in črkovne sklope izgovarjajo drugače, npr. ⟨ou⟩ kot [ou]: **Turnhout** [túrnhout/túrnəhout].

Podomačevanje nizozemskih besed in besednih zvez

OBČNA POIMENOVANJA

{1232} Nizozemske občne besede prevajamo. Pri tistih, ki jih ne, sledimo izgovoru v slovenščini, in sicer so besede in besedne zveze

1. **pisno podomačene:** **gavda** [gáʊda] (niz. mesto *Gouda*);
2. **pisno nepodomačene:** **bitterballen** [bíterbalən] 'ocvrte mesne kroglice'; **jenever** [jenéver] 'brinovo žganje'; **snoezelen** [snúzelən] 'prostor za umirjanje'.

 Nekatere besede, ki smo jih prevzeli iz nizozemščine, izvirajo pravzaprav iz afrikanščine, ki se je tako kot sodobna nizozemščina razvila iz stare nizozemščine, npr. **rooibos** [rójbos], **apartheid** [apárthajd-].

LASTNA IMENA

{1233}Lastna imena večinoma ohranjamo zapisana tako, kot so v nizozemščini, npr. **Sophie in 't Veld** [sofi int véld-], **'s-Hertogenbosch** [sertógenbɔʃ].

{1234}Nekatera lastna imena so poslovenjena zaradi zgodovinskih okoliščin, izročila in dogovora.

OSEBNA IMENA

{1235}Zgodovinska imena nizozemskih vladarjev so podomačena, in sicer se je uveljavilo, da namesto nizozemskih osebnih imen uporabljamo slovenska ali poslovenjena, npr. **Viljem Aleksander** [víljem aleksándər] (niz. *Willem-Alexander*), **Viljem I. Oranjski** [víljem pèrvi orán'ski/oránski] (niz. *Willem van Oranje*). Enako velja tudi za imena svetnikov, npr. **Servacij** [servácij] (niz. *Servaas*). Pri starejših imenih prevedemo ali podomačimo tudi razlikovalna določila (npr. krajevna določila v vlogi stalnega pridevka): **Lambert iz Maastrichta** [lámbert iz mástrihta] (niz. *Lambertus van Maastricht*).

{1236}Podomačena so imena plemiških rodbin, npr. **Oranjci** [orán'ci/oránci] (niz. *Oranje-Nassau*).

Prevzemanje nizozemskih priimkov

Priimki s predimki

{1237}V slovenščini priimke s predimki pišemo tako kot v nizozemščini. V večbesednih priimkih se v vlogi predimkov pojavljajo predlogi in členi *de, den, in het, in 't, van, van 't* itd. Pišejo se z malo začetnico, npr. **van den Heuvel** [van den hével], **de Vries** [de vrís], **de Wit** [de vít], **in 't Veld** [int véld-], **van 't Hoff** [vant hóf], **in het Veld** [in et véld-].

ZEMLJEPISNA IMENA

{1238}Za nekatere zemljepisne danosti so se uveljavila slovenska imena (eksonimi), npr. redka mesta, pokrajine, gorovja: **Šelda** [šélda] (niz. *Schelde*), **Haag** [hág-] (niz. *Den Haag / 's-Gravenhage*), **Frizija** [frízija] (nem./niz. *Friesland*), **Južna Holandija** [júžna holándija] (niz. *Zuid-Holland*),

Severna Holandija [séverna holándija] (niz. *Noord-Holland*), Nizozemski Antili [nizozémski antíli] (niz. *Nederlandse Antillen*), Zelandija [zelándija] (niz. *Zeeland*), Flandrija [flándrija] (niz. *Vlaanderen*), Valonija [valónija] (niz. *Wallonië*).

{1239}Prevajamo občnoimenske sestavine podomačenih večbesednih imen, lastnoimenska pa morfemsko podomačimo, npr. **Albertov prekop** [álbertov-prekòp] (niz. *Albertkanaal*), **Severnomorski prekop** [sévernomòrski prekòp] (niz. *Noordzeekanaal*). Imena nekaterih obmejnih zemljepisnih danosti so v slovenščino prevzeta tudi prek nemščine, npr. **Frizijski otoki** [frízijski otóki] (nem. *Friesische Inseln*, niz. *Waddeneilanden*), **Vatsko morje** [vátsko mórje] (nem. *Wattenmeer*, niz. *Waddenzee*).

{1240}POSEBNOST

Geografske izraze, ki so del nizozemskih zemljepisnih imen v razlikovalni vlogi, prevajamo in jih pišemo z malo začetnico, npr. **prekop Amsterdam–Ren** [prekòp ámsterdam-rén] (tudi **Amsterdamsko-renski prekop** [ámsterdamsko-rénski prekòp], niz. *Amsterdam-Rijnkanaal*).

{1241}Prevajamo tudi imena znanih objektov ter kulturnih in turističnih znamenitosti: **Deček, ki lula** [déchək, ki lúla] (niz. *Manneken Pis*).

STVARNA IMENA

{1242}Podomačena so redka stvarna imena, večinoma opisna imena ustanov. Prevajamo občnoimenske sestavine večbesednih imen, npr. **Univerza v Amsterdamu** [univêrza ũ_ámsterdamu] (niz. *Universiteit van Amsterdam*), **Utrechtska zveza** [útrehtska zvéza] (niz. *Unie van Utrecht*).

PREVZEMANJE IMEN Z DOLOČNIMI ČLENI, PREDLOGI, VEZAJEM IN OPUŠČAJEM

Predlogi in določni členi v zemljepisnih in stvarnih imenih

{1243}V pisno nepodomačenih imenih predloge in člene ohranjamo, npr. **'s-Hertogenbosch** [sertógenbøš], **De Stijl** [de stêjl] 'umetniško gibanje'. Pri imenih, ki so podomačena (eksonimi), jih opuščamo, npr. **Haag** [hág-] (niz. *Den Haag*).

Vezej in opuščaj v lastnih imenih

{1244}Vezej in opuščaj v prevzetih lastnih imenih ohranjamo. Vezej se pojavlja v dvojnih imenih in priimkih, npr. **de Vries-Bruins** [de vríz brájns], **Vlek-de Wit** [vlék de vít], vezej in opuščaj pa v zemljepisnih imenih, npr. **'s-Gravenhage** [zgrávenhage], **'s-Hertogenbosch** [sertógenbøš].

[→ O skupinah lastnih imen, ki so podomačene ali nepodomačene, gl. poglavje »Prevzete besede in besedne zveze«.

[→ O položajih, ko namesto nizozemskih uporabimo slovenska imena, gl. poglavje »Slovenska imena namesto neslovenskih« (Prevzete besede in besedne zveze).

Posebnosti ter premene pri pregibanju in tvorbi oblik

SPREMEMBE SLOVNIČNIH KATEGORIJ

{1245}S pregibanjem nizozemskih prevzetih imen ni večjih težav, saj sledimo izgovoru v slovenščini in jih uvrščamo v slovenske sklanjatvene vzorce.

{1246}Spol in število prilagajamo slovenščini le pri zemljepisnih imenih, npr. pri pokrajinah in rekah, ki so v slovenščini ženskega spola, kar dosegamo z dodajanjem končnice *-a*: **Flandrija** ž [flándrija] (niz. *Vlaanderen* mn.), **Šelda** [šélda] ž (niz. *Schelde*); pogosto si pomagamo z dodajanjem občnega razlikovalnega jedra, npr. **reka Mass** [réka más].

 V preteklosti so uporabljali tudi imena, prevzeta iz latinščine, ki jih danes ne uporabljamo več, npr. **Moza** [móza] za **Mass** [más].

KRAJŠANJE OSNOVE

{1247}Če v moških imenih črko ⟨e⟩ v izglasnih morfemskih sklopih *-en* in *-el* (izjemoma *-er*) izgovarjamo kot polglasnik, ga v odvisnih sklonih pri pregibanju in tvorbi svojilnega pridevnika v izgovorljivih soglasniških sklopih izpuščamo:

- **Leeuwarden** [lévardən], rod. **Leeuwardna** [lévardna];
- **van den Heijden** [van den hêjdən], rod. **van den Heijdna** [van den hêjdna];
- **Eindhoven** [êjnthovən], rod. **Eindhovna** [êjnthovna];
- **Overijssel** [overêjsəl], rod. **Overijssla** [overêjsla];
- **Pieter** [pítər], rod. **Pietra** [píttra].

 Podstava svojilnega pridevnika je enaka roditeljski osnovi imena, npr. **van den Heijdnov** [van den hêjdnov-], **Pietrov** [pítrov-].

 Neobstoječi polglasnik iz osnove se ohranja v izpeljankah z obrazili na začetni soglasnik (npr. *-ski*, *-čan*), in sicer v govoru in zapisu, npr. **Leeuwarden** [lévardən], prid. **leeuwardenski** [lévardənski], preb. i. **Leeuwardenčan** [lévardənčan]; **Eindhoven** [êjnthovən], rod. **Eindhovna** [êjnthovna]; prid. **eindhovenski** [êjnthovənski], preb. i. **Eindhovenčan** [êjnthovənčan].

 Nekatera (svetopisemska) imena imajo v slovenščini pregibno dvojnico, npr. **Ruben** [rúben/rúbən], rod. **Rubena** [rúbena] ali **Rubna** [rúbna]. Podobna imena, prevzeta iz nizozemščine, pregibamo na oba načina, zato jih izgovarjamo s polglasnikom ali s samoglasnikom *e*, npr. **Rueben** [rúben], rod. **Ruebena** [rúbena] ali **Rueben** [rúbən], rod. **Ruebna** [rúbna]. Če sta se v knjižnem jeziku ustalila oba načina, npr. **Verhoeven** [verhúvən], rod. **Verhoevena** [verhúvna] in **Verhoeven** [verhúven], rod. **Verhoevena** [verhúvena], je pregibanje z izpadom neobstojnega polglasnika pogostejše in zato tudi bolj nevtralnno. Omahovanje je opazno tudi pri imenih s pisnim končajem *-(gen)*.

DALJŠANJE OSNOVE

{1248}Osnovo podaljšujejo z *j* samostalniki moškega spola, pri katerih se govorjena osnova konča na samoglasnika *e*, *i* in naglašeni *ó*. Daljšanje je pisno in glasovno:

- **Vandenberghe** [vandenbêrge], rod. **Vandenbergheja** [vandenbêrgeja];
- **Heemstede** [hemstéde], rod. **Heemstedeja** [hemstédeja];
- **Antonie** [ántoni], rod. **Antonieja** [ántonija];
- **Gerrie** [gêri], rod. **Gerrieja** [gêrija];
- **Adri** [ádri], rod. **Adrija** [ádrija];
- **Ko** [kó], rod. **Koja** [kója].

{1249}Osnovo podaljšujejo z *j* tudi samostalniki moškega spola, pri katerih se govorjena osnova konča na samoglasnik *r*. Daljšanje je pisno in glasovno:

- **Aalsmeer** [alsmêr], rod. **Aalsmeerja** [alsmêrja];
- **Rogier** [rogír], rod. **Rogierja** [rogírja];
- **Sander** [sánder], rod. **Sanderja** [sánderja].

 Podstava svojilnega pridevnika je enaka podaljšani osnovi imena, npr. **Antoniejev** [ántonijev-], **Rogierjev** [rogírjev-].

PREGLAS

{1250}Preglas samoglasnika *o* v *e* se na splošno pojavlja pri sklanjanju moških imen na končne govorjene *š*, *c* in *j*, ki so v nizozemščini zapisani na različne načine. Pri tvorbi svojilnega pridevnika iz imen na končni govorjeni *c* pride tudi do premene *c* v *č*, ki je izkazana le v govoru.

- ⟨y⟩ **Bray** [bráj], or. z **Brayem** [z_brájem]; svoj. prid. **Brayev** [brájev-]
⟨i⟩ **Looi** [lój], or. z **Looiem** [z_lójem]; svoj. prid. **Looiev** [lójev-]
⟨sch⟩ **Mulisch** [múliš], or. z **Mulischem** [z_múlišem]; svoj. prid. **Mulischev** [múlišev-]

{1251}Preglašujemo tudi imena, ki osnovo podaljšujejo z *j*, in sicer v govoru in zapisu:

- **Arie** [ári], rod. **Arieja** [árija], or. z **Ariejem** [z_árijem]; svoj. prid. **Ariejev** [árijev-];
- **Reinier** [rejnír], rod. **Reinierja** [rejnírja], or. z **Reinierjem** [z_rejnírjem]; svoj. prid. **Reinierjev** [rejnírjev-].

{1252} POSEBNOST

Preglasa ne uveljavljamo pri imenih s končnim pisanim -(ts), npr. **Barents** [bárents] – **Barentsov zaliv** [bárentsov- zalív-].

PREGIBANJE VEČBESEDNIH IMEN

{1253} Zaradi enakovrednosti (priednosti) sestavin imena moškega spola pregibamo v vseh sestavinah, razen predloga ali člena, npr.

- **Jan van den Bosch** [ján van den bós], rod. **Jana van den Boscha** [jána van den bósa];
- **'s-Gravenhage** [zgrávenhage], rod. **'s-Gravenhageja** [zgrávenhageja] in **'s-Gravenhaga** [zgrávenhaga].

{1254} Priimki oseb ženskega spola ostajajo nespremenjeni, pregibamo le rojstno ime, če se konča na nenaglašeni -a ali -e, npr. **Cornelia ten Boom** [kornélija ten bóm], rod. **Cornelie ten Boom** [kornélije ten bóm]; **Fanny Blankers-Koen** [fáni blánkers kún], rod. **Fanny Blankers-Koen** [fáni blánkers kún].

{1255} Pri osebnih lastnih imenih pregibamo vse sestavine razen členov in predlogov, pri tvorbi svojilnih pridevnikov pa se obrazilo dodaja le zadnji sestavini, npr. **Erik-Jan** [êrik-ján], rod. **Erika-Jana** [êrika-jána]; svoj. prid. **Erik-Janov** [êrik-jánov-].

{1256} Pri zemljepisnih lastnih imenih, pisanih z vezajem, pregibamo samo drugo sestavino, npr. **Hoogezand-Sappemeer** [hógezant-sapemêr], rod. **Hoogezand-Sappemeerja** [hógezant-sapemêrja], or. **s Hoogezand-Sappemeerjem** [s_hógezant-sapemêrjem]; prid. **hoogezandsappemeerski** [hógezantsapemêrski].

NORVEŠČINA

Pisava

{1257} Norveška različica latinične pisave ima 26 črk latiničnega črkopisa, ki ga dopolnjuje s črko z ločevalnim znamenjem (å), posebno črko (ø) in

združeno črko ⟨æ⟩. Pozna tudi več dvočrkij, mdr. ⟨au⟩, ⟨ei⟩, ⟨øy⟩, ⟨sk⟩ in ⟨gj⟩, ter tričrkje ⟨skj⟩.

{1258}Norveška abeceda: ⟨a A⟩, ⟨b B⟩, ⟨c C⟩, ⟨d D⟩, ⟨e E⟩, ⟨f F⟩, ⟨g G⟩, ⟨h H⟩, ⟨i I⟩, ⟨j J⟩, ⟨k K⟩, ⟨l L⟩, ⟨m M⟩, ⟨n N⟩, ⟨o O⟩, ⟨p P⟩, ⟨q Q⟩, ⟨r R⟩, ⟨s S⟩, ⟨t T⟩, ⟨u U⟩, ⟨v V⟩, ⟨w W⟩, ⟨x X⟩, ⟨y Y⟩, ⟨z Z⟩, ⟨æ Æ⟩, ⟨ø Ø⟩, ⟨å Å⟩.

{1259}POSEBNOSTI

1. Črke ⟨c⟩, ⟨q⟩, ⟨w⟩, ⟨x⟩ in ⟨z⟩, ki so sicer del norveške abecede, se danes uporabljajo le za zapis tujih lastnih imen in precej redko za zapis prevzetih občnih poimenovanj.
2. Pred pravopisno reformo 1917 se je namesto črke ⟨å⟩ uporabljalo dvočrkje ⟨aa⟩, ki je pogosto še ohranjeno pri priimkih, npr. [Aasen](#) [ósən], [Haaland](#) [hólan].

 Norveščina ima dve knjižni obliki – **bokmål** [búkmol] ('knjižni jezik') in **nynorsk** [nínóšk] ('nova norveščina'). Bokmål uporablja približno 85 odstotkov prebivalstva, nynorsk pa 15 odstotkov. Nobena od oblik tudi nima uradne zborne izreke, norveški jezikovni svet (norv. *Norsk Språkråd*) ureja le pisno obliko obeh norm, ne pa tudi izgovora. Pri prevzemanju se opiramo na bokmål in upoštevamo njegov norveški izgovor urbanega okolja Osla z okolico, t. i. *standard østnorsk* (standardna vzhodna (govorjena) norveščina); ta izgovor je pogost v gledališču ter na radiu in televiziji tudi izven Osla. Navadno se uporablja tudi pri poučevanju norveščine za tujce.

[→ O vključevanju norveških črk v slovensko abecedo gl. poglavje »Slovenska abeceda« (Pisna znamenja).

{1260}V norveški pisavi se uporablja **ločevalno znamenje**, ki ga pri prevzemanju lastnih imen ohranjamo, in sicer krogec ⟨˚⟩ nad črko ⟨å⟩.

 Norveški pravopis dovoljuje tudi uporabo drugih ločevalnih znamenj. Zlasti ostrivec ⟨˙⟩ se uporablja za (neobvezno) razlikovanje enakopisnic, npr. *en* 'nedoločni člen' in *én* 'e(de)n', in za označevanje e-ja, ki je naglašen na koncu besede (samo pri prevzetih besedah, kjer bi bil sicer pri domačih besedah v norveščini pričakovan izgovor s polglasnikom), npr. *kafé* [kafé] 'kavarna', *komité* [komité] 'odbor', tako tudi pri pogostem (prevzetem) osebnem imenu *André* [andré].

{1261}Posebno črko ⟨ø Ø⟩ in združeno črko ⟨æ Æ⟩ pri prevzemanju v slovenščino ohranjamo.

Izgovor

NAGLASNO MESTO

{1262}V norveščini je stalni naglas praviloma na **prvem** zlogu besede, vendar standardna vzhodna norveščina za razliko od številnih drugih norveških

različic izgovora dopušča številne izjeme, npr. **Ålesund** [ólesun] nasproti **Stavanger** [stavánger].

{1263}Trizložna osebna imena imajo pogosto naglas na predzadnjem zlogu: **Andreas** [andréas], **Kristoffer** [kristófer]; prav tako ženska imena, izpeljana iz moških: **Henrikke** [henríke] (iz **Henrik** [hénrik]), **Olea** [uléa] (iz **Ole** [úle]).

{1264}Pri daljših besedah norveščina pozna poleg glavnega tudi stranski naglas. V slovenščini tako naglašene daljše besede lahko prevzemamo kot dvonaglasnice (**Kristiansund** [krístijansún]) ali pa ožji izgovor nenaglašeni o in e v njih označimo s spodnjo piko: **Holmenkollen** [hólmenkø̀lən].

RAZMERJA MED ČRKAMI IN GLASOVI

SAMOGLASNIKI

{1265}Samoglasnike, zapisane s črko ⟨a⟩, ⟨i⟩ in ⟨u⟩, izgovarjamo po slovensko; ⟨i⟩ glede na položaj tudi kot [j].

{1266}POSEBNOSTI

1. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨e⟩, prevzemamo kot [e]: **Bjerknes** [bjêrknes]. V končaju -(en) ga prevzemamo kot polglasnik: **Bergen** [bêrgen]. Če bi zaradi izpada polglasnika pri pregibanju nastal težje izgovorljiv soglasniški sklop, ga prevzamemo kot [e]: **Skien** [šíjen].
2. V končaju -(sen) je samoglasnik, zapisan s črko ⟨e⟩, izvorno polglasnik; v slovenščini se je uveljavil izgovor po črki, tj. [e]: **Evensen** [évensen].
3. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨o⟩, prevzemamo kot [o] ali [u]. Iz norveškega zapisa ne moremo razbrati, katera od dveh možnosti je pravilna, razen v primeru, ko je samoglasnik naglašen in mu ne sledi več kot en soglasnik – takrat je izgovor praviloma vedno [u]: **Ole** [úle], **Tromsø** [trúmse], vendar **Molde** [mólde].
4. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨y⟩, prevzemamo kot [j]: **Trygve** [trígve].
5. Samoglasnik, zapisan z združeno črko ⟨æ⟩, prevzemamo kot [e]: **Næss** [nés], **Svolvær** [svólver].
6. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨ø⟩, prevzemamo kot [e]: **Gjøvik** [jévik], **Bodø** [búde].
7. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨å⟩, prevzemamo kot [o]: **Håkon** [hókon].

 V preteklosti je bil v pravopisnih priročnikih dopuščen, a manj priporočljiv tudi **polglasniški izgovor črke ⟨e⟩ v končaju -(sen)**; pri pregibanju se polglasniški izgovor izkazuje z izpadom neobstojnega polglasnika, npr. ob dvozložnem imenu **Ibsen**. V sodobni rabi se polglasniški izgovor in pregibanje kot dvojnična možnost pretežno pojavlja le pri dvozložnih, ne pa tudi pri daljših priimkih: **Olsen** [ólsen], rod. **Olsena** [ólsena], tudi **Olsen** [ólsən], rod. **Olsna** [ólsna] nasproti **Kristiansen** [krístijansen], rod. **Kristiansena** [krístijansena].

 Poznavalci norveščine črko ⟨e⟩ v zlogu ⟨en⟩ sredi besede izgovarjajo tudi reducirano, tj. kot polglasnik, s čimer se približajo slušnemu vtisu izvirnega jezika.

 Črko e v končaju -(er) v slovenščini izgovarjamo kot [e] in ne kot polglasnik: [Stavanger](#) [stavánger], [Hvasser](#) [váser].

{1267}Norveške črkovne sklope izgovarjamo dvoglasniško, in sicer

- ⟨au⟩ kot [eʊ]: [Fauske](#) [féʊske];
- ⟨ei⟩ in ⟨øy⟩ kot [ej]: [Trondheim](#) [trónhejm], [Øystein](#) [êjstejn].

{1268}V sklopu *i* in samoglasnik, tj. ⟨iV⟩, se pojavlja **zev**, ki ga v govoru zapiramo z [j]: [Kristiansund](#) [krístijansún].

[→ Za več informacij o prevzemanju e in o gl. poglavje »Samoglasniki v prevzetih imenih« (Glasoslovni oris).

SOGLASNIKI

{1269}Črke ⟨b⟩, ⟨f⟩, ⟨j⟩, ⟨m⟩, ⟨n⟩, ⟨p⟩, ⟨s⟩ in ⟨v⟩ izgovarjamo po slovensko. Po slovensko izgovarjamo tudi soglasnike, zapisane s črkami ⟨d⟩, ⟨h⟩ in ⟨r⟩, če niso v položajih, ko so te črke neme.

{1270}POSEBNOSTI

1. Soglasnik, zapisan s črko ⟨g⟩, izgovarjamo po slovensko, razen pred ⟨i⟩, ⟨y⟩ ali ⟨ei⟩, ko ga prevzemamo kot [j]: [Giske](#) [jíske]. Izjeme so osebna imena (tudi iz stare nordijsčine), v katerih je navadno tudi v teh položajih ohranjen izgovor [g]: [Geir](#) [gêjr], [Margit](#) [márgit].
2. Soglasnik, zapisan s črko ⟨k⟩, izgovarjamo po slovensko, razen pred ⟨i⟩, ⟨y⟩ ali ⟨ei⟩, ko ga prevzemamo kot [š]: [Kirkenes](#) [šírkenes].

{1271}Neme črke

Črke ⟨d⟩, ⟨g⟩, ⟨h⟩ in ⟨j⟩ so položajno tudi **neme**, in sicer

- črka ⟨d⟩ na koncu besede ter večinoma v črkovnih sklopih ⟨ld⟩ in ⟨nd⟩: [Fredrikstad](#) [frédriksta], [Vestfold](#) [véstfol], [Sandnes](#) [sánes], [Ålesund](#) [ólesun];
- črka ⟨h⟩ v črkovnih sklopih ⟨hj⟩ in ⟨hv⟩: [Hjalmar](#) [jálmar], [Hvasser](#) [váser];
- črka ⟨r⟩ v črkovnih sklopih ⟨rl⟩, ⟨rn⟩ in ⟨rt⟩: [Karl](#) [kál], [Bjørn](#) [bjén], [Gjert](#) [jét].

 Končna sestavina imen norveških fjordov, ki se zapisuje *-fjorden*, se izgovarja, kot da bi bila zapisana *-fjorn*, npr. [Vestfjorden](#) [véstfjun].

{1272}Podvojene črke za soglasnike izgovarjamo kot en glas: [Lillestrøm](#) [lílestrem], [Nordkapp](#) [núrkap], [Porsgrunn](#) [póšgrun].

{1273}Črkovne sklope s črko ⟨r⟩ prevzemamo:

- ⟨rs⟩ kot [š] ([Lars](#) [láš]);
- ⟨rd⟩ kot [d] ali [r] ([Sigurd](#) [sígud-], [Sandefjord](#) [sándefjur]).

{1274}Soglasniška **dvočrkja** in **tričrkja**, ki jih prevzemamo kot [š], so

- ⟨sk⟩ pred ⟨i⟩, ⟨y⟩ in ⟨ei⟩ ([Skien](#) [šijen]),
- ⟨kj⟩, ⟨tj⟩ in ⟨sj⟩ ([Kjetil](#) [šétil]),
- ⟨skj⟩ v vseh položajih ([Solskjær](#) [súlšer]).

{1275}Dvočrkje ⟨gj⟩ prevzemamo kot [j]: [Gjøvik](#) [jévik].

Preglednica zapis – izgovor v sloveščini

{1276}Preglednica ponazarja razmerje med izvorno črko (ali dvo- ali veččrkjem) in ustreznim glasom (ali glasovi) v sloveščini.

Zapis	Položaj	Izgovor v sloveščini	Zgled
å		o	Måløy [mólej], bokmål [búkmol]
æ		e	Næss [nés]
au		eɯ	Audun [éɯdun]
d	pogosto na koncu besede in v zvezah ⟨nd⟩, ⟨ld⟩; vedno, kadar sta ⟨nd⟩, ⟨ld⟩ na koncu besede	/	Grimstad [grímsta], Flekkefjord [flékefjur], Østfold [éstfol], Sandnes [sánes], Rogaland [rúgalan]
d	drugod	d	Trøndelag [tréndelag-], Molde [mólde], Drammen [drámøn]
e	kot samostojni glas, tudi v -(sen)	e	Jens [jéns], Tønsberg [ténsberg-], Kirkenes [šírkenes], Bryne [bríne], Nansen [nánsen]
e	v končaju -(en)	ə	Holmenkollen [hólmenkɔlən]
ei		ej	Trondheim [trónhejm], Stein [stéjn]
g	pred ⟨i⟩, ⟨y⟩ ali ⟨ei⟩	j	Giske [jíske], Gyda [jída]
g	drugod	g	Bergen [bêrgən]
gj		j	Gjert [jét], Gjøvik [jévik]
h	v ⟨hj⟩ in ⟨hv⟩	/	Hjelmeland [jélmelan], Hvaler [váler]
h	drugod	h	Horten [hótən]
k	pred ⟨i⟩, ⟨y⟩ ali ⟨ei⟩	š	Kyrkjebø [šíršebe], Kirsten [šíšten]
k	drugod	k	Karl [kál]
kj		š	Kjetil [šétil]

o	kadar je naglašen in mu sledi največ en soglasnik	u	Bodø [búde], Johan [júhan]
o	drugod	o ali u	nynorsk [nínošk], Porsgrunn [póšgrun], Tromsø [trúmse], Namsos [námsus]
ø		e	Gjøvik [jévik], Jørgen [jêrgøn], Lillestrøm [lílestrem], Bodø [búde]
øy		ej	Brønøy [brénej]
r	v ⟨rl⟩, ⟨rn⟩, ⟨rt⟩	/	Karlsen [kálsen], Arne [áne], Morten [mótøn]
r	drugod	r	Risør [rísør]
rd		d	Førde [féde]
rd		r	Ødegaard [édegør], Sandefjord [sándefjur]
rd		rd	Edvarda [edvárdá]
rs		š	Larsen [lášen], Petersen [pétešen]
sk	pred ⟨i⟩, ⟨y⟩ ali ⟨ei⟩	š	Ski [ší], Skei [šêj]
	drugod	sk	Buskerud [búskeru]
sj		š	Mosjøen [múšeøn]
skj		š	Skjerstad [šéšta]
tj		š	Tjeldsund [šélsun]
y		i	Mysen [mísen]

{1277} POSEBNOST

Pri rojstnih osebnih imenih in zlasti priimkih je lahko ohranjen zapis imena po starejšem pravopisu ali pa je ohranjen tuji (danski, nemški ipd.) zapis, npr.

- o z dvočrkjem ⟨aa⟩ namesto ⟨å⟩: Aasen [ósen],
- o ⟨c⟩ ali ⟨ch⟩ namesto ⟨k⟩: Carl [kál], Carlsen [kálsen], Christian [krístijan], Munch [múnk],
- o ⟨schj⟩ namesto ⟨skj⟩: Schjelderup [šélderup],
- o ⟨th⟩ namesto ⟨t⟩: Thomas [tómas]; zlasti pri prevzetih imenih iz stare nordijsčine in izpeljankah: Thor [túr] poleg Tor [túr]; Thorvald [túrval], Thoralf [túralf].

Podomačevanje norveških besed in besednih zvez

OBČNA POIMENOVANJA

{1278} Občna poimenovanja iz norveščine so v slovenščini redka, običajno so prevzeta preko drugih jezikov (zlasti angleščine ali nemščine). Večinoma jih prevajamo, pri tistih, ki jih ne, pa sledimo izgovoru v slovenščini. Besede in besedne zveze so lahko

1. **pisno podomačene:** [slalom](#) [slálo^m] (norv. *slalåm*), [kril](#) [krí^l] ‘rakci’ (norv. *krill*);

2. **pisno nepodomačene:** [fårikål](#) [fó^rikol] ‘vrsta enolončnice’, [fjord](#) [fjó^rd-] ‘zaliv’.

LASTNA IMENA

{1279} Lastna imena večinoma ohranjamo zapisana tako, kot so v norveščini: [Tromsø](#) [trú^mse], [Ole Gunnar Solskjær](#) [ú^le gúⁿar sú^lšer].

OSEBNA IMENA

{1280} Imena znanih norveških vladarjev in vladarskih rodbin ter svetniška imena so podomačena, in sicer uporabljamo poslovenjena ali slovenska imena, podomačimo tudi razlikovalna določila, npr. [Magnus Zakonodajalec](#) [má^gnus zakonodajá^lec] (norv. *Magnus Lagabøter*).

 Priimki so se na Norveškem razširili šele v 19. stoletju, za novorojene otroke pa so postali obvezni z zakonom iz leta 1923. Pred priimki je bilo norveško osebno ime sestavljeno iz rojstnega imena in patronimika (kot pri Islandcih), kot tretji del imena (ali kot nadomestilo patronimika) je bilo lahko navedeno ime kmetije, kjer je oseba bivala (velika večina Norvežanov je v 19. stoletju živela na podeželju). Priimki so se tako razvili ali iz patronimikov (v norveščini se vsi končajo na *-sen*) ali toponimov, ki so prvenstveno imena kmetij – od 20 najbolj razširjenih norveških priimkov jih je 17 izvorno patronimikov (torej se končajo na *-sen*), trije pa so izvorno imena kmetij ([Berg](#) [bê^rg-], [Haugen](#) [hê^ugêⁿ], [Hagen](#) [há^gêⁿ]).

ZEMLJEPISNA IMENA

{1281} Za redke norveške zemljepisne danosti se je že v preteklosti uveljavilo slovensko ime (eksonim): [Norveška](#) [norvé^ška] (norv. *Norge*), [Lofoti](#) [lofó^ti] (norv. *Lofoten*). Med podomačena zemljepisna imena spadajo tudi tista, ki se v slovenščini izgovarjajo tako, kakor se pišejo, izgovor v izvirnem jeziku pa je lahko drugačen, npr. [Oslo](#) [óslo] (norv. *Oslo* [ú^slu]).

{1282} Pri večbesednih imenih je občnoimenska sestavina navadno prevedena, izlastnoimenska pa prilagojena slovenščini: [Oselski fjord](#) [ósê^sl^ski fjó^rd-] (norv. *Oslofjorden*), [Medvedji otok](#) [medvé^dji ô^tok] (norv. *Bjørnøya*).

 Norveška imena imajo lahko zapostavljeni določni člen (običajno v ednini *-en*, *-a*, *-et*), npr. *øy* ‘otok’ in *øya* ‘otok’ (določna oblika); otoki se tako lahko končajo na *-øy* ali *-øya*: [Hinnøya](#) [híⁿeja], [Vesterøy](#) [vé^sterej].

Zemljepisno ime s sestavino *-fjord* brez člena označuje ime kraja, s členom pa ime fjorda (zaliva); npr. [Sandefjord](#) [sáⁿdefjúr] (mesto) in [Vestfjorden](#) [vé^stfjún] (fjord).

[→ O položajih, ko namesto norveških uporabimo slovenska imena, gl. poglavje »Slovenska imena namesto neslovenskih« (Prevzete besede in besedne zveze).

Posebnosti ter premene pri pregibanju in tvorbi oblik

{1283}S pregibanjem norveških prevzetih imen ni večjih težav, saj sledimo izgovoru v slovenščini in jih uvrščamo v slovenske sklanjatvene vzorce.

KRAJŠANJE OSNOVE

{1284}V norveških imenih moškega spola črko ⟨e⟩ v izglasnem morfemskem sklopu -(en) izgovarjamo kot polglasnik, ki ga v odvisnih sklonih pri pregibanju izpuščamo (razen kadar bi zaradi izpusta nastal težje izgovorljiv soglasniški sklop):

- **Drammen** [drámən], rod. **Drammna** [drámna];
- **Mysen** [mísən], rod. **Mysna** [mísna];
- **Bjergen** [bjêrgən], rod. **Bjergna** [bjêrgna].

{1285}POSEBNOST

Pravilo ne velja za končaj -(sen), pri katerem se je v sodobni slovenščini uveljavil izgovor po črki, polglasniški izgovor pa se kot dvojnica pojavlja le pri dvozložnih priimkih:

- **Kristiansen** [krístijansen], rod. **Kristiansena** [krístijansena];
- **Olsen** [ólsen], rod. **Olsena** [ólsena] tudi **Olsen** [ólsən], rod. **Olsna** [ólsna].

 Podstava **svojilnega pridevnika** je enaka skrajšani (rodilniški) osnovi imena, npr. **Bjergnov** [bjêrgnov-].

Podstava **pridevniških in samostalnikih izpeljank z obrazili -ski in -čan** je nespremenjena (tj. enaka imenovalniški osnovi), npr. **Drammen** [drámən] – prid. **drammnski** [drámənski]; **Mysen** [mísən] – prid. **mysnski** [mísənski].

DALJŠANJE OSNOVE

{1286}Osnovo podaljšujejo z *j* tisti samostalniki moškega spola, ki se sklanjajo po prvi moški sklanjatvi in pri katerih se govornjena osnova konča na nenaglašene samoglasnike *e* (lahko zapisan z ⟨ø⟩), *i*, *u* in *o* (zapisan z ⟨å⟩) ter na soglasnik *r*:

- [e] – **Fauske** [féʊske], rod. **Fauskeja** [féʊskeja];
- [é] – **André** [andré], rod. **Andréja** [andréja];
- [e] – **Tromsø** [trúmse], rod. **Tromsøja** [trúmseja];

- [i] – **Ski** [ší], rod. **Skija** [šíja];
- [r] – **Solskjær** [súlšer], rod. **Solskjærja** [súlšerja].

{1287} POSEBNOST

Končni nenaglašeni *-o* je v slovenskem jeziku končnica, ki se pri pregibanju premenjuje. Če je besedni končaj z glasovno vrednostjo [o] zapisan z diakritikom, npr. *-(å)*, je ta del osnove, zato ga pri pregibanju ohranjamo in osnovo daljšamo z *j*: **Storå** [stúro], rod. **Storåja** [stúroja].

{1288} Osnovo **samo v govoru** podaljšujejo z *j* tudi tisti samostalniki, pri katerih se govorjena osnova konča na nenaglašene samoglasnike ali soglasnik *r*, pisna osnova pa na **nemo črko d**:

- **Fredrikstad** [frédriksta], rod. **Fredrikstada** [frédrikstaja];
- **Buskerud** [búskeru], rod. **Buskeruda** [búskeruja];
- **Sandefjord** [sándefjur], rod. **Sandefjorda** [sándefjurja/sándefjura].

 Podstava **svojnega pridevnika** je enaka podaljšani (rodilniški) osnovi imena, npr. **André** [andré] – **Andréjev** [andréjev-]; **Solskjær** [súlšer] – **Solskjærjev** [súlšerjev-].

Podstava **pridevniških in samostalnih izpeljank z obrazili -ski in -čan** je enaka podaljšani (rodilniški osnovi), npr. **Tromsø** [trúmse] – **tromsøjski** [trúmsejski]; **Storå** [stúro] – **storåjski** [stúrojski]; **Ski** [ší] – **skijski** [šíjski]. Pri imenih, katerih osnovo daljšamo le v govoru, je govorna podstava enaka podaljšani govorni osnovi, pisna pa ne, npr. **Fredrikstad** [frédriksta] – **fredrikstadski** [frédrikstajski]; **Buskerud** [búskeru] – **buskerudski** [búskerujski].

PREGLAS

{1289} Preglas samoglasnika *o* v *e* se na splošno pojavlja pri sklanjanju moških imen na končna govorjena *j* in *š*, ki sta v norveščini zapisana na različne načine, in pri lastnih imenih moškega spola, ki daljšajo osnovo z *j*. Enako velja za svojilne pridevnike, ki so tvorjeni z obrazilom *-ev*:

- [j] – **Aarøy** [órej], or. z **Aarøyem** [z_órejem]; svoj. prid. **Aarøyev** [órejev-];
- [j] – **Skei** [šêj]; or. s **Skeiem** [s_šêjem];
- [š] – **Anders** [ándeš], or. z **Andersem** [z_ándešem]; svoj. prid. **Andersev** [ándešev-];
- [a] – **Skjerstad** [šéšta], or. s **Skjerstadem** [s_šéštajem];
- [e] – **Bryne** [bríne], or. z **Brynejem** [z_brínejem];
- [e] – **Kyrkjebø** [šíršebe], or. s **Kyrkjebøjem** [s_šíršebejem]; svoj. prid. **Kyrkjebøjem** [šíršebejev-];
- [e] – **Nesbø** [nézbe], or. z **Nesbøjem** [z_nézbejem]; svoj. prid. **Nesbøjev** [nézbejev-];
- [i] – **Ski** [ší], or. s **Skijem** [s_šíjem];

- [o] – **Storâ** [stúro], or. **s Storâjem** [s stúrojem];
- [r] – **Kristoffer** [kristófer], or. **s Kristofferjem** [s kristóferjem]; svoj. prid. **Kristofferjev** [kristóferjev-].

POLJŠČINA

Pisava

{1290}Poljska različica latinične pisave ima 26 črk latiničnega črkopisa, ki ga dopolnjuje osem črk s posebnimi ločevalnimi znamenji, tj. ⟨ą⟩, ⟨ć⟩, ⟨ę⟩, ⟨ń⟩, ⟨ó⟩, ⟨ś⟩, ⟨ź⟩ in ⟨ż⟩, ter posebna črka ⟨ł⟩. Pozna tudi dvočrkja, npr. ⟨ci⟩, ⟨ch⟩, ⟨cz⟩, ⟨dz⟩, ⟨dź⟩, ⟨dż⟩, ⟨rz⟩, ⟨si⟩, ⟨sz⟩ in ⟨zi⟩, ter tričrkje ⟨dzi⟩.

{1291}Poljska abeceda: ⟨a A⟩, ⟨ą Ą⟩, ⟨b B⟩, ⟨c C⟩, ⟨ć Ć⟩, ⟨d D⟩, ⟨e E⟩, ⟨ę Ę⟩, ⟨f F⟩, ⟨g G⟩, ⟨h H⟩, ⟨i I⟩, ⟨j J⟩, ⟨k K⟩, ⟨l L⟩, ⟨ł Ł⟩, ⟨m M⟩, ⟨n N⟩, ⟨ń Ń⟩, ⟨o O⟩, ⟨ó Ó⟩, ⟨p P⟩, ⟨r R⟩, ⟨s S⟩, ⟨ś Ś⟩, ⟨t T⟩, ⟨u U⟩, ⟨w W⟩, ⟨y Y⟩, ⟨z Z⟩, ⟨ź Ź⟩, ⟨ż Ż⟩.

{1292}POSEBNOST

Črke ⟨q⟩, ⟨v⟩, ⟨x⟩ niso del poljske abecede, pojavljajo pa se v prevzetih besedah.

[→ O vključevanju poljskih posebnih črk in črk z ločevalnimi znamenji v slovensko abecedo gl. poglavje »Slovenska abeceda« (Pisna znamenja).

{1293}V poljski pisavi so uporabljena tri **ločevalna znamenja**, ki jih pri prevzemanju lastnih imen ohranjamo:

- ostrivec ⟨´⟩ nad črkami ⟨ć⟩, ⟨ń⟩, ⟨ś⟩ in ⟨ź⟩ za označevanje mehкости;
- ostrivec ⟨´⟩ nad črko ⟨ó⟩ za označevanje izgovora [u];
- repek ⟨,⟩ pod črkama ⟨ą⟩ in ⟨ę⟩ za označevanje izhodiščno nosnega izgovora;
- pika ⟨˙⟩ nad črko ⟨ż⟩ za označevanje izgovora [ž].

[→ O ločevalnih znamenjih gl. preglednico »Ločevalna znamenja« (Prevzete besede in besedne zveze).

Izgovor

NAGLASNO MESTO

{1294}Večina poljskih besed je naglašena na **predzadnjem zlogu**, npr. **Sienkiewicz** [šenkjévič], **Goniądz** [gónjondz-], **Cieszkowski** [češkôuski]. Naglasno mesto poljskih besed večinoma ohranjamo.

{1295}POSEBNOST

V poljščini se naglas pri pregibanju tudi premika, in sicer tako, da ostaja na predzadnjem zlogu, a te naglasne premičnosti ne prevzemamo: **Sikorski** [šikórski], rod. **Sikorskega** [šikórskęga] (pol. [šikórski, rod. šikorskęga]).

RAZMERJA MED ČRKAMI IN GLASOVI

SAMOGLASNIKI

{1296}Samoglasnike, zapisane s črkami ⟨a⟩, ⟨e⟩, ⟨i⟩, ⟨o⟩ in ⟨u⟩, izgovarjamo po slovensko; ⟨i⟩ glede na položaj tudi kot [j] in ⟨e⟩ glede na položaj tudi kot polglasnik.

{1297}POSEBNOSTI

1. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨ó⟩, izgovorimo kot [u]: **Górski** [gúrski].
2. Končaj ⟨ów⟩, ki ga v poljščini izgovarjajo [úf], v slovenščino v izglasju prevzemamo kot [ou], npr. **Chorzów** [hóžou], rod. **Chorzówa** [hóžova] (pol. **Chorzów** [hóžuf], rod. **Chorzowa** [hóžova]).
3. Poljski trdi *i*, zapisan s črko ⟨y⟩, v slovenščini izgovorimo kot [i]: **Tyniec** [tínjec].

 Prevezemanje kakovosti samoglasnikov, zapisanih s črkama ⟨e⟩ in ⟨o⟩, iz preglednice ni izrecno razvidno. Naglašena samoglasnika, zapisana s črkama ⟨e⟩ in ⟨o⟩, prevzemamo praviloma kot ozka, kot široka pa, kadar e stoji pred glasom *j* ali *r*, npr. **Sieradz** [šêrac], **Jędrzejów** [jendžêjou], oz. kadar o stoji pred glasom *v*, npr. **Drożdżowski** [droždžôuski]. Široka sta tudi v besedah ali delih besed, ki so podobni slovenskim, npr. **Nowy Korczyn** [nôvi kórčin], **Dobre Miasto** [dôbre mjásto].

[→ Za več informacij o prevzemanju e in o gl. poglavje »Samoglasniki v prevzetih imenih« (Glasoslovni oris).

{1298}V črkovnem sklopu ⟨iV⟩ se ⟨i⟩ izgovarja kot [j], npr. **Gdynia** [gdínja], **Maria** [márja], **Zofia** [zófja], **Kamieniec** [kamjénjec].

{1299}Črka ⟨i⟩ v položaju za soglasnikom in hkrati pred samoglasnikom v sklopih ⟨ci⟩, ⟨si⟩, ⟨zi⟩ in ⟨dzi⟩ ne označuje glasu [i], temveč zaznamuje mehkost

soglasnika pred sabo: **Dziedzic** [džédžic], **Grzesiuk** [gžéšuk]. Ti sklopi se pred samoglasnikom izgovarjajo [č], [š], [ž], [dž].

{1300} **Nosnika** sta v poljščini zapisana z ⟨a⟩ in ⟨ę⟩, pri prevzemanju v slovenščino ju izgovarjamo nenosno, tj. kot [on] oz. [en], pred [b] in [p] pa kot [om] oz. [em]: **Wąsek** [vónsek], **Sapłaty** [sompláti]; **Wałęsa** [valénsa], **Dębski** [démpsi].

SOGLASNIKI

{1301} Soglasnike, zapisane s črkami ⟨b⟩, ⟨c⟩, ⟨d⟩, ⟨f⟩, ⟨h⟩, ⟨j⟩, ⟨k⟩, ⟨l⟩, ⟨m⟩, ⟨n⟩, ⟨p⟩, ⟨r⟩, ⟨s⟩ in ⟨t⟩, izgovarjamo po slovensko.

{1302} POSEBNOSTI

1. Črko ⟨ż⟩ izgovarjamo kot [ž]: **Żoliborz** [žolíbož-].
2. Črko ⟨w⟩ pred samoglasnikom izgovarjamo kot [v]: **Gliwice** [glivíce]. Na koncu besede in pred nezvenečim soglasnikom se v poljščini izgovarja kot [f], v knjižni slovenščini ga nadomešča dvoustnična varianta [u], npr. **Gorzów Wielkopolski** [góžou vjelkopólski], **Kieślowski** [kješlòuski].
3. Podvojene črke izgovarjamo enojno: **Kamienna Góra** [kamjéna gúra].

{1303} Soglasniki so zapisani tudi z **dvočrkji**, ki jih v slovenščini izgovarjamo: ⟨ch⟩ kot [h], ⟨cz⟩ kot [č], ⟨dz⟩ kot [dz], ⟨dź⟩ in ⟨dż⟩ kot [dž], ⟨rz⟩ kot [ž] in ⟨sz⟩ kot [š]; ⟨ci⟩ kot [č], ⟨si⟩ kot [š] in ⟨zi⟩ kot [ž]. V poljščini so dvočrkja tudi ⟨gi⟩ za [gj], ⟨ki⟩ za mehčane soglasnike [kj] in ⟨ni⟩ za [nj], ki jih prevzemamo kot [gj], [kj] in [nj]: **Gierek** [gjérek], **Mickiewicz** [mickjévič], **Gdynia** [gdínja].

 Zvenečnostne premene soglasnikov, zapisanih z dvočrkji, iz preglednice niso izrecno razvidne. Za nepoznavalce poljščine so lahko težavne izgovorne premene dvočrkij, npr. ⟨rz⟩ in ⟨dz⟩, ki ju izgovorimo kot [ž] in [dz]; v izglasju ali pred nezvenečim soglasnikom (⟨rz⟩ pa tudi za nezvenečim soglasnikom) je prvi izgovorjen kot [š] (**Kazimierz** [kažímješ], rod. **Kazimierza** [kažímježa], **Przemysł** [pšémišəl]) in drugi kot [c] (**Zapędzki** [zapéncki]; **Grudziądz** [grudžónc], rod. **Grudziądza** [grudžóndza]; **Sieradz** [šêrac], rod. **Sieradza** [šêradza]).

{1304} Črke ⟨ć⟩, ⟨ś⟩ in ⟨ź⟩, ki jih pred samoglasniki nadomeščajo dvočrkja ⟨ci⟩, ⟨si⟩ in ⟨zi⟩, označujejo v poljščini **mehčane** soglasnike. Z dvočrkjema ⟨cz⟩ in ⟨sz⟩ ter črko ⟨ż⟩ pa zapisujejo **trde** soglasnike. Pri prevzemanju v slovenščino vse naštete izgovarjamo enako:

- kot [č] v **Cieszyn** [čéšin], **Ćmielów** [čmjélou], **Nowy Korczyn** [nôvi kórcin];
- kot [š] v **Sienkiewicz** [šenkjévič], **Kuśniewicz** [kušnjévič], **Bydgoszcz** [bídgošč];
- kot [ž] v **Zielona Góra** [želóna gúra], **Koźminek** [kožmínek], **Różewicz** [ružévič].

Enako velja tudi za ⟨dź⟩ in ⟨dż⟩, ki ju izgovorimo kot [dž], npr. v *Dźbikowicz* [džbikôvič], *Czeladź* [čélač], rod. *Czeladża* [čéladža].

{1305} Soglasnik, ki je zapisan s črko ⟨ń⟩ oz. pred samoglasnikom z dvočrkjem ⟨ni⟩, je v poljščini mehčan. V slovenščino ga mehčanega (kot [nʲ], lahko pa tudi kot otrdeli [n]) prevzemamo v izglasju ali pred soglasnikom sredi besede: *Żagań* [žáganʲ/žágan], rod. *Żagańa* [žáganja]; *Kamiński* [kamínʲski/kamínski].

[→ O mehčanem izgovoru v knjižni slovenščini gl. poglavje »Glasoslovni oris« (Slovnični oris za pravopis).

{1306} Soglasnik, zapisan s črko ⟨ł⟩, v knjižno slovenščino prevzemamo kot [l]: *Michał* [míhal], rod. *Michała* [míhala]; *Paweł* [pávəl], rod. *Pawła* [páwła]; *Miłosz* [míloš], rod. *Miłosza* [míloša].

[→ V preglednici zvanečnosti premene niso posebej obravnavane, v zapisu izgovora pa so upoštevane, če je obravnavan kak drug pojav. Gl. preglednico za slovenščino.

Preglednica zapis – izgovor v slovenščini

{1307}

Zapis	Položaj	Izgovor v slovenščini	Zgled
ą	ne pred ⟨b⟩ in ⟨p⟩	on	<i>Raciąż</i> [ráčonž-], <i>Wąsek</i> [vónsək]
ą	pred ⟨b⟩ in ⟨p⟩	om	<i>Dąbrowska</i> [dombrôuska]
c	ne pred ⟨i⟩ in v izglasju	c	<i>Kubacki</i> [kubácki], <i>Płock</i> [plóck], <i>Cezary</i> [cézari], <i>Kamieniec</i> [kamjénjec]
c	pred ⟨i⟩ in soglasnikom – ⟨iC⟩	č	<i>Marcin</i> [márčin], <i>Szczecin</i> [ščécin]
ci	pred samoglasnikom	č	<i>Cieszkowski</i> [češkôuski], <i>Maciej</i> [máče], <i>Kościuszko</i> [koščúško]
ć		č	<i>Noteć</i> [nóteč], <i>Zamość</i> [zámošč], <i>Maćkowiak</i> [mačkôujak]
ch		h	<i>Chorzów</i> [hóžov-], <i>Wojciech</i> [vójčeh]
cz		č	<i>Kaczyński</i> [kačínski], <i>Mickiewicz</i> [mickjévič]
dz	ne pred ⟨i⟩ in v izglasju	dz	<i>Brudzew</i> [brúdzev-], <i>Sieradz</i> [šêradz-]
dz	pred ⟨i⟩ in soglasnikom – ⟨iC⟩	dž	<i>Brodziński</i> [brodžínski], <i>Zdzisław</i> [ždžíslav-]

dzi	pred samoglasnikom	dź	Dziedzic [džédžic], Grudziądz [grúdzondz-], Pudzianowski [pudžanòŷski], Dzierżoniów [džeržónjuv-]
dż		dż	Dżwirzyno [džvižino]
dż		dż	Drożdżowski [droždžòŷski]
e	v obrazilih -(ec), -(ek), -(el), -(er)	e	Kawalec [kaválɛc], Mrożek [mróžɛk], Paweł [pávɛl], Piotr [pjótɛr]
ę	ne pred ⟨b⟩, ⟨p⟩	en	Wałęsa [valénsa], Stękała [stɛnkála], Zapędzki [zapéncki]
ę	pred ⟨b⟩, ⟨p⟩	em	Dębski [démpski], Kępy [kémpi]
h		h	Hula [húla], Nowa Huta [nóva húta]
i	pred soglasnikom in v izglasju	i	Sikorski [šikórski], Miłośz [míloš], Kamiński [kamín'ski/kamínski], Konopnicka [konopnícka]; Górski [gúrski], Mościcki [moščicki]
i	po soglasniku in hkrati pred samoglasnikom (tudi v ⟨gi⟩, ⟨ki⟩, ⟨ni⟩) – ⟨CiV⟩	j	Piotr [pjótɛr], Zofia [zófja]; Gierek [gjérek], Mickiewicz [mickjévič], Gniezno [gnjézno], Gdynia [gdínja]
ł		ł	Słowacki [slovácki], Stękała [stɛnkála], Żyła [žíla], Łomża [lómža], Łukasz [lúkaš], Michał [míhał], Zniszczoł [zníščoł]
ń		n'/n	Murańka [murán'ka/muránka], Kamiński [kamín'ski/kamínski], Wyszyński [višín'ski/višínski]; Toruń [tórun'/tórun], rod. Toruńa [tórunja]; Żagań [žágan'/ žágan], rod. Żagańa [žáganja]
ó	razen pred ⟨w⟩	u	Bródka [brútká], Górski [gúrski], Różewicz [ružévič], Wróblewski [vrubléŷski/ŷrubléŷski]
ó	pred ⟨w⟩	o	Tarnów [tárnov-], Świderkówna [šviderkówna]
rz		ż	Kazimierz [kažímjež-], Przemyśl [pšémíšeł], Rzeszów [žéšov-], Chorzów [hóžov-], Andrzej [ándžej], Sandomierz [sandómjež-], Szczepieszyn [ščebžéšin], Grzesiuk [gžéšuk]
s	ne pred ⟨i⟩	s	(gl. opis zvencnostnih premen soglasnikov)
s	pred ⟨i⟩ in soglasnikom – ⟨iC⟩	ś	Sławomir [slavómir], Stoch [stóh], Tusk [túsk]; Serafinowicz [serafinòvič]
si	pred samoglasnikom	ś	Sikorski [šikórski]
ś		ś	Grzesiuk [gžéšuk]
			Cieśla [čéšla], Mościcki [moščicki], Zamość [zámošč]

sz		š	Szczecin [ščéćin], Koszalin [košálin], Tomasz [tómaš]
y		i	Małysz [máliš], Wojtyła [vojtíla], Szydło [šídlo], Tyniec [tínjec]
w	pred samoglasnikom	v	Wolny [vólni]
w	v izglasju in pred soglasnikom	u	Inowrocław [inovróclav-/inouróclav-], Majewski [majéuški], Wschowa [uřhóva]
z	ne pred ⟨i⟩ in v izglasju	z	Zamość [zámošč], Jaruzelski [jaruzélski], Łobez [lóbez-]
z	pred ⟨i⟩ in soglasnikom – ⟨iC⟩	ž	Kazimierz [kažímješ], rod. Kazimierza [kažímježa]
zi	pred samoglasnikom	ž	Ziemski [žémski], Zielona Góra [želóna gúra]
ż		ž	Źródła [žródla], Źrebce [žrépce], Żłinice [žliníce]
ż		ž	Żeromski [žerómski], Elżbieta [elžbjéta], Niżnik [nížnik]

{1308} POSEBNOSTI

Pri imenih, ki so bila podomačena že v preteklosti, so se uveljavila odstopanja od pravil, predstavljenih v preglednici.

1. Pri prevzemanju končnega mehkega ⟨ń⟩ se je mehčanje tudi pisno zaznamovalo z *j*: [Poznanj](#) [póznan'/póznan], rod. [Poznanja](#) [póznanja] (pol. *Poznań*); [Torunj](#) [tórun'/tórun], rod. [Torunja](#) [tórunja] (pol. *Toruń*).
2. Glasovna vrednost ⟨ó⟩ in nosnikov ponekod ni bila upoštevana, npr. [Lodž](#) [lóc], rod. [Lodža](#) [lódža] (pol. *Łódź*), kar je ustrezalo nekdanjim pravopisnim pravilom.
3. Zamenjava morfemskega sklopa -⟨ów⟩ z -⟨ou⟩ v izgovoru se pri nekaterih prevzemih odraža tudi v pisavi: [Krakov](#) [krákov-] (pol. *Kraków*).
4. Pri nekaterih bolj znanih osebnostih se je v preteklosti uveljavil izgovor, približan branju po črki, npr. [Sienkiewicz](#) [sjenkjévič/sinkíjevič] namesto ustrežnejšega [šenkjévič], ali pa je bilo ime že zapisano tako, da se je približalo poljski izreki, npr. [Walensa](#) namesto [Wałęsa](#) [valénsa], kot pišemo danes.

Podomačevanje poljskih besed in besednih zvez

OBČNA POIMENOVANJA

{1309} Prevzemanje občnih poimenovanj iz poljščine je redko, večinoma jih prevajamo. Pri tistih, ki jih ne, sledimo izgovoru v slovenščini, in sicer so besede in besedne zveze večinoma **pisno podomačene**: [zlot](#) [zlót] (pol. *złoty*) 'poljska denarna enota', [šlahta](#) [šláhta] (pol. *szlachta*) 'nekdanje poljsko nižje in srednje plemstvo'. Pri poimenovanju za poljski parlament sta se uveljavili obe različici – nepodomačena in podomačena: [sejm](#) [sêjm] in [sejem](#) [sêjəm].

LASTNA IMENA

{1310} Lastna imena večinoma ohranjamo zapisana tako, kot so v poljščini: [Bydgoszcz](#) [bídgošč], [Bielsko-Biała](#) [bjélsko-bjála], [Olsztyn](#) [ólštín], [Gazeta Wyborcza](#) [gazéta vibórča]. Nekatera lastna imena pa so poslovenjena zaradi zgodovinskih okoliščin, izročila in dogovora.

OSEBNA IMENA

{1311} Zgodovinska imena poljskih vladarjev so podomačena, in sicer se je uveljavilo, da namesto poljskih osebnih imen uporabljamo slovenska, razlikovalna določila pa prevedemo, npr. [Boleslav Hrabri](#) [bólesław hrábri] (pol. *Bolesław Chrobry*); če je razlikovalni dodatek izimenski, ime zgolj podomačimo, npr. [Jan III. Sobieski](#) [ján sobjéski]. Enako velja tudi za imena svetnikov, npr. [Favstina Kowalska](#) [faustína koválska] (pol. *Faustyna Kowalska*).

{1312} Podomačena so imena plemiških rodbin, npr. [Jagelonci](#) [jagelónci] (pol. *Jagiellonowie*), [Pjasti](#) [pjásti] (pol. *Piastowie*).

ZEMLJEPISNA IMENA

{1313} Pisno podomačena zemljepisna imena (eksonimi) so se uveljavila že v preteklosti. Izglasja pri enobesednih eksonimih ali izlastnoimenskih besedah morfemsko prilagodimo, npr.

- imena nekaterih bolj znanih mest: glavno mesto [Varšava](#) [varšáva] (pol. *Warszawa*), romarsko mesto [Čenstohova](#) [čenstohôva] (pol. *Częstochowa*), [Krakov](#) [krákov-] (pol. *Kraków*), [Gdansk](#) [gdánsk] (pol. *Gdańsk*), [Lodž](#) [lódž-] (pol. *Łódź*); [Vroclav](#) [vróclav-/uróclav-] (pol. *Wrocław*);
- ime države in pokrajin, npr. [Poljska](#) (pol. *Polska*); [Kujavija](#) (pol. *Kujawy*), [Mazurija](#) (pol. *Mazury*);
- imena rek in gorovij, npr. [Visla](#) (pol. *Wista*), [Varta](#) (pol. *Warta*); [Karpati](#) (pol. *Karpaty*), [Krkonosi](#) (pol. *Karkonosze*, češ. *Krkonoše*).

{1314} V večbesednih imenih se izlastnoimenske sestavine prilagodijo slovenščini, občnoimenske prevedemo, pridevniki iz že podomačenih imen pa sledijo podomačeni obliki, npr.

- nekrajevna imena: [Lublinsko višavje](#) (pol. *Wyżyna Lubelska*), [Mazurska jezera](#) (pol. *Jeziora Mazurskie*), [Svetokriške gore](#) (pol. *Góry Świętokrzyskie*), [Lužiška Nisa](#) (pol. *Nysa Łużycka*), [Gdanski zaliv](#) (pol. *Zatoka Gdańska*);

- imena kulturnih, sakralnih in drugih spomenikov: [Stari Zamość](#) (pol. *Osiedle Stare Miasto*), [Vavelska stolnica](#) (pol. *Katedra Wawelska*).

{1315}POSEBNOST

Izraze, ki spremljajo zemljepisna imena v razlikovalni vlogi, prevajamo in jih pišemo z malo začetnico: [gomila Krakus](#) (pol. *Kopiec Krakus*).

- ✎ Nekateri kulturni, sakralni in drugi spomeniki so poimenovani tudi opisno, občnoimenske prvine v teh opisih prevajamo: [cerkev sv. Janeza Klimaka v Varšavi](#) (pol. *Cerkiew św. Jana Klimaka w Warszawie*), [cerkev miru v Świdnici in Jaworju](#) (pol. *Kościół Pokoju w Świdnicy i Jaworze*), [lesene cerkve južne Malopolske](#) (pol. *drewniane kościoły południowej Małopolski*).

STVARNA IMENA

{1316}Pri podomačevanju stvarnih imen sledimo pravopisnim pravilom: prevajamo redka **stvarna imena**, in sicer imena organizacij (sindikat [Solidarnost](#) (pol. *Solidarność*)), imena umetniških del ([Čenstohovska Marija](#) [čenstohôvska marija] (pol. *Obraz Matki Boskiej Częstochowskiej*)) ipd.

{1317}Imena nekaterih spomenikov v slovenščini nadomeščamo z opisnimi imeni, npr. [Cehovska dvorana](#) (pol. *Sukiennice*), [Opatovski rudniki kremenca](#) (pol. *Krzemionki*).

Posebnosti ter premene pri pregibanju in tvorbi oblik

{1318}Poljščina kot slovanski jezik besede pregiba podobno kot slovenščina, a se ravnamo po slovenskih sklanjatvenih vzorcih.

SPREMEMBE SLOVNIČNIH KATEGORIJ

{1319}Nekatera imena, ki se končajo na soglasnik, se v poljščini pogosteje sklanjajo po 2. ženski sklanjatvi, v slovenščini pa jih kot imena moškega spola uvrščamo v 1. moško sklanjatev, npr. [Lodž](#) [lóc], rod. [Lodža](#) [lódža] m (pol. *Łódź* ž, rod. *Łodzi*); [Bydgoszcz](#) [bídgošč], rod. [Bydgoszcza](#) [bídgošča] m (pol. *Bydgoszcz* ž, rod. *Bydgoszczy* ž).

{1320}Nekatere prevzete občne besede so slovenščini tudi morfemsko prilagojene, npr. poljska samostalnika moškega spola [poloneza](#) (pol. *polonez* m) in [mazurka](#) (pol. *mazurek* m) sta v slovenščini ženskega spola.

{1321}Pridevniška lastna imena, zlasti priimke, ki se pri moških in ženskah razlikujejo, saj jih tvorimo s spolsko prilagojenimi pridevniškimi obrazili *-ski*,

-cki, -dzki, -ny ali -ska, -dzka, -cka, -na, sklanjamo po pridevniški, tj. četrti sklanjatvi, in sicer

1. imena moškega spola: **Sikorski** [sikórski], rod. **Sikorskega**; **Słowacki** [slovácki], rod. **Słowackega**; **Wolny** [vólni], rod. **Wolnega**, or. z **Wolnim**;
2. imena ženskega spola: **Szyborska** [šímborska], rod. **Szyborske**; **Konopnicka** [konopnícka], rod. **Konopnicke**; **Świderkówna** [šviderkôwna], rod. **Świderkówne**.

KRAJŠANJE OSNOVE ZARADI NEOBTOJNIH SAMOGLASNIKOV

{1322}V izglasnih morfemskih sklopih **-ec**, **-ek**, **-el**, **-er** v slovenščini nastopa neobstojni polglasnik, ki ga v odvisnih sklonih pri pregibanju izpuščamo. Kot slovanski jezik tovrstni izpad *e* (v slovenščini polglasnika) v naštetih sklopih pozna tudi poljščina, npr. **Zgorzelec** [zgožélɛc], rod. **Zgorzelca** [zgožélca]; **Marek** [márɛk], rod. **Marka** [márka], **Paweł** [pávɛł], rod. **Pawła** [páwła]; **Piotr** [pjótɛr], rod. **Piotra** [pjótra] – slovensko in poljsko sklanjanje se tu ujemata.

{1323}POSEBNOSTI

1. Kadar izglasni morfemski sklop **-ec**, **-ek** sledi sklopu soglasnika in samoglasnika *i*, ki ima mehčalno vlogo, osnova ostane tudi pri pregibanju nespremenjena: **Sosnowiec** [sosnôujɛc], rod. **Sosnowieca** [sosnôujɛca] (pol. *Sosnowca* [sosnôɥca]); **Maciek** [máček], rod. **Macieka** [máčekka] (pol. rod. *Maćka* [máčka]). Poljske oblike z neobstojnim samoglasnikom se pojavljajo predvsem pri poznavalcih poljščine in jih zasledimo tudi v knjižni slovenščini.
2. Pri nekaterih imenih, npr. **Wawel** [vável/vávɛł], v poljščini *e* ne izpada, v slovenščini pa lahko: rod. **Wawela/Wawla** [vávela/váwła].
3. V nekaterih zvezah imen se je ustalila poslovenjena glasovna oblika z nespremenjeno osnovo, npr. **Lolek in Bolek** [lôlek in bôlek], rod. **Loleka in Boleka** [lôleka in bôleka].

 Podstava svojilnega pridevnika izhaja iz roditeljske osnove imena, npr. **Markov** [márkov-], **Pawłov** [páwłov-], **Piotrov** [pjótrov-].

DALJŠANJE OSNOVE

{1324}Osnovo podaljšujejo z *j* samostalniki moškega spola, ki se sklanjajo po 1. moški sklanjatvi in pri katerih se govorjena osnova konča na samoglasnik *i*: **Kępy** [kém̩pi], rod. **Kępyja** [kém̩pija]; **Cezary** [cezári], rod. **Cezaryja** [cezárija]. Enako velja za nekatera imena na končni govorjeni *r*, npr. **Sławomir** [slavóm̩ir], rod. **Sławomirja** [slavóm̩irja].

{1325}POSEBNOST

Daljšanje osnove z *j* je pri besedah, prevzetih iz poljščine, redko, saj so imena z izglasnim *i* pogosto pridevniška in jih pregibamo po 4. sklanjatvi, npr. **Kubacki** [kubácki], rod. **Kubackega** [kubáckega].

 Podstava svojilnega pridevnika izhaja iz podaljšane osnove imena, npr. **Kępyjev** [kémpijev-], **Sławomirjev** [slavómirjev-].

PREGLAS

{1326}Preglas samoglasnika *o* v *e* se v slovenščini pojavlja, če se ime (osnova imena ali podstava tvorjenke) konča na končne govorjene glasove *č* in *š* ter *c* in *j*, ki so v poljščini zapisani na različne načine, najpogosteje s črkami ⟨*c*⟩, ⟨*ć*⟩, ⟨*j*⟩, ⟨*ń*⟩, ⟨*ś*⟩, ⟨*ź*⟩, ⟨*ż*⟩ in dvočrkji ⟨*cz*⟩, ⟨*dź*⟩, ⟨*rz*⟩ in ⟨*sz*⟩, npr.:

- ⟨*c*⟩ **Kawalec** [kaválɛc], or. s **Kawalcem** [s_kaválcem]; svoj. prid. **Kawalčev** [kaválčev-]
- ⟨*ć*⟩ **Zamość** [zámóšɕ], or. z **Zamoścem** [z_zámóšcɛm]
- ⟨*cz*⟩ **Mickiewicz** [mickjéviɕ], or. z **Mickiewiczem** [z_mickjéviɕem]; svoj. prid. **Mickiewiczew** [mickjéviɕev-]
- ⟨*dź*⟩ **Czeladź** [čélaɕ], or. s **Czeladżem** [s/š_čéladžem]
- ⟨*j*⟩ **Maciej** [máčej], or. z **Maciejem** [z_máčejem]; svoj. prid. **Maciejew** [máčejev-]
- ⟨*ń*⟩ **Okuń** [ókun'/ókun], or. z **Okuńem** [z_ókunjem]; svoj. prid. **Okuńew** [ókunjew-]
- ⟨*rz*⟩ **Kazimierz** [kažímješ], or. s **Kazimierzem** [s_kažímježem]; svoj. prid. **Kazimierzew** [kažímježev-]
- ⟨*sz*⟩ **Tomasz** [tómaš], or. s **Tomaszem** [s_tómašem]; svoj. prid. **Tomaszew** [tómašev-]
- ⟨*ś*⟩ **Gołaś** [gólaš], or. z **Gołaśem** [z_gólašem]; svoj. prid. **Gołaśew** [gólašev-]
- ⟨*ż*⟩ **Chodzież** [hódžeš], or. s **Chodzieżem** [s_hódžežem]; svoj. prid. **Chodziezew** [hódžežev-]

{1327}Preglas se uveljavlja tudi pri lastnih imenih moškega spola, ki se končajo na končni govorjeni soglasnik *r* ali samoglasnike *á*, *é/e*, *í/i*, *ó*, *ú/u*, ki osnovo podaljšujejo z *j*, npr. **Kępy** [kémpi], or. s **Kępyjem** [s_kémpijem]; svoj. prid. **Kępyjev** [kémpijev-]. (Gl. poglavje »Daljšanje osnove«.)

ROMUNŠČINA

Pisava

{1328}Romunska različica latinične pisave ima 21 črk latiničnega črkopisa, ki ga dopolnjuje pet črk s posebnimi ločevalnimi znamenji, tj. ⟨*ă*⟩, ⟨*â*⟩, ⟨*î*⟩, ⟨*ș*⟩ in ⟨*ț*⟩. Pozna tudi več dvočrkij, npr. ⟨*ch*⟩, ⟨*ce*⟩, ⟨*ci*⟩, ⟨*ge*⟩, ⟨*gi*⟩, ⟨*gh*⟩ in ⟨*oa*⟩.

{1329}Romunska abeceda: ⟨*a* A⟩, ⟨*ă* Ă⟩, ⟨*â* Â⟩, ⟨*b* B⟩, ⟨*c* C⟩, ⟨*d* D⟩, ⟨*e* E⟩, ⟨*f* F⟩, ⟨*g* G⟩, ⟨*h* H⟩, ⟨*i* I⟩, ⟨*î* Î⟩, ⟨*j* J⟩, ⟨*k* K⟩, ⟨*l* L⟩, ⟨*m* M⟩, ⟨*n* N⟩, ⟨*o* O⟩, ⟨*p* P⟩, ⟨*q* Q⟩, ⟨*r* R⟩, ⟨*s* S⟩, ⟨*ș* Ș⟩, ⟨*t* T⟩, ⟨*ț* Ț⟩, ⟨*u* U⟩, ⟨*v* V⟩, ⟨*w* W⟩, ⟨*x* X⟩, ⟨*y* Y⟩, ⟨*z* Z⟩.

{1330}POSEBNOST

Črke ⟨k⟩, ⟨q⟩, ⟨w⟩, ⟨x⟩ in ⟨y⟩ ter dvočrkji ⟨ph⟩ za [f] in ⟨tz⟩ za [c] se v romunščini uporabljajo le za zapisovanje prevzetih besed.

{1331}V romunski pisavi so uporabljena tri **ločevalna znamenja**, ki jih pri prevzemanju lastnih imen ohranjamo:

- polkrožec (˘) nad črko ⟨ă⟩;
- strešica (^) nad črkama ⟨â⟩ in ⟨î⟩;
- kaveljček (sedij) ⟨,⟩ pod črkama ⟨ș⟩ in ⟨ț⟩.

[→ O vključevanju romunskih črk z ločevalnimi znamenji v slovensko abecedo gl. poglavje »Slovenska abeceda« (Pisna znamenja).

Izgovor

NAGLASNO MESTO

{1332}Romunski naglas ni predvidljiv. Besede so najpogosteje naglašene na **predzadnjem** ali **zadnjem** zlogu. Pri prevzemanju v slovenščino naglas praviloma ohranjamo in se ravnamo po naslednjih pravilih:

1. na **predzadnjem** zlogu naglašujemo besede, ki se končujejo na samoglasnik, npr. **Constanța** [konstánca], **Eminescu** [eminésku];
2. na **zadnjem** zlogu naglašujemo besede, ki se končujejo na
 - soglasnik: **Arad** [arád-], **Bogdan** [bogdán], **Făgăraș** [fagaráš], **Pantelimon** [pantelimón];
 - dvoglasnik: **Dorohoi** [dorohój], **Sibiu** [sibív-].

{1333}POSEBNOST

Ker je med večzložnimi imeni kar nekaj izjem, moramo naglasno mesto vedno preveriti. Od opisanega pravila odstopajo besede iz obeh skupin, npr. **Oltenița** [olténica], **Toplița** [tóplica], **Dâmbovița** [dímbovica]; **Sighet** [síget], **Topolovaț** [topolôvac].

RAZMERJA MED ČRKAMI IN GLASOVI

SAMOGLASNIKI

{1334}Samoglasnike, zapisane s črkami ⟨a⟩, ⟨e⟩, ⟨i⟩, ⟨o⟩ in ⟨u⟩, izgovarjamo po slovensko; ⟨i⟩ in ⟨u⟩ glede na položaj tudi z drugimi slovenskimi glasovi.

{1335}Črka ⟨i⟩ v **izglasju za soglasnikom** ne označuje glasu [i], temveč zaznamuje mehkost soglasnika pred sabo. Tako zapisana imena v slovenščino prevzemamo na različne načine:

- dvočrkje ⟨ci⟩ kot [č] (**Comăneci** [komanéc] (rom. [komə'nefʲ]), rod. **Comănecia** [komanéča]);
- dvočrkje ⟨ni⟩ v izglasju kot slovenski mehčani ali nevtralni [n'/n], v stranskih sklonih pa kot [nj] (**Petroșani** [petrošan'/petrošan] (rom. [petro'ʃanʲ]), rod. **Petroșania** [petrošanja]);
- dvočrkje ⟨ti⟩ v izglasju kot [t], v stranskih sklonih pa kot [tj] (**Ploiești** [plojéšt] (rom. [plo'jeftʲ]), rod. **Ploieștia** [plojéštja]).

{1336}Črko ⟨u⟩ v dvoglasniku prevzemamo kot dvoglasniški [u̯]; v izglasju se pri pregibanju zaradi položaja pred samoglasnikom premenjuje z zobnoustničnim [v]: **Sibiu** [sibíu], rod. **Sibiua** [sibíva].

[→ O prilagoditvah izreke gl. poglavje »Zamenjave tujih glasov« (Prevzete besede in besedne zveze).

{1337}POSEBNOSTI

1. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨ă⟩, ki se v romunščini izgovarja polglasniško, prevzemamo kot [a]: **Cernavodă** [čěrnavoda].
2. Samoglasnik, zapisan s črkama ⟨â⟩ in ⟨î⟩, se v romunščini izgovarja kot [i], prevzemamo pa ga kot [i]: **Câmpulung** [kimpulúng-]; **Bîrsa** [bîrsa].

 Imena z⟨â⟩ oz.⟨î⟩ imajo zaradi enakega izgovora obeh črk lahko tudi dvojnični zapis: **Dâmbovița/Dîmbovița** [dímbovica], **Bîrsa/Bârsa** [bîrsa], **Târgu/Tîrgu Mureș** [tîrgú múreș], **Tîrgoviște/Târgoviște** [tîrgôviște].

{1338}V samoglasniškem sklopu ⟨iV⟩ za soglasnikom ⟨CiV⟩ se pojavlja **zev**, ki ga v izgovoru zapiramo z [j]: **Maria** [maríja], **Eliade** [elijáde], **Iiescu** [ilijésku].

{1339}POSEBNOST

Zeva izjemoma ni, če črko ⟨i⟩ izgovorimo kot [j], npr. pri imenu **Techirghiol** [tékingjol], prevzetem iz turščine.

[→ O zevu gl. poglavje »Zev« (Slovnčni oris za pravopis).

{1340}Romunska **dvoglasnika**, zapisana z dvočrkjema, prevzemamo takole:

- ⟨ea⟩ kot [ea] (**Rupea** [rúpea], **Rebreanu** [rebreánu], **Oradea** [orádea], **Breaza** [breáza], **Piatra Neamț** [pjátra neámɕ]);
- ⟨oa⟩ kot [ɤa] (**Hunedoara** [huneduára]).

{1341}Črka ⟨i⟩ je v romunščini tudi sestavina **dvočrkij** za dvoglasnike in jo prevzemamo kot [j]. Dvočrkja se pojavljajo

- ⟨ia⟩, ⟨ie⟩, ⟨io⟩ in ⟨iu⟩ v vzglasju (**luga** [júga]) in za samoglasnikom (**Craiova** [krajôva]);
- ⟨ai⟩, ⟨ei⟩, ⟨oi⟩, ⟨ui⟩ v izglasju (**Matei** [matêj]).

{1342}**Podvojene** črke za samoglasnike izgovarjamo enojno: **Andreea** [andrêa], **Condeescu** [kondésku].

SOGLASNIKI

{1343}Soglasnike, zapisane s črkami ⟨b⟩, ⟨d⟩, ⟨f⟩, ⟨h⟩, ⟨k⟩, ⟨l⟩, ⟨m⟩, ⟨n⟩, ⟨p⟩, ⟨r⟩, ⟨s⟩, ⟨t⟩, ⟨v⟩ in ⟨z⟩, izgovarjamo po slovensko.

{1344}POSEBNOSTI

1. Soglasnik, zapisan s črko ⟨c⟩, prevzemamo kot [k]: **Cantemir** [kántemir].
2. Soglasnik, zapisan s črko ⟨g⟩, prevzemamo kot [g], razen pred ⟨e⟩ in ⟨i⟩, ko je [dž]: **Argeş** [árdžeş].
3. Soglasnik, zapisan s črko ⟨ş⟩, v romunščini izgovarjamo kot [š] (**Brâncuşi** [brínkuši]), pred zvonečim soglasnikom pa kot [ž] (**Coşbuc** [kožbúk], **Haşdeu** [haždév-]).
4. Soglasnik, zapisan s črko ⟨ţ⟩, prevzemamo kot [c]: **Topliţa** [tóplica].
5. Soglasnik, zapisan s črko ⟨x⟩, prevzemamo kot [ks]: **Alexandrescu** [aleksandrésku].

{1345}**Romunska dvočrkja** v slovenščino prevzemamo takole:

- ⟨ch⟩ kot [k] (**Chivu** [kívu]),
- ⟨ce⟩ pred ⟨a⟩ kot [č] (**Suceava** [sučáva]),
- ⟨ci⟩ pred ⟨a⟩ in ⟨u⟩ kot [č] (**Ciacova** [čákova], **Ciuk** [čúk]),
- ⟨ge⟩ in ⟨gi⟩ kot [dž] (**George** [džórdže], **Giurgiu** [džúrdžu]),
- ⟨gh⟩ kot [g] (**Gheorghe** [geóрге]).

{1346}Redke **podvojene črke** za soglasnike izgovarjamo kot en glas, npr. **Lipatti** [lipátí], **Pillat** [pilát].

Preglednica zapis – izgovor v slovenščini

{1347}Preglednica ponazarja razmerje med izvorno črko (ali dvo- ali veččrkjem) in ustreznim glasom (ali glasovi) v slovenščini.

Zapis	Položaj	Izgovor v slovenščini	Zgled
ă		a	Răzvan [razván], Cărtărescu [kartarésku], Cernavodă [čêrnavoda]
â		i	Cârna [kírna], Bârsa [bírsa]

c		k	Bacău [bakáv-], Câmpina [kímpina], Constanța [konstánca], Enescu [enésku], Craiova [krajôva], Nădlac [nadrák]
c	pred ⟨e⟩ in ⟨i⟩ (tudi izglasnim)gl. ⟨ce⟩ in ⟨ci⟩	č	Cernavodă [čêrnavoda], Cisnădie [čišnadije], Cenad [čénad-]
ce	pred ⟨a⟩	č	Tulcea [túlča], Suceava [sučáva], Delavrancea [delavránča]
ci		č	Ciacova [čákova], Ciucaș [čúkaš], Ciuk [čúk], Nedelciu [nedélču], Tecuci [tekúč], Comănești [komanéč], Slavici [slávič]
ch	pred ⟨e⟩ in ⟨i⟩	k	Trahanache [trahanáke], Bechet [bekét], Chivu [kívu], Asachi [asáki], Celibidache [čelibidáke]
g		g	Lugoj [lúgož-], Câmpulung [kimpulúng-], Grigorescu [grigorésku]
g	pred ⟨e⟩ in ⟨i⟩ (tudi izglasnim)gl. ⟨ge⟩, ⟨gi⟩	dž	Angela [andžéla], Medgidia [medžidíja], George [džórdže]
ge	pred ⟨o⟩, ⟨a⟩	dž	George [džórdže], Georgescu [džordžésku]
gh	pred ⟨e⟩ in ⟨i⟩	g	Gheorghe [geóрге], Gheorghiu [georgíju], Sighet [síget], Anghel [ángel], Arghezi [argézi]
gi	pred ⟨a⟩ in ⟨u⟩	dž	Caragiale [karadžále], Giurgiu [džúrdžu], Sergiu [sêrdžu]
i		i	Istrati [istráti], Ivasiuc [ivasíjuk], Brăila [braíla], Rodica [rodíka], Alexandri [aleksándri], Galați [galáci], Pitești [pitéști]; Corabia [korábija], Blandiana [blandijána], Brătianu [bratijánu], Mangalia [mangálja], Galaction [galaktijón], Zaharia [zaharíja], Podgoria [podgórija], Bacovia [bakôvija]
i	v dvoglasnikih ⟨ia⟩, ⟨ie⟩, ⟨io⟩, ⟨iu⟩ v vzglasju in za samoglasnikom	j	Iași [jáši], Iorga [jorga], Poiana [pojána], Mamaia [mamája], Baia Mare [bája máre], Ploiești [plojești], Măiorescu [majorésku], Negoiu [negóju]
i	v dvoglasnikih ⟨ai⟩, ⟨ei⟩, ⟨oi⟩, ⟨ui⟩ v izglasju	j	Mihai [miháj], Sighetu Marmăției [sigétu marmácijej], Dorohoi [dorohój], Vaslui [vaslúj]
î		i	Țibuleac [cibuleák]
j		ž	Adjud [adžúd-], Gorj [górž-], Gheorghiu-Dej [georgíju-déž-], Jebeleanu [žebeleánu]; Cluj-Napoca [klúš-napóka], rod. Cluj-Napoce [klúža-napóke]
ni	v izglasju	n'/n	Petroșani [petrošan'/petrošan]
oa		ɤa	Hunedoara [huneduára], Sighișoara [sigišuára]
ș		š	Râșnov [ríšnov-], Sighișoara [sigišuára]

ț		c	Oltenița [olténica], Harghița [hargíca], Reșița [réšica], Galați [galáci]
u		u	Urlați [urláci], Radăuți [radaúci], Antonescu [antonésku], Enescu [enésku]
u	v dvoglasniku (navadno v izglasju)	u	Bacău [bakáv-], Buzău [buzáv-], Târgu Jiu [tírgu živ-], Gheorghiu [georgív-]
x	v prevzetih imenih	ks	Alexandrescu [aleksandrésku]

{1348} POSEBNOSTI

1. Imena v Franciji živečih Romunov izgovarjamo tudi po francosko, npr. **Cioran** [čorán] tudi [sjorán].
2. V Franciji živeči pisec, rojen kot *Eugen Ionescu* [éudžen jonésku], je svoje ime prilagodil francoščini in je splošno znan kot **Eugène Ionesco**, ki ga v slovenščini izgovarjamo [ežèn jonésko].

Podomačevanje romunskih besed in besednih zvez

OBČNA POIMENOVANJA

{1349} Občna poimenovanja iz romunščine prevajamo. Tista, ki jih ne, so

- a) **pisno podomačena**: **cujka** (romun. *țuică*) 'vrsta žganja';
- b) **pisno nepodomačena**: **tochitură** [tokitúra] 'golažu podobna mesna jed', **papanași** [papanáši] 'pecivo iz ocvrtega ali kuhanega testa'.

LASTNA IMENA

{1350} Večino lastnih imen ohranjamo zapisana tako, kot so v romunščini: **Dacia** [dáča] 'tovarna', **Bălănescu** [balanésku], **Râșnov** [ríšnov-], **Bistrița** [bístrica].

OSEBNA IMENA

{1351} Imena znanih romunskih vladarjev in vladarskih rodbin ter svetniška imena so podomačena, in sicer uporabljamo poslovenjena ali slovenska imena, podomačimo tudi razlikovalna določila, npr. **Ferdinand Romunski** [fêrdinand-romúnski] (romun. *Ferdinand I al României*), **Vlad III. Tepeș** [vlád- trétji tépeš] (romun. *Vlad Țepeș*), znan tudi kot **Drakula** [drákula] (romun. *Drăculea/Dracula*).

Prevzemanje romunskih priimkov

{1352} Romunska osebna imena prevzemamo nespremenjena: **Dragnea** [drágnea], **Prunaru** [prunáru].

- ✎ Številna romunska imena so tvorjena, in sicer so imenom prednikov dodani končaji (npr. *-escu*, *-eanu*, *-anu*, *-an*, *-aru* in *-atu*), tj. *Ionescu* (< *Ion* + *-escu*), *Budai-Deleanu* (< *Del* + *-eanu*).

ZEMLJEPIŠNA IMENA

{1353} Za redke romunske zemljepisne danosti se je uveljavilo slovensko lastno ime (eksonim). Med njimi so:

- kraji (**Bukarešta** [búkaręšta] (romun. *Bucureşti*), za ime glavnega mesta Moldavije *Chişinău* se je uveljavila oblika **Kišinjev** [kişinjév-]);
- pokrajine in gorovja (**Moldavija** [moldávija] (romun. *Moldova*), **Besarabija** [besarábija] (romun. *Basarabia*), **Karpati** [karpáti] (romun. *Munţii Carpaţi*), **Dakija** [dákija] (romun. *Dacia*) 'nekdanja rimska provinca', **Mala Vlaška** [mála vláška] (romun. *Oltenia*), **Velika Vlaška** [vélika vláška] (romun. *Muntenia*), **Transilvanija** [transilvánija] (romun. *Transilvania*));
- reke (**Mureš** [múreš] (romun. *Mureş*)).

{1354} Občnoimenske sestavine večbesednih imen prevajamo: **Baraganska stepa** [baragánska st] (romun. *Câmpia/Cîmpia Bărganului*), **Gozdni Karpati** [gózdni karpáti] (romun. *Carpaţii Orientali*), **Donavsko-črnomsrski prekop** [dónaŭsko-črnomôrski prekôp] (romun. *Canalul Dunăre-Marea Neagră*), **Hitri Kriš** [hítri kriš] (romun. *Krişul Repede*), **Moldavska planota** [moldáuška planôta] (romun. *Podişul Moldovei*).

{1355} POSEBNOSTI

1. Ime **Moldavija** [moldávija] je večdenotativno – uporablja se tako za državo z izvornim romunskim imenom *Moldova* kot tudi za zgodovinsko pokrajino.
2. Pokrajina **Transilvanija** [transilvánija] se je nekdanj imenovala tudi **Sedmograška** [sedmográška].
3. Nekatera romunska imena smo prevzemali iz drugih jezikov: **Temišvar** [témišvar] (romun. *Timişoara*), **Kalatida** [kalátida] (romun. *Mangalia*), **Dakija** [dákija] (romun. *Dacia*) 'nekdanja rimska provinca'.

[→ O skupinah lastnih imen, ki so podomačene ali nepodomačene, gl. poglavje »Prevzete besede in besedne zveze«.

[→ O položajih, ko namesto romunskih uporabimo slovenska imena, gl. poglavje »Slovenska imena namesto neslovenskih« (Prevzete besede in besedne zveze).

Posebnosti ter premene pri pregibanju in tvorbi oblik

SPREMEMBE SLOVNIČNIH KATEGORIJ

{1356} Romunska osebna imena po obliki naravnega spola uvrščamo v ustrezne sklanjatvene vzorce. Zemljepisna imena s končaji, neznačilnimi za slovenske paradigmatske vzorce, spremenijo spol, npr. imena na končni nenaglašeni *-a* so v slovenščini vedno ženskega spola ([Hunedoara](#) [huneduára]), tudi če v romunščini ni tako.

 Nekatera že v preteklosti podomačena imena so bila tudi v zapisu prilagojena tako, da se uvrščajo bodisi v ženski ([Bukarešta](#) [búkaręšta] ž (romun. *București* m)) bodisi v moški spol ([Temišvar](#) [témušvar] m (romun. *Timișoara* ž)).

{1357} Pri pregibanju ženskih osebnih imen, ki se končajo na *-eea*, upoštevamo, da se premenjuje le končnica *-a*, osnova pa ostaja nespremenjena, četudi se v rodniku pojavijo trije zaporedni *e*-ji, npr. [Andreea](#) [andrêa], rod. [Andreee](#) [andrêe].

DALJŠANJE OSNOVE

{1358} Osnovo daljšajo tisti samostalniki moškega spola, ki se sklanjajo po prvi moški sklanjatvi in katerih osnova se končuje na samoglasnik *i* ter na samoglasnika *e* in *u*, če nista končnici:

- [Arghezi](#) [argézi], rod. [Arghezija](#) [argézija];
- [Trahanache](#) [trahanáke], rod. [Trahanacheja](#) [trahanákeja];
- [Giurgiu](#) [džúrdžu], rod. [Giurgiuja](#) [džúrdžuja].

{1359} POSEBNOST

Pri nekaterih imenih na končaj *-scu* (npr. [Cărtărescu](#) [kartarésku]) ali na končni nenaglašeni *e* (npr. [Teodore](#) [teodóre]) je pregibanje odvisno od tega, ali sprejmemo končni *u* oz. *e* kot del osnove in zato podaljšujemo z *j* (rod. [Cărtărescuja](#) [kartaréskuja]; rod. [Teodoreja](#) [teodóreja]) ali kot končnico, ki jo premenjujemo (rod. [Cărtăresca](#) [kartaréska]; rod. [Teodora](#) [teodóra]).

 Podstava svojilnega pridevnika je enaka podaljšani osnovi imena: [Arghezijev](#) [argézijev-], [Giurgiu](#) [džúrdžujev-], [Cărtărescujev](#) [kartaréskujev-], [Teodorejev](#) [teodórejev-]. Ta je pri skupinah imen na *-e* in *-scu* lahko tudi nepodaljšana: [Cărtărescov](#) [kartaréskov], [Teodorov](#) [teodórov-].

PREGLAS

{1360} Preglas samoglasnika o v e se na splošno pojavlja pri sklanjanju moških imen na končne govorjene c, j, č in š, na mehčane glasove, ki se pred samoglasnikom izgovarjajo z j, ter pri vseh imenih, ki daljšajo osnovo z j. Enako velja za tvorbo svojilnega pridevnika.

- **Mihai** [miháj], or. z **Mihaiem** [z_mihájem], svoj. prid. **Mihaiev** [mihájev-]
- **Argeş** [árdžeš], or. z **Argeşem** [z_árdžešem]
- **Comăneci** [komanéč], or. s **Comăneciem** [s_komanéčem], svoj. prid. **Comăneci** [komanéčev-]
- **Arghezi** [argézi], or. z **Arghezijem** [z_argézijem], svoj. prid. **Arghezijev** [argézijev-]
- **Petroşani** [petrošan'/petrošan], or. s **Petroşaniem** [s_petrošanjem]

SKLANJANJE VEČBESEDNIH IMEN

{1361} Če je prva sestavina večbesednega imena nesamostojna, sklanjamo le drugo sestavino. Sklanjanje večbesednih zemljepisnih imen je sicer neenotno: pogosto pregibamo obe sestavini (**Cluj-Napoca** [klúš-napóka], rod. **Cluja-Napoce** [klúža-napóke]; **Podu Iloaiei** [pódu iloájej], rod. **Poduja Iloaieia** [póduja iloájeja]), tudi če je desni prilastek predložna zveza (**Săliştea de Sus** [salíştea de súš], rod. **Săliştee de Susa** [salíştee de súsa]; **Baia de Aramă** [bája de aráma], rod. **Baie de Arame** [báje de aráme]).

{1362} POSEBNOST

Pri zemljepisnih imenih, povezanih z vezajem, sklanjamo le prvo sestavino: **Boldeşti-Scăeni** [boldéšt-skaén], rod. **Boldeşti-Scăenia** [boldéšt'-skaénja]; **Fierbinţi-Târg** [fjerbínci-tírg], rod. **Fierbinţi-Târga** [fjerbínci-tírga] .

SLOVAŠČINA

Pisava

{1363} Slovaška različica latinične pisave ima 26 črk latiničnega črkopisa, ki ga dopolnjuje s 17 črkami z ločevalnimi znamenji in tremi dvočrkji – ⟨dz⟩, ⟨dž⟩ in ⟨ch⟩.

{1364} Slovaška abeceda: ⟨a A⟩, ⟨á Á⟩, ⟨ä Ä⟩, ⟨b B⟩, ⟨c C⟩, ⟨č Č⟩, ⟨d D⟩, ⟨ď Ď⟩, ⟨dz Dz⟩, ⟨dž Dž⟩, ⟨e E⟩, ⟨é É⟩, ⟨f F⟩, ⟨g G⟩, ⟨h H⟩, ⟨ch Ch⟩, ⟨i I⟩, ⟨í Í⟩, ⟨j J⟩, ⟨k K⟩, ⟨l L⟩, ⟨l' L'⟩, ⟨ḷ Ḷ⟩, ⟨m M⟩, ⟨n N⟩, ⟨ň Ň⟩, ⟨o O⟩, ⟨ó Ó⟩, ⟨ô Ô⟩, ⟨p P⟩, ⟨q Q⟩, ⟨r R⟩, ⟨ř

Ř), ⟨s S⟩, ⟨š Š⟩, ⟨t T⟩, ⟨ť Ť⟩, ⟨u U⟩, ⟨ú Ú⟩, ⟨v V⟩, ⟨w W⟩, ⟨x X⟩, ⟨y Y⟩, ⟨ý Ý⟩, ⟨z Z⟩, ⟨ž Ž⟩.

{1365} POSEBNOST

Črke ⟨q⟩, ⟨w⟩ in ⟨x⟩ so del slovaške abecede, pojavljajo pa se le v prevzetih besedah.

[→ O vključevanju slovaških posebnih črk in dvočrkij v slovensko abecedo gl. poglavje »Slovenska abeceda« (Pisna znamenja).

{1366} V slovaški pisavi je uporabljenih pet **ločevalnih znamenj**, ki jih pri prevzemanju ohranjamo:

- mehčaj ⟨'⟩ ob črkah ⟨d'⟩, ⟨l'⟩, ⟨t'⟩ in ⟨L'⟩ za označevanje mehkih soglasnikov;
- kljukica ⟨ˇ⟩ nad črkami ⟨č⟩, ⟨š⟩ in ⟨ž⟩ za označevanje šumevcev;
- kljukica ⟨ˇ⟩ nad črkami ⟨ň⟩, ⟨Ď⟩ in ⟨Ť⟩ za označevanje mehkih soglasnikov;
- ostrivec ⟨'⟩ nad črkami ⟨á⟩, ⟨é⟩, ⟨í⟩, ⟨ó⟩, ⟨ú⟩ in ⟨ý⟩ za označevanje dolgih samoglasnikov;
- ostrivec ⟨'⟩ nad črkama ⟨ĺ⟩ in ⟨ř⟩ za označevanje dolgih zlogotvornih zvočnikov;
- strešica ⟨^⟩ nad črko ⟨ô⟩ za označevanje dvoglasnika [uo];
- dvojna pika ⟨¨⟩ nad črko ⟨ä⟩ za označevanje kratkega širokega e-jevskega fonema.

 Ostrivec v obrazilu -ová ali -ý se piše le v (citatnem) imenovalniku ednine, [Nováková](#) [nóvakova], rod. [Novákove](#) [nóvakove]; [Hronský](#) [hrónski], rod. [Hronskega](#) [hrónskega].

[→ O ločevalnih znamenjih gl. preglednico »Ločevalna znamenja« (Prevzete besede in besedne zveze).

Izgovor

NAGLASNO MESTO

{1367} Slovaške besede so naglašene na **prvem** zlogu, npr. [Beňačková](#) [bénjačkova], [Kováč](#) [kôvač]. Pri prevzemanju imen iz slovaščine naglasno mesto praviloma ohranjamo.

- Slovaščina poleg glavnega pozna tudi **stranski naglas**, ki ga imajo besede z več kot tremi zlogi: pri štirizložnih je stranski naglas na tretjem zlogu, daljše besede pa ga imajo na tretjem ali predzadnjem zlogu. V slovenščini tako naglašene besede navadno izgovorimo z dvema naglasoma, npr. [Kratochvilová](#) [krátóhvílova].

RAZMERJA MED ČRKAMI IN GLASOVI

SAMOGLASNIKI

{1368}Samoglasnike, zapisane s črkami ⟨a⟩, ⟨e⟩, ⟨i⟩, ⟨o⟩ in ⟨u⟩, izgovarjamo po slovensko, ⟨i⟩ glede na položaj tudi kot [j].

{1369}POSEBNOSTI

1. Slovaščina loči med dolgimi in kratkimi samoglasniki. Dolgi ⟨á⟩, ⟨é⟩, ⟨í⟩, ⟨ó⟩ in ⟨ú⟩ so označeni z ostrivcem. Pri prevzemanju v slovenščino se kratki in dolgi samoglasniki izenačijo, izgovarjamo jih kot slovenske.
2. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨ä⟩, prevzemamo kot [ê]. Pojavlja se samo za soglasniki, zapisanimi s črkami ⟨b⟩, ⟨p⟩, ⟨m⟩ in ⟨v⟩, npr. [Svätý Jur](#) [svêti júr].
3. Samoglasnika, zapisana s črkama ⟨y⟩ in ⟨ý⟩, prevzemamo kot [j], npr. [Donovaly](#) [dónovalj], [Šťastný](#) [štjástni].

- Prevzemanje kakovosti samoglasnikov, zapisanih s črkama ⟨e⟩ in ⟨o⟩, iz preglednice ni izrecno razvidno. Samoglasnika, zapisana s črkama ⟨e⟩ in ⟨o⟩, prevzemamo praviloma kot ozka, kot široka pa, kadar e stoji pred *j* ali *r* oz. kadar o stoji pred *v* ali *u*. Široka sta tudi v besedah ali delih besed, ki so podobni slovenskim, npr. [Ipel'ské Predmostie](#) [ipél'ske/ipélske prêdmóstje], [Spišské Podhradie](#) [spíšske pôthradje].

[→ Za več informacij o prevzemanju e in o gl. poglavje »Samoglasniki v prevzetih imenih«.

{1370}Slovaščina pozna **dvoglasniški** fonem /uo/, ki je zapisan s črko ⟨ô⟩. Prevzemamo ga kot [uɔ], npr. [Konôpka](#) [kónuɔpka], [Orechová Potôň](#) [órehova pótuon'], [Hôrka](#) [huórka].

{1371}V črkovnem sklopu ⟨iV⟩ se ⟨i⟩ izgovarja kot [j], npr. [Mária](#) [márja], [Spišské Podhradie](#) [spíšske pôthradje], [Beniak](#) [bénjak], [Hostie](#) [hóstje], [Sliač](#) [sljáč], [Želiezovce](#) [žéljezouce], [Július](#) [júljus], [Kvietik](#) [kvjétik], [Piešťany](#) [pjéštjani].

SOGLASNIKI

{1372}Soglasnike, zapisane s črkami ⟨b⟩, ⟨c⟩, ⟨č⟩, ⟨d⟩, ⟨f⟩, ⟨g⟩, ⟨h⟩, ⟨j⟩, ⟨k⟩, ⟨l⟩, ⟨m⟩, ⟨n⟩, ⟨p⟩, ⟨r⟩, ⟨s⟩, ⟨š⟩, ⟨t⟩, ⟨v⟩, ⟨z⟩ in ⟨ž⟩ ter dvočrkjema ⟨dz⟩ in ⟨dž⟩, izgovarjamo po slovensko.

{1373}**Dvočrkje** ⟨ch⟩ prevzemamo v slovenščino kot [h], npr. [Michal](#) [míhal],

Púchov [púhov-], Krompachy [krómpahi].

{1374} Slovaščina pozna mehke soglasnike, ki so v pisavi označeni s črkami ⟨ḍ⟩, ⟨ñ⟩, ⟨ḷ⟩ in ⟨ṭ Ț⟩. Pri prevzemanju mehčanje nakazujemo z *j*: Beňačková [bénjačkova], Ďurišin [djúrišin], Ťažký [tjáški], Filakovo [filjakovo].

{1375} POSEBNOST

Soglasnike, ki so zapisani s črkami ⟨d⟩, ⟨n⟩, ⟨l⟩ in ⟨t⟩ in ki jih v slovaščini izgovarjajo mehčano, kadar stojijo pred ⟨e⟩, ⟨é⟩, ⟨i⟩ ali ⟨í⟩, v slovenščino prevzemamo kot navadne [d], [n], [l] in [t]: Devín [dévin], Orgoník [órgonik], Kadlečík [kádlečík], Tisovec [tísovec]. S tem se izenačijo z nemehčanimi v ženskih (izvirno) pridevniških oblikah, npr. Čertižné [čêrtižne], Zlaté Moravce [zláte mórauce], Skalité [skáliste].

 Zvenečnostne premene mehkih soglasnikov iz preglednice niso izrecno razvidne.

1. Črko ⟨ḍ Ǿ̣⟩ izgovorimo kot [dj] pred samoglasnikom (Ďuríčková [djúričkova]), v izglasju zaradi prilikovanja po zvenečnosti izgovorimo [ṭ], ki ni mehčan (slovenski glasovni sistem ne pozna mehčanega *ṭ*), npr. Sereď [sêret], rod. Sereďa [sêredja].

2. Črko ⟨ṭ Ț̣⟩ izgovorimo kot [tj]: Šťastný [štjástni]. V izglasju je izgovorjena kot [ṭ]: Kmeť [kmét], rod. Kmeťa [kmétja], Novoť [nôvot], rod. Novoťa [nôvotja].

{1376} Slovaške podvojene soglasnike v slovenščini izgovarjamo kot en glas, npr. Humenné [húmene], Havrilla [háurila], Vojtaššák [vójtašak], Kollár [kólar].

{1377} Slovaščina pozna zlogotvorne soglasnike. Kratka zlogotvorna zvočnika, zapisana s črkama ⟨l⟩ in ⟨r⟩, izgovarjamo po slovensko, torej s polglasnikom, npr. v imenu Trnava [tèrnava], Vlhová [vèlhova]. Dolga zlogotvorna zvočnika, zapisana s črkama ⟨ĺ⟩ in ⟨ṛ̌⟩, se v slovenščini izenačita s kratkima, npr. Mĺkva [mèlkva], Tṛ̌ník [tèrnik].

[→ V preglednici zvenečnostne premene niso posebej obravnavane, v zapisu izgovora pa so upoštevane, če je obravnavan kak drug pojav. Gl. preglednico za slovenščino.

Preglednica zapis – izgovor v slovenščini

{1378}

Zapis	Položaj	Izgovor v slovenščini	Zgled
ä		e	Sväťuš [svêtuš], Demänová [démenova]

d' Ď		dj	Ďuríčková [djúričkova], Ďurdiak [djúrdjak], Baďan [bádjan]
d'	v izglasju	t	Sered' [sêret], rod. Sered'a [sêredja]
ch		h	Chalupka [hálupka], Michal [míhal], Vojtech [vójteh] Ždiar [ždjár], Spišské Podhradie [spíšske pôthradje], Daniela [dánjela], Banská Štiavnica [bánska štjáunica], Turnianska Nová Ves [túrňanska nôva vés], Ipeľské Predmostie [ipél'ske prêdmostje], Golián [góljan], Želiezovce [žéljezouce], Július [júljus], Kvietik [kvjéтик]
i	v zvezi i in samoglasnika – (iV)	j	Ľudovít [ljúdivit], Ľubor [ljúbor], Bobuľová [bóbuljova]
ř	v izglasju in pred soglasnikom	ř/l	Kráľ [král'/král], rod. Kráľa [králja]; Bahýľ [báhil'/báhil], rod. Bahýľa [báhilja]; Topoľčany [tópol'čani/tópolčani], Olšavka [ól'sauka/ólšauka]
ň		nj	Mňačko [mnjáčko], Bošňák [bóšnjak]
ň	v izglasju	n'/n	Suchoň [súhon'/súhon], rod. Suchoňa [súhonja]; Modrý Kameň [módri kámən'/kámən], rod. Modrega Kamňa [módreka kámnja]
ô		uo	Konôpka [kónuopka], Štôla [štúola]
ť ť		tj	Šťastný [štjástni], Piešťany [pjéštjani], Hnúšťa [hnúštja]
ť	v izglasju	t	Kmeť [kmét], rod. Kmeťa [kmétja], Novot' [nôvot], rod. Novot'a [nôvotja]
y		i	Donovaly [dónovali], Bystrík [bístrík]
ý		i	Šťastný [štjástni], Štítnický [štítnickí], Lehotský [léhotski], Bahýľ [báhil']

{1379}POSEBNOST

Črka ⟨e⟩ se v slovaščini izgovarja kot [e] (slš. *Peter* [péter]), v slovenščini pa se je pri nekaterih imenih z izglasnimi -(ec), -(ek) in -(er) uveljavil polglasniški izgovor črke ⟨e⟩, npr. *Smokovec* [smókovec], kar vpliva na izpadanje neobstojnega samoglasnika – rod. *Smokovca* [smókouca]. Tako tudi rod. *Petra* [pétra] in svoj. prid. *Petrov* [pétrov-].

[→ O imenih z neobstojnim samoglasnikom gl. poglavje »Posebnosti in premene pri pregibanju in tvorbi oblik« (Slovaščina) in »Neobstojni samoglasniki v imenih iz drugih jezikov« (Črkovno-glasovne premene pri pregibanju in tvorjenju besed).

Podomačevanje slovaških besed in besednih zvez

OBČNA POIMENOVANJA

{1380} Občna poimenovanja iz slovaščine prevajamo. Pri tistih, ki jih ne (to so večinoma kulturno specifični izrazi), sledimo izgovoru v slovenščini, in sicer so te prevzete besede in besedne zveze

1. **pisno podomačene:** **korbačiki** [kórbačiki] (slš. *korbačiky*) 'prekajeni rezanci iz ovčjega sira'; **borovička** [bórovička] 'brinovo žganje';
2. **pisno nepodomačene:** **bryndza** [bríndza] 'mehki ovčji sir', **bryndzové halušky** [bríndzove háluški] 'krompirjevi cmoki z ovčjim sirom'.

LASTNA IMENA

{1381} Lastna imena večinoma ohranjamo zapisana tako, kot so v slovaščini: **Devín** [dévin], **Liptovský Mikuláš** [líptouški míkulaš], **Spišské Podhradie** [spíšske pôthradje] in **Spišská Nová Ves** [spíšska nôva vés]. Nekatera lastna imena so poslovenjena zaradi zgodovinskih okoliščin, izročila in dogovora.

OSEBNA IMENA

Prevzemanje slovaških priimkov

{1382} Priimki oseb ženskega spola se razlikujejo od moških priimkov in se končujejo s pridevniškim obrazilom **-ová**, npr. **Nováková** (m **Novák**); obrazilo se ne preglašuje, četudi se podstava moškega priimka konča na govornjene **c, j, č, š**, tj. **Kováčová** (m **Kováč**).

{1383} Če je izhodiščni priimek moškega spola pridevniški, se obrazilo prilagodi ženskemu spolu, npr. **Jesenská** (m **Jesenský**); **Ponická** (m **Ponický**).

 V sodobnem času poznamo tudi primere rabe slovaških priimkov brez obrazila za ženski spol. Slovaška zakonodaja omogoča vpis priimka brez obrazila v matični list, še vedno pa pri osebah ženskega spola prevladujejo priimki s pridevniškim obrazilom.

ZEMLJEPISNA IMENA

{1384} Slovenski eksonimi za slovaške zemljepisne danosti so redki. Večinoma gre za pisno podomačena večbesedna imena s prevedeno občnoimensko sestavino, npr. imena nekaterih gora in pogorij: **Nizke Tatry** (slš. *Nízke Tatry*), **Visoke Tatry** (slš. *Vysoké Tatry*), **Mala Fatra** (slš. *Malá Fatra*), **Velika**

[Fatra](#) (slš. *Veľká Fatra*), [Beli Karpati](#) (slš. *Biele Karpaty*), [Lomniški štít](#) (slš. *Lomnický štít*), [Slovaško rudogorje](#) (slš. *Slovenské rudohorie*).

{1385} Nekatera obrazila zemljepisnih imen in izpeljank iz zemljepisnih imen oblikoslovno prilagajamo slovenskemu jezikovnemu sistemu in jih nadomeščamo s slovenskima *-ski* in *-ški*: [Košiški okraj](#) (slš. *Košický kraj*; [Košice](#)) in [Spiški grad](#) (slš. *Spišský hrad*; [Spiš](#)) ter [Dobšinska ledena jama](#) (slš. *Dobšinská ľadová jaskyňa*).

{1386} Za nekatera imena uporabljamo samo podomačeno obliko, npr. za označevanje države [Slovaška](#) namesto slš. [Slovensko](#).

[→ O skupinah lastnih imen, ki so podomačene ali nepodomačene, gl. poglavje »Prevzete besede in besedne zveze«.

Posebnosti ter premene pri pregibanju in tvorbi oblik

SPREMEMBE SLOVNIČNIH KATEGORIJ

{1387} Nekatera imena se v slovaščini sklanjajo po drugi ženski sklanjatvi, v slovenščini pa jih kot imena moškega spola uvrščamo v prvo moško sklanjatev, npr. [Sered'](#) [sêret], rod. [Sered'a](#) [sêredja] (slš. *Sered' ž*); [Debrad'](#) [débrat], rod. [Debraďa](#) [débradja] (slš. *Debrad' ž*).

{1388} Pridevniška lastna imena sklanjamo po pridevniški, tj. četrti sklanjatvi:

1. imena moškega spola: [Lehotský](#) [léhotski], rod. [Lehotskega](#) [léhotskega], or. z [Lehotskim](#) [z_ léhotskim];
2. imena ženskega spola [Ponická](#) [pónicka], rod. [Ponicke](#) [pónicke], or. s [Ponicko](#) [s_ ponicko].

KRAJŠANJE OSNOVE ZARADI NEOBSTOPNIH SAMOGLASNIKOV

{1389} Črko ⟨e⟩ v nekaterih obrazilih (-(ec), -(ek), -(er) ...) v slovaščini izgovarjamo kot samoglasnik e, v slovenščini pa polglasniško. Pri prevzemanju tudi pri slovaških imenih sledimo načelu izpada polglasnika, npr. [Jablonec](#) [jáblonɛc], rod. [Jablonca](#) [jáblonca].

{1390} POSEBNOSTI

1. Samoglasnik o v končaju pri pregibanju lahko tudi ohranjamo, npr. [Sivok](#), rod. [Sivka/Sivoka](#); slš. [Pezinok](#), rod. [Pezinka/Pezinoka](#); slš. [Ružomberok](#),

rod. **Ružomberka/Ružomberoka**. Dvojna možnost pregibanja vpliva na različne glasovne uresničitve oblik in tudi pridevniških tvorjenk, npr. z dvoustnično varianto fonema /v/ (**Pavol** [pávol], rod. **Pavla** [pávla]) ali z zobnoustnično varianto pred samoglasnikom (**Pavol** [pávol], rod. **Pavola** [pávola]).

2. Priimke kot **Janovic** uporabljamo v slovenščini po vzorcu **Lajovic**, in sicer se nekdanji neobstoječi *i* danes ohranja tako pri pregibanju (**Janovic** [jánovic], rod. **Janovica** [jánovica], or. z **Janovicem** [z_jánovicem]) kot pri tvorbi svojilnih pridevnikov (svoj. prid. **Janovičev** [jánovičev-]).

 Podstava svojilnega pridevnika izhaja iz rodilniške osnove imena, npr. **Janovičev** [jánovičev-], ki je lahko različna, **Pavlov** [páulov-] ali **Pavolov** [pávolov-].

DALJŠANJE OSNOVE

{1391}Osnovo podaljšujejo z *j* samostalniki moškega spola, ki se sklanjajo po 1. moški sklanjatvi in pri katerih se govorjena osnova konča na samoglasnike **á, é/e, í/i, ó, ú/u**, kar je v slovaščini redko, saj so imena naglašena na začetnem zlogu, imena z izglasnim *i* so večinoma pridevniška in jih pregibamo po 4. sklanjatvi. Daljšanje se pojavlja večinoma pri imenih na samoglasnik *i*, in sicer je pisno in glasovno: **Kubani** [kúbani], rod. **Kubanja** [kúbanija]; **Fándly** [fándli], rod. **Fandlyja** [fándlija]. Enako velja za nekatera imena na končni govorjeni *r*, npr. **Vladimir** [vládimir], rod. **Vladimirja** [vládimirja] (toda: **Štúr** [štúr], rod. **Štúra** [štúra]).

 Podstava svojilnega pridevnika izhaja iz podaljšane osnove imena, npr. **Kubanijev** [kúbanijev-], **Vladimirjev** [vládimirjev-].

PREGLAS

{1392}Preglas samoglasnika *o* v *e* se pojavlja pri sklanjanju moških imen, če se govorjena osnova ali podstava tvorjenke konča na *c, j, č, š*. Pri tvorbi svojilnega pridevnika iz imen na končni *c* pride tudi do palatalizacijske premene *c* v *č*.

⟨c⟩ **Moric** [móric], or. z **Moricem** [z_móricem]; svoj. prid. **Moričev** [móričev-]

⟨j⟩ **Juraj** [júraj], or. z **Jurajem** [z_júrajem]; svoj. prid. **Jurajev** [júrajev-]

⟨š⟩ **Murgaš** [múrgaš], or. z **Murgašem** [z_múrgašem]; svoj. prid. **Murgašev** [múrgašev-]

⟨č⟩ **Grupač** [grúpač], or. z **Grupačem** [z_grúpačem]; svoj. prid. **Grupačev** [grúpačev-]

⟨ž⟩ **Balaž** [bálaš], or. z **Balažem** [z_bálažem], svoj. prid. **Balažev** [bálažev-]

{1393}Preglašujemo tudi imena

1. na končni soglasnik *r* in samoglasnik *i* (zapisan kot ⟨i⟩, ⟨y⟩), ki osnovo podaljšujejo z *j* (**Bednár** [bédnar], rod. **Bednárja** [bédnarja], or. z **Bednárjem** [z_bédnarjem]; svoj. prid. **Bednárjev** [bédnarjev-]);

2. z osnovo/podstavo na končne mehke ⟨d'⟩, ⟨ñ⟩, ⟨l'⟩, ⟨t'⟩, pri katerih mehčanost zaznamujemo z zvočnikom *j*:

- **Sered'** [sêret], rod. **Sered'a** [sêredja], or. **s Sered'em** [s_sêredjem]
- **Král'** [král'/král], rod. **Král'a** [králja], or. **s Kra'em** [s_králjem]; svoj. prid. **Kra'ev** [králjev-]
- **Suchoň** [súhon'/súhon], rod. **Suchoňa** [súhonja], or. **s Suchoňem** [s_súhonjem]; svoj. prid. **Suchoňev** [súhonjev-]
- **Kmeť** [kmét], rod. **Kmeťa** [kmétja], or. **s Kmeťem** [s_kmétjem]; svoj. prid. **Kmeťev** [kmétjev-]

ŠPANŠČINA

Pisava

{1394}Španska različica latinične pisave ima 26 črk latiničnega črkopisa, črke z ločevalnimi znamenji, npr. ⟨ñ⟩, ⟨í⟩, ter šest dvočrkij, in sicer ⟨ch⟩, ⟨ll⟩, ⟨rr⟩, ⟨gu⟩, ⟨qu⟩ in ⟨tz⟩.

{1395}Španska abeceda: ⟨a A⟩, ⟨b B⟩, ⟨c C⟩, ⟨d D⟩, ⟨e E⟩, ⟨f F⟩, ⟨g G⟩, ⟨h H⟩, ⟨i I⟩, ⟨j J⟩, ⟨k K⟩, ⟨l L⟩, ⟨m M⟩, ⟨n N⟩, ⟨ñ Ñ⟩, ⟨o O⟩, ⟨p P⟩, ⟨q Q⟩, ⟨r R⟩, ⟨s S⟩, ⟨t T⟩, ⟨u U⟩, ⟨v V⟩, ⟨w W⟩, ⟨x X⟩, ⟨y Y⟩, ⟨z Z⟩.

{1396}POSEBNOST

Črki ⟨k⟩ in ⟨w⟩ se uporabljata le v prevzetih besedah.

 Španska abeceda se od osnovnega nabora latiničnega črkopisa (26 črk) razlikuje le v črki ⟨ñ⟩. Dvočrkji ⟨ch⟩ in ⟨ll⟩ pa od leta 2010 nista uvščeni v špansko abecedo.

[→ O vključevanju španskih črk v slovensko abecedo gl. poglavje »Slovenska abeceda« (Pisna znamenja).

{1397}V španski pisavi so uporabljena tri **ločevalna znamenja**, ki jih pri prevzemanju lastnih imen ohranjamo:

- vijuga ali tilda (˜) nad črko ⟨ñ⟩ za označevanje mehčanja;
- ostrivec (´) nad črko za samoglasnik za označevanje naglasnega mesta, ki se razlikuje od pričakovanega; ostrivec je obvezna sestavina črke;
- dvojna pika (¨) nad *u* v dvočrkju ⟨gü⟩ (nekoč tudi ⟨qü⟩), ki se uporablja redko.

[→ O ločevalnih znamenjih gl. preglednico »Ločevalna znamenja« (Prevzete besede in besedne zveze).

Izgovor

NAGLASNO MESTO

{1398}Pri prevzemanju imen iz španščine naglasno mesto praviloma ohranjamo.

{1399}Na **predzadnjem** zlogu so naglašene španske besede, ki se končujejo na

1. samoglasnik: **Murillo** [muríljɔ], **Montevideo** [montevideo];
2. samoglasniški črkovni sklop za španski dvoglasnik, v katerem se pri prevzemanju v slovenščino črka ⟨i⟩ izgovori kot [j], črka ⟨u⟩ pa kot [u]: **Antonio** [antónjɔ], **Gran Canaria** [grán kanárja], **Agua** [áɣua];
3. črko ⟨s⟩ ali ⟨n⟩: **Cervantes** [servántes], **Alenza y Nieto Salen** [alénsa i njéto sálen], **Carmen** [kármén].

{1400}Na **zadnjem** zlogu so naglašene besede, ki se končujejo na črke za soglasnike (razen ⟨s⟩ ali ⟨n⟩): **Arrabal** [arabál], **Guadalquivir** [ɣuadalkivír], **Pinochet (Ugarte)** [pinočét (ugárte)], **Aranjuez** [aranhués], rod. **Aranjueza** [aranhuésa].

{1401}POSEBNOSTI

1. Če se imena ne ravna po teh pravilih, imajo naglasno mesto zaznamovano z ostrivcem: **Cádiz** [kádis], rod. **Cádiz** [kádisa]; **Asunción** [asunsjón], **Calderón** [kalderón], **Dalí** [dalí], **Gaudí** [gaudí], **García** [garsíja], **Plácido** [plásido], **Ramón** [ramón], **Raúl** [raúl].
2. V nekaterih imenih v slovenščini zaradi pregibanja spremenimo pisno podobo in naglas: **Panama** [pánama] (šp. *Panamá* [panamá]). Sčasoma se lahko prvotni naglas spremeni: **Bogota** [bogóta] > **Bogota** [bógota] (šp. *Bogotá* [bogotá]).

 Izgovor daljših imen si v slovenščini olajšamo z dvema naglasoma: **Aguascalientes** [áɣuaskaljéntes].

[→ O vplivu naglasnega mesta na oblikoslovno vedenje gl. poglavje o pregibanju.

RAZMERJA MED ČRKAMI IN GLASOVI

SAMOGLASNIKI

{1402}Samoglasnike, zapisane s črkami ⟨a⟩, ⟨e⟩, ⟨i⟩, ⟨o⟩ in ⟨u⟩, izgovarjamo po slovensko; ⟨i⟩ in ⟨u⟩ glede na položaj tudi kot [j] in [u].

 Naglašena samoglasnika e in o izgovarjamo z ožino, razen e v položaju pred r in j, npr. **Duero** [duêro], **Mérida** [mêrida], **Monterrey** [monterêj], in o v položaju pred zobnoustničnim [v] (**Almodóvar** [almodôvar]) ali dvoustničnim [ɥ] (**Segovia** [segôɥja]). Izjemoma ⟨e⟩ izgovarjamo široko v vzdevku **Che** [čê], ki se sicer pogosto uporablja v dvobesednem imenu **Che Guevara** [če gevára].

{1403}Kombinacija črke ⟨i⟩, ki ni naglašena, in druge črke za samoglasnik v španščini tvori dvoglasnik. Črko ⟨i⟩ v položaju za samoglasnikom in pred soglasnikom ⟨ViC⟩ ter za soglasnikom in pred samoglasnikom ⟨CiV⟩ prevzemamo kot [j]: **Indurain** [indurájɲ], **Diego** [djégo], **Asunción** [asunsjón].

{1404}V sklopu črke ⟨í⟩ in poljubnega samoglasnika ⟨íV⟩ se pojavlja **zev**, ki ga v izgovoru zapiramo z [j]: **María** [maríja], **Almería** [almeríja], **Río de la Plata** [ríjo de la pláta].

{1405}Črko ⟨u⟩ med soglasnikoma prevzemamo kot [u]: **Neruda** [nerúda]. Zveza nenaglašenega [u] in drugega samoglasnika v španščini tvori dvoglasnik; če je ⟨u⟩ v položaju za samoglasnikom in pred soglasnikom, ga izgovarjamo dvoglasniško kot [ɥ]: **Ceuta** [séɥta]. Pri manj znanih španskih besedah se pri prevzemanju lahko ohranja izvorni dvoglasniški izgovor tudi v položaju ⟨u⟩ za soglasnikom in pred samoglasnikom ⟨CuV⟩: **Duero** [duêro], **Beruete** [beruête]. Pri prevzemanju ⟨u⟩ med samoglasnikoma izgovarjamo kot [v] (**Teotihuacán** [téotivakán]), v vzglasju pa kot [v] ali [ɥ]: **Huelva** [vélva/ɥélva].

{1406}POSEBNOSTI

1. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨o⟩, izgovarjamo kot [o], le izjemoma s fonemom /v/ – prednostno zobnoustnično [v], lahko pa tudi dvoustnično [ɥ] (npr. v indijanskem zemljepisnem imenu **Oaxaca** [vaháka/ɥaháka]).
2. Samoglasnik, ki je v vlogi veznika zapisan s črko ⟨y⟩, se izgovori [j]: **Ortega y Gasset** [ortéga i gasét].

[→ O prilagoditvah izreke gl. poglavje »Zamenjave tujih glasov« (Prevzete besede in besedne zveze).

SOGLASNIKI

{1407}Soglasnike, zapisane s črkami ⟨b⟩, ⟨d⟩, ⟨f⟩, ⟨l⟩, ⟨m⟩, ⟨n⟩, ⟨p⟩, ⟨r⟩, ⟨t⟩ in ⟨v⟩, izgovarjamo po slovensko.

{1408}Soglasnik, zapisan s črko ⟨g⟩, prevzemamo kot [g], razen pred ⟨e⟩ in ⟨i⟩, kjer izgovarjamo [h]: **Málaga** [málaga], **Managua** [manáɣua], **Sagunto** [sagúnto], **El Greco** [el gréko], **Gris** [grís], **Iglesias** [iglésjas]; **Cartagena** [kartahéna], **Gijón** [hihón].

{1409}Črka ⟨h⟩ je nema: **Hernández** [ernándes], rod. **Hernándeza** [ernándesa]; **Bahamonde** [baamónde], **Mulhacén** [mulasén].

{1410}Soglasnik, zapisan s črko ⟨j⟩, prevzemamo kot [h]: **José** [hosé].

{1411}Mehčani soglasnik, zapisan s črko ⟨ñ⟩, je v španščini fonem /ɲ/, ki ga v slovenščino prevzemamo kot [nj]: **Buñuel** [bunjuél].

{1412}Soglasnik, zapisan s črko ⟨s⟩, prevzemamo kot [s]: **Castro** [kástro], **Las Casas** [las kásas]. V redkih imenih pred zvočniki ⟨m⟩, ⟨n⟩ in ⟨l⟩ ga izgovarjamo [z]: **Isla** [ízla].

{1413}Črka ⟨x⟩ je v lastnih imenih redka (npr. šp. *Extremadura* [e(k)stremadúra], v podomačenem zapisu **Extremadura**), razen v imenih, prevzetih v španščino iz indijanskih jezikov (gl. posebnosti pod preglednico).

{1414}POSEBNOSTI

1. Črki ⟨b⟩ in ⟨v⟩ se v španščini uporabljata za en fonem, tj. /β/, prevzemamo pa ju kot [b] ali [v], torej ju izgovarjamo »po črki«, npr. **Arrabal** [arabál], **Bilbao** [bilbáo], **Cristóbal** [kristóbal]; **Blasco Ibáñez** [blásko ibánjes], rod. **Blasca Ibáñeza** [bláska ibánjesa]; **Zurbarán** [surbarán], **Pablo** [páblo]; **Ávila** [ávila], **Valladolid** [valjadolíd-], **Rivera** [rivêra].

2. Soglasnik, zapisan s črko ⟨d⟩, ki je v španščini na koncu besede izgovorjen skoraj neslišno, v slovenščini izgovarjamo običajno: **Valladolid** [valjadolít], rod. **Valladolida** [valjadolída].

3. Soglasnik, zapisan s črko ⟨y⟩, izgovarjamo [j]: **Pelayo** [pelájo].

4. Soglasnik, zapisan s črko ⟨z⟩, je v španščini fonem /θ/, ki ga v slovenščino prevzemamo kot [s]: **Suárez** [suáres], rod. **Suárezza** [suáresa].

{1415}**Dvočrkja** izgovarjamo takole: ⟨ch⟩ kot [č], ⟨ll⟩ kot [lj], ⟨rr⟩ kot [r], ⟨tz⟩ kot [c], ⟨gu⟩ kot [g] in ⟨qu⟩ kot [k].

 Dvočrkje ⟨ll⟩ se v španščini izgovarja /l/ (to v slovenščini ustreza izgovoru [lj]) in tudi /j/ (to v slovenščini ustreza izgovoru [j]). Nihanje med obema možnostma se odraža tudi v podomačenem zapisu zemljepisnega imena **Majorka** (šp. *Mallorca*). Dvočrkje ⟨ll⟩ prevzemamo kot [lj].

[→ V preglednici zvonečnosti premene niso posebej obravnavane, v zapisu izgovora pa so upoštevane, če je obravnavan kak drug pojav. Gl. preglednico za slovenščino.

Preglednica zapis – izgovor v slovenščini

{1416}

Zapis	Položaj	Izgovor v slovenščini	Zgled
c	pred ⟨a⟩, ⟨o⟩, ⟨u⟩	k	Caracas [karákas], Alicante [alikánte], Titicaca [titikáka], Costa del Sol [kósta del sól], Escorial [eskorjál], Acapulco [akapúlko], Cuzco [kúsko]
c	pred ⟨e⟩ ali ⟨i⟩	s	Algeciras [alhesíras], Vicente [visénte], Balenciaga [balensjága]
ch		č	Ochoa [očóa]; Sánchez [sánčes], rod. Sáncheza [sánčesa]
g	pred ⟨e⟩ in ⟨i⟩	h	Algeciras [alhesíras]; Giménez [himénes], rod. Giméneza [himénesa]
gu	pred ⟨e⟩ in ⟨i⟩	g	Guevara [gevára], Aguirre [agíre]
i	razen med soglasnikoma (v dvoglasnikih)	j	Buenos Aires [buénoš ájres], Chiapas [čjápás]; La Rioja [la rjóha], Segovia [segôujja], Oviedo [oujédo], Asunción [asunsjón]
j		h	Vallejo [valjého], Jiménez [himénes], rod. Jiménezza [himénesa]; José [hosé], Jorge [hórhe]
ll		lj	Murillo [muríljo], Tordesillas [tordesíljás], Palma de Mallorca [pálma de maljórka], Allende [aljénde]
ñ		nj	Buñuel [bunjuél], La Coruña [la korúnja], El Niño [el nínjo]
qu	pred ⟨e⟩ in ⟨i⟩/⟨í⟩	k	Velázquez [veláskes], rod. Velásqueza [veláskesa]; Barranquilla [barankílja], Quito [kító], Esquivel [eskivél], Chiriquí [čirikí]
rr		r	Arrabal [arabál], Pizarro [pisáro]
s	pred zvočniki ⟨m⟩, ⟨n⟩ in ⟨l⟩	z	Marismas [marízmas]; Jiménez de Cisneros [himénez de siznêros], rod. Jiménezza de Cisnerosa [himénesa de siznêrosa]; Isla [ízla]
tz	v imenih iz indijanskih jezikov	c	Chichén-Itzá [čičén-íca], Quetzalcóatl [kécalcóatəl]
u	med soglasnikoma	u	Burgos [búrgos], Cusco [kúsko], Unamuno [unamúno]
u	za samoglasnikom in pred soglasnikom ⟨VuC⟩ (v dvoglasnikih)	ụ	Ceuta [séụta], Saura [sáụra]
u	za soglasnikom in pred samoglasnikom ⟨CuV⟩ (v dvoglasnikih)	ụ	Juan [hụán], Agua [ágụa], Suárez [sụáres], rod. Suárezza [sụáresa], Aranjuez [aranhụés], rod. Aranjueza [aranhụésa], Cuernavaca [kụernaváca], Manuel [manụél], Fuentes [fụéntes], Beruete [berụéte], Ruiz [rụís], rod. Ruiza [rụísa]
u	med samoglasnikoma	v	Teotihuacán [téotivakán], Talcahuano [talkaváno]

u	v vzglasju pred samoglasnikom (v dvoglasnikih)	v/ɥ	Huelva [vélva/ɥélva], Huesca [véska/ɥéska], Huerquehue [verkéve/ɥerkéɥe]
ü		ɥ	Güímar [guímar], Güiraldes [güiráldes]
x	pred samoglasnikom	ks	Aleixandre [alejksándre]
x	v imenih z različico na ⟨j⟩	h	Ximénez [himénes], rod. Ximéneza [himénesa] (različica Jiménez)
y		j	Goya [gója], Yepes [jépes], Monterrey [monteréj]
y	kot veznik	i	Ramón y Cajal [ramón i kahál]
z		s	Zaragoza [saragósa], Zamora [samóra], Zurbarán [surbarán], Jazmín [hasmín]; Pérez Rodríguez [pêres rodríges], rod. Péreza Rodríguez [pêresa rodrígesa]

{1417}POSEBNOSTI

Odstopanja od zakonitosti, predstavljenih v preglednici, se pojavljajo zaradi prevzemov iz preteklosti.

1. Črka ⟨b⟩ je v pisno podomačenih imenih prevzeta s črko ⟨v⟩, npr. [Havana](#) (šp. *La Habana*), v izgovorno podomačenih pa z glasom [v], npr. [Córdoba](#) [kórdova].
2. Črka ⟨c⟩ pred ⟨e⟩ in ⟨i⟩ se je izgovarjala, kot je zapisana, zato je tudi danes v rabi dvojnični izgovor: [Barcelona](#) [barcelóna/barselóna]. Enako [Valencija](#) za pokrajino v Španiji; [Valencia](#) [valéncija/valénsija] za mesto v Španiji (uradno katalonsko za oboje [València](#) [valénsija]); [Valencia](#) [valénsja] za mesto v Venezueli.
3. Črka ⟨h⟩ v podomačenih zemljepisnih imenih oz. eksonimih ni nema: [Havana](#) [havána], [Honduras](#) [hondúras].
4. Črkovni sklop ⟨qui⟩, ki je v španščini izgovorjen [ki], se je pri občnih poimenovanjih v slovenščini uveljavil kot [kvi]: [konkvistador](#) [konkvistadór], [rekonkvista](#) [rekonkvísta].
5. V pisno in izgovorno podomačenih imenih je ⟨u⟩ pred samoglasnikom (v dvoglasnikih) zapisan in izgovorjen z ⟨v⟩: [Gvatemala](#) [gvatemála], [Nikaragva](#) [nikarágva].
6. Črka ⟨z⟩ v nekaterih že dolgo prisotnih imenih izgovarjamo kot [z] ([La Paz](#) [la pás], rod. [La Paza](#) [la páza]; [Zorro](#) [zóro]), redkeje kot [c]: [Ibiza](#) [íbica] poleg [íbisa].
7. V imenih, **prevzetih v španščino iz indijanskih jezikov**, se je ⟨x⟩ v izvornih jezikih izgovarjal kot [š]. Ker španščina ne pozna glasu [š], je črka ⟨x⟩ lahko izgovorjena na različne načine, in sicer:
 - kot [s], npr. [Taxco](#) [tásko], [Xochimilco](#) [sočimílko/hočimílko];
 - kot [h], npr. [Ciudad de México](#) [sjudád de méhiko], [Oaxaca](#) [vaháka/ɥaháka], [Xalapa](#) (različica [Jalapa](#)) [halápa];
 - kot [š], npr. [Uxmal](#) [ušmál], [Xipe Totec](#) [šípe toték];
 - kot [ks], npr. [Tuxtla Gutiérrez](#) [túkstla gutjêres], rod. [Tuxtla Gutiérrez](#) [túkstle gutjêres].

AMERIŠKA ŠPANŠČINA

{1418}V ameriški španščini se ⟨ll⟩ izgovarja kot [j] (t. i. *yeísmo*), v Argentini, Urugvaju in Paragvaju kot mehki ž, tj. [ž], ponekod celo [š]. Črki ⟨g⟩ in ⟨y⟩ se ponekod izgovarjata [ž].

Podomačevanje španskih besed in besednih zvez

OBČNA POIMENOVANJA

{1419}Občna poimenovanja iz španščine prevajamo. Pri tistih, ki jih ne, sledimo izgovoru v slovenščini, in sicer so besede

- **pisno podomačene:** **hunta** [húnta] (šp. *junta*), **flamenko** [flaménko] (šp. *flamenco*), **gavčo** [gáũčo] (šp. *gaucho*), **pikador** [pikadór] (šp. *picador*), **paelja** [paélja] (šp. *paella*), **tortilja** [tortíljja];
- **pisno nepodomačene:** **siesta** [sjésta] 'opoldanski počitek', **dueña** [duénja] 'gospa, spremljevalka, vzgojiteljica', **mudéjar** [mudéhar] 'dekorativni stil'.

{1420}POSEBNOSTI

1. Nekatere besede so se v zapisu oddaljile od izgovora v izvirniku: **lama** [láma] (šp. *llama* [ljáma]), **gverila** [gveríla] (šp. *guerrilla* [gerílja]), **pezeta** [pezéta] (šp. *peseta* [peséta]).
2. Posamezne besede se v knjižnem jeziku pojavljajo kot dvojnice: **sangrija/sangria** [sangríja] (šp. *sangría*), **guacamole/gvakamole** [gʷakamóle/gvakamóle] (šp. *guacamole*).

LASTNA IMENA

{1421}Lastna imena večinoma ohranjamo zapisana tako, kot so v španščini: **Sevilla**[sevílja], **Goya** [gója], **Salamanca** [salamánka], **El Greco** [el gréko], **Ávila** [ávila], **Cristóbal** [kristóbal], **Las Palmas** [las pálmás]. Nekatera lastna imena so poslovenjena zaradi zgodovinskih okoliščin, izročila in dogovora. Med podomačena imena uvrščamo tudi izpeljanke iz podomačenih imen, npr. **Kubanka**, **Čilenec**, **španski**.

OSEBNA IMENA

{1422}Imena španskih vladarjev so podomačena, in sicer se je uveljavilo, da namesto španskih osebnih imen uporabljamo slovenska, še zlasti, če gre za zgodovinska imena z vrstilnim števnikom kot dodatkom, npr. **Filip II. Španski** (franc. *Felipe II de España*), **Alfonz VI. Pogumni** (šp. *Alfonso VI*, »*el Bravo*«), **Alfonz X. Modri** (šp. *Alfonso X*, »*el Sabio*«), sicer uporabljamo – v skladu z uveljavljeno rabo – tudi nepodomačena imena (**Juan Carlos I.** [hʷán kárlos pèrvi]). Enako velja tudi za imena svetnikov. Pri starejših imenih prevedemo ali podomačimo tudi razlikovalna določila, npr. **Janez od Križa** (šp. *Juan de la Cruz*), **Terezija Avilska** [terêzija ávilska] (šp. *Teresa de Jesús / Teresa de Ávila*).

{1423}Imena oseb so redko podomačena – podomačitve so znane iz literarnih prevodov, npr. **don Kihot** [dón kihót] (šp. *don Quijote*), **Sančo Pansa** [sánčo pánsa] (šp. *Sancho Panza*). Podomačena so tudi imena indijanskih ljudstev, npr. **Azteki** (šp. *Aztecas*), **Maji** (šp. *Mayas*).

Prevzemanje priimkov

{1424}V slovenščini priimke s predimki pišemo tako kot v španščini: **Pérez de Cuéllar** [pêres de kuélljar], rod. **Péreza de Cuéllarja** [pêresa de kuélljarja].

Dvojni priimki

{1425}V španščini so v rabi pogosti dvojni priimki, od katerih je prvi očetov, drugi materin, npr. (**Federico**) **García Lorca** [garsíja lórka]; (**Gabriel**) **García Márquez** [garsíja márkes], rod. **Garcíe/García Márqueza** [garsíje/garsíja márkesa]; (**Clara**) **Campoamor Rodríguez** [kampoamór rodríges].

Priimki s predimki

{1426}Sestavina večbesednih priimkov so lahko predložni (*de, de la*) ali vezniški predimki (*y* ali v galicijščini *e* v pomenu 'in'), pisani z malo začetnico: (**Miguel**) **de Unamuno** [de unamúno], (**Pedro**) **Calderón de la Barca** [kalderón de la bárka]; (**José**) **Ortega y Gasset** [ortéga i gasét], (**Eduardo**) **Dato e Iradier** [dátó e iradjêr]; (**Francisco José**) **de Goya y Lucientes** [de gója i lusjéntes].

{1427}POSEBNOST

V slovenščini večbesedne priimke znanih oseb pogosto uporabljamo v skrajšani obliki: **Lorca, Márquez, Franco, Goya, Unamuno**.

[→ O pisanju predimkov, gl. poglavje »Imena s predimki« (Velika in mala začetnica).

ZEMLJEPISNA IMENA

{1428}Le redko podomačujemo imena krajev, npr. glavno mesto Kube **Havana** (šp. *La Habana*) in Kolumbije **Bogota** (šp. *Bogotá*). Imena nekaterih mest domačimo pod vplivom enakozvočnih imen držav in pokrajin, npr. **Gvatemala** [gvatemála] (šp. *Ciudad de Guatemala*), **Panama** [pánama] (šp. *Ciudad de Panamá*), **Kordova** (šp. *Córdoba*). Med podomačena prištevamo tudi tista imena mest, ki se v slovenščini izgovarjajo enako, kot se pišejo, npr. **Madrid** [madrít], rod. **Madrida** [madrída], **Granada** [granáda].

{1429}**Pisno podomačene** so nekatere skupine lastnih imen, in sicer:

- imena držav, jezer, otokov, npr. **Kuba** (šp. *Cuba*), **Čile** (šp. *Chile*), **Španija** (šp. *España*), **Ekvador** (šp. *Ecuador*), **Paragvaj** (šp. *Paraguay*); **Majorka** (šp. *Mallorca*);

- imena pokrajin in rek, npr. **Manča** (šp. *La Mancha*), **Andaluzija** (šp. *Andalucía*), **Galicija** (šp. *Galicia*), **Kastilja** (šp. *Castilla*), **Estremadura** (šp. *Extremadura*), **Kordova** (šp. *Córdoba*); **Gvadalkivir** (šp. *Guadalquivir*), **Amazonka** (šp. *Rio Amazonas*).

{1430}**Prevajamo** občnoimenske sestavine večbesednih imen: **Argentinsko morje** (šp. *Mar Argentino*), **Kanarski otoki** (šp. *Islas Canarias*), **Meridska Kordiljera** (šp. *Cordillera de Mérida*); **Velikonočni otok** (šp. *Isla de Pascua*), **Ognjena zemlja** (šp. *Tierra del Fuego*), **Madridski stolp** (šp. *Torre de Madrid*), **Španski trg** (šp. *Plaza de España*), **Glavni trg** (šp. *Plaza Mayor*), **Sončna vrata** (šp. *Puerta del Sol*), **Kraljeva palača** (šp. *Palacio Real*).

{1431}POSEBNOST

Pri podomačitvi pri nekaterih imenih opuščamo določni člen: **Manča** (šp. *La Mancha*), **Salvador** (šp. *El Salvador*), **Havana** (šp. *La Habana*), toda **Las Palmas** (šp. *Las Palmas de Gran Canaria*).

[→ O skupinah lastnih imen, ki so podomačene ali nepodomačene, gl. poglavje »Prevzete besede in besedne zveze«.

[→ O položajih, ko namesto španskih uporabimo slovenska imena, gl. poglavje »Slovenska imena namesto neslovenskih« (Prevzete besede in besedne zveze).

Posebnosti ter premene pri pregibanju in tvorbi oblik

SPREMEMBE SLOVNIČNIH KATEGORIJ

{1432}S pregibanjem španskih prevzetih besed ni večjih težav. Po obliki slovničnega in naravnega spola jih uvrščamo v ustrezne sklanjatvene vzorce, le izjemoma kaka beseda spremeni spol, npr.:

- samostalnik izvirnega moškega spola **el dengue** m [el dénge] za tropsko vročinsko bolezen postane v slovenščini ženskega spola **denga** [dénga], rod. **denge** [dénge];
- samostalnik izvirno ženskega spola **la chinchilla** [la činčilja] je v strokovnem jeziku moškega spola **činčila** [činčila], rod. **činčila/činčile**, daj. **činčilu/činčili**, v rabi pa je vse pogosteje ženskega spola **činčila**, rod. **činčile**.

{1433}Večjo spremembo so doživela le nekatera zemljepisna imena, v katerih je zaradi lažjega določanja spola in pregibanja naglas z zadnjega zloga premaknjen in so v slovenščini ženskega spola: **Bogotá** [bógota] ž,

rod. **Bogote** [bógote], (šp. *Bogotá* [bogotá] m); **Panamá** [pánama] ž,
rod. **Paname** [páname] (šp. *Panamá* [panamá] m); **Chichén-Itzá** [čičén-íca] ž,
rod. **Chichén-Itze** [čičén-íce] (šp. *Chichén-Itzá* [čičén-icá] m).

{1434}POSEBNOST

Pri imenu z neznačilnim končajem -(e) za moški spol (**Tenerife** m [tenerífe], rod. **Tenerifa**, mest. **na Tenerifu**) so v rabi različne neustrezne oblike, npr. **na Tenerifih**, **na Tenerifah**, **na Tenerifi**.

DALJŠANJE OSNOVE

{1435}Osnovo podaljšujejo z *j* samostalniki moškega spola, pri katerih se govorjena osnova konča na samoglasnike **á, é/e, í/i, ó, ú/u**; to je v španščini redko, zato je navadno označeno tudi na imenu z ločevalnim znamenjem (**José, Dalí**). Daljšanje je pisno in glasovno. Enako velja za imena na končni govorjeni *r*.

- **José** [hosé], rod. **Joseja** [hosêja]
- **Allende** [aljénde], rod. **Allendeja** [aljéndeja]
- **Dalí** [dalí], rod. **Dalíja** [dalíja]
- **Cotopaxi** [kotopáksi], rod. **Cotopaxija** [kotopáksija]
- **Machu Picchu** [máču píkču], rod. **Machu Picchuja** [máču píkčuja]
- **Illampu** [iljámpu], rod. **Illampuja** [iljámpuja]
- **Almodóvar** [almodôvar], rod. **Almodóvarja** [almodôvarja]

{1436}POSEBNOST

Pri imenih na končni nenaglašeni *e* (npr. **Lanzarote** [lansaróte]) je pregibanje odvisno od tega, ali sprejmemo končni *e* kot del osnove in jo podaljšujemo z *j* (**Lanzarote** [lansaróte], mest. **na Lanzaroteju** [na lansaróteju]) ali kot končnico, ki jo premenjujemo (**Lanzarote** [lansaróte], mest. **na Lanzarotu** [na lansarótu]).

 Podstava svojilnega pridevnika je podaljšana osnova imena, npr. **Joséjev** [hosêjev-], **Jorgejev** [hórhejev-], **Dalíjev** [dalíjev-], **Cotopaxijev** [kotopáksijev-], **Almodóvarjev** [almodôvarjev-].

PREGLAS

{1437}Preglas samoglasnika *o* v *e* se na splošno pojavlja, če se govorjena osnova ali podstava tvorjenke konča na *č* in *š* ter *c* in *j*. V španščini se pojavljata izglasna [č] in [j], zapisana na različne načine:

- ⟨ch⟩ **Samaranch** [sámaranč], or. **s Samaranchem** [s_sámarančem]; svoj. prid. **Samaranchev** [sámarančev-]
- ⟨y⟩ **Monterrey** [monterêj], or. **z Monterreyem** [z_monterêjem]
- ⟨y⟩ **Goya** [gója], or. **z Goyo** [z gójo] (redko **z Goyem** [z_gójem]); svoj. prid. **Goyev** [gójev-]

{1438} Preglas se uveljavlja tudi pri lastnih imenih moškega spola, ki se končujejo na govorjeni soglasnik *r* ali samoglasnike *á*, *é/e*, *í/i*, *ó*, *ú/u*, ki osnovo podaljšujejo z *j*, npr. *Dalí* [dalí], or. z *Dalíjem* [z dalíjem]; svoj. prid. *Dalíjev* [dalíjev-]. (Gl. poglavje »Daljšanje osnove«.)

{1439} POSEBNOSTI

1. Pri imenih z osnovo/podstavo na [lj], zapisano z dvočrkjem ⟨ll⟩, in [nj], zapisano s posebno črko ⟨ñ⟩, ki ji navadno sledi še končnica -o, je preglaševanje govorno ob pisnih dvojnicah: *Murillo* [muríljɔ], or. z *Murillem/Murillom* [z_muríljem], svoj. prid. *Murillev/Murillov* [muríljev-]; *Miño* [mínjo], or. z *Miñem/Miñom* [z_mínjem], svoj. prid. *Miñev/Miñov* [mínjev-].

2. Preglašujemo tudi imena moškega spola, pri katerih se *j* pojavlja v govoru zaradi zapiranja zeva v izglasnem samoglasniškem sklopu, npr. *García* [garsíja], or. z *Garcío* [z_garsíjo] (redko or. z *Garcíem* [z_garsíjem]); svoj. prid. *Garcíev* [garsíjev-].

[→ Osnovna pravila o preglaševanju gl. v poglavju »Glasovno-črkovne premene pri pregibanju in tvorjenju besed«.

SKLANJANJE VEČBESEDNIH IMEN

{1440} Večbesedna osebna imena zaradi enakovrednosti (prirednosti) sestavin pregibamo v vseh sestavinah, npr. *García Márquez* m [garsíja márkɛs], rod. *Garcíe/García Márqueza* [garsíje/garsíja márkɛsa]; *Lope de Vega* [lópe de véga], rod. *Lopeja de Vege/Vega* [lópeja de vége/véga]; *Vargas Llosa* [várgas ljósa], rod. *Vargasa Llose/Llosa* [várgasa ljóse/ljósa].

{1441} Predlog ali člen v priredno zloženem lastnem imenu ostane nespremenljiv: *Ramón y Cajal* m [ramón i kahál], rod. *Ramóna y Cajala*.

{1442} Če je prva sestavina nesamostojna, sklanjamo le drugo: *La Paz*, mest. v *La Pazu*.

{1443} Sklanjanje večbesednih zemljepisnih imen je neenotno. Če je desni prilastek predložna zveza, redkeje pregibamo obe sestavini: *Palma de Mallorca*, rod. *Palme de Mallorce*; *Río de la Plata*, rod. *Ría de la Plate* nasproti *Santiago de Compostela*, rod. *Santiaga de Compostela*; *Jerez de la Frontera*, rod. *Jereza de la Frontera*. Pri imenih pokrajin sklanjamo obe sestavini, ne glede na to, ali sta povezani z veznikom ali z vezajem: *Kastilja in León*, mest. v *Kastilji in Leónu*; *Kastilja – La Manča*, mest. v *Kastilji – La Manči*.

Nekaj pogloblitnih razlik med rabo ločil v španščini in slovenščini

{1444}Pri prevajanju iz španščine smo pozorni na spremembe pri rabi ločil. Od slovenskih pravil se španska razlikuje predvsem v pisanju vprašaja (¿____?), klicaja (¡____!) in narekovajev (<<____>>) ter zaporedju dvojnih ločil in stičnosti.

1. Dobesedni navedek premege govora v španskem narekovaju ima ločilo za narekovajem: «____», za vprašalno ali vzklično povedjo stavijo še piko: «¿____?», ravno tako za tripičjem «____...», sredi povedi tudi vejico «¿____?», ____ «¿____?». ipd.

2. Pomišljaj v določenih položajih je daljši (t. i. *m*-črtica) od slovenskega (t. i. *n*-črtica) ter desno- in levostičen: ____ — ____ — ____ (vrivki, namesto vejice), desnostičen je v dobesednem navedku premege govora in v spremnem stavku: ____ — ____ . .

[→ O pisanju premege govora gl. poglavje »Premi govor« (Ločila).

ŠVEDŠČINA

Pisava

{1445}Švedska različica latinične pisave ima 26 črk latiničnega črkopisa, ki ga dopolnjuje s tremi črkami z ločevalnim znamenjem, in sicer ⟨å⟩, ⟨ä⟩ in ⟨ö⟩. Pozna tudi več dvočrkij, mdr. ⟨dj⟩, ⟨gj⟩, ⟨hj⟩, ⟨lj⟩, ⟨kj⟩, ⟨sj⟩ in ⟨tj⟩, v imenih še ⟨ae⟩ in ⟨au⟩, ter tričrkij, mdr. ⟨sch⟩, ⟨ssi⟩, ⟨skj⟩ in ⟨stj⟩ (včasih zapisano tudi kot ⟨sti⟩).

{1446}Švedska abeceda: ⟨a A⟩, ⟨b B⟩, ⟨c C⟩, ⟨d D⟩, ⟨e E⟩, ⟨f F⟩, ⟨g G⟩, ⟨h H⟩, ⟨i I⟩, ⟨j J⟩, ⟨k K⟩, ⟨l L⟩, ⟨m M⟩, ⟨n N⟩, ⟨o O⟩, ⟨p P⟩, ⟨q Q⟩, ⟨r R⟩, ⟨s S⟩, ⟨t T⟩, ⟨u U⟩, ⟨v V⟩, ⟨w W⟩, ⟨x X⟩, ⟨y Y⟩, ⟨z Z⟩, ⟨å Å⟩, ⟨ä Ä⟩, ⟨ö Ö⟩.

{1447}POSEBNOST

Črki ⟨c⟩ in ⟨z⟩ se v švedščini uporabljata le v prevzetih besedah, zlasti lastnih imenih, črki ⟨q⟩ in ⟨w⟩ tudi pri zapisu švedskih lastnih imen.

[→ O vključevanju švedskih črk v slovensko abecedo gl. poglavje »Slovenska abeceda« (Pisna znamenja).

{1448}V švedski pisavi se uporabljata **dve ločevalni znamenji**, ki ju pri prevzemanju lastnih imen ohranjamo:

- krožec (°) nad črko (å);
- dvojna pika (¨) nad črkama (ä) in (ö).

Izgovor

NAGLASNO MESTO

{1449}Naglas je v švedščini nepremični in večinoma na **prvem** zlogu, vendar je veliko izjem. Zloženke imajo v švedščini dva naglasa.

 Švedščina je tonemski jezik, ki loči dva tona: akut ali rastoči ton in gravis ali padajoči (oz. dvovršni) ton. Enozložne besede imajo rastoči ton, večina dvo- in večzložnih besed ter zloženke pa padajoči ton. V slovenščino tonemskega naglaševanja ne prevzemamo.

{1450}Ob prevzemanju v slovenščino ohranjamo naglas na prvem zlogu:

Gamleby [gámlebi]. Daljše besede lahko prevzemamo kot dvonaglasnice (**Hattmakargatan** [hátmakargátan]) ali pa ožji izgovor nenaglašanih o in e v njih označimo s spodnjo piko: **Djurgården** [júrgørdən], **Vaxholm** [vákshølm/vákshøləm], **Enskede** [énšēde].

{1451}POSEBNOST

Nekatera imena so naglašena **na zadnjem zlogu**, in sicer

- priimki in tudi osebna imena na naglašeni **-en** imajo mesto naglasa označeno z ostrivcem: **Carlén** [karlén], **Dahlén** [dalén], **Franzén** [fransén], **Thorén** [torén], **Wesslén** [veslén]; **Helén** [helén], **Madelén** [madelén] (z različicama **Madeléne** in **Madeleine**);
- priimki na **-in** in **-ell** (brez naglasnega znamenja na besedi): **Juhlin** [julín], **Thulin** [tulín], **Wallin** [valín]; **Agrell** [agrél], **Sandell** [sandél].

RAZMERJA MED ČRKAMI IN GLASOVI

SAMOGLASNIKI

{1452}Samoglasnike, zapisane s črkami (a), (i) in (u), izgovarjamo po slovensko; (i) glede na položaj tudi kot [j].

{1453}POSEBNOSTI

1. Samoglasnik, zapisan s črko (å), prevzemamo kot [o]: **Åbo** [óbo], **Umeå** [úmeo].
2. Samoglasnik, zapisan s črko (ä), prevzemamo kot široki [e]: **Älmhult** [êlmhult], **Valsgårde** [vâlsjerde].

3. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨e⟩, prevzemamo kot [e] ([Cedrik](#) [sédrík], [Gamleby](#) [gámlebi]), tudi na koncu besede: [Kålle](#) [kóle], [Gällivare](#) [jêlivare]. V končajih -(en) in -(el) ga prevzemamo kot polglasnik: [Djurgården](#) [júrgørdən], [Vendel](#) [véndəl]; če pa bi zaradi izpada polglasnika pri pregibanju nastal težje izgovorljiv soglasniški sklop, ga prevzamemo kot [e]: [Ekängen](#) [ékengen], [Storhamnen](#) [stúrhamnen]. Končaj -(en) je lahko del besedotvornega morfema, npr. *-gren* 'veja'. V takem primeru se v švedščini ne izgovarja kot polglasnik, ampak kot [e], tako ga tudi prevzemamo: [Lindgren](#) [líndgren], [Sjögren](#) [šêgren].
4. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨o⟩, prevzemamo kot [o] ali [u]: [Norrköping](#) [nóršeping-], [Collinder](#) [kolínder], [Jonas](#) [júnas], [Karlskrona](#) [kárlskruna/karəlskruna]; le izglasni ⟨o⟩, ki ni naglašen in se v švedščini izgovarja [u], prevzemamo kot [o]: [Åbo](#) [óbo], [Örebro](#) [êrebro].
5. Samoglasnik, zapisan s črko ⟨ö⟩, prevzemamo kot široki [e]: [Öland](#) [êland-], [Utö](#) [úte].

- ✎ Poznavalci švedščine e v ⟨en⟩ in ⟨el⟩ sredi besede izgovarjajo tudi reducirano, tj. kot polglasnik, s čimer se približajo slušnemu vtisu izvirnega jezika.
- ✎ Pri izgovoru ⟨o⟩ je v poglavju predstavljen le osnovni princip prevzemanja z [o] oziroma [u]. V švedščini sicer obstaja mnogo izjem, zlasti ko je glas, ki ga zaznamuje ta črka, naglašen. Pri posameznih lastnih imenih je tako treba izgovor črke posebej preveriti: [Sonfjället](#) [sónfjelet].
- ✎ V švedščini ima vsak naglašeni samoglasnik dolgo in kratko različico, ki se večinoma razlikujeta tudi v kakovosti, ne samo v dolžini. Dolžina glasov je v švedščini pomenskorazločevalna, pri prevzemanju v slovenščino pa je ne upoštevamo.

{1454}V sklopu *i* in samoglasnik, tj. ⟨iV⟩, se pojavlja **zev**, ki ga v govoru zapiramo z [j]: [Laestadius](#) [lestádijus], [Mariana](#) [maríjana]. Črka ⟨i⟩ lahko v takem sklopu zaznamuje tudi soglasnik [j], npr. [Christian](#) [krístjan], [Cornelia](#) [kornélja], [Sebastian](#) [sebástjan].

{1455}POSEBNOST

Nekatera osebna imena s sklopom ⟨iV⟩ se v švedščini lahko izgovarjajo na oba načina, npr. [Marion](#) šved. [ˈmɑ:rjøn] ali (bolj razločno) šved. [ˈmɑ:rjøn]. V slovenščino v takih primerih prevzamemo različico, ki je izgovorjena bolj razločno, torej [Marion](#) [márijon]. Tako še: [Cecilia](#) [sesílija], [Cornelius](#) [kornélijus], [Sylvia](#) [sílvija].

{1456}Švedska samoglasniška **dvočrkja** prevzemamo:

- ⟨ae⟩ kot [e] ([Ulvaeus](#) [ulvéus], [Laestadius](#) [lestádijus]),
- ⟨au⟩ kot [o] ([Maud](#) [mód-], [Taube](#) [tób-]),
- ⟨ij⟩ kot [i] ([Wijk](#) [vík-]) ali kot [j] ([Geijer](#) [jêjer]).

{1457}POSEBNOSTI

1. Dvočrkje ⟨ae⟩ je sicer zelo redko, v sodobni švedščini ga je večinoma zamenjala črka ⟨ä⟩. V imenu [Claes](#) [klás] ga izjemoma prevzemamo kot [a]. Zaporedje črk ⟨a⟩ in ⟨e⟩ sicer najpogosteje zaznamuje dva ločena samoglasnika: [Michael](#) [míkael].

2. Dvočrkje ⟨au⟩ se pojavlja tudi v prevzetih lastnih imenih, kjer ga izgovarjamo po črki, npr. iz latinščine **August** [áugust] in iz nemščine **Bauer** [báuer].

SOGLASNIKI

{1458}Soglasnike, zapisane s črkami ⟨b⟩, ⟨f⟩, ⟨j⟩, ⟨k⟩, ⟨l⟩, ⟨m⟩, ⟨n⟩, ⟨p⟩, ⟨r⟩, ⟨s⟩ in ⟨t⟩, izgovarjamo po slovensko, ⟨v⟩ glede na položaj tudi [ʊ] (npr. **Skövde** [šêʊde]).

{1459}POSEBNOSTI

1. Soglasnik, zapisan s črko ⟨c⟩, izgovarjamo kot [k] (**Carl** [kárl/kárel]) ali [s] (**Cedrik** [sédrik]).
2. Soglasnik, zapisan s črko ⟨g⟩, izgovarjamo kot [g] (**Gullberg** [gúlberg]) ali [j] (**Göran** [jêran]).
3. Soglasnik, zapisan s črko ⟨k⟩, izgovarjamo kot [k] (**Kalix** [káliks]) ali [š] (**Kerstin** [šêrstin]).
4. Soglasnik, zapisan s črko ⟨q⟩, izgovarjamo kot [k]: **Holmqvist** [hólmkvist].
5. Soglasnik, zapisan s črko ⟨w⟩, izgovarjamo kot [v]: **Wallström** [vástrem].
6. Soglasnik, zapisan s črko ⟨z⟩, izgovarjamo kot [s]: **Zetterlund** [séterlund-].

 Črka ⟨v⟩ se v švedščini pred nezvenečimi soglasniki izgovarja [f], v knjižni slovenščini jo izgovarjamo dvoustnično: **Gustavsson** [gústavʊsɔn].

{1460}Črke ⟨d⟩, ⟨g⟩, ⟨h⟩ in ⟨l⟩ so položajno tudi **neme**, in sicer

- kadar se v vzglasju ali na začetku drugega dela zloženke pojavljajo pred ⟨j⟩: **Djurgården** [júrgørdən], **Rådjursgatan** [rójursgátan]; **Gjutargatan** [júrtargátan], **Fiskgusevägen** [fískjusevêgən]; **Hjortfors** [júrtfors], **Kronhjortsgatan** [krúnjurtsgátan]; **Ljusnan** [júsnan], **Herrljunga** [hêrjunga];
- ⟨h⟩ v posameznih primerih tudi sredi besede ali v izglasju: **Juhlin** [julín], **Kragh** [krág-].

{1461}Črko ⟨x⟩ prevzemamo kot soglasniški **sklop** [ks]: **Vaxholm** [vákshølm]. V črkovnem sklopu ⟨xj⟩ jo prevzemamo kot [kš]: **Växjö** [vêkše].

{1462}Črko ⟨y⟩ prevzemamo kot [i] (**Ystad** [ístad-]) ali kot [j] (**Boye** [bóje]).

{1463}**Podvojene črke** za soglasnike izgovarjamo kot en glas: **Janne** [jáne], **Uppsala** [úpsala], **Larsson** [lárson], **Ullmann** [úlman].

{1464}Soglasniška **dvočrkja** in **tričrkja** prevzemamo

- ⟨dt⟩ kot [t] (**Blomstedt** [blúmstet]);
- ⟨kj⟩, ⟨ti⟩, ⟨sk⟩, ⟨sj⟩ in ⟨tj⟩ kot [š] (**Kjell** [šêl], **Skövde** [šêʊde]);
- ⟨sch⟩, ⟨skj⟩, ⟨sti⟩ in ⟨stj⟩ kot [š] (**Stjärnfeldt** [šêrnfél̥t]).

✎ Soglasnik [š] je lahko v švedskih občnih besedah zapisan tudi z drugimi črkami, dvočrkji in tričrkji, npr.

- ⟨g⟩ (*geni* [šeni] 'genij'),
- ⟨j⟩ (*journalist* [šurnalíst] 'novinar'),
- ⟨ch⟩ (*choklad* [šoklád] 'čokolada', *lunch* [lúnš] 'kosilo'),
- ⟨ge⟩ (*garage* [garáš] 'garaža'),
- ⟨si⟩ (*invasion* [invašún], 'invazija'),
- ⟨ssi⟩ (*diskussion* [diskušún] 'razprava').

✎ Pozorni smo na razlikovanje dvočrkja ⟨sk⟩ za [š] v položaju pred sprednjima samoglasnikoma e in i (*Skövde* [šêvude], *Skillinge* [šílinge]) in črkovnega sklopa, ko je [sk] v položaju pred zadnjimi samoglasniki: *Skultuna* [skúltuna], *Skog* [skúg], *Skåne* [skóne], *Skansen* [skánsøn].

✎ Dvočrkje ⟨sh⟩, črkovni sklop ⟨tz⟩ in tričrkje ⟨sch⟩ se uporabljajo za zapisovanje prevzetih imen: *Shultz* [šúlts], *Schyman* [šíman].

Preglednica zapis – izgovor v slovenščini

{1465} Preglednica ponazarja razmerje med izvorno črko (ali dvo- ali veččrkjem) in ustreznim glasom (ali glasovi) v slovenščini.

Zapis	Položaj	Izgovor v slovenščini	Zgled
å		o	<i>Åland</i> [óland-], <i>Åbo</i> [óbo], <i>Umeå</i> [úmeo], <i>Skellefteå</i> [šeléfteo]
ä		e	<i>Älmhult</i> [êlmhult]/[êlæmhult], <i>Särna</i> [sêrna], <i>Valsgårde</i> [válsjerde]
ae		e	<i>Ulvaeus</i> [ulvéus], <i>Laestadius</i> [lestádijus]
au		o	<i>Maud</i> [mód-], <i>Taube</i> [tób-]
c	razen pred ⟨e⟩, ⟨i⟩, ⟨y⟩	k	<i>Carl</i> [kárł/kárel], <i>Clara</i> [klára], <i>Collinder</i> [kolínder]
c	pred ⟨e⟩, ⟨i⟩, ⟨y⟩	s	<i>Cecilia</i> [sesílija], <i>Cedrik</i> [sédrik], <i>Cylindervägen</i> [silíndervêgøn]
ch		k	<i>Christian</i> [krístjan], <i>Michael</i> [míkael]
ck		k	<i>Fjällbacka</i> [fjêlbaka]
d	razen v vzglasnem sklopu ⟨dj⟩	d	<i>Gotland</i> [gótland-], <i>Rydberg</i> [rídberg-]
d	v vzglasnem sklopu ⟨dj⟩	/	<i>Djurgården</i> [júrgørdøn]
dt		t	<i>Blomstedt</i> [blúmstet], <i>Karlfeldt</i> [kárľfelt]/[kárøľfelt]

e	razen v končajih -(en) in -(el)	e	Cedrik [sédrik], Gamleby [gámlebi]
e	v končajih -(en) in -(el)	ə	Djurgården [júrgɔrdən], Oxenstierna [úksenšérna], Vendel [véndəl]
g	pred zadnjimi samoglasniki [a], [o], [u]	g	Gamleby [gámlebi], Gotland [gótland], Gårdaríke [górdaríke], Gudrun [gúdrun], Roger [róger], Egil [égil], Strindberg [stríndberg-]
g	v vzglasju pred naglašema sprednjima samoglasnikoma e in i, zapisanima z ⟨ä⟩, ⟨e⟩, ⟨i⟩, ⟨ö⟩, ⟨y⟩; tudi sredi besede v zloženkah	j	Gävleborg [jêvleboɾg-], Geijer [jêjer], Gimo [jímo], Göran [jêran], Gyllenberg [jílenberg-]; Bogårdet [bújerdet], Ingegerd [íngejerd], Norrgima [nórgima], Västergötland [vésterjétland], Norrgym [nórgim]
g	v izglasju -(lg) (tudi na koncu prvega dela zloženke)	j	Älg [êl'], Älgholmen [êl'hɔlmən]
g	v vzglasnem sklopu ⟨gj⟩-	/	Gjutargatan [jútagátan]
h	v vzglasnem sklopu ⟨hj⟩-, v izglasju in posameznih drugih primerih	/	Hjortfors [júrtfors]; Kragh [krág-], Sarah [sára]; Ståhl [stól], Ahlin [alín], Thomas [túmas]
h	drugod	h	Henrik [hénrik], Simrishamn [símrišámən]
i	razen v nekaterih imenih	i	Birgitta [birgíta], Ahlin [álin], Björling [bjêrling-]
i	v nekaterih imenih med soglasnikom in samoglasnikom	j	Christian [krístjan], Stiernhielm [šêrnjêlm/šêrnjêlem]
k	pred zadnjimi samoglasniki [a], [o], [u]	k	Kalix [kálíks], Kosta [kósta], Kålmården [kólmɔrdən], Kullaberg [kúlaberg-]
k	pred naglašema e in i, zapisanima z ⟨ä⟩, ⟨e⟩, ⟨i⟩, ⟨ö⟩, ⟨y⟩, tudi sredi besede v zloženkah	š	Kårtorp [šêrtorp], Kerstin [šêrstin], Kivik [šívík], Köpenhamngatan [šêpenhamənzgátan], Kyrkesund [šírkesund]; Kållekärr [kólešer], Lysekil [lísešíl], Nyköping [níšeping], Botkyrka [bútšírka]
kj	v vzglasju	š	Kjell [šél]
l	v vzglasnem sklopu ⟨lj⟩ (tudi na začetku drugega dela zloženke)	/	Ljusnan [júsnan], Herrljunga [hêrjunga]
l	drugod	l	Olof [úlof]
o	v izglasju	o	Örebro [êrebro]
o	praviloma pred več črkami za soglasnike	o	Norrköping [nóršeping-], Drottningholm [drótninkhɔlm/drótninkhɔləm], Stockholm [stókhɔlm/stókhɔləm]

o	praviloma pred eno črko za soglasnik	u	Boda [búda], Johan [jú(h)an], Jonas [júnas], Landskrona [lántskruna], Olof [úlof], Tomas [túmas], Hornavan [húnavan], Stortorget [stúrtorget]
ö		e	Öland [êland-], Örjan [êrjan], Sören [sêrøn], Lagerlöf [lágerlef], Ekerö [ékere], Utö [úte]
q		k	Holmqvist [hólmkvist/hólømkvist], Malmquist [málmkvist/málømkvist], Quick [kvík]
sj		š	Sjöström [šêstrem], Sjögren [šêgren]
sk	pred (izvorno) naglašeniimi sprednjimi samoglasniki, zapisanimi ⟨ä⟩, ⟨e⟩, ⟨i⟩, ⟨ö⟩, ⟨y⟩	š	Skärholmen [šêrholmøn], Enskede [énšède], Skillinge [šílinge], Skövde [šêvde], Skyttorp [šítorp]
skj		š	Hammarskjöld [hámaršeld-], Nordenskjöld [núrdensšeld-]
sti	pred ⟨e⟩	š	Oxenstierna [úksenšêrna], Stiernhielm [šêrnjøl̥m/ šêrnjøl̥øm]
stj	pred ⟨ä⟩, ⟨e⟩	š	Stjärnfeldt [šêrnfel̥t], Stjernquist [šêrnkvist], Tavaststjerna [távastšêrna]
ti	sredi besede	š	Stationsvägen [stašúnsvêgen]
tj		š	Tjelvar [šêlvar], Tjos [šús]
w		v	Swedenborg [svédenbørg-], Wallström [vålstrem], Warg [vårg-]
x		ks	Vaxholm [våkshølm/våkshøløm]
xj		kš	Växjö [vêkše]
y		i	Ymer [ímer], Ystad [ístad-], Sylvia [sílvija], Gamleby [gámlebi]
y	v nekaterih prevzetih imenih	j	Boye [bóje], Key [kêj]
z	v nekaterih prevzetih imenih	s	Zetterlund [séterlund-], Zorn [sór̥n/sór̥øn]

{1466}POSEBNOSTI

1. Dvočrkje ⟨ch⟩ se v nekaterih prevzetih imenih izgovarja kot [š], npr. [Charlotta](#) [šarlóta].
2. Črka ⟨u⟩ v nekaterih starejših zapisih nadomešča ⟨v⟩, npr. [Malmquist](#) [málmkvist/málømkvist], vendar [Holmqvist](#) [hólmkvist/hólømkvist].
3. Nekatera zemljepisna imena, ki izvirajo iz samijščine ali finščine, ne sledijo švedskim pravilom izgovora, npr. ime mesta [Kiruna](#) [kíruna].
4. Angleška prevzeta imena se izgovarjajo po švedsko, npr. [Jimmie](#) [jími], [Jack](#) [ják], [Jessica](#) [jésika].

Podomačevanje švedskih besed in besednih zvez

OBČNA POIMENOVANJA

{1467}Občna poimenovanja iz švedščine prevajamo. Pri tistih, ki jih ne, sledimo izgovoru v slovenščini, in sicer so besede

1. **pisno podomačene:** **ombudsman** [ómbutsman] 'varuh (človekovih pravic)', **riksdagen** [rígzdágøn] 'švedski parlament', **skansen** [skánsen/skánsøn] 'muzej na prostem', **lagom** [lágom] 'ne preveč in ne premalo; ravno prav', **fika** [fíka] 'sladka malica', **fartlek** [fártlek] 'vrsta tekaškega treninga';

2. **pisno nepodomačene:** **öre** [êre] 'švedski stotin'.

{1468}Pisno in govorno so podomačena poimenovanja za merske enote (v strokovnih besedilih se večinoma uporabljajo pisno nepodomačene oblike): **angstrom/ångström** [ánkstrøm] (enota za merjenje dolžine, poimenovana po švedskem fiziku Ångströmu, mednarodni simbol je Å), **sivert/sievert** [sívert] (enota za merjenje vpliva manjših količin ionizirajočega sevanja na človeško telo, poimenovana po švedskem fiziku Sievertu, mednarodni simbol je Sv), **celzij** [célzij] (šved. *Celsius*).

LASTNA IMENA

{1469}Lastna imena večinoma ohranjamo zapisana tako, kot so v švedščini: **Åre** [óre], **Åmål** [ómol], **Rörö** [rêre], **Nyköping** [níšeping-].

OSEBNA IMENA

{1470}Imena znanih švedskih vladarjev in vladarskih rodbin so podomačena, in sicer uporabljamo poslovenjena ali slovenska imena, podomačimo tudi razlikovalna določila, npr. **Karel XVI. Gustav** [karəl šéstnajsti gústav-] (šved. *Carl XVI Gustaf*), **Silvija Švedska** [sílvija švétska] (šved. *Drottning Silvia*), (rodbina) **Vasa** [(rodbína) vása] (šved. *Vasaätten*). Enako velja za svetniška imena, npr. **sv. Brigita Švedska** [svéta brigíta švétska] (šved. *Den heliga Birgitta*).

ZEMLJEPISNA IMENA

{1471}Redka zemljepisna imena so podomačena oziroma imamo zanje slovenska imena (eksonime): **Laponska** [lapónska] (šved. *Lappland*); redkeje še **Skanija** [skánija] (šved. *Skåne*) in **Gotlandija** [gotlándija] (šved. *Götaland*).

{1472}Prevajamo občnoimenske sestavine večbesednih imen: [Trg Gustava Adolfa](#) [tèrg- gústava ádolf] (šved. *Gustav Adolfs torg*), [Kalmarski preliv](#) [kálmarski prelív-] (šved. *Kalmarsund*).

[→ O skupinah lastnih imen, ki so podomačena ali nepodomačena, gl. poglavje »Prevzete besede in besedne zveze«.

[→ O položajih, ko namesto švedskih uporabimo slovenska imena, gl. poglavje »Slovenska imena namesto neslovenskih« (Prevzete besede in besedne zveze).

Posebnosti ter premene pri pregibanju in tvorbi oblik

KRAJŠANJE OSNOVE

{1473}V švedskih moških imenih črko ⟨e⟩ v izglasnih morfemskih sklopih -(en) in -(el) izgovarjamo kot polglasnik, ki ga v odvisnih sklonih pri pregibanju izpuščamo (razen kadar bi zaradi izpusta nastal težje izgovorljiv soglasniški sklop):

- [Djurgården](#) [júrgørdən], rod. [Djurgårdna](#) [júrgørdna];
- [Vendel](#) [véndəl], rod. [Vendla](#) [véndla];
- [Sören](#) [sêrən], rod. [Sörna](#) [sêrna];
- [Mälardalen](#) [mêlardálən], rod. [Mälardalna](#) [mêlardálna];
- [Expressen](#) [eksprésən], rod. [Expressna](#) [eksprésna].

 Podstava **svojnega pridevnika** je enaka skrajšani (rodilniški) osnovi imena, npr. [Sören](#) [sêrən] – [Sörnov](#) [sêrnov-]. Podstava **pridevniških in samostalniških izpeljank z obrazili -ski in -čan** pa ni skrajšana (je enaka imenovalniški osnovi), npr.

- [Djurgården](#) [júrgørdən] – [djurgårdenski](#) [júrgørdənski]; [Djurgårdenčan](#) [júrgørdənčan], [Djurgårdenčanka](#) [júrgørdənčanka];
- [Vendel](#) [véndəl] – [vendelski](#) [véndəlski]; [Vendelčan](#) [véndəlčan], [Vendelčanka](#) [véndəlčanka];
- [Mälardalen](#) [mêlardálən] – [mälardalenski](#) [mêlardálənski];
- [Expressen](#) [eksprésən] – [expressenski](#) [eksprésənski].

DALJŠANJE OSNOVE

{1474}Osnovo podaljšujejo z *j* tisti samostalniki moškega spola, ki se sklanjajo po prvi moški sklanjatvi in pri katerih se govornjena osnova konča na

nenaglašene samoglasnike *e*, *i* in *o* (zapisan z ⟨å⟩) ter na soglasnik *r* (pri večzložnih osnovah):

- [e], zapisan z ⟨ä⟩ – **Visingsö** [vísinkse], rod. **Visingsöja** [vísinkseja];
- [e], zapisan z ⟨ö⟩ – **Stensjö** [sténše], rod. **Stensjöja** [sténšeja];
- [e] – **Arne** [árne], rod. **Arneja** [árneja];
- [e] – **Björnrike** [bjêrnrike], rod. **Björnrikeja** [bjêrnrikeja];
- [e] – **Skövde** [šêude], rod. **Skövdeja** [šêudeja];
- [i] – **Tärnaby** [têrnabi], rod. **Tärnabyja** [têrnabija];
- [r] – **Geijer** [jêjer], rod. **Geijerja** [jêjerja];
- [r] – **Tjelvar** [šélvar], rod. **Tjelvarja** [šélvarja].

{1475}POSEBNOST

Končni nenaglašeni *-o* je v slovenskem jeziku končnica, ki se pri pregibanju premenjuje. Če je besedni končaj z glasovno vrednostjo [o] zapisan z diakritikom, npr. *-(å)*, je ta del osnove, zato ga pri pregibanju ohranjamo in osnovo daljšamo z *j*: **Umeå** [úmeo], rod. **Umeåja** [úmeoja].

 Podstava **svojlilnega pridevnika** je enaka skrajšani (rodilniški) osnovi imena, npr. **Arnejev** [árnejev-], **Tjelvarjev** [šélvarjev-]. Podstava **pridevniških in samostalniških izpeljank z obrazili -ski in -čan** pa ni skrajšana (je enaka imenovalniški osnovi), npr. **Visingsö** [vísinkse] – **visingsöjski** [vísinksejski]; **Stensjö** [sténše] – **stensjöjski** [sténšejski].

PREGLAS

{1476}Preglas se uveljavlja v orodniku ednine in svojlilnem pridevniku, in sicer pri lastnih imenih moškega spola, ki daljšajo osnovo z *j*:

- **Arne** [árne], or. z **Arnejem** [z_árnejem]; svoj. prid. **Arnejev** [árnejev-];
- **Gamleby** [gámlebi], or. z **Gamlebyjem** [z_gámlebijem];
- **Geijer** [jêjer], or. z **Geijerjem** [z_jêjerjem], svoj. prid. **Geijerjev** [jêjerjev-];
- **Tjelvar** [šélvar], or. s **Tjelvarjem** [s_šélvarjem], svoj. prid. **Tjelvarjev** [šélvarjev-].

TURŠČINA

Pisava

{1477}Turška različica latinične pisave ima 23 črk latiničnega črkopisa, pet črk z ločevalnimi znamenji in posebno črko ⟨i⟩ (*i* brez pike).

{1478}Turška abeceda: ⟨a A⟩, ⟨b B⟩, ⟨c C⟩, ⟨ç Ç⟩, ⟨d D⟩, ⟨e E⟩, ⟨f F⟩, ⟨g G⟩, ⟨ğ Ğ⟩, ⟨h H⟩, ⟨ı I⟩, ⟨î Î⟩, ⟨j J⟩, ⟨k K⟩, ⟨l L⟩, ⟨m M⟩, ⟨n N⟩, ⟨o O⟩, ⟨ö Ö⟩, ⟨p P⟩, ⟨r R⟩, ⟨s S⟩, ⟨ş Ş⟩, ⟨t T⟩, ⟨u U⟩, ⟨ü Ü⟩, ⟨v V⟩, ⟨y Y⟩, ⟨z Z⟩.

{1479}POSEBNOSTI

1. Črke ⟨q⟩, ⟨w⟩ in ⟨x⟩ niso del turške abecede.
2. Črki ⟨j⟩ in ⟨f⟩ se uporabljata le v prevzetih besedah.

 V osmanskih časih se je turščina zapisovala z arabsko pisavo. Kot del splošnih Atatürkovih reform evropeizacije je leta 1928 prišlo do prehoda na latinico in postopnega zamenjevanja velikega števila arabskih in perzijskih prevzetih besed z izvorno turškimi iz pogovornega jezika ali z novotvorjenkami.

[→ O vključevanju turških posebnih črk in črk z ločevalnimi znamenji v slovensko abecedo gl. poglavje »Slovenska abeceda« (Pisna znamenja).

{1480}V turški pisavi so uporabljena štiri **ločevalna znamenja**, ki jih pri prevzemanju lastnih imen ohranjamo:

- sedij (ali kaveljček) ⟨,⟩ pod črkama ⟨ç⟩ in ⟨ş⟩ za označevanje glasov [č] in [š];
- polkrožec ⟨˘⟩ nad črko ⟨ğ⟩ za označevanje danes neme črke, ki se je v preteklosti izgovarjala kot [ɣ];
- dvojna pika ⟨¨⟩ nad črkama ⟨ö⟩ in ⟨ü⟩ za označevanje glasov [ø] in [y];
- pika ⟨´⟩ za razlikovanje črk ⟨î Î⟩ in ⟨ı I⟩, ki označujeta različna glasova – črki ⟨i⟩ ustreza glas [i], črki ⟨I⟩ pa [i̇].

{1481}POSEBNOST

Na črkah ⟨â⟩, ⟨î⟩ in ⟨û⟩ se zapisuje tudi ločevalno znamenje strešica ⟨ˆ⟩.

 Strešica se uporablja na črkah ⟨â⟩, ⟨î⟩ in ⟨û⟩ za zapisovanje izvorne dolžine teh samoglasnikov pri arabskih in perzijskih prevzetih besedah, na črkah ⟨â⟩ in ⟨û⟩ za črkami ⟨k⟩, ⟨g⟩ in ⟨l⟩ pa tudi za zapisovanje mehčanega izgovora teh soglasnikov v arabskih in perzijskih prevzetih besedah. V sodobni turščini so take prevzete besede vse redkejše. Dolžine samoglasnikov in mehčanja pri prevzemanju v slovenščino v izgovoru ne upoštevamo, npr. [İslâhiye](#) [islâhije], [Hakkâri](#) [hakâri], [Bâkî](#) [bakî].

[→ O ločevalnih znamenjih gl. preglednico »Ločevalna znamenja« (Prevzete besede in besedne zveze).

Izgovor

NAGLASNO MESTO

{1482}Turške besede (razen zemljepisnih lastnih imen) so praviloma naglašene na **zadnjem** zlogu, npr. **Kemal** [kemál], **Çelik** [čelík]. Pri prevzemanju imen iz turščine naglasno mesto ohranjamo.

- Izjemoma je naglas na nezadnjem zlogu, na primer praviloma pri besedah za označevanje sorodstva (*anne* [áne] 'mati', *áta* [áta] 'očak, oče').
- V turščini so pogoste tvorjenke, pri katerih se vedno ohrani naglas prvega dela, npr. **Karabulut** [karábulut] (iz *kara* 'črn' in *bulut* 'oblak'). Drugi del zloženega priimka je pogosto sestavina *-{oğlu} -{olu}*, ki ni naglašena, temveč je naglašen zadnji zlog prvega dela sklopa, npr. **Kurtoğlu** [kúrtolu]. Čeprav pri prevzemanju izvorno naglasno mesto ohranjamo, imamo lahko v slovenščini dva naglasa, še zlasti pri dolgih imenih, npr. **Karaosmanoğlu** [karáosmanólu].
- Pri naglaševanju imen moramo razlikovati med turškimi in bosanskimi imeni: turška ohranjajo naglas na zadnjem zlogu, bosanska pa ga imajo na prvem, npr. **Mustafa** tur. [mustafá], bos. [mústafa].

NAGLAŠEVANJE ZEMLJEPISNIH IMEN

{1483}V dvozložnih zemljepisnih imenih je naglas vedno na **prvem** zlogu, npr. **Ordu** [órdu] 'mesto ob Črnem morju' (v nasprotju z *ordu* [ordú] 'vojska'), **Bursa** [búrša], **Mersin** [mêrsin], **Trabzon** [trábzon].

{1484}V večzložnih zemljepisnih imenih je naglas lahko na **predzadnjem** ali **predpredzadnjem** zlogu, in sicer:

- na predzadnjem zlogu, če gre za zaprti zlog (se konča na soglasnik), npr. **Antalya** [an.tál.ja], **Kütahya** [ki.táh.ja];
- na predpredzadnjem zlogu, če je to zaprti zlog, sledi pa mu predzadnji odprti zlog (se konča na samoglasnik), npr. **Ankara** [án.ka.ra], **Kayseri** [káj.se.ri], **İskenderun** [is.kén.de.run];
- na predzadnjem zlogu, če sta predpredzadnji in predzadnji zlog odprta zloga (se končata na samoglasnik), npr. **Adana** [a.dá.na], **Yalova** [ja.lô.va].

 Pike pri zapisu izgovora označujejo zlogovne meje.

{1485}POSEBNOSTI

1. Izjemoma je naglas v zemljepisnih imenih na predzadnji zaprti zlog na predpredzadnjem zlogu, npr. **Zonguldak** [zón.gul.dak].

2. Zemljepisna imena na izglasni -(iye) so naglašena na predpredzadnjem zlogu, čeprav je ta lahko odprt, npr. [İslâhiye](#) [i.slá.hi.je], [Süleymaniye](#) [si.lej.má.ni.je].

3. V tvorjenih zemljepisnih imenih je ne glede na zgornja pravila naglašen prvi del sklopa – kot pri občnih poimenovanjih in nezemljepisnih lastnih imenih, npr. [Eskişehir](#) [eskíşehir] (iz *eski* [eskí] 'star' in *şehir* 'mesto'), [Kuşadası](#) [kúšadası] (iz *kuş* 'ptica' in *ada(sı)* 'otok (od)').

 Brez znanja turščine ne moremo vedeti, ali se posamezna beseda ravna po zgornjih zgledih naglaševanja ali pa je taka beseda sklop in ima zato drugi del vedno nenaglašen. Pogoste neprve sestavine sklopov pri zemljepisnih imenih so:

'otok',
'gora',
'grad',
'reka',
'trdnjava',
'vas',
'mesto'.

RAZMERJA MED ČRKAMI IN GLASOVI

SAMOGLASNIKI

{1486}Samoglasnike, zapisane s črkami ⟨a⟩, ⟨e⟩, ⟨i⟩, ⟨o⟩ in ⟨u⟩, izgovarjamo po slovensko.

{1487}POSEBNOSTI

1. Samoglasnika, zapisana s črkama ⟨i ĩ⟩ in ⟨ı I⟩, v slovenščino prevzemamo kot [i], npr. [İğdir](#) [ídir], [İzmit](#) [ízmit].
2. Samoglasnika, zapisana s črkama ⟨ö⟩ in ⟨ü⟩, v slovenščino prevzemamo kot [e] in [i], npr. [İnönü](#) [íneni].

SOGLASNIKI

{1488}Soglasnike, zapisane s črkami ⟨b⟩, ⟨d⟩, ⟨f⟩, ⟨g⟩, ⟨h⟩, ⟨k⟩, ⟨l⟩, ⟨m⟩, ⟨n⟩, ⟨p⟩, ⟨r⟩, ⟨s⟩, ⟨t⟩, ⟨v⟩ in ⟨z⟩, izgovarjamo po slovensko.

{1489}POSEBNOSTI

1. Soglasnik, zapisan s črko ⟨c⟩, prevzemamo kot [dž]: [Cengiz](#) [džengíz-], [Öcalan](#) [edžalán].
2. Soglasnik, zapisan s črko ⟨ç⟩, prevzemamo kot [č]: [Çetin](#) [četín], [Selçuk](#) [selčúk].
3. Soglasnik, zapisan s črko ⟨ğ⟩, je nemi (označuje glas [ɣ], ki se v sodobnem jeziku ne izgovarja): [Tekirdağ](#) [tekírdá].
4. Soglasnik, zapisan s črko ⟨j⟩, prevzemamo kot [ž]. Tega glasu v izvornih turških besedah ni, uporablja se le v (francoskih ali perzijskih) prevzetih besedah: [Müjde](#) [miždé].
5. Soglasnik, zapisan s črko ⟨ş⟩, prevzemamo kot [š]: [Uşak](#) [úšak], [Şişli](#) [šíšli].
6. Soglasnik, zapisan s črko ⟨y⟩, prevzemamo kot [j]: [Antalya](#) [antálja], [Yılmaz](#) [jilmáz-].

{1490}V položaju med samoglasnikoma zaradi nemega (ğ) nastaja **zev**, npr. **Ağar** [aár], **Oğuz** [oúz-], **Eğil** [êil], **Öğün** [eín].

{1491}Turške **podvojene soglasnike** izgovarjamo enojno, npr. **Pamukkale** [pamúkale], **Sabahattin Ali** [sabahatín alí].

 Turški pravopis sledi dejanskemu izgovoru. Tako kot v slovenščini se namesto zvenečih zapornikov [b], [d], [g] na koncu besede izgovarjajo nezveneči [p], [t], [k], vendar se v turščini tako tudi pišejo, npr. tur. imenovalnik **kebab**, tožilnik **kebabi**, v slovenščino prevzeto kot **kebab** [kebáb-].

 Sodobna lastna imena prevzemamo, kot so zapisana, npr. **Mehmet Akif Ersoy** [mehmét akíf ersój], **Hamit** [hamít]. Zgodovinska imena v zapisu izglasja slovenimo s črkami za zveneče zapornike, saj so tako tudi zapisana v osmanski turščini, npr. **Mehmed** [mehméd-] (ime več turških sultanov), **Abdul Hamid II.** [abdúl hamíd drúgi].

Preglednica zapis – izgovor v slovenščini

{1492}

Zapis	Položaj	Izgovor v slovenščini	Zgled
c		dž	Can Yücel [džán jidžél], Recep [redžép], Ceyhun [džejhún], Kocagöz [kodžágez-], Dağlarca [dalardžá]
ç		č	Çorum [čórum], Çağdaş [čádaš], Çukurova [čukurôva], Evliya Çelebi [eulijá čelebí]
ğ		/	Ağaoğlu [aáolu], Ağca [adžá], Türkoğlu [tírkolu], Muğla [múla], Öğün [eín], Karaoşmanoğlu [karáosmanólu], Beyoğlu [bêjolu]
i, í		i	Sinan [sinán], Tevfik Fikret [teufík fikrét], İzник [iznik]
ı, l		i	Diyarbakır [dijárbakir], Sarıoğlu [saríjolu], Akın [akín], Tarancı [tarandží]
j		ž	Müjde [miždé]
ö		e	Bingöl [bíngel], Özdemir [ézdemir], Inönü [íneni]
ş		š	Ayşe [ajšé], Haşim [haším], Şinasi [šinasí], Akşehir [ákşehir], Eskişehir [eskíšehir], Beşiktaş [bešíktaš]
ü		i	Atatürk [átatírk], Abdülhak [abdilhák], Öztürk [éstírk], Kütahya [kitáhja]
y		j	Konya [kónja], Kayseri [kájseri], Ortaköy [ortákej], Yaşar [jašár]

{1493}POSEBNOST

V slovenščini je pri nekaterih starejših prevzemih (tudi zaradi vpliva predhodnih kodifikacij) uveljavljeno drugačno naglaševanje ali izgovor, kot je predvideno v

preglednici, npr. [Istanbul](#) [ístanbul], [Fenerbahçe](#) [fénerbahče], [Orhan Pamuk](#) [órhán pámuć], [Erdoğan](#) [êrdogan].

Podomačevanje turških besed in besednih zvez

OBČNA POIMENOVANJA

{1494} Občna poimenovanja iz turščine so pisno podomačena, razen redkih izjem, npr. [döner kebab](#) [déner kebáb-] (poleg [kebab](#)). Turških besed v slovenščino v glavnem nismo prevzemali neposredno, ampak prek zahodnoevropskih ali južnoslovanskih jezikov. Pogosto gre za izraze, povezane s turško preteklo in sedanjo stvarnostjo ali kulinariko ter kulturno specifičnimi izrazi, npr.

- [aga](#) [ága] ‘oblastnik’, [jatagan](#) [játagan] ‘nož’, [paša](#) [páša] ‘oblastnik’, [hodža](#) [hódža] ‘duhovnik’, [derviš](#) [dêrviš] ‘redovnik’;
- [jogurt](#) [jóurt] ‘jed’, [baklava](#) [bakláva] ‘jed’, [burek](#) [búrek] ‘jed’, [sarma](#) [sárma] ‘jed’;
- [džamija](#) [džámija] ‘molilnica’, [čaršija](#) [čáršija] ‘trg, ulica’, [kadija](#) [kádija] ‘sodnik’, [akindžija](#) [akíndžija] ‘konjenik’.

 Čeprav je črka ⟨ğ⟩ v turščini nema, jo v drugih jezikih, tudi slovenščini, običajno glasovno in pisno uresničujejo, npr. [aga](#) (tur. *ağa*), [jatagan](#) (tur. *yatağan*), [jogurt](#) (tur. *yoğurt*).

LASTNA IMENA

{1495} Lastna imena večinoma ohranjamo pisno nepodomačena in ohranjajo izvorni naglas, npr. [Mehmet](#) [mehmét], [Hakan](#) [hakán], [Elâziğ](#) [elázi].

OSEBNA IMENA

{1496} Nekatera imena znanih zgodovinskih osebnosti so pisno (in izgovorno) podomačena, npr. [Sulejman I. Veličastni](#) [súlejman pèrvi veličástni] (osmanska tur. *Kanunî sultan Süleyman*), [Sulejman Čelebi](#) [súlejman čelébi] (osmanska tur. *Süleyman Çelebi*), [Bajazit/Bajezid](#) [bajázit/bajézid-] (osmanska tur. *Bâyezid*).

Prevzemanje turških priimkov

{1497} V slovenščini priimke pišemo tako kot v turščini. Sodobni turški priimki imajo pogosto poseben pomen, npr. [Yılmaz](#) [jilmáz-] ‘Neustrašni’, [Kaya](#) [kajá] ‘Skala’, [Demir](#) [demír] ‘Železo’, [Çelik](#) [čelík] ‘Jeklo’, [Yıldırım](#) [jildirím]

‘Blisk’. Druga skupina turških priimkov pa so zloženske s sestavinami -(o)ğlu [olu].

 V času Osmanskega cesarstva (od začetka 14. stol. do 1923) Turki niso imeli priimkov. Običajno se je uporabljalo le osebno ime z obvezno navedbo statusnega naziva, kadar ga je posameznik imel (*haci, hoca, paşa, ağa, efendi* ipd.). Pred imenom je bilo v uradni rabi obvezno še ime očeta, npr. *Hasan oğlu Mehmet* ‘Mehmet, Hasanov sin’. Če je tak patronimik postal (dedni) priimek, se danes piše kot ena beseda in stoji za imenom, npr. *Mehmet Hasanoglu*.

{1498}POSEBNOST

V slovenščini se je ob priimkih uveljavil tudi podomačeni zapis statusnega naziva, npr. [Enver paša](#), [Fuad paša](#), [Mehmed paša Köprülü](#), priimek turške rodbine [Köprülü](#) [keprilí] pa tudi v srbski obliki [Ćuprilič](#).

ZEMLJEPISNA IMENA

{1499}Redka zemljepisna imena so podomačena, npr. [Česme](#) [čésme] (tur. [Çeşme](#)), [Rumelija](#) [rumélija] (tur. *Rumeli*).

{1500}Občnoimenske sestavine večbesednih zemljepisnih imen prevajamo: [jezero Van](#) (tur. *Van Gölü*), [jezero Tuz](#) (tur. *Tuz Gölü*), [džamija Sulejmana I. Veličastnega](#) (tur. *Süleymaniye*).

{1501}POSEBNOSTI

1. Za nekatere turške zemljepisne danosti uporabljamo v slovenščini slovenska imena (eksonime), npr. [Carigrad](#) [cárigrad-] (tur. *İstanbul*), [Odrin](#) [ódrin] (tur. *Edirne*), [Armenski Taurus](#) [arménski táurus] (tur. *Güneydoğu Toroslar*), [Pontsko gorovje](#) [póntsko gorôuje] (tur. *Karadeniz Dağları*), [Taurus](#) [táurus] (tur. *Toroslar*).
2. Nekatera zemljepisna imena so v slovenščini grškega izvora, četudi so danes del Turčije, npr. [Bospor](#) [bóspor] (tur. *İstanbul boğazi, Boğaz*), [Dardanele](#) [dardanéle] (tur. *Çanakkale boğazi*), [Hagia Sofia](#) [hágija sofíja] (tur. *Ayasofya*).
3. Namesto turških imen v slovenščini za nekatera zgodovinska zemljepisna imena uporabljamo bolj uveljavljeno imensko različico iz grščine ali latinščine, npr. [Smirna](#) [smírna] (tur. *İzmir*), [Nikeja](#) [nikêja] (tur. *İzmir*), [Cezareja](#) [cezarêja] (tur. *Kayseri*), celo italijanščine, npr. [Galipoli](#) [galípoli] (tur. *Gelibolu*, gr. *Kalipolis/Kalipola*).

Posebnosti ter premene pri pregibanju in tvorbi oblik

SPREMEMBE SLOVNIČNIH KATEGORIJ

{1502}Turščina nima slovničnega spola. V slovenščini se spol ravna po obliki, izjemoma je zaradi podobnosti z uveljavljenimi prevzetimi imeni (npr. *Atene*) spremenjeno število, npr. [Česme](#) ž mn., mest. v [Česmah](#).

{1503}Govorjeni končni naglašeni **-[á]** v občnih poimenovanjih se v slovenščini umakne z zadnjega zloga, kar vpliva na sklanjatev samostalnika, in sicer:

1. samostalniki za neživo so ženskega spola in se uvrščajo v 1. žensko sklanjatev, npr. **baklava** [bakláva] (tur. *baklava* [baklavá]); **sarma** [sárma] (tur. *sarma* [sarmá]);
2. samostalniki, ki označujejo osebe moškega spola, prevzamejo moški slovnični spol in se sklanjajo po 2. ali 1. moški sklanjatvi, npr. **paša** [páša] (tur. *paşa* [paşá]), **hodža** [hódža] (tur. *hoca* [hodžá]), npr. **paša**, rod. **paše** tudi **paša**, or. **s pašo** tudi **s pašem**, svoj. prid. **pašev**.

{1504}Govorjeni končni naglašeni **-[í]** (zapisan kot (i) ali -(ı)) je v besedah, prevzetih prek srbsčine, spremenjen v **-[ija]**, zato samostalnike uvrščamo v 1. žensko sklanjatev, npr. **džamija** [džámija] (tur. *cami* [džamí]), **čaršija** [čáršija] (tur. *çarşı* [çarşí]), **kadija** [kádija] (tur. *kadı* [kadí]), **akindžija** [akíndžija] (tur. *akıncı* [akindží]).

{1505}Ženska imena se uvrščajo v 3. žensko sklanjatev, so torej nesklonljiva oziroma se pregibajo z ničto končnico, npr. **Ayşe** [ajšé], rod. **Ayşe**, svoj. prid. **Ayşejin** [ajšêjin]; **Hatice** [hatidžé], rod. **Hatice**, svoj. prid. **Haticejin** [hatidžêjin]; **Aslı** [aslí], rod. **Aslı**, svoj. prid. **Aslijin** [aslíjin]; **Canan** [džanán], rod. **Canan**, svoj. prid. **Cananin** [džanánin].

{1506}Nekatera turška imena, ki so enakozvočnice z občnimi poimenovanji in imajo razviden pomen, se uporabljajo za oba spola, npr. **Yağmur** [jamúr] 'Dež', **Deniz** [deníz-] 'Morje'. Kadar so moškega spola, jih v slovenščini sklanjamo, če se nanašajo na ženske osebe, pa ostanejo nesklonljiva, npr. **Umut** [umút] 'Upanje', rod. m. sp. **Umuta**, rod. ž. sp. **Umut**.

DALJŠANJE OSNOVE

{1507}Osnovo podaljšujejo z **j** samostalniki moškega spola, pri katerih se govorna osnova konča na samoglasnike **á, é/e, í/i, ó, ú/u**, kar je v turščini zaradi naglasnega mesta pogosto, in (v nekaterih skupinah besed) na soglasnik **r**. Daljšanje je pisno in glasovno:

- **Mustafa** [mustafá], rod. **Mustafaja** [mustafája]
- **Dağlarca** [dalardžá], rod. **Dağlarcaja** [dalardžája]
- **Tarancı** [tarandží], rod. **Tarancija** [tarandžíja]
- **Inönü** [íneni], rod. **Inönüja** [ínenija]
- **Türkoğlu** [tírkolu], rod. **Türkoğluja** [tírkoluja]
- **Diyarbakır** [dijárbakir], rod. **Diyarbakırja** [dijárbakirja]

{1508}POSEBNOST

Pri nekaterih imenih na končni nenaglašeni *e* (npr. **Boğazkale** [boáskale]) je pregibanje odvisno od tega, ali sprejmemo končni *e* kot del osnove in zato ime podaljšujemo z *j* (rod. **Boğazkaleja** [boáskaleja], or. z **Boğazkalejem** [z_boáskalejem]) ali kot končnico, ki jo premenjujemo (rod. **Boğazkala** [boáskala], or. z **Boğazkalom** [z_boáskalom]).

 Podstava svojilnega pridevnika izhaja iz podaljšane osnove imena, npr. **Mustafajev** [mustafájev-], **Dağlarcajev** [dalardžájev-], **Inönüjev** [ínenijev-].

PREGLAS

{1509}Preglas samoglasnika *o* v *e* se pojavlja pri sklanjanju moških imen, če se govorjena osnova ali podstava tvorjenke konča na *č* in *š* ter *c* in *j*. Pri tvorbi svojilnega pridevnika iz imen na končni *c* pride tudi do palatalizacijske premene *c* v *č*, ki je izkazana le v govoru.

⟨ç⟩ **Karakoç** [karákoč], or. s **Karakoçem** [s_karákočem]; svoj. prid. **Karakoçev** [karákočev-]

⟨ş⟩ **Savaş** [saváš], or. s **Savašem** [s_savášem]; svoj. prid. **Savaşev** [savášev-]

⟨y⟩ **Anday** [andáj], or. z **Andayem** [z_andájem]; svoj. prid. **Andayev** [andájev-]

{1510}Preglašujemo tudi imena, ki osnovo podaljšujejo z *j*, in sicer

- v govoru in zapisu: **Taranci** [tarandží], rod. **Tarancija** [tarandžija], or. s **Tarancijem** [s_tarandžijem]; svoj. prid. **Tarancijev** [tarandžijev-];
- le v govoru: **Elâziğ** [elázi], rod. **Elâziğa** [elázija], or. z **Elâziğom/Elâziğem** [z_elázijem].

SKLANJANJE VEČBESEDNIH IMEN

{1511}Pri dvobesednih imenih sklanjamo obe sestavini, npr. **Gökçe Adası** [gekčé adasí] 'otok', rod. **Gökçeja Adasija** [gekčêja adasíja]; **Enver paša**, rod. **Enverja paše**.